בנק הפועלים בע"מ

דוח תקופתי לשנת

2016

דוח תקופתי לשנת 2016
בנק הפועלים בע"מ

מספר חברה ברשם	:	520000118
כתובת	:	שד' רוטשילד 50, ת"א
טלפון	:	03-7144669
פקסימיליה	:	03-7145424
תאריך המאזן	:	31.12.2016
תאריך הדוח	:	29.03.2017

בנק הפועלים

דין וחשבון שנתי

2016

תוכן העניינים

א. דבר יו"ר הדירקטוריון המתייחס לשלושת הנושאים הבאים:	**4**
1. תמצית ודגשים עיקריים לגבי שנת הדיווח	4
2. תמצית חזון, יעדים ואסטרטגיה עסקית	4
3. נושאים אחרים	4
ב. דוח הדירקטוריון וההנהלה	**7**
4. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה	12
5. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי	17
6. סקירת הסיכונים	41
7. מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים	89
8. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי	94
ג. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי	**95**
ד. דוחות כספיים לשנת 2016	**99**
ביאורים לדוחות הכספיים	113
ה. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים לדוח השנתי	**267**
9. ממשל תאגידי	271
10. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם	294
11. נספחים	321
דוח תקופתי לשנת 2016	335
מילון מונחים	379
אינדקס	382

הבנק קיבל את אישור המפקח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד.
בביאור 36 לדוחות הכספיים נכללת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק בלבד.
חוברת הכוללת את נתוני הבנק תמסר לכל דורש, או באתר האינטרנט של הבנק, www.bankhapoalim.co.il

דבר יו"ר הדירקטוריון

מחזיקות ומחזיקי עניין נכבדים,

בשם הדירקטוריון וההנהלה אני גאה להגיש לכם את הדוח הכספי השנתי של קבוצת בנק הפועלים לשנת 2016.

ביום 1 בינואר 2017 מוניתי ליו"ר דירקטוריון הבנק, לאחר שכיהנתי כחבר דירקטוריון הבנק החל מחודש פברואר 2016. בחודשים הראשונים לכהונתי כיו"ר הבנק, המשכתי תהליך של למידה והיכרות. במפגשי עם ההנהלה, עם חברי הסגל הבכיר, עם המנהלים והעובדים בסניפים וביחידות השונות, מצאתי בנק מצוין ומקצועי, הממשיך לחזק את הקשר עם לקוחותיו, ולשפר כל העת את איכות השירות בערוצים שונים ומגוונים.

בשיחות הרבות שערכתי עם כניסתי לתפקיד עם עובדים ומנהלים בבנק ועם בני-שיח אחרים מדיסציפלינות מגוונות - בארץ ובעולם - עולה תמונה של תפיסות כלכליות וחברתיות אחרות, בהשוואה לתפיסות שהיו מקובלות בעשורים הקודמים, ביחס לתפקידם של תאגידים עסקיים, בחברה ובמדינות בהם הם פועלים. לצד התוצאות העסקיות, עסקים וחברות נדרשים בשנים האחרונות להקפיד גם על רגישות ציבורית ולהפגין אחריות חברתית. מכהונתי בדירקטוריון בשנה האחרונה, אני משוכנע כי הבנק נמצא בעמדה מצוינת להמשיך ולהוביל גם בתחומים אלו.

בסוף שנת 2016 עמד יחס הון עצמי רובד 1 על שיעור של 11.01% ויחס ההון הכולל על שיעור של 15.11%, הגבוה מיחס ההון שנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים, והגבוה מהיעד שנקבע על-ידי הדירקטוריון לסוף שנת 2017.

הרווח הנקי לשנת 2016 עמד על 2,628 מיליוני ש"ח בהשוואה ל-3,082 מיליוני ש"ח בשנת 2015.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכמה ב-7.72%.

על תוצאות השנה העיבה הפרשה בגין החקירה של עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים והשלכות הפחתת מס החברות. הרווח בשנת 2016 בנטרול שני רכיבים אלו הסתכם ב-3,427 מיליוני ש"ח בהשוואה ל-3,082 מיליוני ש"ח בשנת 2015. תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 בנטרול שני רכיבים אלו עמדה על 10.1%.

הבנק ימשיך לטפל בנושא החקירה של עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בקפידה תוך השקעת המשאבים הנדרשים.

הבנק נקט בשנת 2016 במספר מהלכים משמעותיים שהביאו לצמצום נכסי הסיכון, ביניהם רכישת ביטוח לתיק ערבויות חוק מכר ומכירת משכנתאות ששיפרו את יחס הלימות ההון. במקביל לצמיחה בתחומים השונים, מדדי היעילות של הבנק מציבים אותו בקדמת הבנקים הישראלים ובשורה אחת עם הבנקאות המערבית.

תוכנית אסטרטגית 2016–2018: אישי, אנושי וטכנולוגי

בשנת 2016 החל הבנק ביישום מתווה התוכנית האסטרטגית לשנים 2016–2018 אשר ממקדת את הבנק במספר תחומים עיקריים: ביצירת תשתית אופטימלית וגמישה בנושאים כגון ניהול הון, פיתוח הון אנושי ובניית תשתית טכנולוגית וחדשנית, כפלטפורמה לשירותים המתקדמים ללקוחות הקמעונאיים והעסקיים; לחדשנות במוצרים ושירותים פיננסיים; לפיתוח ממוקד של הפעילות הבינלאומית; ולהמשך המצוינות התפעולית כדרך חיים. במהלך השנה הוציאה ההנהלה לפועל את התוכנית האסטרטגית שהתווה הדירקטוריון, תוך שמירה על הרווחיות ובסביבת פעילות מאתגרת: ריבית נמוכה ומדיניות מוניטרית מרחיבה; ותנאי שוק משתנים - בהם, המשך הקשחת המשטר הרגולטורי הישראלי, רפורמות ויוזמות חקיקה רבות, ותחרות ישירה עם שחקנים מסורתיים ועם שחקנים חדשים לכל אורכה של שרשרת הערך בתעשייה הפיננסית.

הובלה בשוק תחרותי

גם השנה המשכנו לשרת את קהל הלקוחות הגדול שלנו דרך הסניפים ובערוצים הטכנולוגים השונים. שנת 2016 אופיינה במיקוד ובהתאמה אישית של השירותים והמוצרים ללקוחות השונים על-פי צרכיהם הפיננסיים המיוחדים והמגוונים של כל אוכלוסייה ואוכלוסייה. השנה האחרונה עמדה בסימן קפיצת מדרגה בהצעת הערך הדיגיטלית ללקוח, יחד עם חיזוק הקשר האישי והאנושי. נושא החדשנות משתלב בתרבות הבנק ומטרתו להציע שירותים לציבור באופן אישי, אנושי וטכנולוגי. בשנה החולפת הוקמה בבנק חטיבת החדשנות במטרה ליזום ולמנף פתרונות חדשניים ומנועי צמיחה חדשים, דיגיטליים וטכנולוגיים, וכדי להגביר את קצב השינוי וההוצאה לפועל של יוזמות. בשנת 2016 הוסיף הבנק להוביל במימון תשתיות ותאגידים. בפלח הבנקאות המסחרית המשיך הבנק את תנופת הצמיחה בהכנסות ובמספר לקוחות. מחויבותו העמוקה של הבנק לסקטור העסקים הקטנים באה לידי ביטוי בחיזוק הצעת הערך, בניית מוצרים חדשניים, וליווי מתמיד במימון ויעוץ לפלח לקוחות זה. כמו-כן, המשכנו לחזק את הצעת הערך של הבנק לתעשיית ההיי-טק על-ידי המשך ביסוסו של מערך "פועלים היי-טק".

תנופת הבנק בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל שינתה את תנאי התחרות בסקטור זה והביאה לידי ביטוי את העוצמה והמקצועיות של בנק הפועלים. הבנק הכפיל את מספר הסניפים בישובים הערבים בשנים האחרונות. במהלך השנה האחרונה נפתחו שני סניפים חדשים בישובים ערבים.

בשנת 2016 הוסיף הבנק להוביל את מימון המשק הישראלי גם בתקופה מורכבת ומאתגרת לחלק מלקוחותינו. בד בבד עם חיזוק הרווחיות העסקית המשכנו להפחית את ריכוזיות תיק האשראי במהלך המשלב רווחיות ופיזור סיכונים.

מבט אל העתיד

התוכנית לשנים 2016–2018 שגובשה בסופה של שנת 2015 מבוססת על כיווני פעולה אסטרטגיים בראיית הטווח הבינוני ובראיית הטווח הארוך. בתקופה הקרובה עומדים לפנינו אתגרים רבים ומורכבים. לחקיקה קיימת ועתידית וכן להוראות רגולטוריות שונות תהיה השלכה מהותית על מבנה ענף השירותים הפיננסים ומפת התחרות בו.

הבנק בוחן מהם הצעדים המתחייבים מהחקיקה להפרדת פעילות ישראכרט מהבנק. נבדקות ההשלכות של החקיקה בשני הקשרים שונים: אופן ההעברה של מניות קבוצת ישראכרט תוך שלוש (או ארבע) שנים, כמתחייב מן החוק; וניתוח על השלכות פעילות הבנק בתקופה שלאחר הפרדת הפעילויות. בחודשים האחרונים מבוצעת בבנק עבודה אסטרטגית מקיפה במטרה לבחון את האפשרויות השונות העומדות בפניו, כמתחייב מהחקיקה. יישום החוק כאמור, ובפרט החלק העוסק בהפרדת ישראכרט מן הבנק יפגע במרכיב חשוב בהכנסה התפעולית של הבנק וברווח בדוחות הכספיים.

הטכנולוגיה המתפתחת הביאה ליצירתם של מאות סטארט-אפים בתחום הפיננסי. שחקנים אלו משנים את דינמיקת התחרות בשוק הפיננסי המקומי והבינלאומי.

כל אלו מהווים אתגרים משמעותיים לבנק, אך יחד עם זאת מהווים הזדמנות ליצירתיות, ליישום רעיונות חדשים, לשינויים ולשיפור היעילות.

טיפוח המשאב האנושי ומערכת יחסי העבודה

הבנק המשיך לקדם ולפתח את איכות המשאב הגדול והחשוב ביותר בבנק – המשאב האנושי. הבנק המשיך לטפח את מערכת יחסי העבודה, המהווה מזה שנים נכס אסטרטגי לבנק. ארגון העובדים הוא שותף מלא בהובלת הבנק להישגים המרשימים ומהווה דוגמא לתעשייה כולה.

בד בבד עם תוכניות ופעילויות לצמיחה עסקית, אנו ממשיכים לפעול בנחישות להמשך שיפור היעילות התפעולית של הבנק. באוקטובר 2016 אישר הדירקטוריון תוכנית התייעלות רב-שנתית שתיושם במהלך השנים 2017–2020, תוך שיתוף פעולה מלא עם ארגון העובדים של הבנק. תוכנית זו באה בהמשך לתוכניות התייעלות קודמות שיושמו בהצלחה.

כחלק מקידום וטיפוח המשאב האנושי המשיך הבנק, גם השנה, בהכשרת העובדים והמנהלים באמצעות שעות לימוד בקמפוס פועלים, בהכשרות on-line ובהעצמה דיגיטלית בסניפים.

אחריות חברתית תאגידית כערך מוביל

גם בשנת 2016 הוביל הבנק את המערכת הבנקאית כולה בפעילותו למען הקהילה. הבנק התמקד בפרויקטים בתחום החינוך, תוך מתן דגש מיוחד על חינוך להתנהלות כלכלית נבונה, כמפתח לקידום החירות הפיננסית. זה כמה שנים ברציפות שהבנק מפרסם דוח קיימות ואחריות חברתית. הדיווח נעשה ברמה הגבוהה ביותר של התקן החדש GRI-G4. בדירוג מעלה של החברות המובילות בתחום האחריות החברתית לשנת 2016, דורג הבנק בראש דירוג קבוצת ה"פלטינה פלוס", שהיא קטגורית המצטיינים בסולם הדירוג הכולל, הודות למכלול ביצועיו בממדי הקיימות והאחריות התאגידית. גם בדירוג המדדים הבינלאומיים בתחומי קיימות ואחריות חברתית ממוקם הבנק בצמרת דירוג הבנקים.

מחויבות למחזיקי העניין

אני מאמין ביכולתנו להמשיך ולייצר ערך לבעלי המניות גם בסביבת ריבית נמוכה ובתקופה של שינויים טכנולוגים רבים. כבנק מוביל בישראל, שפעילותו חובקת עולם, חשוב לנו מאוד לקיים דיאלוג שוטף עם כל מחזיקי העניין: בעלי המניות שלנו; לקוחותינו, ממשקי הבית ועד לחברות הגדולות במשק; עובדי הבנק; והחברה הישראלית, בה אנו פועלים וממנה אנו שואבים את כוחנו, וממשיכים לתרום לה בקידום מגוון רחב של נושאים פיננסיים וחברתיים. כחלק ממחויבות זו הקים הבנק בשנה האחרונה את חטיבת מחזיקי העניין כדי לנהל דיאלוג, תוך מטרה ליצור ערך משותף עם מחזיקי העניין שלנו.

ברצוני להביע את תודתי העמוקה ללקוחותינו הממשיכים להביע בנו אמון כל יום מחדש, לחברי הדירקטוריון, לחברינו בהנהלת הבנק, וכמובן תודה גדולה לכל עובדי הבנק, שהם הנכס החשוב ביותר שלנו. יחד נצעיד את הבנק קדימה ונשלב את פעילותו במשק הישראלי, תוך הובלת המעבר אל עולם פיננסי מתקדם המבוסס על בנקאות אישית, אנושית וטכנולוגית.

בכבוד רב,

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

29 במרץ 2017

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

2016

תוכן העניינים

4. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה 12
4.1. תיאור תמציתי של הבנק 12
4.2. מידע כספי תמציתי עיקרי 13
4.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם 15
4.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית 15
5. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי 17
5.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים 17
5.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר 20
5.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון 26
5.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים 36
5.5. חברות מוחזקות עיקריות 40
6. סקירת הסיכונים 41
6.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם 41
6.2. סיכון אשראי 44
6.3. סיכון שוק 63
6.4. סיכון נזילות ומימון 77
6.5. סיכון תפעולי 79
6.6. סיכון ציות 82
6.7. סיכון משפטי 83
6.8. סיכון מוניטין 83
6.9. סיכון רגולציה וחקיקה 84
6.10. סיכון כלכלי 84
6.11. סיכון אסטרטגי 84
6.12. סיכון סביבתי 85
6.13. הליכים משפטיים ואחרים 85
6.14. יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח 87
6.15. טבלת גורמי סיכון 87
7. מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים 89
7.1. מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים קריטיים 89
7.2. בקרות ונהלים 93
8. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי 94

רשימת הטבלאות

טבלה 1-4: נתונים עיקריים בקבוצת בנק הפועלים 13
טבלה 1-5: תמצית דוח רווח והפסד 20
טבלה 2-5: הרכב הרווח המימוני, נטו 20
טבלה 3-5: התפתחות של סך הרווח המימוני, נטו 21
טבלה 4-5: נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית 21
טבלה 5-5: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים 22
טבלה 6-5: פירוט עמלות והכנסות אחרות 22
טבלה 7-5: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות 23
טבלה 8-5: רווח כולל 24
טבלה 9-5: מערך טכנולוגיית המידע 25
טבלה 10-5: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים 26
טבלה 11-5: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים 26
טבלה 12-5: סיכון אשראי בעייתי 27
טבלה 13-5: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים 27
טבלה 14-5: יתרות ניירות-ערך 28
טבלה 15-5: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק 28
טבלה 16-5: התפתחות ביתרות הפיקדונות 29
טבלה 17-5: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול, וייעוץ 29
טבלה 18-5: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים 29
טבלה 19-5: מכשירים נגזרים 30
טבלה 20-5: פרטים בדבר דיבידנד ששולם 31
טבלה 21-5: חישוב יחס הלימות ההון 33
טבלה 22-5: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון 34
טבלה 23-5: רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי 35
טבלה 24-5: יחס מינוף 36
טבלה 25-5: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים 36
טבלה 1-6: סיכון אשראי בעייתי 45
טבלה 2-6: נכסים שאינם מבצעים 45
טבלה 3-6: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית בשנת 2016 46
טבלה 4-6: מדדי סיכון אשראי 46
טבלה 5-6: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי 47
טבלה 6-6: סיכון אשראי לפי ענפי משק 48
טבלה 7-6: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים 52
טבלה 8-6: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק 52
טבלה 9-6: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ל-6 הלווים הגדולים לפי ענפי משק 52
טבלה 10-6: חשיפות עיקריות למדינות זרות 54
טבלה 11-6: תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות 56
טבלה 12-6: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים 57
טבלה 13-6: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל 59
טבלה 14-6: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל 59
טבלה 15-6: סיכונים בתיק הלוואות לדיור 60
טבלה 16-6: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק 60
טבלה 17-6: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי 61
טבלה 18-6: התפתחות יתרות האשראי לדיור ל-5 השנים האחרונות 61
טבלה 19-6: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק 62
טבלה 20-6: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה ליום 31 בדצמבר 2016 62
טבלה 21-6: פירוט השווי ההוגן של הבנק וחברות מאוחדות שלו לפי מגזרי הצמדה 64
טבלה 22-6: השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא-כספיים 65

טבלה 6-23: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית לא-צמוד 66
טבלה 6-24: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית צמוד למדד 68
טבלה 6-25: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית מטבע-חוץ 70
טבלה 6-26: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית 72
טבלה 6-27: נתונים אודות רגישות הון הבנק כולל חברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש, כולל מודלים פנימיים) 74
טבלה 6-28: נתונים אודות רגישות הון הבנק לשינויים במדד (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש) 75
טבלה 6-29: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה 76
טבלה 6-30: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווגם המאזני 77
טבלה 6-31: יחס כיסוי הנזילות 78
טבלה 6-32: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות המפקידים הגדולות 79
טבלה 6-33: חומרת גורמי הסיכון 88
טבלה 7-1: נתונים בדבר ההתאמה של הנכסים וההתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, כאמור לעיל 90

4. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

4.1. תיאור תמציתי של הבנק

כללי

- הבנק נוסד בשנת 1921 ומהווה "תאגיד בנקאי" בעל רישיון "בנק", לפי הוראות חוק הבנקאות. בשנת 1983, במסגרת הסדר שגובש בין ממשלת ישראל לבין הבנקים, הועברו מניות הבנק לשליטת המדינה. בשנת 1997 הופרט הבנק, והשליטה בו עברה לידי בעלי השליטה הנוכחיים ואחרים.
- קבוצת הבנק פועלת בישראל במכלול תחומי הבנקאות השונים, באמצעות שתי חטיבות מרכזיות: החטיבה העסקית משרתת את מרבית הלקוחות העסקיים, כאשר בתחום החברות הגדולות (Corporate) פועלת החטיבה באמצעות סקטורים בעלי התמחות ענפית, בתחום החברות הבינוניות (Middle Market) פועלת החטיבה באמצעות מרכזי עסקים, הפרוסים ברחבי המדינה ובאמצעות סניפי הבנק המעניקים ללקוחות החטיבה שירותים תפעוליים. החטיבה הקמעונאית (Retail) משרתת, בין השאר, לקוחות משקי בית, בנקאות פרטית, תושבי חוץ ועסקים קטנים, באמצעות 235 סניפים ביניהם סניפים מסורתיים וסניפים דיגיטליים מתקדמים המספקים את מכלול השירותים הבנקאיים, לצד מגוון ערוצים ישירים: אינטרנט, סלולר, פועלים בטלפון ומכונות לשירות עצמי בפריסה רחבה.
- בנוסף לפעילות הבנקאית, עוסקת קבוצת הבנק בפעילויות משיקות, בעיקר בתחום כרטיסי האשראי ובשוק ההון. בתחום כרטיסי האשראי, עוסקת קבוצת הבנק, באמצעות חברות בת ("קבוצת ישראכרט"), בהנפקה, בתפעול ובשיווק של כרטיסי האשראי בבנק ומחוצה לו, לשימוש בארץ ובחו"ל, וכן בסליקת עסקות הנעשות בכרטיסי האשראי שהונפקו על-ידה ועל-ידי אחרים. פעילות קבוצת הבנק בשוק ההון הינה, בין היתר, במתן שירותי ביצוע פעולות מסחר בניירות-ערך (ברוקראז'), שמירת ניירות-ערך, שירותי מסחר במטבעות ובנגזרים, מחקר וייעוץ, שירותים למנהלי נכסים פיננסיים, ניהול תיקי השקעות, בנקאות להשקעות, עסקי חיתום וניהול הנפקות.
- בנוסף לפעילות בישראל, פועלת קבוצת הבנק בחו"ל, במגזר הבנקאות הפרטית ובמגזר העסקי ופרוסה בישראל, אירופה, וארצות-הברית. כמו-כן, לקבוצת הבנק פעילות במגזר המסחרי בתורכיה. במסגרת פעילות הבנקאות הפרטית מספקת קבוצת הבנק ללקוחותיה בעלי עושר פיננסי בחו"ל שירותים ומוצרים מתקדמים ומקצועיים, הכוללים מוצרי השקעה וניהול נכסים גלובלי. פעילות המגזר העסקי בחו"ל כוללת מתן אשראי ללווים מקומיים וזרים בין היתר, על-ידי העמדת אשראי לפעילות עסקית של לקוחות הבנק. הבנק עורך מזה תקופה, בחינה בנוגע להיערכות פעילותו בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, על מנת להתאימה לשינויים שחלו בסביבה העסקית והרגולטורית. כתוצאה מכך הבנק החליט על מכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית בסניף מיאמי ועל סגירת הנציגויות באמריקה הלטינית, עד סוף המחצית הראשונה של 2017. כמו-כן, הבנק החליט על סגירת חברת הבת Hapoalim Latin America S.A. בארוגוואי שתפסיק את פעילותה וצפויה להיסגר בסוף שנת 2017. הפועלים-שוויץ, ימשיך בפעילות בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, תוך התמקדות בשוקי יעד בישראל ובאיחוד האירופי. פעילות הפועלים-שוויץ עם לקוחות מאמריקה הלטינית ומרוסיה תצומצם במידה מהותית וסניף זנווה של הבנק ייסגר במהלך המחצית הראשונה של 2017. כמו-כן, תיסגר הנציגות של הפועלים שוויץ במוסקבה.

מידע הצופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות ההערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצון", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתממשו בכלל, או יתממשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

4.2. מידע כספי תמציתי עיקרי

טבלה 1-4: נתונים עיקריים בקבוצת בנק הפועלים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2016	2015	2014	2013	2012
מדדי ביצוע עיקריים					
תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק	**7.72%**	9.61%	9.10%	9.30%	10.02%
תשואה לנכסים	**0.59%**	0.71%	0.66%	0.67%	0.67%
יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות[5]	**60.88%**	61.20%	61.56%	62.60%	63.80%
מרווח מימוני מפעילות שוטפת[4]	**2.09%**	2.09%	2.27%	2.12%	2.31%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפי באזל 3[1]	**11.01%**	9.63%	9.29%	-	-
יחס הון כולל לרכיבי סיכון לפי באזל 3[1]	**15.11%**	14.36%	14.60%	-	-
יחס מינוף*[1]	**7.25%**	7.10%	-	-	-
יחס כיסוי נזילות*[2][3]	**124.00%**	99.00%	-	-	-
מדדי איכות אשראי עיקריים					
שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור	**1.49%**	1.56%	1.56%	1.54%	1.61%
שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור	**1.76%**	2.19%	2.70%	3.54%	3.53%
שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור	**0.19%**	0.08%	0.06%	0.38%	0.38%
שיעור ההוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור	**0.10%**	0.17%	0.16%	0.34%	0.39%

		במיליוני ש"ח			
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**2,628**	3,082	2,713	2,537	2,506
הכנסות ריבית, נטו	**8,193**	7,885	7,768	7,943	8,160
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**269**	475	425	874	987
רווח מימוני, נטו**	**9,345**	8,929	8,684	8,423	8,415
הכנסות שאינן מריבית	**6,528**	6,477	6,254	5,721	5,477
מזה - עמלות	**5,216**	5,287	5,207	5,115	5,105
הוצאות תפעוליות ואחרות	**9,490**	8,790	9,183	9,041	8,886
מזה - משכורות והוצאות נילוות	**4,783**	4,934	5,343	5,451	5,130
סך הכנסות	**14,721**	14,362	14,022	13,664	13,637
רווח נקי למניה רגילה (בש"ח)					
רווח נקי למניה בש"ח המיוחס לבעלי מניות הבנק - בסיסי	**1.98**	2.32	2.05	1.92	1.90

* נדרש לפרסם משנת 2015.

** רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

(1) למידע נוסף, ראה פרק "הון, הלימות הון ומינוף" להלן. הבנק מיישם את הוראות באזל 3 החל מיום 1 בינואר 2014.

(2) למידע נוסף, ראה פרק "סיכון נזילות ומימון" להלן. הבנק מיישם את הוראת יחס כיסוי הנזילות החל מיום 1 באפריל 2015.

(3) מחושב על בסיס שנתי.

(4) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה דוח דירקטוריון פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינן נושאות ריבית.

(5) אינו כולל הוצאות בגין עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

טבלה 1-4: נתונים עיקריים בקבוצת בנק הפועלים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2016	2015	2014	2013	2012
נתונים עיקריים מהמאזן					
סך-כל הנכסים	**448,105**	431,638	408,033	380,201	376,194
מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים	**80,378**	64,976	54,974	45,709	55,301
ניירות-ערך	**71,449**	62,884	58,778	60,912	52,070
אשראי לציבור, נטו	**271,957**	278,497	263,980	251,600	249,182
סיכון אשראי בעייתי, נטו	**7,600**	9,311	12,721	16,279	13,284
חובות פגומים מאזניים, נטו	**3,110**	4,265	5,389	6,817	6,701
סך-כל ההתחייבויות	**413,880**	398,419	376,817	351,417	349,331
מזה - פיקדונות מבנקים	**4,377**	4,773	4,322	5,303	6,015
פיקדונות הציבור	**338,502**	321,727	297,230	276,525	271,411
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**33,560**	34,475	33,671	33,980	35,677
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**34,047**	33,032	30,966	28,534	26,561
יתרות נכסים לא מבצעים (NPL)	**3,507**	4,942	5,859	7,240	7,538
נתונים נוספים					
מחיר מניה לסוף שנה (בש"ח)	**22.9**	20.1	18.4	19.5	16.0
סך-הכל דיבידנד למניה (באגורות)*	**51.44**	42.87	33.83	21.00	–
מספר משרות לסוף שנה	**11,628**	11,930	12,683	13,240	13,769
יחס עמלות לסך נכסים	**1.16%**	1.22%	1.28%	1.35%	1.36%

* על-פי מועד התשלום בפועל.

להלן פרטים על ההתפתחויות והשינויים העיקריים שחלו בשנת 2016:
הרווח הנקי של קבוצת הבנק המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2016 ב-2,628 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 3,082 מיליון ש"ח בשנת 2015.
שיעור תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכם ב-7.72%, בהשוואה ל-9.61% בשנת 2015.
הקיטון ברווח הנקי הושפע בעיקר מהגורמים הבאים:

- מעדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים בסך של 528 מיליון ש"ח, כמו גם גידול בהוצאות המשפטיות הקשורות בחקירה זו.
- השפעת ירידת מס החברות על יתרות המסים הנדחים שגרמה להגדלת הוצאות המס בשנת 2016 בסך של כ-271 מיליון ש"ח.

מנגד קיזזו ירידה זו:

- גידול בהכנסות ריבית נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי, בסך של כ-514 מיליון ש"ח נובע ברובו מגידול ברווח המימוני מפעילות שוטפת וירידה בהפרשות להפסדי אשראי, לנוכח המשך מגמת הירידה בהיקף האשראי הבעייתי והקיטון בהפרשה הפרטנית להפסדי אשראי.

יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם לשיעור של 11.01%, בהשוואה לשיעור של 9.63% ביום 31 בדצמבר 2015. יחס זה, גבוה מיעדי ההון הנדרשים על-ידי בנק ישראל לשנת 2017. הגידול נבע מפעילויות יזומות לניהול הון בהן נקט הבנק, כדוגמת ביטוח ערבויות חוק מכר ומכירת משכנתאות וזאת לצד גידול בהון העצמי.

4.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

פעילותו של הבנק כרוכה בסיכונים הפיננסיים הבאים: סיכוני אשראי, המבטאים את הסיכון שלווה או חייב לא יעמוד בהחזרים ובתשלומים לבנק אשר מוגדרים בהסכם האשראי; סיכוני שוק, הנובעים מחשיפה לשינויים בשערים בשווקים הפיננסיים, כגון: שערי חליפין, מניות וריבית; סיכון הנזילות, שהוא הסיכון לרווחי התאגיד הבנקאי, ליציבותו וליכולתו להמשיך בהתנהלותו השוטפת, מחמת אי ודאות לגבי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו, ובכלל זה סיכון המימון שהינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. סיכונים אחרים שאינם פיננסיים הם בעיקר סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכון התפעולי לרבות סיכוני טכנולוגיה ומיחשוב וסיכוני סייבר. סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד (הבנק) עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות. סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והינם: סיכון מוניטין, סיכון תחרות, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון אסטרטגי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. ראה הרחבה בפרק סקירת הסיכונים ודוח על הסיכונים להלן.

4.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2016 אישרו הנהלת הבנק ודירקטוריון הבנק תוכנית אסטרטגית תלת-שנתית (לשנים 2017-2019), המתעדכנת מדי שנה על בסיס התייחסות לשינויים בכלכלה הגלובלית, שינויים בסביבה העסקית בישראל, מהלכי הרגולציה ושינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק על כלל תחומי פעילותו.
מכלול גורמים משפיעים על המערכת הבנקאית בעולם ובישראל ובראשם שינויים בהרגלי הלקוחות, התהדקות של הרגולציה, והשפעה הולכת וגוברת של אמצעים טכנולוגיים. תמורות אלו מובילות להתגברות התחרות מצד שחקנים מסורתיים ושחקנים חדשים רבים ומגוונים והן מחייבות את הבנק להיערך לעתיד במטרה להעניק ללקוחותיו חווית שירות איכותית ומתקדמת וליצר ערך ללקוחותיו וליתר מחזיקי העניין.
בנוסף, הבנק ממשיך ליישם את הוראות בנק ישראל לעמידה ביעדי הלימות ההון, והן היוו שיקול בגיבוש התוכנית האסטרטגית.
התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק לוקחת בחשבון את הזהירות המתחייבת מהסיכונים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. מטרת התוכנית האסטרטגית היא לאפשר לבנק, גם לנוכח האתגרים וחוסר היציבות בכלכלה ובמערכת הפיננסית בעולם, להמשיך להתקדם בתוואי של צמיחה יציבה והמשך ביסוס מובילות הבנק במערכת הבנקאות בישראל, תוך השאת ערך למחזיקי המניות וכלל מחזיקי העניין.
תוכנית אסטרטגית זו נבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם וכן לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק, והיא מתמקדת בחמש תימות מרכזיות אשר עודכנו ואושרו בסוף שנת 2016:

- **מובילות יוצרת ערך בישראל בפלחי לקוחות ובפעילויות במיקוד –** העמקת הקשר והפעילות עם לקוחות הבנק, בהתבסס על חדשנות בשירותים ואופטימיזציה בערוצי הפעילות, העמקת הערך המוסף, יצירת פיתרונות מותאמים לצורכי הלקוחות השונים וחיזוק המיקוד העסקי בפעילויות בעלות פוטנציאל.
- **העצמת הערך ללקוח תוך שילוב קשר אישי, אנושי וטכנולוגי –** שירות בנקאי פשוט, נגיש ואינטואיטיבי המשלב שירותים דיגיטליים מתקדמים עם שירות וייעוץ אנושי בפעילויות מורכבות וצמתי החלטה.
- **בונים את המחר: בניית תשתיות, חדשנות וצמיחה בינלאומית ממוקדת –** חיזוק התשתיות לצמיחה עתידית, פיתוח יכולות טכנולוגיות מתקדמות תוך שיתופי פעולה עם הסביבה העסקית ופיתוח הפעילות המסחרית הבינלאומית, בדגש על ארצות-הברית.
- **ערך משותף בר קיימא עם מחזיקי העניין –** קידום מהלכים עסקיים המייצרים ערך משותף לציבור ולבנק תוך הגברת השקיפות וקידום השיח עם כלל מחזיקי העניין.
- **פישוט ומצוינות תפעולית מתמשכת –** אופטימיזציה של כלל המשאבים, תוך פישוט ועיצוב מחדש של תהליכים מקצה לקצה ויישום תוכנית התייעלות רב שנתית.

הבנק ימשיך לשים דגש על טיפוח וניהול המשאב האנושי ויצירת תשתית ארגונית תומכת וגמישה (Agile).
הבנק יפעל לקידום מצוינות בניהול פיננסי וניהול הון דינמי ומתקדם.
הפעילות תתבצע תוך ניהול סיכונים קפדני, ההולם את מתווה פעילות הבנק.
הבנק ימשיך לפעול בהתבסס על ערכי היסוד של הבנק ובהלימה לעקרונות הקיימות, כפי שהוגדרו בחזון הבנק. בהקשר זה הבנק יפעל להמשיך ולהוביל, כפי שעשה בשנים האחרונות, את המערכת הפיננסית בנושא אחריות חברתית ותרומה לקהילה.
בפעילות הקמעונאית ממשיכה להתגבר התחרות מצד הבנקים, השחקנים המוסדיים, מיזמי Fintech ושחקנים חוץ בנקאים נוספים. כמו-כן, ישנן רפורמות משמעותיות מצד הרגולטורים, בדגש על תחום האשראי הקמעונאי, ובמרכזן החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 (ראה הרחבה בהמשך). על מנת לענות באופן מיטבי לשינויים בצורכי הלקוחות ובהרגליהם, הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית ארוכת טווח בתחום הבנקאות הקמעונאית, במטרה לפעול בצורה ממוקדת ונחושה לביסוס וחיזוק מובילותו במגזר פעילות זה. בבסיס התוכנית האסטרטגית המקיפה ניצב שינוי מודל ההפעלה ללקוחות הפרטיים והעסקיים לצורך שיפור והתאמת השירות המוצע ללקוחות על-פי צרכיהם הפיננסים ובהתאם לערוצים בהם מעדיפים הלקוחות לצרוך את השירותים השונים - לרבות, בעזרת בנקאים מקצועיים בסניפים ברחבי הארץ, בנקאים מקצועיים במוקדי שירות טלפונים יעודיים, בעזרת שימוש בכלים דיגיטליים (כולל אתר הבנק והאפליקציות השונות) ובעזרת מכונות לשירות עצמי. הלקוחות יזכו לשירות איכותי יותר - אישי, אנושי וטכנולוגי - המותאם באופן טוב יותר לצרכיהם, תוך שילוב בין שירות אנושי מקצועי ואיכותי וגישה נוחה לאמצעים טכנולוגיים זמינים ופשוטים. כחלק מיישום התוכנית ימשיך הבנק לפתח הצעות ערך ייעודיות ומותאמות לצרכיהם הייחודיים של פלחי לקוחות בעלי פוטנציאל.
בנוסף, הבנק ימשיך למקד ולפתח פעילותו במגזר העסקים הקטנים, תוך המשך פיתוח מוצרים מותאמים ונגישים לצד חיזוק צוותי הבנקאים המתמחים המספקים ליווי אישי לעסקים הקטנים, במטרה לספק ללקוחותיו מעטפת שירות מקצועית ואיכותית המותאמת לצרכיהם.

בחודש ינואר 2017 חוקק החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017. חוק זה כולל הוראות שונות בעלות השפעה על הבנק, וביניהן החובה להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שבבעלות הבנק, מגבלות על פעילות הנפקת כרטיסי חיוב, והוראות שונות בתחום שיתוף מידע ונושאים נוספים. הבנק פועל ליישום החוק ונערך להתמודדות עם השלכותיו.

גם בזירת הלקוחות העסקיים והמסחריים התחרות גוברת, בעיקר מצד שחקנים מוסדיים. בנוסף, מגבלות רגולטוריות, דרישות הון ושינויים בצורכי הלקוחות מובילים לשינויים בכללי המשחק. הבנק ימשיך לפעול לשימור מעמדו המוביל והיותו הבחירה הראשונה של הלקוחות העסקיים הגדולים והבינוניים. הבנק שואף ופועל להעמקת ופיתוח פעילותו עם לקוחות המגזר העסקי, החברות והעסקים הגדולים במשק, תוך שימת דגש על הרחבת היצע השירותים והמוצרים, ויצירת מעטפת כוללת של שירותים המותאמת במיוחד ועונה בצורה המיטבית לצורכי לקוחות המגזר בפעילותם בארץ ובחו"ל. הבנק צופה כי פעילות זו תאפשר לו גם להגדיל את הכנסותיו שלא מאשראי במגזר זה. במקביל, הבנק יפעל להשיג קפיצת מדרגה נוספת בפעילותו במגזר העסקים הבינוניים, המהווה חלק חשוב של הכלכלה הישראלית, תוך שיפור והרחבת הצעת הערך ללקוחות מגזר זה. בנוסף, החטיבה העסקית תרחיב את פעילותה בתחום מוצרי האשראי המורכבים, באמצעות מערך ייעודי המורכב מאנשי מקצוע מובילים בתחומם, במטרה לתת מענה מיטבי לצורכי המימון הייחודיים של לקוחות החטיבה. ביסוס וחיזוק המובילות יעשו תוך אופטימיזציה וניהול דינאמי של משאבי ההון ונכסי הסיכון ושימור היכולות הגבוהות בניהול סיכונים.

פעילות הבנק בשוקי ההון בארץ ובחו"ל וניהול ה-Treasury מרוכזים בחטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. בפעילויות אלו יושם דגש אסטרטגי על התאמת היערכות הבנק לצרכים של לקוחותיו בארץ ובחו"ל, לתמורות בשוקי ההון והמטבע ולסביבת התחרות תוך היערכות ויישום הרגולציה המקומית והבינלאומית. הבנק ימשיך לפעול למיצוי הסינרגיות בריכוז כלל הפעילויות הללו בכפיפה אחת. הבנק יפעל לפיתוח מובילותו בשוק ההון ובתחום המוצרים הפיננסיים באמצעות חיזוק תשתיות טכנולוגיות, תוך התאמת המוצרים לקהל לקוחותיו, בדגש על שימוש בכלים דיגיטליים להנגשת זירות המסחר, פעילויות עשיית השוק ומוצרים פיננסיים לסוגיהם. בנוסף, הבנק ימשיך לנהל באופן דינמי את התיק הבנקאי ותיקי ההשקעות בכפוף לתאבון הסיכון, לשינויים בשווקים הפיננסיים ובהתאמה לדרישות הרגולטוריות.

הבנק מייחס חשיבות רבה להעצמת הערך ללקוחותיו תוך שילוב קשר אישי, אנושי וטכנולוגי. הבנק מפנה תשומות משמעותיות לפיתוח חוויית לקוח פשוטה, נגישה ואינטואיטיבית. הבנק ימשיך להשקיע בבניית מערכת יחסים ארוכת טווח עם הלקוח, המבוססת על אמון ויצירת ערך, מתוך היכרות מעמיקה על בסיס מקצוענות ו-data smart. הבנק שואף להעצמה דיגיטלית של הלקוחות והבנקאים, לצד ייעוץ אנושי ללקוח בפעולות מורכבות ובצמתי החלטה משמעותיים. היערכות הבנק לעתיד מבוססת על חיזוק תשתיות, חדשנות וצמיחה בינלאומית ממוקדת. הבנק נערך לביצוע קפיצת מדרגה בחדשנות ודיגיטל. ובניית יכולות טכנולוגיות מתקדמות וגמישות. בכוונת הבנק לפעול בשנים הקרובות לגיבוש תהליכים ופיתוח תרבות ארגונית גמישה, תומכת ומעודדת חדשנות. בנוסף, הבנק שואף לקדם שיתופי פעולה עם חברות טכנולוגיה, לרבות בתחום ה-Fintech, ליצירת ערך ללקוחותיו.

בפעילות הבינלאומית יפעל הבנק להמשך פיתוח וצמיחה של המגזר המסחרי בארצות-הברית, תוך הרחבת הפעילות הקיימת וכניסה סלקטיבית לתחומי פעילות ואיזורים גאוגרפיים חדשים. בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית מתאים הבנק את פעילותו לשינויים הרגולטורים ולמגמות העסקיות בתחום זה.

הבנק שם דגש על יצירת ערך משותף בר קיימא עם מחזיקי העניין ומתכוון לפעול לשגשוגם ולרווחתם של אנשים, עסקים וקהילות. הבנק יפעל לקידום מהלכים עסקים המייצרים ערך משותף לציבור ולבנק, יגביר את השקיפות ויחזק את הדיאלוג עם כלל מחזיקי העניין. כחלק מיישום תוכנית זו, הבנק מקים מרכז ללמידה פיננסית ללקוחות ולציבור ומרכז ליצירת ערך משותף אשר תפקידו להוביל וליזום מהלכים ופעולות של ערך משותף לטובת הבנק יחד עם כלל מחזיקי העניין. השאיפה לפישוט ולמצוינות תפעולית מתמשכת תמשיך להיות דגל מרכזי של הבנק. הבנק יפעל לשיפור יחס היעילות התפעולית לאורך תקופת התוכנית האסטרטגית. החתירה למצוינות תפעולית תאפשר לבנק לנצל בצורה אופטימאלית את המשאבים הקיימים לטובת מימוש יוזמות חדשות. הבנק יפעל להמשיך לייעל ולשפר את תהליכי העבודה בהנהלה הראשית ובמטה, בדגש על פישוט תהליכים ומיכונם ובכך לשפר את רמת השירות ללקוחות במקביל לחיזוק המצוינות התפעולית. כחלק מאסטרטגיית הבנק, ובהתאם להנחיית הפיקוח על הבנקים, הבנק גיבש תוכנית התייעלות לשנים 2017-2020.

התאמת המבנה הארגוני

על מנת לממש את האסטרטגיה הרב שנתית ולהכין את הבנק לאתגרי המחר, הבנק ביצע במהלך 2016 מספר שינויים משמעותיים במבנה הארגוני. מקור השינויים בהבנה שכדי להמשיך ולהיות ארגון מוביל ותחרותי בעולם המשתנה, על הבנק להיות ממוקד בלקוח, חדשני, גמיש ויעיל יותר, וכל זאת לצד שמירה על יכולת הביצוע, הקשר האישי והמקצוענות הגבוהה של העובדים והמנהלים בארגון.

השינויים שבוצעו:

- מינוי COO - Chief Operating Officer, המרכז תחתיו את ניהול המשאבים, התפעול והאסטרטגיה של הארגון, במטרה לרכז ולתאם את המהלכים הרוחביים בארגון כך שישפר את יכולותיו התחרותיות וימשיך לשפר את יעילותו גם בעתיד. כחלק ממהלך זה מוזגה חטיבת האסטרטגיה לתוך פעילות ה-COO.
- הקמת חטיבת החדשנות שתפקידה להאיץ ולהטמיע את תחומי החדשנות בבנק ולתמוך בבניית יכולות העתיד. באחריות החטיבה לקדם את אסטרטגיית הדיגיטל של הבנק, לשפר את חוויית הלקוח, לבנות כלי ביג-דאטה חדשים, להטמיע במהירות חידושים טכנולוגיים ולהגביר את שיתופי הפעולה עם גופים חיצוניים.
- הקמת חטיבת מחזיקי עניין, מתוך מטרה לשים את הלקוח במרכז, תוך התחשבות בסביבה בה הבנק פועל. נדבך של פעילות זו הוא ההכשרה וההעצמה של העובדים והמנהלים בארגון, לתת להם את הכישורים והכלים להתמודד בהצלחה עם אתגרי היום ואתגרי המחר.
- מיזוג החטיבה הבינלאומית וחטיבת שווקים פיננסיים לחטיבה אחת שתחתיה ממשיכים להתנהל כל התהליכים האסטרטגיים הקשורים לתחומי פעילות אלה.

התוכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שההנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התוכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתוכניות לא יתממשו, או לא יתממשו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין, כי סיכויי ההצלחה של תוכנית מעין זו תלויים במידת ההצלחה של הבנק להגשים את תוכניותיו פנימה, וזאת בנוסף להיותם תלויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם ולתנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים.

תוכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט לעיל בפרק זה בכל הקשור בתוכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".

5. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

5.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

5.1.1. סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

הצמיחה העולמית בשנת 2016 עמדה על שיעור של 3.1% (אומדנים של קרן המטבע הבינלאומית), בדומה לשנה הקודמת. במדינות המפותחות נרשמה האטה בצמיחה לשיעור של 1.6% לעומת 2.1% בשנת 2015. ההאטה בצמיחת הכלכלות המפותחות בלטה בארצות-הברית שצמחה בשיעור נמוך של 1.6% לעומת של 2.6% בשנה הקודמת. גם בגוש האירו הצמיחה הממוצעת האטה ל-1.7%. במשקים המתעוררים נרשמה צמיחה בשיעור דומה לשנה שחלפה בשיעור של 4.1%. הצמיחה בארצות-הברית הושפעה מצמיחה מאכזבת במחצית הראשונה של שנת 2016 בשיעור של 1.1%, אך במחצית השנייה נרשמה האצה בצמיחה לשיעור של 2.7%. באינדיקטורים כלכליים רבים נרשם שיפור ובהם שיעור האבטלה שירד לרמה של כ-4.7%, השכר שעלה בשיעור שנתי של כ-3.0%, ומדדי אמון הצרכנים ומדדים לפעילות התעשייה שהגיעו לרמות גבוהות יחסית לשנים האחרונות. גם בפעילות בשוק הנדל"ן נמשך המומנטום החיובי בעסקות, והמחירים עלו בקצב שנתי של כ-5.0%. על-פי הצהרותיו של הנשיא טראמפ במהלך הבחירות, כמו גם הצעדים בהם נקט בחודש הראשון בתפקיד, צפוי שינוי מהותי במדיניות הכלכלית, ובכלל זה מהלכים כמו הגנה על "יצור מקומי", מניעת הגירה והפחתת מסים. מוקדם עדיין להעריך את השפעת הצעדים שינקטו, אם בכלל, על כלכלת ארצות-הברית והעולם, אולם קיים חשש מפגיעה בסחר הבין-לאומי, ובייחוד כזו שתפגע במשקים המתעוררים.

בכלכלת גוש האירו נמשך השיפור המתון בפעילות בתמיכת המדיניות המוניטרית המרחיבה. הצריכה הפרטית התאוששה ושיעור האבטלה הממוצע בגוש האירו ירד לרמה של 9.6% בדצמבר 2016. בבריטניה עד כה ההשלכות של החלטת הברקזיט על הפעילות הכלכלית היו מתונות יחסית, ונתוני הצמיחה ברבעונים השלישי והרביעי היו גבוהים יחסית ברמה שנתית של 2.4%. עם זאת, הלישי"ט נחלשה מאוד מול כל המטבעות. תהליך היפרדות בריטניה מהאיחוד האירופי כמו גם הכרעות פוליטיות בחלק ממדינות אירופה יוסיפו להגביר את אי הוודאות ולהכביד על הצמיחה ביבשת האירופית.

הסיכון למשקים המתעוררים פחת במהלך שנת 2016 עם העלייה במחירי הסחורות והאנרגיה, והירידה בסיכון הנשקף ממינוף החברות בסין. קצב הצמיחה בסין התייצב, בתמיכת התמריצים הממשלתיים, ועל פי האומדנים האטה הצמיחה משיעור של 6.9% ב-2015 ל-6.7% בשנת 2016.

האינפלציה במדינות המפותחות החלה לעלות מעט, בין היתר בשל העלייה במחירי הסחורות והאנרגיה. בארצות-הברית מדד המחירים לצרכן (ללא אנרגיה ומזון) עלה בשיעור של 2.2% ב-2016 ובגוש האירו עלה מדד הליבה בשיעור של 0.9%. השיפור בפעילות הכלכלית בארצות-הברית במחצית השנייה של שנת 2016 הביא את הבנק המרכזי בארצות-הברית להעלות את הריבית בחודש דצמבר 2016 לרמה של 0.75%-0.5%. הלחצים הדפלציוניים בגוש האירו נותרו והבנק המרכזי האירופאי הרחיב עוד יותר את המדיניות המוניטרית - ריבית הפיקדונות (של הבנקים המסחריים בבנק המרכזי) הופחתה ל-0.4%-, והבנק המרכזי האירופאי הותיר את מדיניות ההרחבה כמותית (רכישת אגרות-חוב) אך הודיע שהחל ממארס 2017 היא תצומצם מ-80 מיליארד אירו בחודש ל-60 מיליארד אירו. הפערים בנתונים הבסיסיים בין ארצות-הברית לאירופה והעמקת פערי הריביות בין הבנקים המרכזיים הביאו להתחזקות של הדולר האמריקני מול מרבית המטבעות בעולם ובעיקר מול הין היפני והאירו.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

המשק צמח בשנת 2016 בשיעור גבוה של 4.0%. הצמיחה הובלה על-ידי גידול של כ-6.3% בצריכה הפרטית, ובכלל זאת עלייה חדה של 43% ברכישת כלי רכב חדשים. עליית השכר במשק כשלצד זה ריבית נמוכה ושער חליפין חזק העלו את כוח הקנייה של הציבור, והם היו הכוח המניע של הגידול החד בצריכה. חלה עלייה חדה של 11.3% בהשקעות בנכסים קבועים, לאחר שנתיים של קיפאון. ביצוא התמונה הייתה לא אחידה: יצוא הסחורות ירד בכ-0.5%, בעוד שיצוא השירותים עלה בכ-8.5%. להערכת הבנק הצמיחה בשנה החולפת הייתה דומה לפוטנציאל הצמיחה של המשק, ואולי אף גבוהה ממנו, נוכח גורמים חיצוניים שפעלו בשנת 2016 כמו מחירי האנרגיה הנמוכים ויבוא נרחב של כלי רכב. כמו-כן פעלו לעידוד הצמיחה מדיניות פיסקאלית ומוניטרית מרחיבות. ההשקעה בבנייה למגורים גדלה אף היא בשיעור של 8.6% וקצב התחלות הבניה עמד על כ-50 אלף יחידות. מאמצי הממשלה לבלום את עליית מחירי הדירות טרם נשאו פרי, ובשנה האחרונה עלו מחירי הדירות בשיעור של 6.3%. שוק העבודה המשיך להפגין עצמה: שיעור האבטלה ירד ממוצע של 5.3% בשנת 2015 ל-4.8% בשנת 2016. מספר המועסקים גדל ב-2.2% והשכר הממוצע עלה ב-2.4%.

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

הגירעון התקציבי בשנת 2016 הסתכם ב-25.9 מיליארד ש"ח שהם 2.15% מהתמ"ג. יעד הגירעון המקורי לשנה זו היה 2.9%. סטיית הגירעון מהתכנון המקורי מוסברת בעיקר בגביית מסים הגבוהה מהתכנון בהיקף של 8.8 מיליארד ש"ח. בצד ההוצאות הביצוע היה בהתאם לתכנון. העמידה ביעד הגירעון לא שיקפה מדיניות מרסנת של הממשלה, והוצאות המשרדים עלו בשנה החולפת בשיעור של 8.2%. בנטרול שינויי חקיקה וגורמים חד פעמיים עלו ההכנסות ממסים בשנת 2016 בשיעור של כ-7%. עליית הגבייה הושגה בשל עלייה חדה ביבוא מכוניות, עלייה בשכר במשק וכן הגברת האכיפה על-ידי רשות המסים. הגירעון הנמוך יחסית, האינפלציה השלילית ועדכון נתוני התוצר הביאו לירידה בשיעור החוב הציבורי מהתמ"ג לרמה של 62.1%, לעומת 63.9% בסוף 2015.

ריבית בנק ישראל עמדה על רמה של 0.1% מחודש מרץ 2015 ועד סוף שנת 2016. הריבית נותרה על כנה גם בחודשיים הראשונים של 2017. המדיניות המוניטרית הייתה מרחיבה על רקע האינפלציה השלילית והייסוף המתמשך בשער השקל. פער הריביות מול ארצות-הברית המשיך להתרחב, לאור עליית ריבית הפד בחודש דצמבר לרמה של 0.75%. נכון לחודש מרץ 2017, שוק ההון מגלם צפי לאי שינוי ריבית בנק ישראל במהלך שנת 2017.

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן ירד בשנת 2016 בשיעור של 0.2% (מדד בגין). המדד "הידוע" ירד בשיעור של 0.3%. זו השנה השלישית ברציפות בה האינפלציה היא שלילית. ירידת המדד הושפעה מייסוף השקל מול סל המטבעות וכן מהמשך צעדים שנקטה הממשלה להפחתת יוקר המחייה. סעיף הדיור (נמדד על-ידי שכר-דירה) היה בעל התרומה החיובית הגדולה ביותר למדד והוא עלה ב-1.4%. נכון לסוף חודש ינואר 2017 שוק ההון מגלם ההערכה כי האינפלציה בשנת 2017 תהיה אף היא נמוכה מהיעד, ותעמוד על כ-0.3% בלבד. להערכת הבנק האינפלציה השלילית והציפיות הנמוכות לאינפלציה אינן מהוות סיכון, שכן הן משקפות את מדיניות הממשלה ושינויים מבניים במשק, ולא מצב של היעדר ביקושים.

השקל יוסף בשנת 2016 בשיעור של 1.5% מול הדולר ומול האירו רשם ייסוף של 4.8%. בארבע השנים האחרונות השקל התחזק בשיעור מצטבר של כ-16% מול סל המטבעות. הלחצים לייסוף השקל גברו בשנת 2016 נוכח עלייה נוספת בעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים, בין השאר על רקע ירידת מחירי האנרגיה בעולם. בנק ישראל רכש מטבע-חוץ בהיקף מוערך של 6.0 מיליארד דולר, מהם 1.8 מיליארד כחלק מהתוכנית לקזז את השפעת הגז הטבעי על שער החליפין. בחודשים ינואר-פברואר 2017 יוסף השקל ב-3.8% נוספים מול סל המטבעות.

שוקי הכספים וההון

ההתפתחויות בשווקים הושפעו במהלך שנת 2016 מהמדיניות המוניטרית המרחיבה, האינפלציה השלילית ומתוצאות הבחירות בחודש נובמבר 2016 בארצות-הברית. מדד ת"א 100 היה תנודתי יחסית במהלך שנת 2016 ובסיכום שנתי רשם ירידה של 2.5% בהשפעת ירידה חדה במניות חברות הפארמה. מדד ת"א 75 שאינו כולל את מניות חברות הפארמה, שירדו בממוצע בכ-40% ב-2016, עלה בסיכום שנתי ב-17%. מדד המניות האירופי ה-STOXXEUROPE 600, ירד ב-1.1%, ובארצות-הברית ובמשקים המתעוררים נרשמה עלייה במדדי המניות לאורך שנת 2016, כשלאחר תוצאות הבחירות בארצות-הברית בחודש נובמבר 2016 התגברו העליות בארצות-הברית, ואילו במשקים המתעוררים נרשמה ירידה של כ-6.0% במדד בחודשיים האחרונים של שנת 2016. בסיכום שנתי מדד S&P 500 עלה בשיעור של 9.5% ומדד השווקים המתעוררים (EEM) עלה בשיעור של 11.0%. מחזורי המסחר היומיים במניות בתל-אביב ירדו בשנת 2016 בכ-13% לממוצע יומי של 1,269 מיליון ש"ח לעומת 1,449 מיליון ש"ח ב-2015.

שוק אגרות-החוב הושפע מהריבית הנמוכה ומהמגמות בתשואות בעולם לאחר הברקזיט והבחירות בארצות-הברית. במחצית הראשונה של שנת 2016, ובייחוד לאחר משאל העם בבריטניה, נרשמה ירידה בתשואות אגרות-החוב הממשלתיות בעולם ובישראל, ומדדי אגרות-החוב בישראל עלו בהתאם. במחצית השנייה של שנת 2016, נרשם תיקון חד בתשואות שהתגבר לאחר היוודע תוצאות הבחירות בארצות-הברית בחודש נובמבר 2016. תשואת אגרות-חוב ממשלת ישראל לעשר שנים עלתה מרמה של 1.7% ביולי ל-2.2% בדצמבר 2016. בסיכום שנתי מדד אגרות-החוב הצמודות הממשלתיות ירד בשיעור של כ-0.7% ומדד אגרות-החוב השקליות בריבית קבועה עלה בכ-1.3%. מדד אגרות-החוב הקונצרניות עלה בכ-3.9%. עקום התשואות של אגרות-החוב של ממשלת ישראל היה לאורך שנת 2016 נמוך ברובו מזה של ממשלת ארצות-הברית. התפתחות זו שיקפה את ההערכה שהמדיניות המוניטרית בישראל תהיה מרחיבה לאורך זמן, וכי עליית הריבית בארצות-הברית לא תלווה בצעד דומה בישראל.

עלייה של כ-16% נרשמה בגיוסי הון באמצעות אגרות-חוב לסכום של 63 מיליארד ש"ח. כ-33% מההנפקות בשנת 2016 היו של חברות נדל"ן ו-29% של המגזר הפיננסי.

החוב של הסקטור העסקי הלא פיננסי גדל ב-2016 ב-4.1%, כשעיקר הגידול היה באשראי המקומי הלא בנקאי. חוב משקי הבית גדל ב-6.2%, כאשר ההלוואות שלא לדיור התרחבו ב-7.6%.

5.1.2. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד ליציבות פיננסית) סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה בדוח על הסיכונים. הנהלת הבנק דנה בהתפתחותם של הסיכונים הנוספים המפורטים להלן כסיכונים מובילים או מתפתחים:

- **סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, עליית ריבית בשווקים, המצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור. יש להביא בחשבון שעדיין קיימת אי ודאות גבוהה לגבי שיעורי הצמיחה שילוו את התאוששות הכלכלה הריאלית בישראל ובעולם בשנים הקרובות. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק לוקחת בחשבון את הזהירות המתחייבת מהסיכונים שעדיין קיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון.
- **הסביבה הרגולטורית בארץ:** בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי יישום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד השפעתן על הבנק. לפרטים אודות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל התשע"ז-2017 ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים.
- **הסביבה הרגולטורית בחו"ל:** רפורמות רגולטוריות בינלאומיות להן השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם, לרבות: "דוד – פרנק" (DODD FRANK) ו"חוק וולקר" (VOLCKER) האמריקאיים ו"אמיר" (EMIR) האירופאי.
- **סיכון הציות:** המשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים על בנקים ברחבי העולם בהקשר להפרות של הנחיות רגולטוריות, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרור, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. ראה ביאור 26 ד' וה' בדוחות הכספיים – בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים והחקירה בנושא FIFA.

- **סיכון אבטחת מידע ותקריות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים והפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקרות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית.

לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה פרק סקירת הסיכונים להלן.
לפרטים בדבר תביעות משפטיות וחקירות ראה ביאור 26 ג-ה בדוחות הכספיים.
לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות בולטות ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים.

5.1.3. שינויים עיקריים במדיניות חשבונאית קריטית ואומדנים חשבונאים קריטיים

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי

ביום 20 בפברואר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב על פיו בשנים 2016 ו-2017 ימשיכו השנים 2011 ואילך להילקח בחשבון לצורך קביעת שיעורי ההפסד ההיסטוריים, המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה הקבוצתית.
לפירוט נוסף ראה ביאור 1.ה.(4) לדוחות הכספיים.

התחייבות לזכויות עובדים

בעקבות אישור חוק תגמול לעובדים בכירים בתאגידים פיננסיים, עדכן הבנק ברבעון הראשון של 2016 את ההנחות האקטואריות ביחס לשיעורי העזיבה של מנהלים בחוזה אישי בכיר, על מנת לשקף את ההסתברות המוגברת לעזיבת מנהלים בכירים.
עם גיבוש תוכנית התגמול החדשה, ולאחר חתימת מנהלים בכירים על הסכמים חדשים, ופרישת מספר מנהלים אחרים, עדכן הבנק את שיעורי העזיבה ביחס למנהלים בכירים.
נכון ליום 31 בדצמבר 2016, הסתכמה השפעת עדכון ההנחות בדבר שיעורי עזיבה, בגין מנהלים בכירים המועסקים בבנק, בעקבות אישור החוק, בגידול ההתחייבות האקטוארית (ביחס להתחייבות ליום 31 בדצמבר 2015) בסך של כ-85 מיליון ש"ח, אשר נזקף להון המיוחס לבעלי המניות.
ביום 27 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות רב שנתית. על-פי תוכנית ההתייעלות שאושרה צפויים לפרוש מקבוצת הבנק כ-1,500 עובדים בשנים 2017-2020. כמו-כן, הבנק עדכן את שיעורי העזיבה לטווח ארוך של עובדים בתנאים מיטיבים. שיעורי העזיבה החדשים משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משוקלל של כ-7.5% לשנה לעומת שיעור של 6.25% לשנה טרם השינוי. עלויות עדכון ההתחייבות האקטוארית בגין תוכנית ההתייעלות, ובגין עדכון שיעורי העזיבה, על סך כ-1.2 מיליארד ש"ח, המהווים הפסד אקטוארי נזקפו לרווח כולל אחר.
לפרטים נוספים בדבר תוכנית ההתייעלות - ראה ביאור 23.ד לדוחות הכספיים.

5.1.4. גילוי בדבר הפניות תשומת לב רואי החשבון המבקרים

לעיתים, מוצא רואה החשבון המבקר לנכון לכלול שינוי מהנוסח האחיד על-ידי הוספת פיסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים.
רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור 26ג.(ב) בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור 26ד. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור 26ה. בדבר החקירה בנושא FIFA.
בעניין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, נאמר בביאור 26ד. כי "אין ביכולתו של הבנק, בהתבסס על יועציו המשפטיים, להעריך באופן מהימן את היקף החשיפה או את טווח החשיפה של קבוצת הבנק בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות ואפשר שהתוצאות בסופו של דבר יהיו שונות כך שהסכומים שתשלם במסגרת הסדרים כאמור (אם יושגו), יהיו גבוהים משמעותית מסכום ההפרשה". נוכח אי ודאות זו כללו רואי החשבון המבקרים הפניית תשומת לב בדוח רואי החשבון המבקרים.

5.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכם ב-2,628 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 3,082 מיליון ש"ח בשנת 2015.
תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בשנת 2016 הסתכמה בכ-7.72% בהשוואה לשיעור של כ-9.61% בשנת 2015.

טבלה 1-5: תמצית דוח רווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	
	במיליוני ש"ח		
רווח מימוני, נטו*	**9,345**	8,929	4.7%
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**269**	475	(43.4%)
רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**9,076**	8,454	7.4%
עמלות והכנסות אחרות*	**5,376**	5,433	(1.0%)
הוצאות תפעוליות ואחרות	**9,490**	8,790	8.0%
רווח לפני מסים	**4,962**	5,097	(2.6%)
הפרשה למסים על הרווח	**2,358**	2,097	12.4%
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	**12**	19	
רווח נקי:			
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**2,616**	3,019	(13.3%)
הפסד המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**12**	63	
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**2,628**	3,082	(14.7%)
תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון	**7.7%**	9.6%	

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

5.2.1. התפתחות ההכנסות וההוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים, בין היתר הפרשי שער ורווח ממימוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי במדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות המדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-5: הרכב הרווח המימוני, נטו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	
	במיליוני ש"ח		
הכנסות ריבית	**10,200**	9,837	3.69%
הוצאות ריבית	**(2,007)**	(1,952)	2.82%
הכנסות ריבית, נטו	**8,193**	7,885	3.91%
הכנסות מימון שאינן מריבית	**1,152**	1,044	10.34%
סך הרווח המימוני, נטו	**9,345**	8,929	4.66%

טבלה 3-5: התפתחות של סך הרווח המימוני, נטו

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	
	במיליוני ש"ח		
רווח מפעילות שוטפת[1]	**8,574**	*8,141	5.3%
הכנסות ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	**204**	520	(60.8%)
רווח מהשקעות במניות[2]	**329**	94	250.0%
רווחים בגין הלוואות שנמכרו[3]	**93**	*3	
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים[4]	**97**	121	(19.8%)
הכנסות מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל[5]	**48**	50	(4.0%)
רווח מימוני, נטו	**9,345**	8,929	4.7%

* סווג מחדש.
(1) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.
מזה בגין השפעות שינויים במדד: הוצאה של 64 מיליון ש"ח בשנת 2016 בהשוואה להוצאה בסך 147 מיליון ש"ח בשנת 2015.
(2) בשנת 2016 כלול רווח בסך 109 מיליון ש"ח, הנובע מעיסקת מיזוג ויזה אירופה עם ויזה העולמית. למידע נוסף ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים.
(3) בשנת 2016 עיקר הרווח נובע ממכירת חוב שסווג כפגום.
(4) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
(5) השפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

הרווח המימוני, נטו הסתכם בשנת 2016 ב-9,345 מיליון ש"ח בהשוואה ל-8,929 מיליון ש"ח בשנת 2015. הגידול ברווח המימוני נבע מעלייה ברווח מפעילות שוטפת בעיקר בשל גידול בהיקפי האשראי הקמעונאי ובשל השפעות שינויים במדד. כמו-כן במהלך שנת 2016 נרשם רווח ממכירת הלוואות בסך 93 מיליון ש"ח הנובע ברובו ממכירת חוב שסווג כפגום. בנוסף, נרשם גידול ברווחים ממניות הנובע, בין השאר, מרווח בסך 109 מיליון ש"ח מעסקת מיזוג ויזה אירופה עם ויזה העולמית. למידע נוסף בדבר עסקת ויזה ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים. מנגד, חלה ירידה בהכנסות הבנק מרווחים מאגרות-חוב.

טבלה 4-5: נתונים עיקריים בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית

	לשנה שהסתיימה ביום	
	31.12.2016	31.12.2015
שיעור ההכנסה על נכסים נושאי ריבית	**2.64%**	2.68%
שיעור ההוצאה על התחייבויות נושאי ריבית	**0.79%**	0.78%
פער הריבית הכולל	**1.85%**	1.90%
יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית	**2.12%**	2.15%

מניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית בין שנת 2016 לבין שנת 2015 עולה כי השינויים בשיעורי הריבית גרמו לגידול בסך של כ-98 מיליון ש"ח והשינויים בהיקף היתרות המאזניות הממוצעות גרמו לגידול בסך של כ-210 מיליון ש"ח בהכנסות ריבית נטו. למידע נוסף בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית, ראה פרק 11.4 בדוח הממשל התאגידי.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2016 ב-269 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-475 מיליון ש"ח בשנת 2015.
בהפרשה הפרטנית, נטו נרשמה הכנסה בסך של 114 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאה בסך של 53 מיליון ש"ח בשנת 2015. השינוי בהפרשה הפרטנית נבע מחד מהוצאה פרטנית שהסתכמה בסך של 1,034 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 1,393 מיליון ש"ח בשנת 2015, ומאידך מקיטון בהפרשות וגביית חובות (Recovery) שהסתכמו בסך של 1,148 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 1,340 מיליון ש"ח בשנת 2015 וקיזז את הקיטון בהפרשה הפרטנית כאמור.
ההוצאה בגין הפרשה קבוצתית הסתכמה ל-383 מיליון ש"ח בשנת 2016, בהשוואה להוצאה בסך של 422 מיליון ש"ח בשנת 2015. הוצאה זו הושפעה מחד מגידול בהוצאה בגין סיכון אשראי פרטי, הנובעת מגידול במחיקות בגין חובות קטנים בפיגור הנבחנים על בסיס קבוצתי (מחיקות אוטומטיות) ומגידול בהוצאה הפרטנית, ומאידך מקיטון בהוצאה בגין סיכון אשראי מסחרי עקב ירידה ביתרות סיכון האשראי ומשיפור בהיקף החובות הבעייתיים.
למידע נוסף בדבר התפתחות יתרות האשראי לציבור ראה פרק "המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון" בדוח הדירקטוריון.
למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי, ראה ביאור 13 בדוחות הכספיים.

טבלה 5-5: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי	**1,034**	1,393
קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית	**(1,148)**	(1,340)
הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי	**(114)**	53
הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו	**383**	422
סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*	**269**	475
* מזה:		
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	**(212)**	291
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	**(5)**	5
הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	**482**	180
הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	**4**	(1)
סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי	**269**	475
שיעור ההוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור:		
שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי	**0.37%**	0.51%
שיעור ההוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור***	**0.51%**	0.66%
שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.10%**	0.17%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.19%**	0.08%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**13.16%**	5.17%

** לרבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך ההוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בשנת 2016 ב-5,376 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,433 מיליון ש"ח בשנת 2015. מזה העמלות הסתכמו בשנת 2016 ב-5,216 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,287 מיליון ש"ח בשנת 2015. מחד נרשם קיטון בהכנסות מעמלות משוק ההון, מנגד חלה עלייה בעמלות מכרטיסי אשראי ובעמלות טיפול באשראי.

טבלה 6-5: פירוט עמלות והכנסות אחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	
	במיליוני ש"ח		
עמלות			
דמי ניהול חשבונות	**970**	987	(1.7%)
פעילות בניירות-ערך	**837**	1,032	(18.9%)
כרטיסי אשראי, נטו	**1,834**	1,725	6.3%
טיפול באשראי	**276**	205	34.6%
עמלות מעסקי מימון	**569**	548	3.8%
עמלות אחרות	**730**	790	(7.6%)
סך-הכל עמלות	**5,216**	5,287	(1.3%)
הכנסות אחרות	**160**	146	9.6%
סך-הכל הכנסות עמלות והכנסות ואחרות	**5,376**	5,433	(1.0%)

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בשנת 2016 ב-9,490 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-8,790 מיליון ש"ח בשנת 2015, גידול בשיעור של כ-8.0%.

טבלה 7-5: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
הוצאות שכר		
שכר	**4,370**	4,406
מענקים ותגמול מבוסס מניות	**413**	528
סך-הכל שכר	**4,783**	4,934
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,530**	1,555
הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**–**	7
הוצאות אחרות	**3,177**	2,294
סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות	**9,490**	8,790

הוצאות השכר הסתכמו בשנת 2016 ב-4,783 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-4,934 מיליון ש"ח בשנת 2015, ירידה בשיעור של 3.1%.
הירידה בהוצאות השכר נבעה בעיקר מחיסכון בעלויות שוטפות כתוצאה מתהליכי התייעלות ומירידה במענקים כתוצאה מירידה ברווח בהשוואה לשנה הקודמת. מנגד בתגמול מבוסס מניות חל גידול עקב עלייה במחיר מניית הבנק בשנת 2016.
ההוצאות האחרות הסתכמו בשנת 2016 ב-3,177 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,294 מיליון ש"ח בשנת 2015, גידול בשיעור של 38.5%. הגידול נובע בעיקרו מעדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים בסך של 528 מיליון ש"ח, וגידול בהוצאות המשפטיות הקשורות בחקירה זו. כמו-כן, חל גידול בהוצאות ביטוח בסך של כ-65 מיליון ש"ח כתוצאה מרכישת ביטוח ערבויות חוק מכר ששמשו להקטנת רכיבי הסיכון ותרמו לשיפור יחס הלימות ההון וכן גידול בהוצאות שיווק, פרסום ומחשב.
ההפרשה למסים על הרווח הסתכמה בשנת 2016 בסך של 2,358 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,097 מיליון ש"ח בשנת 2015.
שיעור המס האפקטיבי של הבנק בשנת 2016 הגיע ל-47.5% בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 35.9% וזאת, בעיקר בשל השפעת ירידת מס החברות שגרמה להגדלת הוצאות המס בשנת 2016 בסך של כ-271 מיליון ש"ח. שיעור המס האפקטיבי בשנת 2016, בנטרול השפעת השינויים במס חברות הגיע ל-42.06% והושפע מחד מהוצאות לא מוכרות ומסים בגין שנים קודמות עקב גביית חובות שנמחקו בעבר. מנגד חל קיטון עקב רווחים שנבעו מחברות בנות בעלות שיעור מס סטטוטורי נמוך מאשר בבנק.
חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות הסתכם בשנת 2016 בחלקם בהפסד בסך של 12 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 63 מיליון ש"ח בשנת 2015. הקיטון נובע מכך שבשנת 2015 נרשמו הפסדים חד פעמיים בבנק פוזיטיף בתורכיה, ממכירת חברת הבת בקזחסטן ומשינויים שליליים בשערי החליפין.
הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק הסתכם בשנת 2016 בסך של 2,628 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 3,082 מיליון ש"ח בשנת 2015.
הרווח הנקי הבסיסי למניה בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכם בשנת 2016 ב-1.98 ש"ח, בהשוואה ל-2.32 ש"ח בשנת 2015.

5.2.2. התפתחות ברווח כולל

טבלה 8–5: רווח כולל

	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**2,616**	3,019
הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**12**	63
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**2,628**	3,082
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:		
התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן נטו	**(160)**	(750)
התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים**	**(2)**	4
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים***	**(1,221)**	49
רווחים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים	**4**	4
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים	**(1,379)**	(693)
השפעת המס המתייחס	**439**	210
רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים	**(940)**	(483)
בניכוי הפסד (רווח) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(1)**	2
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים	**(941)**	(481)
הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**1,676**	2,536
ההפסד הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**11**	65
הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,687**	2,601

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

*** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

רווח כולל הסתכם בשנת 2016 בסך של 1,687 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,601 מיליון ש"ח בשנת 2015. השינוי העיקרי נבע מגידול בהתחייבות האקטוארית בגין זכויות עובדים, בניכוי השפעת המס, בסך של כ-762 מיליון ש"ח כתוצאה מתוכנית ההתייעלות החמש שנתית. מנגד בשנת 2016 נרשמה הוצאה, בניכוי השפעת המס, בסך של 95 מיליון ש"ח כתוצאה מהצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי שוק שנבעה משינוי בשערי ניירות הערך בשוק וממכירת ניירות-ערך, וזאת לעומת הוצאה, בניכוי השפעת המס בסך של 512 מיליון ש"ח בשנת 2015.

5.2.3. מערך טכנולוגיית המידע

טבלה 9–5: מערך טכנולוגיית המידע

	תוכנה	חומרה[3]	אחר	סך-הכל
	במיליוני ש"ח			
תוספות לנכסים[1] בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2016:				
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות	**163**	**–**	**–**	**163**
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים	**89**	**–**	**–**	**89**
עלויות רכישה או רישיונות שימוש[4][5]	**125**	**97**	**–**	**222**
עלויות ציוד בניינים ומקרקעין	**–**	**–**	**26**	**26**
סך-הכל	**377**	**97**	**26**	**500**
יתרות נכסים[2] בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2016:				
סך-הכל עלות מופחתת	**1,045**	**302**	**53**	**1,400**
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות	**398**	**–**	**–**	**398**
הוצאות בגין מערך טכנולוגיות המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2016:				
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות	**341**	**114**	**5**	**460**
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הוונו לנכסים	**185**	**72**	**10**	**267**
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים	**90**	**11**	**–**	**101**
הוצאות בגין פחת	**346**	**130**	**23**	**499**
הוצאות אחרות	**97**	**47**	**79**[6]	**223**
סך-הכל הוצאות	**1,059**	**374**	**117**	**1,550**
תוספות לנכסים[1] בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נזקפו כהוצאה בשנת 2015:				
עלויות בגין שכר עבודה ונלוות	120	–	–	120
עלויות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים	106	–	–	106
עלויות רכישה או רישיונות שימוש[4][5]	81	128	–	209
עלויות ציוד בניינים ומקרקעין	–	–	10	10
סך-הכל	307	128	10	445
יתרות נכסים[2] בגין מערך טכנולוגיית המידע ליום 31 בדצמבר 2015:				
סך-הכל עלות מופחתת	1,018	305	42	1,365
מזה: בגין שכר עבודה ונלוות	334	–	–	334
הוצאות בגין מערך טכנולוגיות המידע כפי שנכללו בדוח רווח והפסד בשנת 2015:				
הוצאות בגין שכר עבודה ונלוות	370	122	5	497
הוצאות בגין רכישות או רישיונות שימוש שלא הוונו לנכסים	190	65	11	266
הוצאות בגין מיקור חוץ, לרבות שכר יועצים	94	11	–	105
הוצאות בגין פחת	346	116	19	481
הוצאות אחרות	81	36	80[6]	197
סך-הכל הוצאות	1,081	350	115	1,546

(1) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 6 מיליוני ש"ח (31.12.15: 21 מיליוני ש"ח).
(2) לרבות הוצאות מראש בגין מערך טכנולוגיית המידע בסך 165 מיליוני ש"ח (31.12.15: 162 מיליוני ש"ח).
(3) לרבות תשתיות תקשורת.
(4) עלויות רכישה או רישיונות שימוש בגין מערך טכנולוגיית המידע אשר לא סווגו בדוחות הכספיים כרכוש קבוע (עלויות ציוד, בניינים ומקרקעין), אלא כהוצאה מראש.
(5) לרבות רכישות ורישיונות שימוש של תוכנה וחומרה לכלל החטיבות בתאגיד הבנקאי.
(6) כוללות הוצאות שהוצאו על-ידי מערך טכנולוגיית המידע לרבות הוצאות שוטפות על שימוש בתקשורת וטלפוניה, דואר, שכר-דירה, מסים, חשמל וכדומה.

5.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב-448.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-431.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

טבלה 10-5: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

	יתרה ליום 31 בדצמבר		שינוי
	2016	2015	
	במיליוני ש"ח		
סך-כל הנכסים	**448,105**	431,638	3.8%
אשראי לציבור, נטו	**271,957**	278,497	(2.3%)
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**80,378**	64,976	23.7%
ניירות-ערך[1][2]	**71,449**	62,884	13.6%
פיקדונות הציבור	**338,502**	321,727	5.2%
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**33,560**	34,475	(2.7%)
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**34,047**	33,032	3.1%

(1) לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה ביאור 33ב. בדוחות הכספיים.
(2) לפרטים בדבר ניירות-ערך ששועבדו למלווים ראה ביאור 27, בדוחות הכספיים.

5.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 11-5: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים

	ליום 31 בדצמבר		השינוי	
	2016	2015		
	במיליוני ש"ח			
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	**61,376**	61,120	256	0.4%
אנשים פרטיים - אחר	**53,662**	53,794	(132)	(0.2%)
בינוי ונדל"ן	**44,069**	46,805	(2,736)	(5.8%)
מסחר	**27,593**	28,646	(1,053)	(3.7%)
תעשייה	**18,144**	21,030	(2,886)	(13.7%)
שירותים פיננסיים	**18,474**	22,040	(3,566)	(16.2%)
אחר	**48,639**	45,062	3,577	7.9%
סך-הכל	**271,957**	278,497	(6,540)	(2.3%)

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה פרק "סיכון אשראי" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון.

חבויות בעייתיות

טבלה 12–5: סיכון אשראי בעייתי[1]

	31.12.16			31.12.15	
	מאזני	חוץ-מאזני	סך-הכל	מאזני	חוץ-מאזני	סך-הכל
	במיליוני ש"ח					
סיכון אשראי פגום	**4,004**	**621**	**4,625**	5,361	655	6,016
סיכון אשראי נחות	**1,430**	**165**	**1,595**	2,489	133	2,622
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת[2]	**2,242**	**747**	**2,989**	1,893	802	2,695
סך סיכון אשראי בעייתי*	**7,676**	**1,533**	**9,209**	9,743	1,590	11,333
סיכון אשראי בעייתי נטו	**6,222**	**1,378**	**7,600**	7,834	1,477	9,311
* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר[2]	**884**	**–**	**884**	857	–	857

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

בשנת 2016 חלה ירידה בסך החבויות הבעייתיות בשיעור של 19% שנבעה משיפור באיכות תיק האשראי.

למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי ראה פרק "סיכון אשראי" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 13–5: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

	יתרה ליום 31 בדצמבר		שינוי
	2016	2015	
	במיליוני ש"ח		
מכשירים פיננסים חוץ-מאזניים למעט נגזרים			
אשראי תעודות	**861**	1,074	(19.8%)
ערבויות והתחייבויות אחרות*,**	**52,451**	48,430	8.3%
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק	**24,628**	32,721	(24.7%)
מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות בנקים אחרים	**10,759**	11,700	(8.0%)
מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו	**35,540**	41,613	(14.6%)
התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערבויות	**45,304**	55,336	(18.1%)

* כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 289 מיליוני ש"ח (בשנת 2015: 505 מיליוני ש"ח).

** כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,430 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות ושאינן סחירות בפיזור נרחב.
ניירות הערך הסתכמו ביום 31 בדצמבר 2016 ב-71.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-62.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015, עלייה בשיעור של כ-13.6% שנבעה בעיקר מרכישת אגרות-חוב של ממשלת ישראל וממשלת ארצות-הברית.

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:

טבלה 14-5: יתרות ניירות-ערך

	תיק למסחר		זמין למכירה		מוחזק לפדיון		סך-הכל	
	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך	הערך במאזן	% מסך ניירות-ערך
ליום 31 בדצמבר 2016								
אגרות-חוב ממשלת ישראל	**8,420**	**11.8%**	**42,424**	**59.4%**	**–**	**–**	**50,844**	**71.2%**
אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית	**77**	**0.1%**	**6,729**	**9.4%**	**–**	**–**	**6,806**	**9.5%**
אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות	**7**	**0.0%**	**1,443**	**2.0%**	**–**	**–**	**1,450**	**2.0%**
סך-הכל אגרות-חוב ממשלות	**8,504**	**11.9%**	**50,596**	**70.8%**	**–**	**–**	**59,100**	**82.7%**
אגרות-חוב קונצרני - בישראל	**3**	**0.0%**	**1,077**	**1.5%**	**413**	**0.6%**	**1,493**	**2.1%**
אגרות-חוב קונצרני - מדינות זרות	**7**	**0.0%**	**8,593**	**12.0%**	**–**	**–**	**8,600**	**12.0%**
סך-הכל אגרות-חוב קונצרני	**10**	**0.0%**	**9,670**	**13.5%**	**413**	**0.6%**	**10,093**	**14.1%**
מניות	**54**	**0.1%**	**2,202**	**3.1%**	**–**	**–**	**2,256**	**3.2%**
סך-הכל ניירות-ערך	**8,568**	**12.0%**	**62,468**	**87.4%**	**413**	**0.6%**	**71,449**	**100.0%**
ליום 31 בדצמבר 2015								
אגרות-חוב ממשלת ישראל	6,291	10.0%	37,351	59.4%	–	–	43,642	69.4%
אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית	–	–	3,849	6.1%	–	–	3,849	6.1%
אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות	7	0.0%	1,766	2.8%	–	–	1,773	2.8%
סך-הכל אגרות-חוב ממשלות	6,298	10.0%	42,966	68.3%	–	–	49,264	78.3%
אגרות-חוב קונצרני - בישראל	3	0.0%	2,274	3.6%	405	0.6%	2,682	4.3%
אגרות-חוב קונצרני - מדינות זרות	126	0.2%	8,269	13.1%	9	0.0%	8,404	13.4%
סך-הכל אגרות-חוב קונצרני	129	0.2%	10,543	16.8%	414	0.7%	11,086	17.6%
מניות	48	0.1%	2,486	4.0%	–	–	2,534	4.0%
סך-הכל ניירות-ערך	6,475	10.3%	55,995	89.0%	414	0.7%	62,884	100.0%

טבלה 15-5: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

	2016		2015	
	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרני	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרני
כרייה וחציבה	**731**	**7.2%**	991	8.9%
תעשייה	**1,251**	**12.4%**	1,734	15.6%
מידע ותקשורת	**353**	**3.5%**	749	6.8%
שירותים פיננסיים	**220**	**2.2%**	233	2.1%
בנקים ומוסדות פיננסיים	**6,316**	**62.6%**	*5,371	48.5%
אחרים	**1,222**	**12.1%**	*2,008	18.1%
סך-הכל אגרות-חוב קונצרני	**10,093**	**100.0%**	*11,086	100.0%

* סווג מחדש.

לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין ניירות-ערך בתיק הזמין למכירה, ראה ביאור 12(5) בדוחות הכספיים.

פיקדונות

טבלה 16–5: התפתחות ביתרות הפיקדונות

	יתרה ליום 31 בדצמבר		השינוי
	2016	2015	
	במיליוני ש"ח		
פיקדונות הציבור	**338,502**	321,727	5.2%
פיקדונות מבנקים	**4,377**	4,773	(8.3%)
פיקדונות הממשלה	**345**	354	(2.5%)
סך–הכל	**343,224**	326,854	5.0%

יתרת הפיקדונות ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה בסך של כ–343 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ–327 מיליארד ש"ח ביום 31 בדצמבר 2015. עיקר הגידול נבע מלקוחות קמעונאים ומנגד חל קיטון בפיקדונות לקוחות הפעילות הבינלאומית.

פעילות חוץ–מאזנית בניירות–ערך המוחזקים על–ידי הציבור

טבלה 17–5: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ–מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול, וייעוץ

	יתרה ליום 31 בדצמבר		שינוי
	2016	2015	
	במיליוני ש"ח		
ניירות–ערך[1]	**868,863**	872,139	(0.4%)
נכסי קופות–גמל המקבלות שירותי תפעול	**118,078**	116,393	1.4%
נכסי קרנות נאמנות[2]	**72,286**	70,029	3.2%
יתרות פנסיוניות נועצות[3]	**37,251**	27,951	33.3%

(1) לרבות יתרות ניירות–ערך של קופות–גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת.
(2) שווי הנכסים של קרנות הנאמנות המקבלות שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.
(3) יתרות מוצרים פנסיוניים וקרנות השתלמות שניתן לגביהן ייעוץ פנסיוני.

אגרות–חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו ב–33.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל–34.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015, קיטון בשיעור של כ–2.7%. הקיטון נבע ממימוש אגרות–חוב וכתבי התחייבות נדחים בסך של 3.4 מיליארד ש"ח שקוזז בחלקו מגיוס של אגרות–חוב.

טבלה 18–5: פירוט אגרות–חוב וכתבי התחייבות נדחים

	ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2015	
	הערך במאזן	מזה: סחיר	הערך במאזן	מזה: סחיר
	במיליוני ש"ח			
כתבי התחייבות נדחים	**17,520**	**14,007**	19,885	15,750
אגרות–חוב	**16,040**	**15,468**	14,590	13,773
סך–הכל אגרות–חוב וכתבי התחייבות נדחים	**33,560**	**29,475**	34,475	29,523

טבלה 19-5: מכשירים נגזרים

	2016			2015		
	שווי הוגן חיובי	שווי הוגן שלילי	ערך נקוב	שווי הוגן חיובי	שווי הוגן שלילי	ערך נקוב
	במיליוני ש"ח					
חוזי ריבית	**7,542**	**8,015**	**571,828**	8,244	8,975	617,003
חוזי מטבע	**3,715**	**3,938**	**268,755**	3,573	3,873	268,467
חוזים בגין מניות	**638**	**632**	**26,613**	882	877	37,789
חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)	**28**	**23**	**862**	98	95	1,432
סך-הכל	**11,923**	**12,608**	**868,058**	12,797	13,820	924,691

5.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו

הון המניות המונפק והנפרע של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 הינו 1,333,550,613 ש"ח ע.נ. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.נ. כל אחת. ההון המונפק הינו לאחר הפחתת 3,826,498 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק (להלן: "מניות באוצר"), כפי שיפורט להלן.
להלן פרטים בדבר ההתפתחויות העיקריות הקשורות בהון הבנק, לרבות השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו:

רכישה עצמית של מניות הבנק

הפיקוח על הבנקים אישר לבנק לבצע רכישה עצמית של 39,250,000 מניות לצורך יצירת מאגר מניות עבור תוכנית התגמול ההוני לעובדים ולמנהלים בכירים, ראה ביאור 25 ב להלן.
עד ליום 31 בדצמבר 2016 רכש הבנק 26,700,000 מניות בעלות של כ-437 מיליון ש"ח.

שינויים בהון הבנק בשנת 2016

בשנת 2016 חל גידול של 4,143,894 מניות רגילות בהון המונפק והנפרע של הבנק כתוצאה מהעברת מניות ממאגר המניות כתוצאה ממימוש יחידות RSU, שקוזז מרכישת מניות נוספות למאגר המניות.

להלן פרטים על יתרת יחידות RSU שהונפקו וטרם מומשו ליום 31 בדצמבר 2016:

165,522 יחידות RSU שהונפקו לעובדים בכירים במסגרת תוכנית התגמול של שנת 2010.
2,432,736 יחידות RSU שהונפקו לעובדים בכירים במסגרת תוכנית התגמול של שנת 2014. כתשלום נדחה של 50% מהמענק השנתי בגין 2014-2015, היחידות עבור שנת 2016 יוענקו לאחר פרסום הדוחות הכספיים לשנת 2016.

לפרטים נוספים בקשר למנכ"ל היוצא ולעובדים בכירים, ראה ביאור 24 בדוחות הכספיים.

דיבידנדים

דירקטוריון הבנק החליט ביום 10 ביולי 2013 לעדכן את מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. מדיניות חלוקת הדיבידנד שנקבעה על-ידי הדירקטוריון הנה לחלק עד 30% מהרווח הנקי הנובע מפעולות רגילות. מדיניות זו תהיה תקפה עד שהבנק יעמוד ביעדי ההון שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים ואומצו על-ידי הדירקטוריון. לאחר שבעבר הפיקוח על הבנקים הגביל את הדיבידנד שהבנק היה רשאי לחלק לשיעור של פחות מ-30%. ביום 26 באוקטובר 2016 קיבל הבנק את אישור הפיקוח על הבנקים לחלוקת דיבידנד בשיעור 30% מהרווח הנקי החל מהרבעון השלישי של שנת 2016.
בנוסף למגבלות על-פי חוק החברות, חלוקת דיבידנד על-ידי תאגיד בנקאי כפופה לרגולציה החלה על תאגידים בנקאיים בישראל, לפיה לא יחולק דיבידנד: (א) אם יתרת העודפים המצטברת של הבנק (בניכוי הפרשים בחובה, שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר) על-פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו אינה חיובית, או במידה שחלוקה כאמור תגרום ליתרה שלילית; (ב) כאשר אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל; (ג) כאשר התוצאה המצטברת של שלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים לגביה פורסם הדוח הכספי האחרון מראה על הפסד או על הפסד כולל; (ד) אם החלוקה תגרום לכך, שיחס הון הבנק לנכסי סיכון ירד מתחת ליחס הנדרש לגביו; (ה) מקרנות הון או מהפרשים בזכות, הנובעים מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ; (ו) במידה שלאחר חלוקתו, הנכסים הלא-כספיים של הבנק יעלו על הונו העצמי; או (ז) במידה שהבנק לא יעמוד בדרישות סעיף 23א' לחוק הבנקאות אשר קובע הגבלה לגבי השיעור מההון, אשר מותר לתאגיד בנקאי להשקיע בתאגידים ריאליים. על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור.
לפרטים בדבר יעד הלימות ההון של הבנק ראה פרק הלימות הון להלן.

על-פי תנאי שטר הון נדחה היה והושעו תשלומי הריבית בגין שטר הון זה, הבנק לא ישלם דיבידנד לבעלי מניותיו כל עוד לא שולמו במלואם כל תשלומי הריבית שסילוקם הושעה, בין אם דיבידנד כאמור הוכרז טרם ניתנה הודעת הבנק בדבר היווצרות נסיבות משעות, ובין אם הוא הוכרז אחרי מתן הודעה כאמור. בהיתר נגיד בנק ישראל לרכישת השליטה בבנק על-ידי קבוצת אריסון נקבע כי לא יחולק דיבידנד מרווחים שנצברו בבנק עד יום 30 ביוני 1997 (ערב רכישת השליטה), אלא אם כן הפיקוח על הבנקים הסכים לכך מראש ובכתב.
יתרת העודפים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-26,667 מיליון ש"ח, מהם סך של כ-2,734 מיליון ש"ח אינם ניתנים לחלוקה כדיבידנד כאמור.

להלן פרטים על חלוקת דיבידנד בשנת 2016 שטרם שולם:

בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק ולאישור הפיקוח על הבנקים לחלוקת דיבידנד רבעונית, החליט דירקטוריון הבנק ביום 29 במרץ 2017 על חלוקת דיבידנד בשיעור של כ-30% מרווחי הרבעון הרביעי של שנת 2016 בסך של כ-41 מיליון ש"ח המהווה 3.1045 אגורות לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ.
הדירקטוריון קבע את יום 10 באפריל 2017 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 18 באפריל 2017 כיום התשלום.

טבלה 20-5: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
16.11.2016	**6.12.2016**	**15.745**	**210**
10.08.2016	31.08.2016	16.770	223
18.05.2016	8.06.2016	10.116	135
28.02.2016	16.03.2016	8.804	117
15.11.2015	9.12.2015	12.080	160
19.08.2015	8.09.2015	13.350	177
19.05.2015	10.06.2015	12.180	162
9.03.2015	31.03.2015	5.262	70

2. הלימות הון

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל 2 ו-3 כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 211-201 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות.
הוראות באזל 2 מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכוני האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assesment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכוני נזילות, סיכוני סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון, וכן הזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי, מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בשנת 2016 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עומד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 60%. בשנת 2017 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי יעמוד על 80% והחל מיום 1 בינואר 2018 יעמוד על 100%.

יעד הלימות ההון

ביום 30 במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בדבר יחסי הון מינימליים במסגרת היערכות ליישום הוראות באזל 3. בהתאם לחוזר, כל התאגידים הבנקאיים נדרשים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי בשיעור של 9%, וזאת, עד ליום 1 בינואר 2015. בנוסף, תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, יידרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי בשיעור של 10%, וזאת, עד ליום 1 בינואר 2017.

כמו-כן קבע הפיקוח על הבנקים, כי החל מיום 1 בינואר 2015 יעמוד יחס ההון הכולל המינימלי על 12.5%, וכי בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2017 יעמוד יחס ההון הכולל המינימלי של התאגידים הבנקאיים המשמעותיים במיוחד על 13.5%.
הבנק עונה להגדרת תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.
ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה נוספת. בהתאם להוראה זו ולהוראות המעבר לשנת 2014, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017.
בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 10.2% ו-13.7%, בהתאמה.
ביום 20 באפריל 2015 החליט דירקטוריון הבנק להגדיל את יעד יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק באופן, שמיום 31 בדצמבר 2017 הוא יעמוד על 10.75%.
למידע נוסף ראה דוח על הסיכונים.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הושלמו מספר מהלכים משמעותיים ששיפרו את יחס הלימות ההון של הבנק, ביניהם:

- **ביטוח לתיק ערבויות לרוכשי דירות מכח חוק מכר –** בחודש יולי 2016 הושלמה התקשרות עם מבטחי משנה בינלאומיים, לרכישת ביטוח לתיק ערבויות מכח חוק מכר (דירות) ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור. הרכישה נועדה לאפשר לבנק, בין היתר, הפחתה בהיקף ההון המוקצה בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת ערבויות חוק המכר וההתחייבות להנפקתן, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי", בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 203. החלק המבוטח מתיק ערבויות ומסגרות חוק מכר הינו בהיקף של כ-29 מיליארד ש"ח (לאחר שיקלול במקדמי המרה לאשראי - CCF, כ-13 מיליארד ש"ח). ההתקשרות הביאה להפחתה של כ-9.7 מיליארד ש"ח בנכסי סיכון ולשיפור של כ-0.3% ביחס הון עצמי רובד 1 של הבנק.
- **מכירת משכנתאות –** בחודש יולי 2016 הושלמה התקשרות למכירת הלוואות לדיור, תוך שמירה על היקף של 20% מכל הלוואה בבעלות הבנק. יתרת ההלוואות שהועברו לרוכשת (80% מכל הלוואה) הינה בהיקף של כ-665 מיליון ש"ח. בנובמבר 2016 בוצעה מכירה נוספת בהיקף של כ-260 מיליון ש"ח. הבנק ישקול מכירת הלוואות נוספות בהתאם לצרכים והמגבלות הרגולטוריות הרלוונטיות.

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: "המכתב"). בהתאם למכתב, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו במכתב יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד חמש שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליוני ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחסי הלימות ההון, המוערכת בכ-0.28%, תיזקף בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

טבלה 21-5: חישוב יחס הלימות ההון

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
	במיליוני ש"ח	
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
הון עצמי רובד 1	**35,045**[1]	33,246
הון רובד 1 נוסף	**1,465**	1,709
סך-הכל הון רובד 1	**36,510**[1]	34,955
הון רובד 2	**11,609**	14,593
סך-הכל הון כולל	**48,119**[1]	49,548
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי	**290,139**[2]	317,891
סיכוני שוק	**4,866**	4,562
סיכון תפעולי	**23,374**	22,671
סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	**318,379**[2]	345,124
	באחוזים	
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.01%**	9.63%
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.47%**	10.13%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**15.11%**	14.36%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**9.17%**[3]	9.07%[3]
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**12.67%**[3]	12.57%[3]

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון – ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: התאמות בגין תוכנית ההתייעלות), אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תוכנית ההתייעלות ראה ביאור 25 בדוחות הכספיים.

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 1,065 מיליוני ש"ח בשל התאמות בגין תוכנית ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים יזקפו בהדרגה על פני 5 שנים החל משנת 2017.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9% ו-12.5%, בהתאמה, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10% ו-13.5%, בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 10.2% ו-13.7%, בהתאמה. ליתרת ההלוואות לדיור, ראה ביאור 30א.(2) בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016.

טבלה 22–5: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
	במיליוני ש"ח	
הון רובד 1		
הון מניות רגילות נפרע ופרמיה	**8,146**	8,094
עודפים	**26,665**	24,720
זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו	**116**	148
רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	**355**	451
מכשירים הוניים אחרים	**(200)**	(34)
סכומים שהופחתו מהון רובד 1	**(37)**	(133)
סך-הכל הון עצמי רובד 1	**35,045**	33,246
מכשירים מורכבים חדשניים	**1,465**	1,709
סך-הכל הון רובד 1	**36,510**	34,955
הון רובד 2		
מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים	**264**	1,150
הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס	**3,627**	3,915
מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'	**7,718**	9,528
סכומים שהופחתו מהון רובד 2	**–**	–
סך-הכל הון רובד 2	**11,609**	14,593
הון כולל כשיר	**48,119**	49,548

לפרטים נוספים, ראה ביאור 25 בדוחות הכספיים.

טבלה 23-5: רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי

	31 בדצמבר 2016		31 בדצמבר 2015	
	נכסי סיכון	דרישות הון[1]	נכסי סיכון	דרישות הון[1]
	במיליוני ש"ח			
סיכון אשראי				
חובות של ריבונויות	**1,649**	**209**	2,115	266
חובות של ישויות סקטור ציבורי	**2,863**	**363**	3,138	394
חובות של תאגידים בנקאיים	**6,357**	**805**	5,535	696
חובות של תאגידים	**118,620**	**15,029**	131,054	16,473
חובות בביטחון נדל"ן מסחרי	**46,207**	**5,854**	63,500	7,982
חשיפות קמעונאיות ליחידים	**47,005**	**5,956**	45,427	5,710
הלוואות לעסקים קטנים	**7,323**	**928**	7,219	907
הלוואות לדיור	**38,288**	**4,851**	35,849	4,506
איגוח	**96**	**12**	98	12
נכסים אחרים	**18,180**	**2,303**	19,431	2,442
סיכון CVA	**3,551**	**450**	4,525	569
סך-הכל בגין סיכון אשראי	**290,139**	**36,760**	317,891	39,957
סיכוני שוק	**4,866**	**617**	4,562	573
סיכון תפעולי	**23,374**	**2,961**	22,671	2,850
סך נכסי הסיכון בגין הסיכונים השונים	**318,379**	**40,338**	345,124	43,380
הון עצמי רובד 1	**35,045**		33,246	
הון רובד 1	**36,510**		34,955	
הון כולל	**48,119**		49,548	

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 12.67% ליום 31 בדצמבר 2016 ו-12.57% ליום 31 בדצמבר 2015. הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי הן: הגישה הסטנדרטית (מיושם בסיכוני אשראי, סיכוני שוק, סיכון תפעולי וסיכון איגוח) גישת החשיפה הנוכחית (סיכון אשראי צד נגדי) וחישוב על-פי משקולות הסיכון שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין (משמש לחישוב בנכסים אחרים).

3. יחס מינוף

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.

יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף החל מיום 1 בינואר 2018. בהתאם להוראה, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 6%. תאגיד בנקאי, אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה.

טבלה 24–5: יחס מינוף

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
	במיליוני ש"ח	
בנתוני המאוחד		
הון רובד 1	**36,510***	34,955
סך החשיפות	**503,875***	492,192
	באחוזים	
יחס מינוף	**7.25%**	7.10%
יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**6.00%**	6.00%

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף, המוערכת בכ-0.16% תיזקף בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

5.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 10.6 בדוח הממשל התאגידי. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה ביאור 29 בדוחות הכספיים.

לפירוט בדבר מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה ראה ביאור 29א בדוחות הכספיים.

טבלה 25–5: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016							
	רווח מימוני, נטו	עמלות והכנסות אחרות	סך הכנסות	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	סך הוצאות תפעוליות ואחרות	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
פעילות ישראל								
משקי בית	**2,926**	**1,752**	**4,678**	**418**	**4,081**	**120**	**108,018**	**125,853**
מזה: הלוואות לדיור	**383**	**63**	**446**	**2**	**202**	**142**	**61,032**	**–**
מזה: כרטיסי אשראי	**152**	**597**	**749**	**54**	**494**	**133**	**8,812**	**–**
בנקאות פרטית	**106**	**169**	**275**	**(1)**	**282**	**(3)**	**1,831**	**31,982**
עסקים קטנים וזעירים	**1,985**	**968**	**2,953**	**247**	**1,613**	**653**	**63,015**	**41,703**
עסקים בינוניים	**634**	**382**	**1,016**	**(92)**	**335**	**457**	**28,376**	**21,914**
עסקים גדולים	**1,221**	**665**	**1,886**	**(416)**	**422**	**1,109**	**48,888**	**39,508**
גופים מוסדיים	**93**	**180**	**273**	**(4)**	**198**	**47**	**2,137**	**46,567**
ניהול פיננסי	**1,703**	**106**	**1,809**	**4**	**327**	**860**	**–**	**–**
אחר	**2**	**830**	**832**	**–**	**970**	**(210)**	**5,091**	**–**
סך-הכל פעילות ישראל	**8,670**	**5,052**	**13,722**	**156**	**8,228**	**3,033**	**257,356**	**307,527**
פעילות חו"ל								
אנשים פרטיים	**74**	**139**	**213**	**4**	**307**	**(46)**	**1,544**	**9,013**
פעילות עסקית	**429**	**158**	**587**	**109**	**379**	**32**	**17,184**	**15,816**
אחר	**172**	**27**	**199**	**–**	**576**	**(391)**	**–**	**6,146**
סך-הכל פעילות חו"ל	**675**	**324**	**999**	**113**	**1,262**	**(405)**	**18,728**	**30,975**
סך-הכל	**9,345**	**5,376**	**14,721**	**269**	**9,490**	**2,628**	**276,084**	**338,502**

טבלה 25-5: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015							
	רווח מימוני, נטו	עמלות והכנסות אחרות	סך הכנסות	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	סך הוצאות תפעוליות ואחרות	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
פעילות ישראל								
משקי בית	2,663	1,735	4,398	258	4,052	52	105,782	117,873
מזה: הלוואות לדיור	305	37	342	–	191	90	60,125	–
מזה: כרטיסי אשראי	107	533	640	23	484	78	8,636	–
בנקאות פרטית	91	187	278	21	283	(15)	2,116	32,346
עסקים קטנים וזעירים	1,899	959	2,858	143	1,623	645	58,618	35,075
עסקים בינוניים	621	340	961	(128)	333	448	27,595	20,102
עסקים גדולים	1,141	656	1,797	206	401	705	58,569	37,796
גופים מוסדיים	77	199	276	(9)	201	50	1,780	42,258
ניהול פיננסי	1,840	116	1,956	(1)	324	1,024	–	–
אחר	20	863	883	–	692	106	5,158	–
סך-הכל פעילות ישראל	8,352	5,055	13,407	490	7,909	3,015	259,618	285,450
פעילות חו"ל								
אנשים פרטיים	82	170	252	4	305	(29)	2,571	11,148
פעילות עסקית	406	200	606	(19)	392	129	20,722	15,176
אחר	89	8	97	–	184	(33)	–	9,953
סך-הכל פעילות חו"ל	577	378	955	(15)	881	67	23,293	36,277
סך-הכל	8,929	5,433	14,362	475	8,790	3,082	282,911	321,727

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר משקי בית בשנת 2016 הסתכם ב-120 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 52 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהכנסות ריבית, נטו ובעמלות, שקוזזה בחלקה על-ידי עלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ובהוצאות התפעוליות.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2016 הסתכם ב-2,926 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,663 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2016 הסתכמו ב-1,752 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,735 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב-418 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך של 258 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהפרשה הקבוצתית בשל גידול בהיקפי האשראי.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-4,081 מיליון ש"ח בהשוואה ל-4,052 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות מחשב ובהוצאות שיווק ופרסום.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-108.0 מיליארד ש"ח (מזה: אשראי צרכני בסך של כ-38.2 מיליארד ש"ח ואשראי לדיור - כ-61.0 מיליארד ש"ח), בהשוואה לכ-105.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015 (מזה: אשראי צרכני בסך של כ-37.0 מיליארד ש"ח ואשראי לדיור - כ-60.1 מיליארד ש"ח).

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-125.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-117.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. הגידול נבע מעלייה ביתרות עו"ש זכות עקב ירידה בפעילות לקוחות המגזר בניירות-ערך.

מגזר בנקאות פרטית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר בנקאות פרטית בשנת 2016 הסתכם ב-3 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 15 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השיפור בתוצאות נבע כתוצאה מקיטון בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומעלייה ברווח המימוני, שקוזז בירידה בהכנסות מעמלות.

הרווח המימוני, נטו, בשנת 2016 הסתכם ב-106 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-91 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2016 הסתכמו ב-169 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-187 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מפעילות בשוק ההון.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב-1 מיליון ש"ח, בהשוואה להוצאות בסך 21 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע בעיקר מירידה בהפרשה הפרטנית.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-282 מיליון ש"ח בהשוואה ל-283 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-1.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-2.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-32.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-32.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים קטנים וזעירים בשנת 2016 הסתכם ב-653 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-645 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2016 הסתכם ב-1,985 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,899 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהיקפי האשראי.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2016 הסתכמו ב-968 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-959 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהכנסות מטיפול באשראי ומעמלות מעסקי מימון.
ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב-247 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-143 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. העלייה נבעה בעיקרה מעלייה בהפרשות שנרשמו על בסיס קבוצתי עקב גידול במחיקות האוטומטיות.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-1,613 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,623 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-63.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-58.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-41.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-35.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים בינוניים בשנת 2016 הסתכם ב-457 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-448 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
הרווח המימוני, נטו, בשנת 2016 הסתכם ב-634 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-621 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי הממוצעות.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2016 הסתכמו ב-382 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-340 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בעמלות טיפול באשראי.
ההכנסות בגין הפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב-92 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 128 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2016 הסתכמו ב-335 מיליון ש"ח בהשוואה ל-333 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-28.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-27.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-21.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-20.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים גדולים בשנת 2016 הסתכם ב-1,109 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-705 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מירידה בהפרשות בגין הפסדי אשראי ומעלייה ברווח המימוני, נטו.
הרווח המימוני, נטו, בשנת 2016 הסתכם ב-1,221 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,141 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מרישום רווח ממכירת הלוואות בסך 102 מיליון ש"ח הנובע ברובו ממכירת חוב שסווג כפגום ומרישום בשנת 2015 של הפסד בסך של 72 מיליון ש"ח מפסק-דין הנוגע לחיוב ריבית פיגורים על אשראי מובטח במניות שסווג בעבר כנייר ערך. גידול זה קוזז בחלקו על-ידי ירידה בהכנסות הריבית כתוצאה מירידת יתרות האשראי הממוצעות.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2016 הסתכמו ב-665 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-656 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו ל-416 מיליון ש"ח בשנת 2016, בהשוואה להוצאות בסך של 206 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע בעיקר מירידה בהפרשה הפרטנית עקב גביית חובות שנמחקו חשבונאית, לצד קיטון בהפרשה הקבוצתית, בעיקר כתוצאה מירידה ביתרות האשראי.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-422 מיליון ש"ח בהשוואה ל-401 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות הביטוח בשל רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר לצורך הקטנת נכסי סיכון.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-48.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-58.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. הקיטון ביתרות האשראי נובע ממהלכים שביצע הבנק לצמצום האשראי ללווים גדולים ולצמצום ריכוזיות האשראי, וזאת כחלק מאסטרטגיית צמצום נכסי הסיכון לצורך עמידה בדרישות הלימות ההון הרגולטוריות.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-39.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-37.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר גופים מוסדיים בשנת 2016 הסתכם ב-47 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-50 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
הרווח המימוני, נטו, בשנת 2016 הסתכם ב-93 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-77 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2016 הסתכמו ב-180 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-199 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מירידה בהכנסות מפעילות בניירות-ערך.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-198 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-201 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-2.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-1.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-46.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-42.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר ניהול פיננסי בשנת 2016 הסתכם ב-860 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,024 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו, בשנת 2016 הסתכם ב-1,703 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,840 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה ברווחים מאגרות-חוב. הירידה קוזזה ברווח ממכירת מניות שכללה בין היתר רווח בסך 109 מיליון ש"ח הנובע מעסקת מיזוג ויזה אירופה עם ויזה העולמית.

העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2016 הסתכמו ב-106 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-116 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בשנת 2016 הסתכמו ב-327 מיליון ש"ח בהשוואה ל-324 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בפעילות ישראל בשנת 2016 הסתכם בסך של 210 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך של 106 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד נבע מהפרשה בסך 221 מיליון ש"ח בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים המיוחסת למגזר, ומעלייה בסך של 139 מיליון ש"ח בהוצאות המשפטיות הכרוכות בה.

הרווח הנקי מכרטיסי אשראי בגין פעילות לקוחות בנקים מחוץ לקבוצה ומתיירות נכנסת הסתכם בשנת 2016 ב-48 מיליון ש"ח בדומה לשנה הקודמת.

האשראי ללקוחות של בנקים אחרים, אשר אינם חלק מקבוצת הבנק ושאיתם התקשרה קבוצת ישראכרט בהסדר הסתכם ליום 31 בדצמבר 2016 בכ-5.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-5.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

מגזר הפעילות הבינלאומית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של הפעילות הבינלאומית בשנת 2016 הסתכם ב-405 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 67 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד נבע בעיקר מרישום הפרשה לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים בבנק הפועלים שוויץ, כמפורט להלן, וכן משינויים בפעילויות, כדלקמן:

- ההפסד של בנק הפועלים שוויץ הסתכם בכ-398 מיליוני ש"ח בשנת 2016 בהשוואה לרווח נקי בסך של כ-32 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד בשנת 2016 נבע בעיקרו מהכללת הפרשה בגין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ומעלייה בהוצאות המשפטיות הכרוכות בה. כמו-כן, נרשמה ירידה ברווחיות כתוצאה מקיטון בהיקפי הפעילות, וזאת עקב צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל כחלק מאסטרטגיית הבנק, והתאמתה לשינויים שחלו בסביבה העסקית והרגולטורית.
- הרווח הנקי של פעילות ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-41 מיליוני ש"ח בשנת 2016 בהשוואה לרווח נקי בסך של 54 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. פעילות זו רשמה בשנת 2016 גידול בהכנסה, עקב גידול בהיקף הפעילות שהתבטא בעלייה ביתרות האשראי. גידול זה קוזז בעיקר עקב רישום הוצאה פרטנית להפסדי אשראי בגין לקוח בודד.
- הרווח הנקי של פעילות הסינדיקציות בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-27 מיליוני ש"ח בשנת 2016 בהשוואה לכ-49 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. הירידה ברווחיות הפעילות נובעת בעיקרה מצמצום פעילות זו, וזאת כחלק מאסטרטגית הבנק.
- ההפסד של סניף מיאמי הסתכם בכ-35 מיליוני ש"ח בשנת 2016 בהשוואה להפסד בסך של כ-21 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נובע בעיקר מגידול בהוצאות הקשורות למכירת תיק נכסי הלקוחות הבנקאות הפרטית בסניף מיאמי. לפרטים נוספים ראה פרק 10.5.6 בדוח ממשל תאגידי.
- הרווח הנקי של פעילות בנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-3 מיליון ש"ח בשנת 2016 בהשוואה להפסד בסך של כ-37 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד בשנת 2015 נבע, בין היתר, ממכירת חברת הבת בקזחסטן ומשחיקת ההשקעה בחברת הבת כתוצאה מהיחלשות המטבע הקזחי.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב-18.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-23.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם ב-9.1 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-6.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015, עלייה הנובעת מגידול בהיקף הפעילות.

האשראי לציבור בפעילות הסינדיקציות בסניף ניו-יורק הסתכם ב-1.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 בהשוואה ל-2.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015, קיטון אשר נעוץ באסטרטגיית צמצום נכסי הסיכון של הבנק לצורך עמידה בדרישות הלימות ההון.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 בבנק הפועלים שוויץ הסתכם ב-3.1 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-5.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015, וזאת עקב צמצום פעילות הבנקאות הפרטית של בנק הפועלים שוויץ.

האשראי לציבור בבנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם ב-1.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 בהשוואה ל-1.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015. הקיטון נובע מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לצמצם בהדרגתיות את תיק האשראי של בנק פוזיטיף.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-31.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-36.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכמה ב-7.6 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-5.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015, גידול שמקורו בעלייה בהיקף הפעילות כאמור.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 מסוג Brokered CD's בסניף ניו-יורק הסתכמו ב-6.1 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-9.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 בבנק הפועלים שוויץ הסתכמה ב-11.4 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-13.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015. הקיטון מקורו בהחלטה על צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל, כאמור לעיל.

יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 במרכז לבנקאות פרטית בתל-אביב הסתכמה ב-3.3 מיליארד ש"ח בהשוואה ל-4.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

5.5. חברות מוחזקות עיקריות

קבוצת הבנק פועלת באמצעות חברות בנות בנקאיות ושאינן בנקאיות בישראל ובחו"ל. תחומי פעילותן של אותן חברות בנות שאינן בנקאיות הינם בתחום הפיננסי, שיווק ותפעול מערך כרטיסי האשראי, פעילות בעסקי נאמנות, הנפקה ומימון ומתן שירותי בנקאות להשקעות.
תרומת החברות המוחזקות לתוצאות הפעילות של הבנק בנטרול הפרשי שער של חברות הבנות בחו"ל בשנת 2016 הסתכמה ב-161 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-507 מיליון ש"ח בשנת 2015.
השקעת הבנק בחברות המוחזקות ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-17.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-16.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

5.5.1. חברות בת בישראל

קבוצת ישראכרט

הקבוצה כוללת את החברות: ישראכרט בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ, ישראכרט מימון בע"מ, ישראכרט (נכסים) 1994 בע"מ, צמרת מימונים בע"מ וגלובל פקטורינג בע"מ. חברות אלו מהוות את פעילות הבנק בתחום כרטיסי האשראי.
פעילות הליבה של קבוצת ישראכרט הינה הנפקה, סליקה ומימון של כרטיסי אשראי מסוג "ישראכרט", מותג פרטי בבעלותה, וכן של כרטיסי אשראי מסוג "מסטרקרד", "ויזה" ו"אמריקן אקספרס" וזאת מכוח הסכמי רישיון. בנוסף, לקבוצה פעילויות בתחומים: הענקת אשראי צרכני שלא באמצעות כרטיס אשראי, הבטחת פירעון המחאות וניכיון המחאות, ניכיון שוברים באופן ישיר ופעילות בתחום הפקטורינג (ניכיון חייבים).
תרומת קבוצת ישראכרט לרווח הנקי של הבנק, בשנת 2016 הסתכמה ב-275 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-282 מיליון ש"ח בשנת 2015.
סך השקעת הבנק בקבוצת ישראכרט הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2016 ב-2,991 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,743 מיליון ש"ח בסוף שנת 2015.
לפרטים נוספים הנוגעים לקבוצת ישראכרט ראה סעיף 10.5.7 בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.
לפרטים בנוגע תביעות משפטיות, ראה ביאור 26 ג' בדוחות הכספיים.
לפרטים בנוגע להוראות חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל, ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים. הבנק בוחן את הצעדים המתחייבים מהחקיקה להפרדת פעילות ישראכרט מהבנק לרבות השלכות ההפרדות על פעילות הבנק בעתיד.

5.5.2. פעילות קבוצת הבנק בחו"ל

לפרטים אודות חברות נוספות ומידע נוסף הנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה סעיף 10.5.6 בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. (להלן: "הפועלים שוויץ")
חברה בת בנקאית (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ העוסקת בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות שלושה סניפים: שניים בציריך ובז'נבה ואחד בלוקסמבורג. כמו-כן, פועל באמצעות חברה לייעוץ השקעות בישראל ונציגות בישראל.
בנק הפועלים-שוויץ, מבצע עדכון לתמהיל מדינות היעד המרכזיות שלו בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, ומתמקד בשווקי יעד בישראל ובאיחוד האירופי.
פעילות בנק הפועלים-שוויץ עם לקוחות מאמריקה הלטינית ומרוסיה תצומצם במידה מהותית וסניף ז'נבה של הבנק ייסגר במחצית הראשונה של 2017.
כמו-כן, תיסגר הנציגות של בנק הפועלים שוויץ במוסקבה.
בשנת 2016 הסתכם ההפסד של הפועלים שוויץ בסך של 89 מיליון פרנק שוויצרי בהשוואה לרווח בסך של 11.2 מיליון פרנק שוויצרי בשנת 2015. ההפסד בשנת 2016 נבע בעיקר מהכללת הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בסך של 81.5 מיליון פרנק שוויצרי וגידול בהוצאות המשפטיות הקשורות בחקירה זו. כמו-כן, נרשמו הוצאות הקשורות לצמצום הפעילות בבנקאות הפרטית והפרשות בגין סגירת סניף ז'נבה.
תרומת הפועלים שוויץ, בנטרול הפרשי שער ולאחר השלמת מס בישראל, הייתה שלילית והסתכמה בסך של 331 מיליון ש"ח, בהשוואה לתרומה חיובית בסך של 35 מיליון ש"ח בשנת 2015.
לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה ביאור 26ד. בדוחות הכספיים.
לפרטים בדבר חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה ביאור 26ה. בדוחות הכספיים.

Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")
קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, הפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית הבנקאות להשקעות. לבנק פוזיטיף אין היתר פיקדונות מהרגולטור התורכי.
במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי בבנק פוזיטיף. במסגרת מימוש ההחלטה, מרבית תיק האשראי הקמעונאי של הבנק נמכר בחודש ינואר 2017.
הרווח של קבוצת בנק פוזיטיף בשנת 2016 הסתכם בכ-13.0 מיליון לירות תורכיות לעומת הפסד של כ-78.0 מיליון לירות תורכיות בשנת 2015. ההפסד בשנת 2015 נבע, בין היתר, ממכירת חברת הבת בקזחסטן שכתוצאה ממנה נרשם הפסד של כ-22 מיליון ש"ח ומשחיקת ההשקעה בחברת הבת כתוצאה מירידת המטבע הקזחי.
תרומת קבוצת בנק פוזיטיף בנטרול הפרשי שער ולאחר השלמת מס בישראל לתוצאות הפעילות של הבנק בשנת 2016 הסתכמה בתרומה חיובית של כ-20 מיליון ש"ח בהשוואה לתרומה שלילית של כ-27 מיליון ש"ח בשנת 2015.
השקעת הבנק בקבוצת בנק פוזיטיף ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-290 מיליון ש"ח, בהשוואה לכ-328 מיליון ש"ח בסוף שנת 2015.

6. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט לעיל. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הבנק "דוח על הסיכונים: גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים", להלן "הדוח על הסיכונים".

6.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

פעילותו של הבנק כרוכה בסיכונים הפיננסיים הבאים: סיכוני אשראי (לרבות סיכון ריכוזיות וסיכון צד נגדי), סיכוני שוק (לרבות סיכון שער חליפין וסיכון ריבית בתיק הבנקאי), סיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) וסיכון הנזילות (לרבות סיכון המימון). סיכונים אחרים שאינם פיננסיים הם בעיקר סיכון הציות, הסיכון המשפטי והסיכונים התפעוליים. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והינם: סיכון מוניטין, סיכון תחרות, סיכון רגולציה וחקיקה, סיכון כלכלי, סיכון אסטרטגי וסיכון סביבתי. אסטרטגיית ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה כולה, תוך זיהוי וכימות הסיכונים, הגדרת אחריות על הסיכונים (Risk Ownership) ומקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. ניהול הסיכונים בבנק מתבצע במתודולוגיה אחידה ובראיה כוללת תוך התאמה לדרישות הרגולטוריות, במטרה לתמוך בנטילת סיכונים באופן מושכל על מנת להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון.
הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון ציות, סיכון תפעולי, סיכון ריכוזיות, סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי וסיכון רגולטורי. פירוט והרחבה לגבי כל סוג סיכון ראה להלן.

מבנה וארגון מערך הסיכונים המופיעים בפרק זה רלוונטיים לכל סוגי הסיכונים ולכל היחידות בבנק, בהמשך של פרק זה יופיעו התייחסויות נוספות, לפי העניין, לכל סוג סיכון בנפרד.
מידע נוסף ניתן למצוא ב"דוח על הסיכונים".

6.1.1. ממשל הסיכונים ואופן ניהול הסיכונים

המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות בנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי, וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לניהול הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות אלו.
ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המותווית על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ואשר מוצגת בפני דירקטוריון הבנק. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם, כמפורט להלן בפרקים הרלוונטיים. בקרה של הסיכונים ואמידת הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת.
סיכונים, ככל שישנם, במוצרים או בתהליכים חדשים, מזוהים באמצעות הליך סדור על-פי המדיניות להשקת מוצרים ותהליכים חדשים.
מודלים המשמשים לאמידת הסיכונים נבחנים טרם יישומם וכן מדי תקופה על-פי מדיניות תיקוף המודלים בבנק.

תפיסת הבקרה ביחס לכל הסיכונים הפיננסיים והסיכונים התפעוליים בבנק היא של זיהוי ואמידה של הסיכונים ובקרת עמידה במגבלות תיאבון הסיכון ובמגבלות נוספות שנקבעו בנהלים השונים, בשלושה מעגלי בקרה:

1. מעגל בקרה ראשון הכולל את היחידות העסקיות בחטיבות, לרבות חטיבות תמיכה ותפעול, שהם יוצרי/נוטלי הסיכונים, ואת יחידות הבקרה הפנימיות בחטיבות המספקות בקרה פנימית על יוצרי/נוטלי הסיכונים; הנהלת הקווים העסקיים נושאת באחריות הראשונית לניהול הסיכונים על בסיס שוטף ומטרתה לנהל את הסיכונים תוך חתירה להשגת המטרות האסטרטגיות והיעדים העסקיים, במסגרת תיאבון הסיכון שנקבע ובהתאם לנוהלי הסיכון ולהוראות הרגולטוריות. הבקרות במעגל הראשון מעוגנות בנוהלי העבודה;
2. מעגל בקרה שני הכולל את יחידות הבקרה בחטיבה לניהול סיכונים שהינה בלתי תלויה בחטיבות העסקיות, מעגל זה אחראי גם על הצגת תמונה כוללת של הסיכונים, גיבוש המתודולוגיות לאמידת הסיכונים ולהקצאת ההון הכלכלית, אמידת סיכון בלתי תלויה, ניתוח מידת ההלימה של המוצרים והפעילויות למסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון שהוגדרה על-ידי הדירקטוריון ותיקוף מודלים. במעגל השני פונקציות בקרה עצמאיות נוספות, כגון: חשבות, ייעוץ משפטי, מזכירות הבנק ומשאבי אנוש;
3. מעגל בקרה שלישי הכולל את מערך הביקורת הפנימית שפועלת באופן בלתי תלוי ואובייקטיבי. מטרתה, בין היתר, לסייע לארגון להשיג את מטרותיו באמצעות פיקוח ווידוא יישום של הנחיות הנהלה ודירקטוריון, והמלצות להפחתת סיכונים על-ידי שיפור בקרות.

דירקטוריון הבנק אחראי להתוויית אסטרטגיית הסיכון הכוללת ולפיקוח על מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הוועדה לניהול ובקרת סיכונים. עיקר תפקידי הדירקטוריון בנושא ניהול הסיכונים:

- קביעת מסגרת תיאבון הסיכון וקיבולת הסיכון של הקבוצה;
- אישור מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים;
- אישור מסגרת תפיסת הבקרה בקבוצה ווידוא כי היא עונה על צורכי ניהול הסיכונים;
- הנחיית ההנהלה הבכירה בדבר ניהול הסיכונים באופן ברור, על בסיס המלצות צוות ההנהלה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל, ווידוא כי ההנהלה הבכירה נוקטת את הפעילויות הדרושות לזיהוי, מדידה, ניטור ובקרת הסיכונים;

- אישור המתודולוגיות לאמידת הסיכונים, לבקרתם ולהקצאת ההון הכלכלית בגינם;
- פיקוח ובקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה, בחינת פרופיל הסיכונים בפועל ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים.

הנהלת הבנק לרבות הנהלת החטיבות אחראית לגיבוש, הטמעה ויישום של מסגרת ניהול הסיכונים בקבוצה, ישירות או באמצעות הצוותים הפועלים מטעמה. עיקר תפקידי ההנהלה בנושא ניהול הסיכונים:

- עיצוב מדיניות ניהול סיכונים עקבית עם מסגרת תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, לרבות מסגרות סיכון בתחומי הפעילות השונים ובמוקדי הסיכון העיקריים, והגשתה לאישור הדירקטוריון;
- מיסוד של נהלים ומסגרות סיכון התואמים למדיניות, שיטות עבודה נאותות לאמידת הסיכון ותהליכי קבלת החלטות מבוססי ניתוח תשואה/תועלת עסקית וסיכון וקבלת דיווחים מתאימים תוך וידוא ציות ליעדי המדיניות לניהול הסיכונים;
- וידוא קיומו של תהליך פנימי להערכת ההון ולקביעת יעדי הון העולים בקנה אחד עם פרופיל הסיכונים של התאגיד ועם סביבת הבקרה שלו;
- וידוא קיומם של משאבים נאותים לניהול הסיכונים בתאגיד לרבות מסגרת בקרות פנימיות וקיום מערכות בקרה ודיווח עצמאיות, יעילות ומקיפות בדבר הסיכונים.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר ההנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הוא מר צ. כהן.
הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם. חברי ההנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכוני האשראי הם מר י. אורבך מנהל החטיבה העסקית ומר ר. שטיין מנהל החטיבה הקמעונאית. חבר ההנהלה האחראי לניהול סיכוני השוק, ההשקעה והנזילות הוא מר ד. קולר מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי היועץ המשפטי הראשי, עורך-דין א. מזור. הסיכון הטכנולוגי מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב. הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים – בבנק פועלת ועדה של הדירקטוריון לנושא ניהול סיכונים. ייעוד הוועדה הינו התוויית מדיניות ניהול הסיכונים של הבנק, לרבות קביעת מסגרות הסיכון בתחומי הפעילות השונים, בחינת פרופיל הסיכונים של הבנק, קיום בקרה אחר יישום מדיניות ניהול הסיכונים כפי שנקבעה ובחינת התהליכים והפעולות שעל הבנק לקיים, על-מנת שימלא אחר כל ההוראות הרגולטוריות הנוגעות לניהול הסיכונים.
הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון מקבלות דווח על הסיכונים וביצוע המדיניות שאושרה, לפחות אחת לרבעון.
תת הוועדה לניהול סיכוני ארצות-הברית – בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 29 ביוני 2016, הוקמה תת ועדה לצורך ביצוע פיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית. תת הוועדה בוחנת את מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית ומוודאת שפעילות הבנק בארצות-הברית מתבצעת במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים שנקבעה.
ועדות דירקטוריון נוספות עוסקות בנושאים הקשורים לניהול הסיכונים. יצוינו בעיקר: ועדת כספים ותשקיפים, ועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת הביקורת. להרחבה בנושא פעילות הדירקטוריון וועדותיו ראה דוח ממשל תאגידי.
צוות הנהלה לניהול סיכונים בראשות המנכ"ל – אחראי על עיצוב מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים בבנק, מסגרות הסיכון ונוהלי הדיווח והבקרה וכן על בחינת פרופיל הסיכון הכולל של הבנק וההשפעה ההדדית בין סוגי וגורמי הסיכון השונים. הצוות מעביר את דיווחיו או את המלצותיו לאישור ועדות הדירקטוריון ו/או מליאת הדירקטוריון, לפי העניין.
צוות הנהלה לציות בראשות המנכ"ל – הצוות נועד להעצמת נושא הציות בקבוצת הבנק ומיקומו בסדר עדיפות גבוה. הצוות דן במדיניות הציות שנקבעה על-ידי הדירקטוריון, יישומה בפועל וסגירת פערים.
צוותי הנהלה נוספים פועלים בתחומי הסיכון היעודיים במסגרת המדיניות ובמגבלות הסיכון שנקבעו על-ידי הדירקטוריון וועדותיו.

בחודש פברואר 2017 הוחלט על שינוי מבנה צוותי ההנהלה וצוותי המשנה באופן המשפר את תהליכי העבודה והפיקוח של צוותי ההנהלה על הסיכונים וניהולם, השינוי אינו משפיע באופן מהותי על אופן ניהול הסיכונים.

החטיבה לניהול סיכונים – פעילויות החטיבה ותחומי אחריותה תואמים את האמור בניהול בנקאי תקין 310. היעד העיקרי של החטיבה לניהול סיכונים בבנק הפועלים הוא להטמיע תרבות ניהול וניטור סיכונים מתקדמת בקבוצת הבנק, במטרה להשיא את רווחיות הקבוצה ברמת סיכון התואמת את תיאבון הסיכון, תוך התוויית מדיניות ומתודולוגיה לניהול סיכונים, התואמת את מטרות הקבוצה ואת הנחיות באזל והרגולציה המקומית הרלוונטית. החטיבה מוודאת את קיומם ואיכותם של התהליכים המרכזיים לניהול הסיכונים בקבוצה: זיהוי ואמידה של הסיכונים, קביעת מגבלות לקיבולת הסיכון ולתיאבון הסיכון, קביעת מנגנוני בקרה, ניטור הסיכונים ודיווח. החטיבה מובילה ומרכזת את תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי שנתי להערכת כמות ההון הנדרשת בשים לב לסיכונים) ושותפה פעילה בניהול ההון. החטיבה מורכבת מארבע יחידות ובראשן מנהל החטיבה במעמד חבר הנהלה: (1) יחידת ניהול סיכוני אשראי (2) יחידת ניהול סיכונים תפעוליים וסיכוני שוק (3) יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך ו-(4) יחידת אינטגרציית סיכונים.

כמו-כן מפעילה החטיבה לניהול סיכונים מספר צוותים בראשות מנהל הסיכונים הראשי:
צוות תרחישי קיצון וריכוזי סיכון – הצוות עוסק באישור מתודולוגיות בנושא תרחישי קיצון וסיכון ריכוזיות ובניהול תהליך בחינת תרחישי קיצון וסיכון הריכוזיות בבנק.
צוות משנה לניהול הסיכונים התפעוליים – הצוות עוסק בתאום הפעילויות הנדרשות לעמידת קבוצת הבנק בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל והמלצות ועדת באזל בתחום הסיכון התפעולי וכן סוקר את פרופיל הסיכון התפעולי בקבוצה בשים לב לממצאים, לסקרים ולדיווחים ולפעילויות בזיקה.

צוות היגוי מדיניות אשראי – הצוות מגבש את מדיניות האשראי של הבנק.
צוות בקרת אשראי – הצוות דן בדוחות בקרת אשראי שנערכו ללווים הגדולים בבנק הפועלים ולמדגמים מבוססי סיכון על כלל תיק האשראי של הבנק ובוחן את מהימנות דירוג האשראי, נאותות הסיווג וההפרשות בקבוצה.
צוות תיקוף – באחריות הצוות: מעקב אחר סטאטוס התקדמות תוכנית תיקוף המודלים הנמצאים בשימוש ושיפורם, עבודות תיקוף שבוצעו בזיקה וכן מעקב ואישור מלאי המודלים המהותיים בשימוש.
צוות הנהלה לטיפול בסיווג חובות וקביעת הפרשה להפסדי אשראי – הצוות עוסק בגיבוש מתודולוגית הפרשה קבוצתית, גיבוש מדיניות ביצוע סיווגים והפרשות פרטניות, סיווג אשראי וקביעת הפרשות פרטניות להפסדי אשראי בכפוף למדרג הסמכויות.
צוות הנהלה לטיפול במשברים פיננסיים – צוות יעודי של ההנהלה בעל סמכויות מיוחדות לטיפול ממוקד במשבר פיננסי מהותי שהשלכותיו חוצות ארגון. הצוות יופעל על-פי החלטת מנהל החטיבה לניהול סיכונים או בתיאום איתו.

6.1.2. תאבון סיכון

תאבון הסיכון הינו כלי מרכזי המאפשר לקשר בין אסטרטגיית הארגון, הקצאת ההון וניהול הסיכונים. הדירקטוריון קובע את מסגרת תאבון הסיכון בשים לב להמלצת המנכ"ל, מנהל הסיכונים הראשי (CRO) והממונה על החטיבה הפיננסית (CFO) אשר מתרגמים ציפיות אלה למטרות ומגבלות לקווי העסקים.
מסגרת תאבון הסיכון כוללת מדיניות, תהליכים, בקרות, ומערכות שבעזרתן התאבון לסיכון מיושם, מתוקשר ומפוקח.
מסגרת תאבון הסיכון כוללת הצהרת תאבון וקיבולת לסיכון, מגבלות סיכון וקווי מתאר של התפקידים ותחומי האחריות של אלה האחראים על היישום והבקרה של מסגרת תאבון הסיכון. מסגרת תאבון הסיכון מתייחסת לסיכונים המהותיים לבנק וקובעת את פרופיל הסיכון ביחס לאסטרטגיה העסקית של הבנק ולקיבולת הסיכון של הבנק. מסגרת תאבון סיכון יעילה מספקת מסגרת משותפת ואמצעים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון כדי לתקשר, להבין ולהעריך את רמת הסיכון שהם מוכנים לקבל. המסגרת מגדירה במפורש את הגבולות שבתחומם מצופה מההנהלה לפעול על מנת ליישם את האסטרטגיה העסקית של הבנק.
המסגרת כוללת את המרכיבים העיקריים הבאים:
הצהרת תאבון הסיכון: ניסוח בכתב של היקף וסוגי הסיכון המצרפי שהבנק מעוניין לשאת על מנת להשיג את היעדים העסקיים שלו ובכללם: קיום דוחות איכותיים, כמו גם מדדים כמותיים ביחס לרווחים, הון, מדדי סיכון, נזילות ואמצעים רלוונטיים אחרים על-פי הצורך.
קיבולת הסיכון: רמת הסיכון המקסימאלית שהבנק יכול לשאת, ללא הפרת מגבלות הון הרלוונטיות לתרחיש קיצון, לרבות מנקודת מבטם של בעלי מניות והלקוחות. עמידה בקיבולת הסיכון תיבחן בין היתר באמצעות ביצוע תרחישי קיצון שמטרתם לאמוד פגיעה ברווח הבנק ורמת הלימות ההון של הבנק, וזאת כתוצאה מקרות תרחיש קיצון.
תאבון סיכון: הסיכון המרבי המצרפי הכולל שהתאגיד הבנקאי יהיה מוכן לשאת, בתוך קיבולת הסיכון שהוגדרה, על מנת להשיג את היעדים העסקיים על-פי התוכנית האסטרטגית תחת אילוצים שונים (כגון מקורות הון ונזילות, דרישות רגולטוריות, מאפייני סיכון/תשואה וכדומה).
מגבלות סיכון: מדדים כמותיים המבוססים על הנחות צופות פני עתיד אשר נותנים ביטוי מעשי להצהרת תאבון הסיכון המצרפי של הבנק.

6.1.3. תרחישי קיצון

על מנת להבין את ההשלכות האפשריות של זעזועים שונים על האיתנות הפיננסית של הבנק, הן בהינתן מאזן קיים והן בהתממשות תוכניות העבודה וכוונות עסקיות אחרות, מתקיים תהליך של בחינת תרחישי קיצון. בבנק נבחנים לשם כך תרחישים משלושה סוגים: תרחישים מערכתיים כוללים, תרחישי גורם בודד (Single Factor) ותרחישים הפוכים. הבנק מתאים את מגוון התרחישים והמאפיינים שלהם להתפתחויות פיננסיות, פוליטיות וסביבתיות בארץ ובעולם. מעבר לכך הבנק מיישם את ההנחיות של בנק ישראל ומפעיל מבחן קיצון אחיד המוגדר על-ידי הפיקוח על הבנקים.

מטרות ניתוח תרחישי הקיצון

- זיהוי ריכוזי סיכון וחולשות אפשריות בתיק הבנק;
- בחינת השפעת החלטות אסטרטגיות של הבנק;
- שילוב בתהליך התכנון ובחינת השלכות התוכנית העסקית על החשיפות הפוטנציאליות;
- בחינת האיתנות הפיננסית של הבנק והערכת הנזק הפוטנציאלי העלול להיגרם בהתרחש אירועי קיצון מסוגים שונים;
- ניתוח של רגישות הבנק לזעזועים/אירועים חריגים אך אפשריים;
- הערכת המהותיות של הסיכונים השונים;
- בחינת עמידת הבנק בתאבון ובקיבולת הסיכון ופריטת תאבון הסיכון לרמת החטיבות;
- תמיכה בחטיבות העסקיות בהבנת מפת הסיכונים של תחומי הפעילות והסקטורים השונים;
- תמיכה בתהליך ה-ICAAP ובגיבוש תוכניות מגירה למזעור הפגיעה של אירועי קיצון;

חלק מהתרחישים נבחנים בתדירות חודשית או רבעונית וחלק אחר בתדירות שנתית.
ההנחות, המתודולוגיה והתוצאות נדונות ומאושרות בצוות תרחישי קיצון וריכוזי סיכון וכן בישיבות ההנהלה וועדות הדירקטוריון.

ניהול ההון לוקח בחשבון את תוצאותיהם של תרחישי קיצון שונים, וזאת מכמה היבטים: ראשית, יעד ההון של הבנק נקבע בהתחשב בקיבולת הסיכון, אשר מגדירה את הלימות ההון המינימלית שהבנק מוכן להגיע אליה בהתרחש מצב קיצון. שנית, תכנון ההון כולל תוכניות מגירה אשר הבנק יכול להוציא לפועל בקרות תרחיש קיצון על מנת להביא לשיפור בהלימות ההון שלו. כמו-כן, תרחישי הקיצון נבחנים עבור כל אחת משנות התכנון, בהינתן יעדי ההון ויחס ההון הצפוי, על מנת לוודא שתכנון ההון מבטיח עמידה בקיבולת הסיכון לאורך כל שנות התכנון. כמו-כן, בוחן הבנק את השפעת תרחיש לחץ מתון שעיקרו שינויים בשווקים הפיננסיים ובכללם: שינוי ריבית, מרווחים, שערי חליפין ועוד על יחס הלימות ההון, במטרה למדוד ולהגביל את פוטנציאל שחיקת יחס הלימות ההון.

6.2. סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על-פי הסכם האשראי.
תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רווחיות הקבוצה.
פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני –** התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי נוכחי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.
- **אשראי חוץ-מאזני –** התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.
  סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים.

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב ממספר קטן של לווים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

6.2.1. ניהול סיכוני האשראי

מטרת ניהול סיכוני אשראי לאפשר ולוודא שהקבוצה פועלת על-פי המדיניות והיעדים האסטרטגים שנקבעו, ובמסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר בתחום האשראי, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי.
מדיניות הבנק בניהול סיכוני האשראי מתבססת על פיזור תיק האשראי וניהול סיכונים מבוקר. פיזור הסיכונים מתבטא בפיזור תיק האשראי בבנק בין ענפי המשק השונים, מספר רב של לווים, מגזרי הצמדה שונים ואזורים גיאוגרפיים שונים בחו"ל. מדיניות פיזור הסיכונים בין ענפי המשק מושתתת על הערכת ההתפתחויות הצפויות במגזרי המשק השונים. לשם כך נערכים סקרים ענפיים וסקרי היתכנות כלכליים, אשר מטרתם להעריך את הסיכון ואת הפוטנציאל העסקי בפעילות במגזרי המשק השונים, ועל-פיהם נקבעים היעדים העסקיים של הבנק.
מערכת ניהול האשראי מנטרת את חשיפת האשראי של הלקוחות, ומערכות בקרת האשראי מזהות, מנטרות ומדווחות לגורם המטפל ולמנהלים על תסמינים שליליים אצל לווים.
ניהול סיכוני האשראי מתבסס על עקרונות ובהם:

- **אי תלות –** עיקרון ה"אי תלות" מהווה נדבך מהותי בממשל תאגידי נכון למניעת ניגודי עניינים ויצירת מערך של בלמים ואיזונים. מטרתו להבטיח כי המידע הקשור לסיכונים המדווח לגורמים מנהלים, ובפרט להנהלה הבכירה ולדירקטוריון, אכן אובייקטיבי באופיו ואינו מושפע משיקולים אחרים ובפרט של הצלחה עסקית ותגמול בגינה.
- **מדרג סמכויות –** בבנק קיים מדרג של סמכויות המתווה היררכיה של אישורי אשראי על-פי רמת האובליגו ללווה/קבוצה, דירוג סיכון וסיווג בעייתי ומאפשר בקרה על תהליך אישור עסקות אשראי חדשות. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים ואת הרכב הצוותים.
- **ראייה כוללת של הלקוח/קבוצה –** ניהול קבוצות סיכון המאגדות מספר לווים הקשורים מבחינת הסיכון כדוגמת חברה וחברות הבת שלה, זוג נשוי וכדומה. פעילות לקוחות וקבוצות מנוהלת על-ידי מנהל לקוחות אשר אחראי לכלל הפעילות של הלווה/קבוצה. מערכות המידע מספקות באופן שוטף למנהל הלקוחות וצוותו ראייה כוללת של פעילות הלקוח/קבוצה כולל רמת סיכון האשראי ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.
- **מדיניות ונוהלי אשראי –** דירקטוריון הבנק קובע מדיניות אשראי אשר נבדקת ומעודכנת באופן שוטף על-פי השינויים בשווקים הפיננסיים ובמשק. המדיניות כוללת מגבלות שונות על תיק האשראי בהתאם לתיאבון הסיכון של הבנק, ובכלל זה, מגבלות חשיפה לפי ענפי משק, מדינות/מוסדות פיננסיים, כפונקציה של רמת הסיכון שהבנק מעריך. כמו-כן, נקבעות מגבלות חשיפה מירבית ללווה בודד, על-פי דירוג האשראי שניתן ללקוח, המשקף את רמת הסיכון שלו ומגבלה מירבית לקבוצת לווים.
  מדיניות האשראי כוללת את מדיניות ניהול סיכון האשראי של התאגיד והיא מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בבנק העוסקים בסיכון אשראי ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של בנק הפועלים בהתאם למדיניות הסיכון, תיאבון הסיכון של הבנק ובהתאם להוראות הרגולטוריות.
  מסמכי מדיניות האשראי מתווים את המימדים הרלוונטיים לכל חטיבה (סוג לקוח, ענף משק, מטרת ההלוואה וכדומה) תוך התייחסות לרמת הסיכון.
  ביצוע הפעילות העסקית על-פי ההנחיות במדיניות האשראי, מאפשר ניהול מושכל של האשראי וחשיפות האשראי ומשמש ככלי לניהול סיכוני האשראי.
  המדיניות ונהלי האשראי מחייבים את כל העוסקים באשראי בבנק: המדיניות מפרטת את העקרונות והשיקולים בעת מתן אשראי, הסמכויות למתן אשראי, איסורים ומגבלות למתן אשראי והנהלים מגדירים את דרכי הפעולה ועקרונות הבנק בנושא אשראי וביטחונות.
  החטיבה לניהול סיכונים אחראית על המדיניות הכלל בנקאית וכן אחראית על גיבוש וריכוז המדיניות של החטיבות העסקיות.
- **בקרות וזיהוי הסיכון –** תהליך הבקרה והזיהוי של סיכוני האשראי מבוצע על-ידי שלושת מעגלי הבקרה. בקרות מתבצעות מרמת האשראי הבודד ועד רמת התיק במעגל הבקרה הראשון ובמעגל הבקרה השני לפי ספי מהותיות. היחידה לניהול סיכוני אשראי מובילה ומרכזת דיווח להנהלת הבנק ולדירקטוריון על מגמות ושינויים בתיק האשראי לרבות רמת סיכון האשראי בתיק, עמידה במגבלות, אירועים מיוחדים, ניתוח ריכוזיות ותרחישי קיצון והצגת מדדי סיכון כלליים בארץ ובעולם.
  במעגל השלישי אחראית הביקורת הפנימית, בין היתר, על סקירת היישום והאפקטיביות של נהלים לניהול סיכונים ומתודולוגיות להערכת סיכונים, כולל יישום מדיניות ניהול ובקרת סיכונים בבנק.

זיהוי סיכון האשראי במוצרים קיימים מתבסס על תהליכי ניהול הסיכון, המדידה והבקרה ברמות השונות. עבור מוצרים חדשים זיהוי הסיכון נסמך על מדיניות מוצר חדש המפרטת את התהליכים אותם יש לבצע לגבי כל מוצר חדש בבנק כדי לזהות את מכלול הסיכונים הכרוכים במוצר, להעריך את גודל ומהותיות הסיכון ולתת מענה למדידה, בקרה וגידור הסיכון.

כדי לזהות ריכוזי סיכון ולבחון השלכות אפשריות של זעזועים שונים (פיננסיים, פוליטיים ועוד) על האיתנות הפיננסית של הבנק, מוגדר תהליך רבעוני ושנתי הכולל הגדרה, בחינה ודיווח תוצאות תרחישי קיצון, ומיפוי ההשלכות על הרווח ועל הלימות ההון.

- **כימות ומדידת סיכון האשראי מבוצעים במספר רמות –** רמת הלווה הבודד, קבוצות לווים בהתאם לתחומי פעילות, ענפי משק, מגזרי לווים, מוצרים וברמת התיק הכולל של הבנק והקבוצה. עבור כל תחום פעילות וסוג אשראי פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידת סיכון וקביעת דירוג הלווה והאשראי. התהליכים משלבים הערכות מומחים בתחום האשראי, תהליכי קבלת החלטות ומודלים סטטיסטיים מתקדמים.
- **זיהוי וטיפול בלווים בקשיים –** בבנק קיימים תהליכים לזיהוי ולטיפול בלווים, אשר להערכת הבנק קיים חשש שלא יעמדו בהתחייבויותיהם מול הבנק. מחלקות ניתוח אשראי ובקרת אשראי בחטיבה לניהול סיכונים בוחנות במסגרת חוות הדעת שהן מכינות האם נדרש להכליל את הלקוח הספציפי ברשימות הלקוחות בפיקוח של הבנק, האם דרוג הלקוח מחייב סיווג והאם נדרשת הפרשה להפסדי אשראי. לקוחות שהוצפו לפיקוח נידונים במסגרת תהליך נאותות הסיווג הרבעוני. לגבי לווים אלו מתקיימים מעקב ובקרה הדוקים יותר והבנק פועל לצמצום החשיפה מולם, וזאת, בדרך של פירעון האשראי ממקורותיהם של הלווים ו/או קבלת ביטחונות נוספים. במקרים מסוימים מועבר הטיפול בלקוחות לאגף המתמחה בליווי ושיקום לווים, או ליחידות גבייה. בנוסף על כך, הבנק בוחן באופן שוטף את רמת סיכון האשראי בתיקי הלווים, על בסיס הנחות שמרניות, מסווג את האשראי הבעייתי בהתאם להוראות בנק ישראל (פגום, נחות והשגחה מיוחדת) ורושם הפרשה נאותה להפסדי אשראי בגין כלל סיכון האשראי בבנק.
- **אחידות הדרכה והכשרה –** העוסקים בתחום האשראי עוברים הכשרות והדרכות בתחום האשראי, סחר חוץ ומשכנתאות. הדרכות אלו מקנות הכשרה אחידה לעוסקים בתחום תוך מתן כלים מקצועיים ולימוד מדיניות ועקרונות הבנק בתחום האשראי. הפקות לקחים מאירועים שונים באשראי מבוצעות ביחידות השונות ומתוקשרות לגורמים הרלוונטיים, בהתאם לנוהלי הבנק.
- **גידור והפחתת סיכון –** הבנק מנהל את הביטחונות לאשראי באמצעות מערכת ביטחונות הכוללת מקדמי ביטחון (מ.ב.) שמרניים יחסית למקדמי הביטחון בבאזל, המפחיתים את שווי הביטחון בהתאם לסיכון לירידת-ערך ומימוש מהיר. יש לציין כי השימוש בביטחונות לצורך הפחתת דרישת ההון הרגולטורית בנדבך 1 הינו מועט ושמרני ביחס למותר על-פי הרגולטור. במובן זה, דרישת ההון לפי נדבך 1 כבר מגלמת הפחתה לאפס של חלק ניכר מן הביטחונות שכנגד חשיפות. במקביל, ניתוח הרכב תיק הביטחונות של הבנק מראה, כי קיים פיזור רב בין הביטחונות גם בתוך קבוצות כגון ביטחונות מסוג נדל"ן ומסוג ניירות-ערך. פיזור זה מפחית את הסבירות לירידת-ערך גורפת בשווי הביטחונות. בנוסף לפיזור הרב בביטחונות אלו מיישם הבנק מקדמי ביטחונות אשר מפחיתים את שווי הביטחונות באופן שמרני.

6.2.2. חבויות בעייתיות

טבלה 1-6: סיכון אשראי בעייתי[1]

	31.12.16			31.12.15		
	מאזני	חוץ-מאזני	סך-הכל	מאזני	חוץ-מאזני	סך-הכל
	במיליוני ש"ח					
סיכון אשראי פגום	**4,004**	**621**	**4,625**	5,361	655	6,016
סיכון אשראי נחות	**1,430**	**165**	**1,595**	2,489	133	2,622
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת[2]	**2,242**	**747**	**2,989**	1,893	802	2,695
סך סיכון אשראי בעייתי*	**7,676**	**1,533**	**9,209**	9,743	1,590	11,333
סיכון אשראי בעייתי נטו	**6,222**	**1,378**	**7,600**	7,834	1,477	9,311
* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר[2]	**884**	**–**	**884**	857	–	857

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

טבלה 2-6: נכסים שאינם מבצעים*

	יתרה ליום	
	31.12.16	31.12.15
	במיליוני ש"ח	
אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)	**3,507**	4,942
נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו	**126**	125
סך-הכל נכסים שאינם מבצעים	**3,633**	5,067
שיעור NPL מסך האשראי לציבור	**1.27%**	1.75%

* נכסים שאינם מבצעים כוללים את נכסי הבנק אשר אינם צוברים הכנסות ריבית. מידע זה דומה ליתרת ה-non performing assets המוצגת בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים בארצות-הברית. מטרת נתון זה לתת גילוי לאותו חלק מנכסי הבנק הכלול בדוחות הכספיים אשר אינו צובר הכנסות ריבית.

טבלה 3-6: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית בשנת 2016

	מסחרי	פרטי	סך-הכל
		במיליוני ש"ח	
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור			
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה	**4,640**	**696**	**5,336**
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה	**888**	**425**	**1,313**
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום	**(270)**	**(18)**	**(288)**
חובות פגומים שנמחקו	**(711)**	**(183)**	**(894)**
חובות פגומים שנפרעו	**(1,318)**	**(174)**	**(1,492)**
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה	**3,229**	**746**	**3,975**
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש			
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה	**1,852**	**585**	**2,437**
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה	**282**	**445**	**727**
חובות בארגון מחדש שנמחקו	**(440)**	**(179)**	**(619)**
חובות בארגון מחדש שנפרעו	**(361)**	**(236)**	**(597)**
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה	**1,333**	**615**	**1,948**
תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים			
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה	**985**	**111**	**1,096**
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה	**743**	**249**	**992**
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה	**(257)**	**(32)**	**(289)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**(739)**	**(120)**	**(859)**
נזקף לרוו"ה - הפרשה להפסדי אשראי	**(253)**	**97**	**(156)**
מחיקת חשבונאית שבוצעה בתקופה	**(722)**	**(183)**	**(905)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית	**739**	**120**	**859**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה	**749**	**145**	**894**

טבלה 4-6: מדדי סיכון אשראי

	ליום	
	31.12.16	31.12.15
שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*	**1.44%**	1.89%
שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*	**0.32%**	0.30%
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*	**1.49%**	1.56%
שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור*	**1.22%**	1.22%
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*	**103.82%**	82.72%
שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*	**84.94%**	71.27%
שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*	**2.16%**	2.47%
שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.10%**	0.17%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.19%**	0.08%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**13.16%**	5.17%

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.

ניתוח איכות התיק

מדדי סיכון האשראי העיקריים מצביעים ברובם על שיפור איכות התיק גם בשנת 2016:

- ירידה בשיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור בהמשך לירידה בשנת 2015.
- ירידה בשיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי מיתרת האשראי לציבור.
- ירידה בשיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור בהמשך לירידה בשנת 2015.
- ירידה בשיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור.

יחד עם זאת נרשמה עלייה בשיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור בהמשך לעלייה בשנת 2015.

טבלה 5–6: הרכב יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	הפרשה להפסדי אשראי			
	על בסיס פרטני	על בסיס קבוצתי		סך-הכל
		לפי עומק פיגור	אחר*	
	במיליוני ש"ח			
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2016:				
בגין אשראי לציבור	**894**	**432**	**2,801**	**4,127**
בגין חובות שאינם אשראי לציבור	**–**	**–**	**7**	**7**
בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (נכלל בסעיף התחייבויות אחרות)	**117**	**–**	**560**	**677**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2016	**1,011**	**432**	**3,368**	**4,811**
הרכב יתרת ההפרשה ליום 31 בדצמבר 2015:				
בגין אשראי לציבור	1,096	453	2,865	4,414
בגין חובות שאינם אשראי לציבור	–	–	3	3
בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (נכלל בסעיף התחייבויות אחרות)	75	–	594	669
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2015	1,171	453	3,462	5,086

* לרבות הפרשה על בסיס קבוצתי בגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים.

מדי רבעון מבוצעת הצפה של לקוחות בעלי פוטנציאל לבעייתיות לפי קריטריונים מוגדרים ונסקרים כל הלווים הכלולים ברשימת הפיקוח ו/או עם סיווג בעייתי. לגבי לקוחות אלו נבחנים נאותות הסיווג וההפרשה בגינם. במקרים בהם חל שינוי במצב הלקוח, חלו שינויים בביטחונות ו/או בוצעה גביה, מעודכן הסיווג בהתאם וללקוחות פגומים מעודכנת יתרת הסכום הניתן לגביה וההפרשה.

יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ירדה בשנת 2016 ב-275 מיליון ש"ח, מרביתה בגין אשראי הנבחן פרטנית. שיעורי יתרת ההפרשה בגין אשראי לציבור מתוך יתרות האשראי לציבור ירד לעומת שנת 2015.

הירידה של כ-3% ביתרת ההפרשה הקבוצתית בשנת 2016 נבעה בעיקר מירידה כללית ביתרות החשיפה ומירידה ביתרות החוב הבעייתי בפרט.

שינויים בשיטת קביעת שיעורי הפרשה קבוצתית

לגבי אשראי תקין או בעייתי שאינו פגום (נחות או השגחה מיוחדת), מחושבת "הפרשה קבוצתית" בהתאם לענף המשק אליו משויך הלקוח. לצורך חישוב ההפרשה הקבוצתית, הבנק קובע אחת לרבעון, לכל ענף משק שני שיעורי הפרשה (לסיכון אשראי בעייתי ולסיכון אשראי תקין), על-פי ניתוח של היסטוריית הפסדי האשראי, מחיקות חשבונאיות נטו, איכות תיק האשראי בענף וניתוח מגמות השוק, בהתאם להנחיות בנק ישראל.

תהליך קביעת שיעורי ההפרשה הינו תלת שלבי, בהתאם להנחיות בנק ישראל, כדלקמן:

- חישוב ממוצע רב שנתי של שיעורי המחיקות - ביום 19 בינואר 2015 פורסם חוזר הפיקוח על הבנקים לעדכון הוראות הדיווח לציבור הכולל הנחיות בדבר חישוב הפרשה קבוצתית. בהתאם לחוזר, בקביעת הפרשה להפסדי אשראי, על הבנק להביא בחשבון, בין היתר, את הפסדי העבר, אשר יחושבו בהתאם לממוצע הפסדי העבר בחמש השנים האחרונות. ביום 20 בפברואר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב על פיו בשנים 2016 ו-2017 ימשיכו השנים 2011 ואילך להילקח בחשבון לצורך קביעת שיעורי ההפסד ההיסטוריים, המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה הקבוצתית.
- ביצוע התאמה במידה והיו שינויים משמעותיים במהלך הרבעון האחרון.
- קביעת מקדמי ההתאמה. תפקידם של מקדמי ההתאמה - לתת ביטוי (בשיעורי ההפרשה הקבוצתית) לשינויים באיכות תיק האשראי בענף, למגמות מאקרו כלכליות, לשינויים בנהלי הבנק ומדיניות מתן אשראי. הבנק פיתח מודל מתקדם לקביעת מקדמי ההתאמה, בהתאם להנחיות בנק ישראל. המודל נותן ביטוי למגוון רחב של גורמי הסיכון הסביבתיים להם עשויה להיות השפעה על שיעור הפסדי האשראי של הבנק. המודל החדש לקביעת מקדמי התאמה נכנס לשימוש ברבעון רביעי 2015, השיטה שקדמה למודל זה התבססה על הערכות מומחה לשינויים באיכות תיק האשראי ולשינויים במצב המשק מדי רבעון. בהתאם להנחיות בנק ישראל, מקדם ההתאמה של החוב התקין המאזני בענף אשראי לפרטיים לא יפחת מ-0.75% ושיעור ההפרשה הקבוצתית בגין הלוואות לדיור לא יפחת מ-0.35% מיתרת ההלוואות.

6.2.3. מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 6-6: סיכון אשראי לפי ענפי משק

	ליום 31 בדצמבר 2016								
	סיכון אשראי כולל[1]			חובות[2] וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים)[3]					
	סך-הכל	דירוג ביצוע אשראי[5]	בעייתי[6]	סך-הכל	מזה: חובות[2]	בעייתי[6]	פגום	הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.16[4]	
								הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח								
בגין פעילות לווים בישראל									
ציבור - מסחרי									
חקלאות	2,821	2,544	26	2,815	2,149	26	16	(13)	(8)	20
כרייה וחציבה	3,317	3,124	171	2,958	2,291	171	156	20	–	83
תעשייה	35,314	33,290	1,421	34,490	15,721	1,404	592	(115)	(21)	383
בינוי ונדל"ן - בינוי[7]	54,470	52,338	1,212	54,392	18,577	1,188	687	(163)	(129)	594
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	23,907	22,855	590	23,779	20,254	590	445	(264)	(138)	392
אספקת חשמל ומים	8,820	8,723	5	7,554	4,754	5	2	(14)	–	47
מסחר	37,831	33,837	1,871	37,396	26,729	1,862	647	337	322	1,114
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	10,887	9,766	269	10,826	9,540	269	231	37	35	78
תחבורה ואחסנה	8,578	7,822	118	8,333	6,491	118	72	15	17	42
מידע ותקשורת	6,013	5,100	588	5,907	3,662	588	514	(3)	64	174
שירותים פיננסיים	28,275	27,405	397	24,320	13,901	397	179	(121)	(91)	183
שירותים עסקיים אחרים	13,287	12,091	128	13,237	9,543	128	74	41	33	116
שירותים ציבוריים וקהילתיים	7,908	7,622	64	7,901	6,096	64	27	7	5	57
סך-הכל מסחרי[8]	241,428	226,517	6,860	233,908	139,708	6,810	3,642	(236)	89	3,283
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	63,301	62,220	598	63,301	61,205	598	–	(5)	21	364
אנשים פרטיים - אחר	84,056	78,541	1,048	84,043	53,459	1,048	720	481	381	906
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	388,785	367,278	8,506	381,252	254,372	8,456	4,362	240	491	4,553
בנקים בישראל[9]	4,336	4,336	–	1,402	125	–	–	–	–	–
ממשלת ישראל	52,406	52,406	–	1,109	948	–	–	–	–	–
סך-הכל פעילות בישראל	445,527[1]	424,020	8,506	383,763	255,445	8,456	4,362	240	491	4,553

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[2], אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 255,445, 52,337, 375, 4,737 ו-132,633 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-10,759 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-838 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-459 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה. כמו-כן כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,344 מיליוני שח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר.

(8) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-7,452 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(9) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה 6-6: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2016									
	סיכון אשראי כולל[1]			חובות[2] וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים)[3]				הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.16[4]		
	סך-הכל	דירוג ביצוע אשראי[5]	בעייתי[6]	סך-הכל	מזה: חובות[2]	בעייתי[6]	פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בחו"ל										
ציבור - מסחרי										
חקלאות	379	378	–	379	166	–	–	1	–	2
כרייה וחציבה	665	665	–	220	54	–	–	(1)	–	–
תעשייה	5,629	5,476	105	4,558	2,705	105	9	(25)	9	12
בינוי ונדל"ן	9,106	9,017	98	8,836	5,981	98	53	(43)	(37)	78
אספקת חשמל ומים	1,233	1,233	–	1,042	501	–	–	2	(1)	4
מסחר	2,651	2,616	131	2,534	1,888	131	7	(2)	5	12
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	1,946	1,869	77	1,946	1,714	77	39	–	(1)	9
תחבורה ואחסנה	642	556	86	469	417	86	5	1	–	4
מידע ותקשורת	1,263	1,242	–	957	504	–	–	(28)	–	3
שירותים פיננסיים	10,317	10,175	134	6,074	4,801	134	74	106	72	76
שירותים עסקיים אחרים	1,278	1,275	1	1,129	854	1	1	3	–	4
שירותים ציבוריים וקהילתיים	802	788	13	663	499	13	13	10	–	12
סך-הכל מסחרי[7]	35,911	35,290	645	28,807	20,084	645	201	24	47	216
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	550	518	17	550	537	17	–	–	–	2
אנשים פרטיים - אחר	1,515	1,454	41	1,495	1,091	41	32	1	5	33
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	37,976	37,262	703	30,852	21,712	703	233	25	52	251
בנקים בחו"ל[8]	41,148	41,148	–	27,966	27,194	–	–	1	–	4
ממשלות חו"ל	9,872	9,872	–	1,616	1,616	–	–	3	–	3
סך-הכל פעילות בחו"ל	88,996[1]	88,282	703	60,434	50,522	703	233	29	52	258
סך-הכל בישראל ובחו"ל	534,523	512,302	9,209	444,197	305,967	9,159	4,595	269	543	4,811

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[2], אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 50,522, 16,856, 0, 7,178 ו-14,440 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-60 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה 6-6: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2015									
	סיכון אשראי כולל[1]			חובות[2] וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים)[3]				הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.15[4]		
	סך-הכל	דירוג ביצוע אשראי[5]	בעייתי[6]	סך-הכל	מזה: חובות[2]	בעייתי[6]	פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בישראל (המשך)										
ציבור - מסחרי										
חקלאות	2,754	2,467	39	2,747	2,062	39	25	1	(7)	25
כרייה וחציבה	3,256	3,219	6	2,829	2,226	6	–	(4)	–	7
תעשייה	39,357	36,962	2,291	38,146	17,805	2,249	879	(149)	(150)	469
בינוי ונדל"ן - בינוי[7]	57,262	54,988	1,328	56,887	20,576	1,305	637	(106)	(148)	636
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	24,147	22,958	1,056	23,801	19,891	1,056	583	(169)	(148)	515
אספקת חשמל ומים	11,054	10,986	2	9,696	6,091	2	1	2	(1)	61
מסחר	37,452	33,353	2,310	37,092	26,609	2,301	1,293	626	298	1,170
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	10,640	9,558	266	10,608	9,432	266	234	(4)	5	70
תחבורה ואחסנה	8,914	7,967	141	8,717	6,538	141	96	4	(2)	42
מידע ותקשורת	6,735	5,682	913	6,246	4,029	912	715	91	20	234
שירותים פיננסיים	31,362	30,756	465	26,691	13,887	465	453	(16)	82	218
שירותים עסקיים אחרים	12,583	11,593	171	12,555	8,311	171	81	34	24	108
שירותים ציבוריים וקהילתיים	8,008	7,705	55	8,001	5,997	55	42	(22)	(11)	51
סך-הכל מסחרי[8]	253,524	238,194	9,043	244,016	143,454	8,968	5,039	288	(38)	3,606
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	63,161	61,919	634	63,161	60,569	634	–	5	–	389
אנשים פרטיים - אחר	90,193	85,242	999	90,171	51,825	999	672	174	252	809
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	406,878	385,355	10,676	397,348	255,848	10,601	5,711	467	214	4,804
בנקים בישראל[9]	4,439	4,439	–	1,374	51	–	–	–	–	–
ממשלת ישראל	44,907	44,907	–	1,065	813	–	–	–	–	–
סך-הכל פעילות בישראל	456,224[1]	434,701	10,676	399,787	256,712	10,601	5,711	467	214	4,804

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[2], אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 256,712, 45,943, 119, 5,656 ו-147,794 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-11,700 מיליוני ש"ח), למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(7) כולל סיכון אשראי מאזני בסך של כ-829 מיליוני ש"ח וסיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-1,029 מיליוני ש"ח שהועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה.

(8) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-6,067 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(9) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ופיקדונות בבנק ישראל ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה 6-6: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2015									
	סיכון אשראי כולל[1]			חובות[2] וסיכון אשראי חוץ-מאזני (למעט נגזרים)[3]				הפסדי אשראי לשנה שהסתיימה ביום 31.12.15[4]		
	סך-הכל	דירוג ביצוע אשראי[5]	בעייתי[6]	סך-הכל	מזה: חובות[2]	בעייתי[6]	פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
	במיליוני ש"ח									
בגין פעילות לווים בחו"ל (המשך)										
ציבור - מסחרי										
חקלאות	20	20	–	20	17	–	–	–	–	–
כרייה וחציבה	1,003	1,003	–	349	153	–	–	–	–	–
תעשייה	6,923	6,907	14	5,385	3,225	14	1	(1)	6	10
בינוי ונדל"ן	9,566	9,397	163	9,062	6,338	163	123	9	(22)	88
אספקת חשמל ומים	2,078	2,078	–	1,905	592	–	–	(2)	–	6
מסחר	3,004	2,882	33	2,840	2,037	33	10	(1)	31	9
בתי מלון, שירותי הארחה ואוכל	2,030	1,967	64	2,002	1,731	64	55	8	–	16
תחבורה ואחסנה	794	782	10	614	548	10	10	1	–	6
מידע ותקשורת	1,721	1,651	202	1,186	650	202	–	15	(4)	37
שירותים פיננסיים	18,171	18,064	101	13,816	8,153	101	30	(2)	(5)	45
שירותים עסקיים אחרים	1,105	1,092	1	940	669	1	1	2	(3)	6
שירותים ציבוריים וקהילתיים	898	881	17	691	430	17	17	(26)	(5)	18
סך-הכל מסחרי[7]	47,313	46,724	605	38,810	24,543	605	247	3	(2)	241
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור	569	555	6	569	551	6	–	–	–	3
אנשים פרטיים - אחר	3,220	3,147	46	3,183	1,969	46	32	6	16	35
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	51,102	50,426	657	42,562	27,063	657	279	9	14	279
בנקים בחו"ל[8]	37,524	37,524	–	25,514	24,186	–	–	(1)	–	3
ממשלות חו"ל	7,607	7,607	–	1,985	1,751	–	–	–	–	–
סך-הכל פעילות בחו"ל	96,233[1]	95,557	657	70,061	53,000	657	279	8	14	282
סך-הכל בישראל ובחו"ל	552,457	530,258	11,333	469,848	309,712	11,258	5,990	475	228	5,086

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות[2], אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 53,000, 14,407, 0, 7,132 ו-21,694 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים, למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").

(5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(7) יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-59 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה.

(8) לא כולל יתרות מזומנים בקופות הבנק ולפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

6.2.4. בינוי ונדל"ן

ליום 31 בדצמבר 2016 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-87 מיליארד ש"ח.

טבלה 6-7: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016		
	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי כולל
	במיליוני ש"ח		
בנייה למסחר ושירותים	**3,008**	**1,150**	**4,158**
בנייה לתעשייה	**489**	**169**	**658**
בנייה לדיור	**10,857**	***29,028**	**39,885**
נכסים מניבים	**22,265**	**5,248**	**27,513**
אחר	**8,365**	**6,904**	**15,269**
סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן	**44,984**	**42,499**	**87,483**

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-13,430 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר. לפרטים נוספים ראה ביאור 25ט. בדוחות הכספיים.

6.2.5. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 6-8: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

		31 בדצמבר 2016		
	מספר לווים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
		במיליוני ש"ח		
ענף משק				
תעשייה	**3**	**872**	**5,800**	**6,672**
בינוי ונדל"ן - בינוי	**1**	**136**	**1,438**	**1,574**
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	**2**	**1,632**	**1,091**	**2,723**
אספקת חשמל ומים	**1**	**673**	**1,968**	**2,641**
שירותים פיננסיים	**4**	**5,262**	**2,152**	**7,414**
סך-הכל	**11**	**8,575**	**12,449**	**21,024**

טבלה 6-9: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ל-6 הלווים הגדולים לפי ענפי משק

	31 בדצמבר 2016		
	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
	במיליוני ש"ח		
ענף משק			
תעשייה	**150**	**3,518**	**3,668**
שירותים פיננסיים	**2,787**	**429**	**3,216**
אספקת חשמל ומים	**673**	**1,968**	**2,641**
שירותים פיננסיים	**927**	**717**	**1,644**
בינוי ונדל"ן - בינוי	**136**	**1,438**	**1,574**
תעשייה	**-**	**1,519**	**1,519**
סך-הכל	**4,673**	**9,589**	**14,262**

6.2.6. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לווים

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 לא קיימת קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בדבר "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים" (להלן: הוראה 313), עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313).

בחודש יוני 2015 פורסם עדכון להוראה, הכולל בין היתר, צמצום הגדרת ההון להון רובד 1 (לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים), ועדכון מגבלת החבות של קבוצת לווים בנקאית לתאגיד בנקאי שעמדה על 25% מההון כך שתעמוד על 15% מההון. מועד תחילת התיקונים להוראה, 1 בינואר 2016.

לעניין הגדרת ההון יחול כדלקמן – הון רובד 1 כאמור בהגדרת ההון, בתוספת הון רובד 2 כפי שפורסם בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2015. תוספת זו תופחת בשיעורים שווים, על פני 12 רבעונים, עד לאיפוסה ביום 31 בדצמבר 2018.

על פי ההוראה שיעור ה"חבות" של "לווה" ושל "קבוצת לווים", כהגדרתם בהוראה, לאחר ניכוי סכומים מותרים, לא יעלה על 15% ועל 25%, בהתאמה, מהון הבנק כהגדרתו לעיל. כמו-כן, קובעת ההוראה, כי סך-כל החבויות (לאחר ניכוי סכומים מותרים) של הלווים, קבוצות הלווים, וקבוצות הלווים הבנקאיות שחבותם נטו לתאגיד הבנקאי עולה על שיעור של 10% מהון הבנק, לא יעלה על 120% מהון הבנק כהגדרתו לעיל.

הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לווים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלה.

6.2.7. חשיפת אשראי למדינות זרות

סיכון חשיפת האשראי למדינות זרות מבטא את האפשרות שאירוע כלכלי, פוליטי או אירוע אחר במדינה זרה יפגע בשווי נכסי קבוצת הבנק, או ישפיע באופן שלילי על יכולת החייבים במדינה לעמוד בהתחייבויותיהם כלפי קבוצת הבנק. סיכון החשיפה למדינות זרות כולל חשיפה מאזנית מעבר לגבול (סך החשיפה המאזנית של הבנק בישראל לתושבי מדינה זרה, בתוספת סך החשיפות המאזניות של שלוחות הבנק בחו"ל לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה), וכן חשיפה מאזנית של שלוחות הבנק בחו"ל לתושבים מקומיים באותן מדינות בניכוי התחייבויות השלוחות. סיכון חשיפה מאזנית מעבר לגבול הינו הסיכון שפעולות שיינקטו על-ידי ממשלות זרות ימנעו את היכולת להמיר מטבע ו/או להעביר כספים מחוץ למדינה (Transfer Risk), ובכך ישפיעו על יכולת החברות והלקוחות לבצע עסקות מעבר לגבול.

ניהול סיכון החשיפה למדינות זרות בבנק מתבצע על-ידי בחינה פרטנית של הסיכונים הנובעים מהמדינות השונות, תוך הסתייעות בדירוגי המדינות של המדרגים הבינ"ל – Fitch, Moody's ו-S&P. סך החשיפה למדינות זרות כולל את החשיפות המאזניות בגין יתרות חוב מאזניות בניכוי התחייבויות מקומיות, ניירות-ערך והשקעות אחרות המיוחסות למדינות שאינן ישראל. החשיפה המאזנית הותאמה על בסיס הסיכון הסופי, תוך התחשבות בחיזוקי אשראי הכוללים ערבויות, ביטחונות מוחשיים ונזילים, חוזי ביטוח, השתתפויות בסיכון ונגזרי אשראי.

הבנק מבצע בקרה ומעקב שוטפים אחרי המצב המקרו כלכלי של המדינות מולן קיימת פעילות.

מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

טבלה 10-6: חשיפות עיקריות למדינות זרות[1]

	ליום 31 בדצמבר 2016											
	חשיפה מאזנית[4]							חשיפה חוץ-מאזנית[2][4]		חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
	חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			סך-כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי[4]	חובות פגומים[4]	סך חשיפה חוץ-מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בעייתי[4]	לפירעון עד שנה	לפירעון מעל שנה
	לממשלות[3]	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות						
	במיליוני ש"ח											
המדינה												
ארצות-הברית	**5,964**	**2,703**	**2,366**	**26,669**	**10,623**	**16,046**	**27,079**	**230**	**81**	**7,836**	**207**	**1,244**	**9,789**
שוויץ	**–**	**867**	**45**	**6,800**	**–**	**6,800**	**7,712**	**–**	**–**	**3,879**	**–**	**478**	**434**
אנגליה	**127**	**4,818**	**3,027**	**58**	**10**	**48**	**8,020**	**26**	**–**	**3,242**	**–**	**1,179**	**6,793**
גרמניה	**250**	**422**	**633**	**–**	**–**	**–**	**1,305**	**–**	**–**	**4,005**	**–**	**373**	**932**
צרפת	**112**	**1,509**	**682**	**–**	**–**	**–**	**2,303**	**27**	**26**	**4,219**	**–**	**305**	**1,998**
אחרות	**1,321**	**5,555**	**6,409**	**1,639**	**672**	**967**	**14,252**	**238**	**163**	**3,119**	**–**	**6,109**	**7,176**
סך-כל החשיפות למדינות זרות	**7,774**	**15,874**	**13,162**	**35,166**	**11,305**	**23,861**	**60,671**	**521**	**270**	**26,300**	**207**	**9,688**	**27,122**
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIIGS: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד	**2**	**205**	**143**	**–**	**–**	**–**	**350**	**–**	**–**	**387**	**–**	**107**	**243**
מזה: סך החשיפות למדינות LDC	**21**	**252**	**814**	**1,593**	**671**	**922**	**2,009**	**159**	**88**	**1,073**	**–**	**375**	**712**

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים". הסכום כולל את נתוני תורכיה, כמפורט בטבלה לעיל.

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(4) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

טבלה 10-6: חשיפות עיקריות למדינות זרות[1] (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2015											
	חשיפה מאזנית[4]							חשיפה חוץ-מאזנית[2][4]		חשיפה מאזנית מעבר לגבול		
	חשיפה מאזנית מעבר לגבול		חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים			סך-כל החשיפה המאזנית	סיכון אשראי מאזני בעייתי[4]	חובות פגומים[4]	סך חשיפה חוץ-מאזנית	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בעייתי[4]	לפירעון עד שנה	לפירעון מעל שנה
	למשלות[3]	לבנקים	לאחרים	חשיפה מאזנית לפני ניכוי התחייבויות מקומיות	ניכוי בגין התחייבויות מקומיות	חשיפה מאזנית נטו לאחר ניכוי התחייבויות מקומיות						
	במיליוני ש"ח											
המדינה												
ארצות-הברית	3,583	2,055	3,826	27,190	12,808	14,382	23,846	129	41	9,194	55	2,096	7,368
שוויץ	–	504	32	7,050	–	7,050	7,586	1	–	229	–	163	373
אנגליה	129	4,850	3,509	75	–	75	8,563	1	–	2,637	–	1,988	6,500
גרמניה	280	1,022	297	–	–	–	1,599	–	–	155	–	844	755
צרפת	115	2,005	612	–	–	–	2,732	29	26	1,262	–	825	1,907
אחרות	1,522	2,775	8,231	2,121	936	1,185	13,713	205	129	4,030	14	4,894	7,634
סך-כל החשיפות למדינות זרות	5,629	13,211	16,507	36,436	13,744	22,692	58,039	365	196	17,507	69	10,810	24,537
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIIGS: פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד	–	166	278	–	–	–	444	–	–	394	–	210	234
מזה: סך החשיפות למדינות LDC	67	269	1,012	2,055	935	1,120	2,468	92	94	1,627	–	456	892

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים". הסכום כולל את נתוני תורכיה, כמפורט בטבלה לעיל.

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313.

(3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

(4) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

טבלה 11-6: תנועה בסכום החשיפה המאזנית למדינות זרות עם בעיות נזילות[1]

	לשנת 2016				
	אירלנד	פורטוגל	איטליה	ספרד	סך-הכל
			במיליוני ש"ח		
סכום החשיפה בתחילת התקופה	**155**	**13**	**53**	**223**	**444**
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר	**(69)**	**(12)**	**(20)**	**(2)**	**(103)**
שינויים ביתר החשיפות:					
חשיפות שהתווספו	**1**	**–**	**14**	**34**	**49**
הכנסת ריבית שנצברה	**–**	**–**	**–**	**4**	**4**
סכומים שנגבו	**(2)**	**(1)**	**(8)**	**(33)**	**(44)**
סכום חשיפה בסוף התקופה	**85**	**–**	**39**	**226**	**350**

	לשנת 2015				
סכום החשיפה בתחילת התקופה	199	1	50	161	411
שינויים נטו בסכום החשיפה לזמן קצר	(37)	12	19	(18)	(24)
שינויים ביתר החשיפות:					
חשיפות שהתווספו	1	–	6	81	88
הכנסת ריבית שנצברה	–	–	–	4	4
סכומים שנגבו	(8)	–	(22)	(5)	(35)
סכום חשיפה בסוף התקופה	155	13	53	223	444

(1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.

6.2.8. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים

במסגרת פעילותה העסקית השוטפת, חשופה קבוצת הבנק לסיכון הנובע מחשיפות אשראי למוסדות פיננסיים זרים. סיכון זה בא לידי ביטוי בפעילויות מגוונות מול מוסדות פיננסיים, כגון: עסקות המתבצעות בחדרי העסקות של הבנק - הפקדות יתרות מטבע-חוץ ונגזרים, רכישת אגרות-חוב אשר הונפקו על-ידי אותם מוסדות, מימון סחר חוץ לסוגיו, פעילות בשוק ההון וניהול חשבונות. מוסדות פיננסיים זרים כוללים בנקים, בנקים להשקעות, חברות ביטוח, חברות ברוקר/דילר וגופים מוסדיים.

החשיפה למוסדות פיננסיים זרים מושפעת, הן מחוסנו הספציפי של כל מוסד ומוסד והן מסיכון המדינות בהן הוא פועל, ויכולה להיות מושפעת מאירועים שיתרחשו במדינה הזרה העלולים לגרום להפחתת השווי של נכסי הבנק, או לפגוע ביכולתם של המוסדות הזרים לכבד את התחייבויותיהם, לרבות כלפי קבוצת הבנק, וביניהם: משבר פיננסי או כלכלי, השלכות של שינויים במצב הפוליטי בארצות השונות, אי יציבות חברתית ועוד. יודגש, כי רוב חשיפות האשראי של קבוצת הבנק כלפי מוסדות פיננסיים זרים הינן כלפי בנקים, כאשר מרבית החשיפות הן כלפי מערכת הבנקאות במערב אירופה ובצפון אמריקה, בעוד שהחשיפה למוסדות פיננסיים אחרים נמוכה יחסית.

הבנק נוקט בצעדים למזעור הסיכונים על-ידי ניתוב הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים אל מוסדות עמם נחתמו הסכמי CSA (Credit Support Annex) שהם הסכמי העברת ביטחונות לתיחום ולמזעור סיכוני האשראי בפעילות זאת, על-ידי התחשבנות יומית, המתבצעת בין הבנק והצד הנגדי בהתאם להסכם. כמו-כן הבנק נוקט בצעדים להקטנת ונטרול סיכוני סליקה וצד נגדי (אשראי) על-ידי סליקת עסקות במסלקות מרכזיות - עסקות במטבעות באמצעות המסלקה הבינלאומית הידועה בשם CLS (Continuous Linked Settlement) ועסקות ריבית מסוג IRS במטבעות דולר, אירו, לישי"ט ויין יפני במסלקת LCH. בחינת מדיניות האשראי נמשכת כל העת תוך התאמתה להתפתחויות בשווקים העולמיים.

בנוסף הבנק מקיים מעקב ובקרה שוטפים אחרי החוסן הפיננסי והחשיפות כלפי כל המוסדות הפיננסיים עמם יש פעילות. המעקב מתבסס, בין היתר, על בחינה שוטפת של מספר אינדיקטורים: התייחסות חברות הדירוג הבינלאומיות, תנודות מחירים בשוקי ההון, לרבות מחירי הביטוח לנכסים פיננסיים (CDS), הדוחות הכספיים, תחזיות והערכות מקרו כלכליות ובחינת יכולת המדינות לתמוך בסקטור הפיננסי במידת הצורך.

טבלה 12-6: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים[1]

	31 בדצמבר 2016		
	סיכון אשראי מאזני[2]	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי[3]	סיכון אשראי נוכחי כולל
	במיליוני ש"ח		
דירוג אשראי חיצוני[5]			
AAA עד -AA	**5,651**	**11,202**	**16,853**
+A עד -A	**12,404**	**3,719**	**16,123**
+BBB עד -BBB	**1,883**	**170**	**2,053**
+BB עד -B	**42**	**37**	**79**
פחות מ--B	**–**	**–**	**–**
ללא דירוג**	**129**	**19**	**148**
סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*	**20,109**	**15,147**	**35,256**
מזה: סיכון אשראי בעייתי[4]	**–**	**–**	**–**
מזה: יתרת חובות פגומים	**–**	**–**	**–**
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני	**–**	**–**	**–**
סך-הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני	**20,109**	**15,147**	**35,256**
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי	**4**	**1**	**5**

	31 בדצמבר 2015		
דירוג אשראי חיצוני[5]			
AAA עד -AA	3,769	2,080	5,849
+A עד -A	11,272	999	12,271
+BBB עד -BBB	2,423	231	2,654
+BB עד -B	93	20	113
פחות מ- -B	–	–	–
ללא דירוג**	226	23	249
סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*	17,783	3,353	21,136
מזה: סיכון אשראי בעייתי[4]	–	–	–
מזה: יתרת חובות פגומים	–	–	–
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני	–	–	–
סך-הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני	17,783	3,353	21,136
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי	3	1	4

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות הפיננסיים במדינות הבאות:
ספרד - סך חשיפה של כ-194 מיליון ש"ח, מזה סך של 53 מיליון ש"ח בדירוג -A, סך של 115 מיליון ש"ח בדירוג +BBB, סך של 23 מיליון ש"ח בדירוג -BBB והיתרה בסך של 3 מיליון ש"ח בדירוג +BB (סך חשיפה בסוף שנת 2015 הייתה כ-161 מיליון ש"ח, מזה סך של 46 מיליון ש"ח בדירוג +BBB, סך של 112 מיליון ש"ח בדירוג BBB, והיתרה בסך של 3 מיליון ש"ח בדירוג +BB).
אירלנד - סך חשיפה של כ-13 מיליון ש"ח בדירוג A והיתרה בסך 3 מיליון ש"ח ללא דירוג. (סך החשיפה בסוף שנת 2015 הייתה כ-12 מיליון ש"ח, מזה סך של כ-3 מיליון ש"ח בדירוג -AA, והיתרה בסך של 9 מיליון ש"ח ללא דירוג).
איטליה - סך חשיפה של כ-120 מיליון ש"ח, בדירוג -BBB (סך החשיפה בסוף שנת 2015 הייתה כ-145 מיליון ש"ח, מזה כ-144 מיליון ש"ח בדירוג -BBB והיתרה בסך כ-1 מיליון ש"ח בדירוג -B).
ביוון ובפורטוגל החשיפה למוסדות פיננסיים הינה מזערית ומסתכמת בפחות ממיליון ש"ח.

** מזה מסלקות בחו"ל המהוות 56% מהיתרה. הסכום הנותר מפוזר בשורה ארוכה של בנקים ומוסדות פיננסיים. (31.12.15: 74% מהיתרה).

(1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.

(2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.

(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.

(4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(5) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות Moody's, Fitch ו-S&P.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2016 בכ-35.3 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-14.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-21.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015. עלייה זו נבעה בעיקר מגידול בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-11.8 מיליארד ש"ח. מרבית הגידול בחשיפה חוץ-מאזנית נבעה עקב רכישת פוליסת ביטוח על-ידי הבנק ממבטחי משנה זרים לביטוח סיכון אשראי חוץ-מאזני של הבנק בגין ערבויות ומסגרות מכח חוק ערבויות מכר בסך כ-13.4 מיליארד ש"ח. בנוסף לכך, חלה עלייה בסך כ-2.2 מיליארד ש"ח בחשיפה המאזנית לעומת סוף שנת 2015. כ-94% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A- ומעלה.

החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-59% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות, ו-41% בחברות ביטוח.

עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים בארצות-הברית (17%), ובמדינות מערב אירופה (73%).

ענף "בנקים בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל רק את החשיפות בגין בנקים חו"ל, כולל בנקים מרכזיים. מוסדות פיננסיים מוצגים בעיקר בענף שירותים פיננסיים. כמו-כן כולל "סיכון האשראי הכולל" יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים. הטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים כמו גם יתרות חוץ-מאזניות בגין נגזרים.

סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכלולים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

6.2.9. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת ההחזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות בזהירות מרבית, תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע". סכום ההלוואה המרבי אותה יכול הלקוח לבקש ותנאי ההלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבונותיו.

פניה יזומה למתן אשראי ללקוחות פרטיים מתבצעת לאוכלוסיה מוגדרת לאחר הפעלת סננים רגולטורים וסנני סיכון. מתן האשראי נעשה בהתאמה לצרכי הלקוח ויכולת ההחזר שלו. בפניה יזומה מופנית תשומת לב הלקוח לנכסים פיננסיים הקיימים בחשבונו, ולבחינת כדאיות לקיחת האשראי בהתייחס לקיומם של נכסים והתחייבויות בחשבונו והתשואה בגינם, ככל שישנם כאלה. הפנייה יכולה להתבצע בכל אחד מהערוצים בהם הלקוח פעיל. בנוסף, בפנייה יזומה ללקוח קיימת הקפדה על הכללים הנדרשים על-פי הרגולציה.

תוכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, יכולת ההחזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון.

החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכוני האשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשראי, איכותו, סיכונו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם:

מודל אומדן סיכון - מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים בחטיבה הקמעונאית. הלווים מדורגים הן על-פי הסיכון להגיע לכשל, והן על-פי ההפסד החזוי. נתוני המודל משמשים לצורך קבלת החלטות באשראי על-ידי בעל הסמכות, וכן לצרכי בקרת סיכון ודיווח להנהלה, זיהוי מגמות ושינויים ברמת סיכון התיק, ומסייעים בטיפול ממוקד בגורמי הסיכון לצורך הקטנת הסיכון והחשיפה.

תאבון סיכון - תאבון הסיכון בחטיבה הקמעונאית מוגדר ומאושר בדירקטוריון מדי שנה. המדדים מנוטרים ומדווחים באופן שוטף.

מדיניות ונוהלי אשראי - מדיניות האשראי מסדירה ומגדירה את הכללים החלים על כל הגורמים בחטיבה הקמעונאית העוסקים באשראי, ומכוונת לשרת את המטרות העסקיות של החטיבה, ביניהן: ניהול תיק האשראי תוך שמירה על פרופיל סיכון מוגדר, אחידות בטיפול ובניתוח האשראי, התאמת מוצרי האשראי לצרכי הלקוחות ומענה לדרישות הרגולציה. מדיניות החטיבה הקמעונאית בנושא אשראי צרכני ללקוחות פרטיים מוגדרת על-ידי כללים עסקיים ועל-ידי מודלים. המדיניות מגדירה את אופן הטיפול במתן אשראי, לרבות עקרונות ושיקולים בעת מתן אשראי, ניהול אשראי קיים, ומעקבים נדרשים, כולל טיפול בלקוחות בעלי סממנים היכולים להעיד על קושי ביכולת שירות החוב. זאת, בהתבסס על נוהלי האשראי והביטחונות, בהתאם למדיניות הבנק.

מדרג סמכויות - מדרג סמכויות אשראי בבנק הינו עקרון בניהול האשראי וסיכוני האשראי בבנק. מדרג הסמכויות מגדיר את ספי אישור האשראי האישיים, וכן את ספי המעבר לאישורי צוותים בכירים יותר ואת הרכבם. סמכות האשראי לכלל בעלי התפקידים העוסקים באשראי נקבעת הן בהתאם להכשרה המקצועית הידע והניסיון בתחום האשראי, והן בהתאמה לצרכי היחידה בה הם עובדים.

בקרות - תהליכי הבקרה בתחום סיכוני האשראי, מבוצעים מרמת הלווה הבודד ועד לרמת תיק האשראי הכולל, בהלימה למדיניות הבנק. מבוצע דיווח להנהלה ולדירקטוריון על מצב תיק האשראי של החטיבה הקמעונאית ועמידה במדדי הסיכון שנקבעו. הדיווח נסמך על תוצאות ניטור שוטף המבוצע באמצעות כלים תומכים לשיקוף מוקדי סיכון ומדדים חריגים. הבקרות בסניפים ובמנהלות האזור מעוגנות בנהלי הבנק. חלק מהבקרות ממוחשבות ומהוות בקרה מונעת, וחלקם באמצעות: זיהוי סיכונים במערכות הממוכנות ודוחות בקרה שוטפים. הבקרות מוגדרות על-פי מוקדי הסיכון. הבקרות מבוצעות בהיקפים המשתנים בהתאם לרמת הסיכון של היחידה. תוצרי הבקרות מתועדים ומנותחים לצורך הפקת לקחים ושיפור ניהול הסיכון.

פועלים להבראה - תהליך טיפול בלקוחות פרטיים שנקלעו לקשיים, תוך שיתוף עימם ובכוונה לשמרם. תהליך פועלים להבראה נעשה תוך שימת לב להעצמת חירותו הפיננסית של הלקוח ומתן מענה מקצועי איכותי לצרכיו ולהעדפותיו. מעטפת השירות והטיפול בכל לקוח נקבעת באופן דיפרנציאלי, תוך התמקדות בהתאמת הטיפול למאפייני פעילותו ויכולותיו הכלכליות של הלקוח. לצורך ניהול התהליך הוקמה יחידה יעודית, בה הוכשרו עובדים מנוסים המתמחים בטיפול בלקוחות אלה.

טבלה 13-6: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			
	2016	2015	השינוי	
	במיליוני ש"ח		באחוזים	
מאזני				
עו"ש חובה	**3,683**	3,634	49	1.35%
הלוואות	**37,573**	35,957	1,616	4.49%
חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	**12,203**	12,234	(31)	(0.25%)
סך-הכל סיכון אשראי מאזני	**53,459**	51,825	1,634	3.15%
חוץ-מאזני				
סיכון אשראי חוץ-מאזני	**30,597**	38,368	(7,771)	(20.25%)
סך-הכל סיכון אשראי כולל	**84,056**	90,193	(6,137)	(6.80%)

טבלה 14-6: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		השינוי	שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015		**2016**	2015
	במיליוני ש"ח			באחוזים	
סיכון אשראי בעייתי	**1,048**	999	4.90%	**1.96%**	1.93%
מזה: סיכון אשראי פגום	**720**	672	7.14%	**1.35%**	1.30%
חובות בפיגור מעל 90 יום	**81**	84	(3.57%)	**0.15%**	0.16%
מחיקות חשבונאיות נטו	**381**	252	51.19%	**0.71%**	0.49%
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	**906**	809	11.99%	**1.69%**	1.56%

בשנת 2016 נרשם גידול של כ-4.5% ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל. הגידול הושפע בין היתר משיעורי הריבית הנמוכים במשק. סך סיכון האשראי המאזני גדל בכ-3.2% בהשפעת גידול נמוך יותר ביתרות עו"ש חובה וקיטון קל ביתרת חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי. סך יתרות סיכון האשראי הכולל לאנשים פרטיים בישראל פחתו בכ-6.8% בשנת 2016 בעקבות ירידה של כ-20.3% בסיכון האשראי החוץ-מאזני. הירידה בסיכון האשראי החוץ-מאזני הושפעה מצמצום מסגרות כרטיסי אשראי.

במקביל לעלייה בחשיפות האשראי קיימת גם עלייה ברמת הסיכון בתיק האשראי לאנשים פרטיים, המתבטאת, בין היתר, בשיעור המחיקות החשבונאיות נטו בשנת 2016. הבנק מקיים תהליכי מעקב וניטור אחר סיכון האשראי לאנשים פרטיים ומעדכן תהליכים ככל שנדרש.

יתרות סיכון האשראי לאנשים פרטיים כוללות יתרות בגין פעילות חברות ישראכרט ופועלים אקספרס המתרכזות בתחום כרטיסי האשראי. חברת ישראכרט פעילה גם בתחום האשראי אך חלקה בתיק ההלוואות הכולל נמוך ועומד על כ-5.5% מיתרת ההלוואות בשנת 2016 לעומת כ-4.2% בשנת 2015.

6.2.10. סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 15-6: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

	ליום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
יתרות אשראי		
הלוואות מכספי הבנק	**69,254**	67,246
הלוואות מכספי האוצר*	**1,737**	2,135
מענקים מכספי האוצר*	**93**	132
סך-הכל	**71,084**	69,513

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
ביצוע		
הלוואות מכספי האוצר		
הלוואות	**10**	4
מענקים	**4**	7
סך-הכל מכספי האוצר	**14**	11
סך-הכל הלוואות מכספי הבנק	**11,937**	15,180
סך-הכל הלוואות חדשות	**11,951**	15,191
הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק	**995**	3,054
סך-הכל הלוואות שניתנו	**12,946**	18,245

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 16-6: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

	מגזר לא-צמוד				מגזר צמוד מדד				מגזר מטבע-חוץ		סך-הכל	
	ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית משתנה			
	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	שיעור שינוי בתקופה
31.12.16	**10,570**	**15.3%**	**25,360**	**36.6%**	**12,630**	**18.2%**	**20,120**	**29.1%**	**574**	**0.8%**	**69,254**	**3.0%**
31.12.15	8,785	13.1%	23,880	35.5%	13,179	19.6%	20,724	30.8%	678	1.0%	67,246	8.3%
31.12.14	4,250	6.8%	21,374	34.4%	13,379	21.5%	22,241	35.8%	870	1.4%	62,114	6.6%

היקף החוב הבעייתי

בשנים האחרונות ניכרת ירידה מתמשכת בשיעור הסכומים בפיגור מתוך יתרות האשראי ובהיקפי ההפרשה להפסדי אשראי.

טבלה 17-6: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	סכום בפיגור מעל 90 יום	שיעור הפיגור	הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור (כולל הפרשה קבוצתית) במיליוני ש"ח	שיעור ההפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור	חוב בעייתי במיליוני ש"ח	שיעור חוב בעייתי
31.12.16	**69,254**	**123**	**0.2%**	**432**	**0.6%**	**1,014**	**1.5%**
31.12.15	67,246	111	0.2%	453	0.7%	949	1.4%
31.12.14	62,114	121	0.2%	445	0.7%	1,029	1.7%

כימות ומדידת הסיכון – תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטני על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.
גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלוואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה.
ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית.

הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, אינפלציה חדה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור.

דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.
הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדירות, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

לפרטים נוספים, ראה פרק "מגזר משקי הבית" לעיל.

טבלה 18-6: התפתחות יתרות האשראי לדיור ל-5 השנים האחרונות

	2016	2015	2014	2013	2012
			במיליוני ש"ח		
יתרות לסוף תקופה	**69,254**	67,246	62,114	58,294	54,060
שינוי ביתרות שנתי	**3.0%**	8.3%	6.6%	7.8%	9.8%
ביצוע הלוואות חדשות	**11,937**	15,180	12,157	11,748	11,541

בשנת 2016 חלו עליות מתונות ביתרות, תוך ירידה קלה בנתח השוק בפעילות זו.

כימות ומדידת הסיכון – ביצוע אשראי לדיור

אישור ההלוואות לדיור מתבצע בהתאם למדרג סמכויות המגלם את מהות בקשת האשראי והסיכון הגלום בה.
כימות ומדידת סיכון האשראי לדיור מבוצעים במספר רמות: רמת הלקוח הבודד וכן ברמת כלל תיק האשראי של הבנק.
לצורך כך, פותחו ויושמו תהליכי כימות ומדידה, המשלבים הערכות מומחים בתחום האשראי לדיור ומודלים סטטיסטים. במסגרת כימות הסיכון מבוצעת בחינה ממוקדת בנושא בחינת כושר החזר כולל בחינת רגישות לשינויים אפשריים בכושר החזר כתוצאה משינוי אפשרי בשיעור הריבית.

נתוני הלוואות לדיור – שיעור מסך הביצועים החדשים

טבלה 19–6: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

	לשנה שהסתיימה ביום		
	31.12.16	31.12.15	31.12.14
מאפיינים			
שיעור מימון מעל 60%	**24.5%**	33.3%	36.6%
שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)	**0.2%**	0.7%	5.6%
שיעור מימון מעל 60% וגם שיעור החזר מעל 40%	**0.1%**	0.3%	1.9%
שיעור הביצועים בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים (הגבלת בנק ישראל 33.3%)	**30.0%**	30.0%	31.0%
שיעור ההלוואות לכל מטרה	**3.0%**	2.7%	4.5%
שיעור ההלוואות להשקעה מרכישה	**14.6%**	16.7%	16.8%
הלוואה ממוצעת לרכישה (באלפי ש"ח) – ללא מיחזורי אוצר	**632**	657	613
תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)	**23.2**	21.6	20.9
שיעור מעל 25 שנה (כולל מיחזורים)	**34.6%**	24.7%	20.8%

יצוין כי שיעורי המימון חושבו על-פי הוראת דיווח לפיקוח על הבנקים מספר 876 – דוח על הלוואות לדיור.

בשנים האחרונות ישנה ירידה בשיעור הביצועים של אשראים בשיעור מימון מעל 60%, ובשיעור החזר מעל 40% מההכנסה. במקביל חלה עלייה בתקופת הפירעון הממוצעת וכן בשיעור הביצועים של ההלוואות מעל 25 שנה. מגמות אלו הושפעו ממדיניות הבנק, רגולציה ומעליית מחירי הדירות.

6.2.11. מימון ממונף

הבנק מעמיד מעת לעת מימון ממונף ללקוחותיו.

באפריל 2015 פורסמה הוראה חדשה לניהול בנקאי תקין מספר 327 – "ניהול הלוואות ממונפות" שנכנסה לתוקף החל מיום 1 בינואר 2016. בעקבות ההוראה עודכנה אוכלוסיית מימון ממונף.

מימון ממונף כולל בתוכו בין היתר, עסקות הוניות, מימון ללווים בסגמנטים השונים של ענפי המשק שהוגדרו, המאופיין בערכים חריגים של פרמטרים מסוימים ביחס לנורמות המקובלות בענפי המשק השונים כגון: שיעור מימון גבוה וחורג מהמדיניות הענפית ומימון חוב נחות (Mezzanine).

קיימת מגבלה פנימית למימון ממונף ביחס להון רובד 1 של הבנק. התפתחות המימון הממונף והעמידה במגבלה שנקבעה מדווחים אחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון לצורך מעקב אחר הסיכונים הגלומים במימון מסוג זה.

להלן יובאו נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רובד 1.

טבלה 20–6: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה ליום 31 בדצמבר 2016

		31 בדצמבר 2016		
	מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
		במיליוני ש"ח		
ענף המשק של הלווה				
בינוי ונדל"ן – בינוי	**1**	**781**	**–**	**781**
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	**2**	**688**	**981**	**1,669**
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	**1**	**200**	**2**	**202**
כרייה וחציבה	**2**	**1,501**	**67**	**1,568**
מסחר	**2**	**957**	**221**	**1,178**
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	**1**	**354**	**–**	**354**
תעשייה	**3**	**967**	**64**	**1,031**
סך-הכל	**12**	**5,448**	**1,335**	**6,783**

חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה ליום 31 בדצמבר 2015 (הוצג מחדש עקב שינוי סף הדיווח)

	31 בדצמבר 2015			
	מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל*
		במיליוני ש"ח		
ענף המשק של הלווה				
בינוי ונדל"ן - בינוי	3	1,366	206	1,572
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	2	794	992	1,786
כרייה וחציבה	2	1,398	112	1,510
מידע ותקשורת	1	232	-	232
מסחר	2	622	-	622
שירותים פיננסיים ושירותי ביטוח	2	598	-	598
תעשייה	2	844	125	969
סך-הכל	14	5,854	1,435	7,289

* בניכוי הפרשה פרטנית להפסדי אשראי בסך של כ-89 מיליון ש"ח.

6.3. סיכון שוק

סיכון שוק – סיכון להפסד או ירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים, וברמה הכוללת שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים, ובכלל זה:

- **סיכון ריבית –** סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים;
- **סיכון מטבע –** סיכון להפסד כתוצאה משינויי שער חליפין;
- **סיכון אינפלציה –** סיכון להפסד כתוצאה משינויים בעקום הציפיות למדד המחירים לצרכן;
- **סיכון מחיר מניות –** סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי המניות או מדדי המניות;
- **סיכון מרווחי אשראי –** סיכון להפסד כתוצאה משינוי במרווח בין התשואה לפדיון אגרות-החוב קונצרניות הנסחרות בשווקים לבין הריבית חסרת הסיכון הרלוונטית;
- **סיכון תנודתיות –** סיכון להפסד כתוצאה משינויים בשערי התנודתיות המצוטטים בשוק;
- **סיכון מרווח (Basis spread) –** סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים, או בסיסי ריבית שונים.

6.3.1. ניהול סיכוני השוק

ניהול סיכוני השוק מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. תחומי הפעילות ומסגרות הסיכון מאושרים על-ידי ההנהלה והדירקטוריון. מדיניות ניהול סיכוני השוק מכוונת להגדלת תוחלת הרווח, תוך שמירה על רמות סיכון מאושרות ומבוקרות.

בניהול סיכוני שוק בבנק, מבחינים בין חשיפות הנוצרות כחלק מניהול שוטף של הנכסים וההתחייבויות של הבנק, להלן התיק הבנקאי (חשיפות שאינן למסחר), לבין החשיפות בתיק למסחר (שעיקרו מנוהל בחדרי העסקות). לנושא ניהול סיכוני השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה סעיף 6.3.4 להלן.

הניהול הגלובלי נעשה באחריות מנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית ובהנחייתו. הניהול השוטף והפיקוח על ניהול הנכסים וההתחייבויות והמסחר הינם באחריות המנהלים באגף לניהול נכסים והתחייבויות ובאגף חדרי עסקות וברוקראז' בחטיבת שווקים פיננסיים בתל-אביב, וביחידה לניהול נכסים והתחייבויות ובחדר העסקות בסניף הבנק בניו-יורק. הסניף כפוף מקצועית בנושאים אלה למנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.

המדיניות מותווית ומבוקרת על-ידי צוות הנהלה ניהול נכסים והתחייבויות גלובלי, צוות הנהלה נוסטרו וצוות הנהלה השקעות. המדיניות, לרבות המגבלות והיעדים שנקבעו, מובאים לדיון ולאישור, לפי העניין, לצוותי ההנהלה, לוועדות הדירקטוריון, או למליאת הדירקטוריון.

הפעילות השוטפת מתנהלת על-ידי צוותי משנה בהשתתפות בעלי תפקידים בכירים בבנק.

ניהול סיכוני השוק מתבצע בכל חברה בת בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי מדיניות הנקבעת על-ידי הדירקטוריון של כל חברה ובהתאמה למדיניות הקבוצתית. אמידה ובקרה של סיכוני השוק מתבצעות על בסיס מתודולוגיה אחידה ברמת הקבוצה, בהנחיית החטיבה לניהול סיכונים, ובשים לב לגודל ההון ולאופי המיוחד של הפעילות בכל חברה בת. החשיפה לסיכוני שוק של החברות הבנות נבחנת על-ידי המחלקה לניהול סיכוני שוק ונזילות בחטיבה לניהול סיכונים ומדווחת להנהלה ולדירקטוריון הבנק בתדירות התואמת את רמת הסיכון. הבנק קבע מגבלות סיכון קבוצתיות החלות גם על השלוחות בהן רמת הסיכון הוגדרה כמשמעותית לקבוצה. הרחבה לגבי אופן ניהול הסיכונים, אמידתם ובקרתם ראה ב"דוח על הסיכונים".

6.3.2. סיכון ריבית

סיכון הריבית כהגדרתו לעיל, כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:

- **סיכון תמחור מחדש (Repricing risk) –** סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית הקבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית המשתנה);
- **סיכון עקום התשואה (Yield curve risk) –** סיכון הנובע משינויים שונים בשיעורי הריבית לתקופות פירעון שונות שיבואו לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- **סיכון מרווח (Basis spread) –** סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים;
- **סיכון אופציונליות –** נובע מזכויות מימוש שונות הגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמא הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);
- **חשיפת ערך –** אומדן השינוי הצפוי בערך הכלכלי (ההון הפיננסי) כתוצאה משינויי הריבית;
- **חשיפת ההכנסה החשבונאית –** השינוי הצפוי בהכנסה החשבונאית בשנה הקרובה כתוצאה משינויי הריבית.

הבנק, בדומה לבנקים בעולם, חשוף לסיכון הריבית הן בתיק הבנקאי והן בתיק למסחר. סיכון ריבית הוא סיכון מובנה בפעילות הבנקאית, עיקר החשיפות לסיכון זה נובעות מניהול התיק הבנקאי. ניהול סיכון הריבית הינו חלק מניהול החשיפות לסיכוני השוק כמתואר לעיל.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי – מתייחס להשפעה הפוטנציאלית של שינויים בעקומי הריבית השונים על הערך הכלכלי של ההון, ו/או על ההכנסה החשבונאית. הסיכון נוצר במהלך הפעילות הבנקאית השוטפת והיזומה של הבנק, ונובע ממתן שירות שוטף לקהל הרחב ולמגזר העסקי והפיננסי ומפעילויות אחרות, ובכללן חשיפת הריבית הנובעת מניהול תיקי ההשקעות. הסיכון נובע מהבדלים במבנה הנכסים וההתחייבויות - פערי מגזר, תקופה, בסיס ריבית, מועדי חידוש ריבית ועוד.
החשיפה לסיכון נמדדת בשני המישורים: (א) חשיפת ערך - הערכה של שינוי הערך הכלכלי של התיק הבנקאי כתוצאה משינוי בעקום הריבית; (ב) רגישות ההכנסה החשבונאית - השינויים הצפויים להכנסה (החשבונאית) בתיק הבנקאי כתוצאה משינויים בעקום התשואות (בהנחת רמה קבועה של יתרות). חשיפת ההכנסה נמדדת אף היא בשני מישורים: רגישות ההכנסה של כלל התיק הבנקאי בשנה הקרובה (12 החודשים הבאים), ורגישות ההכנסה (המיידית) של המכשירים הנמדדים חשבונאית לפי MtM (למעט גידורים חשבונאיים). הבנק בחר להתמקד בניהול חשיפת הערך, כאשר מוטלות מגבלות גם על רגישויות ההכנסה כאמור לעיל.

ניתוח רגישות השווי ההוגן

טבלה 21-6: פירוט השווי ההוגן של הבנק וחברות מאוחדות שלו לפי מגזרי הצמדה

	31 בדצמבר 2016					
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ***			סך-הכל*
	לא-צמוד*	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר	
	במיליוני ש"ח					
נכסים פיננסיים**	**294,390**	**46,088**	**65,261**	**8,186**	**10,513**	**424,438**
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים****	**355,372**	**23,632**	**327,537**	**26,619**	**15,222**	**748,382**
התחייבויות פיננסיות**	**248,124**	**41,415**	**86,343**	**15,359**	**4,932**	**396,173**
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים****	**376,970**	**24,608**	**310,550**	**20,265**	**16,645**	**749,038**
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	**24,668**	**3,697**	**(4,095)**	**(819)**	**4,158**	**27,609**

	31 בדצמבר 2015					
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ***			סך-הכל*
	לא-צמוד*	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר	
	במיליוני ש"ח					
נכסים פיננסיים**	269,571	51,595	66,154	9,953	11,091	408,364
סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים****	374,253	19,173	244,086	31,754	20,399	689,665
התחייבויות פיננסיות**	235,064	42,693	82,877	14,963	5,729	381,326
סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוץ-מאזניים****	388,675	21,568	231,205	26,436	22,796	690,680
שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים	20,085	6,507	(3,842)	308	2,965	26,023

* הוצג מחדש.
** כולל מכשירים פיננסיים מורכבים. לא כולל יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים.
*** לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.
**** סכומים לקבל (לשלם) בגין מכשירים פיננסיים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים, כשהם מהוונים בריביות אשר שימשו לחישוב השווי ההוגן.

טבלה 22-6: השפעת שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו, למעט פריטים לא-כספיים

	31 בדצמבר 2016							
	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית**						שינוי בשווי הוגן	
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ*			סך-הכל	סך-הכל	
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר			
	במיליוני ש"ח							
השינוי בשיעורי הריבית								
גידול מיידי מקביל של אחוז אחד	**23,787**	**3,687**	**(4,398)**	**(832)**	**4,076**	**26,320**	**(1,289)**	**(4.7%)**
גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז	**24,584**	**3,695**	**(4,120)**	**(822)**	**4,146**	**27,483**	**(126)**	**(0.5%)**
קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד	**25,639**	**3,724**	**(3,759)**	**(810)**	**4,222**	**29,016**	**1,407**	**5.1%**

	31 בדצמבר 2015							
	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים, לאחר השפעת שינויים בשיעורי ריבית**						שינוי בשווי הוגן	
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ*			סך-הכל	סך-הכל	
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר			
	במיליוני ש"ח							
השינוי בשיעורי הריבית								
גידול מיידי מקביל של אחוז אחד	19,275	6,439	(4,083)	240	2,974	24,845	(1,178)	(4.5%)
גידול מיידי מקביל של 0.1 אחוז	20,012	6,485	(3,867)	300	3,065	25,995	(28)	(0.1%)
קיטון מיידי מקביל של אחוז אחד	20,980	6,558	(3,590)	378	3,175	27,501	1,478	5.7%

* לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע-חוץ.

** שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים שמוצג בכל מגזר הצמדה הוא השווי ההוגן נטו במגזר זה בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית במגזר ההצמדה. סך-הכל שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים הוא השווי ההוגן נטו של כל המכשירים הפיננסיים (למעט פריטים לא-כספיים) בהנחה שחל השינוי שצויין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

לפרטים נוספים בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים להלן.

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית

טבלה 23–6: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית לא–צמוד

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 עד 5 שנים
	במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי לא–צמוד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
נכסים פיננסיים[1][3]	**212,113**	**20,004**	**28,989**	**15,286**	**6,469**
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	**65,044**	**120,820**	**52,135**	**59,158**	**27,599**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**466**	**646**	**1,270**	**201**	**–**
סך–הכל שווי הוגן	**277,623**	**141,470**	**82,394**	**74,645**	**34,068**
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
התחייבויות פיננסיות[1]	**215,941**	**7,615**	**9,836**	**9,040**	**3,878**
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	**80,170**	**125,718**	**49,458**	**64,712**	**25,910**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**767**	**605**	**1,377**	**–**	**–**
סך–הכל שווי הוגן	**296,878**	**133,938**	**60,671**	**73,752**	**29,788**
מכשירים פיננסיים, נטו					
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	**(19,255)**	**7,532**	**21,723**	**893**	**4,280**
החשיפה המצטברת במגזר	**(19,255)**	**(11,723)**	**10,000**	**10,893**	**15,173**

* הוצג מחדש.

(1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

(2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

(3) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור. השפעת הנחות אלו על השווי ההוגן הינה הגדלת השווי ההוגן ב–139 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב–0.03 שנה.

הערות כלליות:

א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהוונים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 33 בדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים.

ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 33 בדוחות הכספיים.

ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

ה. רכיבים אופציונליים המשובצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

ליום 31 בדצמבר 2016								31 בדצמבר 2015		
מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנה	ללא תקופת פירעון	סך-הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי		סך-הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי
במיליוני ש"ח					באחוזים	בשנים		במיליוני ש"ח	באחוזים	בשנים
6,250	**1,844**	**114**	**3,314**	**294,383**	**2.87**	**0.50**		*269,563	2.63	0.51
26,511	**336**	**–**	**–**	**351,603**		**1.16**		*369,285		1.11
1,193	**–**	**–**	**–**	**3,776**		**2.23**		4,976		2.65
33,954	**2,180**	**114**	**3,314**	**649,762**		**0.87**	**(2)**	*643,824		0.87 (2)
1,445	**293**	**2**	**74**	**248,124**	**1.19**	**0.22**		*235,064	1.12	0.23
27,925	**328**	**–**	**–**	**374,221**		**1.11**		*384,642		1.10
–	**–**	**–**	**–**	**2,749**		**0.34**		4,033		0.35
29,370	**621**	**2**	**74**	**625,094**		**0.75**	**(2)**	*623,739		0.77 (2)
4,584	**1,559**	**112**	**3,240**	**24,668**				20,085		
19,757	**21,316**	**21,428**	**24,668**							

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך)

טבלה 24–6: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית צמוד למדד

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 עד 5 שנים
	במיליוני ש"ח				
מטבע ישראלי צמוד למדד					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
נכסים פיננסיים[1][3]	1,831	2,079	8,363	15,161	9,960
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	1,621	2,186	2,639	9,676	3,241
סך–הכל שווי הוגן	3,452	4,265	11,002	24,837	13,201
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
התחייבויות פיננסיות[1]	1,371	2,609	2,658	12,769	12,042
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	1,146	1,542	4,039	9,733	3,113
סך–הכל שווי הוגן	2,517	4,151	6,697	22,502	15,155
מכשירים פיננסיים, נטו					
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	935	114	4,305	2,335	(1,954)
החשיפה המצטברת במגזר	935	1,049	5,354	7,689	5,735

(1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
(2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
(3) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור. השפעת הנחות אלו על השווי ההוגן הינה הגדלת השווי ההוגן ב–126 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב–0.18 שנה.

הערות כלליות:

א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 33 בדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים.
ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 33 בדוחות הכספיים.
ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.
ה. רכיבים אופציונליים המשובצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

ליום 31 בדצמבר 2016								31 בדצמבר 2015		
מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנה	ללא תקופת פירעון	סך-הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי		סך-הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי
במיליוני ש"ח					באחוזים	בשנים		במיליוני ש"ח	באחוזים	בשנים
5,934	**2,479**	**202**	**79**	**46,088**	**3.30**	**3.24**		51,595	2.67	3.34
4,026	**243**	**–**	**–**	**23,632**		**2.62**		19,173		3.13
9,960	**2,722**	**202**	**79**	**69,720**		**3.03**	**(2)**	70,768		3.28 (2)
9,016	**949**	**1**	**–**	**41,415**	**0.94**	**3.38**		42,693	1.14	3.84
4,546	**489**	**–**	**–**	**24,608**		**2.80**		21,568		3.21
13,562	**1,438**	**1**	**–**	**66,023**		**3.16**	**(2)**	64,261		3.63 (2)
(3,602)	**1,284**	**201**	**79**	**3,697**				6,507		
2,133	**3,417**	**3,618**	**3,697**							

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך)

טבלה 25–6: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית מטבע–חוץ

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 עד 5 שנים
	במיליוני ש"ח				
מטבע–חוץ[3]					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
נכסים פיננסיים[1][4]	**43,987**	**9,862**	**7,300**	**7,021**	**7,927**
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	**78,945**	**134,584**	**67,226**	**37,935**	**11,521**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**1,668**	**4,591**	**3,381**	**59**	**14**
סך–הכל שווי הוגן	**124,600**	**149,037**	**77,907**	**45,015**	**19,462**
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
התחייבויות פיננסיות[1]	**70,847**	**16,865**	**14,542**	**3,748**	**389**
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	**66,719**	**127,381**	**59,007**	**38,685**	**12,175**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**1,337**	**4,600**	**3,228**	**268**	**14**
סך–הכל שווי הוגן	**138,903**	**148,846**	**76,777**	**42,701**	**12,578**
מכשירים פיננסיים, נטו					
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	**(14,303)**	**191**	**1,130**	**2,314**	**6,884**
החשיפה המצטברת במגזר	**(14,303)**	**(14,112)**	**(12,982)**	**(10,668)**	**(3,784)**

(1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ–מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.
(2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.
(3) לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע–חוץ.
(4) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור. השפעת הנחות אלו הינה זניחה.

הערות כלליות:

א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהוונים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 33 בדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים.

ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 33 בדוחות הכספיים.

ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

ה. רכיבים אופציונליים המשובצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

ליום 31 בדצמבר 2016								31 בדצמבר 2015		
מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנה	ללא תקופת פירעון	סך-הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי		סך-הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי
במיליוני ש"ח					באחוזים	בשנים		במיליוני ש"ח	באחוזים	בשנים
6,264	**321**	**108**	**1,170**	**83,960**	**2.94**	**1.17**		87,198	2.78	1.25
28,370	**1,071**	**–**	**–**	**359,652**		**1.07**		286,886		1.18
13	**–**	**–**	**–**	**9,726**		**0.29**		9,353		0.29
34,647	**1,392**	**108**	**1,170**	**453,338**		**1.07**	**(2)**	383,437		1.17 (2)
191	**21**	**–**	**10**	**106,613**	**1.40**	**0.17**		103,555	1.33	0.21
31,488	**1,278**	**111**	**–**	**336,844**		**1.22**		270,229		1.37
1,190	**–**	**–**	**–**	**10,637**		**0.96**		10,222		1.44
32,869	**1,299**	**111**	**10**	**454,094**		**0.97**	**(2)**	384,006		1.05 (2)
1,778	**93**	**(3)**	**1,160**	**(756)**				(569)		
(2,006)	**(1,913)**	**(1,916)**	**(756)**							

חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית (המשך)

טבלה 26-6: חשיפה של הבנק וחברות מאוחדות שלו לשינויים בשיעורי הריבית חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 עד 5 שנים
	במיליוני ש"ח				
חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית					
נכסים פיננסיים, סכומים לקבל בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ונכסים פיננסיים מורכבים					
נכסים פיננסיים[1][3][4]	**257,931**	**31,945**	**44,652**	**37,468**	**24,356**
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	**145,610**	**257,590**	**122,000**	**106,769**	**42,361**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**2,134**	**5,237**	**4,651**	**260**	**14**
סך-הכל שווי הוגן	**405,675**	**294,772**	**171,303**	**144,497**	**66,731**
התחייבויות פיננסיות, סכומים לשלם בגין מכשירים נגזרים ובגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים והתחייבויות פיננסיות מורכבות					
התחייבויות פיננסיות[1]	**288,159**	**27,089**	**27,036**	**25,557**	**16,309**
מכשירים פיננסיים נגזרים (למעט אופציות)	**148,035**	**254,641**	**112,504**	**113,130**	**41,198**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**2,104**	**5,205**	**4,605**	**268**	**14**
סך-הכל שווי הוגן	**438,298**	**286,935**	**144,145**	**138,955**	**57,521**
מכשירים פיננסיים, נטו					
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית במגזר	**(32,623)**	**7,837**	**27,158**	**5,542**	**9,210**
החשיפה המצטברת במגזר	**(32,623)**	**(24,786)**	**2,372**	**7,914**	**17,124**

* הוצג מחדש.

(1) למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים, שווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים מורכבים.

(2) ממוצע משוקלל לפי שווי הוגן של משך החיים הממוצע האפקטיבי.

(3) כולל מניות המוצגות בטור "ללא תקופת פירעון".

(4) הנתונים כוללים הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור. במגזר הלא-צמוד והצמוד: השפעת הנחות אלו על השווי ההוגן הינה הגדלת השווי ההוגן ב-139 ו-126 מיליוני ש"ח והקטנת מח"מ הנכסים ופער המח"מ ב-0.03 ו-0.18 שנה, בהתאמה. במגזר מטבע-החוץ השפעת הנחות אלו הינה זניחה.

הערות כלליות:

א. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.

ב. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי, כשהם מהוונים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בביאור 33 בדוחות הכספיים, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים.

ג. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בביאור 33 בדוחות הכספיים.

ד. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים.

ה. רכיבים אופציונליים המשובצים במכשירים פיננסיים, לצרכים חשבונאיים, קיבלו ביטוי בתזרימי המזומנים באמצעות מיון לפי תקופות לפירעון.

ליום 31 בדצמבר 2016								31 בדצמבר 2015		
מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנה	ללא תקופת פירעון	סך-הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי		סך-הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי
במיליוני ש"ח					באחוזים	בשנים		במיליוני ש"ח	באחוזים	בשנים
18,448	**4,644**	**424**	**8,176**	**428,044**	**3.06**	**0.92**		*412,146	2.70	1.01
58,907	**1,650**	**–**	**369**	**735,256**		**1.12**		676,066		1.20
1,206	**–**	**–**	**–**	**13,502**		**0.83**		14,329		1.11
78,561	**6,294**	**424**	**8,545**	**1,176,802**		**1.08**	(2)	*1,102,541		1.13 (2)
10,652	**1,263**	**3**	**1,442**	**397,510**	**1.05**	**0.53**		*382,568	1.19	0.63
63,959	**2,095**	**111**	**369**	**736,042**		**1.17**		677,161		1.27
1,190	**–**	**–**	**–**	**13,386**		**0.83**		14,255		1.13
75,801	**3,358**	**114**	**1,811**	**1,146,938**		**0.98**	(2)	*1,073,984		1.04 (2)
2,760	**2,936**	**310**	**6,734**	**29,864**				28,557		
19,884	**22,820**	**23,130**	**29,864**							

כאמור, הבנק מתמקד בניהול רגישות הערך, אשר מתבססת על שינויי הערך המהווה של כלל הנכסים וההתחייבויות במאזן הבנק עם שינוי הריבית (תוך שימוש במודלים פנימיים לצרכי החישוב), ומנטר את רגישות ההכנסה באמצעות מגבלות. רגישות ההכנסה שונה מרגישות הערך, שכן בניגוד אליה, רגישות ההכנסה אינה מביאה בחשבון שינויי ערך מהווה של נכסים והתחייבויות ארוכים אשר אינם נמדדים בדוח רווח והפסד על בסיס שווי הוגן, אך כן מביאה בחשבון באופן מלא שינויי מרווחי פיקדונות ועו"ש. הבנק מודד את רגישות הערך הכלכלי במגוון תרחישים מדי חודש, תדירות התואמת לאופי התיק הבנקאי, עם מדידות בתדירות גבוהה יותר לצרכיי ניהול החשיפה. רגישויות התיק למסחר נמדדות מספר פעמים ביום.

טבלה 27-6: נתונים אודות רגישות הון הבנק כולל חברות בנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש, כולל מודלים פנימיים)

	31 בדצמבר 2016			מקסימום בשנת 2016		מינימום בשנת 2016	
	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 0.1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%
	במיליוני ש"ח						
תרחיש							
תזוזה בריבית צמודה למדד:							
בבנק	**(262)**	**321**	**(29)**	**(262)**	**321**	**(120)**	**164**
מזה: בתיק הבנקאי	**(264)**	**324**	**(29)**	**(264)**	**324**	**(118)**	**163**
בתיק למסחר	**2**	**(3)**	**–**	**(5)**	**6**	**–**	**–**
תזוזה בריבית לא-צמודה:							
בבנק	**(243)**	**289**	**(26)**	**(243)**	**289**	**(121)**	**153**
מזה: בתיק הבנקאי	**(227)**	**271**	**(25)**	**(235)**	**278**	**(103)**	**134**
בתיק למסחר	**(16)**	**18**	**(1)**	**(47)**	**47**	**(2)**	**–**
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:							
בבנק	**(15)**	**19**	**(2)**	**163**	**(165)**	**(15)**	**19**
מזה: בתיק הבנקאי	**(26)**	**31**	**(3)**	**168**	**(173)**	**(26)**	**31**
בתיק למסחר	**11**	**(10)**	**1**	**(32)**	**33**	**(2)**	**2**

להלן נתונים אודות רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש) ליום 31 בדצמבר 2015:

	31 בדצמבר 2015			מקסימום בשנת 2015		מינימום בשנת 2015	
	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 0.1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%
	במיליוני ש"ח						
תרחיש							
תזוזה בריבית צמודה למדד:							
בבנק	(173)	215	(19)	(230)	263	(37)	59
מזה: בתיק הבנקאי	(174)	217	(19)	(229)	262	(32)	54
בתיק למסחר	1	(2)	–	(21)	23	–	–
תזוזה בריבית לא-צמודה:							
בבנק	(160)	195	(18)	(194)	236	(3)	(7)
מזה: בתיק הבנקאי	(165)	200	(18)	(192)	229	–	–
בתיק למסחר	5	(5)	–	21	(27)	(2)	3
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:							
בבנק	37	(42)	4	235	(252)	17	(20)
מזה: בתיק הבנקאי	33	(39)	4	249	(265)	27	(31)
בתיק למסחר	4	(3)	–	(25)	25	(2)	2

בטבלה לעיל מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעורי הריבית המשקפים את רמות הסיכון, כמקובל בדוחות הכספיים, וללא מודלים פנימיים בחלק מהמוצרים.
נגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי משפיעים על הון הבנק ישירות דרך חשבון רווח והפסד. הבנק מגדר בנגזרים, תוך שימוש בחשבונאות גידור, חלק מרגישות הריבית של אגרות-החוב הארוכות במטבע-חוץ. כמו-כן משתמש הבנק בנגזרים הן לגידור רגישויות בתיק הבנקאי והן לפעילות בתיק למסחר. רגישויות אלו נכללות בתוך רגישות הערך שהובאה לעיל. בנוסף לבחינת רגישות הערך הכוללת, הבנק בוחן גם את רגישות הנגזרים שאינם משמשים לגידור חשבונאי אל מול מגבלות רגישות ייעודיות ונפרדות מהמגבלות הכוללות.
למידע נוסף ראה "הדוח על הסיכונים".

6.3.3. סיכון שער חליפין

סיכוני המטבע (או בשמם האחר - חשיפת בסיסי הצמדה) כוללים את החשיפה לשערי חליפין של המטבעות השונים מול השקל וכן את החשיפה למדד המחירים לצרכן בכלל הבנק.
הבנק פעיל בשוקי המטבע הן באמצעות עסקות ספוט ופורוורד והן באמצעות אופציות, הן עבור עצמו והן עבור לקוחותיו. כתוצאה מכך, הבנק פעיל במטבעות סחירים, הן בשווקים המפותחים והן בשווקים המתפתחים.
ניהול חשיפות המטבע, לרבות שימוש במכשירי גידור הינו חלק מניהול החשיפות לסיכוני השוק כמתואר לעיל, ומתקיים הן בפעילות התיק הבנקאי והן במסגרת פעילות הדסקים למסחר בחדרי העסקות. הניהול השוטף נעשה במסגרת מגבלות דירקטוריון על חשיפות המטבע וחשיפות כוללות, שעיקרן מופיע בריכוז המגבלות ב"דוח על הסיכונים".

טבלה 28-6: נתונים אודות רגישות הון הבנק לשינויים במדד (השינוי התיאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש)

	ליום 31 בדצמבר 2016	מקסימום בשנת 2016	מינימום בשנת 2016
	במיליוני ש"ח		
תרחיש			
ירידה של 1% במדד	**(67)**	**(83)**	**(51)**

	ליום 31 בדצמבר 2015	מקסימום בשנת 2015	מינימום בשנת 2015
	במיליוני ש"ח		
תרחיש			
ירידה של 1% במדד	(55)	(126)	(53)

טבלה 29–6: נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

	ליום 31 בדצמבר 2016						
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ[1]			פריטים לא-כספיים*	סך-הכל
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר		
סך-כל הנכסים	**304,559**	**47,099**	**69,050**	**8,321**	**10,975**	**8,101**	**448,105**
סך-כל ההתחייבויות	**260,287**	**40,438**	**90,227**	**15,529**	**5,321**	**2,078**	**413,880**
עודף נכסים (התחייבויות)	**44,272**	**6,661**	**(21,177)**	**(7,208)**	**5,654**	**6,023**	**34,225**
מכשירים נגזרים מגדרים	**(20,919)**	**(626)**	**20,401**	**7,255**	**(6,111)**	**–**	**–**
סך-הכל כללי	**23,353**	**6,035**	**(776)**	**47**	**(457)**	**6,023**	**34,225**

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

	ליום 31 בדצמבר 2015						
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ[1]			פריטים לא-כספיים**	סך-הכל
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר		
סך-כל הנכסים	*279,974	51,782	69,837	10,104	11,348	*8,593	431,638
סך-כל ההתחייבויות	*246,244	41,391	87,236	15,148	6,004	*2,396	398,419
עודף נכסים (התחייבויות)	33,730	10,391	(17,399)	(5,044)	5,344	6,197	33,219
מכשירים נגזרים מגדרים	(13,910)	(2,106)	16,659	5,128	(5,771)	–	–
סך-הכל כללי	19,820	8,285	(740)	84	(427)	6,197	33,219

* סווג מחדש.
** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.
(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

לפרטים נוספים ראה ביאורים 31 ו-32 בדוחות הכספיים.

חשיפות מטבע – עשיית שוק ומסחר

בכל אחד משני חדרי העסקות של הבנק פועל דסק ספוט-פורוורד במטבע-חוץ ובשקלים. בחדר העסקות בתל-אביב פועל גם דסק אופציות במטבע-חוץ ובשקלים. פעילות המסחר ועשיית השוק במטבע ובאופציות נעשית בכפוף למגבלות סיכון שונות ובמסגרת הרשאה כוללת לחשיפת ש"ח/מטבע-חוץ המוקצית לפעילות זו מתוך המגבלה הכוללת של חשיפת ההון הפיננסי של הבנק למטבע-חוץ.

6.3.4. סיכון מחיר מניות ומרווחי אשראי: סיכון השקעה

הגדרת סיכון השקעה בבנק, הינה חשיפה לשוק המניות, למרווחי אשראי ולסיכון האשראי בשווקי אגרות-החוב והמניות בתיק הבנקאי בקבוצה (כתוצאה מהחזקה במוצרים אלו עלול הבנק להיחשף גם לסיכוני ריבית ו/או מטבע ו/ או נזילות ואלה מנוהלים בנפרד).
בניהול תיק ההשקעות חשוף הבנק לסיכוני אשראי ומרווחי אשראי אגב השקעתו באגרות-חוב של חברות ושל ממשלות זרות. על-פי הגדרת הבנק, אגרות-חוב ממשלת ישראל בש"ח ובמטבע-חוץ ואגרות-חוב ממשלה, המוחזקת על-ידי שלוחה, של המדינה בה היא פועלת, אינו נושא סיכון השקעה ולכן אינו נכלל במדידת סיכון ההשקעה בבנק.
סיכון השקעה נוצר בקבוצת הבנק בשלוש מסגרות:

- תיק השקעות המנוהל באחריות חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. ככלל, תיק ההשקעות מורכב ממוצרים הנסחרים בשווקים הפיננסיים ושיש אפשרות לקבל עבורם ציטוטי מחיר. מסגרת ההשקעות נקבעה בראייה גלובלית וכלל מערכתית באישורו של דירקטוריון הבנק וכוללת מגבלות על היקף ההשקעה ועל מדדי הסיכון הכוללים: תיאבון הסיכון, קיבולת הסיכון ומגבלות פרטניות לאפיקי ההשקעה השונים לרבות מגבלות פיזור. הסיכון מנוהל באחריות-על של חטיבת שווקים פיננסיים לגבי יישום המדיניות בקבוצה, הקצאת המסגרות שאושרו בהנהלה ובדירקטוריון, המעקב, ההנחיה והדיווח. הפעילות מנוהלת על-ידי יחידה יעודית שהוקמה למטרה זו והמעקב אחריה הינו באחריות צוות הנהלה השקעות שהוקם למטרה זו, כמתואר ב"דוח על הסיכונים". פעילות ההשקעות מותרת במספר מצומצם של חברות בנות, האחריות הניהולית על פעילות כל חברה הינה של חבר ההנהלה הממונה עליה.
- השקעות לא סחירות באמצעות החברה הבת פועלים שוקי הון (פש"ה) על-פי מדיניות שנקבעת מדי תקופה על-ידי דירקטוריון פש"ה בהתאמה למדיניות הקבוצתית.
- חברות מוחזקות: אחזקות אסטרטגיות במניות של חברות בנות. לפירוט ראה ביאור 15 בדוח הכספי.

הקבוצה מחזיקה מניות ואגרות-חוב, בעיקר לצורכי השקעה, שירידה בערכן עשויה לפגוע בהון הבנק.

למידע נוסף ראה "הדוח על הסיכונים".

טבלה 30-6: פרטים על השקעת קבוצת הבנק במניות בתיק הבנקאי בהתאם לסיווגם המאזני

	31 בדצמבר 2016			31 בדצמבר 2015		
	הערך במאזן ושווי הוגן	מזה: נסחר בבורסה	מזה: מוחזק באופן פרטי	הערך במאזן ושווי הוגן	מזה: נסחר בבורסה	מזה: מוחזק באופן פרטי
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח		
השקעות המסווגות בתיק למסחר	**54**	**54**	**–**	48	48	–
השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה	**2,202**	**1,313**	**889**	2,486	1,843	643
סך-הכל השקעות במניות	**2,256**	**1,367**	**889**	2,534	1,891	643

למידע נוסף על השקעות ראה ביאור 12.

6.4. סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות – סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתידי, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק מוגדר כיכולתו של הבנק לעמוד בפירעון התחייבויותיו במועד פירעונן גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון – הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות ולאור מקורות המימון המפורטים להלן, אין הבנק רואה בסיכון זה לכשעצמו סיכון מהותי.

ניהול הסיכון

ניהול סיכון הנזילות והמימון מתבצע בראיה גלובלית של הפעילות בבנק בארץ, בסניפי הבנק בחו"ל ובחברות בנות להן סיכון נזילות משמעותי לקבוצה. הבנק מנהל את הנזילות השוטפת ואת סיכון הנזילות במספר רבדים. הרובד הראשון: ניהול הנזילות השוטפת נעשה באגף ניהול נכסים והתחייבויות (להלן: נכ"ה) באמצעות יחידות הנזילות בשקלים ובמטבע-חוץ בהתאם לצרכים השוטפים של הבנק והלקוחות, כאשר פעילות דומה נעשית בסניפי חו"ל ובחברות הבנות הבנקאיות. הרובד השני הוא ניהול סיכון הנזילות של הבנק. סיכון הנזילות בבנק, במטבע-חוץ ובשקלים, מנוהל ומבוקר באופן שוטף, בהתאם למדיניות קבוצתית, במטרה להבטיח את היכולת להתמודד באופן תחרותי גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בנושא "ניהול סיכון הנזילות", הבנק מפעיל מודל פנימי לאמידת סיכון הנזילות. המודל מבוסס על היציבות המוכחת של הפיקדונות בבנק לאורך תקופות ארוכות, וכולל תרחישים שונים לגבי שיעורי המיחזור והפירעון של הנכסים וההתחייבויות. ככלל, בעוד שבמהלך עסקים רגיל מניח הבנק מיחזור גבוה מאד של פיקדונות ואשראי, בתרחישי לחץ מניח הבנק יציאת פיקדונות בהתאם לסוג הלקוח והפיקדון, ניצול מסגרות מעבר לרגיל, ירידות ערך בשווי הנכסים ומקדמים נוספים. מקדמים אלו נבחנים מדי שנה על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון. בכל תרחיש נבחן פער הנזילות לתקופה של עד חודש למול הנכסים הנזילים ומחושב יחס נזילות, אשר לא יפחת מרמת מינימום המוגדרת בהוראה. התרחישים המופעלים במודל הפנימי מתייחסים למצבי שוק שונים ובפרט תרחיש בנק, תרחיש מערכת ותרחיש משולב. התרחישים נבדלים בעיקר בהנחות לגבי מיחזור פיקדונות ומקדמי הנכסים הנזילים. כן מפעיל הבנק מודלים לתקופות ארוכות וקצרות יותר, מודל מבוסס NSFR לתקופה של שנה, מדדי ריכוזיות מפקידים, מערכת התרעה הכוללת מערכת ניטור של מדדים העשויים להצביע על סיכון למצב של משבר בצירוף תוכנית פעולה ועוד, כאשר חלקם של מדדים אלו כפוף למגבלות פנימיות ו/או רגולטוריות.

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 221 מחודש ספטמבר 2014 בנושא "יחס כיסוי הנזילות" אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל, מחשב הבנק את יחס כיסוי הנזילות LCR. יחס זה בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון, כאשר במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה). תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות ומקדמיהם, נקבעו בהוראה. הבנק מחשב את יחס הנזילות "סולו" מדי יום בחלוקה לשקלים ומטבע-חוץ, ועוקב אחר היחס בחברות הבנות (אשר נדרשות לעמוד במגבלות נזילות פנימיות המותאמות לאופי פעילותן) ומחשב את היחס במאוחד מדי חודש (בהתאם להוראות המעבר; החל מ-1 לינואר 2017 היחס במאוחד מחושב מדי יום), כאשר בחישוב היחס במאוחד מובאות בחשבון מגבלות העלולות לחול על העברת נזילות מחלק מהחברות הבנות בזמן משבר, ובפרט מחברות בנות בנקאיות בחו"ל. היחס בתאגיד הבנקאי סולו מדווח כממוצע התצפיות היומיות והיחס במאוחד מדווח, בהתאם להוראות המעבר, כממוצע שלוש התצפיות החודשיות. דירקטוריון הבנק אימץ מגבלה פנימית המחמירה מהדרישה הרגולטורית ליחס כיסוי הנזילות, הן לתאגיד הבנקאי "סולו" והן במאוחד.

סיכון המימון בבנק מנוהל כחלק מסיכון הנזילות. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. כשחלקם הארי מלקוחות פרטיים. אלו יוצרים, כאמור מטה, סיכוני נזילות ומימון נמוכים ביחס למקורות אחרים.

טבלה 31-6: יחס כיסוי הנזילות

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2015
	באחוזים	
א. בנתוני המאוחד[1]		
יחס כיסוי נזילות	**124%**	99%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*	**80%**	60%
ב. בנתוני הבנק[2]		
יחס כיסוי נזילות	**118%**	92%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*	**80%**	60%

* היחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים גדל לשיעור של 100% החל מיום 1 בינואר 2017.

(1) היחס במאוחד מחושב, בהתאם להוראות המעבר, מדי חודש, ומדווח כממוצע שלוש התצפיות החודשיות.

(2) היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות.

במהלך השנה עלה יחס כיסוי הנזילות במאוחד מ-99% ל-124% (ממוצע רבעוני). העלייה נבעה בעיקר מגידול בנכסים הנזילים שנבע מגידול בפיקדונות, בדגש על פיקדונות קמעונאיים בשקלים ופיקדונות לתקופה של מעל חודש של תאגידים פיננסיים במטבע-חוץ, בשילוב השפעות של שינויים באשראי, צמצום במסגרות לא מנוצלות וירידה בהפקדות במסלקות, זאת בנוסף לרווחיות שנצברה במהלך השנה.

חשיפת המדד של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-6,035 מיליון ש"ח. ככלל, חשיפות המטבע של הבנק נמוכות (ראה פרק סיכוני שוק), כאשר הבנק מנהל את חשיפות ההצמדה באופן שוטף. במגזר צמוד המדד הן המקורות והן השימושים פרוסים לטווח ארוך. במגזר השקלי הלא-צמוד ובמגזר מטבע-החוץ לבנק מקורות קמעונאיים רבים במח"מ חוזי קצר, אשר הבנק צופה כי יישארו לאורך זמן, זאת בנוסף למקורות ארוכים יותר. האשראי כולל הן שימושים קצרים והן ארוכים. שינוי קל במדד לא מביא לשינוי מהותי בחשיפה למדד כתוצאה מאופציונאליות.

הבנק עומד בכל מגבלות סיכון הנזילות, הרגולטוריות והפנימיות, הכוללות, בין השאר, מודלי טווח קצר כדוגמת LCR ומודל פנימי ל-30 יום, מודלי טווח בינוני כדוגמת מודל פנימי דמוי NSFR (מקורות מימון יציבים למעל שנה חלקי צרכיי מימון יציבים למעל שנה כהגדרתם בבנק ברוח המלצות ועדת באזל) ומגבלות המתייחסות לטווח הארוך. הבנק מחזיק במאוחד, לזמן משבר, נכסים נזילים (לאחר מקדמי ביטחון) בסך של 113,707 מיליון ש"ח נכון ליום 31 בדצמבר 2016, בנוסף לאגרות-חוב נזילות שאינן מוכרות לצרכיי חישוב הנכסים הנזילים על-פי הוראת נב"ת 221. הנכסים הנזילים מוחזקים בחלקם בבנק ובחלקם בחברות הבנות, כאשר הבנק מתחשב במגבלות אפשריות להעברת נזילות בין חלק מהחברות הבנות לבנק עצמו, בדגש על חברות בנות בנקאיות בחו"ל. בהתאם, חלק מהחברות הבנות מחזיק נכסים נזילים לזמן משבר (או קו אשראי מהחברה האם) בהתאם לצורך, והבנק אינו מסתמך על נכסים אלו. לאור ההנחות לגבי מיחזור פיקדונות במהלך עסקים רגיל והנחות אחרות, הבנק אינו צופה בעיות נזילות שיחייבו שימוש בנכסים הנזילים, אך ערוך לכל התרחישים הנדרשים. הבנק עומד במגבלה הרגולטורית הנדרשת לשנת 2017 ובהתאם לתוכנית העסקית ימשיך לעמוד במגבלות הנדרשות.

לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם פיקדונות מהציבור. הפיקדונות מגויסים ממספר רב מאוד של מפקידים וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. עיקר גיוס המקורות של הבנק מתבצע מהציבור בארץ כשחלקו הארי מלקוחות פרטיים. המקורות בשקלים לא-צמודים מגיעים ברובם מלקוחות אלה, ובמידה מסוימת גם מלקוחות מוסדיים ועסקיים גדולים (שחלקם פועלים ישירות מול מגזר ניהול פיננסי). מקורות בשקלים צמודים מגויסים הן מהציבור הרחב והן מלקוחות מוסדיים המשקיעים בפיקדונות בבנק, באגרות-חוב והון משני שמנפיקה קבוצת הבנק. הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. נציין כי בשנתיים האחרונות קטנה היתרה בקרנות הכספיות, ירידה שמשמעותה ירידה בריכוזיות המקורות של הבנקים. המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוטחים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית והנפקות של אגרות-חוב בחו"ל (באמצעות החברה הבת פועלים אינטרנשיונל). שינויים בפעילות הבינלאומית צפויים להביא לשינוי מסוים בתמהיל המקורות בדגש על סניפי חו"ל והחברות הבנות, לפירוט ראה סעיף פעילות בינלאומית בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

טבלה 32-6: יתרת סך הפיקדונות של שלוש קבוצות* המפקידים הגדולות**

	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
קבוצה א	**12,696**	13,829
קבוצה ב	**3,785**	4,772
קבוצה ג	**3,019**	3,171

* "קבוצה" - מפקיד, לרבות צד השולט בו (לרבות אחרים הנשלטים על-ידיו) וצד הנשלט על-ידיו.
** שלוש קבוצות המפקידים הגדולות באותו מועד דיווח.

למידע נוסף ראה "דוח על הסיכונים".
למידע על נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון ראה ביאור 32 בדוחות הכספיים.

6.5. סיכון תפעולי

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד העלול להיגרם מתהליכים פנימיים כושלים או לקויים, מפעולות אנוש, מכשלים במערכות וכן מאירועים חיצוניים. ההגדרה כוללת סיכון משפטי, אך אינה כוללת סיכון אסטרטגי וסיכון מוניטין. כשל הקשור לאחד הגורמים האמורים עלול להביא לפגיעה אפשרית ברווחיות. הבנק מפעיל יחידות בקרה, לרבות יחידות אבטחת מערכות מידע והגנת הסייבר, המשכיות עסקית, ביטחון, קצין ציות ואיסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, נהלים ומערכות מקיפים בנושאים הקשורים לפעילות בנקאית, ניהול משאבי אנוש, בקרות תהליכים, פעילות בחירום ועוד.

ניהול הסיכונים התפעוליים

אסטרטגיית ניהול הסיכונים התפעוליים נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים של הקבוצה ומיקסום התועלת העסקית, בהתייחס לעלות במונחי סיכון, על-ידי כל גורם אחראי בכל הרמות של הארגון. התהליך הניהולי מוכוון להתבצע על בסיס הגדרת האחריות על הסיכונים (Risk Ownership). המטרה היא, שהתקשור והטיפול המושכל בסיכונים התפעוליים יתרמו לקבלת החלטות ניהוליות, תוך שיקולי תועלת עסקית מול עלות במונחי סיכון, הן ברמת הנהלת הארגון והן ברמת היחידות השונות.
מטרות ניהול הסיכונים התפעוליים הנן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה, לרבות הבעלות על הסיכונים וקבלת ההחלטות בשיקולי עלות - תועלת;
- הבטחת זיהוי ותקשורת אפקטיביים של הסיכונים התפעוליים בכל העסקים העיקריים בקבוצה וביחידות התמיכה, במגמה להגדיר תיאבון סיכון תפעולי בהתאם ליעדים האסטרטגיים המאושרים עבור כל יחידה בקבוצה;
- הגדרת מסגרת בקרה פנימית, שתקדם בקבוצה ערכי תרבות נאותים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכונים התפעוליים;
- ניהול והקצאה אופטימלית של ההון הרגולטורי וההון הכלכלי ביחס לסיכונים התפעוליים.

האחריות על הניהול השוטף של הסיכון התפעולי וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבת בקבוצת הבנק. עבודת המטה בתחום זה מוטלת על המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ביחידה לניהול הסיכונים התפעוליים וסיכוני השוק, בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של רשת בקרי סיכונים תפעוליים, לפי העיקרון של ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת והכוונה מתודולוגית מצד המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים.
הפעילות לניהול הסיכון התפעולי מפוקחת ומכוונת על-ידי שלושה פורומים:

- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים
- צוות ההנהלה לניהול הסיכונים בראשות המנכ"ל
- צוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים

מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים אושרה על-ידי ההנהלה ודירקטוריון הבנק. מסמך המדיניות מהווה מסגרת לניהול הסיכונים התפעוליים בקבוצה, בהתאם לעקרונות וחובות דיווח אחידים שיעדם ניהול תקין על-פי אמות המידה של באזל 2 (Sound Practices). פעילות הבנק בנושא מתבצעת על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 206 בנושא מדידה והלימות הון - סיכון תפעולי, המתייחסת בין היתר להקצאת ההון הרגולטורי בגין הסיכונים התפעוליים, וכן על-פי כללי הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 350 בנושא ניהול הסיכון התפעולי, התואמת את ההנחיות במסמך של באזל מיוני 2011 בנושא Sound Practice בניהול הסיכון התפעולי.

הבנק פועל על-פי הגישה הסטנדרטית של באזל 2 והדרישות התואמות לניהול בנקאי תקין. התוכנית האסטרטגית לשנים הבאות כוללת, בין היתר, העמקה והרחבה של חלק מהפעילויות והתאמה לעדכונים במסמכים והנחיות רגולטוריות רלוונטיות. במסגרת הגישה הסטנדרטית מתנהלים בין היתר פרויקטים ופעילויות, כמפורט להלן:

- הדיווחים הרבעוניים מוגשים לצוות המשנה לניהול הסיכונים התפעוליים, צוות ההנהלה לניהול הסיכונים, ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים ומליאת הדירקטוריון. הדיווחים כוללים עדכונים בדבר יישום הגישה הסטנדרטית בקבוצה, תוכנית העבודה, סטטוס הפרויקטים בביצוע, מידע אודות אירועים תפעוליים הערכות סיכונים פוטנציאלים, מגמות, שינויים בפרופיל הסיכונים ומידע חיצוני השוואתי.
- איסוף מידע על אירועים תפעוליים בקבוצת הבנק. בסיס המידע לעניין זה הוקם בסוף שנת 2002 ומשמש בין היתר לניתוח האירועים, המגמות והדפוסים ותומך במיפוי ובהערכת הסיכונים התפעוליים שהקבוצה חשופה אליהם.
- כחלק מפיתוח תשתית מעקב ובקרה, מאופיינים KRIs, אינדיקטורים עיקריים לסיכונים תפעוליים, ביחס למוצרים, תהליכים או סיכונים מוסדיים. ה-KRI הנו מדד הניתן למדידה כמותית ועשוי לכלול גם מידע איכותי, המצביע על הימצאות גורם מסוים או מגמה. נקבעו סיפים למעקב, אסקלציה וטיפול, לפי העניין.
- ביצוע הפקות לקחים מאירועים תפעוליים, שיתופי מידע רלוונטי בין יחידות ולמידה ארגונית.

מתבצעים מהלכים שוטפים לזיהוי, מיפוי והערכת סיכונים תפעוליים ובקרות ביחידות הבנק והקבוצה, לרבות מיפוי סיכוני מעילות והונאות. הפעילות מתבצעת על בסיס מתודולוגיה אחידה התואמת את דרישות ועדת באזל והוראות בנק ישראל בנושא, לרבות מעקב אחר יישום ההמלצות. אחת לשלוש שנים מתבצע מהלך של מיפוי מקיף של הסיכונים התפעוליים בכל יחידות הקבוצה. בהמשך, מתבצעים תחזוקה, עדכון והרחבה של הממצאים באמצעות ניתוחים נוספים, ניתוחי עומק וניתוח סיכונים במוצרים/פעילויות חדשים.

מטרת הפעילות לזהות מוקדי סיכון מהותיים, להגדיר אחריות על הסיכונים (Risk Ownership), להעריך את הסיכונים (הממוצעים והקיצוניים) והבקרות הקיימות ולהבחין בין סיכונים נמוכים לבין סיכונים מהותיים הדורשים בחינה נוספת ונקיטת פעילויות בהתאם לשיקולי עלות - תועלת, על-פי דרכים עיקריות להתמודדות עם סיכונים, כדלקמן:

- למזער את הסיכון באמצעות יישום בקרות נוספות
- להעביר את הסיכון לצד ג' (כגון: ביטוח, מיקור חוץ)
- לספוג את הסיכון תוך כימות שלו
- להפחית את הפעילות יוצרת הסיכון

פעולות נוספות בזיקה כוללות:

- מערכת מיכונית לניהול הסיכון התפעולי, "פמל"ה", הוטמעה ביחידות הקבוצה. המערכת פועלת בתחומים של איסוף מידע אודות אירועים תפעוליים, מיפוי והערכת הסיכונים והבקרות, איסוף KRI (אינדיקטורים עיקריים לסיכון), נושאים לטיפול, הפקת לקחים ודיווחים.
- גובשה ומיושמת מסגרת כוללת של עקרונות וסטנדרטים בנושא תפישת בקרה אחידה בקבוצת הבנק. במסגרת זו מתכנסים צוותי בקרה ומתבצע תהליך תקופתי להערכת אפקטיביות הבקרות.
- השקת מוצר חדש/פעילות חדשה, על-פי הגדרות מדיניות השקת מוצר חדש בקבוצת הבנק, מלווה בבחינה וניתוח של הסיכונים התפעוליים הרלוונטיים הטמונים במוצר/פעילות.
- הוגדרה תשתית מתודולוגית לניהול סיכונים תפעוליים בתהליכי IT מהותיים.
- דרישה מיוחדת הוגדרה במדיניות לצורך בחינה מקדימה טרם הוצאת פעילות למיקור חוץ. זאת בשים לב לסיכונים הייחודיים למיקור חוץ.
- תשומת לב מיוחדת, לרבות גיבוש מדיניות ייעודית, ניתנה לניהול סיכוני בנקאות בתקשורת, בהתאם להנחיות הוראת ניהול בנקאי תקין 367 בנקאות בתקשורת.

פרופיל הסיכון התפעולי מנוטר תקופתית ביחס לתיאבון הסיכון התפעולי אשר מוגדר במדיניות באמצעות פרמטרים שונים.

הוגדרו פרמטרים ברמה כלל קבוצתית וברמה של יחידות ותהליכים ספציפיים. הדיווחים לעניין העמידה במגבלות תיאבון הסיכון מוגשים בתדירות רבעונית במסגרת מסמך הסיכונים הכולל. בנוסף, מנוטרת סביבת הסיכון התפעולי באמצעות המדד הכמותי הבא, כפי שהוגדר באחד הסקרים ההשוואתיים של ועדת באזל.

ההון בגין הסיכון התפעולי נבדק ביחס לתדירות של התממשות נזקים גדולים מעל 100,000 אירו. יחס זה עמד, בעת ביצוע הסקר ב-2009 בהתייחס להון הכלכלי, בבנקים המיישמים מודל מתקדם על 16.9 בממוצע ובבנקים אחרים על 28.9 בממוצע. יחס גבוה יותר מצביע על אחזקת הון ברמה גבוהה יותר יחסית להתממשות נזקים. נתון זה כשהוא מחושב על-פי דרישת ההון לנדבך הראשון בגין הסיכון התפעולי לסוף שנת 2016 עמד בבנק על 25.

סיכוני טכנולוגיה ומיחשוב

הבנק תלוי במערכות ותשתיות IT לפעילויותיו השונות. סיכון הטכנולוגיה והמיחשוב הינו הסיכון לפגיעה בפעילותו התקינה של הבנק ובשירות ללקוחות, להפסד או לפגיעה עקב אי נאותות או כשל במערכות ותשתיות ה-IT של הבנק. ככלל, הבנק מתחזק את מערכות ותשתיות המידע, מאמץ טכנולוגיות חדשות ופועל תמידית למתן תשתית טכנולוגית המאפשרת את התנהלותו העסקית וקידום יוזמות אסטרטגיות בחטיבות השונות, בהתאם למדיניות ניהול טכנולוגיית המידע של הבנק. מדיניות זו כוללת התייחסות להיבטי אבטחת מידע והסייבר, עקרונות גיבוי והתאוששות במצבים של תקלות ואסונות, מיקור חוץ ומיחשוב ענן, מדיניות פיתוח ושימוש בטכנולוגיות חדשות במסגרת בנקאות בתקשורת וניהול סיכוני IT. כמו כן, על מנת להתמודד עם אתגרי העתיד, לפשט ולייעל את הפלטפורמות הטכנולוגיות, לשפר את יכולת התגובה ולבנות יכולות חדשות, הבנק בוחן מפעם לפעם חלופות שונות לשידרוג מערכות הליבה הוותיקות.

בחינת סיכוני ה-IT מתבצעת באופן שוטף, עלפי מתודולוגיה מקובלת, הן ברמת תהליכי ה-IT המהותיים המנוהלים בבנק והן ברמת מערכות המידע והתשתיות המשמשות בבנק.
הטיפול בסיכונים הנובעים מתהליכי IT מהותיים מבוצע כחלק מתפישת הבקרה המיושמת בחטיבת טכנולוגיה ומיחשוב, על ידי מספר יחידות מקצועיות ייעודיות הכפופות להנהלת החטיבה. יחידות אלו פועלות על פי ההנחיות הרגולטוריות השונות, כגון הוראות ניהול בנקאי תקין 357 ו-361 בינהן: מחלקת אמ"מ והגנת הסייבר, יחידת תכנון ובקרה, בקרת פיתוח והמשכיות עסקית ויחידת ניהול סיכוני IT.

סיכוני אבטחת מידע וסייבר

בתחום הסייבר מתנהלת פעילות כנדרש בהוראות בנק ישראל, חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981 וחוקים אחרים בהתאם לעניין, במטרה להגן על מערך טכנולוגית המידע ולמזער את הסיכונים. סיכוני אבטחת מידע וסייבר בבנק מנוהלים על-ידי מחלקת אבטחת מערכות מידע וסייבר בחטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.
בחודש מרץ 2015 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 361 בנושא ניהול הגנת הסייבר. ההוראה כוללת את עקרונות היסוד לניהול הגנת הסייבר. עם פרסום ההוראה נערך הבנק עם תוכנית פעולה, לשילוב הדרישות בהוראה החדשה בנוסף להוראות אחרות החלות בנושא זה. כגון: המשכיות עסקית, ניהול סיכונים. כל זאת בהתאם להבהרות שניתנו על-ידי בנק ישראל בנוגע לאופן ומועדי היישום.
מטרתן של מתקפות קיברנטיות, הינה ניצול לרעה של מערכות מחשב ורשתות בארגונים מבוססי טכנולוגיה, לערער או לפגוע במערכות מבוססות מחשב או לעקוב אחר פעולות אלקטרוניות של יחידים ללא רשותם. הבנק משקיע אמצעים רבים (אנושיים ומיחשוביים) כדי למזער ואף למנוע את הסיכון, אך לא ניתן להבטיח הגנה מושלמת. המתקפות יכולות להתבצע ללא ידיעת המשתמשים, להפריע לפעילות השוטפת, לפגוע בשירותי המחשוב עד למניעת פעילותם, להשביתם או להאט אותם באופן משמעותי או לחלופין לאסוף מודיעין ומידע.
בשנים האחרונות חל גידול בתכיפות ובחומרת התקריות הקיברנטיות להן הבנק חשוף, וישנה אפשרות כי בעקבות התקפות קיברנטיות הבנק יישא בעלויות ויסבול מהשלכות שליליות כגון שיבוש הפעילות של הבנק, גניבת נכסים פיננסיים של הבנק או לקוחותיו או פגיעה במוניטין המשפיעה על אמונם של לקוחות או של משקיעים. מחלקת אבטחת מידע והגנת הסייבר מבצעת בקרות נרחבות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למזער את הסיכונים ובמטרה למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות ברשת הבנק. כלל המערכות מדווחות למרכז אירועי אבטחת המידע. מרכז האירועים מאויש על-ידי צוות מומחים בכל שעות היממה.
בנוסף, בין מגוון הפעילויות בהן עוסקת המחלקה, הושם דגש על פעילות להגברת מודעות עובדי הבנק ולקוחותיו לסיכוני הסייבר השונים.

סיכוני מחשוב ענן

בחודש יוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא ניהול סיכונים בסביבת מחשוב ענן, הקובע כללים שמטרתם הפחתת הסיכונים הגלומים בשימוש בטכנולוגיית ענן, המנחה לגבי שימוש במחשוב ענן תוך גידור הסיכונים הגלומים בו. במהלך נובמבר 2016 פורסמה טיוטת עדכון הכוללת פירוט המקרים בהם בנק ישראל דורש קבלת היתר.
הבנק בוחן יתרונות אפשריים של מחשוב ענן (Cloud Computing) ואת אופן הטיפול הנאות בסיכונים התפעוליים הנגזרים מכך בהתאמה להנחיות הרגולציה ולתהליכי עבודה מתאימים.

היערכות לחירום

בבנק מנוהלת ומיושמת תוכנית רציפה להיערכות לחירום ולהמשכיות העסקית (BCMP - Business Continuity Management Plan) בהתאם להוראות בנק ישראל 355 ("ניהול המשכיות עסקית"), 357 ("ניהול טכנולוגיית המידע") והרחבות נוספות. היערכות הבנק מבוססת על תוכניות פעולה מפורטות, נוהלי עבודה, ניסויים ותרגולים תקופתיים המוגדרים במערכת נהלים לשעת חירום. כחלק מהיערכותו לחירום ביצע הבנק מהלך רוחבי של קביעת מדיניות, הגדרת תרחישי יחוס, מיפוי וניתוח תהליכים קריטיים והמשאבים הנדרשים לאישושם בחירום (BIA) ועדכון תוכניות הפעולה על בסיס מתודולוגיות מקובלות בעולם. תוכנית הפעילות מערבת את כל חטיבות הבנק, באמצעות ממוני המשכיות עסקית חטיבתיים וצוותים ייעודיים. תוכנית ה-BCP מובלת על-ידי יחידת ניהול המשכיות עסקית ייעודית (BCM), כפופה למנהל ההמשכיות העסקית בבנק ולמנהל צוות החירום הבנקאי (מנהלת חטיבת טכנולוגיה ומיחשוב).
מדיניות ההמשכיות העסקית אומצה גם בחברות הבנות בארץ ובעולם וכן בסניפי חו"ל של הבנק בהתאמה, למדיניות ממשל תאגידי והנחיות בנק ישראל.
בנוסף, מבצע הבנק תרגילי חירום תקופתיים, הכוללים הן תרחישים תפעוליים והן תרחישים עסקיים מורכבים, בהשתתפות היחידות השונות, מרמת הסניפים, מנהלות, יחידות, חטיבות ועד רמת הנהלת הבנק. הבנק הקים אתר מחשוב מרכזי חדש מרוחק להבטחת זמינות ומיגון מערכות המידע והמידע עצמו.
מערך ניהול ההמשכיות העסקית בבנק אושר על-ידי מכון התקנים הישראלי כתואם את דרישות התקן הבינלאומי ISO22301.
במסגרת ההיערכות להמשכיות העסקית הבנק נערך לטיפול במגוון של תרחישים אפשריים. ביחס לתרחישי חירום, שבגינם עלול להיגרם לו נזק משמעותי, מנוטרות מערכות התרעה של "אורות אדומים" וקיימות תוכניות מגירה מפורטות להמשכיות עסקית. תרחישי הקיצון נבחנים ונידונים תקופתית בצוות טיפול בתרחישי קיצון וריכוזי סיכון. הפעלת תוכניות המגירה היא באחריות ההנהלה או צוות הנהלה ייעודי לטיפול בהיבטים הפיננסיים של מצבי משבר. יצוין כי צ'ארטר להקמתו של צוות כזה כלול אף הוא בין תוכניות המגירה.

ביטוח

לבנק פוליסת ביטוח בנקאי המגדרת סיכונים תפעוליים וכוללת: (1) ביטוח בנקאי לכיסוי נזקים העלולים להיגרם כתוצאה ממעילות עובדים, אובדן מסמכים, זיוף מסמכים ועוד; פוליסה זו כוללת כיסוי לנזקי פשעי מחשב שנגרמו לבנק ו/או ללקוחותיו עקב חדירה של צד שלישי בלתי מורשה למערכות המחשב של הבנק; (2) ביטוח אחריות מקצועית להגנה בפני תביעת לקוח שנגרם לו נזק כתוצאה מפעולה בנקאית רשלנית; הפוליסות האלו כפופות לחריגים המקובלים בפוליסות ביטוח של תאגידים בנקאיים בישראל (לרבות החרגת נזק הנגרם כתוצאה מעבירה על הוראות הקשורות בהלבנת הון ובמימון טרור).
בנוסף, המערך הביטוחי של הבנק כולל גם ביטוח רכוש, צד ג', חבות מעבידים, ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה וביטוחים נוספים.

גבולות האחריות בפוליסות נקבעו על-ידי הבנק בהתאם להערכת הסיכון הכרוך בפעילות הקבוצה וכחלק ממדיניות ניהול הסיכונים הכוללת. במסגרת מילוי הדרישות לניהול תקין על-פי הנחיות באזל (Sound Practice), קיים שיתוף פעולה תוך חילופי מידע בין המחלקה לניהול הסיכונים התפעוליים ובין היחידה המטפלת בביטוח הבנקאי.

לפרטים נוספים אודות התרבות הארגונית וממשל הסיכונים בקבוצה ראה "דוח על הסיכונים".

6.6. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד (הבנק) עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות.

הבנק נוקט מדיניות של ציות לכל הוראות החוק והרגולציה ופועל להטמעתה ביחידותיו ובקרב עובדיו, לצרכי ניהול הסיכון ניתן להגדיר את סיכוני הציות המרכזיים שמפניהם מבקש הבנק להתגונן כמפורט להלן:

- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו להוראות העוסקות באיסור הלבנת הון ומימון טרור וכן בגין ליקויים בתהליכים שנועדו להבטיח ציות כאמור או בגין חסרונם של תהליכים כאמור (לרבות הסיכון הקשור לפעילות הקורספונדנטית של הבנק);
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי בשל פעילות לא נאותה של הבנק או מי מעובדיו ביחס ללקוחות הבנק, ביחס לנושאי מס או בשל אי-ציות להוראות דין ספציפי בעניין זה;
- הסיכון לנזק מהותי בגין צו רגולטורי מצד רשות כלשהי בשל אי-ציות של הבנק או מי מעובדיו לדיני ניירות-ערך;
- הסיכון לנזק מהותי בגין תביעה ייצוגית הנובעת מאי-ציות להוראות המסדירות את יחסי הבנק והלקוח;
- הסיכון לתביעה פלילית נגד הבנק או עובדים בכירים בו בשל אי-ציות לחוק.

זיהוי מוקדי סיכון הציות המרכזיים ומעקב אחר התפתחותם נעשה, בין היתר, באמצעות מדדי סיכון. מוקדי הסיכון המרכזיים ועוצמת הסיכון הנובעת מהם עשויים להשתנות בהתאם לדינמיות הרגולציה, האכיפה, פעילות הבנק והלקוחות, התפתחות השוק וכיו"ב. לשם מדידת הסיכון, משתמש הבנק במדדים כמותיים ובמדדים איכותיים. המדדים כוללים, בין היתר, התפתחות רגולטוריות ואכיפתיות, שינויים בלקוחות ובמוצרים מסוימים, ממצאי בקרות וביקורות, סקרי פערים ועוד.

קצין הציות הראשי של הבנק משמש כקצין הציות לפי הוראת ניהול בנקאי 308, כאחראי על מילוי החובות לפי חוק איסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, כממונה על האכיפה בניירות-ערך לפי חוק לייעול הליכי אכיפה ברשות ניירות-ערך וכקצין אחראי על-פי ה-FATCA. יחידת קצין ציות ראשי והממונה על האכיפה בניירות-ערך, מורכבת ממחלקת איסור הלבנת הון, מחלקת אכיפה בניירות-ערך וציות להוראות צרכניות וחברות בנות, מחלקת הציות הבינלאומי, מחלקת ציות למיסוי בינ"ל ויחידת מטה.

יחידת קצין ציות ראשי נועדה לתמוך בהשגת היעדים האסטרטגיים והעסקיים של הקבוצה תוך מזעור החשיפה לסיכוני ציות ומוניטין. יעדי יחידת קצין ציות ראשי הינם:

- להוביל מדיניות ליישום מלוא הוראות החוק בכל יחידות הבנק בארץ ובעולם, תוך הבנת הצרכים של היחידות העסקיות ותמיכה בפעילותן;
- לזהות, לתעד ולהעריך באופן פעיל את סיכוני הציות הגלומים בפעילויות העיסקיות של הבנק;
- לנטר ולבדוק הציות בקבוצת הבנק על-ידי ביצוע דגימות ולדווח לאורגני הבנק אודות הממצאים.

האחריות על הניהול השוטף של הסיכון של הבנק בהיבטי הציות וביצוע הפעילויות למזעור הסיכון חלה על מנהלי החטיבות ועל מנהלי חברות הבנות בקבוצת הבנק. האחריות המקצועית בתחום זה מוטלת על יחידת קצין ציות ראשי בחטיבה לניהול סיכונים. ביחידות הבנק והקבוצה מתנהלת פעילות שוטפת של מערך קציני ציות, על בסיס ניהול מטריציוני, שמבוסס על כפיפות ארגונית למנהלי החטיבות/מנכ"לי חברות הבת והכוונה ובקרה על-ידי יחידת קצין ציות ראשי.

הפעילות של יחידת קצין ציות ראשי ואכיפה בניירות-ערך מפוקחת על-פי ממשל תאגידי באמצעות:

- ועדת הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכונים;
- הנהלת הבנק בראשות המנכ"ל;
- דיווח לפחות פעם בשנה להנהלה הבכירה ולדירקטוריון על נושאי הציות.

מדיניות הציות הקבוצתית קובעת כללים לגבי מכלול הנושאים המרכיבים את נושאי הציות כאמור לעיל. המדיניות כוללת כללי ממשל תאגידי ואינטראקציה עם חברות בנות וסניפים מחוץ לישראל ומתבססת על החקיקה והרגולציה בישראל ובמקומות הפעילות הרלוונטיים. קבוצת הבנק הקימה תשתית לטיפול בחובות הגילוי הנדרשות מול יחידים ותאגידים בעניין ה-FATCA וממשיכה בהיערכותה לעמוד במכלול הדרישות המתחייבות מחקיקה זו ומהרגולציה הישראלית בנושא. במסגרת זו הבנק והחברות הבנות הרלוונטיות נרשמו בהתאם לדרישת ה-FATCA באתר ה-IRS, קיבלו מספר GIIN ומינו קצין אחראי FATCA כנדרש גם במסגרת הסכם בין מדינתי. כמו-כן, בוצעו התאמות בתהליכי העבודה ובמערכות התפעוליות ובוצעו הדרכות לכל דרגי המנהלים והעובדים ביחידות המנהלות כספי לקוחות.

כמו-כן, הבנק קבע מדיניות כוללת של כסף מוצהר גם לעניין כלל הלקוחות תושבי החוץ, שנועדה להבטיח את הימצאותם של כספים מדווחים בלבד בחשבונות תושבי החוץ בכל קבוצת הבנק.

ביום 1 לינואר 2016 נכנס לתוקף תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 308, המרחיב את אחריות קצין הציות לטיפול במספר נושאים נוספים, כגון: מיסוי מוצרים ולקוחות, הגנת הפרטיות, ייעוץ ללקוחות וניגודי עניינים, ומחייב את הבנק לקבוע גורם אחראי בקו השני להוראות החוק והרגולציה החלות עליו. הבנק נערך לנושא וכחלק מכך קבע מדיניות ציות חדשה, אישר צ'רטר לקצין הציות ובנה תוכנית ליישום בפועל של ההוראה.

פעילות הבנק מול בנקים שמקום מושבם ברשות הפלסטינאית טעונה עמידה בדרישות רגולטוריות שונות, בפרט בקשר עם הלבנת הון ומניעת מימון טרור, וכרוכה במעקב אחר העברות כספים אל ומאת תושבי הרשות הפלסטינאית. בחודש יוני 2006 החליט הבנק להפסיק לתת שירותים לבנקים הפועלים בשטחי הרשות הפלסטינאית. בעקבות החלטה זו, פנו נגיד בנק ישראל ונציגי משרד האוצר בבקשה שלא לממשה ולהמשיך במתן שירותים מסוימים בכפוף למגבלות מסוימות שנקבעו על-ידי הבנק. בהמשך למגעים שהתקיימו בנושא זה בין הבנק לבין בנק ישראל ומשרד האוצר, העניק שר האוצר לבנק בחודש נובמבר 2006 היתר לפי סעיף 9(ד) לחוק איסור מימון טרור, שמשמעו כי הוראות חוק איסור מימון טרור בדבר "איסור פעולה ברכוש טרור" לא יחולו על הפעולות שצוינו בהיתר. בתחילת שנת 2009 הפסיק הבנק את פעילותו עם בנקים וסניפים שמקום מושבם ברצועת עזה, לאחר שהממשלה הכריזה על עזה כעל ישות עוינת. במרוצת השנים, חזר הבנק ופנה לבנק ישראל ולמשרד האוצר והודיע כי נוכח הבעייתיות הכרוכה במתן שירותים בנקאיים לבנקים הפלסטינאים ברצונו להפסיק מתן שירותים אלה.

גם בשנת 2016 ביקש הבנק להפסיק את מתן השירותים לבנקים ברשות הפלסטינאית, זאת לאור הסיכונים ההולכים וגדלים הכרוכים במתן שירותים לבנקים הפלסטינאים הן במישור האזרחי והן במישור הפלילי והרגולטורי (איסור הלבנת הון, איסור מימון טרור, עבירות מס ועוד). רשויות המדינה ביקשו לדחות את ביצוע המהלך, תוך הדגשה שהמדינה פועלת על-מנת שהבנק יקבל את ההגנות הדרושות במישור האזרחי, הפלילי והרגולטורי, בקשר למתן השירותים לבנקים ברשות הפלסטינאית. משרד האוצר מסר לבנק, כי מבחינתו, חלה לאחרונה התקדמות בנושא זה. הדיונים בין הבנק לבין רשויות המדינה נמשכים.

בחודש דצמבר 2016, הגישה קבוצה של בני משפחה של קורבנות טרור עתירה לבג"צ נגד שר האוצר, מנכ"ל משרד האוצר, הבנק ובנק דיסקונט בע"מ. בתמצית, העותרים מבקשים מבג"צ לאסור על שר האוצר ומשרד האוצר לתת התחייבות להגן על הבנק ובנק דיסקונט בע"מ ו/או לשפותם, אם יתבעו או יועמדו לדין בקשר לקשריהם עם בנקים ברשות הפלסטינאית. העתירה עודנה תלויה ועומדת.

6.7. סיכון משפטי

סיכון להכנסות ולהון הקבוצה כתוצאה מאירועים בלתי צפויים, כגון תביעות משפטיות, לרבות תביעות ייצוגיות, חוסר יכולת לאכוף חוזים, או פסיקות לרעת הקבוצה, שעלולים לגרום לפגיעה ברווחיות הקבוצה. הקבוצה נעזרת במערך ייעוץ משפטי פנימי וחיצוני.

על-פי הגדרת בנק ישראל, סיכון משפטי הינו "סיכון להפסד כתוצאה מהעדר אפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם". סיכונים מעין אלה בעבודת הבנק יכולים לנבוע כתוצאה ממכלול רחב של נסיבות שונות. כך, למשל, סיכונים יכולים לנבוע כתוצאה מהעדר מסמכים כתובים בקשר להתקשרויות שנעשו בין הבנק ללקוחותיו, בין הבנק לספקיו או לאחרים, מליקויים בחתימה ו/או העדר פרטים בהסכמים כתובים; מהיותם של הסכמים מנוסחים שלא כהלכה ו/או נתונים לפרשנות שאינה משקפת את כוונת הבנק; מהיותם של הסכמים ברי ביטול (במלואם או בחלקם) ו/או כוללים הוראות שאינן ניתנות לאכיפה וליקויים משפטיים נוספים.

הבנק נוקט התייחסות מרחיבה באשר לסיכונים המשפטיים וכולל בהם סיכונים הנובעים מהוראות חקיקה ראשית ומשנית, הוראות רגולטוריות, פסיקה של בתי משפט, בתי דין וגופים אחרים שיש להם סמכות מעין-שיפוטית, סיכונים הנובעים מפעילות שאינה מגובה בייעוץ משפטי, או בייעוץ משפטי לקוי וסיכונים הנובעים מהליכים משפטיים.

הסיכונים המשפטיים שלובים מטבעם בסיכונים תפעוליים. כך, למשל, אפשרות העדרו של הסכם כתוב, מלא וחתום כדין לעסקה פלונית, למרות שהסכם מסוג זה מצוי ברשות הבנק ומשמש אותו במהלך העסקים הרגיל שלו.

בבנק אושר מסמך מדיניות לניהול הסיכון המשפטי אשר במסגרתו מושם דגש על:

- איתור מוקדי הסיכונים המשפטיים המהותיים והטיפול בהם, תוך קביעת גורם אחראי ליישום ההנחיות;
- הכנת הסכמים, הנחיות ונהלים מתאימים, כדי לוודא נקיטת צעדים למניעת הסיכונים;
- בדיקת השלכות הוראות החקיקה (לרבות פסיקה) והוראות הרשויות, ובחינת השלכותיהן על עבודת הבנק;
- הפקת לקחים משינויים בחקיקה (לרבות פסיקה) ויישום לקחים אלה במסמכים המשפטיים הנהוגים בבנק והעברת חוות-דעת בנושא ליחידות הרלוונטיות בבנק.

לגבי חברות בנות בארץ ובחו"ל, מתווה התוכנית מדיניות כללית של ניהול סיכונים שעל כל חברה להתאימה לנסיבותיה ולפעולותיה. כן נדרשו מנגנונים של דיווח מחברות אלו למנהל הסיכונים המשפטיים.

אחת לרבעון נמסר דיווח על-ידי הייעוץ המשפטי לצוות ניהול סיכונים של ההנהלה ולועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון בדבר סיכונים משפטיים שהתממשו בהשוואה להערכות המוקדמות בעניין זה וכן מידע סטטיסטי בדבר הליכים משפטיים לסוגיהם שנפתחו או נסתיימו בתקופה הרלוונטית.

6.8. סיכון מוניטין

סיכון המוניטין מוגדר כסיכון קיים או עתידי לפגיעה בהכנסות או בהון כתוצאה מתדמית שלילית על-ידי בעלי העניין הרלוונטיים כגון: לקוחות, צדדים לעסקות, בעלי מניות, משקיעים, או גופים רגולטוריים. מדיניות ניהול סיכון המוניטין בקבוצת הבנק אושרה על-ידי ההנהלה והדירקטוריון ומיושמת ביחידות הקבוצה.

אסטרטגיית ניהול סיכון המוניטין בקבוצת בנק הפועלים קובעת כי יש למנוע, למזער ולבקר את סיכוני המוניטין. בהתאם לכך, נקבעו יעדים כלל קבוצתיים ביחס לסיכון המוניטין, כדלקמן:

- הבטחת פיקוח וניהול אפקטיבי של סיכון המוניטין
- הבטחת תקשורת אפקטיבית וזיהוי סיכון המוניטין, במטרה להגדיר תיאבון לסיכון המוניטין בהתאם למטרות האסטרטגיות שאושרו עבור כל יחידה
- הגדרת מסגרת לבקרה פנימית במטרה לקדם תרבות וערכים של מודעות, שקיפות ויעילות בטיפול בסיכוני מוניטין.

דירקטוריון הבנק וההנהלה אחראים לקידום סטנדרטים גבוהים של אתיקה ויושרה ולביסוס תרבות המדגישה את חשיבות הבקרה הפנימית.

6.9. סיכון רגולציה וחקיקה

סיכון רגולציה הינו סיכון להכנסות ו/או להון הקבוצה, שנובע מתהליכי חקיקה ו/או מטיוטות הוראות של גופים רגולטורים שונים, שגורמים לשינויים בסביבה העסקית של הקבוצה. שינויים אלה יכולים להשפיע, לעיתים, על יכולת הקבוצה להציע שירותים מסוימים ו/או לחייבה לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת ותוך פגיעה בלוח הזמנים לפיתוח שירותים מתוכננים אחרים.

מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור. בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום ייעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, ייעוץ פנסיוני, דיני ניירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).

חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדיור, דיני הערבות וכו'.

בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני ההוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים.

פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הפיקוח על הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר והממונה על הגבלים עסקיים. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים.

הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.

דרכי ניהול הסיכון הרגולטורי

יחידת הרגולציה מעריכה ומנהלת את הסיכונים הרגולטוריים, על-ידי ניטור, זיהוי, איסוף המידע, הערכה, דיווח ומעקב ובקרה אחר ההתפתחויות הרגולטוריות בעת התהוותם. בנוסף מספקת המחלקה חוות דעת לפי העניין בדבר השפעת הרגולציה בהתהוות על ההתנהלות העסקית הצפויה של יחידות הבנק השונות. היחידה פועלת בשיתוף פעולה מלא עם היחידות המקצועיות הרלוונטיות בבנק ובחברות הבנות והשלוחות, בארץ ובחו"ל, לוידוא יישום הרגולציה באופן מלא וביעילות מבחינה עסקית. לעניין הציות להוראות הרגולטוריות ראה סיכון הציות לעיל.

לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות ראה סעיף 6.14 להלן וביאור 36 בדוחות הכספיים.

6.10. סיכון כלכלי

זיהוי גורמי הסיכון בסביבה הכלכלית נעשה על-ידי המחלקה הכלכלית תוך מעקב אחר נתונים כלכליים ופיננסיים שוטפים בארץ ובעולם, והערכה מקצועית של המשמעויות הנגזרות מנתונים אלו. המחלקה ממפה ומדווחת על הסיכונים הפוטנציאלים במשק ובשווקים הפיננסיים לצוותים ולועדות הרלוונטיים.

במקביל עורכת המחלקה סט תרחישי קיצון בעלי הסתברות להתממשות עתידית, אף אם נמוכה, שלהערכתה עשויות להיות להם השלכות כלכליות ופיננסיות משמעותיות על המשק ועל הבנק. תרחישי הקיצון מתעדכנים מדי שנה בהתאם למפת הסיכונים, התרחישים מאושרים על-פי הנהלים על-ידי הגורמים המוסמכים לכך. בד בבד, המחלקה הכלכלית בוחנת שורה של "נורות אזהרה" שעשויות לאותת על עלייה בהסתברות לאירוע של תרחיש קיצון. דיווח על נורות האזהרה מבוצע באופן שוטף לצוות ההנהלה לניהול סיכונים.

הבנק מתרגם את תנאי השוק בתרחיש להשפעה על פעילותו העסקית בהתאם לתחומי הסיכון השונים, ובוחן את ההשפעה על הרווחיות, ההון והלימות ההון תוך ניטור הסיכונים והמגזרים אשר עשויים להיות מושפעים מהשינויים הכלכליים במשק ובעולם, והתאמת מדיניותו ופעילות הבקרה לפי צורך. בין היתר, הבנק בוחן את ניירות-ערך בתיק ההשקעות בישראל ובחו"ל, את החשיפה למוסדות פיננסיים זרים, וכן מוקדי סיכון בתיק האשראי העלולים להיות מושפעים מן ההתפתחויות ועומד באופן שוטף בדרישות הנזילות כנדרש מהוראות הפיקוח.

לפרטים בדבר מצב המשק בישראל ובעולם ראה פרק סקירה כלכלית בדוח הדירקטוריון.

6.11. סיכון אסטרטגי

סיכון אסטרטגי הנו סיכון מהותי עכשווי או עתידי לרווחים, הון, מוניטין או מעמד שעשוי להיגרם בעקבות שינויים בסביבה העסקית, החלטות עסקיות שגויות, יישום בלתי נאות של אסטרטגיה או החלטות עסקיות או מהעדר תגובה לשינויים ענפיים (לדוגמא מהלכי מתחרים), כלכליים או טכנולוגיים.

הסיכון האסטרטגי הנו פונקציה של התאמת היעדים האסטרטגיים של הארגון לסביבת פעילותו, התאמת התוכניות העסקיות שפותחו על מנת להשיג יעדים אלו, הקצאת המשאבים, ואיכות היישום.

התוכנית האסטרטגית של הבנק הינה תוכנית תלת-שנתית - המאושרת על-ידי הנהלת הבנק והדירקטוריון - והנבחנת ומותאמת מדי שנה לשינויים בסביבה העסקית בישראל ובעולם, לשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק ולשינויים ביעדי הבנק.

במסגרת תהליך התוויית התוכנית האסטרטגית מתבצעת בחינה כללית של עסקי התאגיד והסיכונים האסטרטגים הרלוונטיים ונערך תהליך תכנון מקיף. הבחינה השנתית של אסטרטגיית הבנק והחטיבות נעשית על מנת לתמוך ביעדים החטיבתיים והכלל בנקאיים. תחת תהליך התכנון השנתי מבצעות החטיבות וחברות הבת בבנק פרויקטים אסטרטגיים ממוקדים כחלק מהתוכנית האסטרטגית שלהן.
התהליך השנתי לניהול והערכת הסיכון האסטרטגי מהווה חלק חשוב מתהליך התכנון האסטרטגי השנתי. תהליך התכנון האסטרטגי השנתי מחולק לשלושה שלבים עיקריים; כל אחד מהשלבים מספק התמודדות עם היבט אחר של ניהול והערכת הסיכון האסטרטגי:
שלב I – זיהוי הסיכונים האסטרטגיים של הבנק בסביבת התחרות - בחינת הגורמים המשפיעים על היכולת התחרותית של הבנק ועל פוטנציאל הצמיחה העתידית לרבות בחינת מגמות בעולם ובישראל ותמונת מצב הבנק.
שלב II – התוויית היעדים ותוכניות העבודה High Level תוך התאמתם לסביבה העסקית ולמתווה האסטרטגי.
שלב III – בניית התכנון המפורט של כלל החטיבות, בחינת תרחישים וקביעת אינדיקטורים מצביעי סיכון. בשלב זה מוגדרים התימות, המיקודים האסטרטגיים של הבנק, ומפות אסטרטגיות למימוש כל תימה. כמו-כן, נבנות מפות אסטרטגיות לחטיבות, בהלימה לתימות ונקבעים אינדיקטורים מצביעי סיכון אסטרטגי - הגדת מטרות ומדדים בכל מפה (הן ברמה התהליכית והן ברמת התוצאות העסקיות) הנגזרים מהאסטרטגיה. בדרך זו האסטרטגיה מתורגמת למהלכים מדידים ליחידות השונות אשר מאפשרים לזהות את היקף חשיפת הבנק לסיכון אסטרטגי.
לצד ניטור שוטף של התפתחויות בסביבה העסקית של הבנק, הבנק מנטר, מודד ומבקר את הסיכון האסטרטגי באמצעות תהליך הבקרה האסטרטגית (BSC - Balance Score Card). הבנק מנהל מעקב שוטף אחר עמידתו במטרות ויעדי המפות האסטרטגיות שהוגדרו, לפי מתודולוגיית BSC, לצד מידת עמידת הבנק ביעדיו הפיננסיים. בדרך זו הבנק מוודא כי התוכנית אמנם מובילה לתוצאות הרצויות מבחינה עסקית. תהליך הבקרה האסטרטגית (BSC) מבוצע במרכז לניהול אסטרטגי.

6.12. סיכון סביבתי

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד כתוצאה מהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה ואכיפתן, היכול להתממש באם יישא הבנק באחריות ישירה למפגע סביבתי, לרבות האפשרות שהבנק יידרש להסיר מפגע סביבתי או שמא יהיה אחראי בגין מפגע סביבתי כלפי צד שלישי, או כתוצאה מירידת-ערך של ביטחונות שמומשו. הסיכון אף עשוי להתממש בעקיפין, כתוצאה מהרעה במצבו הפיננסי של אחר בשל עלויות סביבתיות שמקורן בהוראות הנוגעות לאיכות הסביבה. כמו-כן, ייתכן ויתממש סיכון מוניטין כתוצאה מייחוס לבנק קשר לגורם למפגע סביבתי.
הסיכונים הסביבתיים בזיקה לתיקי אשראי גדולים מנוטרים בחטיבה העסקית, ניטור הסיכון הסביבתי בזיקה לפעילות הבנק עצמו הינו באחריות אגף אחריות חברתית תאגידית.
מתוך הכרה באחריותו החברתית של הבנק ומתוך הבנת החשיבות של ניהול מדיניות בת קיימא כלפי הסביבה, גיבש הבנק מדיניות סביבתית כוללת וסדורה. מדיניות זו מיושמת באמצעות מבנה ארגוני והגדרת תפקידים, נוהלים, תהליכים ומערכות בקרה. כחלק מתהליך מיסוד ובקרה על התנהלותו הסביבתית קיבל הבנק הסמכה לתקן ISO 14001, אשר מתוקף מחדש כל שנה, בבדיקה מקיפה באמצעות חברה בינלאומית המוסמכת לנושא. תיאור נרחב של הפעילות בתחום הסביבה מוצג בדוח אחריות חברתית וקיימות של בנק הפועלים, המפורסם בכל שנה, על-פי התקן המתקדם ביותר של GRI.
לצורך טיפול בהשפעת הסיכון הסביבתי על סיכון האשראי של הלווים הגדולים קבע הבנק מדיניות, נוהלי עבודה ומתודולוגיה לזיהוי, אפיון וניהול סיכוני סביבה. בגיבוש תהליכי כתיבת המדיניות ונוהלי העבודה, נבחנו מתודולוגיות מקובלות בבנקים בחו"ל ונעשה שימוש ביועצים המתמחים בתחום. המתודולוגיה לזיהוי הסיכונים הסביבתיים, כוללת בין היתר התייחסות לפוטנציאל הסיכון הסביבתי של ענף המשק, וכן התייחסות פרטנית לסיכונים סביבתיים אשר עלולים להשפיע בצורה מהותית על התאגיד בהתאם לפעילותו העסקית. ניהול הסיכונים הסביבתיים כלול במכלול סיכוני האשראי המנוהלים על-ידי הבנק, והערכת הסיכון הסביבתי כלולה בהערכה של איכות האשראי שהועמד ללקוחות על-ידי הבנק.

הבנק או נושא משרה בכירה בו לא היו בתקופת הדיווח צד להליך משפטי או מנהלי מהותי בקשר עם איכות הסביבה, כאמור בסעיף 28 בתוספת הראשונה לתקנות ניירות-ערך.

6.13. הליכים משפטיים ואחרים

א. הליכים משפטיים

קבוצת הבנק הינה צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה במהלך עסקיה הרגיל. עילות התביעה נגד קבוצת הבנק שונות ומגוונות.
לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תביעות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשה הפרשה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, לכיסוי נזקים אפשריים עקב תביעות אלו.
לפירוט בדבר התביעות והבקשות לאישור תובענות כתובענות ייצוגיות בסכומים מהותיים אשר קבוצת הבנק צד להם - ראה ביאור 26ג. בדוחות הכספיים.

ב. הליכים אחרים

1. ביום 29 ביוני 2014, הוגשה על-ידי התנועה לאיכות השלטון בישראל לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, עתירה למתן צווים על תנאי כנגד המפקח על הבנקים ונגידת בנק ישראל, בה התבקש בית המשפט להורות למפקח על הבנקים לבצע חקירה מקיפה ומערכתית בעניין האשראי שהועמד על-ידי המערכת הבנקאית לקבוצת אי.די.בי וכן, לפרסם את תוצאות הבדיקה. הבנק ויתר הבנקים המעורבים צורפו כמשיבים פורמליים. בית המשפט החליט לדחות את הדיון בעתירה, עד לאחר מתן הכרעה בעתירה מנהלית שהוגשה על-ידי העותרת ובערעור שהוגש על פסק הדין שהתקבל בעתירה זו, כמפורט בסעיף 4 להלן.

2. ביום 1 במרץ 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, בקשה לאישור תביעה נגזרת, נגד הבנק ונגד שורה של נושאי משרה, אשר כיהנו או מכהנים בין השנים 2000-2015, או בחלק מתקופה זו, וכן נגד רואי החשבון של הבנק (להלן ביחד: "המשיבים הפורמליים").
המבקשת מבקשת מבית המשפט לקבוע, כי על המשיבים הפורמליים לפצות, לשפות ולהיטיב את הבנק בגין נזק שגרמו לכאורה לבנק במעשיהם ובמחדליהם בסך של 228 מיליוני דולר ארצות-הברית, אותו להערכת המבקשת יידרש הבנק לשלם לרשויות האכיפה האמריקאיות, בקשר לחשבונות של לקוחות אמריקאים בבנק הפועלים שוויץ.
עוד טוענת המבקשת, כי הבנק לא פעל ולא הפריש כמתחייב על-פי כללי חשבונאות מקובלים ועל פי הוראות הדין, הפרשה חשבונאית ראויה בדוחותיו הכספיים בגין התשלום הצפוי.
במסגרת התביעה הנגזרת הגישה המבקשת בקשה לגילוי ועיון במסמכים הקשורים לחקירה וביניהם, חומרי חקירה ותכתובות שנערכו בין הבנק לבין רשויות החוק בארצות-הברית.
בית המשפט קיבל את ההסכמה הדיונית אליה הגיעו הצדדים ולפיה, הדיון בבקשה יידחה עד שהליכי החקירה המתנהלת נגד הבנק על-ידי שלטונות ארצות-הברית יושלמו ויוודעו תוצאותיהם.

3. ביום 1 במרץ 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, בקשה לגילוי מסמכים לפני הגשת תביעה נגזרת, בקשר לחקירת הרשויות בארצות-הברית לגבי פעילות בנק הפועלים שוויץ ביחס ללקוחות אמריקאים. הבנק הגיש בקשה למחיקת בקשת הגילוי על הסף, בין היתר, מחמת שהוגשה כבר בקשה קודמת לבית המשפט באותו עניין (המפורטת בסעיף 2 לעיל). ביום 1 בדצמבר התקיים דיון בשאלה המקדמית באשר לקיומם של שני ההליכים המקבילים שהוגשו באותו עניין (ההליך דנן וההליך המפורט בסעיף 2 לעיל) ובית המשפט הורה לצדדים לשני ההליכים להגיש את תגובתם בנושא. טרם התקבלה החלטה.

4. ביום 12 במאי 2015 הוגשה על-ידי התנועה למען לאיכות השלטון בישראל עתירה לבית המשפט המחוזי בירושלים, בשבתו כבית משפט לעניינים מנהליים, במסגרתה התבקש בית המשפט להורות לבנק ישראל, בין היתר, למסור לידי העותרת דוחות ביקורת שערך המפקח על הבנקים במספר תאגידים בנקאיים וביניהם בבנק, בקשר עם מתן האשראי לחברות בקבוצת נוחי דנקנר. הבנק צורף לבקשתו כמשיב לעתירה. ביום 2 ביוני 2016 ניתן פסק דין הדוחה את העתירה. ביום 26 ביוני 2016 הגישה התנועה לאיכות השלטון ערעור על פסק דין זה.

5. ביום 13 במאי 2015, הוגשה לבית המשפט המחוזי תל-אביב-יפו, בקשה לאישור תביעה נגזרת נגד הבנק ונגד 20 נושאי משרה (בהווה ובעבר) בבנק על-ידי מי שנטען כי הוא מחזיק במניות הבנק.
עניינה של הבקשה באשראים שניתנו לחברת טומהוק השקעות בע"מ ("טומהוק") אשר בשליטתו של מר נוחי דנקנר, בהיקף נטען של 150 מיליון ש"ח. המבקש מציין כי הוא מעריך שטומהוק תפרע מחצית מהחוב ולפיכך הועמד סכום התביעה הנגזרת על 75 מיליון ש"ח. בבקשה נטען כי עילת התביעה הנגזרת האפשרית מטעם הבנק הינה הפרת חובת הזהירות של נושאי המשרה בבנק באשרם את האשראי האמור ללא ביטחונות. ביום 12 בינואר 2017 נדחתה בקשת הבנק לדחיית בקשת האישור על הסף. הבנק הגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון על החלטה זו, אך בקשתו נדחתה.

6. ביום 8 בנובמבר 2015, הוגשה למחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו בקשה לאישור תביעה נגזרת, כנגד הבנק וכנגד 17 נושאי משרה של הבנק.
עניינה של הבקשה בטענת המבקש כאילו הלוואות ואשראים אשר ניתנו לחברת מעריב הוצאת מודיעין בע"מ ולחברת הכשרת היישוב בע"מ בעת ששתיהן היו בשליטת משפחת נמרודי, בסך כולל של עשרות מיליוני ש"ח, נעשו תוך הפרת חובת זהירות של נושאי המשרה של הבנק. בגדרה של הבקשה התבקש בית המשפט להורות על גילויים של מסמכים המצויים בידי הבנק בקשר להלוואות שניתנו למעריב בתקופה הרלוונטית וביום 14 בנובמבר 2016, ניתנה החלטת בית המשפט במסגרתה נקבע כי המבקש הציג תשתית ראייתית ראשונית לקיומה של עילת תביעה וכן התיר בית המשפט את גילויים של חלק מהמסמכים שגילויים התבקש.

7. ביום 10 במאי 2016, הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב -יפו נגד הבנק, בקשה לגילוי מסמכים לפני הגשת תביעה נגזרת, בנוגע לאשראי שהעמיד הבנק לאליעזר פישמן ו/או חברות הקשורות אליו ("קבוצת פישמן") אשר נטען כי הוא עומד על סך של 2 מיליארד ש"ח.
עילות התביעה כנטען בבקשה הינן, בעיקרן, הפרת חובת הזהירות של נושאי המשרה בבנק באישורם אשראי לקבוצת פישמן בהתבסס על ביטחונות חלקיים, וכן בשל הימנעותם מנקיטת צעדים כנגד קבוצת פישמן, על אף התדרדרות מצבה ושחיקת שווי הבטוחות, כמו-כן נטען להפרת חובת האמונים של נושאי המשרה בבנק נוכח הימנעותם מנקיטת צעדים כנגד קבוצת פישמן, בשל ניגוד עניינים נטען של נושאי המשרה.

8. ביום 14 בדצמבר 2016, הוגשה לבית המשפט הגבוה לצדק על-ידי קבוצה של קרובי קורבנות טרור (באמצעות ארגון "שורת הדין") עתירה נגד שר האוצר ומנכ"ל משרד האוצר, וכן נגד הבנק ובנק נוסף כמשיבים, כדי למנוע מתן התחייבות של המדינה לשפות את הבנקים ו/או לגונן עליהם, בקשר לשירותים שהבנקים מעניקים לבנקים הפלסטינים.

6.14. יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח

רפורמות רגולטוריות להגברת התחרותיות במערכת הבנקאית

בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעיקר עניינן, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל, ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום.

- במהלך השנים 2014-2016, כחלק מהרצון להגדיל את התחרות, פורסמו מספר הוראות ובהן: הוראת בנק ישראל בנושא פתיחת וסגירת חשבון באמצעות האינטרנט (אפשרות שהבנק מיישם החל מחודש ינואר 2015), הוראה בקשר עם העברת פעילות וסגירת חשבון של לקוח, הוראה על מסירת מידע מפורט ללקוח לצורך בחינת כדאיות המעבר וסגירת החשבון. כן פורסמו הוראות נוספות למתן גילוי ללקוחות על עלות שירותים בתחום ניירות-ערך וגילויים לצורך הגברת מודעות הלקוחות למסלולים לניהול חשבון, ובנוסף הוראות של המפקח על הבנקים והממונה על ההגבלים העסקיים שמטרתן, הרחבת התפוצה והשימוש בכרטיס לחיוב מיידי ("דביט") ולהגברת התחרות בתחום כרטיסי החיוב. הקמת 'מערכת סגורה' על-ידי חברי בורסה שאינם בנקים, כך שניתן יהיה לרכוש, למכור ולהחזיק ניירות-ערך ונכסים פיננסיים וכן לנהל פיקדונות כספיים בחשבון מקביל אצל חברי הבורסה שאינם בנקים (חש"בים), כאשר חשבון המקור נמצא בתאגיד בנקאי אחר ועל בסיס הזיהוי שבוצע בתאגיד הבנקאי. תיקון לצו איסור הלבנת הון לחברי הבורסה שאינם בנקים (חש"בים) אשר מאפשר הסרת מגבלת גיוס אגרות-חוב בידי ספקי אשראי חוץ בנקאיים (חוק נאוי) - הצעת החוק לתיקון חוק הבנקאות אושרה בחודש נובמבר 2015. על-פי החוק, שר האוצר רשאי לאשר לתאגיד שאינו בנקאי, להנפיק לציבור תעודות התחייבות בהיקף של עד 2.5 מיליארד ש"ח על מנת לתת אשראי קמעונאי.

הוראות שיושמו בשנת 2016

- תיקון לחוק הבנקאות (רישוי סגירת סניפים) המחייב לקבל את אישור בנק ישראל 30 יום מראש לפני סגירת סניף של תאגיד בנקאי. לאור החוק פרסם בנק ישראל את ניהול בנקאי תקין 400.
- תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח, עמלות) הקובע כי תאגיד בנקאי יצרף לקוחות קשישים ונכים למסלול העמלות הבסיסי.

הוועדה להגברת תחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים ("ועדת שטרום")

בחודש יוני 2015 מינו שר האוצר ונגידת בנק ישראל ועדה להגברת תחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים הניתנים למשקי בית ולעסקים שאינם גדולים (ועדת שטרום). הוועדה פרסמה דו"ח ביניים ביום 14 לדצמבר 2015. הדו"ח הסופי פורסם ביום 2 באוגוסט 2016 ועל בסיסו נכתבה "הצעת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה) התשע"ז-2017". הצעת החוק אושרה בקריאה שנייה ושלישית ביום 23 ינואר 2017.
על פי החוק:

- חברות כרטיסי האשראי יופרדו מן הבנקים הגדולים בלבד, בנקים אלו יוכלו להנפיק כרטיסי אשראי תחת מגבלות חמורות. המגבלה העיקרית מחייבת את הבנקים הגדולים לצמצם ללקוחותיהם ב-50% את מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי זאת תוך 4 שנים.
- בנקים נדרשים לתפעל כרטיסי אשראי דרך 2 חברות מתפעלות לפחות כאשר נתח השוק המרבי של חברה מתפעלת יהיה 52%.
- מוצע לנקוט צעדים לעודד כניסת גופים מוסדיים למכירת אשראי קמעונאי, מתן אפשרות לפיתוח יישומים לשיתוף מידע על-ידי הלקוחות באמצעות Open API, ובניית מנגנונים להעברת מידע של הלקוחות לגופים מחוץ לבנק.
- חיוב הבנקים לאפשר ללקוחות שעבוד שני לטובת מלווה אחר.
- בנק יאלץ למכור את אחזקותיו בשב"א שמעל 10% תוך 4 שנים כאשר זכות ההצבעה בגין מניות אלו תורדם החל משישה חודשים מיום העברת החוק.
- ניתנה סמכות לשר האוצר לחייב בנק לארח על תשתיות המחשב שלו בנקים אחרים ואגודות אשראי זאת תוך 18 חודשים מיום כניסת החוק לתוקף.

לפרטים נוספים בנושא רפורמות מרכזיות נוספות ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים.

6.15. טבלת גורמי סיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מגורמי הסיכון. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים:

- **דרגת חומרה נמוכה –** הפגיעה ברווח השנתי בגין אירוע קיצון קטנה יותר מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל, כלומר, אירוע קיצון לא יגרום לבנק לעבור להפסדים.
- **דרגת חומרה בינונית –** הפגיעה ברווח השנתי בגין אירוע קיצון גדולה מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל ולכן גורמת לבנק לעבור להפסד לפחות באחת משנות התרחשות האירוע, ולירידה ביחס הון רובד ראשון, אך יחס ההון לא ירד אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון שהוגדרה (6.5%).
- **דרגת חומרה גבוהה –** הפגיעה ברווח בגין אירוע קיצון, תגרום לירידה ביחס ההון רובד ראשון אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון.

כדי לכמת את השפעת גורמי הסיכון על הרווח ועל יחס ההון של הבנק, נבחנו, עבור מרבית הסיכונים, תרחישי קיצון מערכתיים ותרחישי גורם סיכון בודד וההשפעה החמורה ביותר מבין התרחישים משמשת לצורך טבלת גורמי סיכון.
יצוין כי כימות זה מתייחס להשפעה על הון הבנק ויתכנו תרחישים הכוללים ירידה ברווח או הפסדים שהשפעתם על רווחיות הבנק אינה זניחה אולם השפעתם על הלימות ההון הינה נמוכה ולפיכך יסווגו בדרגת חומרה נמוכה.
בנוסף, ניתן ביטוי לחוות דעת של צוות מומחים במידה ולהערכת הצוות, המדדים הכמותיים אינם נותנים ביטוי מספיק לחומרת גורם הסיכון או כאשר אין אפשרות לקבוע בשיטות כמותיות מהימנות את רמת הסיכון של גורם סיכון מסוים.

כל גורם סיכון המופיע בטבלה שלהלן נבדק, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לגורמי סיכון נוספים המופיעים בטבלה. יחד עם זאת, בגורמי סיכון "מצב המשק בעולם" ו"מצב המשק בישראל" המופיעים בטבלה, נבחנו תרחישים מערכתיים האומדים את ההשפעה על הרווח ויחס ההון כתוצאה משילוב של מספר גורמי סיכון.
יצוין כי תרחישי הסיכון מדמים מצב של התממשות נזקים בלתי צפויים מעבר לרמה הצפויה של אירועי נזק במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה.
הבנק מעריך את רמת הסיכונים גם בשיטה נוספת המבוססת על הערכות מומחה של רמת הסיכון המובנה, איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקרות.
הסיכון המובנה הינו הסיכון המצרפי הקיים בפעילות בה עוסק הבנק ומוגדר כהפסד פוטנציאלי מפעילות זו. הערכת סיכון מובנה מתבצעת בראיה צופה פני עתיד וגם בראיית העבר אך מבלי להתחשב בתהליכי הניהול והבקרות. הסיכון המובנה מושפע בין היתר מן הגורמים הבאים:

- הפסדי עבר ואומדן הפסדים צפויים בעתיד
- תוכניות אסטרטגיות ועסקיות לרבות מוצרים חדשים
- תמהיל והרכב תיק האשראי
- מורכבות הפעילות
- השפעת גורמים חיצוניים, לרבות כלכלה, תעשייה, חקיקה, טכנולוגיה

כדי לאמוד את הסיכון השיורי המביא בחשבון את תהליכי הניהול והבקרה, נוספו למודל הערכות מומחי תוכן במעגל הבקרה השני בדבר איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקרות.
שילוב האמידה בשתי השיטות לכלל הערכת הסיכון השיורי הניתנת בטבלה להלן בסולם בן חמש דרגות חומרה, נעשה כהערכת מומחה המשקפת את הטיפול של מומחי התוכן בתחומים השונים והוא כפוף לכל ההסתייגויות האמורות לגבי מידע צופה פני עתיד.

טבלה 33-6: חומרת גורמי הסיכון

מספר	גורם הסיכון	השפעת הסיכון
סיכונים פיננסיים		
.1	סיכון אשראי	בינונית
.1.1	סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות	בינונית
.1.2	סיכון בגין ריכוזיות ענפית	בינונית
.1.3	סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים	בינונית
.2	סיכון שוק	נמוכה - בינונית
.2.1	סיכון ריבית	נמוכה - בינונית
.2.2	סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין	נמוכה
.2.3	סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי	נמוכה - בינונית
.3	סיכון נזילות	נמוכה - בינונית
סיכונים תפעוליים ומשפטיים		
.4	סיכון תפעולי	נמוכה - בינונית
.5	סיכון משפטי	נמוכה
סיכונים אחרים		
.6	סיכון מוניטין	נמוכה - בינונית
.7	סיכון אסטרטגיה ותחרות	בינונית
.8	סיכון רגולציה וחקיקה	בינונית
.9	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל	בינונית
.10	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם	בינונית
.11	סיכון ציות*	בינונית

* תחת סיכון הציות כלולים גם הסיכונים הנובעים מהחקירות על-ידי רשויות בארצות-הברית כאמור בביאורים 26 ד ו-26 ה לדוחות הכספיים.

7. מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

7.1. מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2016. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים. חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים".

הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

הפרשה להפסדי אשראי

על פי הוראות המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק, את תקני החשבונאות האמריקאים בנושא (ASC 310) ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית ושל הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור. ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו-כן, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. לפרטים נוספים בדבר הכללים לבחינת חובות במסגרת הפרשה פרטנית או קבוצתית וכן פרטים בדבר חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור ראה ביאור 1ה.(4) בדבר הפרשה להפסדי אשראי בדוחות הכספיים.

ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי נעשית בהתבסס על הערכת ההנהלה לגבי ההפסדים הגלומים בתיק האשראי, לרבות חבויות בסעיפים חוץ-מאזניים. בתהליך ההערכה נסמכת ההנהלה על מספר רב של שיקולים ואומדנים.

לגבי כל לווה שנבחן פרטנית, אשר קיימים לגביו סימנים המעידים על בעיה אפשרית ביכולת פירעון האשראי שניתן לו, מבצע הבנק הערכה של הסכום הניתן לגביה מאותו לווה בהתאם למקורות הפירעון הרלוונטיים, ובהם מקורות הפירעון מפעילותו העסקית של הלווה, מקורות פירעון פרטיים של הלווה, ערך המימוש הצפוי של בטוחות שהעמיד וערך מימוש צפוי של ערבויות חיצוניות שהועמדו לטובת פירעון האשראי, כל זאת, תוך התחשבות במועדי הפירעון והמימוש הרלוונטיים. אישור נאותות הסיווג של החוב והסכום הניתן לגביה מבוצע על-ידי גורם אשר הינו בסמכות אחת מעל לסמכות הענקת האשראי ללקוח, בהתאמות המחויבות. לאחר קביעת הסכום הניתן לגביה, נרשמת הפרשה פרטנית להפסדי אשראי, אשר מהווה את ההפרש בין סכום האשראי שניתן ללווה לבין הסכום הניתן לגבייה ממנו, מהוון בריבית החוב המקורית, או השווי ההוגן נטו של הביטחונות העומדים כנגד החוב, בכל מועד דיווח.

בנוסף, הבנק נדרש להעריך את היקף החוב אותו לא ניתן לגבות במאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים) ולבצע מחיקה חשבונאית בגינו.

הסכום הניתן לגביה מתבסס על פרמטרים שונים ובהם: תזרימי מזומנים צפויים מפעילותו העסקית של הלווה, ערך מימוש, נטו, של נכסי נדל"ן, ציוד יצרני, ניירות-ערך ונכסים אחרים של הלווה, ערך מימוש של ערבויות מצדדים שלישיים, ומועד המימוש של סכומים כאמור. מטבע הדברים, נתונים מעין אלה, המבוססים על אומדנים ועל הערכות, נסמכים על משתנים כלכליים אשר אינם בשליטת הבנק כגון, מצב כלכלי בשוק הישראלי ובשוקי העולם, שוקי פעילות של חברות ומוצריהן, שערי ריבית ומצב שוק ההון, מחירי נדל"ן ונכסים אחרים וביקושים בענף בארץ ובעולם ועוד.

בקביעת הסכום הניתן לגבייה נלקחים מרווחי ביטחון שתכליתם לתת מענה למצבי אי ודאות באשר ליכולת פירעון האשראי ושווי הביטחונות. עם זאת, מכיוון שמדובר במשתנים כלכליים ואחרים, אין ודאות כי הסכומים שיתקבלו בפועל יהיו זהים לאומדן שנקבע.

ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת-ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני המוערך על בסיס קבוצתי, מחושבת בהתבסס על שיעורי הפסד היסטוריים בחלוקה לענפי משק שונים ובחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, לאורך התקופה המתחילה ב-1 בינואר 2011 ומסתיימת במועד הדיווח. הבנק משתמש בשיעור הפסדים אשר מהווה ממוצע שיעורי הפסדי העבר בטווח השנים האמור. בנוסף לחישוב טווח שיעורי הפסד היסטוריים בענפי משק שונים, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.

לעניין זה, בהתאם להוראות המפקח הנוגעות להפרשה קבוצתית בגין אשראי לענף משק אנשים פרטיים, נדרש הבנק להביא בחשבון שיעור התאמה איכותי שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני הלא פגום. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.

הבנק פיתח במהלך שנת 2015 מודל לחישוב ההפרשה הקבוצתית המביא בחשבון מקדמי התאמה איכותיים כנדרש בהוראות. המודל שאומץ כולל גם אומדנים רבים הקשורים לגורמים המשפיעים על קביעת מקדם ההתאמה בכל ענף משק מעל לממוצע הפסדי העבר בחמש השנים האחרונות ובהם, מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף, תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי בענף, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות, השפעות השינויים בריכוזיות האשראי ועוד.

כמו-כן, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, סכום ההפרשה הקבוצתית בתום כל תקופת דיווח לא יפחת מסכום ההפרשה הכללית והנוספת שהיו מחושבות לאותו מועד, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מספר 315, מגולם בשיעור המס.

מכיוון שהיקף ושיעור ההפרשה הקבוצתית נסמכים, בין היתר, על עצם סיווג חוב כבעייתי ועיתוי הסיווג, הרי שגם בקביעת גובה ההפרשה הקבוצתית מסתמך הבנק על אותם אומדנים הקשורים ליציבותו הפיננסית של הלווה ולאומדן יכולת הפירעון שלו, שהם הבסיס לצורך סיווג חוב כחוב בעייתי ולעיתוי הסיווג.

הבנק קבע נהלים לסיווג אשראי ולמדידת ההפרשה להפסדי אשראי כדי לקיים הפרשה ברמה מתאימה לכיסוי הפסדי אשראי צפויים בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק קבע נהלים הנדרשים לקיום, כחשבון התחייבותי נפרד, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ-מאזניים (כגון: התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות).

מדידות שווי הוגן

חלק מהמכשירים הפיננסיים בהם פועל הבנק, ובהם מרבית ניירות הערך בתיק הזמין למכירה, ניירות הערך בתיק למסחר ומכשירים פיננסיים נגזרים, נמדדים בדוחות הכספיים על-פי שווי הוגן. שווי הוגן של מכשיר פיננסי מוגדר כמחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק בהתאם לרצונם; כלומר, בעסקה שאינה מכירה כפויה או מכירה במהלך פירוק. לצורך הערכת השווי ההוגן נעשה שימוש מרבי בנתונים נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק ומתקבל ממקורות בלתי תלויים. במקרים בהם אין נתונים נצפים לצורך מדידת השווי ההוגן, נעשה שימוש בנתונים לא נצפים, נתונים אלה משקפים את ההנחות של הבנק והם כוללים מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא בזה).

סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים.
- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על-ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות הנובעים ממודלים להערכה אשר אחד או יותר מהנתונים המשמעותיים בהם הינם לא נצפים.

יש לציין כי הבנק משתמש במודלים מקובלים ובנתונים נצפים גם למדידת מכשירים פיננסיים המסווגים לרמה 3. עם זאת, אותם מכשירים סווגו לרמה זו מהסיבה שלצורך אמידת סיכון האשראי בגין אותם מכשירים הבנק עושה שימוש בנתונים פנימיים.

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלוונטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משווים עסקות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את הנזילות של שווקים ואת הרלוונטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.

בקביעת ערכי השווי ההוגן הבנק מפעיל שיקול דעת מקצועי נאות. לצורך כך, הבנק גיבש תוכנית לפיה יוגדר תהליך מובנה ומוסדר לקביעת שווי הוגן, במסגרתו פועלים ארבעה גורמים בלתי תלויים:

- הגורם העסקי - הגורם אשר אחראי לניהול המכשיר הפיננסי.
- הגורם המתקף - הגורם שאחראי על תיקוף המודלים לחישוב השווי ההוגן ועל תיקוף הנתונים וההנחות שמשמשות לצורך החישוב.
- הגורם המבקר - הגורם שאחראי על ביצוע בקרות שוטפות על תהליך קביעת השווי ההוגן.
- הגורם המפקח - הגורם שאחראי על פיקוח אחר יישום תהליך קביעת השווי ההוגן ברמה נאותה.

כמו-כן, הבנק מקיים על בסיס שוטף הערכה ובדיקה של הסיכונים הקיימים בהליך קביעת השווי ההוגן. במסגרת אותה תוכנית הבנק הגדיר מגבלה על-פיה הוא לא יתקשר בסוג חדש של מכשיר פיננסי בסכום מהותי, וכן לא יגדיל סוג קיים, אם לא קיים לגביו הליך מובנה לקביעת השווי ההוגן ברמה סבירה של ביטחון (להלן: "המכשירים החורגים"). בנוסף, נקבע כי במקרים בהם היקף המכשירים החורגים הגיע ל-75% מהמגבלה שנקבעה, הדבר יובא לידיעת הדירקטוריון וצוות ההנהלה לניהול סיכונים אשר יגבש תוכנית לצמצום היקף המכשירים החורגים.

השווי ההוגן של חלק מאגרות-חוב הנסחרות בחו"ל, מבוסס על ציטוטי מחירים של ספקי מחירים בינלאומיים, אשר הינם בלתי תלויים בגופים המנפיקים ובלתי תלויים בגופים וממשלות המשווקים. ספקים אלה הינם חברות בינלאומיות מובילות, אשר מספקות שירותי ציטוט ושיערוך למוסדות פיננסיים מובילים בעולם. עם יישום ASC 820-10 (FAS 157) בדבר מדידות שווי הוגן, נדרש הבנק לשקף את סיכון האשראי ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) בהערכת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר נמדדים בשווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד. הבנק מעריך את סיכון האשראי במכשירים נגזרים באופן המפורט להלן:

- כאשר בגין החשיפה קיימים ביטחונות נזילים מספקים המבטיחים ספציפית ברמת ודאות משפטית גבוהה את המכשיר הנגזר, הבנק מניח כי סיכון האשראי הגלום הינו אפס ולא מבצע התאמות לשווי הוגן בגין איכות האשראי של הצד הנגדי.
- כאשר החשיפה בגין הצד הנגדי על בסיס מאוחד הינה מהותית הבנק מבצע הערכת שווי הוגן בהתבסס על אינדיקציות מעסקות בשוק פעיל לאיכות האשראי של הצד הנגדי, ככל שהאינדיקציות כאמור זמינות במאמצים סבירים. הבנק גוזר את האינדיקציות, בין היתר, ממחירים של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירים של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. במידה ולא קיימות אינדיקציות כאמור, הבנק מחשב את ההתאמות בהתבסס על דירוגים פנימיים (כגון: אומדנים לשיעורי כשל צפויים ושיעורי הפסדי אשראי בעת כשל).

בנוסף, הבנק מבצע בדיקת סבירות לתוצאות המתקבלות בהערכה הפנימית ביחס לשינויים במרווחים בשוק, ומבצע את ההתאמות המתחייבות, לפי העניין. יצוין כי הבנק מבצע מעקב אחר היקפי הפעילות של המכשירים הנמדדים בשווי הוגן. בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 לא נצפתה ירידה משמעותית בהיקפי הפעילות אשר יכולה הייתה להצביע על חוסר נזילות בשוק המחייב התאמה לשווי ההוגן של מכשירים אלו.

טבלה 1-7: נתונים בדבר ההתאמה של הנכסים וההתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, כאמור לעיל

	31.12.16
	במיליוני ש"ח
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**12,065**
התאמה בגין סיכון האשראי של נכסים בגין מכשירים נגזרים	**142**
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,626**
התאמה בגין סיכון האשראי של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**18**

לפרטים נוספים ראה ביאור 33 בדוחות הכספיים.

התחייבויות לזכויות עובדים

חלק מההפרשות בגין התחייבויות הבנק בקשר עם יחסי עובד-מעביד מבוססות, בין היתר, על חישוב אקטוארי. מדובר בהתחייבות למענק יובל לו זכאי כל עובד בתום 25 שנות עבודה בבנק, התחייבות לפיצוי בגין ימי מחלה שלא נוצלו, הטבות לעובדים לאחר פרישה, התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים שפרשו לפני גיל הפרישה החוקי. וכן התחייבויות פנסיוניות לתשלומים לעובדים פעילים שצפוי שיפרשו בתנאי פרישה מועדפים לפני גיל הפרישה הקבוע בחוק והתחייבות בגין פיצויי פיטורין.

סכום ההתחייבויות, המחושבות על בסיס אומדנים אקטואריים, ליום 31 בדצמבר 2016 הגיע לסך של כ-4,673 מיליון ש"ח. ההתחייבויות מהוונות בשיעור היוון ריאלי של 1.71% לשנה, שנקבע על-ידי המפקח על הבנקים, על בסיס תשואת אגרות-החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח השווה להפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית למועד הדיווח.

חישובים אקטואריים מתבססים ברובם על הנחות ואומדנים, המתבססים על הערכות ההנהלה והחלטותיה, ניסיון עבר וסטטיסטיקות שונות כגון לוחות תמותה, שיעורי עזיבת עובדים ושיעור שינוי ריאלי בשכר על פני זמן וכדומה. אומדנים וההנחות אלו נסקרים באופן שוטף.

שינוי במאפיינים האקטואריים השונים יביא לתוצאות שונות מאלה שמתקבלות כיום. כך לדוגמא, גידול של 1% בשיעור ההיוון יגרום להקטנת ההתחייבויות בסך של כ-373 מיליון ש"ח וקיטון של 1% בשיעור ההיוון יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-442 מיליון ש"ח. כמו-כן, גידול של 1% באומדן לשיעור עליית השכר השנתי יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-280 מיליון ש"ח. גידול של 1% באומדן השנתי לשיעורי העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להגדלת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-146 מיליון ש"ח וקיטון של 1% באומדן השנתי לשיעור העזיבה לפרישה מוקדמת יגרום להקטנת ההתחייבויות האמורות בסך של כ-143 מיליון ש"ח.

הערכת האקטואר עבור התקופה המסתיימת ביום 31 בדצמבר 2016 בגין ההתחייבות לזכויות עובדים מפורסמת באתר המגנ"א של הרשות לניירות-ערך שכתובתו: www.magna.isa.gov.il.

בעקבות אישור חוק תגמול לעובדים בכירים בתאגידים פיננסיים, עדכן הבנק ברבעון הראשון של 2016 את ההנחות האקטואריות ביחס לשיעורי העזיבה של מנהלים בחוזה אישי בכיר, על מנת לשקף את ההסתברות המוגברת לעזיבת מנהלים בכירים.

עם גיבוש תוכנית התגמול החדשה, ולאחר חתימת מנהלים בכירים על הסכמים חדשים ופרישת מנהלים אחרים, עדכן הבנק את שיעורי העזיבה ביחס למנהלים בכירים.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016, הסתכמה השפעת עדכון ההנחות בדבר שיעורי עזיבה, בעקבות אישור החוק, בגין המנהלים הבכירים המועסקים בבנק, בגידול ההתחייבות האקטוארית (ביחס להתחייבות ליום 31 בדצמבר 2015) בסך של כ-85 מיליון ש"ח, אשר נזקף להון המיוחס לבעלי המניות.

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בדבר התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל (להלן: "המכתב"), על פיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לבחון ולאשר תוכנית רב שנתית להתייעלות בחמש השנים הבאות ועקרונות להתייעלות ארוכת טווח. על-פי האמור במכתב, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התוכנית, לעניין חישוב הלימות ההון, על פני חמש שנים.

ביום 27 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות, לאחר שהנהלת הבנק בחנה חלופות ליישום האמור במכתב וגיבשה מתווה ולאחר קבלת אישור עקרוני מהפיקוח על הבנקים בהתאם לנדרש במכתב.

על פי תוכנית ההתייעלות שאושרה צפויים לפרוש מקבוצת הבנק כ-1,500 עובדים בשנים 2017-2020.

להלן עיקרי התוכנית שאושרה:

- בהתאם לתוכנית, יתאפשר לעובדים קבועים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת בתנאים מיטיבים.
- ההטבות שיוצעו, כתלות בגיל וותק העובדים, יהיו: (א) פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על-פי דין; או (ב), פיצויים מוגדלים בשיעור של עד 275% וזאת לעובדים העומדים בתנאים שנקבעו בתוכנית.
- יתכן ובמסגרת תנאי הפרישה יינתנו הטבות נוספות שאינן מהותיות.
- העלות הכוללת של התוכנית, לרבות בגין התאמת שיעורי העזיבה לטווח הארוך כמתואר להלן, מוערכת בכ-1.2 מיליארד ש"ח, לפני השפעת המס.
- הפרישה המוקדמת תבוצע במהלך השנים 2017-2020.

לפרטים בדבר עקרונות הטיפול החשבונאי, ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים.

ברבעון השלישי של שנת 2016 עדכן הבנק את שיעורי העזיבה לטווח ארוך של עובדים בתנאים מיטיבים. שיעורי העזיבה החדשים משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משקולל של כ-7.5% לשנה לעומת שיעור של 6.25% בשנה טרם השינוי.

התחייבויות תלויות

קבוצת הבנק הינה צד להליכים שיפוטיים שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וצדדים שלישיים שונים שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה. כמו-כן הקבוצה נתונה לחקירות של רשויות אמריקאיות כמתואר בביאור 26 בדוחות הכספיים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ו-FIFA.

הנהלת הבנק כללה בדוחות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים, וזאת בהתבסס על חוות דעת משפטיות. ברוב ההליכים השיפוטיים, כמו גם בקשר עם חקירותיהן של רשויות שונות, מתקבלות חוות דעת מיועצים משפטיים חיצוניים לקבוצת הבנק, שנבדקות על-ידי היועצים המשפטיים המועסקים בבנק. הערכות אלה של יועצים משפטיים מתבססות על מיטב שיפוטם, בהתחשב בשלב שבו מצויים ההליכים, וכן על הניסיון המשפטי שנצבר בנושאים השונים בארץ ובעולם.

אומדנים לגבי הפרשות בהליכים שיפוטיים, חקירות ועניינים רגולטוריים כרוכים ברמה גבוהה מאוד של שיקול דעת וזאת בהשוואה לסוגי הפרשות אחרים. כאשר ההליכים הם בשלבים ראשוניים, הקביעה האם קיימת בכלל מחויבות לבנק, יצירת טווחי אומדנים וקביעת הסתברויות לכך שהבנק ייאלץ לשאת בעלויות בגין אותה מחויבות, כרוכים באי ודאות משמעותית וכאשר מדובר בעניין שבו לא מתנהל במועד הדיווח הליך שיפוטי אי הוודאות גדלה עוד יותר.

עם התקדמות ההליך, הנהלת הבנק ויועציה המשפטיים, מעריכים מדי תקופה האם נדרש לכלול או לעדכן הפרשות בגין ההליך, תוך עדכון האומדן שבוצע בתקופת הדיווח הקודמת. ככל שמתקדם ההליך, היכולת לבצע אומדנים מתגברת, אולם סכום ההפרשה עדיין רגיש לשינויים בהנחות.

ברוב המקרים קיים טווח רחב של תוצאות לכל הליך משפטי, לכל חקירה ולכל הליך רגולטורי.

בנוסף יש להביא בחשבון, כי בתחום המשפטי אין אפשרות לקיים הערכה "ודאית" או "קרובה לוודאית", וזאת לא רק בשלבים הראשונים של חיי התובענה או ההליך האחר, אלא עד וסמוך לקבלת פסק-הדין, או סיומו של ההליך האחר. ולפיכך, תוצאות ההליך עלולות להיות שונות, לעיתים אף באופן מהותי, מההערכה שנקבעה לגביו.

כך במיוחד כאשר מדובר בתובענות ייצוגיות, וזאת גם נוכח הניסיון המשפטי המוגבל באשר לאופן התממשותן של תובענות כאלה בישראל.

הבנק ויועציו המשפטיים עומדים, אפוא, בפני קשיים גדולים עוד יותר מהרגיל בהערכת תוצאות הדיון המשפטי בתובענות ייצוגיות, וביתר שאת בשלב שבו בית המשפט טרם החליט, אם לקבל את הבקשה להכיר בתובענה כתובענה ייצוגית, או לדחותה.

לפיכך, בהתחשב באמור לעיל, ובהתחשב בסכומים המהותיים הנקובים בתובענות ייצוגיות, ובאי הוודאות המשמעותית הכרוכה ביכולת האמידה, התבררות של הליך כזה, עלולה מעת לעת, להשפיע באופן מהותי לרעה על תוצאות קבוצת הבנק בתקופת דיווח רבעונית או שנתית כלשהי בה התברר ההליך.

הדברים נכונים ביתר שאת, כאשר מדובר בעניין שבו לא מתנהל במועד הדיווח הכספי הליך שיפוטי אלא מתקיימים חקירה או הליך רגולטורי אחר כדוגמת החקירות של רשויות אמריקאיות כמתואר בביאור 26 בדוחות הכספיים.

באמידת השלכותיהן של החקירות האמורות קיימת למועד הדיווח אי ודאות משמעותית אשר תתברר בעתיד עם התקדמות ההליכים או בסיומם.

בהתחשב באי הודאות המשמעותית ואם תהיינה בעתיד התפתחויות שליליות מהותיות כתוצאה מהחקירות עלולה להיות לכך השפעה משמעותית לרעה על תוצאות קבוצת הבנק בתקופת דיווח רבעונית או שנתית כלשהי בה תוסר אי הוודאות.

ירידת-ערך ניירות-ערך זמינים למכירה וניירות-ערך המוחזקים לפדיון

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשווים ההוגן של ניירות-ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, והעיקריים שבהם הינם:

1. בחינה האם ירידת-ערך היא בעלת אופי אחר מזמני ומה סכומה:
   - ניירות-ערך אשר לתאריך המאזן אין בכוונת הבנק להחזיקם או שנמכרו לאחר תאריך המאזן בסכום נמוך מעלותם, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
   - ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך של למעלה מ-20% ביחס לעלותם לגבי מכשירים הוניים או 15% לגבי מכשירי חוב וירידת-ערך זו נמשכה למעלה מחצי שנה, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
   - ניירות-ערך אשר חלה לגביהן ירידת-ערך בשיעור של 40% ומעלה מעלות נייר הערך לגבי מכשירים הוניים או 30% לגבי מכשירי חוב לתאריך המאזן או לאחריו, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
   - מכשירי חוב שחלה לגביהם ירידת דירוג משמעותית, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני. לצורך כך, הבנק הגדיר ירידת דירוג של שלוש יחידות דירוג (notches) או יותר המלווה בירידה אל מתחת לדירוג השקעה, כירידת דירוג משמעותית.
   - מכשירי חוב שסווגו כבעייתיים (פגום, נחות, השגחה מיוחדת) על-ידי הבנק.
2. הרכבת רשימת מעקב - מבוצעת בדיקה כמותית ואיכותית לצורך זיהוי והערכה של ניירות-ערך שחלה ירידה בערכם ואפשרי כי מדובר בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
3. בחינה ספציפית - בגין כל ניירות הערך ברשימת המעקב מבוצעת בחינה ספציפית. הבחינה מבוססת בין היתר על השיקולים הבאים:
   - הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק בניירות הערך לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת שווי נייר הערך לעלותו.
   - היקף שווי הביטחונות המגבים את הנייר וכריות הביטחון.
   - דירוג ניירות הערך על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ומקומיות לרבות התפתחויות בדירוג לאחר תאריך המאזן.
   - שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
   - משך תקופה בה שווי הוגן של נייר-ערך נמוך מעלותו.
   - מצבו הפיננסי של המנפיק ושינויים בסביבתו העסקית, לרבות בחינה האם ירידת הערך משקפת נסיבות ייחודיות למנפיק או משקפת תנאי שוק כלליים.
   - אירועים לאחר תאריך המאזן.
4. תיעוד תוצאות הבחינה כנדרש בהתאם לכללים שנקבעו בבנק.

כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני בנייר-ערך, תופחת עלותו לשווי ההוגן ליום המאזן, ותשמש כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה ייזקף לדוח רווח והפסד.

ירידת-ערך של נכסים שאינם פיננסיים

הבנק בוחן האם קיימים סימנים המצביעים על ירידת-ערך של נכסים שאינם פיננסיים בהתאם להוראות הדיווח לציבור. נוסף על כך, לגבי ירידת-ערך של עלויות פיתוח תוכנה לשימוש עצמי, הבנק בוחן סימנים נוספים אשר עשויים להצביע על ירידת-ערך של נכסי תוכנה:

- לא צפוי כי התוכנה המיועדת לשימוש עצמי תספק שירותים פוטנציאלים משמעותיים.
- חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה.
- בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה.
- העלויות לפיתוח או שדרוג התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהעלות שתוכננה.
- צפוי שפיתוח התוכנה לא יושלם ולא ייעשה בו שימוש.

ההפרשה בגין ירידת-ערך של נכסים שאינם פיננסיים הסתכמה ביום 31 בדצמבר 2016 לסך של כ-46 מיליון ש"ח. ההוצאות בגין ירידת-ערך של נכסים שאינם פיננסיים שהוכרו בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 הינן 12 מיליון ש"ח, מתוכם 10 מיליון ש"ח בגין נכסי תוכנה.

7.2. בקרות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Oxley Sarbanes" שנחקק בארצות-הברית.

ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל אוחדו על-ידי המפקח על הבנקים בחודש ספטמבר 2008 בהוראת ניהול בנקאי תקין (הוראה 309), וביוני 2009 שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותיעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת והעדכנית של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות נוהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקרות העיקריות.

הבנק ביצע עבור שנת 2016 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתיעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נוהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות עבור השנה השוטפת.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 31 בדצמבר 2016 את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 31 בדצמבר 2016 לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי.

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

ארי פינטו
המנהל הכללי

תל-אביב, 29 במרץ 2017

8. דוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

הדירקטוריון וההנהלה של בנק הפועלים בע"מ (להלן, "הבנק") אחראים להקמה ולקיום של בקרה פנימית נאותה על דיווח כספי (כהגדרתה בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון"). מערכת הבקרה הפנימית של הבנק תוכננה כדי לספק מידה סבירה של ביטחון לדירקטוריון ולהנהלה של הבנק לגבי הכנה והצגה נאותה של דוחות כספיים המפורסמים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ללא תלות בטיב רמת התכנון שלהן, לכל מערכות הבקרה הפנימית יש מגבלות מובנות. לפיכך גם אם נקבע כי מערכות אלו הינן אפקטיביות הן יכולות לספק מידה סבירה של ביטחון בלבד בהתייחס לעריכה ולהצגה של דוח כספי.

ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון מקיימת מערכת בקרות מקיפה המיועדת להבטיח כי עסקות מבוצעות בהתאם להרשאות ההנהלה, הנכסים מוגנים והרישומים החשבונאיים מהימנים. בנוסף, ההנהלה בפיקוח הדירקטוריון נוקטת צעדים כדי להבטיח שערוצי המידע והתקשורת אפקטיביים ומנטרים (Monitor) ביצוע, לרבות ביצוע נוהלי בקרה פנימית.

הנהלת הבנק בפיקוח הדירקטוריון העריכה את אפקטיביות הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במודל הבקרה הפנימית של Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). בהתבסס על הערכה זו, ההנהלה מאמינה (Believes) כי ליום 31 בדצמבר 2016, הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי הינה אפקטיבית.

האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016 בוקרה על-ידי רואי החשבון המבקרים של הבנק, ה"ה זיו האפט רואי חשבון וסומך חייקין רואי חשבון, כפי שצוין בדוח שלהם, בעמוד מספר 103, אשר בו נכללה חוות דעת בלתי מסויגת בדבר האפקטיביות של הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016.

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

ארי פינטו
המנהל הכללי

ידין ענתבי
משנה למנכ"ל,
ממונה על החטיבה הפיננסית

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 29 במרץ 2017

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

ליום 31 בדצמבר 2016

הצהרת המנכ"ל

אני, ארי פינטו, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

ארי פינטו
המנהל הכללי

תל-אביב, 29 במרץ 2017

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

ליום 31 בדצמבר 2016

הצהרת הממונה על החטיבה הפיננסית (CFO)

אני, ידין ענתבי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

ידין ענתבי
משנה למנכ"ל,
ממונה על החטיבה הפיננסית

תל-אביב, 29 במרץ 2017

הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי

ליום 31 בדצמבר 2016

הצהרת החשבונאי הראשי

אני, עופר לוי, מצהיר כי:

1. סקרתי את הדוח השנתי של בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") לשנת 2016 (להלן: "הדוח").
2. בהתבסס על ידיעתי, הדוח איננו כולל כל מצג לא נכון של עובדה מהותית ולא חסר בו מצג של עובדה מהותית הנחוץ כדי שהמצגים שנכללו בו, לאור הנסיבות בהן נכללו אותם מצגים, לא יהיו מטעים בהתייחס לתקופה המכוסה בדוח.
3. בהתבסס על ידיעתי, הדוחות הכספיים ומידע כספי אחר הכלול בדוח משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי, תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק לימים ולתקופות המוצגים בדוח.
4. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו אחראים לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי (כהגדרתם בהוראות הדיווח לציבור בדבר "דוח הדירקטוריון") וכן:
   א. קבענו בקרות ונהלים כאלה, או גרמנו לקביעתם תחת פיקוחנו של בקרות ונהלים כאלה, המיועדים להבטיח שמידע מהותי המתייחס לבנק, לרבות תאגידים מאוחדים שלו, מובא לידיעתנו על-ידי אחרים בבנק ובאותם תאגידים, בפרט במהלך תקופת ההכנה של הדוח;
   ב. קבענו בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, או גרמנו לקביעתה תחת פיקוחנו של בקרה פנימית על דיווח כספי כזו, המיועדת לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי מהימנות הדיווח הכספי ולכך שהדוחות הכספיים למטרות חיצוניות ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים ולהוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו;
   ג. הערכנו את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק והצגנו בדוח את מסקנותינו לגבי האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי, לתום התקופה המכוסה בדוח בהתבסס על הערכתנו; וכן
   ד. גילינו בדוח כל שינוי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי שאירע ברבעון הרביעי שהשפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי; וכן
5. אני ואחרים בבנק המצהירים הצהרה זו גילינו לרואי החשבון המבקרים, לדירקטוריון ולוועדת הביקורת של הדירקטוריון של הבנק, בהתבסס על הערכתנו העדכנית ביותר לגבי הבקרה הפנימית על דיווח כספי:
   א. את כל הליקויים המשמעותיים והחולשות המהותיות בקביעתה או בהפעלתה של הבקרה הפנימית על דיווח כספי, אשר סביר שצפויים לפגוע ביכולתו של הבנק לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על מידע כספי; וכן
   ב. כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד משמעותי בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי.

אין באמור לעיל כדי לגרוע מאחריותי או מאחריות כל אדם אחר, על-פי כל דין.

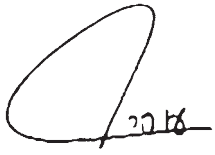

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 29 במרץ 2017

בנק הפועלים

דוחות כספיים

2016

תוכן העניינים

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ		104
דוח רווח והפסד מאוחד		105
דוח מאוחד על הרווח הכולל		106
מאזן מאוחד		107
דוח על השינויים בהון		108
דוח מאוחד על תזרימי מזומנים		110
ביאורים לדוחות הכספיים		113
ביאור 1	עיקרי מדיניות חשבונאית	113
ביאור 2	הכנסות והוצאות ריבית	131
ביאור 3	הכנסות מימון שאינן מריבית	132
ביאור 4	עמלות	134
ביאור 5	הכנסות אחרות	134
ביאור 6	משכורות והוצאות נלוות	135
ביאור 7	הוצאות אחרות	135
ביאור 8	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	136
ביאור 9	רווח למניה רגילה	140
ביאור 10	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	141
ביאור 11	מזומנים ופיקדונות בבנקים	143
ביאור 12	ניירות-ערך	144
ביאור 13	סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	150
ביאור 14	אשראי לממשלות	152
ביאור 15	השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה	153
ביאור 16	בניינים וציוד	156
ביאור 17	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	157
ביאור 18	נכסים אחרים	157
ביאור 19	פיקדונות הציבור	158
ביאור 20	פיקדונות מבנקים	159
ביאור 21	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	160
ביאור 22	התחייבויות אחרות	161
ביאור 23	זכויות עובדים	162
ביאור 24	עסקות תשלום מבוסס מניות	173
ביאור 25	הון, הלימות הון, מינוף ונזילות	179
ביאור 26	התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות	187
ביאור 27	שיעבודים והגבלות אחרות	194
ביאור 28	פעילות במכשירים נגזרים - היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון	195
ביאור 29	מגזרי פעילות פיקוחיים	201
ביאור 29א	מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה	214
ביאור 30	סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי	219
ביאור 31	נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה	240
ביאור 32	נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון	242
ביאור 33	יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים	246
ביאור 34	בעלי-עניין וצדדים קשורים	255
ביאור 35	תמצית דוחות של הבנק	261
ביאור 36	יוזמות רגולטוריות	265

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי

ביקרנו את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של בנק הפועלים בע"מ וחברות בנות (להלן ביחד: "הבנק") ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO). הדירקטוריון וההנהלה של הבנק אחראים לקיום בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי, ולהערכתם את האפקטיביות של בקרה פנימית על דיווח כספי, הנכללת בדוח הדירקטוריון וההנהלה בדבר בקרה פנימית על דיווח כספי המצורף. אחריותנו היא לחוות דעה על בקרה פנימית על דיווח כספי של הבנק בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארצות-הברית בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על-ידי לשכת רואי חשבון בישראל. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון אם קיימה, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי. ביקורתנו כללה השגת הבנה לגבי בקרה פנימית על דיווח כספי, הערכת הסיכון שקיימת חולשה מהותית, וכן בחינה והערכה של אפקטיביות התכנון והתפעול של בקרה פנימית בהתבסס על הסיכון שהוערך. ביקורתנו כללה גם ביצוע נהלים אחרים כאלה שחשבנו כנחוצים בהתאם לנסיבות. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק הינה תהליך המיועד לספק מידה סבירה של ביטחון לגבי המהימנות של דיווח כספי וההכנה של דוחות כספיים למטרות חיצוניות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. בקרה פנימית על דיווח כספי של בנק כוללת את אותם מדיניות ונהלים אשר: (1) מתייחסים לניהול רשומות אשר, בפירוט סביר, משקפות במדויק ובאופן נאות את העסקות וההעברות של נכסי הבנק (לרבות הוצאתם מרשותו); (2) מספקים מידה סבירה של ביטחון שעסקות נרשמות כנדרש כדי לאפשר הכנת דוחות כספיים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ושקבלת כספים והוצאת כספים של הבנק נעשים רק בהתאם להרשאות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק, ו-(3) מספקים מידה סבירה של ביטחון לגבי מניעה או גילוי במועד של רכישה, שימוש או העברה (לרבות הוצאה מרשות) בלתי מורשים של נכסי הבנק, שיכולה להיות להם השפעה מהותית על הדוחות הכספיים.

בשל מגבלותיה המובנות, בקרה פנימית על דיווח כספי עשויה שלא למנוע או לגלות הצגה מוטעית. כמו-כן, הסקת מסקנות לגבי העתיד על בסיס הערכת אפקטיביות נוכחית כלשהי חשופה לסיכון שבקרות תהפוכנה לבלתי מתאימות בגלל שינויים בנסיבות או שמידת הקיום של המדיניות או הנהלים תשתנה לרעה.

לדעתנו, הבנק קיים, מכל הבחינות המהותיות, בקרה פנימית אפקטיבית על דיווח כספי ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי COSO.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, את הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ולכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016, והדוח שלנו, מיום 29 במרץ 2017, כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אותם דוחות כספיים, וכן הפניות תשומת לב בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים ובדבר החקירה בנושא FIFA.

סומך חייקין
רואי חשבון

זיו האפט
רואי חשבון

תל-אביב, 29 במרץ 2017

סומך חייקין, שותפות ישראלית וחברה ברשת KPMG של פירמות עצמאיות
המאוגדות ב-KPMG International Cooperative, ("KPMG International")
ישות שוויצרית

זיו האפט
הינה חברה ב-BDO

דוח רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ

ביקרנו את המאזנים המאוחדים המצורפים של בנק הפועלים בע"מ (להלן: הבנק): לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015, ואת דוחות רווח והפסד, הדוחות על הרווח הכולל, הדוחות על השינויים בהון והדוחות על תזרימי המזומנים המאוחדים לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016. דוחות כספיים אלה הינם באחריות הדירקטוריון וההנהלה של הבנק. אחריותנו היא לחוות דעה על דוחות כספיים אלה בהתבסס על ביקורתנו.

ערכנו את ביקורתנו בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי חשבון (דרך פעולתו של רואה חשבון), התשל"ג-1973 ותקני ביקורת מסוימים שיישומם בביקורת של תאגידים בנקאיים נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. על-פי תקנים אלה נדרש מאיתנו לתכנן את הביקורת ולבצעה במטרה להשיג מידה סבירה של ביטחון שאין בדוחות הכספיים הצגה מוטעית מהותית. ביקורת כוללת בדיקה מדגמית של ראיות התומכות בסכומים ובמידע שבדוחות הכספיים. ביקורת כוללת גם בחינה של כללי החשבונאות שיושמו ושל האומדנים המשמעותיים שנעשו על-ידי הדירקטוריון וההנהלה של הבנק, וכן הערכת נאותות ההצגה בדוחות הכספיים בכללותה. אנו סבורים שביקורתנו מספקת בסיס נאות לחוות דעתנו.

לדעתנו, בהתבסס על ביקורתנו הדוחות הכספיים הנ"ל משקפים באופן נאות, מכל הבחינות המהותיות, את המצב הכספי של הבנק וחברות מאוחדות שלו לימים 31 בדצמבר 2016 ו-2015 ואת תוצאות הפעולות, השינויים בהון ותזרימי המזומנים של הבנק וחברות מאוחדות שלו לכל אחת משלוש השנים בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP). כמו-כן, לדעתנו, הדוחות הכספיים הנ"ל ערוכים בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו.

מבלי לסייג את חוות דעתנו הנ"ל, אנו מפנים את תשומת הלב לאמור בביאור 26ג.(ב) בדבר חשיפות לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור 26ד. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור 26ה. בדבר החקירה בנושא FIFA.

ביקרנו גם, בהתאם לתקני ה-Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) בארצות-הברית בדבר ביקורת של בקרה פנימית על דיווח כספי, כפי שאומצו על-ידי לשכת רואי חשבון בישראל, את הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק ליום 31 בדצמבר 2016, בהתבסס על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) והדוח שלנו מיום 29 במרץ 2017 כלל חוות דעת בלתי מסויגת על אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי של הבנק.

סומך חייקין
רואי חשבון

זיו האפט
רואי חשבון

תל-אביב, 29 במרץ 2017

סומך חייקין, שותפות ישראלית וחברה ברשת KPMG של פירמות עצמאיות
המאוגדות ב-KPMG International Cooperative, ("KPMG International")
ישות שוויצרית

זיו האפט
הינה חברה ב-BDO

במיליוני ש"ח

דוח רווח והפסד מאוחד
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

	ביאור	2016	2015	2014
הכנסות ריבית	2	**10,200**	9,837	10,673
הוצאות ריבית	2	**(2,007)**	(1,952)	(2,905)
הכנסות ריבית, נטו		**8,193**	7,885	7,768
הוצאות בגין הפסדי אשראי	30(א)(1)	**269**	475	425
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי		**7,924**	7,410	7,343
הכנסות שאינן מריבית				
הכנסות מימון שאינן מריבית	3	**1,152**	1,044	916
עמלות	4	**5,216**	5,287	5,207
הכנסות אחרות	5	**160**	146	131
סך-כל ההכנסות שאינן מריבית		**6,528**	6,477	6,254
הוצאות תפעוליות ואחרות				
משכורות והוצאות נלוות	6	**4,783**	4,934	5,343
אחזקה ופחת בניינים וציוד		**1,530**	1,555	1,539
הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	17	**–**	7	12
הוצאות אחרות	7	**3,177**	2,294	2,289
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות		**9,490**	8,790	9,183
רווח לפני מסים		**4,962**	5,097	4,414
הפרשה למסים על הרווח	8	**2,358**	2,097	1,713
רווח לאחר מסים		**2,604**	3,000	2,701
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	15(ב)	**12**	19	9
רווח נקי:				
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**2,616**	3,019	2,710
הפסד המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**12**	63	3
המיוחס לבעלי מניות הבנק		**2,628**	3,082	2,713
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים	1(ה)(21), 9			
רווח בסיסי				
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		**1.98**	2.32	2.05
רווח מדולל				
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		**1.97**	2.31	2.04

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

ארי פינטו
המנהל הכללי

ידין ענתבי
משנה למנכ"ל,
ממונה על החטיבה הפיננסית

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

תל-אביב, 29 במרץ 2017

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על הרווח הכולל
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

	ביאור	2016	2015	2014
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**2,616**	3,019	2,710
הפסד נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**12**	63	3
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		**2,628**	3,082	2,713
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:	10			
התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן נטו		**(160)**	(750)	383
התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים**		**(2)**	4	2
התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים***		**(1,221)**	49	(109)
רווחים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים		**4**	4	5
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים		**(1,379)**	(693)	281
השפעת המס המתייחס		**439**	210	(78)
רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה, לאחר מסים		**(940)**	(483)	203
בניכוי הפסד (רווח) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**(1)**	2	(1)
רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים		**(941)**	(481)	202
הרווח הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**1,676**	2,536	2,913
ההפסד הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה		**11**	65	2
הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק		**1,687**	2,601	2,915

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
** גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.
*** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

מאזן מאוחד
ליום 31 בדצמבר 2016

	ביאור	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
נכסים			
מזומנים ופיקדונות בבנקים	11	**80,378**	64,976
ניירות-ערך[1][2]	12, 27	**71,449**	62,884
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר		**375**	119
אשראי לציבור		**276,084**	282,911
הפרשה להפסדי אשראי		**(4,127)**	(4,414)
אשראי לציבור, נטו	30	**271,957**	278,497
אשראי לממשלות	14	**2,561**	2,564
השקעות בחברות כלולות	15	**153**	143
בניינים וציוד	16	**3,363**	3,409
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	17	**–**	–
נכסים בגין מכשירים נגזרים	28	**11,916**	12,789
נכסים אחרים[1]	18	**5,953**	6,257
סך-כל הנכסים		**448,105**	431,638
התחייבויות והון			
פיקדונות הציבור	19	**338,502**	321,727
פיקדונות מבנקים	20	**4,377**	4,773
פיקדונות הממשלה		**345**	354
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר		**484**	83
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	21	**33,560**	34,475
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	28	**12,587**	13,806
התחייבויות אחרות (מזה: 677; 669 בהתאמה, הפרשה להפסדי אשראי בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים)[1]	22	**24,025**	23,201
סך-כל ההתחייבויות		**413,880**	398,419
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	25	**34,047**	33,032
זכויות שאינן מקנות שליטה		**178**	187
סך-כל ההון		**34,225**	33,219
סך-כל ההתחייבויות וההון		**448,105**	431,638

(1) לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה ביאור 33ב.
(2) לפרטים בדבר ניירות-ערך ששועבדו למלווים ראה ביאור 27.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בהון

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

במיליוני ש"ח

	הון מניות ופרמיה	קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	סך הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר	עודפים	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך-הכל הון
יתרה ליום 1 בינואר 2014	7,984	224	8,208	380	19,946	28,534	250	28,784
רווח (הפסד) נקי בשנת החשבון	–	–	–	–	2,713	2,713	(3)	2,710
דיבידנד	–	–	–	–	(448)	(448)	–	(448)
רכישה עצמית של מניות	(85)	–	(85)	–	–	(85)	–	(85)
התאמות ושינויים הנובעים מ:								
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	–	45	45	–	–	45	–	45
מימוש אופציות למניות	105	(100)	5	–	–	5	–	5
רווח כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	–	–	–	202	–	202	1	203
גידול בזכויות שאינן מקנות שליטה	–	–	–	–	–	–	2	2
יתרה ליום 1 בינואר 2015	8,004	169	8,173	582	22,211	30,966	250	31,216
רווח (הפסד) נקי בשנת החשבון	–	–	–	–	3,082	3,082	(63)	3,019
דיבידנד	–	–	–	–	(569)	(569)	–	(569)
התאמות ושינויים הנובעים מ:								
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	–	30	30	–	–	30	–	30
מימוש אופציות למניות	90	(86)	4	–	–	4	–	4
הפסד כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	–	–	–	(481)	–	(481)	(2)	(483)
גידול בזכויות שאינן מקנות שליטה	–	–	–	–	–	–	2	2
יתרה ליום 1 בינואר 2016	8,094	113	8,207	101	24,724	33,032	187	33,219

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח על השינויים בהון

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (המשך)

	הון מניות ופרמיה*	קרנות הון מהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	סך הון וקרנות הון	רווח כולל אחר מצטבר	עודפים	סך-הכל הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	זכויות שאינן מקנות שליטה	סך-הכל הון
יתרה ליום 1 בינואר 2016	**8,094**	**113**	**8,207**	**101**	**24,724**	**33,032**	**187**	**33,219**
רווח (הפסד) נקי בשנת החשבון	**–**	**–**	**–**	**–**	**2,628**	**2,628**	**(12)**	**2,616**
דיבידנד	**–**	**–**	**–**	**–**	**(685)**	**(685)**	**–**	**(685)**
רכישה עצמית של מניות	**(27)**	**–**	**(27)**	**–**	**–**	**(27)**	**–**	**(27)**
התאמות ושינויים הנובעים מ:								
הטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	**–**	**35**	**35**	**–**	**–**	**35**	**–**	**35**
מימוש אופציות למניות	**79**	**(74)**	**5**	**–**	**–**	**5**	**–**	**5**
רווח (הפסד) כולל אחר, נטו לאחר השפעת המס	**–**	**–**	**–**	**(941)**	**–**	**(941)**	**1**	**(940)**
גידול בזכויות שאינן מקנות שליטה	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**2**	**2**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	**8,146**	**74**	**8,220**	**(840)**	****26,667**	**34,047**	**178**	**34,225**

* בניכוי 3,826,498 יתרת מניות באוצר (31.12.15: בניכוי 7,970,392 יתרת מניות באוצר, 31.12.14: בניכוי 14,168,419 יתרת מניות באוצר).

** כולל סך של 2,734 מיליוני ש"ח שאינם ניתנים לחלוקה כדיבידנד.

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

במיליוני ש"ח

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

	2016	2015	2014
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת			
רווח נקי לשנה	**2,616**	3,019	2,710
התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת			
חלקו של הבנק בהפסדים (ברווחים) של חברות כלולות	**(12)**	(19)	(9)
פחת על בניינים וציוד	**651**	664	638
הפחתות	**24**	28	29
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**269**	475	425
רווח ממימוש של ניירות-ערך זמינים למכירה ומוחזקים לפדיון	**(496)**	(571)	(379)
רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות-ערך למסחר	**2**	(29)	(61)
הפסד ממימוש, ירידת-ערך ושינוי בשיעורי ההחזקה בחברות מוחזקות	**–**	31	(3)
רווח ממימוש בניינים וציוד	**(12)**	(14)	(5)
שינוי בהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	**101**	87	115
שינוי בהתחייבויות, נטו, בגין זכויות עובדים	**(154)**	(122)	252
מסים נדחים, נטו	**284**	205	(454)
רווח ממכירות תיקי אשראי	**(93)**	(3)	–
התאמות בגין הפרשי שער	**322**	648	(1,338)
הפרשי צבירה שנכללו בפעולות השקעה ומימון	**(860)**	(1,017)	(1,708)
שינוי נטו בנכסים שוטפים			
פיקדונות בבנקים	**(213)**	1,268	(1,363)
אשראי לציבור	**1,887**	(15,608)	(12,741)
אשראי לממשלות	**(3)**	(718)	(692)
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**(256)**	346	(411)
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**874**	3,461	(5,564)
ניירות-ערך למסחר	**(2,098)**	(2,923)	(1,321)
נכסים אחרים	**440**	1,800	(1,245)
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות			
פיקדונות מבנקים	**(380)**	451	(983)
פיקדונות מהציבור	**17,268**	24,597	20,588
פיקדונות מהממשלה	**(9)**	(101)	(158)
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**414**	50	(199)
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**(1,146)**	(2,960)	4,640
התחייבויות אחרות	**(294)**	(944)	1,223
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת	**19,126**	12,101	1,986

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (המשך)

במיליוני ש"ח

	2016	2015	2014
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה			
רכישת אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**(7)**	(137)	(50)
תמורה מפדיון אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**21**	241	10
רכישת ניירות-ערך זמינים למכירה	**(36,710)**	(26,045)	(32,771)
תמורה ממכירת ניירות-ערך זמינים למכירה	**14,745**	13,780	16,504
תמורה מפדיון ניירות-ערך זמינים למכירה	**15,827**	11,345	22,264
רכישת תיקי אשראי	**(4)**	–	–
תמורה ממכירת תיקי אשראי	**4,331**	499	2
דיבידנדים שהתקבלו מחברות כלולות	**5**	11	19
השקעה בחברות כלולות	**(3)**	–	(11)
תמורה ממימוש השקעות ופירעון הלוואות בחברות כלולות	**–**	–	5
תמורה ממימוש השקעה בחברת בת שיצאה מאיחוד (נספח א')	**–**	22	–
רכישת בניינים וציוד	**(619)**	(631)	(702)
תמורה ממימוש בניינים וציוד	**19**	37	26
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) השקעה	**(2,395)**	(878)	5,296
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) מימון			
הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**3,160**	5,805	3,758
פדיון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(3,401)**	(4,520)	(4,009)
הנפקת מניות ואופציות	**5**	4	5
דיבידנד ששולם לבעלי-מניות הבנק	**(685)**	(569)	(448)
רכישה עצמית של מניות	**(27)**	–	(85)
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) מימון	**(948)**	720	(779)
גידול (קיטון) במזומנים	**15,783**	11,943	6,503
יתרת מזומנים לתחילת השנה	**63,108**	51,823	43,933
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים	**(563)**	(658)	1,387
יתרת מזומנים לסוף השנה	**78,328**	63,108	51,823

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

דוח מאוחד על תזרימי מזומנים
שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (המשך)

במיליוני ש"ח

	2016	2015	2014
ריבית ומסים ששולמו ו/או התקבלו			
ריבית שהתקבלה	**12,798**	11,695	13,502
ריבית ששולמה	**(2,761)**	(3,433)	(5,237)
דיבידנדים שהתקבלו	**44**	56	51
מסים על הכנסה ששולמו	**(2,049)**	(1,930)	(2,693)
מסים על הכנסה שהתקבלו	**21**	156	491

נספח א' – תמורה ממימוש השקעה בחברת בת שאוחדה בעבר			
נכסים והתחייבויות של חברת הבת שאוחדה בעבר, ליום המכירה			
מזומנים שנגרעו	**–**	80	–
נכסים	**–**	174	–
התחייבויות	**–**	(121)	–
נכסים והתחייבויות שנגרעו	**–**	133	–
הפסד הון ממימוש השקעות בחברת בת שאוחדה בעבר	**–**	(31)	–
תמורה שהתקבלה ממימוש השקעה	**–**	102	–
מזומנים שנגרעו	**–**	(80)	–
זרימת מזומנים ממימוש השקעה בחברת בת שיצאה מאיחוד	**–**	22	–

הביאורים לדוחות הכספיים מהווים חלק בלתי נפרד מהם.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית

א. כללי

בנק הפועלים בע"מ (להלן: "הבנק") הינו תאגיד מאוגד בישראל. הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק ערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.
בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית. בנושאים הנותרים, שהם פחות מהותיים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי חשבונאות מקובלים בישראל (Israeli GAAP).
כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית.
הבנק קיבל את אישור הפיקוח על הבנקים לפרסם את הדוחות הכספיים השנתיים על בסיס מאוחד בלבד. בביאור 36 מוצגת תמצית הדוחות הכספיים של הבנק סולו, הכוללת מאזן, דוח רווח והפסד ודוח על תזרימי המזומנים.
הדוחות הכספיים אושרו לפרסום על-ידי דירקטוריון הבנק ביום 29 במרץ 2017.

ב. הגדרות

בדוחות כספיים אלה:
כללי חשבונאות מקובלים בבנקים בארצות-הברית - כללי החשבונאות שבנקים אמריקאים שנסחרים בארצות-הברית נדרשים ליישם בהתאם להיררכיה שנקבעה ב-ASC 105-10 לקודיפיקציה (FAS 168), ובהתאם להנחיות ועמדות של רשות ניירות-ערך האמריקאית ורשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית.
תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) - תקנים ופרשנויות שאומצו על-ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB), והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS), לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על-ידי הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על-ידי הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC), בהתאמה.
חברות מאוחדות/חברות בנות - חברות שדוחותיהן מאוחדים באופן מלא, במישרין או בעקיפין, עם דוחות הבנק.
חברות כלולות - חברות שלבנק יש השפעה מהותית עליהן, למעט חברות בנות. השקעות אילו נמדדות על בסיס שיטת השווי המאזני.
חברות מוחזקות - חברות מאוחדות/חברות בנות וחברות כלולות בקבוצה.
שלוחות בחו"ל - נציגויות, סוכנויות, סניפים או חברות בנות של הבנק מחוץ לישראל.
מטבע הפעילות - המטבע של הסביבה הכלכלית העיקרית שבה פועל הבנק.
מדד - מדד המחירים לצרכן כפי שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה בישראל.
סכום מותאם - סכום נומינלי היסטורי שהותאם למדד בגין דצמבר 2003 בהתאם להוראות גילוי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל.
סכום מדווח - סכום מותאם ליום 31 בדצמבר 2003 ("מועד המעבר"), בתוספת סכומים בערכים נומינליים, שנוספו לאחר מועד המעבר, ובניכוי סכומים שנגרעו לאחר מועד המעבר.
צדדים קשורים ובעלי עניין - כהגדרתם בסעיף 80 להוראות הדיווח לציבור.
יתרת חוב רשומה - מוגדרת כיתרת החוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב.
שווי הוגן - המחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך סילוק התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה.
עלות - עלות בסכום מדווח.
הקבוצה - הבנק והחברות המאוחדות שלו.

ג. בסיס עריכת הדוחות הכספיים

1. עקרונות הדיווח

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים בהתאם להוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים והנחיותיו. בעיקר הנושאים, הוראות אלה מבוססות על כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית. בנושאים הנותרים, שאינם בליבת העסקים, ההוראות מבוססות על תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ועל כללי החשבונאות המקובלים בישראל (Israeli GAAP). כאשר תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) מאפשרים מספר חלופות, או אינם כוללים התייחסות ספציפית למצב מסוים, נקבעו בהוראות אלה הנחיות יישום ספציפיות, המבוססות בעיקר על כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית.

2. מטבע פעילות ומטבע הצגה

השקל הינו המטבע שמייצג את הסביבה הכלכלית העיקרית בה פועל הבנק ועל כן מהווה מטבע הפעילות של הבנק. הדוחות הכספיים מוצגים בש"ח ומעוגלים למיליון הקרוב, למעט אם צוין אחרת. למידע בדבר מטבע הפעילות של שלוחה בנקאית בחו"ל ראה ביאור 1ה.(1) להלן.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

3. בסיס המדידה

הדוחות הוכנו על בסיס העלות ההיסטורית, למעט הנכסים וההתחייבויות המפורטים להלן:

- מכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים אחרים אשר נמדדים בשווי הוגן דרך רווח והפסד;
- מכשירים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה;
- התחייבות בגין תשלום מבוסס מניות אשר יסולק במזומן;
- נכסי והתחייבויות מסים נדחים;
- הפרשות;
- נכסים והתחייבויות בגין הטבות לעובדים;
- השקעות בחברות כלולות המטופלות לפי שיטת השווי מאזני.

ערכם של נכסים לא-כספיים ופריטי הון שנמדדו על בסיס העלות ההיסטורית, הותאם לשינויים במדד המחירים לצרכן עד ליום 31 בדצמבר 2003, היות ועד למועד זה נחשבה כלכלת ישראל ככלכלה היפר-אינפלציונית. החל מיום 1 בינואר 2004 עורך הבנק את דוחותיו הכספיים בסכומים מדווחים.

4. שימוש באומדנים

בעריכת הדוחות הכספיים בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו נדרשת הנהלת הבנק להשתמש בשיקול דעת, בהערכות, אומדנים והנחות אשר משפיעים על יישום המדיניות ועל הסכומים של נכסים והתחייבויות, הכנסות והוצאות. יובהר שהתוצאות בפועל עלולות להיות שונות מאומדנים אלה.

בעת גיבושם של אומדנים חשבונאיים המשמשים בהכנת הדוחות הכספיים של הבנק, נדרשת הנהלת הבנק להניח הנחות באשר לנסיבות ולאירועים הכרוכים באי ודאות משמעותית. בשיקול דעתה בקביעת האומדנים, מתבססת הנהלת הבנק על ניסיון העבר, עובדות שונות, גורמים חיצוניים ועל הנחות סבירות בהתאם לנסיבות המתאימות לכל אומדן. האומדנים וההנחות שבבסיסם נסקרים באופן שוטף. שינויים באומדנים חשבונאיים מוכרים בתקופה שבה תוקנו האומדנים ובכל תקופה עתידית מושפעת.

5. שינוי באומדנים

(1) ביום 19 בינואר 2015 פורסם חוזר הפיקוח על הבנקים לעדכון הוראות הדיווח לציבור הכולל הנחיות בדבר חישוב הפרשה קבוצתית. בהתאם לחוזר, בקביעת הפרשה להפסדי אשראי, על הבנק להביא בחשבון, בין היתר, הן את הפסדי העבר, אשר יחושבו בהתאם לממוצע הפסדי העבר בחמש השנים האחרונות, והן את ההתאמות בגין הגורמים הסביבתיים שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים.

במהלך שנת 2015 פיתח הבנק מודל לחישוב ההפרשה הקבוצתית המביא בחשבון מקדמי התאמה איכותיים כנדרש בהוראות. המודל שאומץ כולל אומדנים לגבי גורמים המשפיעים על קביעת מקדם ההתאמה בכל ענף משק מעל לממוצע הפסדי העבר בחמש השנים האחרונות ובהם, מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף, תנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי בענף, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות, השפעות השינויים בריכוזיות האשראי ועוד.

ביום 20 בפברואר 2017 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב על פיו בשנים 2016 ו-2017 ימשיכו השנים 2011 ואילך להילקח בחשבון לצורך קביעת שיעורי ההפסד ההיסטוריים, המשמשים בסיס לחישוב ההפרשה הקבוצתית.

לפירוט נוסף ראה ביאור 1.ה.(4) להלן.

(2) בעקבות אישור חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים, עדכן הבנק, ברבעון הראשון של שנת 2016, את ההנחות האקטואריות, ביחס לשיעורי העזיבה של מנהלים בחוזה אישי בכיר, על מנת לשקף את ההסתברות המוגברת לעזיבת מנהלים בכירים.

עם גיבוש תוכנית תגמול חדשה, לאחר חתימת מנהלים בכירים על הסכמים חדשים, ופרישת מנהלים אחרים, עדכן הבנק פעם נוספת את שיעורי העזיבה ביחס למנהלים בכירים.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016, הסתכמה השפעת עדכון ההנחות בדבר שיעורי עזיבה, בעקבות אישור החוק, בגין המנהלים הבכירים המועסקים בבנק, ובעקבות החתימה על ההסכמים החדשים, בגידול ההתחייבות האקטוארית (ביחס להתחייבות ליום 31 בדצמבר 2015) בסך של כ-85 מיליון ש"ח, אשר נזקף לרווח כולל אחר.

לפרטים נוספים בדבר חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים - ראה ביאור 23.ג.

(3) ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בדבר התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל (להלן: "המכתב"), על פיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לבחון ולאשר תוכנית רב שנתית להתייעלות בחמש השנים הבאות ועקרונות להתייעלות ארוכת טווח. על-פי האמור במכתב, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התוכנית, לעניין חישוב הלימות ההון, על פני חמש שנים.

ביום 27 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות רב שנתית. על-פי תוכנית ההתייעלות שאושרה צפויים לפרוש מקבוצת הבנק כ-1,500 עובדים בשנים 2017-2020. כמו-כן, הבנק עדכן את שיעורי העזיבה לטווח ארוך של עובדים בתנאים מיטיבים. שיעורי העזיבה החדשים משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משוקלל של כ-7.5% לשנה לעומת שיעור של 6.25% לשנה טרם השינוי. עלויות עדכון ההתחייבות האקטוארית בגין תוכנית ההתייעלות, ובגין עדכון שיעורי העזיבה, על סך כ-1.2 מיליארד ש"ח, המהווים הפסד אקטוארי נזקפו לרווח כולל אחר.

לפרטים נוספים בדבר תוכנית ההתייעלות - ראה ביאור 23.ז.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ד. יישום לראשונה של תקני חשבונאות, עדכוני תקינה חשבונאית והוראות הפיקוח על הבנקים

(1) אימוץ כללי החשבונאות בארצות-הברית בנושא צירופי עסקים, איחוד דוחות כספיים והשקעות בחברות מוחזקות

ביום 10 ביוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר לפיו תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי יידרשו לאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא צירופי עסקים, איחוד דוחות כספיים והשקעות בחברות מוחזקות, ובין היתר, את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בהוראות בנושאים אלה. כמו-כן, הובהר כי הטיפול החשבונאי שנקבע בהוראות הפיקוח על הבנקים בדבר נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה לפי תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 5 לא יחול על השקעות בחברות כלולות. ההוראות שנקבעו בחוזר בתוקף החל מיום 1 בינואר 2016 ואילך. הבנק יישם את ההוראות באופן של יישום למפרע. ליישום ההוראות לא הייתה השפעה מהותית.

(2) אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא נכסים בלתי מוחשיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פורסם חוזר בדבר "דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא נכסים בלתי מוחשיים". בהתאם לחוזר, נדרש לאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא נכסים בלתי מוחשיים, ובין היתר, את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בהוראות נושא 350 בקודיפיקציה בדבר "נכסים בלתי מוחשיים - מוניטין ואחרים" לרבות את הכללים בהקשר לירידת-ערך של נכסי תוכנה לשימוש עצמי. בהקשר זה, הטיפול החשבונאי במוניטין, לרבות בחינת ירידת הערך שלו, עודכן בהתאם לחוזר בדבר "דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא צירופי עסקים ואיחוד דוחות כספיים".
ההוראות שנקבעו בהתאם לחוזר חלות החל מיום 1 בינואר 2016 ואילך. הבנק יישם את ההוראות באופן של יישום למפרע. ליישום ההוראות לא הייתה השפעה מהותית.

(3) דיווח על מגזרי פעילות

מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

מגזר פעילות בהתאם לגישת ההנהלה לפי ASC 280-10 הוא מרכיב בבנק אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות; תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על-ידי מקבל ההחלטות התפעולי הראשי (CODM) לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו; וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד. חלוקת המגזרים בבנק מבוססת על אפיון של מגזרי לקוחות. מגזרים אלו כוללים גם מוצרים בנקאיים. תוצאות מגזר שאינו עומד בקריטריונים לשיוך למגזרי הלקוחות הרלוונטיים נכלל ב"אחרים והתאמות".

מגזרי פעילות פיקוחיים

הבנק מדווח על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים (על פי חוזר מיום 3 בנובמבר 2014). מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות על-פי מחזור הפעילות של הלקוח. לקוחות פרטיים מסווגים בהתאם להיקף הנכסים הפיננסיים למגזר משקי הבית ומגזר הבנקאות הפרטית. לקוחות שאינם אנשים פרטיים מסווגים בעיקר על-פי מחזור הפעילות שלהם למגזרים עסקיים (תוך הפרדה בין עסקים זעירים וקטנים, עסקים בינוניים ועסקים גדולים) גופים מוסדיים ומגזר ניהול פיננסי. מתכונת הדיווח על מגזרי הפעילות הפיקוחיים של הבנק נקבעה בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים וכוללת את המגזרים הבאים: בנקאות פרטית, משקי בית, עסקים זעירים וקטנים, עסקים בינוניים, עסקים גדולים, גופים מוסדיים וניהול פיננסי.
הכללים החדשים יושמו במתכונת מצומצמת מהדוחות הכספיים לשנת 2015. הרחבת מתכונת הדיווח עד למתכונת המלאה מתבצעת בהדרגה עד ליישום מלא בדוחות הכספיים של הרבעון הראשון של שנת 2017.

(4) ארגון מחדש של חוב בעייתי

ביום 22 במאי 2016 פורסם על-ידי הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא ארגון מחדש של חוב בעייתי. ההנחיות בחוזר כוללות, בין היתר, הבהרות לגבי: קריטריונים להענקת ויתור, שיעור הריבית לאחר ארגון מחדש, קביעה אם החייב נמצא בקשיים פיננסיים, דרישות לתיעוד מקיף עבור חידושים, הארכות או שינויים של חובות של לווים הנמצאים בקשיים פיננסיים והחובות שלהם מסווגים כנחותים, שהוחלט כי אינם ארגון מחדש של חוב בעייתי וכן ביצוע ניתוח אשראי עבור חובות שאורגנו מחדש. בנוסף, נקבע כי כאשר נערך ארגון מחדש עוקב, התאגיד הבנקאי אינו נדרש להתייחס יותר לחוב כחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אם מתקיימים שני התנאים הבאים: 1. החייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסים במועד הארגון מחדש העוקב. 2. בהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב, התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב. על מנת לעמוד בשני התנאים כאמור, נדרש, בין היתר שהסכם הארגון מחדש העוקב יהיה בתנאי שוק, לרבות: (1) שיעור ריבית חוזי שאינו נמוך משיעור הריבית בהלוואות חדשות עם מאפייני סיכון אשראי דומים, וכן (2) תנאים אחרים בחוזה, שאינם פחות מיטיבים עם התאגיד הבנקאי לעומת התנאים שהתאגיד הבנקאי היה מציע בהלוואות חדשות כאמור עם מאפייני סיכון אשראי דומים. ההוראות שנקבעו בהתאם לחוזר נכנסו לתוקף החל מיום 31 בדצמבר 2016 על ארגונים מחדש שיבוצעו או יחודשו מיום זה ואילך.
ליישום הוראה זו לא הייתה השפעה מהותית.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ה. מדיניות חשבונאית שיושמה בעריכת הדוחות הכספיים

1. מטבע-חוץ והצמדה

עסקות במטבע-חוץ

עסקות במטבע-חוץ מתורגמות לפי שער החליפין שבתוקף בתאריכי העסקות. נכסים והתחייבויות כספיים הנקובים במטבע-חוץ במועד הדיווח, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף לאותו יום.

נכסים והתחייבויות לא-כספיים הנקובים במטבעות חוץ והנמדדים לפי שווי הוגן, מתורגמים למטבע הפעילות לפי שער החליפין שבתוקף ביום בו נקבע השווי ההוגן. הפרשי שער הנובעים מתרגום מוכרים ברווח והפסד, פרט להפרשים הנובעים מתרגום למטבע הפעילות של מכשירים פיננסיים הוניים לא-כספיים המסווגים כזמינים למכירה, או גידורי תזרים מזומנים, אשר מוכרים ברווח כולל אחר. פריטים לא-כספיים הנקובים במטבע-חוץ והנמדדים לפי עלות היסטורית, מתורגמים לפי שער החליפין שבתוקף למועד העסקה.

שלוחות בנקאיות בחו"ל

בהתאם לקריטריונים שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים בקביעת מטבע הפעילות של שלוחות בנקאיות בחו"ל נדרש הבנק לבחון קיום/אי קיום של כל אחד מהקריטריונים המפורטים להלן:

- הסביבה הראשית בה השלוחה מפיקה ומוציאה מזומנים היא מטבע זר ואילו פעילות השלוחה בשקלים הינה שולית;
- גיוס אוטונומי של הלקוחות על-ידי השלוחה - פעילות השלוחה מול לקוחות הבנק ו/או צדדים קרובים אליהם ו/או צדדים שהופנו לשלוחה על-ידי הבנק אינה משמעותית;
- פעילות השלוחה מול הבנק ו/או מול הצדדים הקשורים לו אינה משמעותית. כמו-כן, אין תלות משמעותית של השלוחה במקורות המימון מהבנק ו/או הצדדים הקשורים לו.
- פעילות השלוחה במהותה הינה עצמאית ועומדת בפני עצמה ואינה הרחבה או השלמה של הפעילות המקומית של הקבוצה. כמו-כן, השלוחה מבצעת את הפעילויות שלה עם מידה משמעותית של אוטונומיות.

כאשר אחד הקריטריונים כאמור אינו מתקיים במובהק, הדבר מצביע על כך שיש לטפל בשלוחה כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו שקל. במצב אחר, הקביעה תבוצע בהתאם לבחינת מכלול הקריטריונים. בהתאם לקריטריונים אלו, מסווג הבנק את שלוחותיו בחו"ל כפעילות חוץ שמטבע פעילותן הינו השקל, למעט בנק הפועלים שוויץ המסווג כפעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה הינו הפרנק השוויצרי.

פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה מהשקל

הנכסים וההתחייבויות של פעילויות חוץ, כולל מוניטין והתאמות לשווי הוגן שנוצרו ברכישה, תורגמו לש"ח לפי שערי החליפין שבתוקף למועד הדיווח. ההכנסות וההוצאות של פעילויות החוץ, תורגמו לש"ח לפי שער החליפין הממוצע החודשי שמתאים למועד ביצוע העסקות.

הפרשי השער בגין התרגום מוכרים ברווח כולל אחר ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום".

בעת מימוש של פעילות חוץ המביא לאובדן שליטה או השפעה מהותית, הסכום המצטבר בקרן התרגום שנובע מפעילות החוץ מסווג מחדש לרווח והפסד כחלק מהרווח או ההפסד מהמימוש.

גידור השקעה נטו בפעילות חוץ

הבנק מיישם חשבונאות גידור בגין הפרשי שער בין מטבע הפעילות של בנק הפועלים שוויץ לבין מטבע הפעילות של הבנק (ש"ח).

הפרשי שער בגין החלק האפקטיבי בגידור הנובעים מתרגום ההתחייבות הפיננסית המגדרת את ההשקעה נטו בבנק הפועלים שוויץ, נזקפים לרווח כולל אחר ומוצגים בהון במסגרת "התאמות מתרגום". החלק שאינו אפקטיבי בגידור נזקף לרווח והפסד.

נכסים והתחייבויות צמודי מדד שאינם נמדדים לפי שווי הוגן

נכסים והתחייבויות הצמודים למדד, נכללים לפי תנאי ההצמדה שנקבעו לגבי כל יתרה.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

מדד ושער חליפין

להלן פרטים על מדד המחירים לצרכן ושערי החליפין היציגים של מטבעות עיקריים ושיעורי השינוי בהם:

	2016	2015	2014	2016	2015
	בנקודות			השינוי ב-% בשנה	
מדד המחירים לצרכן:					
המדד לחודש נובמבר ("ידוע")	**100.9**	101.2	102.1	**(0.3)**	(0.9)
	בש"ח				
שער החליפין ליום 31 בדצמבר:					
שער חליפין של הדולר של ארצות-הברית (בש"ח ל-1 דולר)	**3.845**	3.902	3.889	**(1.5)**	0.3
שער חליפין של הליש"ט (בש"ח ל-1 ליש"ט)	**4.725**	5.784	6.064	**(18.3)**	(4.6)
שער חליפין של האירו (בש"ח ל-1 אירו)	**4.044**	4.247	4.725	**(4.8)**	(10.1)
שער חליפין של הפרנק השוויצרי (בש"ח ל-1 פרנק שוויצרי)	**3.767**	3.925	3.929	**(4.0)**	(0.1)
שער חליפין של הלירה התורכית	**1.089**	1.339	1.666	**(18.7)**	(19.6)

	2016	2015	2014
ליום 31 בדצמבר:			
שיעור ריבית בנק ישראל	**0.10%**	0.10%	0.25%

2. השקעות בחברות מוחזקות

א. דוחות כספיים מאוחדים וזכויות שאינן מקנות שליטה

חברות בנות הינן ישויות הנשלטות על-ידי הקבוצה. הבנק שולט בחברה כאשר יש לו את היכולת לכוון המדיניות והניהול בחברה דרך בעלות בשיעור של מעל ל-50% מהזכויות. הדוחות הכספיים של חברות בנות נכללים בדוחות הכספיים המאוחדים מיום השגת השליטה ועד ליום הפסקת השליטה.

לפיכך, יתרות ועסקות הדדיות בין ישויות אלה ורווחים או הפסדים בין הישויות שטרם מומשו, בוטלו במלואם.

המדיניות החשבונאית של החברות המאוחדות שונתה במידת הצורך על-מנת להתאימה למדיניות חשבונאית שאומצה על-ידי הבנק.

זכויות שאינן מקנות שליטה מייצגות את חלקן בהון חברת הבת, שאינו ניתן לייחוס, במישרין או בעקיפין, לבנק. הזכויות שאינן מקנות שליטה נמדדות במועד צירוף העסקים בשווי הוגן ומוצגות כסעיף נפרד במסגרת הון הבנק.

רווח או הפסד וכל רכיב של רווח כולל אחר מיוחסים לבעלי המניות של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה. סך הרווח או ההפסד ורווח כולל אחר מיוחס לבעלי המניות של הבנק ולזכויות שאינן מקנות שליטה גם אם כתוצאה מכך יתרת הזכויות שאינן מקנות שליטה תהיה שלילית.

עסקות בין הקבוצה לזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן מביאות לאיבוד שליטה מטופלות כעסקות במישור ההוני.

ב. טיפול בישויות בעלות זכויות משתנות

ישות בעלת זכויות משתנות (VIE) היא כזו שעומדת באחד או יותר מהמבחנים המפורטים ב-FAS 167 (ASC 810-10), פרשנות מתוקנת 46 ((R)46 FIN):
(1) ההשקעה ההונית בסיכון אינה מספקת כדי לאפשר לישות לממן את פעולותיה מבלי להזדקק לתמיכה כספית נוספת (subordinated financial support) שמסופקת על-ידי צדדים מעורבים, לרבות מחזיקי מניות; או (2) למשקיעים בהון כקבוצה אין את הכוח באמצעות זכויות הצבעה או זכויות דומות, לכוון את הפעילויות בעלות השפעה משמעותית ביותר על הביצועים הכלכליים של הישות, או שאינם מחויבים לספוג את חלקם היחסי בהפסדים הצפויים או ברווחים השיוריים הצפויים של הישות.

הבנק ייחשב לנהנה העיקרי (primary beneficiary) וה-VIE תאוחד בדוחות הכספיים אם לבנק יש את הכוח לכוון את הפעילויות בעלות השפעה משמעותית ביותר על הביצועים הכלכליים של ה-VIE, וכן אם לבנק יש את הזכות לקבל הטבות מה-VIE או מחויבות לספוג את הפסדיה, אשר פוטנציאלית עשויים להיות משמעותיים עבור ה-VIE.

לבנק קיימות זכויות משתנות אחרות ב-VIE שאינן מאוחדות מכיוון שהבנק אינו הנהנה העיקרי.

לפרטים נוספים לגבי ישויות בעלות זכויות משתנות, ראה ביאור 26.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ג. השקעה בחברות כלולות

חברות כלולות הינן ישויות בהן יש לבנק השפעה מהותית על המדיניות הפיננסית והתפעולית, אך לא הושגה בהן שליטה. קיימת הנחה לפיה החזקה בשיעור של 20% עד 50% במוחזקת מקנה השפעה מהותית.

השקעה בחברות כלולות מטופלת בהתאם לשיטת השווי המאזני ומוכרת לראשונה לפי עלותה. עלות ההשקעה כוללת עלויות עסקה. הדוחות הכספיים כוללים את חלקו של הבנק בהכנסות ובהוצאות, ברווח או הפסד וברווח כולל אחר של ישויות מוחזקות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני, לאחר התיאומים הנדרשים כדי להתאים את המדיניות החשבונאית לזו של הבנק מהיום בו מתקיימת ההשפעה המהותית ועד ליום שבו לא מתקיימת עוד ההשפעה המהותית.

ד. צירופי עסקים

הבנק מיישם לגבי כל צירופי העסקים את שיטת הרכישה (Acquisition Method). מועד הרכישה הינו המועד בו הרוכשת משיגה שליטה על הנרכשת.

הבנק מכיר במוניטין למועד הרכישה לפי השווי ההוגן של התמורה שהועברה, לרבות סכומים שהוכרו בגין זכויות כלשהן שאינן מקנות שליטה בנרכשת, וכן השווי ההוגן למועד הרכישה של זכויות הוניות בנרכשת שהוחזקו קודם לכן על-ידי הרוכשת, בניכוי הסכום נטו שיוחס ברכישה לנכסים הניתנים לזיהוי שנרכשו ושל ההתחייבויות שניטלו.

3. בסיס ההכרה בהכנסות ובהוצאות

ככלל, הכנסות והוצאות נכללות בדוח רווח והפסד על בסיס צבירה, הבנק מטפל בהכנסות ובהוצאות הבאות כפי שנקבע בהוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו כדלקמן:

א. ריבית שנצברה על חובות בעייתיים שסווגו כחובות שאינם מבצעים מוכרת כהכנסה על בסיס מזומן כאשר לא קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת של חוב פגום. במצבים אלה סכום שנגבה על חשבון הריבית שיוכר כהכנסת ריבית, מוגבל לסכום שהיה נצבר בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי שיעור הריבית החוזי. הכנסות ריבית על בסיס מזומן מסווגות בדוח רווח והפסד במסגרת הכנסות ריבית בסעיף הרלוונטי. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת, כל התשלומים שנגבו משמשים להקטנת קרן ההלוואה. כמו-כן, ריבית על סכומים בפיגור בגין הלוואות לדיור מוכרת בדוח רווח והפסד על בסיס הגבייה בפועל.

ב. עמלות אשר חויבו ביצירת אשראי, למעט בגין הלוואות לתקופה של עד שלושה חודשים, אינן מוכרות באופן מיידי כהכנסה בדוח רווח והפסד, אלא נדחות ומוכרות לאורך חיי ההלוואה כהתאמת התשואה. הכנסות מעמלות כאמור נזקפות לפי שיטת הריבית האפקטיבית ומדווחות כחלק מהכנסות ריבית.

ג. עמלות הקצאת אשראי מטופלות בהתאם לסבירות המימוש של המחויבות למתן האשראי. במידה שהסבירות קלושה, העמלה מוכרת על בסיס קו ישר לאורך תקופת המחויבות. אחרת, יש לדחות את ההכרה בהכנסה מעמלות אלה עד למועד מימוש המחויבות או עד למועד פקיעתה, לפי המוקדם. אם המחויבות מומשה, אזי העמלות מוכרות בדרך של התאמת התשואה לאורך חיי ההלוואה כאמור לעיל. אם המחויבות פקעה מבלי שמומשה, העמלות מוכרות במועד הפקיעה ומדווחות במסגרת הכנסות מעמלות. לעניין זה, הבנק מניח כי הסבירות למימוש ההתחייבות אינה קלושה.

ד. במקרים של מימון מחדש או ארגון מחדש של חובות שאינם בעייתיים, יש לבחון האם השינוי בתנאי ההלוואה הינו מינורי או לא. במקרים שהשינוי אינו מינורי, כל העמלות שטרם הופחתו וכן עמלות פירעון מוקדם שנגבו מהלקוח בגין שינוי בתנאי אשראי מוכרות ברווח והפסד. אחרת, העמלות הנ"ל נכללות כחלק מההשקעה נטו בהלוואה החדשה ומוכרות כהתאמת תשואה כאמור לעיל. לעניין זה, הבנק מניח כי השינויים בתנאי החוב הינם מינוריים.

ה. עמלות פירעון מוקדם שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לפני 1 בינואר 2014 ושטרם הופחתו, מוכרות על פני תקופה של שלוש שנים או התקופה הנותרת של ההלוואה, לפי הקצר מביניהם. עמלות שחויבו בגין פירעון מוקדם שבוצע לאחר 1 בינואר 2014 מוכרות מיידית במסגרת הכנסות ריבית.

ו. הכנסות מעמלות בגין מתן שירותים (כגון: מפעילות בניירות-ערך ומכשירים נגזרים, מכרטיסי אשראי, ניהול חשבון, הפרשי המרה ופעילות סחר חוץ) מוכרות ברווח והפסד כאשר לבנק נצמחת זכאות לקבלתן. עמלות מסוימות כגון עמלות בגין ערבויות ועמלות מסוימות בגין ליווי פרויקטים מוכרות באופן יחסי על פני תקופת העסקה.

ז. ניירות-ערך - ראה סעיף ה(5) להלן.

ח. מכשירים פיננסיים נגזרים - ראה סעיף ה(6) להלן.

4. חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי

בהתאם להוראה של הפיקוח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי מיישם הבנק את תקן חשבונאות אמריקאי ASC 310 ועמדות של רשויות הפיקוח על הבנקים בארצות-הברית ושל הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית, כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור, בעמדות ובהנחיות הפיקוח על הבנקים. בנוסף, מיישם הבנק את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא טיפול בחובות בעייתיים, ואת הוראות הפיקוח על הבנקים בנושא עדכון הגילוי על איכות האשראי של חובות ועל הפרשה להפסדי אשראי. בנוסף, בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים מיום 19 בינואר 2015, מיישם הבנק את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנוגע לחישוב ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי שאינו לדיור ובפרט בנוגע לאשראי לאנשים פרטיים, כאמור להלן.

תחולת ההוראות

ההוראות מיושמות לגבי כל יתרות החוב, כגון, פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה וכו'. אשראי לציבור ויתרות חוב אחרות לגביהם לא נקבעו בהוראות הדיווח לציבור כללים ספציפיים בדבר מדידת הפרשה להפסדי אשראי (כגון: אשראי לממשלה, פיקדונות בבנקים וכד') מדווחים בספרי הבנק לפי יתרת חוב רשומה. יתרת החוב הרשומה מוגדרת כיתרת החוב, לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות, אך לפני ניכוי הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב. יתרת החוב הרשומה אינה כוללת ריבית צבורה שלא הוכרה, או שהוכרה בעבר ולאחר מכן בוטלה.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

סיווג אשראי בעייתי
בהתאם להוראות בנק ישראל, הבנק קבע נהלים לזיהוי אשראי בעייתי ולסיווג חובות ופריטי אשראי חוץ-מאזני בעייתיים כפגומים, נחותים או בהשגחה מיוחדת.

אשראי פגום
אשראי מסווג כפגום, כאשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהבנק לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו לפי התנאים החוזיים המקוריים עם הלקוח. קבלת החלטה בדבר סיווג אשראי כפגום מבוססת, בין היתר, על מצב הפיגור של החוב, הערכת מצבו הפיננסי וכושר הפירעון של הלווה, קיום ומצב הביטחונות, מצבם הפיננסי של ערבים, אם קיימים, ומחויבותם לתמוך בחוב ויכולת הלווה להשיג מימון מצד ג'. בכל מקרה, חוב המוערך על בסיס פרטני מסווג כפגום כאשר קרן או ריבית בגינו מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר. כמו-כן, כל חוב שתנאיו שונו במסגרת ארגון מחדש של חוב בעייתי יסווג כחוב פגום, אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור, בהתאם לנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות.
חוב פגום חוזר להיות מסווג כחוב שאינו פגום רק כאשר אין בגינו רכיבי קרן או ריבית אשר הגיע מועדם וטרם שולמו והבנק צופה פירעון של הקרן הנותרת והריבית בשלמותם לפי תנאי החוזה.

אשראי נחות
סיכון אשראי נחות, כולל סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני שאינו מוגן באופן מספק על-ידי השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי שסווג כאמור נדרש שתהיינה חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב, שכן קיימת אפשרות ברורה שהבנק יספוג הפסד מסוים, אם הליקויים לא יתוקנו. סיכון אשראי חוץ-מאזני יסווג כנחות אם קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית לכך שההתחייבות התלויה בגין הסעיף החוץ-מאזני תתממש, ובנוסף החובות שיתכן שירכשו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג של חובות נחותים.
אשראי שאינו נבחן פרטנית, אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.

אשראי בהשגחה מיוחדת
סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת, כולל סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני בעל חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של ההנהלה. אם לא יטופלו, התוצאה של חולשות פוטנציאליות אלו עלולה להיות התדרדרות בסיכויים לפירעון של האשראי או במעמד של הבנק כנושה בתאריך עתידי מסוים. סיכון אשראי חוץ-מאזני יסווג בהשגחה מיוחדת אם קיימת הסתברות, שהינה לפחות אפשרית לכך, שההתחייבות התלויה בגין הסעיף החוץ-מאזני תתממש, ובנוסף החובות שיתכן שירכשו כתוצאה מהתממשות ההתחייבות התלויה ראויים לסיווג של חובות בהשגחה מיוחדת.

לעניין סיווג אשראי בעייתי חוב בפיגור הינו חוב בו קרן או ריבית לא שולמו במועדם בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים. חשבון עו"ש/חח"ד ידווח כחוב בפיגור כאשר החשבון נותר ברציפות ביתרת חובה (בהיעדר מסגרת מאושרת), או בחריגה ממסגרת האשראי המאושרת, למשך 30 ימים או יותר או אם בתוך מסגרת האשראי נזקפו לזכות אותו חשבון סכומים הנמוכים מיתרת החובה ומהמסגרת במשך תקופה של 180 ימים. הלוואות ידווחו כחוב בפיגור כאשר הקרן או ריבית לא שולמו לאחר 30 יום מהמועד שנקבע לתשלומם, בהתאם לתנאי הפירעון החוזיים של החוב.

הפרשה להפסדי אשראי
הבנק נדרש לקיים הפרשה להפסדי אשראי ברמה נאותה, על-מנת לכסות הפסדי אשראי צפויים, בהתייחס לתיק האשראי שלו. בנוסף, הבנק נדרש לקיים, הפרשה ברמה מתאימה כדי לכסות הפסדי אשראי צפויים הקשורים למכשירי אשראי חוץ-מאזניים, כגון התקשרויות למתן אשראי, מסגרות אשראי שלא נוצלו וערבויות.
ההפרשה לכיסוי הפסדי האשראי הצפויים בהתייחס לתיק האשראי מוערכת באחד משני מסלולים: "הפרשה פרטנית" ו"הפרשה קבוצתית". כמו-כן, הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי.

הפרשה פרטנית
הבנק בחר לזהות לצורך בחינה פרטנית חובות שסך יתרתם החוזית (ללא ניכוי מחיקות חשבונאיות, ריבית שלא הוכרה, הפרשה להפסדי אשראי וביטחונות), מקובצות ברמת הלקוח, הינה מעל 1 מיליון ש"ח (בחברת כרטיסי אשראי מאוחדת מעל 500 אלפי ש"ח), וכן חובות לקוחות בארגון מחדש של חוב בעייתי.
הפרשה פרטנית להפסדי אשראי נבחנת לגבי כל חוב שסווג כפגום.
ההפרשה הפרטנית להפסדי אשראי מוערכת בהתבסס על תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, מהוונים בשיעור הריבית המקורית של החוב. כאשר נקבע כי החזר החוב הינו מותנה בביטחון או כאשר הבנק קובע שצפויה תפיסת נכס, ההפרשה הפרטנית מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון ששועבד להבטחת אותו חוב, לאחר הפעלת מקדמים זהירים ועקביים שמשקפים, בין היתר, את התנודתיות בשווי ההוגן של הביטחון, את הזמן שיעבור עד למועד המימוש בפועל ואת העלויות הצפויות במכירת הביטחון.
ההפרשה הפרטנית הנדרשת בהתייחס למכשירי האשראי החוץ-מאזניים תוערך בהתאם לכללים שנקבעו בתקן חשבונאות אמריקאי Contingencies ASC 450 (טיפול חשבונאי בתלויות).

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

הפרשה קבוצתית

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מחושבת כדי לשקף הפרשות לירידת-ערך בגין הפסדי אשראי בלתי מזוהים פרטנית הגלומים בקבוצות גדולות של חובות קטנים בעלי מאפייני סיכון דומים, וכן בגין חובות שנבחנו פרטנית ונמצא שהם אינם פגומים. ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מחושבת בהתאם לכללים שנקבעו ב-ASC 450 ובהתאם להוראת הפיקוח על הבנקים, בהתבסס על שיעורי הפסד היסטוריים בחלוקה לענפי משק שונים ובחלוקה בין אשראי בעייתי לאשראי לא בעייתי, בטווח של שנים לאורך התקופה שמתחילה ביום 1 בינואר 2011 ומסתיימת במועד הדיווח. הבנק משתמש בשיעור הפסדים אשר מהווה ממוצע שיעורי הפסדי העבר בטווח השנים האמור. בנוסף לחישוב טווח שיעורי הפסד היסטוריים בענפי משק שונים, לצורך קביעת שיעור ההפרשה הבנק מתחשב בגורמים סביבתיים רלוונטיים, לרבות מגמות בהיקפי האשראי בכל ענף ותנאים ענפיים, נתונים מקרו כלכליים, הערכת איכות כללית של האשראי לענף משק, שינויים בנפח ובמגמה של יתרות בפיגור ויתרות פגומות והשפעות השינויים בריכוזיות האשראי.
לעניין זה, בהתאם להוראות המפקח הנוגעות להפרשה קבוצתית בגין אשראי לענף משק אנשים פרטיים, נדרש הבנק להביא בחשבון שיעור התאמה איכותי שלא יפחת מ-0.75% מיתרת האשראי הצרכני הלא פגום. מהאמור הוחרג סיכון אשראי הנובע מחייבים בגין כרטיסי אשראי בנקאיים ללא חיוב ריבית.
כמו-כן, בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים, סכום ההפרשה הקבוצתית בתום כל תקופת דיווח לא יפחת מסכום ההפרשה הכללית והנוספת שהיו מחושבות לאותו מועד בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315, מגולם בשיעור המס.

הפרשה בגין הלוואות לדיור

הפרשה מזערית בגין הלוואות לדיור מחושבת לפי נוסחה שקבע הפיקוח על הבנקים, בהתחשב בעומק הפיגור, באופן שבו שיעורי ההפרשה גדלים ככל שמעמיק הפיגור. על-פי הוראות הנספח להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 314 בנושא הערכה נאותה של סיכוני אשראי ומדידה נאותה של חובות, חישוב ההפרשה לפי נוסחת עומק הפיגור יבוצע, במידת הצורך, לכלל ההלוואות לדיור, למעט הלוואות שאינן נפרעות בתשלומים תקופתיים והלוואות המממנות פעילות בעלת אופי עסקי.
הבנק גיבש מדיניות שנועדה להבטיח כי יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי בגין הלוואות לדיור לא תפחת משיעור של 0.35% מיתרת ההלוואות האמורות למועד הדיווח.

הפרשה קבוצתית בגין סיכון אשראי חוץ-מאזני

בהתאם להנחיות של הפיקוח על הבנקים, ההפרשה הקבוצתית הנדרשת בהתייחס לסיכון אשראי חוץ-מאזני מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני (כמפורט לעיל), תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ-מאזני. שיעור המימוש לאשראי מחושב בהתבסס על מקדמי המרה לאשראי כמפורט בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203, מדידה והלימות הון - סיכון אשראי - הגישה הסטנדרטית בהתאמות מסוימות.
יתרת הפרשה זו לא מנוכה מסעיף אשראי לציבור והיא נכללת בסעיף התחייבויות אחרות במאזן.
הבנק בוחן את הנאותות הכוללת של ההפרשה להפסדי אשראי. הערכת נאותות כאמור, מתבססת על שיקול הדעת של ההנהלה אשר מתחשב בסיכונים הגלומים בתיק האשראי.

הכרה בהכנסה

החל ממועד סיווג החוב כפגום הבנק מפסיק לצבור בגינו הכנסות ריבית (לרבות הפרשי הצמדה למדד עבור חובות שסווגו כפגומים). כמו-כן, במועד סיווג החוב כפגום הבנק מבטל את כל הכנסות הריבית שנצברו וטרם נגבו, ואשר הוכרו כהכנסה ברווח והפסד. החוב ממשיך להיות מסווג כחוב שאינו צובר הכנסות ריבית, כל עוד לא בוטל לגביו הסיווג כחוב פגום. עם זאת, חוב אשר פורמלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מטופל כחוב פגום שצובר הכנסות ריבית בהתאם לתנאים המצטברים הבאים: 1. צפוי שהחוב ישולם במלואו על-פי לוח הסילוקין החדש של ההלוואה. 2. במקרה של לוח סילוקין בתשלומי קרן וריבית חודשיים רציפים - שולמו לפחות 6 תשלומים רציפים או במקרה בו אין לוח סילוקין בתשלומי קרן וריבית חודשיים רציפים - עברה לפחות חצי שנה ממועד הקמת ההלוואה וגם שולם לפחות 20% מיתרת הקרן. 3. אין ללקוח התראת חוב בפיגור. 4. כל ארגוני החוב של הלקוח הינם צוברים. בנוסף, בעת גביה במזומן, כאשר צפוי כי יתרת החוב הרשומה תיפרע במלואה, ניתן להכיר בהכנסות מימון בגובה הכנסות הריבית שהיו נצברות בתקופת הדיווח על היתרה הרשומה הנותרת של החוב לפי השיעור החוזי. היתרה שהתקבלה במזומן מעבר לסכום זה ואשר לא נרשמה כהקטנת היתרה הרשומה הנותרת, תירשם כגביית מחיקות חשבונאיות קודמות. כאשר קיים ספק לגבי גביית היתרה הרשומה הנותרת של חוב פגום, כל התשלומים שהתקבלו ישמשו להקטנת היתרה הרשומה במידה הנדרשת להסרת ספק זה.
לגבי חובות שאינם נבחנים פרטנית ומופרשים על בסיס קבוצתי, אשר מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, הבנק אינו מפסיק צבירת הכנסות ריבית, עד למחיקתם חשבונאית.

ארגון מחדש של חוב בעייתי

חוב אשר פורמלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב (הפחתה או דחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב) או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב (בחלקו או במלואו).
לצורך קביעה האם הסדר חוב שבוצע על-ידי הבנק מהווה ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מבצע בחינה איכותית של מכלול התנאים של ההסדר והנסיבות במסגרתן הוא בוצע, וזאת במטרה לקבוע האם החייב מצוי בקשיים פיננסיים והאם במסגרת ההסדר הבנק העניק ויתור לחייב. לצורך קביעה זאת, הבנק בוחן את יכולת הגביה מהלקוח וכן האם קיימים סממנים המצביעים על היותו של הלווה בקשיים במועד ההסדר או על קיום אפשרות סבירה שהלווה יקלע לקשיים פיננסיים לולא ההסדר.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

הבנק לא מסווג חוב כחוב בעייתי שאורגן מחדש אם במסגרת ההסדר הוענקה לחייב דחיית תשלומים שאינה מהותית בהתחשב בתדירות התשלומים, בתקופה החוזית לפירעון ובמשך החיים הממוצע הצפוי של החוב המקורי. לעניין זה, אם בוצעו מספר הסדרים הכרוכים בשינוי תנאי החוב, הבנק מביא בחשבון את ההשפעה המצטברת של הארגונים הקודמים לצורך קביעה האם הדחייה בתשלומים אינה מהותית.
חובות שאורגנו מחדש, לרבות כאלה שטרם הארגון מחדש לא נבחנו על בסיס פרטני, מסווגים כחובות פגומים ומוערכים על בסיס פרטני לצורך ביצוע הפרשה להפסדי אשראי או מחיקה חשבונאית. ככלל, חוב בעייתי שאורגן מחדש ימשיך להימדד ולהיות מסווג כחוב פגום עד שישולם במלואו. עם זאת, בנסיבות מסוימות, כאשר נערך לחוב ארגון מחדש של חוב בעייתי ולאחר מכן התאגיד הבנקאי והחייב נכנסו להסכם נוסף של ארגון מחדש, התאגיד הבנקאי אינו נדרש להתייחס יותר לחוב כחוב שעבר ארגון מחדש של חוב בעייתי אם מתקיימים שני התנאים הבאים:
א. החייב אינו נמצא יותר בקשיים פיננסיים במועד הארגון מחדש העוקב.
ב. בהתאם לתנאי הארגון מחדש העוקב, התאגיד הבנקאי לא העניק ויתור לחייב (לרבות לא העניק ויתור על קרן על בסיס מצטבר ממועד מתן ההלוואה המקורי).
חוב כאמור שעבר ארגון מחדש עוקב והוסר לגביו הסיווג כפגום, יוערך על בסיס קבוצתי לצורך כימות ההפרשה להפסדי אשראי ויתרת החוב הרשומה של החוב לא תשתנה בעת הארגון העוקב (למעט אם התקבל או שולם מזומן).
אם בתקופות עוקבות חוב כאמור נבחן פרטנית ונמצא שיש להכיר בגינו בירידת-ערך או שמבוצע לו ארגון מחדש של חוב בעייתי, הבנק מחזיר לחוב סיווג פגום ומטפל בו כבארגון מחדש של חוב בעייתי.

מחיקה חשבונאית

הבנק מוחק חשבונאית כל חוב או חלק ממנו המוערך על בסיס פרטני שנחשב כאינו בר גביה ובעל ערך נמוך כך שהותרתו כנכס אינה מוצדקת, או חוב בגינו מנהל הבנק מאמצי גביה ארוכי טווח (המוגדרים ברוב המקרים כתקופה העולה על שנתיים). במקרה בו מדובר בחוב מותנה בביטחון אשר ההפרשה הפרטנית בגינו מוערכת בהתבסס על השווי ההוגן של הביטחון, הבנק מוחק חשבונאית כל יתרת חוב העולה על השווי ההוגן של הביטחון בניכוי עלויות מימוש. לגבי החובות שאינם מוערכים על בסיס פרטני, נקבעו כללי המחיקה בהתבסס על תקופת הפיגור שלהם (ברוב המקרים מעל 150 ימי פיגור רצופים) ועל סממני בעייתיות אחרים. יובהר כי מחיקות חשבונאיות אינן כרוכות בויתור משפטי והן מקטינות את יתרת החוב המדווחת לצרכים חשבונאיים בלבד, תוך יצירת בסיס עלות חדש לחוב בספרי הבנק. למרות האמור לעיל, לגבי חובות שנבחנים על בסיס קבוצתי שעברו ארגון מחדש של חוב בעייתי אשר כשל, נבחן הצורך במחיקה חשבונאית מיידית. בכל מקרה, לגבי חובות כאמור מבוצעת מחיקה חשבונאית לא יאוחר מהמועד שבו החוב הופך לחוב בפיגור של 60 ימים או יותר ביחס לתנאי הארגון מחדש.

נכסים שנתפסו (Foreclosed Assets)

במקרה בו בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי בו הבנק קיבל נכסים כפירעון מלא או חלקי של חוב, למשל זכויות בהון, חייבים מצד שלישי או נכסים אחרים שימכרו לאחר מכן, יוכרו נכסים אלה לפי שווים ההוגן של הנכסים במועד התפיסה. אם הנכסים שנתקבלו מהווים פירעון מלא של החוב ובמועד התפיסה עולה יתרת החוב הרשומה על השווי ההוגן של הנכסים, מכיר הבנק בהפרשה להפסדי אשראי. בכל מקרה במידה והנכסים שהתקבלו נמכרו זמן קצר לאחר תפיסתם (לרוב עד 90 יום), כל עוד לא חל שינוי מהותי באומדן השווי ההוגן, מחליף הבנק את אומדן השווי ההוגן במחיר שהתקבל במכירה בניכוי עלויות מכירה ומתאים את ההפרשה להפסדי אשראי.

5. ניירות-ערך

א. ניירות-ערך בהם משקיע הבנק מסווגים לשלושה תיקים כלהלן:

- אגרות-חוב מוחזקות לפדיון - אגרות-חוב אשר לבנק יש כוונה ויכולת להחזיקן עד למועד הפדיון, למעט אגרות-חוב אשר ניתנות לפירעון מוקדם או לסילוק בדרך אחרת כך שהבנק לא יכסה, במהות את כל (substantially all) השקעתו הרשומה. אגרות-חוב מוחזקות לפדיון מוצגות במאזן לפי העלות בתוספת ריבית, הפרשי הצמדה והפרשי שער שנצברו, בהתחשב בחלק היחסי של הפרמיה או הניכיון ובניכוי הפסדים בגין ירידת-ערך שהינה בעלת אופי אחר מזמני.
- ניירות-ערך למסחר - ניירות-ערך אשר נרכשו ומוחזקים במטרה למוכרם בתקופה הקרובה, למעט מניות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין. ניירות-ערך למסחר מוצגים במאזן לפי השווי ההוגן ביום הדיווח. רווחים והפסדים מהתאמות לשווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד לסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות למסחר.
- ניירות-ערך זמינים למכירה - ניירות-ערך אשר לא סווגו כאגרות-חוב מוחזקות לפדיון או כניירות-ערך למסחר. מניות שקיים לגביהן שווי הוגן זמין ואגרות-חוב נכללות במאזן לפי שוויין ההוגן ביום הדיווח. מניות שלא קיים לגביהן שווי הוגן זמין נמדדות במאזן לפי עלות. רווחים או הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן לא נכללים בדוח רווח והפסד ומדווחים נטו, בניכוי עתודה מתאימה למס, בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר. רווחים או הפסדים שמומשו, מוצגים בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית מפעילות שאינה ממסחר.

ב. הכנסות מדיבידנד, צבירת ריבית, הפרשי הצמדה ושער, הפחתת פרמיה או ניכיון (לפי שיטת הריבית האפקטיבית), וכן הפסדים מירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני נזקפים לדוח רווח והפסד.

ג. השקעות הבנק בקרנות הון סיכון מטופלות לפי עלות בניכוי הפסדים מירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני. רווח מהשקעות הון סיכון נזקף לדוח רווח והפסד בעת מימוש ההשקעה.

ד. לעניין חישוב שווי הוגן - ראה סעיף ה(7) להלן.

ה. לעניין טיפול בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני - ראה סעיף ה(8) להלן.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

6. מכשירים פיננסיים נגזרים, לרבות חשבונאות גידור

א. הבנק מחזיק מכשירים פיננסיים נגזרים לצרכי גידור סיכוני מטבע-חוץ וסיכוני ריבית, וכן נגזרים שאינם משמשים לגידור, לרבות נגזרים משובצים.

ב. במועד יצירת הגידור הבנק מתעד באופן פורמלי את יחסי הגידור בין המכשיר המגדר והפריט המגודר, לרבות מטרת ניהול הסיכונים והאסטרטגיה של הבנק לביצוע הגידור, וכן האופן בו הבנק יעריך את אפקטיביות יחסי הגידור. הבנק מעריך את האפקטיביות של יחסי הגידור הן בתחילת הגידור והן על בסיס מתמשך בהתאם למדיניות ניהול הסיכונים שלו.

ג. גידור תזרימי מזומנים

כאשר נגזר מיועד כמכשיר מגדר לחשיפה להשתנות של תזרימי מזומנים עתידיים צפויים, שניתן לייחס לסיכון מסוים המיוחס לנכס או להתחייבות שהוכרו או לעסקה חזויה שקרוב לוודאי (probable) שתתבצע ויכולה להשפיע על רווח והפסד, שינויים בשוויו ההוגן בגין החלק המגדר האפקטיבי, נזקפים ישירות לרווח כולל אחר. בגין החלק שאינו אפקטיבי, נזקפים השינויים בשווי ההוגן לרווח והפסד.

הסכום המוכר ברווח כולל אחר יסווג מחדש לדוח רווח והפסד בתקופה בה תזרימי המזומנים ישפיעו על דוח רווח והפסד ויוצג באותו הסעיף בדוח רווח והפסד בו נמצא הפריט המגודר.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור תזרים מזומנים, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור. הרווח או ההפסד שנצבר ברווח כולל אחר והוצג בהון קודם לכן, נשאר בהון עד אשר מתקיימת העסקה החזויה או עד אשר קרוב לוודאי כי העסקה החזויה לא תתרחש. אם קרוב לוודאי שהעסקה החזויה לא תתרחש, הרווח או ההפסד המצטבר בגין המכשיר המגדר שהוכר ברווח כולל אחר יסווג מחדש לרווח והפסד.

ד. גידור שווי הוגן

שינויים בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי נגזר שיועד לגידור שווי הוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. הפריט המגודר מוצג אף הוא בשווי הוגן, בהתייחס לסיכונים שגודרו, והשינויים בשווי ההוגן נזקפים לדוח רווח והפסד. החלק האפקטיבי מוכר בסעיף הכנסות/הוצאות ריבית, בעקביות לסיווג של ההכנסות/ההוצאות בגין הפריט המגודר. החלק הלא אפקטיבי מוכר בהכנסות מימון שאינן מריבית.

אם המכשיר המגדר אינו עונה עוד לקריטריונים לגידור חשבונאי, או שהוא פוקע, נמכר, מבוטל או ממומש, או שהבנק מבטל את הייעוד של גידור שווי הוגן, אזי נפסק הטיפול לפי חשבונאות גידור. כאשר התקשרות איתנה מגודרת אינה מקיימת עוד את ההגדרה של התקשרות איתנה, כל נכס או התחייבות שנרשמו בהתאם להכרה של ההתקשרות האיתנה יבוטלו ויוכרו במקביל בדוח רווח והפסד באופן שוטף בהפסד או ברווח.

ה. גידור כלכלי

חשבונאות גידור אינה מיושמת לגבי מכשירים נגזרים המשמשים כחלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק (ניהול ALM). השינויים בשווי ההוגן של נגזרים אלה מוכרים ברווח והפסד עם היווצרותם.

ו. גידור ההשקעה נטו בפעילות חוץ - ראה סעיף ה.(1) לעיל.

ז. נגזרים שאינם משמשים לגידור

שינויים בשווי ההוגן של נגזרים שאינם משמשים לגידור נזקפים מיידית לרווח והפסד.

ח. נגזרים משובצים

מכשירים נגזרים משובצים מופרדים מהחוזה המארח ומטופלים בנפרד אם: (א) אין קשר ברור והדוק בין המאפיינים הכלכליים והסיכונים של החוזה המארח ושל המכשיר הנגזר המשובץ, לרבות סיכוני אשראי הנובעים מנגזרי אשראי משובצים מסוימים; (ב) מכשיר נפרד בעל אותם תנאים כשל המכשיר הנגזר המשובץ היה עומד בהגדרת נגזר; ו-(ג) המכשיר המשולב אינו נמדד לפי שווי הוגן דרך רווח והפסד.

נגזר משובץ שהופרד מוצג במאזן יחד עם החוזה המארח, שינויים בשוויים ההוגן של נגזרים משובצים שהופרדו נזקפים מיידית לרווח והפסד.

במקרים מסוימים (כגון מקרים בהם לבנק אין את היכולת להפריד נגזר משובץ מהחוזה המארח), בהתאם לתקן חשבונאות אמריקאי FAS 155 (ASC 815-15), הבנק בוחר לא להפריד את הנגזר המשובץ ולמדוד את המכשיר הפיננסי המשולב (hybrid instrument) בשלמותו בשווי הוגן, תוך דיווח על שינויים בשווי הוגן בדוח רווח והפסד בעת היווצרותם. הבחירה כאמור נעשית במועד רכישת המכשיר המשולב או בקרות אירועים מסוימים בהם המכשיר כפוף למדידה מחדש (remeasurement event), כגון כתוצאה מצירופי עסקים או משינויים מהותיים של מכשירי החוב. בחירת שווי הוגן כאמור הינה בלתי חוזרת.

7. קביעת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

בהתאם ל-FAS 157 (ASC-820-10) שווי הוגן מוגדר כמחיר אשר היה מתקבל ממכירת נכס או היה משולם לצורך סילוק התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. התקן מחייב, לצורך הערכת שווי הוגן, לעשות שימוש מרבי ככל שניתן בנתונים נצפים ולמזער שימוש בנתונים לא נצפים. נתונים נצפים מייצגים מידע הזמין בשוק המתקבל ממקורות בלתי תלויים ואילו נתונים לא נצפים משקפים את ההנחות של הבנק. ASC 820-10 מפרט היררכיה של טכניקות מדידה בהתבסס על השאלה האם הנתונים ששימשו לצורך קביעת השווי ההוגן הינם נצפים או לא נצפים. סוגים אלו של נתונים יוצרים מדרג שווי הוגן כמפורט להלן:

- נתוני רמה 1: מחירים מצוטטים (לא מותאמים) בשווקים פעילים לנכסים או להתחייבויות זהים, אשר לבנק יש יכולת לגשת אליהם במועד המדידה.
- נתוני רמה 2: מחירים מצוטטים לנכסים או להתחייבויות דומים בשווקים פעילים; מחירים מצוטטים לנכסים זהים או התחייבויות זהות בשווקים שאינם פעילים; מחירים הנגזרים ממודלים להערכה אשר כל הנתונים המשמעותיים בהם הינם נצפים בשוק או נתמכים על-ידי נתוני שוק נצפים.
- נתוני רמה 3: נתונים לא נצפים עבור הנכס או ההתחייבות הנובעים ממודלים להערכה אשר אחד או יותר מהנתונים המשמעותיים בהם הינם לא נצפים.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

היררכיה זו דורשת שימוש בנתוני שוק נצפים, כאשר מידע זה קיים. כאשר הדבר הינו אפשרי, הבנק שוקל מידע שוק נצפה ורלוונטי במסגרת הערכתו. היקף ותדירות העסקות, גודל מרווח ה-bid-ask וכן גודל ההתאמה הנדרשת כאשר משווים עסקות דומות הינם כולם גורמים אשר נלקחים בחשבון כאשר קובעים את הנזילות של שווקים ואת הרלוונטיות של מחירים נצפים באותם שווקים.
מדידת שווי הוגן של מכשירים פיננסיים נעשית ללא הבאה בחשבון של פקטור גודל ההחזקה (blockage factor) הן לגבי מכשירים פיננסים המוערכים לפי נתוני רמה 1 והן לגבי מכשירים פיננסים המוערכים לפי רמות 2 או 3, למעט מצבים בהם פרמיה או ניכיון היו מובאים בחשבון במדידת שווי הוגן על-ידי משתתפים בשוק בהיעדר נתוני רמה 1.

ניירות-ערך

השווי ההוגן של ניירות-ערך למסחר וניירות-ערך זמינים למכירה נקבע על סמך מחירי שוק מצוטטים בשוק העיקרי. כאשר קיימים מספר שווקים בהם נסחר נייר הערך, הערכה מבוצעת לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. במקרים אלה השווי ההוגן של השקעת הבנק בניירות-ערך הינו מכפלה של מספר היחידות באותו מחיר שוק מצוטט. המחיר המצוטט המשמש לקביעת שווי הוגן אינו מותאם בשל גודל ההחזקה על-ידי הבנק או גודל הפוזיציה יחסית לנפח המסחר (פקטור גודל ההחזקה). אם מחיר שוק מצוטט אינו זמין, אומדן השווי ההוגן מתבסס על המידע הזמין הטוב ביותר תוך שימוש מרבי בנתונים נצפים ותוך הבאה בחשבון של הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי (סיכון שוק, סיכון אשראי, אי סחירות וכיוצא באלה).

מכשירים פיננסיים נגזרים

מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי ובהיעדר שוק עיקרי, לפי מחיר שוק מצוטט בשוק המועיל ביותר. מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים הוערכו לפי מודלים אשר לוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הנגזר (סיכון שוק, סיכון אשראי וכיוצא באלה). ליתר פירוט, ראה בהמשך לגבי מתודולוגיית הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע.

הערכה של סיכון אשראי וסיכון לאי ביצוע

FAS 157 (ASC 820) דורש מהבנק לשקף את סיכון האשראי (credit risk) ואת הסיכון לאי ביצוע (nonperformance risk) במדידת השווי ההוגן של חוב, לרבות מכשירים נגזרים, אשר הונפק על ידו ונמדד לפי שווי הוגן. סיכון אי ביצוע כולל את סיכון האשראי של הבנק, אך לא מוגבל לסיכון זה בלבד.
הבנק מעריך את סיכון האשראי במכשירים נגזרים באופן המפורט להלן:

- כאשר בגין החשיפה קיימים ביטחונות נזילים מספקים המבטיחים ספציפית ברמת ודאות משפטית גבוהה את המכשיר הנגזר, הבנק מניח כי סיכון האשראי הגלום הינו אפס ולא מבצע התאמות לשווי הוגן בגין איכות האשראי של הצד הנגדי.
- כאשר החשיפה בגין הצד הנגדי על בסיס מאוחד הינה מהותית - הבנק מבצע הערכת שווי הוגן בהתבסס על אינדיקציות מעסקות בשוק פעיל לאיכות האשראי של הצד הנגדי, ככל שהאינדיקציות כאמור זמינות במאמצים סבירים. הבנק גוזר את האינדיקציות, בין היתר, ממחירים של מכשירי חוב של הצד הנגדי הנסחרים בשוק פעיל וממחירים של נגזרי אשראי שהבסיס שלהם הוא איכות האשראי של הצד הנגדי. במידה ולא קיימות אינדיקציות כאמור, הבנק מחשב את ההתאמות בהתבסס על דירוגים פנימיים.
- כאשר החשיפה בגין הצד הנגדי על בסיס מאוחד אינה מהותית - הבנק מבצע את חישוב ההתאמה כאמור בהתבסס על דירוגים פנימיים.

להרחבה לגבי השיטות וההנחות העיקריות המשמשות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים, ראה ביאור 33 להלן, בנושא יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים.

8. ירידת-ערך נכסים פיננסיים

א. אשראי לציבור ויתרות חוב - ראה סעיף ד.(4) לעיל

ב. ניירות-ערך

מדי תקופת דיווח הנהלת הבנק בוחנת האם ירידה בשווים ההוגן של ניירות-ערך המסווגים לתיק הזמין למכירה ולתיק המוחזק לפדיון הינה בעלת אופי אחר מזמני (Other Than Temporary). הבחינה כאמור כוללת מספר שלבים ועקרונות, בהתאם למדיניות שנקבעה בבנק, והעיקריים שבהם הינם:

1. בחינה האם ירידת-ערך היא בעלת אופי אחר מזמני ומה סכומה:
   - ניירות-ערך אשר לתאריך המאזן אין בכוונת הבנק להחזיקם או שנמכרו לאחר תאריך המאזן בסכום נמוך מעלותם, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.
   - ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך של למעלה מ-20% ביחס לעלותם לגבי מכשירים הוניים או 15% לגבי מכשירי חוב וירידת-ערך זו נמשכה למעלה מחצי שנה, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
   - ניירות-ערך אשר חלה לגביהן ירידת-ערך בשיעור של 40% ומעלה מעלות נייר הערך לגבי מכשירים הוניים או 30% לגבי מכשירי חוב לתאריך המאזן או לאחריו, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני, אלא אם ניתן להוכיח כי נתקיימו נסיבות מיוחדות.
   - מכשירי חוב שחלה לגביהם ירידת דירוג משמעותית, מהווים ניירות-ערך שחלה בהם ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני. לצורך כך, הבנק הגדיר ירידת דירוג של שלוש יחידות דירוג (notches) או יותר המלווה בירידה אל מתחת לדירוג השקעה, כירידת דירוג משמעותית.
   - מכשירי חוב שסווגו כבעייתיים (פגום, נחות, השגחה מיוחדת) על-ידי הבנק.
2. הרכבת רשימת מעקב - מבוצעת בדיקה כמותית ואיכותית לצורך זיהוי והערכה של ניירות-ערך שחלה ירידה בערכם ואפשרי כי מדובר בירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

3. בחינה ספציפית - בגין כל ניירות הערך ברשימת המעקב מבוצעת בחינה ספציפית. הבחינה מבוססת בין היתר על השיקולים הבאים:
   - הכוונה והיכולת של הבנק להחזיק בניירות הערך לתקופה מספקת, אשר תאפשר את חזרת שווי נייר הערך לעלותו.
   - היקף שווי הביטחונות המגבים את הנייר וכריות הביטחון.
   - דירוג ניירות הערך על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות ומקומיות לרבות התפתחויות בדירוג לאחר תאריך המאזן.
   - שיעור ירידת הערך מסך עלות נייר הערך.
   - משך תקופה בה שווי הוגן של נייר-ערך נמוך מעלותו.
   - מצבו הפיננסי של המנפיק ושינויים בסביבתו העסקית, לרבות בחינה האם ירידת הערך משקפת נסיבות ייחודיות למנפיק או משקפת תנאי שוק כללי.
   - אירועים לאחר תאריך המאזן.
4. תיעוד תוצאות הבחינה כנדרש בהתאם לכללים שנקבעו בבנק.

כאשר חלה ירידת-ערך בעלת אופי אחר מזמני בנייר-ערך, תופחת עלותו לשוויו ההוגן ליום המאזן, ותשמש כבסיס עלות חדש. סכום ההפחתה ייזקף לדוח רווח והפסד. עליות ערך בתקופות עוקבות מוכרות בסעיף נפרד בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר ואינן נזקפות לרווח והפסד.

9. קיזוז נכסים והתחייבויות פיננסיים

הבנק מיישם את הכללים שנקבעו בחוזר הפיקוח על הבנקים מיום 12 בדצמבר 2012 אשר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. בהתאם להוראות, הבנק יקזז נכסים והתחייבויות הנובעים מאותו צג נגדי ויציג במאזן את יתרתם נטו בהתאם לתנאים המצטברים הבאים:

- בגין אותן התחייבויות, קיימת זכות חוקית ניתנת לאכיפה (legally enforceable right) לקיזוז ההתחייבויות מהנכסים
- קיימת כוונה לפרוע את ההתחייבות ולממש את הנכסים על בסיס נטו או בו זמנית
- גם הבנק וגם הצד הנגדי חייבים אחד לשני סכומים הניתנים לקביעה (determinable amounts)

כמו-כן, נקבע כי בנק יקזז פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגביה מן האשראי והאשראי שניתן מפיקדונות אלה, כשאין לבנק סיכון להפסד מהאשראי. הבנק לא מקזז בין נכסים בגין מכשירים נגזרים כנגד התחייבויות בגין מכשירים נגזרים אלא אם מתקיימים כל התנאים המצטברים שלעיל. עם זאת בהוראות נקבע כי במקרים מסוימים הבנק רשאי לקזז סכומי שווי הוגן שהוכרו בגין מכשירים נגזרים וסכומי שווי הוגן שהוכרו בגין הזכות לדרוש חזרה ביטחון במזומן (חייבים) או המחויבות להשיב ביטחון במזומן (זכאים) הנובעים ממכשירים נגזרים שבוצעו עם אותו צד נגדי בהתאם להסדר להתחשבנות נטו (master netting arrangement). עם זאת, הבנק אינו רשאי לקזז מאזנית סכומים אלא אם קיבל לכך אישור מראש של הפיקוח על הבנקים. אי לכך בדוחות הכספיים ממשיך הבנק להציג חשיפות בגין עסקות בסכום ברוטו.

10. העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות

הבנק מיישם את כללי המדידה והגילוי שנקבעו בתקן חשבונאות אמריקאי ASC 860-10, העברות ושירות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות, לצורך הטיפול בהעברות של נכסים פיננסיים וסילוק של התחייבויות.

בהתאם לכללים אלו העברת נכס פיננסי תטופל חשבונאית כמכירה, אם ורק אם, מתקיימים כל התנאים הבאים: (1) הנכס הפיננסי שהועבר בודד מהגורם המעביר, גם במצב של פשיטת רגל או בכינוס נכסים אחר; (2) כל מקבל יכול לשעבד או להחליף את הנכסים שקיבל, ולא קיים תנאי שגם מגביל את המקבל מלנצל את זכותו לשעבד או להחליף וגם מעניק למעביר הטבה גדולה יותר מאשר הטבה טריוויאלית; (3) המעביר, אינו שומר על שליטה אפקטיבית בנכסים הפיננסיים המועברים האלה.

הערכת קיום שליטה אפקטיבית מתמקדת בזכויות החוזיות ובהתחייבויות החוזיות של המעביר, ולכן לא מובאים בחשבון: (1) קריטריון שדורש שלמעביר תהיה יכולת לרכוש ניירות שהועברו גם במקרה כשל של הנעבר; וכן (2) הנחיות בנושא דרישת הביטחונות בקשר לקריטריון הנ"ל.

בעסקות העברת נכסים פיננסיים הבנק קובע כי למעביר נותרת שליטה אפקטיבית על הנכסים שהועברו (ולכן העברת הנכסים תטופל כחוב מובטח) אם מתקיימים כל התנאים שלהלן:

- הנכסים שיירכשו חזרה או ייפדו זהים או זהים במהות לנכסים שהועברו
- ההסכם הוא לרכוש אותם חזרה או לפדות אותם לפני מועד הפירעון, במחיר קבוע או במחיר הניתן לקביעה; וכן
- ההסכם נערך בעת ובעונה אחת עם ההעברה

בנוסף, כדי שהעברה של חלק מנכס פיננסי תחשב כמכירה, החלק המועבר חייב לקיים את ההגדרה של זכויות משתתפות. זכויות משתתפות מקיימות את הקריטריונים הבאים: הזכות צריכה לייצג זכויות פרופורציונאליות ביחס למלוא הנכס הפיננסי; כל תזרימי מזומנים המתקבלים מהנכסים מחולקים בין זכויות המשתתפות באופן פרופורציונלי לחלקם בבעלות; הזכויות אינן זכויות נחותות (subordinated) ביחס לזכויות אחרות; לא קיימת זכות חזרה למעביר או למחזיקים אחרים בזכויות משתתפות (למעט במקרה של הפרת מצגים או התחייבויות, התחייבויות חוזיות שוטפות לשירות בנכס פיננסי בשלמותו וניהול חוזה ההעברה, ומחויבויות חוזיות להתחלק בקיזוז הטבות כלשהן שהתקבלו על-ידי מחזיק כלשהו בזכויות משתתפות); ולמעביר וגם למחזיק בזכויות משתתפות אין זכות לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו, למעט אם כל המחזיקים בזכויות משתתפות מסכימים לשעבד או להחליף את הנכס הפיננסי בשלמותו.

במידה והעסקה עומדת בתנאים לטיפול בעסקה כמכירה, הנכסים הפיננסים המועברים או הזכות המשתתפת נגרעים מהמאזן של הבנק. במידה ולא מתקיימים תנאי המכירה, ההעברה נחשבת לחוב מובטח. מכירה של חלק מנכס פיננסי שאינו זכות משתתפת מטופלת כחוב מובטח, היינו, הנכסים המועברים ממשיכים להירשם במאזן של הבנק והתמורה מהמכירה תוכר כהתחייבות של הבנק.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ניירות-ערך שנמכרו בתנאי רכישה חוזרת או שנרכשו בתנאי מכירה חוזרת, בהם הבנק לא איבד שליטה על הנכס המועבר או לא רכש שליטה בנכס שהתקבל, מטופלים כחוב מובטח.
על-פי הנחיות של הפיקוח על הבנקים, ניירות-ערך מסוימים שנמכרו בתנאי רכישה חוזרת לבנק ישראל מטופלים כחוב מובטח. מכשירים פיננסיים שהועברו בעסקות כאמור, נמדדים לפי אותם עקרונות מדידה שיושמו לפני העברתם. כלומר, ניירות הערך כאמור לא נגרעים מהמאזן, וכנגדם מוצג הפקדון שלהבטחת השבתו שועבדו אותם ניירות-ערך בסעיף "ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר". ניירות-ערך שהתקבלו בעסקות כאמור, נרשמים לפי סכום המזומן שהתקבל על-ידי הבנק במסגרת הסעיף "ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר". הבנק עוקב אחר שווי הוגן של ניירות-ערך שנשאלו והושאלו וכן של ניירות-ערך שהועברו בהסכמי רכישה ומכירה חוזרת ודרישת השלמת ביטחונות מבוצעת במקרים הנדרשים.
הבנק מיישם הוראות ספציפיות שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור לטיפול בעסקות השאלה או שאילה של ניירות-ערך שבהן ההשאלה מבוצעת כנגד איכות האשראי הכללית והביטחונות הכלליים של השואל, כאשר השואל אינו מעביר אל המשאיל כביטחון מכשירים נזילים המתייחסים ספציפית לעסקת השאלת ניירות הערך, אשר המשאיל רשאי למכור או לשעבד אותם. טיפול בהשאלה ובשאילה כאמור מטופלות כאשראי או כפיקדון אשר נמדדים לפי השווי ההוגן של נייר הערך המתייחס.
הבנק גורע התחייבויות רק כאשר ההתחייבות מסולקת. סילוק של התחייבות יכול להיעשות באמצעות תשלום למלווה או באמצעות שחרור משפטי מהמחויבות.

11. רכוש קבוע

הכרה ומדידה

פריטי רכוש קבוע נמדדים לפי העלות בניכוי פחת שנצבר והפסדים מירידת-ערך. העלות כוללת יציאות הניתנות לייחוס במישרין לרכישת הנכס. עלות נכסים שהוקמו באופן עצמי כוללת את עלות החומרים ושכר העבודה הישיר, וכן כל עלות נוספת שניתן לייחס במישרין להבאת הנכס למיקום ולמצב הדרושים לכך שהוא יוכל לפעול באופן שהתכוונה ההנהלה.
עלות תוכנה שנרכשה, המהווה חלק בלתי נפרד מתפעול הציוד הקשור, מוכרת כחלק מעלות ציוד זה. כמו-כן, בהתאם להוראות הדיווח לציבור הבנק מסווג בסעיף בניינים וציוד את העלויות בגין נכסי תוכנה שנרכשו או עלויות שהוונו כנכס בגין תוכנות שפותחו באופן פנימי לשימוש עצמי.
כאשר לחלקי רכוש קבוע משמעותיים (לרבות עלויות של בדיקות תקופתיות משמעותיות) יש אורך חיים שונה, הם מטופלים כפריטים נפרדים (רכיבים משמעותיים) של הרכוש הקבוע.
רווח או הפסד מגריעת פריט רכוש קבוע נקבעים לפי השוואת התמורה מגריעת הנכס לערכו בספרים, ומוכרים נטו, בסעיף "הכנסות אחרות" בדוח רווח והפסד.

עלויות עוקבות

עלות החלפת חלק מפריט רכוש קבוע ועלויות עוקבות אחרות מוכרת כחלק מהערך בספרים של רכוש קבוע אם צפוי כי ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בהן יזרמו אל הקבוצה ואם עלותן ניתנת למדידה באופן מהימן. הערך בספרים של חלק מפריט רכוש קבוע שהוחלף נגרע. עלויות תחזוקה שוטפות של פריטי רכוש קבוע נזקפות לרווח והפסד עם התהוותן.

פחת

פחת הוא הקצאה שיטתית של הסכום בר-פחת של נכס על פני אורך חייו השימושיים. סכום בר-פחת הוא העלות של הנכס, או סכום אחר המחליף את העלות, בניכוי ערך השייר של הנכס.
פחת נזקף לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של כל חלק מפריטי הרכוש הקבוע, מאחר ושיטה זו משקפת את תבנית הצריכה החזויה של ההטבות הכלכליות העתידיות הגלומות בנכס בצורה הטובה ביותר. נכסים חכורים מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים. קרקעות בבעלות הבנק אינן מופחתות. שיפורים במושכר מופחתים על פני התקופה הקצרה מבין תקופת החכירה ותקופת השימוש בנכסים.
האומדנים בנושא שיטת הפחת, אורך החיים השימושיים וערך השייר נבחנים מחדש לפחות בכל סוף שנת כספים ומותאמים בעת הצורך.

עלויות תוכנה

תוכנה אשר נרכשה על-ידי הבנק נמדדת לפי עלות בניכוי הפחתות והפסדים מירידת-ערך.
היוון עלויות הקשורות לפיתוח תוכנה לשימוש עצמי מתחיל רק כאשר השלב הראשוני בפרויקט הושלם, וכן ההנהלה, בעלת הסמכות המתאימה, אישרה והתחייבה לממן, באופן ישיר או עקיף, פרויקט לפיתוח תוכנה וצפוי כי הפיתוח יושלם ויתהוו הטבות כלכליות עתידיות מהתוכנה.
עלויות תקורה שלא ניתן ליחסן באופן ישיר לפיתוח התוכנה ועלויות בשלב הראשוני של הפרויקט מוכרות כהוצאה עם התהוותן. בנוסף, הבנק מיישם את הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא היוון עלויות תוכנה לפיהן נקבע סף מהותיות להיוון של 1 מיליון ש"ח. כל פרויקט פיתוח תוכנה אשר סך עלויותיו נמוכות מסף המהותיות שנקבע, נזקף כהוצאה בדוח רווח והפסד. עוד נקבע כי בגין תוצרים, אשר סך העלויות שניתן להוון בגינם אינו נמוך מסף המהותיות, נקבע מקדם היוון נמוך מ-1 לשעות עבודה, כדי להביא בחשבון את הפוטנציאל לחוסר יעילות ולסטיות מקובלות במסגרת פרויקטי פיתוח תוכנה. דרג העובדים שעלויותיהם מהוונות לנכסים הוגבל לדרגת מנהל פרויקט התוכנה ורישום עלויות בגין פיתוח תוכנה של כלל עובדי הפיתוח המותרים להיוון, נעשה בדרך של דיווח שעות פרטני ולא בדרך של הקצאת עלויות באופן יחסי.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

הפחתה

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי החל מהמועד שבו התוכנות זמינות לשימוש.
תוכנות בתהליך פיתוח אינן מופחתות באופן שיטתי כל עוד הן אינן זמינות לשימוש. לפיכך, מתבצעת בחינה לירידת-ערך לפחות אחת לשנה, עד למועד בו הן הופכות להיות זמינות לשימוש.

12. חכירות

חכירות, לרבות חכירות של קרקעות ממינהל מקרקעי ישראל או מצדדים שלישיים אחרים בהן נושא הבנק באופן מהותי בכל הסיכונים והתשואות מהנכס, מסווגות כחכירות מימוניות. בעת ההכרה לראשונה נמדדים הנכסים החכורים בסכום השווה לנמוך מבין השווי ההוגן והערך הנוכחי של דמי החכירה המינימליים העתידיים. תשלומים עתידים למימוש אופציה להארכת תקופת החכירה מול מנהל מקרקעי ישראל אינם מוכרים כחלק מהנכס וההתחייבות המתייחסת מאחר שמהווים דמי חכירה מותנים, הנגזרים משוויה ההוגן של הקרקע במועדי החידוש העתידיים של הסכם החכירה. לאחר ההכרה לראשונה, מטופל הנכס בהתאם למדיניות החשבונאית הנהוגה לגבי נכס זה.
יתר החכירות מסווגות כחכירות תפעוליות, כאשר הנכסים החכורים אינם מוכרים במאזן של הבנק.
תשלומים במסגרת חכירה תפעולית נזקפים לרווח והפסד לפי שיטת הקו הישר, לאורך תקופת החכירה.

13. נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין

הסעיף כולל נכסים בלתי מוחשיים שהוכרו במסגרת צירוף עסקים ומוניטין.

מוניטין

למידע בנושא מדידת המוניטין בעת ההכרה לראשונה ראה סעיף ה(2) לעיל. בתקופות עוקבות מוניטין נמדד לפי עלות בניכוי הפסדים מירידת-ערך שנצברו.

הפחתה

הפחתה נזקפת לדוח רווח והפסד לפי שיטת הקו הישר על פני אומדן אורך החיים השימושי של נכסים בלתי מוחשיים, החל מהמועד שבו הנכסים זמינים לשימוש.
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר אינם מופחתים באופן שיטתי, אלא נבחנים לפחות אחת לשנה לצורך ירידת-ערך.

14. ירידת-ערך נכסים שאינם פיננסיים

בכל מועד דיווח נבחן האם קיימים סימנים המצביעים על ירידת-ערך עבור הנכסים הלא פיננסיים של הבנק, למעט נכסי מסים נדחים ולרבות השקעות המטופלות לפי שיטת השווי המאזני. באם קיימים סימנים כאמור, מחושב אומדן סכום בר ההשבה של הנכס. בנוסף, עבור כל יחידה מניבת מזומנים אליה מיוחס מוניטין או מיוחסים נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים בלתי מוגדר או נכסים שאינם זמינים לשימוש, מבוצעת הערכה של סכום בר ההשבה אחת לשנה בתאריך קבוע גם במידה ולא קיימים סימנים לירידת-ערך או באופן תכוף יותר אם קיימים סימנים לירידת-ערך.
סכום בר ההשבה של נכס או של יחידה מניבת מזומנים הינו הגבוה מבין שווי השימוש ומחיר המכירה נטו (שווי הוגן, בניכוי הוצאות מכירה).
בקביעת שווי השימוש, מהוון הבנק את תזרימי המזומנים העתידיים החזויים לפי שיעור היוון לפני מסים, המשקף את הערכות השוק לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הספציפיים המתייחסים לנכס.
למטרת בחינת ירידת-ערך, נכסים אשר אינם ניתנים לבחינה פרטנית מקובצים יחד לקבוצת הנכסים הקטנה ביותר אשר מניבה תזרימי מזומנים משימוש מתמשך, אשר הינם בלתי תלויים בעיקרם בנכסים ובקבוצות אחרות ("יחידה מניבת מזומנים").
נכסי מטה הבנק אינם מפיקים תזרימי מזומנים נפרדים ומשרתים יותר מיחידה מניבת מזומנים אחת. חלק מנכסי המטה מוקצים ליחידות מניבות מזומנים על בסיס סביר ועקבי ונבחנים לירידת-ערך כחלק מבחינת ירידת-ערך בגין יחידות מניבות המזומנים להן הם מוקצים.
נכסי מטה אחרים, אותם לא ניתן להקצות באופן סביר ועקבי ליחידות מניבות מזומנים, מוקצים לקבוצת יחידות מניבות מזומנים במידה וקיימים סממנים לכך שחלה ירידת-ערך בנכס השייך למטה הבנק או כאשר קיימים סממנים לירידת-ערך בקבוצת היחידות מניבות המזומנים. במקרה זה, נקבע סכום בר השבה של קבוצת היחידות מניבות המזומנים שאותן משרת המטה.
הפסדים מירידת-ערך מוכרים כאשר הערך בספרים של הנכס או של יחידה מניבת מזומנים אליה הנכס משתייך עולה על הסכום בר ההשבה, ונזקפים לרווח והפסד. הפסדים מירידת-ערך שהוכרו לגבי יחידות מניבות מזומנים, מוקצים תחילה להפחתת הערך בספרים של מוניטין שיוחס ליחידות אלה, ולאחר מכן להפחתת הערך בספרים של הנכסים האחרים ביחידה מניבת המזומנים, באופן יחסי.
הפסד מירידת-ערך מוקצה בין הבעלים של החברה לזכויות שאינן מקנות שליטה לפי אותו בסיס שהרווח או ההפסד מוקצה.
הפסדים מירידת-ערך שהוכרו בתקופות קודמות נבדקים מחדש בכל מועד דיווח כדי לקבוע האם קיימים סימנים לכך שההפסדים קטנו או לא קיימים עוד.
הפסד מירידת-ערך מבוטל אם חל שינוי באומדנים ששימשו לקביעת הסכום בר ההשבה, אך ורק במידה שהערך בספרים של הנכס, אחרי ביטול ההפסד מירידת הערך, אינו עולה על הערך בספרים בניכוי פחת או הפחתות, שהיה נקבע אלמלא הוכר הפסד מירידת-ערך.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

ירידת-ערך של עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב

בחינת קיום ירידת-ערך לגבי עלויות פיתוח עצמי של תוכנות מחשב תתבצע גם בהתקיים הסממנים שצוינו בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית: SOP 98-1: Accounting For The Costs Of Computer Software Developed Or Obtained For Internal Use (ASC 350-40)

א. לא צפוי כי התוכנה תספק שירותים פוטנציאליים משמעותיים;
ב. חל שינוי מהותי באופן או בהיקף השימוש בתוכנה או בשימוש הצפוי בתוכנה;
ג. בוצע או יבוצע בעתיד שינוי מהותי בתוכנה;
ד. העלויות לפיתוח או הסבת התוכנה המיועדת לשימוש עצמי חורגות משמעותית מהסכומים שנצפו מראש;
ה. צפוי שפיתוח התוכנה לא יושלם ולא ייעשה בו שימוש.

15. נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו

נכסים לא שוטפים (או קבוצות מימוש המורכבות מנכסים והתחייבויות) שהשבתם צפויה בעיקרה בדרך של מכירה או חלוקה ולא בדרך של שימוש מתמשך (למעט נכסים שנתפסו בגין חובות פגומים), מסווגים כנכסים המוחזקים למכירה או חלוקה.
מיד לפני סיווגם כמוחזקים למכירה או לחלוקה, נמדדים הנכסים על-פי המדיניות החשבונאית של הבנק. לאחר מכן נמדדים הנכסים, לפי הנמוך מבין הערך בספרים והשווי ההוגן, בניכוי עלויות מכירה.
בתקופות עוקבות, נכסים ברי פחת המסווגים כמוחזקים למכירה או לחלוקה אינם מופחתים הפחתה תקופתית, והשקעות בחברות כלולות המסווגות כמוחזקות למכירה אינן מטופלות בהתאם לשיטת השווי המאזני.

16. זכויות עובדים

התאגיד הבנקאי מחויב מתוקף דין, הסכם ונוהג בתשלומי הטבות פרישה לעובדים, אשר כוללים תשלומים לפי תוכניות להטבה מוגדרת בגין פנסיה (כגון, תשלומי פנסיה, פיצויי פיטורין ופרישה), תשלומים לפי תוכניות אחרות לאחר פרישה (כגון, שי לחג ותשלומי רווחה בריאות ואחרים המשולמים לפנסיונרים או בגינם) ותשלומים לפי תוכניות להפקדה מוגדרת (כגון, תשלומים לקופות תגמולים או לקרן פנסיה בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, התשכ"ג-1963). כמו-כן, בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, תאגיד בנקאי שצופה כי ישולמו לקבוצת עובדים הטבות מעבר לתנאים החוזיים, נדרש להביא בחשבון את שיעור העובדים שצפויים לעזוב (לרבות עובדים שצפויים לפרוש במסגרת תוכניות פרישה מרצון או בעת קבלת תנאים מועדפים אחרים) ואת ההטבות שהם צפויים לקבל בעת עזיבתם.
התחייבויות התאגיד הבנקאי לתשלום פיצויים לעובדי התאגיד הבנקאי בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין מטופלות כתוכנית להפקדה מוגדרת. התאגיד הבנקאי מכיר בעלות הפנסיה נטו לתקופה בהתאם להפקדה הנדרשת לאותה תקופה.
התחייבויות התאגיד הבנקאי לתשלום פיצויים, פנסיה והטבות אחרות, שאינם בהתאם לסעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, הטבות אחרות לזמן ארוך והטבות אחרות לאחר סיום העסקה, מטופלות כתוכניות להטבה מוגדרת ומחושבות על בסיס אקטוארי ובהתחשב בהסתברויות על בסיס ניסיון העבר. שיעור ההיוון להטבות לעובדים מחושב על בסיס תשואת אגרות-החוב הממשלתיות בישראל בתוספת מרווח ממוצע על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA (בינלאומי) ומעלה במועד הדיווח. משיקולים פרקטיים, נקבע כי המרווח ייקבע לפי ההפרש בין שיעורי התשואה לפדיון, לפי תקופות פירעון, על אגרות-חוב קונצרניות בדירוג AA ומעלה בארצות-הברית, לבין שיעורי התשואה לפדיון, לאותן תקופות לפירעון, על אגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית, והכול במועד הדיווח. שיעור התמותה מתבסס על הוראות עדכניות של הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון כפי שמפורט בחוזר 2-1-2013 (לוחות חדשים לחברות ביטוח). שיעור עליית השכר בעתיד מוערך על-ידי ההנהלה.
בגין ההטבות האמורות נזקפת לרווח והפסד עלות שירות, עלות ריבית, תשואה על נכסי תוכנית, הפחתה של רווח או הפסד אקטוארי נטו, הפחתה של עלות או זיכוי בגין שירות קודם והפחתה של נכס או התחייבות נטו בגין המעבר לתקינה האמריקאית אשר נכללו במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר.
רווח או הפסד אקטוארי, הינו שינוי בערך של מחויבות בגין הטבה חזויה או של נכסי תוכנית, הנובע מכך שהניסיון בפועל שונה מהמשוער, או הנובע משינוי בהנחה אקטוארית. רווחים והפסדים אקטואריים שאינם נובעים כתוצאה משינוי בשיעור ההיוון ליום 1 בינואר 2013, ובתקופות לאחר מכן, נכללים במסגרת הרווח הכולל האחר המצטבר ומופחתים בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על-פי התוכנית. עלות או זיכוי בגין שירות קודם מופחת כרכיב של עלות הפנסיה נטו לתקופה בקו ישר, על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים הצפויים לקבל הטבות על-פי התוכנית.
הטבות עובד לטווח קצר (כדוגמת: שכר עבודה, חופשה ומענקים) נמדדות על בסיס לא מהוון וההוצאה נזקפת בעת שניתן השירות המתייחס.

17. תשלום מבוסס מניות

עסקות תשלום מבוסס מניות עם עובדי התאגיד הבנקאי מטופלות בהתאם לנושא 718 לקודיפיקציה - (ASC 718 Compensation - Stock Compensation).
עסקות אלו כוללות קבלת שירותים מהעובדים בתמורה להנפקת מניות התאגיד הבנקאי, אופציות למניות או מכשירים הוניים אחרים. עסקות אלו כוללות גם התחייבויות לעובדים, בהתקיים אחד משני התנאים הבאים: 1) הסכום מבוסס, לפחות בחלקו, על מחיר המניה של התאגיד הבנקאי, או על מכשיר הוני אחר של התאגיד הבנקאי. 2) המענק דורש, או עשוי לדרוש, סילוק באמצעות הנפקת מניות התאגיד הבנקאי, או מכשירים הוניים אחרים של התאגיד הבנקאי.
ככלל, הבנק מכיר בהוצאה בגין תשלומים מבוססי מניות שהוא מעניק לעובדיו.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

לגבי עסקות תשלום מבוסס מניות המסווגות כמענקים הוניים, שווי ההטבה נמדד במועד ההענקה בהתייחס לשווי ההוגן של המכשירים ההוניים המוענקים. שווי ההטבה מוכר ברווח והפסד כהוצאות שכר כנגד גידול מקביל בהון. לצורך ההכרה בהוצאה וייחוסה על פני תקופות השירות המתאימות של העובדים, הבנק מתחשב בתנאי שירות ובתנאי ביצוע (שאינם תנאי שוק), כך שההכרה בהוצאה מבוססת על מספר המכשירים אשר לגביהם תנאי השירות ותנאי הביצוע צפויים להתקיים. יעד ביצוע אשר יכול להיות מושג לאחר תקופת השירות, מטופל כתנאי ביצוע.
מענקים התחייבותיים נמדדים על בסיס השווי ההוגן במועד ההענקה. הבנק מודד מחדש את השווי ההוגן של ההתחייבות בסוף כל תקופת דיווח ובמועד הסילוק, כאשר שינויים כלשהם בשווי ההוגן מוכרים ברווח והפסד לתקופה כנגד ההתחייבות. עסקות הכוללות התחייבות אשר תסולק על-ידי הנפקת מספר משתנה של מניות הבנק על בסיס שווי כספי קבוע מסווגות כהתחייבות.

18. מניות באוצר

בעת רכישת מניות הבנק על-ידי הבנק, סכום התמורה ששולם, הכולל עלויות ישירות, מנוכה מההון. המניות שנרכשו מחדש מסווגות כמניות באוצר. כאשר מניות באוצר נמכרות או מונפקות מחדש, סכום התמורה שהתקבלה מוכר כגידול בהון והעודף או הגרעון שנובעים מהעסקה נזקף ליתרת הפרמיה.

19. התחייבויות תלויות

הדוחות הכספיים כוללים הפרשות נאותות בגין תביעות, בהתאם להערכת ההנהלה ובהתבסס על הערכות יועציה המשפטיים. מתכונת הגילוי הינה על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים, באופן שהתביעות שהוגשו כנגד הבנק מסווגות לשלוש קבוצות:
סיכון צפוי (Probable) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מעל ל-70%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.
סיכון אפשרי (Reasonably Possible) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה בין 20% ל-70%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים, אלא רק ניתן גילוי.
סיכון קלוש (Remote) - הסתברות להתממשות החשיפות לסיכון הינה מתחת ל-20%. בגין תביעה הנכללת בקבוצת סיכון זו לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים ולא ניתן גילוי.
הפסד צפוי מתלויות ייצבר באם מתקיימים שני התנאים להלן: (א) צפוי כי ירד ערכו של נכס (או התחייבות) במועד הדיווח; (ב) סכום ההפסד ניתן למדידה באופן סביר. אם סכום כלשהו בטווח ההפסד מהווה לאותו המועד את האומדן הטוב ביותר בטווח, הסכום כאמור ייצבר. במידה ולא קיים סכום בטווח המהווה אומדן טוב יותר מסכום כלשהו אחר, נדרש לצבור את הסכום המינימלי בטווח.
תביעה שלגביה יש קביעה של הפיקוח על הבנקים כי הבנק נדרש להשיב כספים, מסווגת כצפויה ונערכת בגינה הפרשה בגובה הסכום שהבנק נדרש להשיב.
במקרים נדירים הבנק קבע, שלדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על יועציה המשפטיים, לא ניתן להעריך את סיכויי ההתממשות של החשיפה לסיכון בגין תביעה רגילה ובגין תביעה שאושרה כתביעה ייצוגית במקרים בהם טרם פורסמו ארבעה דוחות כספיים על-ידי הבנק מאז שנכללה בהם לראשונה תביעה כאמור ולכן לא בוצעה הפרשה.
ביאור 26.ג. כולל גילוי על כל תביעה שסכומה מעל 1% מהון הבנק ולגבי תביעות שלא ניתן בשלב זה להעריך את תוצאותיהן, ניתן גילוי לגבי כל תביעה שסכומה מעל 0.5% מההון.

20. הוצאות מסים על ההכנסה

הוצאת מסים על הכנסה כוללת מסים שוטפים ונדחים. מסים שוטפים ונדחים נזקפים לדוח רווח והפסד, אלא אם המס נובע מעסקה או אירוע אשר מוכרים ישירות בהון. במקרים אלו הוצאת המסים על הכנסה נזקפת להון. המס השוטף הינו סכום המס הצפוי להשתלם (או להתקבל) על ההכנסה החייבת במס לשנה, כשהוא מחושב לפי שיעורי המס החלים לפי החוק שנחקק או נחקק למעשה לתאריך המאזן, והכולל שינויים בתשלומי המס המתייחסים לשנים קודמות. ההפרשה למסים על ההכנסה של הבנק וחברות מאוחדות שלו שהן מוסדות כספיים לצרכי מס ערך מוסף, כוללת מס רווח המוטל על ההכנסה לפי חוק מס ערך מוסף. מס ערך מוסף המוטל על השכר במוסדות כספיים נכלל בדוח רווח והפסד בסעיף "משכורת והוצאות נלוות".
הבנק מכיר במסים נדחים בהתייחס להפרשים זמניים בין הערך בספרים של נכסים והתחייבויות לצורך דיווח כספי לבין ערכם לצרכי מסים. ואולם, הבנק לא מכיר במסים נדחים לגבי ההפרשים הזמניים הבאים: ההכרה לראשונה במוניטין, ההכרה לראשונה בנכסים ובהתחייבויות בעסקה שאינה מהווה צירוף עסקים ושאינה משפיעה על הרווח החשבונאי ועל הרווח לצרכי מס, וכן הפרשים הנובעים מהשקעה בחברות בנות ובחברות כלולות, במידה ואין זה צפוי שהם יתהפכו בעתיד הנראה לעין, בין אם בדרך של מימוש ההשקעה ובין אם בדרך של חלוקת דיבידנדים בגין ההשקעה. המסים הנדחים נמדדים לפי שיעורי המס הצפויים לחול על ההפרשים הזמניים במועד בו ימומשו, בהתבסס על החוקים שנחקקו או שנחקקו למעשה לתאריך המאזן. הבנק מקזז נכסי והתחייבות מסים נדחים במידה וקיימת זכות חוקית הניתנת לאכיפה לקיזוז נכסי והתחייבויות מסים שוטפים, והם מיוחסים לאותה הכנסה חייבת במס הממוסה על-ידי אותה רשות מס בגין אותה חברה נישומה, או בחברות שונות בקבוצה, אשר בכוונתן לסלק נכסי והתחייבויות מסים שוטפים על בסיס נטו או שנכסי והתחייבויות המסים מיושבים בו זמנית.
נכס מס נדחה בגין הפסדים מועברים ובגין הפרשים זמניים יוכר כאשר צפוי (more likely than not) שיווצר לגביהם חיסכון מס בעת מועד ההיפוך. יצירה של נכסי מסים נדחים נטו לא תעלה על המסים השוטפים בתקופת החשבון, אלא במקרים מיוחדים בהם צפוי שבעתיד תהיה הכנסה חייבת שכנגדה יהיה ניתן לנצל אותם.
הבנק עשוי להתחייב בתוספת מס במקרה של חלוקת דיבידנדים בגין חברות מוחזקות. תוספת מס זו לא נכללה בדוחות הכספיים, לאור מדיניות החברות המוחזקות שלא לגרום לחלוקת דיבידנד הכרוכה בתוספת מס לבנק, בעתיד הנראה לעין. במקרים בהם צפויה חברה מוחזקת לחלק דיבידנד מרווחים הכרוכים בתוספת מס לבנק, יוצר הבנק עתודה למס בגין תוספת המס שהוא עשוי להתחייב בה.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

מס נדחה בגין עסקות בינחברתיות בדוח המאוחד נרשם לפי שיעור המס החל על החברה הרוכשת.
הבנק מכיר בהשפעת פוזיציות מס רק אם צפוי (more likely than not) שהפוזיציות יתקבלו על-ידי רשויות המס או בית המשפט. פוזיציות מס שמוכרות נמדדות לפי הסכום המקסימלי שסבירות התממשותו עולה על 50%. שינויים בהכרה או במדידה באים לידי ביטוי בתקופה בה חלו שינויים בנסיבות אשר הובילו לשינוי בשיקול הדעת.

21. רווח למניה
הבנק מציג נתוני רווח למניה בסיסי ומדולל לגבי הון המניות הרגילות שלו. הרווח הבסיסי למניה מחושב על-ידי חלוקת הרווח או ההפסד המיוחסים לבעלי המניות הרגילות של הבנק במספר הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שהיו במחזור במשך התקופה, לאחר התאמה בגין מניות באוצר.
הרווח המדולל למניה נקבע על-ידי התאמת הרווח או ההפסד (כגון התאמות בגין השפעה לאחר מס של דיבידנדים, עלויות מימון כלשהן ושינויים אחרים) המתייחס לבעלי המניות הרגילות והתאמת הממוצע המשוקלל של המניות הרגילות שבמחזור, לאחר התאמה בגין מניות באוצר ובגין ההשפעות של כל המניות הרגילות הפוטנציאליות המדללות, הכוללות, כתבי אופציה למניות וכתבי אופציה למניות שהוענקו לעובדים.

22. דיווח על מגזרי פעילות
מגזרי פעילות פיקוחיים
הבנק מדווח על מגזרי פעילות פיקוחיים בהתאם למתכונת אחידה ובת השוואה שקבע הפיקוח על הבנקים. מגזר פעילות פיקוחי מוגדר בעיקר בהתבסס על סיווג הלקוחות. לקוחות פרטיים מסווגים בהתאם להיקף הנכסים הפיננסיים למגזר משקי הבית ומגזר הבנקאות הפרטית. לקוחות שאינם אנשים פרטיים מסווגים בעיקר על-פי מחזור הפעילות שלהם למגזרים עסקיים (תוך הפרדה בין עסקים זעירים וקטנים, עסקים בינוניים ועסקים גדולים) גופים מוסדיים ומגזר ניהול פיננסי.

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
בנוסף לדיווח האחיד לפי מגזרי פעילות פיקוחיים, הבנק מדווח על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה. מגזר פעילות הוא מרכיב בבנק אשר עוסק בפעילויות שמהן הוא עשוי להפיק הכנסות ולשאת בהוצאות; תוצאות פעולותיו נבחנות באופן סדיר על-ידי ההנהלה והדירקטוריון לצורך קבלת החלטות בנוגע להקצאת משאבים והערכת ביצועיו; וכן קיים לגביו מידע פיננסי נפרד.
חלוקת המגזרים בבנק מבוססת על אפיון של מגזרי לקוחות. מגזרים אלו כוללים גם מוצרים בנקאיים. תוצאות מגזר המוצר שלא ניתן לשייך למגזרי הלקוחות הרלוונטיים נכלל ב"אחרים והתאמות".

23. גילויים בהקשר לצד קשור
המידע על יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות והמידע על תוצאות העסקות עם בעלי עניין וצדדים קשורים ניתן בהתאם להוראות הדיווח לציבור לגבי כל אדם המוגדר כבעל עניין או צד קשור לפי ההגדרות בסעיף 1 בהוראות הדיווח לציבור, או כאיש קשור, לפי ההגדרות בהוראת ניהול בנקאי תקין 312 בדבר "עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים". בנוסף לדרישות הגילוי הנדרשות מכוח הוראות הדיווח לציבור, התאגיד הבנקאי מיישם גם את הוראות הגילוי המתחייבות מיישום נושא 850 בקודיפיקציה בדבר "גילויים בהקשר לצד קשור".

24. עסקות עם בעלי שליטה
הבנק מיישם את כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית לצורך טיפול חשבונאי בפעולות בין תאגיד בנקאי לבין בעל שליטה בו ובין חברה בשליטת הבנק. במצבים בהם בכללים כאמור לא קיימת התייחסות לאופן הטיפול, מיישם הבנק את הכללים שנקבעו בתקן מספר 23 של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא הטיפול החשבונאי בעסקות בין ישות לבין בעל השליטה בה.
נכסים והתחייבויות שלגביהם בוצעה עסקה עם בעל שליטה, נמדדים לפי שווי הוגן במועד העסקה. בשל העובדה כי מדובר בעסקה במישור ההוני, זוקפת הקבוצה את ההפרש בין השווי ההוגן לבין התמורה מהעסקה להון.

הלוואות, לרבות פיקדונות
במועד ההכרה לראשונה, ההלוואה שניתנה לבעל השליטה או פיקדון שהתקבל מבעל השליטה, מוצגים בדוחות הכספיים של הבנק לפי שוויים ההוגן כנכס או כהתחייבות, לפי העניין. ההפרש בין סכום ההלוואה שניתנה או פיקדון שהתקבל לבין שוויים ההוגן במועד ההכרה לראשונה נזקף להון.
בתקופות הדיווח שלאחר מועד ההכרה לראשונה ההלוואה או הפיקדון כאמור מוצגים בדוחות הכספיים של הבנק בעלותם המופחתת תוך יישום שיטת הריבית האפקטיבית.

ו. תקני חשבונאות חדשים והוראות חדשות של הפיקוח על הבנקים בתקופה שלפני יישומם
1. הכרה בהכנסה מחוזים עם לקוחות
ביום 11 בינואר 2015 פורסם חוזר בנושא אימוץ עדכון לכללי חשבונאות בנושא הכנסה מחוזים עם לקוחות. החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור לאור פרסום ASU 2014-09 המאמץ בכללי החשבונאות האמריקאים תקן חדש בנושא הכרה בהכנסה. התקן קובע כי הכנסה תוכר בסכום שצפוי שיתקבל בתמורה להעברת הסחורות או מתן שירותים ללקוח.

ביאור 1 עיקרי מדיניות חשבונאית (המשך)

בנקים נדרשים ליישם את התיקונים להוראות הדיווח לציבור החל מיום 1 בינואר 2018. בעת היישום לראשונה ניתן לבחור בחלופה של יישום למפרע תוך הצגה מחדש של מספרי השוואה או בחלופה של יישום בדרך של מכאן ולהבא תוך זקיפת ההשפעה המצטברת להון במועד היישום לראשונה.
התקן החדש אינו חל, בין השאר, על מכשירים פיננסיים וזכויות או מחויבויות חוזיות אשר בתחולת פרק 310 לקודיפידציה.
להערכת הבנק ההשפעה של אימוץ ההוראות לעיל על הדוחות הכספיים אינה צפויה להיות מהותית.

2. אימוץ כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על ההכנסה

ביום 22 באוקטובר 2015 פורסם חוזר בדבר "דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא מסים על ההכנסה". על-פי החוזר, תאגיד בנקאי וחברות כרטיסי אשראי נדרשים לאמץ את כללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארצות-הברית בנושא מסים על ההכנסה, ובין היתר, את כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בהוראות בנושא 740 בקודיפיקציה בדבר "מסים על ההכנסה" ובנושא 740-830 בקודיפיקציה בדבר "סוגיות במטבע-חוץ - מסים על ההכנסה".
ביום 13 באוקטובר 2016 פורסם חוזר נוסף בדבר "דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית" אשר מבהיר את אופן יישום הכללים. על-פי החוזר, ההוראות שנקבעו יושמו מיום 1.1.2017 ואילך. הפרשים זמניים בגין תקופות קודמות ימשיכו להיות מטופלים לפי ההוראות שחלו עד ליום 31.12.2016. יש לסווג מחדש מספרי השוואה, כדי שיתאימו לאופן ההצגה לפי ההוראות החדשות.
להערכת הבנק ההשפעה של אימוץ ההוראות לעיל על הדוחות הכספיים אינה צפויה להיות מהותית.

3. דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושאים: סוגיות במטבע-חוץ; מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות; ואירועים לאחר תאריך המאזן

ביום 21 במרץ 2016 פורסם חוזר בנושא דיווח של תאגידים בנקאיים וחכ"א בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית. החוזר מעדכן את הוראות הדיווח לציבור ומאמץ תקני חשבונאות מקובלים בארצות-הברית בנושאים: סוגיות במטבע-חוץ, מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות ואירועים לאחר תאריך המאזן.
ההוראות שנקבעו בהתאם לחוזר יחולו מיום 1 בינואר 2017 ואילך. בעת היישום לראשונה, נדרש לפעול בהתאם להוראות המעבר שנקבעו באותם נושאים בתקינה האמריקאית בשינויים המתחייבים, לרבות תיקון למפרע של מספרי השוואה אם הדבר נדרש על-פי כללי התקינה האמריקאית בנושאים אלו. יודגש, כי ביישום הנחיות נושא 830 בקודיפיקציה בדבר "מטבע-חוץ", בתקופות מדווחות עד ליום 1 בינואר 2019, בנקים לא יכללו את הפרשי השער בגין אגרות-חוב זמינות למכירה כחלק מההתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב אלו, אלא ימשיכו לטפל בהם כפי שנדרש בהוראות הדיווח לציבור לפני אימוץ נושא זה.
להערכת הבנק ההשפעה של אימוץ ההוראות לעיל על הדוחות הכספיים אינה צפויה להיות מהותית.

4. חוזר בדבר דיווח של תאגידים בנקאיים בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושאים: נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו; רכוש קבוע ונדל"ן להשקעה; רווח למניה; דוח על תזרימי המזומנים; דיווח לתקופות ביניים; היוון ריבית; וערבויות

ביום 13 באוקטובר 2016 פורסם חוזר בדבר דיווח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי בישראל לפי כללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית. החוזר מעדכן אות הוראות הדיווח לציבור ומאמץ תקני חשבונאות מקובלים בארצות-הברית בנושאים: נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו, רכוש קבוע, רווח למניה, דוח על תזרימי המזומנים, דיווח לתקופות ביניים, היוון ריבית וערבויות.
ההוראות שנקבעו בהתאם לחוזר יחולו מיום 1 בינואר 2018 ואילך. בעת היישום לראשונה, נדרש לפעול בהתאם להוראות המעבר שנקבעו באותם נושאים בתקינה האמריקאית בשינויים המתחייבים, לרבות תיקון למפרע של מספרי השוואה אם הדבר נדרש על-פי כללי התקינה האמריקאית בנושאים אלו. הבנק בוחן את השלכות יישום כללים אלו על הדוחות הכספיים.

5. הגדרת מקור החזר ראשוני בסיווג חוב בעייתי

ביום 20 בפברואר 2017 פורסם קובץ שאלות ותשובות בנושא חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי.
בין היתר כלל הקובץ שאלה שנגעה להגדרת מקור החזר ראשוני.
בהתאם לאמור בחוזר, מקור החזר ראשוני הוא מקור מזומנים יציב לאורך זמן, אשר חייב להימצא תחת שליטת החייב, ואשר חייב להיות מופרד, במפורש או במהות, לכיסוי החוב.
ככלל, כדי שמקור החזר יוכל להיות ראשוני, על הבנק להראות שהחייב צפוי בהסתברות גבוהה להפיק תוך פרק זמן סביר תזרים מזומנים מתאים מפעילות עסקית נמשכת, אשר ישמש לפירעון התשלומים הנדרשים באופן מלא במועד שנקבע בהסכם. לצד מקור החזר ראשוני מצופה שכמעט לכל עסקות האשראי יהיה מקור החזר שני ואף שלישוני (בטוחות, תמיכה של ערב, מימון מחדש על-ידי צד שלישי וכו').
למרות התמיכה של מקורות החזר שניים ושלישונים, קביעת הסיווג המתאים של חוב, עד לקרות כשל או כשההסתברות לו נעשתה צפויה ברמה גבוהה, ככלל מתבססת על יכולת התשלום של החייב, כלומר - החוזק הצפוי של מקור ההחזר הראשוני. שינויים אלה יחולו מיום 1 ביולי 2017 ואילך.
הבנק בוחן את השלכות יישום הגדרה זו על הדוחות הכספיים, אולם אין באפשרותו לאמוד את השפעתה בשלב זה.

ביאור 2 הכנסות והוצאות ריבית

במיליוני ש"ח

	2016	2015	2014
א. הכנסות ריבית*			
מאשראי לציבור	**9,466**	9,044	9,628
מאשראי לממשלות	**54**	41	32
מפיקדונות בבנקים	**120**	117	108
מפיקדונות בבנק ישראל וממזומנים	**36**	26	71
מניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**–**	2	–
מאגרות-חוב	**523**	604	834
מנכסים אחרים	**1**	3	–
סך-כל הכנסות ריבית	**10,200**	9,837	10,673
ב. הוצאות ריבית**			
על פיקדונות הציבור	**(904)**	(830)	(1,428)
על פיקדונות הממשלה	**(10)**	(12)	(12)
על פיקדונות מבנקים	**(27)**	(40)	(63)
על ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**(1)**	(2)	(10)
על אגרות-חוב וכתבי התחייבויות נדחים	**(1,061)**	(1,058)	(1,361)
על התחייבויות אחרות	**(4)**	(10)	(31)
סך-כל הוצאות ריבית	**(2,007)**	(1,952)	(2,905)
סך הכנסות ריבית, נטו	**8,193**	7,885	7,768
ג. פירוט ההשפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים על הכנסות והוצאות ריבית**			
הכנסות ריבית	**(147)**	(211)	(221)
הוצאות ריבית	**(14)**	(6)	10
ד. פירוט הכנסות ריבית על בסיס צבירה מאגרות-חוב			
מוחזקות לפדיון	**13**	13	27
זמינות למכירה	**493**	571	780
למסחר	**17**	20	27
סך-הכל כלול בהכנסות ריבית	**523**	604	834

* כולל מרכיב אפקטיבי ביחסי הגידור.
** פירוט של השפעת מכשירים נגזרים מגדרים על סעיפי משנה א ו-ב.

ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית

במיליוני ש"ח

א. הכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר

	2016	2015	2014
1. מפעילות במכשירים נגזרים			
חלק לא אפקטיבי ביחסי הגידור (ראה ג להלן)[1]	**22**	19	(5)
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים ALM[2]	**519**	550	1,918
סך-הכל מפעילות במכשירים נגזרים	**541**	569	1,913
2. מהשקעה באגרות-חוב			
רווחים ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה[3]	**257**	525	284
הפסדים ממכירת אגרות-חוב זמינות למכירה[3][4]	**(51)**	(33)	–
סך-הכל מהשקעה באגרות-חוב	**206**	492	284
3. הפרשי שער, נטו	**(29)**	(161)	(1,496)
4. רווחים (הפסדים) מהשקעה במניות			
רווחים ממכירת מניות זמינות למכירה [3]	**361**	264	164
הפסדים ממכירת מניות זמינות למכירה[3][5]	**(71)**	(185)	(69)
דיבידנד ממניות זמינות למכירה	**39**	45	36
רווח ממכירת מניות של חברות מוחזקות	**–**	–	3
הפסד ממכירת מניות של חברות מוחזקות	**–**	(31)	–
סך-הכל מהשקעה במניות	**329**	93	134
5. רווחים (הפסדים) נטו בגין עסקות איגוח	**–**	–	–
6. רווחים נטו בגין הלוואות שנמכרו	**93**	3	–
סך-הכל הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות שאינן למטרות מסחר	**1,140**	996	835

(1) למעט מרכיב אפקטיבי ביחסי גידור.
(2) מכשירים נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.
(3) סווג מחדש מרווח כולל אחר מצטבר כולל רווח בסך 109 מיליוני ש"ח ממכירת מניות ויזה (ראה ביאור 12 להלן).
(4) לרבות הפרשות לירידת-ערך בסך של כ-21 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (2015: כ-21 מיליוני ש"ח; 2014: כ-0 מיליוני ש"ח).
(5) לרבות הפרשות לירידת-ערך בסך של כ-51 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (2015: כ-113 מיליוני ש"ח; 2014: כ-69 מיליוני ש"ח).

ביאור 3 הכנסות מימון שאינן מריבית (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרות מסחר*

	2016	2015	2014
הכנסות נטו בגין מכשירים נגזרים אחרים	**14**	19	20
רווחים (הפסדים) שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב למסחר, נטו[1]	**(2)**	28	59
רווחים שמומשו ושטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של מניות למסחר, נטו[2]	**–**	1	2
סך-הכל הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות מסחר**	**12**	48	81
סך-הכל הכנסות מימון שאינן מריבית	**1,152**	1,044	916
פירוט על הכנסות מימון שאינן מריבית בגין פעילויות למטרת מסחר, לפי חשיפת סיכון			
חשיפת ריבית	**(4)**	28	60
חשיפת מטבע-חוץ	**2**	4	5
חשיפה למניות	**14**	16	16
סך-הכל	**12**	48	81

ג. חלק לא אפקטיבי ביחסי הגידור – פירוט נוסף***

1. גידורי שווי הוגן			
חוסר האפקטיביות של הגידורים	**9**	4	(11)
2. גידורי תזרים מזומנים			
מרכיב הרווח בגין מכשירים נגזרים, אשר הוצא לצורך הערכת אפקטיביות הגידור	**13**	15	6
סך-הכל	**22**	19	(5)

* כולל הפרשי שער שנבעו מפעילות מסחר.

** להכנסות ריבית מהשקעה באגרות-חוב למסחר ראה ביאור 2.

*** לגילוי על השפעה נטו של מכשירים נגזרים מגדרים על הכנסות והוצאות ריבית ראה ביאור 2.

(1) מזה: חלק הרווחים (ההפסדים) הקשורים לאגרות-חוב למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן בסך של כ-0 מיליוני ש"ח (2015:(1) מיליוני ש"ח; 2014: 12 מיליוני ש"ח).

(2) מזה: חלק הרווחים (ההפסדים) הקשורים למניות למסחר שעדיין מוחזקות ליום המאזן בסך של כ-0 מיליוני ש"ח (2015: 0 מיליוני ש"ח; 2014:(1) מיליוני ש"ח).

ביאור 4 עמלות

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	2016	2015	2014
ניהול חשבון	**970**	987	980
כרטיסי אשראי	**1,834**	1,725	1,674
פעילות בניירות-ערך	**837**	1,032	1,047
עמלות הפצת מוצרים פיננסיים[1]	**189**	219	218
ניהול, תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים[2]	**42**	45	45
טיפול באשראי	**276**	205	173
הפרשי המרה	**282**	293	277
פעילות סחר חוץ	**103**	114	124
הכנסות נטו משירות תיקי אשראי	**39**	41	40
דמי ניהול ועמלות מביטוח חיים וביטוח דירות	**44**	44	46
עמלות מעסקי מימון	**569**	548	545
עמלות אחרות	**31**	34	38
סך-כל העמלות	**5,216**	5,287	5,207

(1) בעיקר קרנות נאמנות.
(2) בעיקר בגין שירותי ניהול ותפעול הניתנים לקופות-גמל.

ביאור 5 הכנסות אחרות

הרכב הסעיף

	2016	2015	2014
הכנסות משירותי מחשב לחברה שאוחדה בעבר	**52**	60	60
רווח הון ממכירת בניינים וציוד	**12**	14	5
אחרות	**96**	72	66
סך-כל ההכנסות האחרות	**160**	146	131

ביאור 6 משכורות והוצאות נלוות

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	2016	2015	2014
משכורות	**2,950**	3,141	3,067
הוצאה הנובעת מעסקות תשלום מבוסס מניות[1]	**101**	87	115
הוצאות נלוות אחרות לרבות קרן השתלמות, חופשה ומחלה	**668**	645	652
הטבות לזמן ארוך	**29**	33	55
ביטוח לאומי ומס-שכר	**698**	748	746
הוצאות בגין פנסיה (לרבות פיצויים ותגמולים)	**304**	255	317
הטבות אחרות לאחר סיום העסקה	**33**	25	36
הוצאות בגין תוכנית התייעלות	**–**	–	355
סך-כל המשכורות וההוצאות הנלוות[2]	**4,783**	4,934	5,343
(1) מזה: הוצאות הנובעות מעסקות המטופלות כעסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים	**–**	20	50
(2) מזה: משכורות והוצאות נלוות בחו"ל	**478**	513	489

ביאור 7 הוצאות אחרות

הרכב הסעיף

	2016	2015	2014
שיווק ופירסום	**442**	356	323
תקשורת	**225**	234	231
מחשב*	**483**	419	370
משרדיות	**134**	135	143
ביטוח	**83**	19	21
שירותים מקצועיים***	**408**	265	210
שכר והחזר הוצאות לחברי דירקטוריון	**20**	18	20
הדרכה והשתלמויות	**43**	38	34
עמלות	**262**	253	247
תרומה לקהילה	**44**	43	47
הפרשה בגין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים	**528**	–	196**
אחרות	**505**	514	447**
סך-כל ההוצאות האחרות	**3,177**	2,294	2,289

* למעט משכורות, פחת והפחתות.
** סווג מחדש.
*** כולל הוצאות הכרוכות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים והחקירה בנושא FIFA בסך של 170 מיליוני ש"ח (2015: 46 מיליוני ש"ח).

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)

א. הרכב הסעיף

	2016	2015	2014
		במיליוני ש"ח	
מסים שוטפים:			
בגין שנת החשבון	**1,923**	1,932	1,736
בגין שנים קודמות	**151**	(40)	431
סך-כל המסים השוטפים	**2,074**	1,892	2,167
בתוספת (בניכוי):			
מסים נדחים:			
בגין שנת החשבון	**374**	85	(72)
בגין שנים קודמות	**(90)**	120	(382)
סך-כל המסים הנדחים	**284**	205	(454)
סך-כל ההפרשה למסים[1]	**2,358**	2,097	1,713
(1) מזה: הפרשה למסים לרשויות מס בחו"ל	**64**	87	21

ב. התאמה בין סכום מס תיאורטי, שהיה חל על הבנק לפי שיעור מס סטטוטורי, לבין הפרשה למסים על הרווח, כפי שנזקפה לדוח רווח והפסד

	2016	2015	2014
שיעור המס החל על הבנק בישראל (באחוזים)	**35.90**	37.58	37.71
סכום המס על בסיס שיעור המס הסטטוטורי	**1,781**	1,915	1,665
נוסף (פחות) הוצאות מסים (חיסכון במס) בגין:			
שיעור מס סטטוטורי שונה	**(67)**	(72)	(87)
הוצאות לא-מוכרות	**255**	87	116
הכנסות חברות מאוחדות בחו"ל	**26**	15	30
הפרשי תרגום בגין חברות מאוחדות בחו"ל	**35**	50	(39)
הפרשי תיאום פחת ורווח הון	**(4)**	1	–
הכנסות פטורות ובעלות שיעור מס מוגבל	**(2)**	(16)	(17)
הפרשי עיתוי שלא נרשמו בגינם מסים נדחים	**2**	(10)	(4)
מסים בגין שנים קודמות	**61**	80	49
שינוי יתרת מסים נדחים עקב שינוי שיעור המס	**271**	47	–
הפרשה למסים על הרווח	**2,358**	2,097	1,713

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) (המשך)

ג.1. יתרות מסים נדחים לקבל ועתודה למסים נדחים

	31 בדצמבר			
	2016	2015	**2016**	2015
	יתרה במיליוני ש"ח		שיעור מס ממוצע ב-%	
מסים נדחים לקבל				
מהפרשה להפסדי אשראי	**1,813**	1,942	**33.9**	37.0
עודף עתודה לפיצויים ופרישה	**1,643**	1,360	**33.9**	36.9
מהפרשה לחופשה ומענקים	**353**	350	**33.9**	36.7
מהפסדים וניכויים מועברים לצורך מסים	**47**	48	**23.5**	24.2
מפריטים כספיים אחרים	**22**	21	**24.4**	28.0
נכסים לא-כספיים	**12**	27	**36.4**	36.5
סך-כל המסים הנדחים לקבל	**3,890**	3,748	**33.7**	36.6
עתודה למסים נדחים				
בגין השקעות בחברות מוחזקות	**59**	59	**17.0**	17.0
מפריטים כספיים אחרים	**6**	10	**35.3**	37.0
מהתאמת נכסים לא-כספיים	**160**	158	**26.5**	29.3
סך-כל העתודה למסים נדחים	**225**	227	**23.2**	24.8

מימוש יתרת מסים נדחים לקבל, נטו, מותנה בקיום הכנסה חייבת במס בשנים הבאות בסכום מתאים.
מס נדחה מחושב על-פי שיעור המס הצפוי בעתיד.

ג.2. התנועה בנכסי והתחייבויות המסים הנדחים

	הפרשה להפסדי אשראי וריבית על אשראי	ריבית וניירות-ערך	השקעה בחברות מוחזקות	נכס מס מפריטים לא-כספיים	התאמות נכסים לא-כספיים	הטבות לעובדים	הפסדים לניכויים למס מועברים	סך-הכל
	במיליוני ש"ח							
מס נדחה, נטו, ליום 31 בדצמבר 2013	1,601	(52)	(33)	94	(98)	1,651	50	3,213
תנועה:								
שינויים שנזקפו לרווח והפסד	371	–	–	(44)	(1)	122	6	454
שינויים אשר נזקפו להון	–	–	–	–	5	37	–	42
מס נדחה, נטו, ליום 31 בדצמבר 2014	1,972	(52)	(33)	50	(94)	1,810	56	3,709
תנועה:								
שינויים שנזקפו לרווח והפסד	(4)	14	(26)	(23)	(57)	(55)	(7)	(158)
שינויים אשר נזקפו להון	–	49	–	–	(7)	(24)	(1)	17
השפעת השינוי בשיעור המס שנזקפה לרווח והפסד	(26)	–	–	–	–	(21)	–	(47)
מס נדחה, נטו, ליום 31 בדצמבר 2015	1,942	11	(59)	27	(158)	1,710	48	3,521
תנועה:								
שינויים שנזקפו לרווח והפסד	32	(13)	–	(13)	(28)	9	–	(13)
שינויים אשר נזקפו להון	–	18	–	–	11	399	–	428
השפעת השינוי בשיעור המס שנזקפה לרווח והפסד	(161)	–	–	(2)	15	(122)	(1)	(271)
מס נדחה, נטו, ליום 31 בדצמבר 2016	**1,813**	**16**	**(59)**	**12**	**(160)**	**1,996**	**47**	**3,665**
נכס מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2016	**1,813**	**22**	**–**	**12**	**–**	**1,996**	**47**	**3,890**
התחייבות מס נדחה ליום 31 בדצמבר 2016	**–**	**(6)**	**(59)**	**–**	**(160)**	**–**	**–**	**(225)**

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) (המשך)

במיליוני ש"ח

ג.3. מסים על ההכנסה שהוכרו ישירות בהון

	2016			2015			2014		
	לפני מס	הוצאות (הטבת) מס	נטו ממס	לפני מס	הוצאות (הטבת) מס	נטו ממס	לפני מס	הוצאות (הטבת) מס	נטו ממס
רווחים נטו בגין גידורי השקעות נטו במטבע-חוץ	**69**	**23**	**46**	7	2	5	(13)	(5)	(8)
גידור תזרימי מזומנים	**4**	**2**	**2**	4	2	2	5	2	3
נכסים פיננסיים זמינים למכירה	**(160)**	**(65)**	**(95)**	(748)	(238)	(510)	382	122	260
הטבות לעובדים	**(1,221)**	**(399)**	**(822)**	49	24	25	(109)	(41)	(68)
תשלומים מבוססי מניות	**–**	**1**	**(1)**	6	3	3	14	5	9
סך-הכל מסים שהוכרו בהון	**(1,308)**	**(438)**	**(870)**	(682)	(207)	(475)	279	83	196

ד. שומות

1. לבנק שומות מס הכנסה סופיות עד וכולל 2012. לחברות בנות שומות סופיות עד וכולל 2013.
בחודש דצמבר 2013, ובחודש דצמבר 2015 הוציא פקיד השומה לבנק שומות ניכויים לשנים 2010-2008 ובחודש דצמבר 2016 הוציא פקיד השומה לבנק שומות ניכויים בגין שנים 2013-2011. הבנק חולק על השומות ולפיכך הבנק הגיש עליהן השגה. לשנים 2010-2008 שלטונות המס הוציאו צווים בגין שומות המס אשר הבנק מערער עליהם בבית המשפט המחוזי.
המחלוקת עם פקיד השומה נובעת בעיקר משתי סוגיות. הראשונה, חיוב הבנק במס שכר בגין משכורות ותשלומים סוציאליים ששולמו על-ידי הבנק לעובדים מקומיים בסניפים של הבנק בחו"ל. סכום השומות מגיע לכ-150 מיליון ש"ח לא כולל ריבית והצמדה. השנייה, ניכויים במקור בסניפי חו"ל בחו"ל. סכום השומות מגיע לכ-85 מיליון ש"ח לא כולל ריבית והצמדה.
ככל שעמדת הבנק לא תתקבל יהיה הבנק חשוף לדרישות דומות גם בגין השנים שלאחר מכן. לדעת יועציו המשפטיים של הבנק קיים סיכוי אפשרי (Reasonably Possible) להתממשות חלק מתביעות מס הכנסה.
2. בחודש דצמבר 2016 נתקבלו בישראכרט שומות מטעם רשות המסים בישראל, אגף המכס ומע"מ (להלן: "הודעת השומה") וזאת בהמשך לביקורת רוחבית ענפית, אשר עיקר עניינה התחשבנות ישראכרט בגין עסקות של מחזיקי כרטיס מול הארגונים הבינלאומיים בגין השנים 2012 ועד יוני 2016. סכום הודעת השומה בגין כלל רכיביה מגיע לכ-70 מיליון ש"ח, לא כולל ריבית והצמדה. ישראכרט חולקת על הודעת השומה ועל כן הגישה השגה לרשויות המס. ככל שעמדתה לא תתקבל תהיה ישראכרט חשופה לדרישות דומות גם בגין התקופה שלאחר מתן הודעת השומה. להערכת יועציה המשפטיים של ישראכרט קיים סיכוי אפשרי להתממשות חלק מהסעיפים בשומה.

ה. הפסדים שבגינם לא נכללו נכסי מס נדחה

לבנק ולחברות מאוחדות מסוימות הפסדים וניכויים אחרים שנקבעו לצורך מס, שבגינם לא נכללו נכסי מס נדחה, בסך של כ-574 מיליון ש"ח (31.12.15 כ-528 מיליון ש"ח). ניצול סכומים אלה בעתיד יתאפשר במידה ולחברות בהן נרשמו הסכומים תהיה הכנסה חייבת במס.

ו. תיקוני חקיקה

מס הכנסה

שיעור מס החברות בשנת 2014 ו-2015 עמד על 26.5%.
ביום 5 לינואר 2016 פורסם ברשומות חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 216), התשע"ו-2016 ובהתאם לו ירד מס החברות החל משנת 2016 ואילך והוא עומד על 25%.
ביום 29 בדצמבר 2016 פורסם ברשומות חוק ההתייעלות הכלכלית (תיקוני חקיקה להשגת יעדי המדיניות הכלכלית לשנות התקציב 2017), ובמסגרתו נכלל תיקון פקודת מס הכנסה (מס' 234), אשר קבע, בין היתר, הורדת שיעור מס חברות החל משנת 2017, בשיעור של 1%, והחל משנת 2018 בשיעור של 1% נוסף, כך שיעמוד על 24% ו-23% בהתאמה.
השפעת השינויים בשנת 2016 מתבטאת בקיטון ביתרת נכסי המס נטו ליום 31 בדצמבר 2016 בסך 310 מיליון ש"ח, מהן כנגד הפרשה למסים על הרווח בסך של 271 מיליון ש"ח, וכנגד רווח כולל אחר בסך 39 מיליון ש"ח.

ביאור 8 הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) (המשך)

חוק מס ערך מוסף, התשל"ו–1975

הבנק מוגדר כמוסד כספי לצורכי חוק מס ערך מוסף המטיל על מוסד כאמור מס שכר ומס רווח. רווח מוגדר כהכנסה חייבת, כמשמעותה בפקודת מס הכנסה, לפני קיזוז הפסדים משנות המס הקודמות לשנת המס שבה נתקבלה ההכנסה, ואחרי ניכוי מס שכר ולמעט הכנסה מדיבידנד שנתקבל ממוסד כספי ולרבות הכנסה מריבית או מדיבידנד או ממכירה או פדיון של יחידה או מחלוקת רווחים לבעל יחידה שלגביה ניתן פטור ממס הכנסה לפי כל דין.
שיעור מס הרווח בשנת 2014 עמד על 18%.
ביום 10 בספטמבר 2015 חתם שר האוצר על צו להורדת שיעור המע"מ ב-1%, כך שיעמוד על 17% החל מיום 1 באוקטובר 2015. ביום 12 באוקטובר 2015 אישרה מליאת הכנסת את צו מס ערך מוסף הקובע כי שיעור מס הרווח ומס השכר המוטלים על מוסדות כספיים ירד לשיעור של 17%, החל מיום 1 באוקטובר 2015. הצו חל בשנת המס 2015 לגבי השכר המשולם בעד עבודה מחודש אוקטובר 2015 ומס רווח חל על-פי החלק היחסי מהרווח בשנת מס זו ולפיכך יעמוד על 17.75%. כתוצאה מהשינוי האמור, הבנק כלל בדוחותיו הכספיים לשנת 2015, קיטון יתרת נכסי מסים נדחים בסך של כ-50 מיליון ש"ח, כנגד גידול ההפרשה למס בסך 47 מיליון ש"ח והקטנת קרנות הון בסך של 3 מיליון ש"ח, וקיטון ביתרת ההתחייבות בגין זכויות עובדים בסך של כ-33 מיליון ש"ח, לפני השפעת המס המתייחסת, אשר מרביתה נזקפה כרווח כולל אחר.

שיעורי המס המשולבים

כתוצאה מהשינויים האמורים לעיל, חל שינוי בשיעור המס הסטטוטורי אשר חל על הבנק כמפורט בטבלה להלן.

המסים המשולמים על הרווח של התאגידים הבנקאיים כוללים מס חברות המוטל על-פי פקודת מס הכנסה ומס רווח המוטל על-פי חוק מס ערך מוסף כמוסבר לעיל. לפיכך, שיעורי המס המשולבים הינם כדלקמן:

	שיעור מס רווח	שיעור מס הכנסה	שיעור מס משולב
שנה			
2014	18.00%	26.50%	37.71%
2015	17.75%	26.50%	37.58%
2016	17.00%	25.00%	35.90%
2017	17.00%	24.00%	35.04%
2018 ואילך	17.00%	23.00%	34.19%

נובע מירידת מס ערך מוסף החל מיום 1 באוקטובר 2015 לשיעור של 17%
נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2016
נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2017
נובע מירידת מס חברות החל מיום 1 בינואר 2018

ז. הוצאות להפסדי אשראי

ביום 1 בינואר 2011 אימצה המערכת הבנקאית הוראה חדשה של המפקח על הבנקים בנושא מדידה וגילוי של חובות פגומים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. כתוצאה מכך נחתמו הסכמים בין המערכת הבנקאית, לרבות הבנק, לבין רשות המסים על פיהם נקבעו הכללים בדבר אופן ההכרה בהוצאות לעניין מס. ביום 29 בפברואר 2012 נחתם הסכם עקרונות בין הבנק לבין פקיד השומה בנושא אופן ההכרה למס של ההוצאות להפסדי אשראי בגין הפרשות לחובות פגומים שיירשמו החל מיום 1 בינואר 2011, כאשר ביחס להפרשות שנרשמו והותרו עד ליום 31 בדצמבר 2010 יחול החישוב על-פי ההסדר שהיה בתוקף עד אותו מועד.

להלן עיקרי ההסכם:

חובות פגומים גדולים בבחינה פרטנית (חוב הלקוח מעל 1 מיליון ש"ח)

הפרשות לחובות פגומים בבחינה פרטנית יותרו בניכוי כהוצאה לצורכי מס בשנה שבה נכללה ההוצאה בדוחות הכספיים של הבנק. בשנת מס שבה הוקטנה יתרת ההפרשה לחובות פגומים (שלא כתוצאה מ"מחיקה חשבונאית" או מ"מחילת חובות"), יתווסף לחבות המס של הבנק מס נוסף שיביא לגביית מס נוסף שהיה נגבה אילולא הייתה מוכרת מלכתחילה ההפרשה שהותרה בניכוי.

חובות פגומים שאינם נבחנים פרטנית לצרכי מס (חוב הלקוח מתחת 1 מיליון ש"ח)

הפרשות לחובות פגומים שאינם בבחינה פרטנית לא יותרו בניכוי כהוצאה לצורכי מס בשנה שבה נכללה ההוצאה בדוחות הכספיים של הבנק. הוצאות בגין הפרשות אלו יותרו למס בגובה "המחיקה החשבונאית" נטו (בקיזוז גביות באותה שנה) מחציתן יותרו לצורכי מס בשנת המס הראשונה לאחר השנה שבה נרשמה המחיקה ומחציתן יותרו בשנת המס השנייה לאחר השנה שבה נרשמה המחיקה. הוראה זו חלה לגבי הוצאות שנרשמו החל מיום 1 בינואר 2011.

ביאור 9 רווח למניה רגילה

הרכב הסעיף

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2016	2015	2014
רווח בסיסי			
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח	**2,628**	3,082	2,713
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות			
במניות 1 ש"ח ע.נ.			
יתרה ליום 1 בינואר של הון מניות מונפק ונפרע	**1,329,406,719**	1,323,208,692	1,320,575,890
השפעת אופציות שמומשו למניות	**3,133,302**	3,262,618	3,557,991
השפעת מניות שנרכשו במהלך התקופה	**(830,738)**	–	(2,925,479)
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח הבסיסי למניה ליום 31 בדצמבר	**1,331,709,283**	1,326,471,310	1,321,208,402
רווח מדולל			
רווח נקי המיוחס לבעלי המניות הרגילות של הבנק במיליוני ש"ח	**2,628**	3,082	2,713
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות (מדולל)			
במניות 1 ש"ח ע.נ.			
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח הבסיסי למניה	**1,331,709,283**	1,326,471,310	1,321,208,402
השפעת אופציות למניות	**3,695,071**	7,030,704	10,824,108
ממוצע משוקלל של מספר המניות הרגילות ששימשו לצורך חישוב הרווח המדולל למניה ליום 31 בדצמבר	**1,335,404,354**	1,333,502,014	1,332,032,510
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים			
רווח בסיסי			
רווח נקי למניה	**1.98**	2.32	2.05
רווח מדולל			
רווח נקי למניה	**1.97**	2.31	2.04

ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר

במיליוני ש"ח

א. שינויים ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לאחר השפעת מס

	רווח כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה					רווח כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	רווח כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק
	התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן	התאמות מתרגום*, נטו לאחר השפעת גידורים**	רווחים (הפסדים) נטו בגין גידורי תזרים מזומנים	התאמות בגין הטבות לעובדים	סך-הכל		
יתרה ליום 1 בינואר 2014	702	(17)	(9)	(295)	381	1	380
שינוי נטו במהלך השנה	261	7	3	(68)	203	1	202
יתרה ליום 1 בינואר 2015	963	(10)	(6)	(363)	584	2	582
שינוי נטו במהלך השנה	(512)	2	2	25	(483)	(2)	(481)
יתרה ליום 1 בינואר 2016	**451**	**(8)**	**(4)**	**(338)**	**101**	**–**	**101**
שינוי נטו במהלך השנה	**(95)**	**(25)**	**2**	**(822)**	**(940)**	**1**	**(941)**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	**356**	**(33)**	**(2)**	**(1,160)**	**(839)**	**1**	**(840)**

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

ביאור 10 רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר, לפני השפעת מס ואחרי השפעת מס

	לשנה שהסתיימה ביום								
	31 בדצמבר 2016			31 בדצמבר 2015			31 בדצמבר 2014		
	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס	לפני מס	השפעת מס	לאחר מס
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:									
התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן									
רווחים (הפסדים) נטו שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	**169**	**(44)**	**125**	(227)	58	(169)	655	(183)	472
(רווחים) הפסדים בגין ניירות-ערך זמינים למכירה שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[1]	**(329)**	**109**	**(220)**	(523)	180	(343)	(272)	61	(211)
שינוי נטו במהלך השנה	**(160)**	**65**	**(95)**	(750)	238	(512)	383	(122)	261
התאמות מתרגום*									
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**(71)**	**–**	**(71)**	(3)	–	(3)	15	–	15
גידורים**	**69**	**(23)**	**46**	7	(2)	5	(13)	5	(8)
שינוי נטו במהלך השנה	**(2)**	**(23)**	**(25)**	4	(2)	2	2	5	7
גידור תזרימי מזומנים									
(רווחים) הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[1]	**4**	**(2)**	**2**	4	(2)	2	5	(2)	3
שינוי נטו במהלך השנה	**4**	**(2)**	**2**	4	(2)	2	5	(2)	3
הטבות לעובדים									
רווח (הפסד) אקטוארי נטו השנה	**(1,295)**	**423**	**(872)**	16	(12)	4	(121)	46	(75)
(רווחים) הפסדים נטו שסווגו מחדש לדוח רווח והפסד[2]	**74**	**(24)**	**50**	33	(12)	21	12	(5)	7
שינוי נטו במהלך השנה	**(1,221)**	**399**	**(822)**	49	(24)	25	(109)	41	(68)
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה	**(1,379)**	**439**	**(940)**	(693)	210	(483)	281	(78)	203
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה:									
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה	**1**	**–**	**1**	(2)	–	(2)	1	–	1
השינויים במרכיבי רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק:									
סך-הכל השינוי נטו במהלך השנה	**(1,380)**	**439**	**(941)**	(691)	210	(481)	280	(78)	202

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.

** רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.

(1) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית. פירוט נוסף ראה בביאור 3 - הכנסות מימון שאינן מריבית.

(2) הסכום לפני מס מדווח בדוח רווח והפסד בסעיף משכורות והוצאות נלוות.

ביאור 11 מזומנים ופיקדונות בבנקים

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	ליום 31 בדצמבר	
	2016	2015
מזומנים ופיקדונות בבנקים מרכזיים	**72,892**	59,573
פיקדונות בבנקים מסחריים	**7,486**	5,403
סך-הכל*,**	**80,378**	64,976
* מזה: מזומנים, פיקדונות בבנקים ופיקדונות בבנקים מרכזיים לתקופה מקורית של עד שלושה חודשים	**78,328**	63,108
** בניכוי הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי בסך	**7**	3

הערה:
בנושא שיעבודים ראה ביאור 27.

ביאור 12 ניירות-ערך

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
1) אגרות-חוב מוחזקות לפדיון					
אגרות-חוב ומלוות					
של מוסדות פיננסיים בישראל	**413**	**413**	**1**	**–**	**414**
של אחרים זרים	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
סך-כל אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**413**	**413**	**1**	**–**	**414**

	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווח כולל אחר מצטבר		שווי הוגן*
			רווחים	הפסדים	
2) ניירות-ערך זמינים למכירה					
אגרות-חוב ומלוות					
של ממשלת ישראל	**42,424**	**42,176**	**265**	**(17)**	**42,424**
של ממשלות זרות	**8,172**	**8,257**	**20**	**(105)**	**8,172**
של מוסדות פיננסיים בישראל	**164**	**162**	**2**	**–**	**164**
של מוסדות פיננסיים זרים	**5,739**	**5,728**	**36**	**(25)**	**5,739**
של אחרים בישראל	**913**	**895**	**23**	**(5)**	**913**
של אחרים זרים	**2,854**	**2,843**	**24**	**(13)**	**2,854**
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה	**60,266**	**60,061**	**370**	**(165)**	**60,266**
מניות					
של אחרים	**2,202**	**1,956**	**265**	**(19)**	**2,202**(1)
סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה	**62,468**	**62,017**	**635**(2)	**(184)**(2)	**62,468**(1)

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים.
(1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 889 מיליוני ש"ח.
(2) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר.

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
3) ניירות-ערך למסחר					
אגרות-חוב ומלוות					
של ממשלת ישראל	**8,420**	**8,421**	**4**	**(5)**	**8,420**
של ממשלות זרות	**84**	**84**	**–**	**–**	**84**
של אחרים בישראל	**3**	**3**	**–**	**–**	**3**
של אחרים זרים	**7**	**7**	**–**	**–**	**7**
סך-כל אגרות-חוב ומלוות למסחר	**8,514**	**8,515**	**4**	**(5)**	**8,514**
מניות					
של אחרים	**54**	**58**	**–**	**(4)**	**54**
סך-כל ניירות הערך למסחר	**8,568**	**8,573**	**4**[(2)]	**(9)**[(2)]	**8,568**
סך-כל ניירות הערך[(3)]	**71,449**	**71,003**	**640**	**(193)**	**71,450**[(1)]

4) מידע לגבי אגרות-חוב פגומות	
להלן יתרת החוב הרשומה של:	
אגרות-חוב פגומות שצוברות הכנסות ריבית	**24**

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים.

(1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 889 מיליוני ש"ח.

(2) נזקפו לדוח רווח והפסד.

(3) מזה: ניירות-ערך בסך של כ-6.8 מיליארד ש"ח שועבדו למלווים - ראה ביאור 27.

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

	31 בדצמבר 2016							
	פחות מ-12 חודשים				12 חודשים ומעלה			
	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו		סך-הכל	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו		סך-הכל
		0-20%	20-40%			0-20%	20-40%	
5) שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות-ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיציית הפסד שטרם מומש								
אגרות-חוב ומלוות								
של ממשלת ישראל	**17,636**	**(17)**	**–**	**(17)**	**61**	**–**	**–**	**–**
של ממשלות זרות	**4,997**	**(99)**	**–**	**(99)**	**415**	**(6)**	**–**	**(6)**
של מוסדות פיננסיים זרים	**1,945**	**(16)**	**–**	**(16)**	**837**	**(9)**	**–**	**(9)**
של אחרים בישראל	**258**	**(3)**	**–**	**(3)**	**235**	**(2)**	**–**	**(2)**
של אחרים זרים	**314**	**(9)**	**–**	**(9)**	**702**	**(4)**	**–**	**(4)**
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה	**25,150**	**(144)**	**–**	**(144)**	**2,250**	**(21)**	**–**	**(21)**
מניות								
של אחרים	**871**	**(19)**	**–**	**(19)**	**–**	**–**	**–**	**–**
סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה	**26,021**	**(163)**	**–**	**(163)**	**2,250**	**(21)**	**–**	**(21)**

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2015			
	הערך במאזן	עלות מופחתת	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
1) אגרות-חוב מוחזקות לפדיון					
אגרות-חוב ומלוות					
של מוסדות פיננסיים בישראל	405	405	4	–	409
של אחרים זרים	9	9	2	–	11
סך-כל אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	414	414	6	–	420

	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווח כולל אחר מצטבר		שווי הוגן*
			רווחים	הפסדים[1]	
2) ניירות-ערך זמינים למכירה					
אגרות-חוב ומלוות					
של ממשלת ישראל	37,351	36,981	410	(40)	37,351
של ממשלות זרות	5,615	5,612	27	(24)	5,615
של מוסדות פיננסיים בישראל	229	217	12	–	229
של מוסדות פיננסיים זרים	4,681	4,709	15	(43)	4,681
של אחרים בישראל	2,045	2,028	43	(26)	2,045
של אחרים זרים	3,588	3,637	20	(69)	3,588
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה	53,509	53,184	527	(202)	53,509
מניות					
של אחרים	2,486	2,198	311	(23)	2,486[1]
סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה	55,995	55,382	838[2]	(225)[2]	55,995[1]

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים.

(1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 643 מיליוני ש"ח.

(2) כלולים בהון בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן" במסגרת רווח כולל אחר.

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2015				
	הערך במאזן	עלות מופחתת (במניות-עלות)	רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן	שווי הוגן*
3) ניירות-ערך למסחר					
אגרות-חוב ומלוות					
של ממשלת ישראל	6,291	6,292	–	(1)	6,291
של ממשלות זרות	7	7	–	–	7
של מוסדות פיננסיים זרים	56	55	1	–	56
של אחרים בישראל	3	3	–	–	3
של אחרים זרים	70	71	–	(1)	70
סך-כל אגרות-חוב ומלוות למסחר	6,427	6,428	1	(2)	6,427
מניות					
של אחרים	48	52	–	(4)	48
סך-כל ניירות הערך למסחר	6,475	6,480	1[2]	(6)[2]	6,475
סך-כל ניירות הערך[3]	62,884	62,276	845	(231)	62,890[1]

4) מידע לגבי אגרות-חוב פגומות	
להלן יתרת החוב הרשומה של:	
אגרות-חוב פגומות שצוברות הכנסות ריבית	23

* נתוני שווי הוגן מבוססים בדרך-כלל על שערי בורסה, אשר לא בהכרח משקפים את המחיר שיתקבל ממכירת ניירות-ערך בהיקפים גדולים.
(1) כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 643 מיליוני ש"ח.
(2) נזקפו לדוח רווח והפסד.
(3) מזה: ניירות-ערך בסך של כ-9.7 מיליארד ש"ח שועבדו למלווים - ראה ביאור 27.

הערות:
א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.
ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

ביאור 12 ניירות-ערך (המשך)

במיליוני ש"ח

	31 בדצמבר 2015						
	פחות מ-12 חודשים			12 חודשים ומעלה			
	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו		סך-הכל	שווי הוגן	הפסדים שטרם מומשו		סך-הכל
		0-20%	20-40%			0-20%	20-40%	
5) שווי הוגן והפסדים שטרם מומשו, לפי משך זמן ושיעור ירידת הערך, של ניירות-ערך זמינים למכירה הנמצאים בפוזיציית הפסד שטרם מומש								
אגרות-חוב ומלוות								
של ממשלת ישראל	11,886	(32)	-	(32)	211	(8)	-	(8)
של ממשלות זרות	3,878	(21)	-	(21)	182	(3)	-	(3)
של מוסדות פיננסיים זרים	2,456	(33)	-	(33)	630	(10)	-	(10)
של אחרים בישראל	631	(19)	-	(19)	147	(7)	-	(7)
של אחרים זרים	1,635	(53)	-	(53)	404	(16)	-	(16)
סך-כל אגרות-חוב ומלוות זמינים למכירה	20,486	(158)	-	(158)	1,574	(44)	-	(44)
מניות								
של אחרים	734	(23)	-	(23)	-	-	-	-
סך-כל ניירות הערך הזמינים למכירה	21,220	(181)	-	(181)	1,574	(44)	-	(44)

הערות:

א. לפירוט תוצאות הפעילות בהשקעות באגרות-חוב וכן במניות - ראה ביאור 2 וביאור 3.

ב. ההבחנה בין אגרות-חוב של ישראל לבין אגרות-חוב של זרים נערכה בהתאם למדינת התושבות של הישות המנפיקה.

מיזוג חברת ויזה אירופה עם חברת ויזה אינק

ביום 21 בדצמבר 2015 הכריזה Visa Inc. על כוונתה לרכוש את ויזה אירופה אשר במניותיה החזיק הבנק ערב העסקה. ביום 21 ביוני 2016 הושלמה עסקת המיזוג של ויזה אירופה עם Visa Inc. (מועד השלמת העסקה).

כתוצאה מהעסקה, הבנק העביר את החזקותיו בויזה אירופה, בתמורה לסך של כ-87 מיליון ש"ח (20 מיליון אירו) שהתקבלו במזומן וסך של כ-15 מיליון ש"ח שהתקבלו במניות חסומות של Visa inc. בנוסף, הבנק יקבל תקבול נדחה בסך של כ-7 מיליון ש"ח (כ-1.7 מיליון אירו) במזומן, שיוענק בתום 3 שנים ממועד סגירת העסקה.

המניות החסומות שהתקבלו כאמור, אינן סחירות וניתנות להעברה בתנאים מוגבלים. בנוסף, המניות החסומות המירות למניות רגילות של Visa Inc. במועדים אשר יקבעו על-ידי Visa Inc. אך לא יאוחר מ-12 שנים ממועד סגירת העסקה. יחס ההמרה למניות רגילות נקבע במועד סגירת העסקה אך עשוי להשתנות בעתיד כתוצאה מתביעות עתידיות או היעדר תביעות עתידיות כנגד ויזה אירופה.

עם השלמת עסקת החלפת המניות הכיר הבנק ברווח ממכירת מניות לפני מס בסך כ-109 מיליון ש"ח. הרווח שהוכר חושב בהתאם למזומן שהתקבל, המניות החסומות שהתקבלו והמזומן שצפוי להתקבל בתום 3 שנים ממועד העסקה תוך הבאה בחשבון של מקדם הגבלת סחירות בגין המניות החסומות.

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

במיליוני ש"ח

1. חובות*, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי

	2016				
	אשראי לציבור				בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי**	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל		
יתרת חוב רשומה						
חובות שנבדקו על בסיס פרטני	**129,178**	**–**	**2,140**	**131,318**	**29,883**	**161,201**
חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	**30,614**	**61,742**	**52,410**	**144,766**	**–**	**144,766**
(1) מזה: לפי עומק פיגור	**7,512**	**61,497**	**–**	**69,009**	**–**	**69,009**
סך-הכל[2]	**159,792**	**61,742**	**54,550**	**276,084**	**29,883**	**305,967**
(2) מזה:						
חובות בארגון מחדש	**1,333**	**–**	**615**	**1,948**	**–**	**1,948**
חובות פגומים אחרים	**1,896**	**–**	**131**	**2,027**	**–**	**2,027**
סך-הכל חובות פגומים	**3,229**	**–**	**746**	**3,975**	**–**	**3,975**
חובות בפיגור 90 ימים או יותר	**195**	**607**	**82**	**884**	**–**	**884**
חובות בעייתיים אחרים	**2,518**	**8**	**253**	**2,779**	**–**	**2,779**
סך-הכל חובות בעייתיים	**5,942**	**615**	**1,081**	**7,638**	**–**	**7,638**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות						
בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני	**2,393**	**–**	**153**	**2,546**	**7**	**2,553**
בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי[3]	**480**	**366**	**735**	**1,581**	**–**	**1,581**
(3) מזה: לפי עומק פיגור***	**66**	**366**	**–**	**432**	**–**	**432**
סך-הכל[4]	**2,873**	**366**	**888**	**4,127**	**7**	**4,134**
(4) מזה: בגין חובות פגומים	**749**	**–**	**145**	**894**	**–**	**894**

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-7,512 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31 בדצמבר 2015: 6,126 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-241 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 235 מיליוני ש"ח).
כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור בסך של כ-17 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 28 מיליוני ש"ח).

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

1. חובות*, אשראי לציבור ויתרת הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	2015				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי**	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת חוב רשומה					
חובות שנבדקו על בסיס פרטני	142,300	–	3,159	145,459	26,801	172,260
חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	25,697	61,120	50,635	137,452	–	137,452
(1) מזה: לפי עומק פיגור	6,126	60,863	–	66,989	–	66,989
סך-הכל[2]	167,997	61,120	53,794	282,911	26,801	309,712
(2) מזה:						
חובות בארגון מחדש	1,852	–	585	2,437	–	2,437
חובות פגומים אחרים	2,788	–	111	2,899	–	2,899
סך-הכל חובות פגומים	4,640	–	696	5,336	–	5,336
חובות בפיגור 90 ימים או יותר	133	640	84	857	–	857
חובות בעייתיים אחרים	3,251	–	252	3,503	–	3,503
סך-הכל חובות בעייתיים	8,024	640	1,032	9,696	–	9,696
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות						
בגין חובות שנבדקו על בסיס פרטני	2,856	–	126	2,982	3	2,985
בגין חובות שנבדקו על בסיס קבוצתי[3]	375	392	665	1,432	–	1,432
(3) מזה: לפי עומק פיגור***	61	392	–	453	–	453
סך-הכל[4]	3,231	392	791	4,414	3	4,417
(4) מזה: בגין חובות פגומים	985	–	111	1,096	–	1,096

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-7,512 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31 בדצמבר 2015: 6,126 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-241 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 235 מיליוני ש"ח).
כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור בסך של כ-17 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 28 מיליוני ש"ח).

ביאור 13 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

2. תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

	אשראי לציבור				בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 01.01.14	3,430	422	729	4,581	6	4,587
הוצאות בגין הפסדי אשראי	138	(37)	326	427	(2)	425
מחיקות חשבונאיות	(897)	(3)	(476)	(1,376)	–	(1,376)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	859	5	356	1,220	–	1,220
מחיקות חשבונאיות נטו	(38)	2	(120)	(156)	–	(156)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	–	–	–	–	–	–
אחר	–	–	–	–	–	–
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.14	3,530	387	935	4,852	4	4,856
הוצאות בגין הפסדי אשראי	291	5	180	476	(1)	475
מחיקות חשבונאיות	(918)	–	(586)	(1,504)	–	(1,504)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	958	–	318	1,276	–	1,276
מחיקות חשבונאיות נטו	40	–	(268)	(228)	–	(228)
אחר	(14)	–	(3)	(17)	–	(17)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.15	3,847	392	844	5,083	3	5,086
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**(212)**	**(5)**	**482**	**265**	**4**	**269**
מחיקות חשבונאיות	**(910)**	**(21)**	**(703)**	**(1,634)**	**–**	**(1,634)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**774**	**–**	**317**	**1,091**	**–**	**1,091**
מחיקות חשבונאיות נטו	**(136)**	**(21)**	**(386)**	**(543)**	**–**	**(543)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**–**	**–**	**(1)**	**(1)**	**–**	**(1)**
אחר	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.16	**3,499**	**366**	**939**	**4,804**	**7**	**4,811**
מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים						
ליום 31 בדצמבר 2014	604	–	68	672	–	672
ליום 31 בדצמבר 2015	616	–	53	669	–	669
ליום 31 בדצמבר 2016	**626**	**–**	**51**	**677**	**–**	**677**

ביאור 14 אשראי לממשלות

הרכב הסעיף

	31 בדצמבר	
	2016	2015
אשראי לממשלת ישראל	**948**	813
אשראי לממשלות זרות	**1,613**	1,751
סך-כל האשראי לממשלות	**2,561**	2,564

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה

במיליוני ש"ח

א. הרכב הסעיף

	2016	2015
	חברות כלולות	
השקעות במניות לפי שיטת השווי המאזני	**112**	103
השקעות אחרות		
השקעה בכתבי התחייבות נדחים	**–**	–
השקעה בהלוואות בעלים	**41**	40
סך-כל ההשקעות	**153**	143
מזה:		
רווחים נטו, שנצברו ממועד הרכישה	**114**	102
פרטים לגבי ערך בספרים ושווי שוק של ההשקעות הסחירות		
ערך בספרים	**20**	20
שווי שוק	**54**	43

ב. החלק ברווחי חברות כלולות, נטו

	2016	2015	2014
חלקו של הבנק ברווחים נטו, של חברות כלולות	**12**	19	9

ביאור 15 השקעות בחברות מוחזקות ופרטים על חברות אלה (המשך)

ג. פרטים על חברות מוחזקות עיקריות

	חלק בהון המקנה זכות לקבלת רווחים		חלק בזכויות ההצבעה	
	31 בדצמבר			
	2016	2015	**2016**	2015
	במיליוני ש"ח			
חברות מאוחדות:				
בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד, בנק מסחרי בשוויץ	**100%**	100%	**100%**	100%
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקינמה בנקאסי איי.אס. – בנק מסחרי בתורכיה	**69.8%**	69.8%	**69.8%**	69.8%
ישראכרט בע"מ, שירות כרטיסי אשראי	**98.2%**	98.2%	**98.2%**	98.2%
פועלים אקספרס בע"מ	**100%**	100%	**100%**	100%
פועלים שוקי הון – בית השקעות בע"מ	**100%**	100%	**100%**	100%
דיור ב.פ. בע"מ – ניהול נכסים	**100%**	100%	**100%**	100%
תרשיש – החזקות והשקעות פועלים בע"מ, חברה פיננסית	**100%**	100%	**100%**	100%
אופז בע"מ, השקעות והחזקות	**100%**	100%	**100%**	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ, חברה פיננסית	**100%**	100%	**100%**	100%
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ, חברת החזקות	**100%**	100%	**100%**	100%
פועלים סהר בע"מ – תפעול ומסחר בניירות-ערך	**100%**	100%	**100%**	100%
זהר–השמש להשקעות בע"מ	**100%**	100%	**100%**	100%

(1) לרבות יתרת עודפי עלות מיוחסים, מוניטין, שטרי הון, בניכוי הפסדים מצטברים לירידת-ערך.
(2) לרבות התאמות בגין הצגת ניירות-ערך מסוימים של חברות מוחזקות לפי שווי הוגן.

ד. מכירת חברת בת

ביום 20 באוקטובר 2015 התקשר Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "פוזיטיף"), המאוגד ופועל בתורכיה והנשלט על-ידי הבנק, בהסכם למכירת 100% מהון המניות של BankPozitiv Kazakhstan JSC (להלן: "החברה הנמכרת"), חברה בת בבעלות מלאה של פוזיטיף המאוגדת בקזחסטן, ל-Eurasian Bank JSC.

ביום 30 בדצמבר 2015 הושלמה עסקת המכירה, לאחר השלמת תנאי ההסכם וקבלת האישורים הרגולטוריים הנדרשים. הבנק רשם, בדוחות הכספיים לשנת 2015, הפסד של כ-22 מיליון ש"ח כתוצאה מהמכירה בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית בדוחות הכספיים.

השקעה במניות לפי שווי מאזני[1]		תרומה לרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק		דיבידנד שנרשם		סעיפים אחרים שנצברו בהון[2]	
31 בדצמבר							
2016	2015	**2016**	2015	**2016**	2015	**2016**	2015
במיליוני ש"ח							
1,269	1,676	**(331)**	42	**–**	–	**(76)**	(11)
290	328	**(39)**	(162)	**–**	–	**1**	(5)
2,616	2,412	**228**	240	**–**	–	**(24)**	–
379	332	**47**	40	**–**	–	**–**	–
884	853	**31**	(10)	**–**	–	**–**	–
618	599	**20**	16	**–**	–	**(1)**	(2)
4,660	4,611	**69**	130	**–**	–	**(20)**	(120)
379	377	**5**	2	**–**	–	**(3)**	(31)
526	530	**1**	–	**(3)**	–	**(2)**	–
1,199	1,170	**23**	19	**–**	–	**6**	(46)
558	550	**8**	11	**–**	–	**–**	–
1,652	1,649	**10**	38	**–**	–	**(7)**	(26)

ביאור 16 בניינים וציוד

במיליוני ש"ח

א. הרכב הסעיף

	בניינים ומקרקעין (לרבות התקנות ושיפורים במושכר)	ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב	תוכנות[1]	סך-הכל
עלות נכסים				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	4,089	2,149	3,922	10,160
תוספות	160	169	302	631
גריעות	(25)	(13)	(123)	(161)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	4,224	2,305	4,101	10,630
תוספות	50	193	376	619
גריעות	(62)	(20)	(45)	(127)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	–	(4)	(4)	(8)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016*	**4,212**	**2,474**	**4,428**	**11,114**
פחת והפסדים מירידת-ערך				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	2,094	1,627	2,964	6,685
פחת לשנה	139	178	333	650
הפסד מירידת-ערך	1	–	13	14
גריעות	(14)	(10)	(104)	(128)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	2,220	1,795	3,206	7,221
פחת לשנה	158	157	336	651
הפסד מירידת-ערך	1	1	10	12
גריעות	(64)	(18)	(45)	(127)
התאמות מתרגום דוחות כספיים	–	(3)	(3)	(6)
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	**2,315**	**1,932**	**3,504**	**7,751**
הערך בספרים				
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	1,995	522	958	3,475
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	2,004	510	895	3,409
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	**1,897**	**542**	**924**	**3,363**
שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31.12.15	4.7	12.5	20.0	
שיעור פחת ממוצע משוקלל ב-% ליום 31.12.16	**4.4**	**11.4**	**20.0**	

* יתרת הנכסים שהופחתו במלואם הכלולים ביתרת העלות של הנכסים:
בניינים ומקרקעין לרבות התקנות ושיפורים במושכר: 1,301 מיליוני ש"ח.
ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב: 1,325 מיליוני ש"ח, ועלויות תוכנה: 2,616 מיליוני ש"ח.

(1) מזה: עלויות תוכנה בפיתוח עצמי שהוונו שיתרתם המאזנית, נטו, הסתכמה בסך 736 מיליוני ש"ח (31.12.15: 707 מיליוני ש"ח, 31.12.14: 810 מיליוני ש"ח).

ב. פרטים נוספים בנושא הפחת:

שיטת הפחת ושיעורי הפחת העיקריים שמיישם הבנק עבור קבוצות הנכסים השונים הינם כדלקמן:

בניינים – 2% בשנה בקו ישר.

מקרקעין בחכירה ממנהל מקרקעי ישראל – בהתאם לתקופת החכירה.

התקנות ושיפורים במושכר – בהתאם לתקופת השכירות, תוך התחשבות בכוונת הבנק למימוש אופציית הארכת תקופת השכירות, במידה וקיימת.

מחשבים – 20% בשנה בקו ישר.

ציוד משרדי וריהוט – 6-15% בשנה בקו ישר.

תוכנות – 20% בשנה בקו ישר.

ביאור 16 בניינים וציוד (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. הבנק הינו בעל זכויות בדרך של שכירות או של חכירה בבניינים ובציוד, לתקופה שאינה עולה על 49 שנים מתאריך המאזן, בסך של 146 מיליוני ש"ח (31.12.15: 163 מיליוני ש"ח).

ד. היתרה המאזנית של בניינים העומדים למכירה בסך 56 מיליוני ש"ח (31.12.15: 22 מיליוני ש"ח), מוצגת לאחר ניכוי הפרשה לירידת-ערך. לא צפוי הפסד ממימוש הבניינים העומדים למכירה מעבר להפרשות שנעשו בגינם.

ה. זכויות במקרקעין בסך של 70 מיליוני ש"ח (31.12.15: 73 מיליוני ש"ח), טרם נרשמו בלשכת רישום מקרקעין בעיקר בשל עיכוב בפעולות איחוד השטחים, או שהזכויות בתהליכי רישום.

ו. היתרה המאזנית של בניינים שאינם בשימוש הבנק, בעיקר בניינים מושכרים, הסתכמה בסך של 35 מיליוני ש"ח (31.12.15: 25 מיליוני ש"ח), המהווים בשתי התקופות נדל"ן להשקעה המושכר לאחרים.

ביאור 17 נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין

	מוניטין	קשרי לקוחות	סך-הכל
עלות			
יתרה לשנים 2014-2016	**237**	**134**	**371**
הפחתות והפסדים מירידת-ערך			
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	237	127	364
הפחתה לשנה	-	7	7
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	237	134	371
הפחתה לשנה	**-**	**-**	**-**
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	**237**	**134**	**371**
הערך בספרים			
יתרה ליום 31 בדצמבר 2014	-	7	7
יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	-	-	-
יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	**-**	**-**	**-**

ביאור 18 נכסים אחרים

הרכב הסעיף

	31 בדצמבר	
	2016	2015
מסים נדחים לקבל, נטו*	**3,742**	3,604
מסים שוטפים - עודף מקדמות ששולמו על עתודה שוטפת למס-הכנסה	**142**	149
נכסים שנתקבלו בגין אשראים שסולקו	**66**	66
הוצאות הנפקה של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**79**	86
הכנסות לקבל	**236**	296
הוצאות מראש**	**268**	258
נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף[1]	**709**	1,189
חייבים אחרים ויתרות חובה	**711**	609
סך-כל הנכסים האחרים	**5,953**	6,257

* ראה גם ביאור 38ג'.

** כולל הוצאות מראש בסך 14 מיליוני ש"ח בגין חכירות תפעוליות בהן הבנק הוא החוכר (בשנת 2015: 15 מיליוני ש"ח).

(1) מוצג בשווי הוגן.

ביאור 19 פיקדונות הציבור

במיליוני ש"ח

א. סוגי פיקדונות לפי מקום הגיוס ולפי סוג המפקיד

	31 בדצמבר	
	2016	2015
בישראל		
לפי דרישה		
אינם נושאים ריבית	**117,407**	97,188
נושאים ריבית	**80,644**	68,176
סך-הכל לפי דרישה	**198,051**	165,364
לזמן קצוב	**112,745**	124,564
סך-כל פיקדונות הציבור בישראל*	**310,796**	289,928
מחוץ לישראל		
לפי דרישה		
אינם נושאים ריבית	**7,630**	9,992
נושאים ריבית	**8,698**	9,723
סך-הכל לפי דרישה	**16,328**	19,715
לזמן קצוב	**11,378**	12,084
סך-כל פיקדונות הציבור מחוץ לישראל	**27,706**	31,799
סך-כל פיקדונות הציבור	**338,502**	321,727
* מזה:		
פיקדונות של אנשים פרטיים	**157,835**	150,219
פיקדונות של גופים מוסדיים	**46,567**	42,258**
פיקדונות של תאגידים ואחרים	**106,394**	97,451**

** סווג מחדש.

ב. פיקדונות הציבור לפי גודל

	31 בדצמבר	
	2016	2015
תקרת הפקדון		
עד 1	**115,309**	108,213
מעל 1 עד 10	**87,169**	81,091
מעל 10 עד 100	**55,351**	53,447
מעל 100 עד 500	**34,307**	33,994
מעל 500	**46,366**	44,982
סך-הכל	**338,502**	321,727

ביאור 20 פיקדונות מבנקים

במיליוני ש"ח

הרכב הסעיף

	31 בדצמבר	
	2016	2015
בישראל		
בנקים מסחריים		
פיקדונות לפי דרישה	**3,160**	2,885
פיקדונות לזמן קצוב	**194**	220
קיבולים	**418**	473
בנקים מרכזיים		
פיקדונות לפי דרישה	**–**	–
פיקדונות לזמן קצוב	**–**	–
מחוץ לישראל		
בנקים מסחריים		
פיקדונות לפי דרישה	**239**	140
פיקדונות לזמן קצוב	**353**	627
קיבולים	**13**	2
בנקים מרכזיים		
פיקדונות לפי דרישה	**–**	–
פיקדונות לזמן קצוב	**–**	426
סך-כל פיקדונות מבנקים	**4,377**	4,773

ביאור 21 אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

א. הרכב הסעיף

	31 בדצמבר			
	2016			2015
	משך חיים ממוצע[1]	שיעור תשואה פנימי[2]		במיליוני ש"ח
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים שאינם ניתנים להמרה במניות				
במטבע ישראלי[3]				
לא-צמוד	**1.4**	**5.4%**	**5,281**	6,090
צמוד למדד	**3.4**	**2.4%**	**23,562**	21,702
צמוד למטבע-חוץ	**–**	**0.0%**		
במטבע-חוץ[4]				
דולר ארצות-הברית	**1.0**	**3.9%**	**1,208**	1,668
אחר	**0.8**	**6.6%**	**109**	281
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים הניתנים להמרה במניות[5]				
במטבע ישראלי[3]				
לא-צמוד	**–**	**0.0%**		
צמוד למדד	**3.5**	**5.9%**	**3,400**	4,734
צמוד למטבע-חוץ	**–**	**0.0%**		
במטבע-חוץ[4]				
דולר ארצות-הברית	**–**	**0.0%**		
אירו	**–**	**0.0%**		
אחר	**–**	**0.0%**		
סך-כל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים*	**3.0**	**3.3%**	**33,560**	34,475
מזה: כתבי התחייבות נדחים				
הנכללים בהון רובד 1	**–**	**–**	**1,465**	1,709
הנכללים בהון רובד 2	**–**	**–**	**7,982**	10,678
אחרים שלא נכללו בהון	**–**	**–**	**8,073**	7,498
סך-כל כתבי התחייבות נדחים	**2.9**	**4.8%**	**17,520**	19,885

* בהתאם לתנאי ההנפקה, בתנאים מסוימים, אגרות-החוב ניתנות לפירעון מוקדם.
להבטחת אגרות-חוב שהונפקו על-ידי חברות מאוחדות נרשמו שיעבודים על נכסי החברות, לפרטים נוספים ראה ביאור 27 להלן.

(1) משך חיים ממוצע, הינו, ממוצע תקופות התשלומים משוקללות בתזרים המהוון לפי שיעור התשואה הפנימי.
(2) שיעור תשואה פנימי, הינו, שיעור הריבית המנכה את זרם התשלומים הצפוי אל היתרה המאזנית הכלולה בדוח הכספי.
(3) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בסך של 28,843 מיליוני ש"ח (31.12.15: 28,656 מיליוני ש"ח), ואילו היתר אינם רשומים למסחר.
(4) מזה: רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בחו"ל בסך של 632 מיליוני ש"ח (31.12.15: 867 מיליוני ש"ח).

ביאור 21 אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים (המשך)

ב. פרטים נוספים בדבר כתבי התחייבות נדחים

(1) שטרי הון נדחים (סדרה ב') שהונפקו בפברואר 2004 ושטרי הון נדחים (סדרה ג') שהונפקו בנובמבר 2007 ובספטמבר 2008 לתקופה של 99 שנים וניתנים לפדיון מוקדם החל מהשנה ה-15 להנפקתם. שטרי הון נדחים (סדרה ד') שהונפקו בספטמבר 2009 לתקופה של 49 שנה וניתנים לפדיון מוקדם, החל מהשנה ה-10 להנפקתם. בהתאם לתנאיהם בהתקיים אירועים מסוימים שטרי ההון יומרו למניות רגילות של הבנק. שטרי ההון הנדחים אושרו על-ידי המפקח על הבנקים כ"מכשירי הון מורכבים" ונכללים בהון רובד 1 של הבנק.

(2) שטרי הון נדחים (סדרה א'), שהונפקו בשנת 2001 לתקופה של 99 שנים וניתנים לפדיון מוקדם החל מהשנה ה-15 להנפקתם. שטרי הון נדחים סדרה 1 שהונפקו ביוני 2009 לתקופה של 50 שנה וניתנים לפדיון מוקדם החל מהשנה ה-11 להנפקתם. בהתאם לתנאי ההנפקה, בהתקיים ארועים מסוימים שטרי ההון יומרו למניות רגילות של הבנק. שטרי ההון הנדחים אושרו על-ידי המפקח על הבנקים כ"מכשירי הון מורכבים" הנכללים בהון רובד 2 של הבנק. שטרי ההון הנ"ל רשומים למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב. הבנק פדה בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים סדרה א' בחודש דצמבר 2016.

לפרטים נוספים בדבר פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 2, ראה ביאור 25.יג.

ביאור 22 התחייבויות אחרות

הרכב הסעיף

	31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
עתודה למסים נדחים, נטו*	**77**	83
מסים שוטפים - עודף עתודה שוטפת למס-הכנסה על מקדמות ששולמו	**59**	46
הכנסות מראש	**309**	401
עובדים בגין שכר עבודה	**1,268**	1,238
עתודה לפיצויי פיטורין, פרישה ופנסיה**	**4,748**	3,681
הוצאות לשלם	**937**	541
זכאים בגין פעילות בכרטיסי אשראי	**13,624**	14,341
הפרשה להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי חוץ-מאזני	**677**	669
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף[1]	**709**	1,189
זכאים אחרים ויתרות זכות	**1,617**	1,012
סך-כל ההתחייבויות האחרות	**24,025**	23,201

* ראה גם ביאור 38.ג.
** ראה גם ביאור 23.
(1) מוצג בשווי הוגן.

ביאור 23 זכויות עובדים

אוכלוסיית העובדים בבנק כוללת:

א. עובדים קבועים וזמניים – עובדים אשר תנאי עבודתם מוסדרים, בהסכמים ובהסדרים קיבוציים המגובשים מעת לעת בין הבנק לבין ארגון עובדי הבנק.
ב. עובדים בחוזה אישי – עובדים אשר תנאי העסקתם מוסדרים בחוזים אישיים באופן שההסכמים וההסדרים הקיבוציים אינם חלים עליהם.
ג. עובדים בחוזה אישי בכיר – עובדים מסוימים ברובד הניהולי הבכיר של הבנק (לרבות חברי הנהלה המנכ"ל ויו"ר הדירקטוריון), אשר תנאי העסקתם מוסדרים בחוזים אישיים באופן שההסכמים וההסדרים הקיבוציים אינם חלים עליהם.

להלן פירוט תנאי העבודה של עובדי הבנק:

א. תנאי העבודה של עובדים קבועים וזמניים

להלן פירוט ההטבות העיקריות מעבר לרכיבי השכר השוטפים, להם זכאים עובדי הבנק האמורים:

1. מענק שנתי מותנה תשואה

המענק השנתי מושפע משיעור תשואת הרווח הנקי על ההון, כאשר המדרגה הבסיסית לחלוקתו הינה החל משיעור תשואה של 7.5%.

2. תגמול מבוסס מניות

על-פי הסכם השכר שנחתם בחודש מרץ 2013 בין הנהלת הבנק לבין ועד ארגון העובדים של הבנק לשנים 2013-2017, אימץ הבנק, תוכנית להקצאה לעובדים בשנים 2013 עד 2017 של מניות פנטום המוקצות ללא תמורה וממומשות למזומן לאחר תקופת הבשלה בת 4 שנים מהשנה בגינה הוענקה כל מנה. לפרטים נוספים לגבי תנאי מניות הפנטום ראה ביאור 24 להלן.

3. הטבות אחרות

בנוסף להטבות שפורטו לעיל, זכאים עובדי הבנק להטבות נוספות במהלך ולאחר תקופת ההעסקה, אשר העיקריות שבהן מפורטות להלן:

חופשה

עובדי הבנק זכאים על-פי חוק והסכמי עבודה לימי חופשה שנתיים. ההפרשה חושבה על בסיס השכר האחרון של העובדים וימי החופשה שצברו בתוספת ההוצאות הנלוות המתחייבות.

מענק 25

העובדים זכאים למענק בתום 25 שנות עבודה בבנק. התחייבות זו מחושבת בהתבסס על חישוב אקטוארי, הלוקח בחשבון תוספת שכר ריאלית המושפעת מגיל העובדים, ומהוון לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

הטבות אחרות לאחר סיום העסקה

עובדי הבנק זכאים לאחר מועד פרישתם לגמלאות או לפנסיה מוקדמת, למענק בגין ימי מחלה שלא נוצלו, להטבות בגין שי לחג, ולהשתתפות בעלויות רווחה. התחייבויות אלו מחושבות בהתבסס על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון לפי העניין, בין היתר, תוספת שכר ריאלית, ומהוון לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

4. פיצויי פרישה ופנסיה

כללי

זכויות הפנסיה של העובדים, המגיעים לגיל פרישה, מכוסות על-ידי סכומים שנצברו בקרנות הפנסיה ובקופות הגמל לקיצבה. עובדים שפרשו לגמלאות או לפנסיה מוקדמת אינם זכאים לתשלום פיצויי פיטורין.

פנסיה לעובדים שפרשו בפרישה מוקדמת

עובדים שפרשו בפרישה במסלול קצבה זכאים לפנסיית גישור חודשית עד המועד שנקבע בהסכם הפרישה.
ההפרשה מבוססת על חישוב אקטוארי ומהוונת לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.

פרישה מוקדמת לעובדים פעילים

בנוסף לזכויות המתוארות לעיל, כולל הבנק במסגרת החישוב האקטוארי של ההתחייבות בגין זכויות עובדים, התחייבות בגין עובדים שהנהלת הבנק צופה שהם יפרשו בפרישה מוקדמת או בתנאים מועדפים אחרים.
ההתחייבות חושבה בהתבסס על חישוב אקטוארי הלוקח בחשבון, בין היתר:

1. תוספת שכר ריאלית המושפעת מגיל העובדים.
2. שיעורי עזיבה לפיצויים מוגדלים ולפרישה מוקדמת בהתאם לניסיון הבנק, ציפיות ההנהלה והחלטותיה, תוך התחשבות, בין היתר, בגיל העובד ומגדר.
3. שיעור היוון אשר חושב לפי תשואת אגרות-חוב ממשלתיות צמודות בישראל בתוספת מרווח שנקבע על-פי הוראות הפיקוח על הבנקים.
4. שיעור תמותה ונכות המבוסס על לוחות תמותה עדכניים שמפרסם האקטואר הראשי במשרד האוצר.

ב. תנאי העסקת עובדים בחוזה אישי

תנאי התגמול המקובלים לעובדים אלה כוללים לרוב שכר בסיס, תגמול מבוסס מניות (כאמור לעיל), הפרשות להסדר פנסיוני ולקרן השתלמות, מענק שנתי והטבות אחרות במהלך תקופת ההעסקה, בדומה לעובדים הקבועים.

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

ג. תנאי העסקת עובדים בחוזה אישי בכיר

1. כללי

ביום 11 בפברואר 2014 אישרה האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק את מדיניות התגמול שלו לנושאי משרה לפי תיקון 20 לחוק החברות, התשנ"ט 1999 ("חוק החברות") ובהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין A301 של הפיקוח על הבנקים בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי. ביום 22 ביוני 2014 אימץ הבנק מדיניות תגמול כוללת למנהליו הבכירים ועובדיו שאינם נושאי משרה (כל פרקי מדיניות התגמול לאוכלוסיות הבנק השונות יכונו להלן יחדיו "מדיניות התגמול"), וכן תוכנית תגמול בהתאם למדיניות התגמול ("תוכנית 2014").

ביום 28 במרץ 2016 התקבל בכנסת חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג) התשע"ו-2016 (להלן: "חוק הגבלת התגמול"). הוראות חוק הגבלת התגמול חלות על התקשרויות שאושרו החל ביום פרסומו (12 באפריל 2016) ואילך, ואולם לגבי התקשרות כאמור שאושרה לפני יום הפרסום, חלות הוראות חוק הגבלת התגמול החל מתום שישה חודשים מיום הפרסום (קרי החל מיום 12 באוקטובר 2016).

ביום 19 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק את מדיניות התגמול החדשה שלו לנושאי משרה לפי חוק הגבלת התגמול, חוק החברות ובהתאם להוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, בנוסחה מיום 29 בספטמבר 2016 ("מדיניות התגמול החדשה"). בהתאם לכך, נקבע במדיניות התגמול החדשה, כי ההוצאה החזויה ביום ההתקשרות בגין תגמולו של כל מנהל ועובד בבנק לא תעלה על התקרה הנקובה בחוק הגבלת התגמול (כיום 2.5 מיליון ש"ח בשנה, "תקרת התגמול"). ביום 29 בנובמבר 2016 אימץ הבנק מדיניות תגמול חדשה כוללת למנהליו הבכירים ועובדיו שאינם נושאי משרה (כל פרקי מדיניות התגמול לאוכלוסיות הבנק השונות יכונו להלן יחדיו "מדיניות התגמול החדשה"), וכן תוכנית תגמול בהתאם לה ("תוכנית 2016").

הבנק נמצא בהליכי יישום עקרונות מדיניות התגמול החדשה שלו גם על חברות בנות בארץ ובחו"ל, וסניפי חו"ל.

מדיניות התגמול החדשה ותוכנית 2016 כוללות הוראות מעבר לגבי זכויות עבר שנצברו (לאור החלטת הבג"צ וכמפורט להלן), ואופן המעבר מתוכנית 2010 ו/או תוכנית 2014 לתנאי תוכנית 2016, לרבות בנוגע לקטימת התגמול הקבוע ו/או המשתנה כך שהתגמול יתאים למגבלות אשר בהוראות חוק הגבלת התגמול. בהקשר זה, ביום 29 בספטמבר 2016 ניתנה החלטת בית המשפט העליון בנושא ההגנה על זכויות העבר של בכירי המוסדות הפיננסיים (בג"צ 4406/16 ובג"צ 4534/16) ("החלטת הבג"צ") בקשר עם חוק הגבלת התגמול, ונקבע בה ש"אין להחיל את החוק על זכויות שנרכשו בתמורה לעבודה שביצע העובד לפני תום תקופת ההתארגנות" (12 באוקטובר 2016). יודגש, כי מדובר אך ורק בזכויות שעוגנו בחוזים לפני כניסתו של החוק לתוקף, ולא בזכויות שיתווספו לחוזים אלה בעתיד עבור עבודה בעבר. "בהחלטת הבג"צ" נקבע גם כי "עובדים בכירים בתאגידים בנקאיים ובחברות הביטוח שיודיעו על התפטרות מעבודתם בתאגידים אלה עד ליום 1 בינואר 2017, לא יאבדו את זכאותם לקבל את מלוא הזכויות שהיו מגיעות להם בגין סיום יחסי עובד-מעביד או סיום כהונתם, אילו הסתיימו יחסים אלו בתוך תקופת ההתארגנות." (קרי, בתקופה שמיום 12 באפריל 2016 ועד יום 12 באוקטובר 2016). בהחלטת הבג"צ לא התקיים דיון בנוגע לשאלה מהן אותן "זכויות עבר".

עם פרסום חוק הגבלת השכר, ולנוכח ההנחה כי השפעתו תביא לעלייה בשיעורי העזיבה של עובדים בחוזה אישי בכיר, עדכן הבנק במהלך הרבעון הראשון של שנת 2016 את ההתחייבות האקטוארית במטרה לתת ביטוי לגידול הצפוי בשיעורי העזיבה. עם זאת, משחלפה התקופה הנקובה בהחלטת הבג"צ להודעה על התפטרות, עודכנו הסכומים האמורים בתום שנת 2016.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016, הסתכמה השפעת עדכון ההנחות בדבר שיעורי עזיבה, בעקבות אישור החוק, בגין המנהלים הבכירים המועסקים בבנק, ובעקבות החתימה על ההסכמים החדשים, בגידול ההתחייבות האקטוארית (ביחס להתחייבות ליום 31 בדצמבר 2015) בסך של כ-85 מיליון ש"ח, אשר נזקף לרווח כולל אחר.

בשנת 2016 הועסקו בבנק מנהלים שתגמולם היה כפוף לתוכנית 2010, מנהלים שתגמולם היה כפוף לתוכנית 2014 ומנהלים שתגמולם היה כפוף לתוכנית 2016, כמפורט להלן. תוכנית התגמול שאישרו ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק בחודש אוגוסט 2010 חלה על יו"ר הדירקטוריון היוצא, מנכ"ל הבנק היוצא, חברי ההנהלה של הבנק (שהינם נושאי משרה בבנק) ואוכלוסיית המנהלים הבכירים בבנק (שאינם נושאי משרה בבנק) (כולם יחד, "המנהלים") וזאת מיום 1 בינואר 2010 ואילך ("תוכנית 2010"). כיום תוכנית זו בתוקף רק לגבי מנהלים מעטים והיא הוחלפה בתוכנית 2014 ולאחר מכן בתוכנית 2016 כמפורט להלן.

בהתאם להוראות המעבר שבמדיניות התגמול ובהוראת ניהול בנקאי תקין A301, נעשה מעבר הדרגתי של תגמול מנהלים מתוכנית 2010 לתוכנית 2014, החל מיום תחילת תחולת התוכנית ועד לשנת 2016. בהתאם להוראות המעבר אשר במדיניות התגמול החדשה ובתוכנית 2016, ייעשה מעבר הדרגתי של תגמול מנהלים מתוכנית 2010 ותוכנית 2014 לתוכנית 2016, כך שהחל משנת 2018 כל הסכמי ההעסקה של המנהלים יהיו כפופים במלואם למדיניות התגמול החדשה והחל משנת 2017 יהיו כל המנהלים הבכירים שאינם חברי הנהלה כפופים לתוכנית 2016.

להלן פירוט הזכויות וההטבות העיקריות, להן זכאים עובדי הבנק בחוזה אישי בכיר במהלך תקופת העסקתם, כפוף להוראות מדיניות התגמול של הבנק ומדיניות התגמול החדשה, לרבות הוראות התחילה והתחולה של מדיניות התגמול החדשה.

2. יו"ר הדירקטוריון

כהונתו של מר עודד ערן כיו"ר דירקטוריון הבנק אושרה על-ידי ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק ביום 27 בפברואר 2017, לתקופה שמיום 1 בינואר 2017 ועד ליום 31 בדצמבר 2019. אישור התגמול הוא בתוקף עד למועד האסיפה הכללית הקרובה של הבנק (המזומנת ליום 4 באפריל 2017) ולאחר מועד זה הוא יהיה בתוקף כפוף לאישורה של האסיפה הכללית כאמור. הסכם ההעסקה עם היו"ר הינו בהתאם להוראות מדיניות התגמול החדשה, תוכנית תגמול 2016 והדין החל, לרבות ההוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, לפיה היו"ר יהא זכאי לתשלום של תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר והטבות נלוות ותגמול הוני קבוע. עד ליום 31 בדצמבר 2016 כיהן מר עודד ערן כדירקטור בבנק ותגמולו היה בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), תש"ס-2000, ומדיניות התגמול של הבנק.

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

3. מנכ"ל הבנק
תגמולו של מנכ"ל הבנק מר ארי פינטו היה עד ליום 11 באוקטובר 2016 כפוף לתוכנית תגמול 2014 שפרטיה מובאים להלן, מכוח הוראות הסכם ההעסקה הקודם של המנכ"ל, מיום 16 ביוני 2015, כפי שתוקן ביום 3 במרץ 2016 ("ההסכם הקודם"). החל מיום 12 באוקטובר 2016 ועד ליום 31 בדצמבר 2019 תגמולו של המנכ"ל הוא בהתאם להסכם החדש שנחתם עימו, אשר אושר על-ידי האסיפה הכללית של בעלי מניות הבנק ביום 19 בדצמבר 2016 לאחר אישורו על-ידי ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק ("ההסכם החדש"). ההסכם החדש הוא בהתאם להוראות מדיניות התגמול החדשה ותוכנית תגמול 2016, ולפיו יקבל המנכ"ל תגמול קבוע בלבד, הכולל שכר והטבות נלוות ותגמול הוני קבוע (ראה "תוכנית 2016" להלן).

4. יו"ר דירקטוריון הבנק היוצא
בשנת 2012 אושר הסכם העסקה עם יו"ר הדירקטוריון היוצא לתקופה של 5 שנים שתחילתה ביום 1 בינואר 2013 (התגמול המשתנה לפי ההסכם, אושר על-ידי בעלי המניות רק ל-3 שנים, עד סוף שנת 2015). בהתאם לתיקון להוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי מיום 13 באוגוסט 2015, בשנת 2016 תגמולו של יו"ר הדירקטוריון היוצא היה מורכב מרכיבים קבועים בלבד.
תשלומי פרישה – יו"ר הדירקטוריון היוצא שסיים את כהונתו ביום 31 בדצמבר 2016, היה זכאי לפי תנאי הסכם העסקתו עם הבנק לפיצויי פיטורין בשיעור של 250% ולתקופת הסתגלות של שישה חודשים. הבנק רשם הפרשה מלאה עבור התחייבות זו.

5. מנכ"ל הבנק היוצא
בשנת 2012 אושר הסכם ההעסקה עם מנכ"ל הבנק היוצא לתקופה של חמש שנים שתחילתה ביום 1 ינואר 2013. ביום 31 ביולי 2016 הסתיימה העסקתו כמנכ"ל הבנק והסכם ההעסקה עימו הסתיים. בשנת 2016 מנכ"ל הבנק היוצא היה כפוף לתוכנית תגמול 2010, כדלקמן:
מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים – לפי הוראות תוכנית 2010 בשנת מענק שבה הפרש התשואה בפועל הינו שלילי וערכו נמוך מ-(0.5%-) (בהינתן סף תחתון למחיר ההון הנדרש של 8.5%), תקציב המענק ייקבע כסכום שלילי. בהתאם לכך, בשנת 2016 חושב ונקבע למנכ"ל היוצא תקציב מענק שלילי.
פריסה ותשלום יתרת חשבון המענקים – בשנה שלאחר סיום ההעסקה של המנכ"ל היוצא (שנת 2017), חלף ביצוע התשלום השנתי תירכשנה עבור המנכ"ל היוצא מניות של הבנק בבורסה בסכום היתרה בחשבון המענק, לאחר ניכוי במקור של סכומי מס ההכנסה ותשלומי החובה האחרים החלים על-פי הדין. המניות שתירכשנה תהיינה חסומות ולא ניתנות למכירה או העברה עד לחלוף תקופה של 24 חודשים מיום סיום העסקה.
תגמול הוני – ההוראות לגבי תנאי יחידות ה-RSU דומות להוראות החלות לגבי חברי ההנהלה.
תשלומי פרישה – המנכ"ל היוצא של הבנק שסיים את כהונתו ביום 31 ביולי 2016, היה זכאי לפי תנאי הסכם העסקתו עם הבנק לפיצויי פיטורין בשיעור של 250% ולתקופת הסתגלות של שישה חודשים. הבנק רשם הפרשה מלאה עבור התחייבות זו.

6. חברי הנהלה
א. תוכנית 2010
ככלל, תוכנית 2010 כוללת שני אמצעי תגמול (נוסף על השכר וההטבות האחרות בבנק): מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים ותגמול הוני בדמות יחידות מניות חסומות (RSU).

1. מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים
1.1. קביעת תקציב המענקים לחברי ההנהלה (למעט המבקר הפנימי הראשי, מנהל הסיכונים הראשי והחשבונאי הראשי ("פונקציות הבקרה והפיקוח")) – תקציב המענקים לחברי ההנהלה בשנה נתונה מבוסס על ההפרש בין התשואה בפועל לבין מחיר ההון הנדרש, כהגדרת מונחים אלה בתוכנית ("הפרש התשואה בפועל"). לגבי תוכנית 2010 נקבע סף תחתון למחיר ההון הנדרש של 8% (לגבי מנכ"ל הבנק היוצא שסיים את כהונתו בשנת 2016 הסף שנקבע הוא 8.5%).
תקציב המענקים יכול להיות חיובי או שלילי ויחושב כדלקמן:
תקציב מענקים חיובי – בשנה שבה הפרש התשואה הינו חיובי, יחושב תקציב המענקים החיובי הכולל לחברי ההנהלה בהתאם להפרש התשואה בפועל, ההון הממוצע המיוחס לבעלי מניות הבנק ומשכורת ממוצעת של חבר הנהלה, לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד לתקרה של 6%. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל הינו בתחום של 0% עד 0.5%, רשאי הדירקטוריון, על-פי המלצת מנכ"ל הבנק, לאשר מענק שנתי בסכום חיובי, השווה לעד שתי משכורות.
כמו-כן קיימת אפשרות לתקציב מענקים שלילי בשנה שבה הפרש התשואה בפועל הינו שלילי.
לדירקטוריון הסמכות להגדיל או להקטין את תקציב המענקים לחברי ההנהלה (החיובי או השלילי) בשיעור של עד 10%.
1.2. חלוקת תקציב המענקים בין חברי ההנהלה (למעט פונקציות הבקרה והפיקוח)
חלוקת תקציב המענקים לחברי ההנהלה מבוצעת באופן יחסי לציון האישי של כל חבר הנהלה. חלק מהציון האישי הינו קבוע, חלקו מוענק על-פי עמידת חבר ההנהלה ביעדי הביצוע אשר נקבעו מראש, ויתרתו מוענק לכל חבר הנהלה על-פי המלצת מנכ"ל הבנק, בהתאם לשיקול דעתו. חלוקת תקציב המענקים בין חברי ההנהלה וקביעת המענק השנתי לכל חבר הנהלה תהיה בכל מקרה כפופה לאישור הדירקטוריון.
המענק השנתי החיובי לחבר הנהלה בודד לא יעלה בכל מקרה על סכום השווה ל-18 משכורות של חבר ההנהלה לפי תוכנית 2010.
1.3. מענק בגין רווחים מיוחדים – ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים לקבוע סכום נוסף שיווסף לתקציב המייצג שנקבע לגבי כל קבוצת חברי ההנהלה בגין שנה כלשהי בה נוצרים רווחים מיוחדים (כמוגדר בתוכניות) בסכום שלא יעלה על-4 משכורות לחבר הנהלה.
1.4. תנאים נוספים – תוכנית התגמול כוללת הוראות נוספות הרלוונטיות לעניין המענק באשר לסיום ההעסקה, דחיית תשלום חלק מהמענק ופריסתו, הפחתת המענק והשבתו בנסיבות מסוימות.

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

2. תגמול הוני – יחידות מניות חסומות (RSU)

למנהלי הבנק הוענקו לפי תוכנית 2010 יחידות מניות חסומות (Units Stock Restricted) ("יחידות RSU"). יחידות RSU הינן יחידות של מניות חסומות, אשר בהתקיים תנאי הבשלה מתאימים ממומשות אוטומטית למניות רגילות של הבנק שתוחזקנה על-ידי הבנק כמניות רדומות, וזאת ללא תשלום מחיר מימוש כלשהו.

2.1. הענקת יחידות RSU – עד לשנת 2014 לכל חבר הנהלה הוענקו מספר יחידות RSU שאינן מותנות בהתבסס על התוצאה המתקבלת מחלוקת סכום ההטבה הקבוע בתוכנית במחיר הנעילה הממוצע של מניית הבנק ב-90 הימים האחרונים של השנה הקלנדרית שקדמה לשנה בה הוענקו יחידות ה-RSU. כמו-כן, בוצעה התאמה במקרה של חוזה עבודה לתקופה השונה מ-3 שנים.

2.2. מועדי הבשלה – יחידות ה-RSU שהוענקו הבשילו בשלוש מנות שוות לאחר 12, 24 ו-36 חודשים בהתאמה ממועד תחילת חוזה העבודה בשנת 2016, יחידות RSU שהוענקו לפי תוכנית 2010 ולא הבשילו עד למועד שבו עבר המנהל להיות כפוף לתוכנית 2014 פקעו.

2.3. הענקת יחידות RSU מותנות – לכל חבר הנהלה הוענקו מספר יחידות RSU מותנות במועד תחילת חוזה העבודה בגין שלוש שנות חוזה עבודתו. סמוך לאחר פרסום הדוחות הכספיים השנתיים של הבנק בגין כל אחת משנות התוכנית, תבשיל כמות יחידות RSU מותנות, מתוך מנת יחידות ה-RSU המתייחסת לאותה שנה, אשר תחושב באופן יחסי בהתאם להשגת הפרש תשואה בפועל מעל מחיר ההון בשנת המענק הרלוונטית שבין 0.5% ל-2%, כך שבהפרש תשואה בפועל של 0.5% תבשיל כמות של רבע ממנת יחידות ה-RSU המותנות הרלוונטית לאותה שנת מענק ובהפרש תשואה בפועל של 2% תבשיל כל מנת יחידות ה-RSU המותנות הרלוונטית לאותה שנת מענק. אם בדוחות הכספיים השנתיים של הבנק בגין שנה מסוימת נוצר לבנק הפסד נקי מפעולות רגילות, ו/או יימצא הבנק בחריגה מהותית מיחסי הלימות ההון הנדרשים, יחידות ה-RSU המותנות בגין שנת המענק הרלוונטית תפקענה. בשנת 2016, יחידות RSU מותנות שלא הבשילו עד למועד שבו עבר המנהל להיות כפוף לתוכנית 2014, או תוכנית 2016, לפי המקרה, פקעו.

2.4. אופן ותמורת המימוש – בהתקיים כל התנאים למימוש יחידות ה-RSU, הן תמומשנה באופן אוטומטי על-ידי הבנק למניות הבנק ותועברנה לידי הנאמן מתוך מניותיו הרדומות של הבנק.

2.5. תקופת חסימה – יחידות ה-RSU הרגילות בכל מנה תהיינה חסומות במשך תקופה נוספת של 12 חודשים ממועד ההבשלה של אותה מנה. יחידות ה-RSU המותנות תהיינה חסומות במשך תקופה של 4 שנים מתום שנת המענק הרלוונטית.

2.6. סיום העסקה – בסיום העסקתו של חבר ההנהלה בבנק יבוטלו יחידות ה-RSU שהוענקו לו ושטרם הבשילו.

2.7. חלוקת דיבידנד – במקרה בו יחלק הבנק דיבידנד בטרם מימוש יחידות ה-RSU למניות, יהיה זכאי חבר ההנהלה לתשלום במזומן בסכום השווה לסכום הדיבידנד בגין מספר יחידות ה-RSU כאמור, בניכוי המס החל.

2.8. התאמות – התוכנית כוללת הוראות בדבר התאמות שיבוצעו במניות המימוש בעת שינויים בהון המניות של הבנק או בעת שינויים במבנה הבנק עקב מיזוג או מכירת הבנק.

ב. תוכנית 2014

1. תגמול קבוע

בהתאם לתוכנית 2014, חברי ההנהלה זכאים לתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות ואשר גובהו תלוי בדרגת המנהל ובתפקידו. מנהלים אשר משתייכים לפונקציות הפיקוח והבקרה זכאים לתגמול שנתי קבוע נוסף, שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות. חברי הנהלה בלבד זכאים בנוסף לשני אלה, גם לתגמול הוני שנתי בסכום כספי קבוע המשמש לרכישת מניות הבנק.

2. תגמול משתנה – מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים

2.1. קביעת תקציב המענקים לחברי ההנהלה (למעט פונקציות הבקרה והפיקוח) – תקציב המענקים לחברי ההנהלה בשנה נתונה מבוצעת באופן דומה לתוכנית 2010, למעט העובדה שלתוכנית זו נקבע סף תחתון למחיר ההון של 7.5%.

2.2. תקציב המענקים יחושב כדלקמן – בשנה שבה הפרש התשואה בפועל אינו שלילי, יחושב תקציב המענקים הכולל לחברי ההנהלה בהתאם להפרש התשואה בפועל, ההון הממוצע המיוחס לבעלי מניות הבנק ומשכורת ממוצעת של חבר הנהלה. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל הוא 0 (ומעלה), זכאי חבר ההנהלה למענק בסיס ("מענק הבסיס"). בשנה שבה הפרש התשואה בפועל חיובי, זכאי חבר ההנהלה למענק לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד להפרש תשואה הגבוה מ-3%. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל שלילי, רשאי הדירקטוריון, על-פי המלצת מנכ"ל הבנק, לאשר מענק שנתי השווה לעד שתי (2) משכורות.

2.3. חלוקת תקציב המענקים בין חברי ההנהלה (למעט פונקציות הבקרה והפיקוח) – חלוקת תקציב המענקים בין חברי ההנהלה תיעשה באופן דומה לחלוקתו בתוכנית 2010. המענק השנתי לחבר הנהלה לא יעלה בכל מקרה על סכום השווה לנמוך מבין (א) 2.67 מיליון ש"ח, צמוד למדד המחירים לצרכן הידוע ביום 11 בפברואר 2014 ו-(ב) עלות התגמול הקבוע של חבר הנהלה לשנת המענק.

2.4. המענק השנתי של כל חבר הנהלה בפונקציות הבקרה והפיקוח יהיה מורכב מהסכומים הבאים:

1. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל הוא 0 ומעלה, יחושב תקציב המענק המייצג בהתאם להפרש התשואה בפועל, ההון הממוצע המיוחס לבעלי מניות הבנק ומשכורת ממוצעת של חבר הנהלה. בשנה שבה הפרש תשואה בפועל הוא 0 ומעלה, זכאי חבר ההנהלה למענק בסיס ("מענק הבסיס"). בשנה שבה הפרש התשואה בפועל חיובי, זכאי חבר ההנהלה בפונקציות הבקרה והפיקוח למענק לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד להפרש תשואה הגבוה מ-3%. התקציב המייצג בגין שנת מענק כלשהי, לא יעלה בכל מקרה על 2 מיליון ש"ח, צמוד למדד המחירים לצרכן הידוע ביום 11 בפברואר 2014.
2. סכום נוסף (חיובי או שלילי) בהיקף של עד 20% מהתקציב המייצג לחבר הנהלה ייקבע באופן יחסי לציון אישי שינתן לחבר ההנהלה על-פי עמידה ביעדי ביצוע ובתוכניות העבודה בגין שנת המענק.

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

3. המענק השנתי לא יעלה על הנמוך מבין: (א) 2.4 מיליון ש"ח, צמוד למדד המחירים לצרכן הידוע ביום 11 בפברואר 2014; ו-(ב) עלות התגמול הקבוע של חבר ההנהלה לשנת המענק.

2.5 מענק בגין רווחים מיוחדים - בגין שנה כלשהי בה נוצרים רווחים מיוחדים (כמוגדר בתוכניות) ייקבע סכום נוסף שיווסף לתקציב המייצג שנקבע לגבי כל קבוצת חברי ההנהלה ("סכום התקציב הנוסף"). סכום התקציב הנוסף ייקבע על-ידי ועדת התגמול והדירקטוריון, ובכל מקרה לא יעלה בגין שנה מסוימת על סכום השווה ל-4 משכורות לחבר הנהלה. ייתכן באופן דומה גם מענק שלילי בגין הפסדים מיוחדים אשר יופחת מהתקציב המייצג.

2.6 תנאים נוספים - תוכנית התגמול כוללת הוראות נוספות הרלוונטיות לעניין המענק באשר לסיום ההעסקה, דחיית תשלום חלק מהמענק ופריסתו, הפחתת המענק והשבתו בנסיבות מסוימות.

ג. תוכנית 2016

תוכנית 2016 חלה על חלק מעובדי הבנק המועסקים בחוזה אישי בכיר לפי הוראות המעבר אשר במדיניות התגמול החדשה ובתוכנית 2016 (ביניהם מנכ"ל הבנק).

1. תגמול קבוע

1.1 כללי - התגמול הקבוע עשוי לכלול את הרכיבים הבאים: שכר חודשי, תשלום חודשי ללא סוציאליות, הפרשות סוציאליות והטבות נלוות, תגמול הוני קבוע כמפורט בסעיף 1.2 להלן, ותשלומי פרישה שאינם מעבר למקובל לגבי יתר עובדי הבנק.

1.2 תגמול הוני קבוע - לכל מנהל תוענק כמות מניות חסומות שתחושב על-ידי חלוקת השווי המצוין בתוכנית תגמול 2016 אשר נקבע בהתאם לדרגתו של המנהל בממוצע שער הנעילה של מניית הבנק בבורסה ב-30 ימי המסחר אשר קדמו ליום פרסום הדוחות הכספיים השנתיים של הבנק. המניות החסומות תוענקנה ללא תמורה ותהיינה חסומות למימוש למשך תקופה של 36 חודשים מתום השנה בגינה הוענקו.

2. תגמול משתנה - מענק שנתי מותאם סיכון ומותנה ביצועים

2.1 קביעת תקציב המענקים האישי לחברי ההנהלה - המענק השנתי לחברי ההנהלה מורכב מרכיב תלוי ביצועים שמחושב על-פי ביצועי הבנק, ומושפע מהביצועים האישיים של חבר ההנהלה ומרכיב מענק אשר בשיקול דעת המנכ"ל, או הממונה (לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח).

2.2 רכיב תלוי ביצועים - לכל חבר הנהלה ייקבע תקציב מענק אישי המבוסס על הפרש התשואה כהגדרתו בפועל. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל חיובי, זכאי חבר ההנהלה למענק לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד ל-3% ומעלה, עד לתקרה של 4 משכורות (לפי דרגת המנהל והשתייכותו לפונקציות עסקיות או פונקציות הבקרה והפיקוח). מתוך תקציב המענק האישי, 50% יחושבו כתלות בציון לפי עמידה במדדי ביצוע.

2.3 רכיב מענק שבשיקול דעת - רכיב של עד 3 משכורות שיינתן לפי שיקול דעת המנכ"ל, או הממונה לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח. רכיב זה יינתן מתוך "סל מענקים", אשר לא יעלה בהיקפו על מכפלת 2 משכורות בגין כל חבר הנהלה. אם לבנק יהיו רווחים מיוחדים, כהגדרתם בתוכנית, רשאים ועדת התגמול והדירקטוריון להחליט כי סל המענקים יגדל כך שהיקפו יהיה עד 2.5 משכורות בגין כל חבר הנהלה. בשנה שבה הפרש התשואה בפועל שלילי, המלצת המנכ"ל, או הממונה (לגבי פונקציות הבקרה והפיקוח) תהיה כפופה לאישור ועדת התגמול והדירקטוריון.

2.4 תנאים נוספים - תוכנית התגמול כוללת הוראות נוספות הרלוונטיות לעניין המענק באשר לסיום ההעסקה, דחיית תשלום חלק מהמענק ופריסתו, הפחתת המענק והשבתו בנסיבות מסוימות.

2.5 הוראות מעבר - בהתאם לתוכנית 2016 התגמול המשתנה עשוי להיקטם כך שלא יחרוג מתקרת התגמול שבחוק הגבלת התגמול.

3. הסדרי פרישה

3.1 בהתאם למדיניות התגמול החדשה של הבנק, וכפוף להוראות המעבר שבה ביחס לזכויות שנצברו ו/או יצברו (כמפורט מטה), לפי ההסכמים החדשים עם הבכירים, בעת סיום העסקה כתוצאה מפיטורים או התפטרות, יהיה זכאי הבכיר לפיצוי פיטורין בשיעור של 100%.

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

3.2. לפי "ההסכמים הקיימים" של חברי ההנהלה לרבות המנכ"ל (להלן: "הבכירים") (קרי הסכמים שאושרו לפני 12 באפריל 2016 (יום כניסתו לתוקף של חוק הגבלת התגמול) ויסתיימו לאחר 12 באוקטובר 2016 (תום "תקופת ההתארגנות" לפי חוק הגבלת התגמול)), ולפי ההסדרים הקודמים, במקרה שהבנק יחליט מיוזמתו לפטר את אחד הבכירים או לסיים את עבודתו בתום תקופת ההסכם יהיה זה זכאי לפיצוי פיטורין בשיעור של 250%. בנוסף, בהתאם להסדרים הקודמים, בהגיע הבכיר למועד בו סכום גילו והוותק שלו בבנק עולים על 75 (ולחבר הנהלה שכיהן 7 שנים לפחות בתפקידו יתווספו שנות הכהונה בהנהלה כשנות ותק נוספות לצורך צבירת 75 כאמור), אזי יהיה חבר ההנהלה או העובד הבכיר זכאי לפרוש בפרישה מוקדמת ולבחור בין קבלת פיצויי פיטורין מוגדלים בשיעור של 250% משכרו החודשי הרלוונטי האחרון לפי ההסכם הקיים שהיה בתוקף עד כניסת החוזה החדש, מוכפל בשנות הוותק שלו בבנק, לבין קבלת קצבה חודשית (בשיעור שנצבר עבורו) שתשולם לו ממועד יציאתו לפרישה מוקדמת ועד הגיעו לגיל פרישה על-פי חוק. שיעור הקצבה לחבר הנהלה הינו בשיעור של 2.67% לשנה בגין 15 שנות העבודה הראשונות, 2% לשנה בגין כל שנה נוספת בה לא כיהן כחבר הנהלה ו-2.5% לכל שנה בה כיהן כחבר הנהלה עד לשיעור קיצבה מירבי של 70% מהשכר המזכה בפנסיה. חבר הנהלה שהגיע לגיל 62 יוכל לבחור בקבלת קצבה חודשית בלבד, או פיצויים בשיעור 100%.

3.3. הוראות מעבר לפי תוכנית 2016 – חברי ההנהלה יהיו זכאים לכל הזכויות שנצברו ו/או ייצברו עד לתום ההסכמים הקיימים ובלבד שההוצאה החזויה כהגדרתה בחוק הגבלת התגמול, לא תחרוג מתקרות החוק. במסגרת הסכמי ההעסקה הקיימים, קיימת אפשרות שחבר ההנהלה ימשיך לצבור וותק וזכויות למסלול פנסיה מוקדמת לפי השכר הקובע בהסכם הקיים. במסגרת ההסכמים החדשים, חבר ההנהלה יוכל לצבור וותק וגיל לצורך בחינת העמידה בתנאי הסף הנדרשים כמפורט לעיל לצורך קביעת הזכאות לבחירה במסלול פנסיה מוקדמת. לקביעת הזכאות עשויים להיווסף תנאים נוספים. הבחירה במסלול פנסיה מוקדמת לא תתאפשר לחברי הנהלה שיצטרפו בעתיד לשורותיו של הבנק.

7. מנהלים בכירים

התוכניות דלעיל (תוכנית 2010, תוכנית 2014 ותוכנית 2016) יחולו גם ביחס למנהלים הבכירים של הבנק, וזאת על-פי עקרונות דומים לאלה המפורטים לעיל, אך בהיקפים שונים, לרבות בעניין זהות הגורמים הקובעים את היעדים והעמידה בהם, משקל כל אחד מהגורמים בחישוב הציון האישי למנהל הבכיר וזהות הגורם המאשר את חלוקת תקציב המענקים ואת המענק לכל מנהל.

על-אף האמור לעיל באשר לחברי הנהלה, לגבי מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה יחול האמור להלן:

א. מענק שנתי

תוכנית 2014

מענק הבסיס של המנהלים הבכירים לפי תוכנית 2014 אינו כפוף לציון שיוענק להם. בנוסף, למנהלים בכירים שהינם שליחי הבנק בחו"ל, תוענקנה מניות פנטום חסומות במקום יחידות RSU, בתנאים דומים לתנאיהן של יחידות ה-RSU, אשר יסולקו במזומן.

תוכנית 2016

קביעת תקציב המענקים למנהלים הבכירים (שאינם משתייכים לפונקציות הבקרה והפיקוח) – בשנה שבה הפרש התשואה בפועל גבוה מ-0.5%, יחושב תקציב המענקים הכולל לכל אחת מהקבוצות של מנהלי אגפים וממוני על ומנהלי מחלקה ומקביליהם בהתאם להפרש התשואה בפועל ותוך התאמה לדרגתו ולמשכורתו היחסית בקבוצת ההשתייכות. התקציב מחושב לפי מדרגות עולות של הפרש התשואה בפועל באופן פרוגרסיבי החל מהפרש תשואה בפועל של 0.5% ועד להפרש תשואה בפועל של 4% ומעלה. תקרת המענק השנתי למנהלים אלה היא 10-8 משכורות (תלוי דרגה).

תוכנית 2016 כוללת הוראות לעניין חלוקת תקציב המענקים בין המנהלים הבכירים (שאינם משתייכים לפונקציות הבקרה והפיקוח) ולגבי קביעת תקציב המענקים האישי למנהלים הבכירים בפונקציות הבקרה והפיקוח וגזירת המענק האישי מתוכו.

ב. הסדרי פרישה

על-אף האמור לעיל לגבי הסדרי פרישה לחברי הנהלה, לגבי מנהלים בכירים המועסקים בחוזים אישיים, שאינם חברי הנהלה, שיעור הקיצבה הוא 2.55% בגין 15 שנות העבודה הראשונות, 1.5% לשנה בגין כל שנה נוספת עד למועד חתימת תחילת העסקתם בחוזה אישי ו-2% לשנה בגין כל שנה נוספת, עד לשיעור קיצבה מירבי של 70% מהשכר המזכה בפנסיה.

הוראות מעבר לפי תוכנית 2016 – מנהלים בכירים שאינם חברי הנהלה יהיו זכאים לכל הזכויות שנצברו עד לתום ההסכמים הקיימים ובלבד שההוצאה החזויה כהגדרתה בחוק הגבלת התגמול, לא תחרוג מתקרות החוק. במסגרת הסכמי ההעסקה הקיימים ובמסגרת הסכמי ההעסקה החדשים, קיימת אפשרות שהמנהל הבכיר ימשיך לצבור וותק וזכויות למסלול פנסיה מוקדמת לפי השכר הקובע בהסכם הקיים. בגין שנות הוותק עד תום שנת 2016 במקרה של פרישה במסלול פיצויים, עשוי המנהל להיות זכאי לעד 250% פיצויים על בסיס השכר הקובע לפי ההסכם הקיים. בגין שנות הוותק מ-2017 ואילך, במקרה של פרישה במסלול פיצויים, המנהל עשוי להיות זכאי לגבוה מבין 250% פיצוי פיטורין על בסיס השכר לפיצויים או מכפלת 100% במשכורתו האחרונה של המנהל. כפוף לשיקול דעת ועדת התגמול ודירקטוריון הבנק, לפי המלצת המנכ"ל וכפוף להוראות הדין, ניתן לאשר למנהל הבכיר פיצוי פיטורין בגובה של עד 175% משכרו האחרון בגין כל שנות העסקתו. לקביעת הזכאות לבחירה במסלול פנסיה מוקדמת ייווסף תנאי של גיל מינימלי 55 ועשויים להיווסף תנאים נוספים. הבחירה במסלול פנסיה מוקדמת לא תתאפשר למנהלים בכירים שיצטרפו בעתיד לשורותיו של הבנק.

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

במיליוני ש"ח

ד. התחייבות בגין הטבות לעובדים

	31 בדצמבר	
	2016	2015
פרישה מוקדמת ופיצויים		
סכום ההתחייבות	**7,718**	6,778
השווי ההוגן של נכסי התוכנית	**(3,937)**	(4,098)
עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כולל בהתחייבויות אחרות)	**3,781**	2,680
מענק אי ניצול ימי מחלה		
סכום ההתחייבות	**376**	383
השווי ההוגן של נכסי התוכנית	**–**	–
עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כולל בהתחייבויות אחרות)	**376**	383
מענק יובל		
סכום ההתחייבות	**36**	37
השווי ההוגן של נכסי התוכנית	**–**	–
עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כולל בהתחייבויות אחרות)	**36**	37
הטבות אחרות בסיום ולאחר העסקה		
סכום ההתחייבות	**596**	589
השווי ההוגן של נכסי התוכנית	**–**	–
עודף ההתחייבות על נכסי התוכנית (כולל בהתחייבויות אחרות)	**596**	589
סך–הכל		
עודף ההתחייבויות בגין הטבות לעובדים על נכסי תוכנית שנכללו בסעיף "התחייבויות אחרות"*	**4,789**	3,689
* מזה: בגין הטבות לעובדים בחו"ל	**52**	51

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

במיליוני ש"ח

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה

(1) מחויבויות ומצב המימון

א. שינוי במחויבות בגין הטבה חזויה, נטו*,**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
מחויבות בגין הטבה חזויה, נטו בתחילת התקופה	**3,652**	3,798
עלות שירות	**122**	108
עלות ריבית	**127**	112
הפסד אקטוארי (רווח)	**1,295**	(16)
שינוים בשערי החליפין של מטבע-חוץ	**(1)**	(1)
הטבות ששולמו	**(460)**	(349)
צמצומים, סילוקים, הטבות מיוחדות וחוזיות בגין פיטורין	**18**	–
מחויבות בגין הטבה חזויה, נטו בסוף התקופה	**4,753**	3,652
מחויבות בגין הטבה מצטברת, נטו בסוף התקופה	**4,547**	3,489

* כולל הטבות לאחר פרישה, לרבות מענק מחלה אשר משולם במועד הפרישה.
** הסכומים המוצגים הינם בנטו מנכסי תוכנית. לפירוט נוסף, ראה סעיף (4) להלן.

ב. סכומים שהוכרו במאזן המאוחד

	31 בדצמבר	
	2016	2015
סכומים שהוכרו בסעיף התחייבויות אחרות	**4,753**	3,652

ג. סכומים שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר מצטבר לפני השפעת מס

	31 בדצמבר	
	2016	2015
הפסד אקטוארי נטו	**1,755**	530
התחייבות נטו בגין המעבר	**–**	4
יתרת סגירה ברווח כולל אחר מצטבר	**1,755**	534

ד. תוכניות שבהן המחויבות בגין הטבה מצטברת וחזויה עולה על נכסי התוכנית

	31 בדצמבר	
	2016	2015
מחויבות בגין הטבה חזויה	**8,690**	7,749
מחויבות בגין הטבה מצטברת	**8,484**	7,587
שווי הוגן של נכסי התוכנית	**(3,937)**	(4,098)

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

במיליוני ש"ח

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(2) הוצאה לתקופה

א. רכיבי עלות ההטבה נטו שהוכרו ברווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
עלות שירות	**122**	108
עלות ריבית	**127**	112
הפחתה של סכומים שלא הוכרו:		
הפסד אקטוארי נטו	**74**	33
סך עלות ההטבה, נטו	**323**	253

ב. שינויים בנכסי תוכנית ובמחויבות להטבה שהוכרו ברווח (הפסד) כולל אחר לפני השפעת מס

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
הפסד (רווח) אקטוארי נטו בתקופה	**1,296**	(16)
הפחתה של הפסד אקטוארי	**(74)**	(33)
שינויים בשערי החליפין של מטבע-חוץ	**(1)**	–
סך-הכל הוכר ברווח כולל אחר	**1,221**	(49)
סך עלות ההטבה נטו	**323**	253
סך-הכל הוכר בעלות ההטבה, נטו לתקופה וברווח כולל אחר	**1,544**	204

ג. אומדן של הסכומים הכלולים ברווח כולל אחר מצטבר שצפוי כי יופחתו מרווח כולל אחר מצטבר לדוח רווח והפסד כהוצאה (כהכנסה) בשנת 2017 לפני השפעת המס

הפסד אקטוארי נטו	**74**
סך-הכל צפוי כי יופחת מרווח כולל אחר מצטבר	**74**

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(3) הנחות*

א. ההנחות על בסיס ממוצע משוקלל המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה ולמדידת עלות ההטבה נטו

1. ההנחות העיקריות המשמשות לקביעת המחויבות בגין הטבה

	31 בדצמבר	
	2016	2015
שיעור היוון	**1.71%**	1.92%
שיעור עליית המדד	**2.0%**	2.0%
שיעור גידול בתגמול	**0.0%–7.5%**	0.5%–7.5%

* ההנחות מתייחסות לנתוני הבנק בלבד.

שיעורי עזיבה – ברבעון השלישי של שנת 2016 עדכן הבנק את שיעורי העזיבה לטווח ארוך של עובדים בתנאים מיטיבים. שיעורי העזיבה החדשים משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משוקלל של כ-7.5% לשנה לעומת 6.25% לשנה טרם השינוי. לפרטים נוספים ראה ביאור 23.ז.
שיעורי העזיבה בגין עובדים בחוזה אישי בכיר עודכנו בעקבות חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים. לפרטים נוספים ראה ביאור 1.ג.5.

2. ההנחות העיקריות המשמשות למדידת עלות ההטבה נטו לתקופה

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 ביוני		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 במרץ	
	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
שיעור היוון	**1.57%**	2.10%	1.46%	1.96%	1.59%	1.10%	1.92%	1.90%
שיעור גידול בתגמול	**0.0%–7.5%**	0.5%–7.5%	0.0%–7.5%	0.5%–7.5%	0.0%–7.5%	0.5%–7.5%	0.5%–7.5%	0.5%–7.5%

ב. השפעה על שינוי בנקודת אחוז אחת על המחויבות בגין הטבה חזויה לפני השפעת מס

	גידול בנקודת אחוז אחת		קיטון בנקודת אחוז אחת	
	31 בדצמבר			
	2016	2015	**2016**	2015
	במיליוני ש"ח			
שיעור היוון	**(373)**	(282)	**442**	334
שיעור עליית המדד	**(34)**	(33)	**43**	41
שיעור עזיבה	**146**	183	**(143)**	(192)
שיעור גידול בתגמול	**280**	210	**(240)**	(179)

* ההנחות מתייחסות לנתוני הבנק בלבד.

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

במיליוני ש"ח

ה. תוכנית הטבות לאחר פרישה (המשך)

(4) נכסי תוכנית

התחייבות הבנק בגין זכויות עובדים מחושבת בהתבסס על חישוב אקטוארי. חישוב זה מביא בחשבון, בין היתר, את ההסתברות לפרישה מוקדמת בתנאים מיטיבים בכל אחד מהמסלולים הרלוונטיים (פיצויים בשיעורים מוגדלים או פנסיה מוקדמת), את סכומי ההתחייבות בעת הפרישה ואת שווי היעודות באותו מועד. בנוסף, לאור הסכמי העבודה הקיימים בבנק ומהות הסכמי הפרישה בבנק, חשיפת הבנק לשינויים (חיוביים או שליליים) בשווי היעודות, הינה מצומצמת לאור קיומו של סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורין, לפיו במקרה של עזיבת העובד, הגיעו לגיל הפרישה הקבוע בחוק, או יציאת העובד לפנסיה מוקדמת, הבנק אינו נדרש או נוהג לבצע השלמה ליעודות במקרים ששווין ירד או אינו מכסה את הגידול שחל בשכר. התחייבות הבנק לתשלום פיצויי פיטורין לעובדיו, מכוסה בעיקרה על-ידי יעודות אשר מופקדות בקופות לפיצויים על שם העובדים.

להלן יתרות ההתחייבות לפיצויי פיטורין והיעודות לפיצויי פיטורין:

	31 בדצמבר	
	2016	2015
התחייבות לפיצויים	**3,746**	3,902
יעודות לפיצויים	**(3,610)**	(3,798)
התחייבות נטו	**136**	104

יודגש, כי חשיפת ההתחייבות נטו של הבנק לשינויים בשווי היעודות המשוקללת בהסתברות לפרישה במסלול פיצויים, אינה מהותית. כך לדוגמא, במקרה של ירידה בשיעור של 10% בשווי ההוגן של היעודות לפיצויים תגדל ההתחייבות נטו בסך של כ-20 מיליון ש"ח, וזאת לאור העובדה שההסתברות לפרישה במסלול פיצויים מוגדלים נמוכה. היעודות לפיצויי פיטורין מופקדות בקופות לפיצויים על שם העובדים. כ-45% מסך יתרות היעודה לפיצויי פיטורין מופקדות בקרן הגימלאות המרכזית של עובדי ההסתדרות בע"מ (קג"מ). יתרת הסכומים מופקדים במספר רב של קופות-גמל לפיצויי פיטורין, והכל בהתאם לבחירת העובדים.

ו. תזרימי מזומנים

(1) הפקדות

	תחזית	הפקדות בפועל	
		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2017*	**2016**	2015
הפקדות	**205**	**200**	173

* אומדן ההפקדות שהבנק צופה לשלמן לתוכניות פנסיה להטבה מוגדרת במהלך שנת 2017.

(2) הטבות שהבנק צופה לשלם בעתיד

שנה	
2017	470
2018	499
2019	478
2020	360
2021	331
2022-2026	1,277
2027 ואילך	2,287
סך-הכל	5,702

ביאור 23 זכויות עובדים (המשך)

ז. תוכנית התייעלות

ביום 12 בינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בדבר התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל, על פיו נדרשים התאגידים הבנקאיים לבחון ולאשר תוכנית רב שנתית להתייעלות בחמש השנים הבאות ועקרונות להתייעלות ארוכת טווח. על-פי האמור במכתב, תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו יקבל הקלה, לפיה יוכל לפרוס את השפעת עלויות התוכנית, לעניין חישוב הלימות ההון, על פני חמש שנים.

ביום 27 באוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות, לאחר שהנהלת הבנק בחנה חלופות ליישום האמור במכתב וגיבשה מתווה ולאחר קבלת אישור עקרוני מהפיקוח על הבנקים בהתאם לנדרש במכתב.

על פי תוכנית ההתייעלות שאושרה צפויים לפרוש מקבוצת הבנק כ-1,500 עובדים בשנים 2017-2020.

להלן עיקרי התוכנית שאושרה:

- בהתאם לתוכנית, יתאפשר לעובדים קבועים לפרוש מהבנק בפרישה מוקדמת בתנאים מיטיבים.
- ההטבות שיוצעו, כתלות בגיל וותק העובדים, יהיו: (א) פנסיה מוקדמת עד לגיל הפרישה על-פי דין; או (ב), פיצויים מוגדלים בשיעור של עד 275% וזאת לעובדים העומדים בתנאים שנקבעו בתוכנית.

עם אישור התוכנית עדכן הבנק את שיעורי העזיבה לטווח ארוך של עובדים בתנאים מיטיבים. שיעורי העזיבה החדשים משתנים לפי גיל ומגדר ומשקפים שיעור עזיבה משוקלל של כ-7.5% לשנה לעומת שיעור של 6.25% בשנה טרם השינוי.

העלות הכוללת של התוכנית, לרבות בגין התאמת שיעורי העזיבה לטווח הארוך, כמפורט לעיל, מוערכת בכ-1.2 מיליארד ש"ח, לפני השפעת המס.

עקרונות הטיפול החשבונאי:

- בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, עלויות עדכון ההתחייבות האקטוארית בגין תוכנית ההתייעלות והתאמת שיעורי העזיבה לטווח ארוך, על סך כ-1.2 מיליארד ש"ח, מהווים הפסד אקטוארי נזקפו לרווח כולל אחר.
- בתקופות עוקבות יופחתו לרווח והפסד עלויות התוכנית כחלק מיתרת "רווחים והפסדים אקטואריים" בשיטת הקו הישר על פני תקופת השירות הממוצעת הנותרת של העובדים העומדת כיום על כ-14 שנים.
- במידה ובתקופות מסוימות יעלו סך התשלומים בגין פיצויים על עלות השירות ועלות הריבית שהוכרה באותה שנה, ויתקיים סילוק משמעותי בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים בארצות-הברית בנושא זכויות עובדים, יואץ קצב הפחתת ה"רווחים והפסדים אקטואריים" באותה תקופה, כך שיותאם לקצב סילוק ההתחייבות האקטוארית בתקופה.

בהתאם לאמור במכתב ולאישור העקרוני שהתקבל מהפיקוח על הבנקים, השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות, על יחס ההון העצמי לרכיבי סיכון, המוערכת בכ-0.27% תיזקף לשיעורין על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

בכוונת הבנק לבחון את ישימות ויעילות התוכנית לאורך השנים הבאות, נוכח חוסר הוודאות בתחומי חקיקה ורגולציה, לצד כניסתן לתוקף של רפורמות שונות, שבשלב זה לא ניתן להעריך את השפעתן המלאה על תחום הבנקאות בישראל בכלל ועל הבנק בפרט.

ביאור 24 עסקות תשלום מבוסס מניות

א. פרטים על עסקות תשלום מבוסס מניות

להלן פירוט בדבר הסדרי התשלום מבוסס מניות שהיו קיימים בבנק במהלך התקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016:

1. תגמול מבוסס מניות לעובדי הבנק

א. תוכנית לעובדי הבנק 2010-2012

ביום 30 בספטמבר 2009, אישר דירקטוריון הבנק כחלק מהסכם שכר שנחתם בין ארגון העובדים לבין הבנק, כי עובדי הבנק הקבועים ואלה הקשורים עמו בחוזה עבודה אישי (לא בכיר), יקבלו אופציות לרכישת מניות הבנק במחיר של 1 ש"ח לכל אופציה. כתבי האופציה האמורים הוקצו, ללא תמורה, בכל אחת מהשנים 2010-2012 בשלוש מנות ובהיקף כולל של כ-12.7 מיליון אופציות.

בחודש פברואר 2012 הסתיימה הקצאת כל כתבי האופציה מתוכנית זו ובנוסף בשנת 2016 כל כתבי האופציה שהוקצו לעובדי הבנק לפי תוכנית זו מומשו למניות שהוקצו ממאגר מניותיו הרדומות של הבנק, ולא נותרו עוד אופציות בתוקף לפי תוכנית זו.

ב. תוכנית לעובדי הבנק 2013-2017

ביום 6 במרץ 2013 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית להענקת מניות פנטום.

על-פי התוכנית שאושרה תוענקנה לעובדי הבנק ללא תמורה 22.5 מיליון מניות פנטום ללא מחיר מימוש.

מניות הפנטום תוענקנה בחמש מנות שנתיות שוות של 4.5 מיליון מניות פנטום כל אחת, החל משנת 2013 ועד שנת 2017.

כל מניות הפנטום תמומשנה למזומן באופן אוטומטי על-ידי הבנק לאחר תקופת הבשלה של ארבע שנים מיום הענקתה של כל מנה. מניות הפנטום שהוקצו לעובדי הבנק לפי תוכנית זו וטרם מומשו או פקעו ליום 31 בדצמבר 2016, מסתכמת ב-21,488,161 מניות פנטום.

ביאור 24 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

2. יחידות מניות חסומות לפי תוכנית 2010, תוכנית 2014 ותוכנית 2016 לחברי הנהלה ומנהלים בכירים

לפרטים בדבר יחידות מניות חסומות שהוענקו או יוענקו לחברי ההנהלה והמנהלים הבכירים לפי התוכניות הללו (Restricted Stock Units) ("יחידות RSU") ראה ביאור 23 לעיל.

3. יחידות RSU למנכ"ל היוצא

בהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק מיום 28 בפברואר 2012 הבנק העניק למנכ"ל היוצא, בהתאם לתוכנית 2010, 133,332 יחידות RSU בגין כל שנה קלנדרית משנות ההסכם עימו, אשר הסתיים עם סיום כהונתו בשנת 2016. יחידות ה-RSU הוענקו ללא תמורה. המניות שנבעו מיחידות ה-RSU שהבשילו בשנת 2016 חסומות לשנה נוספת מתום תקופת ההבשלה הרלוונטית (ראה ביאור 24א'2 לעיל).

ב. אומדן השווי ההוגן של המכשירים ההוניים שהוענקו

1. כתבי אופציה לעובדי הבנק

השווי ההוגן של כתבי האופציה אשר הוענקו לעובדי הבנק במסגרת תוכנית 2012-2010 נמדד עד למועד אישור הרכישה העצמית על-ידי הפיקוח על הבנקים, כהתחייבות וממועד זה, כמענק המסולק במכשירים הוניים.

השווי ההוגן חושב באמצעות מודל בלק ושולס (Black-Scholes model). מועד המימוש הצפוי ששימש לצורך חישוב השווי ההוגן הינו תום תקופת ההבשלה, מאחר שעקב תוספת המימוש המזערית מחד, והעדר מנגנון התאמה לדיבידנד מאידך, סביר כי העובדים יטו לממש את האופציות בהקדם האפשרי על מנת לזכות בדיבידנד המחולק למניות.

להלן פירוט של ההנחות המרכזיות ששימשו לאמידת השווי ההוגן של המענקים לעובדים:

	אופציות המוענקות בשנת		
	2012	2011	2010
ריבית חסרת סיכון[1] (%)	3.7%	3.4%	3.1%
אורך חיים צפוי (שנים)	5.1	4.1	3.1
התנודתיות הצפויה[2] (%)	35.0%	36.1%	39.3%
תשואת דיבידנד למניה (%)	4.7%	4.6%	4.1%
מחיר מימוש (ש"ח)	1	1	1
מחיר מניה ביום הענקה (ש"ח)	16.9	16.9	16.9
שווי הוגן לכתב אופציה (ש"ח)	12.4	13.1	13.9

(1) ריבית חסרת סיכון נאמדה באמצעות עקום תשואה שקלי חזוי המבוסס על אגרות-חוב ממשלתיות שאינן צמודות.
(2) תנודתיות צפויה של המניה נאמדה באמצעות בחינת תנודתיות היסטורית של המחירים היומיים של המניה לאורך תקופה מקבילה לתקופת המענק.

2. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים:

השווי ההוגן של יחידות RSU ויחידות RSU מותנות אשר הוענקו ויסולקו במכשירים הוניים, שווה למחיר מניית הבנק ביום הענקתם, וזאת לאור העובדה שתוספת המימוש בגינן שווה לאפס והן כוללות התאמות בגין חלוקת דיבידנדים. הבנק התאים את כמות יחידות RSU המותנות שצפוי שיובשלו, בהתאם לתחזית הפרש התשואה על עלות ההון.

ביאור 24 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים

1. עסקות תשלום מבוסס מניות מסוג אופציות למניות הבנק שהוענקו לעובדים

	31 בדצמבר					
	2016		2015		2014	
	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)	מספר האופציות	ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)
תנועה באופציות למניות						
קיימות במחזור לתחילת השנה	**4,232,582**	**1**	8,354,409	1	12,401,308	1
הוענקו במהלך השנה[1]	**–**	**1**	–	1	–	1
חולטו במהלך השנה	**–**	**1**	(28,710)	1	(44,347)	1
מומשו במהלך השנה[2]	**(4,232,582)**	**1**	(4,093,117)	1	(4,002,552)	1
קיימות במחזור לתום השנה[3]	**–**	**1**	4,232,582	1	8,354,409	1

(1) הממוצע משוקלל של השווי ההוגן של האופציות למניות שהוענקו בשנת 2012 במועד המדידה היה 12.38 ש"ח לכתב אופציה (בשנת 2011 – 13.09 ש"ח, בשנת 2010 – 13.90 ש"ח).

(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של האופציות למניות שמומשו במהלך השנה היה 20.81 ש"ח (בשנת 2015 – 19.17 ש"ח, בשנת 2014 – 19.43 ש"ח).

(3) אופציות למניות הקיימות במחזור לתום השנה מחולקות לפי תחומים של מחירי מימוש*:

	31 בדצמבר		
	2016	2015	2014
תחום מחירי מימוש בש"ח	**1**	1	1
מספר האופציות	**–**	4,232,582	8,354,409
ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)	**1**	1	1
ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)	**–**	1.0	1.5
מזה ניתנות למימוש:			
מספר האופציות	**–**	–	–
ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)	**1**	1	1

* מחירי המימוש של כל האופציות שהונפקו במסגרת התוכניות הוא 1 ש"ח.

ביאור 24 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים (המשך)

2. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים ליום 31.12.16

	מספר יחידות									
	מנהלים בכירים		חברי הנהלה		המנכ"ל היוצא		היו"ר היוצא		עובדים מרכזיים	
	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
קיימות במחזור לתחילת השנה	**526,447**	**412,099**	**64,970**	**123,246**	**399,999**	**–**	**133,332**	**–**	**–**	**49,914**
הוענקו במהלך השנה[1]	**–**	**1,435,809**	**–**	**400,164**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**83,253**
חולטו במהלך השנה	**(26,860)**	**(61,831)**	**–**	**(9,918)**	**(166,848)**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
מומשו במהלך השנה[2]	**(499,587)**	**(653,737)**	**(64,970)**	**(190,052)**	**(133,332)**	**–**	**(133,332)**	**–**	**–**	**(52,708)**
פקעו במהלך השנה	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
קיימות במחזור לתום השנה[3]	**–**	**1,132,340**	**–**	**323,440**	**99,819**	**–**	**–**	**–**	**–**	**80,459**
(1) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של המניות שהוענקו במהלך השנה במועד המדידה בש"ח		**18.36**		**18.36**		**–**		**–**		**18.36**
(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של היחידות שמומשו במהלך השנה בש"ח		**21.43**		**22.02**		**19.35**		**19.35**		**22.91**
(3) המניות הקיימות במחזור לתום השנה:										
תחום מחירי מימוש (בש"ח)	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
מספר המניות	**–**	**1,132,340**	**–**	**323,440**	**99,819**	**–**	**–**	**–**	**–**	**80,459**
ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)	**–**	**1.42**	**–**	**1.41**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**1.34**
מזה ניתנות למימוש:										
מספר המניות	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**

ביאור 24 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ג. פרטים נוספים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים (המשך)

2. עסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במכשירים הוניים שהוענקו לבכירים ליום 31.12.15

	מספר יחידות									
	מנהלים בכירים		חברי הנהלה		המנכ"ל היוצא		היו"ר היוצא		עובדים מרכזיים	
	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות	חסומות	מותנות
קיימות במחזור לתחילת השנה	1,649,276	352,602	518,021	106,411	533,333	–	266,666	–	–	–
הוענקו במהלך השנה[1]	–	525,402	–	169,992	–	–	–	–	–	74,871
חולטו במהלך השנה	(102,022)	(53,638)	–	(8,274)	–	–	–	–	–	–
מומשו במהלך השנה[2]	(1,020,807)	(412,267)	(453,051)	(144,883)	(133,334)	–	(133,334)	–	–	(24,957)
פקעו במהלך השנה	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
קיימות במחזור לתום השנה[3]	526,447	412,099	64,970	123,246	399,999	–	133,332	–	–	49,914
(1) הממוצע המשוקלל של השווי ההוגן של המניות שהוענקו במהלך השנה במועד המדידה בש"ח		17.63		17.63		0.00		0.00		17.63
(2) הממוצע המשוקלל של מחיר המניה במועד המימוש של היחידות שמומשו במהלך השנה בש"ח		19.94		19.92		18.27		18.27		20.10
(3) המניות הקיימות במחזור לתום השנה:										
תחום מחירי מימוש (בש"ח)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
מספר המניות	526,447	412,099	64,970	123,246	399,999	–	133,332	–	–	49,914
ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ממוצע משוקלל של יתרת אורך החיים החוזי (בשנים)	0.38	1.43	0.50	1.46	1.00	0.00	0.00	0.00	0.00	1.50
מזה ניתנות למימוש:										
מספר המניות	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
ממוצע משוקלל של מחיר המימוש (בש"ח)	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–

ביאור 24 עסקות תשלום מבוסס מניות (המשך)

ד. התחייבויות הנובעות מעסקות תשלום מבוסס מניות המסולקות במזומן

1. להלן פרטים נוספים בדבר מניות פנטום שהוענקו לעובדים ליום 31 בדצמבר 2016:

תחום מחירי מימוש בש"ח	**–**
מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו	**21,488,161**
מזה: ניתנים למימוש	**–**
ממוצע שנים לפקיעה	**2**

להלן פרטים נוספים בדבר מניות פנטום שהוענקו לעובדים ליום 31 בדצמבר 2015:

תחום מחירי מימוש בש"ח	–
מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו	21,791,138
מזה: ניתנים למימוש	–
ממוצע שנים לפקיעה	3

2. להלן פרטים נוספים בדבר מניות פנטום חסומות ומניות פנטום חסומות מותנות לבכירים המסולקות במזומן ליום 31.12.16:

	חסומות	מותנות	סך-הכל
תחום מחירי מימוש בש"ח	**–**	**–**	**–**
מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו	**22,755**	**44,170**	**66,925**
מזה: ניתנים למימוש	**–**	**–**	**–**
ממוצע שנים לפקיעה	**0.73**	**2.08**	**1.62**

להלן פרטים נוספים בדבר מניות פנטום חסומות ומניות פנטום חסומות מותנות לבכירים המסולקות במזומן ליום 31.12.15:

	חסומות	מותנות	סך-הכל
תחום מחירי מימוש בש"ח	–	–	–
מספר יחידות פנטום שהוענקו וטרם מומשו	92,117	52,957	145,074
מזה: ניתנים למימוש	–	–	–
ממוצע שנים לפקיעה	0.95	2.98	1.69

3. להלן פרטים נוספים בדבר סך ההתחייבות הנובעת מעסקות תשלום מבוסס מניות ובדבר השווי הפנימי של התחייבויות שבגינן זכות הצד שכנגד למזומן הבשילה עד תום השנה:

	ליום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך ההתחייבויות הנובעות מעסקות תשלום מבוסס מניות	**306**	204
השווי הפנימי של התחייבויות שבגינן זכות הצד שכנגד למזומן או לנכסים אחרים הבשילה עד תום השנה	**1**	3

ביאור 25 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות

א. הון המניות

31 בדצמבר		31 בדצמבר		
2016	2015	**2016**	2015	
רשום		מונפק ונפרע*		
הסכום בש"ח				
4,000,000,000	4,000,000,000	**1,333,550,613**	1,329,406,719	מניות רגילות, בנות 1 ש"ח ע.נ.

* ההון המונפק הינו לאחר הפחתת 3,826,498 מניות רגילות (31.12.15: 7,970,392 מניות רגילות) שנרכשו על-ידי הבנק, כפי שיפורט להלן. המניות רשומות למסחר בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

ב. עסקות בהון התאגיד

הבנק, על-פי אישור המפקח על הבנקים, קיבל אישור לביצוע רכישה עצמית של 39,250,000 מניות רגילות של הבנק ("מניות אוצר") לצרכי תגמול של עובדי הבנק ומנהלים בכירים וזאת במסגרת תוכניות התגמול של הבנק. המניות משמשות כמאגר להמרת אופציות ויחידות RSU. ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת יתרת המניות שנרכשו ב-26,653,853 מניות בעלות של כ-437 מיליון ש"ח.
לפרטים בדבר עסקות תשלום מבוסס מניות לעובדים, ראה ביאור 24 לעיל.

ג. דיבידנד

דירקטוריון הבנק החליט ביום 10 ביולי 2013 לעדכן את מדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. מדיניות חלוקת הדיבידנד שנקבעה על-ידי הדירקטוריון הנה לחלק עד כ-30% מהרווח הנקי הנובע מפעולות רגילות. מדיניות זו תהיה תקפה עד שהבנק יעמוד ביעדי ההון שנקבעו על-ידי הפיקוח על הבנקים ואומצו על-ידי הדירקטוריון.

תשלום דיבידנד

בהתאם למדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק ולאישור הפיקוח על הבנקים לחלוקת דיבידנד רבעונית, החליט דירקטוריון הבנק ביום 29 במרץ 2017 על חלוקת דיבידנד בשיעור של כ-30% בגין רווחי הרבעון הרביעי של שנת 2016 בסך של כ-41 מיליון ש"ח המהווה 3.1045 אגורות לכל מניה בת 1 ש"ח ע.נ.
הדירקטוריון קבע את יום 10 באפריל 2017 כיום הקובע לעניין תשלום הדיבידנד ואת יום 18 באפריל 2017 כיום התשלום.

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה	דיבידנד ששולם במזומן
		באגורות	במיליוני ש"ח
16.11.2016	**6.12.2016**	**15.745**	**210**
10.8.2016	31.8.2016	16.770	223
18.05.2016	8.06.2016	10.116	135
28.02.2016	16.03.2016	8.804	117
15.11.2015	9.12.2015	12.080	160
19.08.2015	8.09.2015	13.350	177
19.05.2015	10.06.2015	12.180	162
9.03.2015	31.03.2015	5.262	70

ביאור 25 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ד. הוראות באזל 3

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל 2 ו-3 כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 211-201 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות.

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף החל מיום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון, וכן הזכויות שאינן מקנות שליטה שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי, מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% בכל שנה, החל מיום 1 בינואר 2014 ועד ליום 1 בינואר 2018. מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בשנת 2016 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי עומד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 60%. בשנת 2017 שיעור הניכויים מההון הפיקוחי יעמוד על 80% והחל מיום 1 בינואר 2018 יעמוד על 100%.

ה. הלימות הון בנתוני המאוחד

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
	במיליוני ש"ח	
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים		
הון עצמי רובד 1	**35,045**[1]	33,246
הון רובד 1 נוסף	**1,465**	1,709
סך-הכל הון רובד 1	**36,510**[1]	34,955
הון רובד 2	**11,609**	14,593
סך-הכל הון כולל	**48,119**[1]	49,548
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון		
סיכון אשראי	**290,139**[2]	317,891
סיכוני שוק	**4,866**	4,562
סיכון תפעולי	**23,374**	22,671
סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון	**318,379**[2]	345,124
	באחוזים	
3. יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.01%**	9.63%
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.47%**	10.13%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**15.11%**	14.36%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**9.17%**[3]	9.07%[3]
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**12.67%**[3]	12.57%[3]

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: התאמות בגין תוכנית ההתייעלות), אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך. לפרטים נוספים על השפעת הוראות המעבר וההתאמות בגין תוכנית ההתייעלות ראה סעיף ז. להלן.

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 1,065 מיליוני ש"ח בשל התאמות בגין תוכנית ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים יזקפו בהדרגה על פני 5 שנים החל משנת 2017.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 31 בדצמבר 2016 הינם 9% ו-12.5%, בהתאמה, והחל מיום 1 בינואר 2017 הינם 10% ו-13.5%, בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 בינואר 2015, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 10.2% ו-13.7%, בהתאמה. ליתרת ההלוואות לדיור, ראה ביאור 30א.(2).

ביאור 25 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ה. הלימות הון בנתוני המאוחד (המשך)

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
	באחוזים	
4. חברות בת משמעותיות		
ישראכרט		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**20.74%**	19.94%
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**20.74%**	19.94%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**21.80%**	20.96%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**8.00%**(1)	9.00%(1)
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**11.50%**(1)	12.50%(1)
בנק הפועלים שוויץ		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**22.38%**	24.11%
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**22.38%**	24.11%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**22.46%**	24.20%
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	**8.00%**	8.00%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	**11.20%**	11.20%

		באזל 2(2)
בנק פוזיטיף		
יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון	**17.55%**	16.34%
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון	**17.92%**	17.10%
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	**12.00%**	12.00%

(1) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 הינם 9% ו-12.5% בהתאמה. בחודש מאי 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 472 בדבר "סולקים וסליקת עסקות בכרטיסי חיוב" ובו הקלה לסולק לעניין דרישת ההון העצמי, שתחושב בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 (מדידת והלימות הון). על אף האמור בסעיף 40 להוראות ניהול בנקאי תקין 201, יחס הון עצמי רובד 1 לא יפחת מ 8% ויחס ההון הכולל לא יפחת מ 11.5%. הוראה זו נכנסה לתוקף ביום 1 ביוני 2016.

(2) בנק פוזיטיף אינו מיישם את הוראות באזל 3 ולכן הנתונים מוצגים לפי הוראות באזל 2.

ביאור 25 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

במיליוני ש"ח

ו. רכיבי ההון לצורך חישוב יחס ההון

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
הון עצמי רובד 1		
סך ההון	**34,225**	33,219
הבדלים בין סך ההון לבין הון עצמי רובד 1	**95**	160
סך הון עצמי רובד 1, לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	**34,320**	33,379
התאמות פיקוחיות וניכויים:		
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים	**–**	–
מסים נדחים לקבל	**(27)**	(108)
השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור	**–**	–
התאמות פיקוחיות וניכויים אחרים – הון עצמי רובד 1	**(10)**	(25)
סך-הכל התאמות פיקוחיות וניכויים, לפני התאמות בגין תוכנית ההתייעלות – הון עצמי רובד 1	**(37)**	(133)
סך התאמות בגין תוכנית ההתייעלות – הון עצמי רובד 1*	**762**	–
סך-הכל הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**35,045**	33,246
הון רובד 1 נוסף		
הון רובד 1 נוסף – מכשירים, לפני ניכויים	**1,465**	1,709
הון רובד 1 נוסף – סך-הכל ניכויים	**–**	–
סך-הכל הון רובד 1 נוסף, לאחר ניכויים	**1,465**	1,709
סך-הכל הון רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים	**36,510**	34,955
הון רובד 2		
הון רובד 2 – מכשירים, לפני ניכויים	**7,982**	10,678
הון רובד 2 – הפרשות להפסדי אשראי, לפני ניכויים	**3,627**	3,915
סך הון רובד 2, לפני ניכויים	**11,609**	14,593
ניכויים:		
סך-הכל ניכויים – הון רובד 2	**–**	–
סך-הכל הון רובד 2	**11,609**	14,593
סך-הכל הון כולל	**48,119**	49,548

* התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

ביאור 25 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

ז. השפעת הוראות המעבר והתאמות בגין תוכנית התייעלות על יחס הון עצמי רובד 1

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
	באחוזים	
יחס ההון לרכיבי סיכון		
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני השפעת הוראות המעבר בהוראה 299 ולפני השפעת ההתאמות בגין תוכנית ההתייעלות	**10.66%**	9.50%
השפעת הוראות המעבר	**0.07%**	0.13%
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון לפני השפעת ההתאמות בגין תוכנית ההתייעלות	**10.73%**	9.63%
השפעת ההתאמות בגין תוכנית ההתייעלות*	**0.28%**	–
יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון	**11.01%**	9.63%

* התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

ח. רכיבי הון הנתונים לתנודתיות

הבנק מנהל את יחס הלימות ההון במטרה לעמוד בדרישות ההון המזעריות של הפיקוח על הבנקים. הון הבנק והיקף נכסי הסיכון נתונים לשינויים, בין היתר, בגין הגורמים המפורטים להלן:

- שינויים אקטואריים כתוצאה משינויים בשיעור הריבית לחישוב התחייבויות הבנק או הנחות אקטואריות אחרות, כגון: שיעורי תמותה ופרישה.
- השפעות שינויים בריבית על קרנות ההון מניירות-ערך זמינים למכירה.
- השפעות שינויים במדד ובשערי חליפין על יתרות הנכסים.

להלן קנה מידה להשפעות קיטון בהון וגידול בנכסי סיכון על יחס הון עצמי רובד 1 ליום 31 בדצמבר 2016:

	השפעת קיטון ב-100 מיליוני ש"ח בהון עצמי רובד 1	השפעת גידול ב-1 מיליארד ש"ח בסך נכסי הסיכון
	באחוזים	
בנק בנתוני המאוחד	**(0.03%)**	**(0.03%)**
ישראכרט	**(0.77%)**	**(1.49%)**

ט. יעד הלימות ההון

ביום 30 במאי 2013 פרסם הפיקוח על הבנקים לכל התאגידים הבנקאיים חוזר בדבר יחסי הון מינימליים במסגרת היערכות ליישום הוראות באזל 3. בהתאם לחוזר, כל התאגידים הבנקאיים נדרשים לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי בשיעור של 9%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2015. בנוסף, תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל, יידרש לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מינימלי בשיעור של 10%, וזאת עד ליום 1 בינואר 2017.

כמו-כן קבע הפיקוח על הבנקים, כי החל מיום 1 בינואר 2015 יעמוד יחס ההון הכולל המינימלי של כל התאגידים הבנקאיים על 12.5% וכי בנוסף, החל מיום 1 בינואר 2017, יעמוד יחס ההון הכולל המינימלי של התאגידים הבנקאיים המשמעותיים במיוחד על 13.5%.

הבנק עונה להגדרת תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד.

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה נוספת. בהתאם להוראה זו ולהוראות המעבר לשנת 2014, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת ליחסי ההון המזעריים דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017.

בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 10.2% ו-13.7%, בהתאמה.

ביום 20 באפריל 2015 החליט דירקטוריון הבנק להגדיל את יעד יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק באופן, שמיום 31 בדצמבר 2017 הוא יעמוד על 10.75%.

ביאור 25 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 הושלמו מספר מהלכים משמעותיים ששיפרו את יחס הלימות ההון של הבנק, ביניהם:

- **ביטוח לתיק ערבויות לרוכשי דירות מכח חוק מכר –** בחודש יולי 2016 הושלמה התקשרות, עם מבטחי משנה בינלאומיים, לרכישת ביטוח לתיק ערבויות מכח חוק מכר (דירות) ולהתחייבויות להוצאת ערבויות כאמור. הרכישה נועדה לאפשר לבנק, בין היתר, הפחתה בהיקף ההון המוקצה בגין סיכון האשראי הנובע מהנפקת ערבויות חוק המכר וההתחייבות להנפקתן, תוך שימוש בפוליסה כ"מפחיתת סיכון אשראי", בהתאם להוראת נב"ת 203.
החלק המבוטח מתיק ערבויות ומסגרות חוק מכר הינו בהיקף של כ-29 מיליארד ש"ח (לאחר שיקלול במקדמי המרה לאשראי – CCF, כ-13 מיליארד ש"ח).
ההתקשרות הביאה להפחתה של כ-9.7 מיליארד ש"ח בנכסי סיכון ולשיפור של כ-0.3% ביחס הון עצמי רובד 1 של הבנק.
- **מכירת משכנתאות –** בחודש יולי 2016 הושלמה התקשרות למכירת הלוואות לדיור, תוך שמירה על היקף של 20% מכל הלוואה בבעלות הבנק. יתרת ההלוואות שהועברו לרוכשת (80% מכל הלוואה) הינה בהיקף של כ-665 מיליון ש"ח. בנובמבר 2016 בוצעה מכירה נוספת בהיקף של כ-260 מיליון ש"ח.
הבנק ישקול מכירת הלוואות נוספות בהתאם לצרכים והמגבלות הרגולטוריות הרלוונטיות.

י. דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים" (להלן: "החוזר"). החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים.
החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקות נגזרים סחירים בבורסה ועסקות מימון ניירות-ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. ההנחיות מסדירות, בין היתר, את סוגי החשיפות הבאים:

- חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לצד נגדי מרכזי. ככלל, לחשיפות אלה יש לייחס משקל סיכון של 2% (לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון)
- חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפעיל בבורסה. על-פי התיקון יש לחשב את דרישת ההון לחשיפות אלה כאילו מדובר בעסקה דו-צדדית, לרבות הקצאת הון בגין סיכון CVA
- חשיפות של תאגיד בנקאי לקוח הפועל באמצעות חבר מסלקה
- העברות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לקרן הסיכונים
- ביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלקה או אצל צד נגדי מרכזי
- חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי בעוד העברות לקרן סיכונים ישוקללו ב-1,250%.

האמור בחוזר יחול מיום 1 בינואר 2017, כאשר עד ליום 30 ביוני 2017 ניתן להתייחס לבורסה בתל-אביב כצד נגדי מרכזי כשיר.
ביום 28 בדצמבר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב המציין כי על אף האמור לעיל, חישוב סכום החשיפה בגין לקוחות הפעילים בבורסת המעו"ף ימשיך להיות על-פי גישת התרחישים.
להערכת הבנק, ההשפעה הצפויה של אימוץ החוזר נכון ליתרות הרלוונטיות במועד הדיווח אינה מהותית, בהנחה שהבורסה בישראל היא צד כשיר.

יא. התייעלות תפעולית

באשר למכתב הפיקוח על הבנקים בנושא התייעלות תפעולית, ראה ביאור 23ז לעיל. השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחסי הלימות ההון, המוערכת בכ-0.28%, תיזקף בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

יב. פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 2

בהתאם לתשקיף הבנק מיום 28 בנובמבר 2001, הבנק פדה בפדיון מוקדם מלא את שטרי הון הנדחים סדרה א' בחודש דצמבר 2016. הבנק שילם למחזיקי שטרי ההון את הערך הנקוב בסך 676 מיליוני ש"ח בתוספת ריבית והפרשי הצמדה.

יג. יחס מינוף

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי.
יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.
בהתאם להוראה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד. תאגיד בנקאי, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה 20% או יותר מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית, יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-6%. בהתאם לאמור לעיל, יחס המינוף המזערי שנדרש מהבנק הוא 6%.
תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף החל מיום 1 בינואר 2018. תאגיד בנקאי, אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה של יחס המינוף המזערי החל עליו, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה.
יחס המינוף של הבנק ושל חברות בנות משמעותיות בישראל מחושב בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218 בדבר "יחס מינוף". יחס המינוף של חברות בנות בנקאיות בחו"ל מוצג בהתאם להוראות הרגולטוריות והיחסים הנדרשים בכל תחום שיפוט, ככל שקיימים.

ביאור 25 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

יחס המינוף

	31 בדצמבר 2016	31 בדצמבר 2015
	במיליוני ש"ח	
א. בנתוני המאוחד		
הון רובד 1	***36,510**	34,955
סך החשיפות	***503,875**	492,192
	באחוזים	
יחס מינוף	**7.25%**	7.10%
יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**6.00%**	6.00%
ב. חברות בת משמעותיות		
ישראכרט		
יחס מינוף	**12.93%**	12.11%
יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים	**5.00%**	5.00%
בנק הפועלים שוויץ**		
יחס מינוף	**8.55%**	10.00%
בנק פוזיטיף		
יחס מינוף	**15.25%**	12.60%
יחס מינוף מזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית	**3.00%**	3.00%

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף, המוערכת בכ-0.16% תיזקף בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017 ואילך.

** על-פי הרגולציה המקומית בשוויץ לא קיימת דרישת מינימום ליחס מינוף.

	השפעת קיטון ב-100 מיליוני ש"ח בהון רובד 1	השפעת גידול ב-1 מיליארד ש"ח בסך החשיפות
	באחוזים	
ג. להלן השפעות על יחס המינוף ליום 31 בדצמבר 2016:		
בנק בנתוני המאוחד	**(0.02%)**	**(0.01%)**
ישראכרט	**(0.48%)**	**(0.60%)**

ביאור 25 הון, הלימות הון, מינוף ונזילות (המשך)

יד. יחס כיסוי הנזילות

ביום 28 בספטמבר 2014 פרסם המפקח על הבנקים חוזר במסגרתו נוספה הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן החישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות תפעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה). תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש של אשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינויים בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינויים בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולן יש לשמור נזילות וכיוצא בזה יכולים להביא לשינוי היחס.

בהתאם להוראות המעבר, הדרישה המזערית לשנת 2016 הייתה 80% וגדלה ל-100% החל מיום 1 בינואר 2017 ואילך. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו. הדרישות חלות הן בסך המטבעות והן במטבע-חוץ בנפרד, הן ברמת התאגיד הבנקאי "סולו" והן ברמת המאוחד, וחישוב היחס מבוצע בהתאם. תאגיד בנקאי אשר אינו עומד ביחס נדרש לדווח באופן מיידי לפיקוח על הבנקים, ולאחר שלושה ימי חריגה להגיש תוכנית לעמידה בדרישה המזערית.

היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות. היחס במאוחד ובחברות בנקאיות עיקריות מחושב, בהתאם להוראות המעבר, מדי חודש, ומדווח כממוצע שלוש התצפיות החודשיות. החל מיום 1 בינואר 2017 היחס במאוחד מחושב מדי יום. חברות כרטיסי אשראי פטורות מחישוב עצמאי אך נכללות בנתוני המאוחד.

יחס כיסוי הנזילות

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2015
	באחוזים	
א. בנתוני המאוחד[1]		
יחס כיסוי נזילות	**124%**	99%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*	**80%**	60%
ב. בנתוני הבנק[2]		
יחס כיסוי נזילות	**118%**	92%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים*	**80%**	60%
ג. חברות בת משמעותיות**		
בנק הפועלים שוויץ		
יחס כיסוי נזילות בהתאם לרגולציה המקומית	**191%**	149%
יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית***	**70%**	60%

* היחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים גדל לשיעור של 100% החל מיום 1 בינואר 2017.

** בשלב זה, חברות כרטיסי האשראי לא נדרשות למלא אחר החוזר והן תמשכנה לעמוד בדרישות הוראת ניהול בנקאי תקין 342. בהמשך, חברות כרטיסי האשראי יידרשו לעמוד במודל כמותי פיקוחי, אשר יותאם למאפייני הפעילות שלהן. כמו-כן, בנק פוזיטיף אינו כפוף בתורכיה להוראת יחס כיסוי נזילות.

*** יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש בהתאם לרגולציה המקומית גדל ב-10% כל שנה עד לשיעור של 100% בשנת 2019.

(1) היחס במאוחד מחושב, בהתאם להוראות המעבר, מדי חודש, ומדווח כממוצע שלוש התצפיות החודשיות.

(2) היחס בתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב מדי יום, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות.

ביאור 26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות

במיליוני ש"ח

א. התקשרות חוץ-מאזנית בגין פעילות לפי מידת הגבייה[1] לסוף השנה

	31 בדצמבר	
	2016	2015
יתרת האשראי מפיקדונות לפי מידת גבייה[2]		
מטבע ישראלי לא-צמוד	**18**	36
מטבע ישראלי צמוד מדד	**1,756**	2,164
מטבע-חוץ	**232**	237
סך-הכל	**2,006**	2,437

(1) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלת גבייה (במקום מרווח).
(2) הלוואות עומדות ופיקדונות ממשלה שניתנו בגינם בסך 93 מיליוני ש"ח (2015: 133 מיליוני ש"ח), לא נכללו בלוח זה.

תזרימים בגין עמלת גבייה ומירווחי ריבית בגין הפעילות במידת גבייה[1]

	31 בדצמבר 2016						31 בדצמבר 2015
	עד שנה	מעל שנה עד 3 שנים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנים	מעל 20 שנים	סך-הכל	סך-הכל
במגזר הצמוד למדד[2]								
תזרימים חוזיים עתידיים	**17**	**31**	**20**	**18**	**6**	**-**	**92**	118
תזרימים עתידיים צפויים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים	**17**	**27**	**15**	**11**	**2**	**-**	**72**	95
תזרימים צפויים מהוונים לאחר הערכת הנהלה לפירעונות מוקדמים[3]	**17**	**27**	**15**	**10**	**2**	**-**	**71**	92

מידע על העמדת הלוואות במהלך השנה בבנקים למשכנתאות:

	31 בדצמבר	
	2016	2015
הלוואות מפיקדונות לפי מידת הגבייה	**10**	4
הלוואות עומדות	**4**	7

(1) אשראים ופיקדונות מפיקדונות שהחזרתם למפקיד מותנית בגביית האשראים (או הפיקדונות), עם מרווח או עם עמלת גבייה (במקום מרווח).
(2) כולל מגזר מטבע-חוץ.
(3) ההיוון בוצע לפי שיעור 0.36% (2015: לפי שיעור 0.34%).

ביאור 26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות

	31 בדצמבר	
	2016	2015
(1) התחייבות לרכישת ניירות-ערך	**463**	363
(2) הקמה של בניינים וציוד ורכישתם	**5**	7
(3) חוזי שכירות לזמן ארוך - דמי שכירות של בניינים וציוד בשל התקשרויות לתשלום בשנים הבאות:		
בשנה הראשונה	**157**	162
בשנה השנייה	**155**	158
בשנה השלישית	**150**	152
בשנה הרביעית	**111**	142
בשנה החמישית	**97**	102
מעל חמש שנים	**529**	506
סך-הכל דמי שכירות של בניינים וציוד	**1,199**	1,222

(4) פעילות מכירת אשראי

הטבלה שלהלן מסכמת את פעילות מכירת האשראי של הבנק:

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר		
	2016	2015	2014
הערך בספרים של האשראי שנמכר[1]	**4,229**	496	2
תמורה שהתקבלה במזומן	**4,331**	499	2
התחייבות בגין שירות ותפעול על הלוואות שנמכרו	**9**	–	–
סך-הכל רווח נטו ממכירת אשראי	**93**	3	–

(1) מזה סך של 2,043 מיליון ש"ח נובע ממכירת תיקי סינדיקציה בסניף ניו-יורק.

(5) הבנק מכר בעבר תיקי עמיתי קופות-גמל לחברות ביטוח ובתי השקעות שונים. בעקבות מכירה זו הבנק היה ערב לשלם במועד הזכאות לפחות את סכום תקבולי הקרן הנומינליים בחשבון העמית בניכוי סכומים המותרים על-פי החוק לכיסוי הוצאות הקופה, ניכויי מס וכן כל סכום שהקופה מחויבת להחזיר למעבידו של העמית, והכל בהתאם לנאמר בסעיף הרלוונטי בתקנון ההתאגדות המאושר של כל קופה.
במסגרת מכירת הקופות הרוכשים התחייבו להעביר בתום שבע שנים ממועד השלמת העסקה את ערבות הבנק למבטח או לגורם אחר שיאושר על-ידי הממונה באופן שהבנק יופטר באופן סופי ומוחלט מערבותו. בתקנוני הקופות נאמר כי כל עוד לא ניתן אישור הממונה להחלפת ערבות הבנק או המחאתה, תיוותר ערבות הבנק כלפי חלק מעמיתי קופות הגמל לעמוד בתוקפה. נכון למועד המאזן לא קיימות לבנק ערבויות כלפי הרוכשים למעט ערבות שניתנה לפסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: פסגות), אשר הוארכה עד לתום שנת 2017, בכפוף לכתב שיפוי שקיבל הבנק מפסגות. יתרת הסכומים הנומינליים בגינם הבנק ערב, הסתכמה לתאריך המאזן לסך של 1,934 מיליוני ש"ח ויתרת החשבונות של העמיתים הסתכמה לתאריך המאזן לסך של 8,272 מיליוני ש"ח. יודגש, כי "השווי ההוגן" של התחייבות הבנק בגין הערבויות האמורות ליום 31 בדצמבר 2016 אינו מהותי. במסגרת מכירת הקופות פסגות התחייבה להעביר בתום שבע שנים ממועד השלמת העסקה את ערבות הבנק למבטח או לגורם אחר שיאושר על-ידי הממונה באופן שהבנק יופטר באופן סופי ומוחלט מערבותו.
(6) ביום 18 בפברואר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, בהמלצת ועדת התגמול והדירקטוריון, את התחייבות הבנק לשפות דירקטורים ונושאי משרה בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין במתן כתבי השיפוי להם, וזאת לתקופה קצובה שתסתיים ביום 31 בדצמבר 2024, כפי שהמליצה ועדת הביקורת של דירקטוריון הבנק.
התחייבות הבנק לפי כתבי השיפוי תחול גם ביחס לאירועים שאירעו טרם הענקתו וחידוש תוקפו.
נוסח כתב השיפוי לאותם נושאי המשרה הינו זהה מבחינת תנאיו, לנוסח כתב השיפוי הניתן ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק, לרבות מנכ"ל הבנק, אשר אושר באסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בינואר 2012 (להלן: "האסיפה הכללית"), ואשר לבעלת השליטה בבנק אין עניין אישי במתן כתב השיפוי להם, כאשר למועד הדוח הם מחזיקים בכתבי שיפוי כאמור, שאינם קצובים בזמן.

ביאור 26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ב. התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות אחרות (המשך)

האסיפה הכללית של הבנק קבעה כי סכום השיפוי, שיעמיד הבנק, מכוח ההתחייבות כאמור, לכל נושאי המשרה בו, במצטבר, בגין אחד או יותר מאירועי השיפוי, לא יעלה על 25% מההון המיוחס לבעלי מניות הבנק, לפי דוחותיו הכספיים האחרונים, שפורסמו סמוך לפני מועד השיפוי בפועל. כמו-כן, הבנק התחייב לשפות חברות בנות לצורך קיום מגבלות ניהול בנקאי תקין (יחס הון לרכיבי סיכון ומגבלות חבות לווה בודד ואנשים קשורים) ולצורך קבלת פטור מיישום הוראות ניהול בנקאי תקין מספר 211-201 בדבר "מדידה והלימות הון". השיפוי יפקע מאליו, ללא צורך בפעולה כלשהי של מי מן הצדדים במועד בו הבנק יחדל להחזיק, בין בעצמו ובין באמצעות חברות שבבעלותו המלאה, בכל אמצעי השליטה בחברה.

(7) הפועלים הנפקות בע"מ, שהינה חברה מאוחדת ו"תאגיד עזר" כמשמעותו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן: "הפועלים הנפקות"), העוסקת בהנפקת כתבי התחייבות נדחים ואגרות-חוב לציבור בהתאם לדוחות הצעת מדף המתפרסמים על-פי תשקיף מדף, לשם הפקדת תמורתם בבנק, התחייבה לשפות דירקטורים, נושאי משרה (להלן: "מקבלי השיפוי") בקשר לתשקיפים שונים שפרסמה פועלים הנפקות מאז שנת 1998 בגין חבות כספית שתוטל עליהם בשל פעולה שעשו בתוקף מתן השירותים על-ידיהם לחברה, ולגבי כתבי התחייבות נדחים ואגרות-חוב שהונפקו החל משנת 2001 גם בגין חבות כספית שהוטלה עליהם לטובת אדם אחר על-פי פסק-דין, לרבות פסק-דין שניתן בפשרה או פסק בורר שאושר בידי בית-משפט ובגין הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר טרחת עורך-דין, שיוציאו או שיחויבו בהן בידי בית-משפט בהליך שיוגש נגדם בידי החברה או בשמה או על-ידי אדם אחר, או באישום פלילי שממנו יזוכו, או באישום פלילי שבו יורשעו בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית, ולגבי כתבי התחייבות נדחים (סדרה ט'-טז') ושטרי הון נדחים (סדרה 1) שהונפקו על-פי תשקיפים מיום 21 בדצמבר 2005 ועד ליום 23 במאי 2011 גם לגבי הוצאות התדיינות סבירות, לרבות שכר-טרחה עורך-דין, שהוציאו מקבלי השיפוי עקב חקירה או הליך שהתנהל נגדו בידי הרשות המוסמכת לנהל חקירה או הליך, ואשר הסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדם, ובלי שהוטלה עליהם חבות כספית כחלופה להליך פלילי, או שהסתיים בלא הגשת כתב אישום נגדם, אך בהטלת חבות כספית כחלופה להליך פלילי בעבירה שאינה דורשת הוכחת מחשבה פלילית, כהגדרתם של מונחים אלה בחוק החברות התשנ"ט-1999, והכל במידה שהחבות הכספית ו/או ההוצאות לא יכוסו בפועל על-ידי פוליסת ביטוח. תקרת השיפוי נקבעה לכל מקבלי השיפוי במצטבר בסכום מירבי שלא יעלה על סכום המסגרת הכולל כפי שנקבע בכל תשקיף ותשקיף, ולגבי כתבי התחייבות נדחים (סדרה ט'-טז') בסכום מירבי שלא יעלה על 10% מסכום המסגרת הכולל שנקבע להנפקה על-פי התשקיף הנ"ל.

(8) מכוח הסכם קיימת התחייבות תלויה בין מסלקת הבורסה וחברי הבורסה לניירות-ערך בת"א בע"מ (ובהם הבנק), הדנה במתן שיפוי באופן הדדי בין החברים למסלקת הבורסה לשלם את הכסף, כולו או מקצתו, או את ניירות הערך הנסלקים, כולם או מקצתם, שאחד מחברי הבורסה חייב לשלם או למסור, וכן אם המסלקה שילמה את הכסף, שלא שולם כאמור, או רכשה את ניירות הערך הנסלקים שלא נמסרו ומסרה אותם למקבל המיועד, שהם מגיעים לו. חלקו של כל חבר בשיפוי הוא כיחס שבין המחזור הכספי של החבר לגבי המחזור הכספי הכולל של כל החברים האחראים לשלם למסלקה עקב ההפסד, במשך תקופה של 12 חודשים, המסתיימת ביום האחרון של החודש הקודם לחודש בו אירע המקרה שגרם להפסד.

(9) חברות מאוחדות של הבנק משמשות כנאמנות למחזיקי אגרות-חוב ונדרשות לעקוב אחר קיום תנאי אגרות-החוב על-פי התחייבויות החברות המנפיקות ועל-פי דין. כמו-כן, עוסקות החברות בשירותי נאמנות לטובת נהנים שונים בעלי כספים, זכויות ונכסים אחרים, להחזקתם ולניהולם על-פי הוראות בעליהם.

(10) א. חברת ישראכרט התחייבה לשפות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברה כפי שיהיו מעת לעת. כתב השיפוי שאושר על-ידי האסיפה הכללית ביום 12 בפברואר 2012 באישור וועדת הביקורת והדירקטוריון, הותאם לשינויים בחקיקה. סכום השיפוי שתעמיד ישראכרט מכוח ההתחייבות, לכל המבוטחים בחברה במצטבר, בגין אחד או יותר מאירועי השיפוי, לא יעלה על 30% מהונה לפי דוחותיה הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני התשלום בפועל.

ב. חברת פועלים אקספרס התחייבה לשפות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברה כפי שיהיו מעת לעת. כתב השיפוי שאושר על-ידי האסיפה הכללית ביום 12 בפברואר 2012 באישור וועדת הביקורת והדירקטוריון, הותאם לשינויים בחקיקה. סכום השיפוי שתעמיד החברה מכוח ההתחייבות, לכל המבוטחים בחברה במצטבר, בגין אחד או יותר מאירוע השיפוי, לא יעלה על 50% מהונה לפי דוחותיה הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני התשלום בפועל.

ג. חברת יורופיי התחייבה לשפות דירקטורים ונושאי משרה אחרים בחברה כפי שיהיו מעת לעת. כתב השיפוי שאושר על-ידי האסיפה הכללית ביום 12 בפברואר 2012 באישור וועדת הביקורת והדירקטוריון, הותאם לשינויים בחקיקה. סכום השיפוי שתעמיד החברה מכוח ההתחייבות, לכל המבוטחים בחברה במצטבר, בגין אחד או יותר מאירועי השיפוי, לא יעלה על 30% מהונה לפי דוחותיה הכספיים האחרונים (שנתיים או רבעוניים) הידועים לפני התשלום בפועל.

ד. על פי הסדר שבין חברת ישראכרט וחברות כרטיסי האשראי לאומי קארד וכ.א.ל שאושר על-ידי בית הדין להגבלים עסקיים ביום 7 במרץ 2012 (להלן: "ההסדר") החל מיום 1 ביולי 2014 ועד לסוף תקופת ההסדר (31 בדצמבר 2018) תעמוד עמלת המנפיק הממוצעת על 0.7%. ההסכם שנחתם בין הצדדים המפרט את תנאי הפעלת הממשק הטכני המשותף, הוגש לממונה לקבלת פטור מאישור הסדר כובל.

ג. תביעות משפטיות

קבוצת הבנק (הבנק וחברות מאוחדות שלו) הינה צד להליכים משפטיים, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, שנקטו נגדה לקוחותיה, לקוחותיה בעבר וכן צדדים שלישיים שונים, שראו את עצמם נפגעים או ניזוקים מפעילותה במהלך עסקיה הרגיל. עילות התביעות נגד קבוצת הבנק שונות ומגוונות.

סכום החשיפה הנוספת בשל תביעות שהוגשו נגד הבנק בנושאים שונים, שאפשרות התממשותן הינה אפשרית (Reasonably Possible), מסתכם ליום 31 בדצמבר 2016 בכ-130 מיליוני ש"ח.

(א) להלן פירוט התביעות, לרבות הבקשות לאישורן וניהולן כתובענות ייצוגיות, בסכומים מהותיים למועד הגשתן (סכומי התביעות המופיעים להלן הינם בהתאם לסכומים הנקובים בכתבי התביעות), אשר לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות באשר לסיכויי תביעות אלו, נכללו בדוחות הכספיים הפרשות נאותות, במקום בו נדרשה הפרשה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים לכיסוי נזקים אפשריים עקב תביעות אלו.

1. ביום 9 ביוני 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז תביעה ובקשה מתוקנת לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית כנגד שלוש חברות כרטיסי אשראי ובתוכן חברת ישראכרט בע"מ, שהינה חברת בת של הבנק. בקשה זו מחליפה את הבקשה שהוגשה כנגד אותן המשיבות ביום 28 באפריל 2014 ואשר לאחר הסתלקות המבקשים בה, אישר בית המשפט להמשיך ולנהלה על-ידי מבקשים חליפיים.

ביאור 26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. תביעות משפטיות (המשך)

הטענה הבסיסית בבקשת האישור המתוקנת הינה, ששלוש חברות כרטיסי האשראי הן צד להסדר כובל שלא קיבל אישור כנדרש על-פי הדין ולפיו בעסקות דביט ו-Prepaid הן מעכבות אצלן שלא כדין כספים המגיעים לבתי עסק לאחר שהכסף נלקח כבר מחשבונו של מחזיק הכרטיס וכמו-כן, הן מחייבות את בתי העסק בעמלה בלתי ראויה עבור עסקות אלו, שכן היא מחושבת על בסיס עמלה צולבת כנהוג בעסקות בתשלום נדחה. כמו-כן נטען כי סעיפים בהסכם בית עסק הינם סעיפים מקפחים בחוזה אחיד.

הנזק הנטען כנגד כל המשיבות נאמד על-ידי המבקשים בתרחיש "שמרני" על כ-4.2 מיליארד ש"ח, בתרחיש "סביר" על כ-6.9 מיליארד ש"ח ובתרחיש "קיצון" על כ-8.4 מיליארד ש"ח.

2. ביום 7 במרץ 2016 הוגשה נגד שורה ארוכה של נתבעים, ובהם הבנק, תביעה אזרחית לבית המשפט הפדרלי ב-Washington DC על-ידי מספר גורמים פלסטינים. סכום התביעה היה כ-34.5 מיליארד דולר (כנגד כל הנתבעים יחדיו). על-פי כתב התביעה, ישראל ביצעה לכאורה, בין השאר, "פשעי מלחמה", "פשעים נגד האנושות" ו"השמדת עם" בשטחי יהודה ושומרון ורצועת עזה. נטען בתביעה שהנתבעים סייעו - כל אחד בדרכו - לפעילות הנ"ל ובכך היו מעורבים בין השאר ב"קונספירציה אזרחית" (civil conspiracy) ובעבירות לפי ה-Racketeer Influenced and Corrupt Organizations Act (להלן: "RICO"). ביום 1 באוגוסט 2016 הגישו התובעים כתב תביעה מתוקן במסגרתו, בין היתר, הופחת סכום התביעה למיליארד דולר (כנגד כל הנתבעים יחדיו), הטענות לעברות לפי ה-RICO שנכללו בכתב התביעה המקורי נמחקו וכן התווספה עילת תביעה חדשה, המבוססת על טענה לסיוע לביצוע פשעי מלחמה (aiding and abetting the commission of war crimes).

3. ביום 24 ביוני 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית נגד הבנק. סכומה של התביעה הנקוב בכתב התביעה הינו כ-500 מיליון ש"ח.

עניינה של הבקשה בטענה, כי לקוחות הבנק אשר היו או הינם זכאים לחסות תחת הגדרת "עסק קטן", כקבוע בכללי הבנקאות (שירות ללקוח) (עמלות), תשס"ח-2008, שילמו עמלות שלא בהתאם לתעריפון החל על עסק קטן, ומבלי שהבנק יידע לקוחות אלו כי קיימת האפשרות לסווגם כעסק קטן.

4. ביום 10 במרץ 2015 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית נגד הבנק, נגד נושאי משרה בבנק ונגד אריסון השקעות בע"מ. התביעה אינה נוקבת בסכום.

עניינה של הבקשה בטענה, לפיה הבנק נמנע, בניגוד להוראות חוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968 והתקנות שהותקנו מכוחו, מלגלות לציבור המשקיעים מידע מהותי בקשר עם החקירה המתרחשת נגד הבנק ונגד חברת הבת, הפועלים שוויץ, על-ידי הרשויות בארצות-הברית. בין היתר נטען, כי המשיבים נמנעו מלפרסם כי בדוחותיו הכספיים של הבנק הופרשו סכומים בהיקף של מאות מיליוני ש"ח עקב חשיפתו לקנסות עתידיים בקשר עם החקירה, וכן לא גילו את גובה ההפרשות. עוד נטען, כי משקיעים שרכשו ניירות-ערך של הבנק לא היו מודעים למידע המהותי האמור וכן לעובדה כי המפקח על הבנקים הוא שכפה על הבנק להפריש סכומים אלו.

5. ביום 7 ביולי 2014 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית כנגד מספר חברות כרטיסי אשראי ובתוכן חברת ישראכרט בע"מ וחברת פועלים אקספרס בע"מ, שתיהן חברות בת של הבנק. סכום התביעה הייצוגית הועמד על סך של 200 מיליון ש"ח כנגד כל הנתבעות. לטענת התובעים, האופן על פיו מבצעות המשיבות את ההמרה לש"ח של עסקות המבוצעות במטבע-חוץ אינו ראוי, מהווה עמלה נוספת שלא ניתן בגינה גילוי ראוי ללקוחות וכי בכך מפרות המשיבות הוראות חוק שונות.

במהלך השנים, הוגשו על-ידי מבקשים שונים, מספר בקשות להכרה בתביעות כייצוגיות בנושאים הדומים לטענות דלעיל כנגד משיבים שונים ("הבקשות הנוספות") וכן הוגשו בקשות לאיחוד התיקים על-ידי חלק מהמבקשים. ביום 25 באוקטובר 2015 החליט בית המשפט לאחד את התביעה דנן עם חלק מהבקשות הנוספות וביניהן גם עם התביעה המפורטת בסעיף 7 להלן.

6. ביום 12 בינואר 2014 הוגשו נגד הבנק לבית המשפט המחוזי מרכז תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית. סכום התביעה הייצוגית הנקוב בכתב התביעה הוא 546 מיליוני ש"ח.

לטענת המבקשים, הבנק התקשר בהסדר עם קבוצת ישראכרט להנפקת כרטיסי אשראי בנקאיים עבור לקוחותיו שהתנאים שנקבעו באותו הסדר הובילו לכך שעמלת דמי הכרטיס המשולמת על-ידי לקוחות הבנק לקבוצת ישראכרט היא הגבוהה ביותר ביחס לעמלות שמשלמים לקוחותיהם של בנקים אחרים שהתקשרו עם קבוצת ישראכרט להנפקת כרטיסי אשראי בנקאיים. לטענת המבקשים, הבנק פועל בניגוד עניינים ומעדיף את אינטרס הבנק וקבוצת ישראכרט על פני אינטרס לקוחות הבנק.

7. ביום 28 באוגוסט 2013 הוגשו לבית המשפט המחוזי תל-אביב-יפו תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית נגד חמישה בנקים והבנק בתוכם וכן נגד המפקח על הבנקים, נגיד בנק ישראל והממונה על הגבלים עסקיים כמשיבים פורמליים. סכומה הכולל של התביעה כנגד כל הבנקים הועמד על סכום של כ-10.5 מיליארד ש"ח. המבקשים טענו, שהבנקים הנתבעים גובים שלא כדין וללא מתן גילוי נאות ללקוחות, עמלה הקשורה לפעילות של המרה ומשלוח של מטבע-חוץ. לטענתם, לקוח המבצע פעולת המרה של מטבע-חוץ, משלם בגין שירותי ההמרה עמלה נוספת על זו המפורטת בתעריפון הבנק, שהיא, כך נטען, ההפרש בין השער בו קונים הבנקים מטבע-חוץ בשוק הבינבנקאי לבין השער בו הם מוכרים מטבע-חוץ ללקוחות וזאת, ללא גילוי נאות ובניגוד לדין. כן נטען כי בפעילות זאת הבנקים המשיבים מקיימים ביניהם הסדר כובל.

לאחר הגשת התביעה המקורית תוקנה התביעה מספר פעמים לבקשת המבקשים וביום 4 בפברואר 2014 הוגשה בקשת אישור מתוקנת במסגרתה, בין היתר, הוספה טענה לפיה עסקות המרה של מטבע-חוץ לפי "שער הזמנה" הן "עסקות עתידיות" והבנק הפר לכאורה את הוראות הדין בקשר עם עסקות אלו, וכמו-כן תוקן סכום התביעה המקורית לסכום של כ-11 מיליארד ש"ח ("התובענה המתוקנת"). בהמשך, ביום 23 באפריל 2015, הגישו המבקשים בהתאם להחלטת בית המשפט, בקשה לאישור תובענה ייצוגית מתוקנת ומקוצרת ("הבקשה המקוצרת").

במהלך השנים, הוגשו על-ידי מבקשים שונים, מספר בקשות להכרה בתביעות כייצוגיות בנושאים הדומים לטענות דלעיל כנגד משיבים שונים ("הבקשות הנוספות") והוגשו בקשות לאיחוד תיקים על-ידי חלק מהמבקשים. ביום 25 באוקטובר 2015 החליט בית המשפט לאחד את הבקשה המקוצרת עם חלק מהבקשות הנוספות וביניהן גם התביעה המפורטת בסעיף 5 לעיל.

ביאור 26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. תביעות משפטיות (המשך)

8. בשנת 2012 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה ובקשה להכיר בה כתובענה ייצוגית, נגד פסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: "פסגות") בתפקידה כמנהלת קופת-גמל גדיש, סכום התביעה הייצוגית הועמד על כ-3,840 מיליון ש"ח. הבקשה אושרה על-ידי בית המשפט. טענות המבקשת נוגעות לניהולם של כספים בחשבונות עמיתים שהלכו לעולמם. בין היתר היא טוענת, כי פסגות לא עושה די כדי ליידע מוטבים על קיומה של הקופה, כי פסגות מערימה קשיים על מוטבים המבקשים לקבל מידע על הקופה וכן כי פסגות העלתה את דמי הניהול בחשבונות עמיתים שנפטרו ללא משלוח הודעה מוקדמת. פסגות הודיעה לבנק כי ככל שיתברר במהלך בירור התובענה כי יש עילות הנוגעות לאופן ניהול קופת גדיש עת נוהלה על-ידי גדיד פועלים בע"מ לשעבר גד-גמולים חברה לניהול קופות-גמל בע"מ, שהינה חברת בת של הבנק (להלן: "גדיד") בתקופה שקדמה ליום 24 במרץ 2008 (מועד השלמת מכירת זכויות הניהול של קופת הגמל גדיש על-ידי גד-גמולים לפסגות גמל), פסגות שומרת על זכויותיה לשיפוי מגדיד בערבות הבנק, בהתאם להסכם המכר שנחתם בין הצדדים.

במרץ 2016 הוגשה בקשה לתיקון כתב התביעה במסגרתה מבוקש להגדיל את סכום התביעה נגד פסגות לכ-10 מיליארד ש"ח (להלן: "סכום התביעה המוגדל"). יצוין כי סכום התביעה המוגדל מתייחס לכלל קופות הגמל המנוהלות על-ידי פסגות (ולא רק לגדיש) וביחס לגדיש, גם לתקופה שלאחר רכישתה על-ידי פסגות (במרץ 2008). עוד יצוין כי כמחצית מסכום התביעה המוגדל, מתייחס לכספים המצויים בחשבונות העמיתים המנוהלים על-ידי פסגות והסעד המבוקש לגביהם הינו סעד הצהרתי בלבד.

9. ביום 21 בספטמבר 2011 הוגשו לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז נגד שלושה בנקים והבנק בתוכם (להלן: "הבנקים המשיבים") כתב תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית. סכומה הכולל של התביעה כנגד כל הבנקים המשיבים הועמד על סכום של 927 מיליוני ש"ח ואילו חלקו של הבנק הועמד על סכום של 280 מיליוני ש"ח.

עילתה של התביעה, לטענת המבקשים, הינה בגביית יתר הנובעת, כביכול, מגבייה אסורה של "ריבית דריבית" בהלוואות לדיור שלקחו המבקשים מהבנקים המשיבים וכן מכך, שבחישובי הריבית מתעלמים הבנקים המשיבים מכך שהריבית כבר שולמה ושתשלומים קודמים פרעו גם חלק מהקרן.

עמדת המפקח על הבנקים שהוגשה לבקשת בית המשפט תמכה בעמדת הבנקים ולפיה, במקרה בו הריבית שנקבעה בהסכם ההלוואה לדיור נקבעה במונחים שנתיים וההלוואה נפרעת בתשלומים חודשיים יש לחלק את הריבית השנתית שנקבעה בהסכם ההלוואה ב-12.

ביום 16 באוגוסט 2015 ניתן פסק דין הדוחה את בקשת האישור. ביום 7 בדצמבר 2015 ערערו המבקשים על פסק הדין לבית המשפט העליון.

10. ביום 16 באוגוסט 2010 הוגשה ל-US Bankruptcy Court of the Southern District of New York (להלן: "Bankruptcy Court") תביעה נגד Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd., חברת בת בבעלות מלאה של הבנק (להלן: "הפועלים שוויץ") ונגד אחרים. התובעת, Fairfield Sentry Ltd באמצעות מפרקיה (להלן: "הקרן"), היא קרן שבה השקיעו לקוחות הפועלים שוויץ. תביעה זו תוקנה והורחבה. התביעה עומדת על סך של כ-27 מיליוני דולר ארצות-הברית. התביעה נגד הפועלים שוויץ היא אחת מתביעות דומות רבות שהקרן הגישה, ושבהן נדרשים נתבעים שונים להשיב לקרן את כל הפדיונות שמשכו מהקרן במהלך מספר שנים קודם לפירוקה (להלן: "תביעות Fairfield").

במהלך חודש ספטמבר 2011 התקבלה החלטה של בית המשפט ב-British Virgin Island (איי הבתולה) (מקום התאגדותה של הקרן), לפיה הקרן קיבלה בשעתו תמורה נאותה עבור כספי הפדיונות שנמשכו ממנה. הערעור על ההחלטה בפני ה-Eastern Caribbean Court of Appeal נדחה. בקשת רשות ערעור של הקרן ל-Privy Council באנגליה נדחתה אף היא. בשלב זה, הדיון בתביעת Fairfield בפני ה-Bankruptcy Court מעוכב. כמו-כן, החליט בית המשפט הפדרלי בניו-יורק, בחודש ספטמבר 2011, כי ל-Bankruptcy Court אין סמכות עניינית לדון בתביעות Fairfield. עם זאת, בדיון בתביעת השבה דומה הקשורה לפרשת מיידוף, החליט בית המשפט הפדרלי בניו-יורק, בחודש ינואר 2013, כי ל-Bankruptcy Court יש סמכות להמליץ על ממצאים עובדתיים מוצעים ומסקנות משפטיות.

בנוסף לתביעה הנ"ל, הגיש ביום 29 במרץ 2012 עורך-דין אירוינג פיקרד, המפרק של Bernard L. Madoff Securities Investment LLC (להלן: "מיידוף") תביעה נגד הבנק ונגד הפועלים שוויץ ל-Bankruptcy Court. התביעה היא בסכום של כ-27.5 מיליוני דולר ארצות-הברית, מתוך זה כ-26 מיליוני דולר נגד הפועלים שוויץ. בתביעה, נדרשים הנתבעים להשיב לקופת הפירוק של מיידוף, פדיונות שנמשכו מהקרן ומקרן Kingate בתקופה שלפני חדלות הפירעון של מיידוף. המדובר בקרנות שבהן השקיעו בשעתם לקוחות הבנק ולקוחות הפועלים שוויץ, וקרנות אלה מצידן השקיעו כספן במיידוף.

יש לציין, כי חלק ניכר מהסכומים הנדרשים להשבה בתביעה זו (כ-22 מיליוני דולר מתוך 27.5 מיליוני דולר) חופפים לסכומים הנתבעים בתביעה שהגישה הקרן והמפורטת לעיל, ולפיכך נראה כי אין חשש לכפל תשלום בגין סכומים חופפים אלה.

(ב) כמו-כן, תלויות ועומדות נגד קבוצת הבנק תביעות, לרבות בקשות לאישור תובענות ייצוגיות, כמפורט להלן שלדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות דעת משפטיות, לא ניתן בשלב זה להעריך את סיכויי הליכים משפטיים אלו ולפיכך לא בוצעה בגינם הפרשה:

1. ביום 11 בינואר 2017, הוגשו לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו כתב תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, נגד הבנק. המבקש העמיד את סכום התביעה על כ-590 מיליון ש"ח אך הוא מבקש להתיר לו לתקן את הסכום בהתאם לעובדות שיתבררו.

לטענת המבקש, הבנק גובה עמלות בגין החזרת שיקים, מלקוחות שחשבונם הוגבל במשיכת שיקים. לפי טענתו גביית העמלות נעשית בניגוד להוראות הדין או בהתאם לתקנות שהותקנו בחוסר סמכות ובניגוד להוראות חקיקה ראשית. המבקש טוען בין היתר, כי מי שחשבונו הוגבל, אין לראות בשיקים שנמשכו על ידו שיקים, אלא פיסות נייר בלבד שאין באי כיבודן משום שירות המתיר גביית עמלה. לטענת המבקש, גביית עמלות בגין החזרת שיק מחמת כך שהחשבון מוגבל, הן בחשבון המושך והן בחשבון הנפרע, מהווה הפרת חובות החלות על הבנק ביחסיו עם לקוחותיו.

ביאור 26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

ג. תביעות משפטיות (המשך)

2. ביום 20 בדצמבר 2016 הוגשה על-ידי חברה זרה ובעל מניות בה תביעה כספית נגד הבנק ונגד חברה ישראלית נוספת (להלן: "הנתבעת הנוספת") בסכום של כ-203 מיליון ש"ח. התביעה הינה בגין נזקים שנטען שנגרמו לתובעות כתוצאה מהתנהלות הבנק והנתבעת הנוספת כלפיהם. לטענת התובעים, התובעת התקשרה עם הבנק והנתבעת הנוספת במערכת הסכמים משולשת על מנת שהבנק יעמיד מימון לתובעת לסילוק חובה לבנק לאומי, והנתבעת הנוספת תשמש כחברת ניהול של המלון שבבעלות התובעת והמימון לבנק ייפרע מהתשלומים שהנתבעת הנוספת התחייבה להעביר לתובעת. קושי בקיום הסכם הניהול לאור התערבות הממונה על ההגבלים העסקיים הוביל, לטענת התובעים, לכך שהבנק והנתבעת הנוספת ניסו בחוסר תום לב לנצל את המצב לשיפור עמדות ובכך גרמו לתובעים נזקים. לטענת התובעים, הבנק והנתבעת הנוספת הכשילו כל אפשרות/הצעה לפתרון והבנק העמיד את מלוא חובות התובעת כלפיו לפירעון מיידי ונקט בהליכי כינוס נכסים בחוסר תום לב, תוך גבייה שלא כדין של עמלת פירעון מוקדם וריביות גבוהות. לטענת התובעים, כפועל יוצא מהתנהלות הבנק והנתבעת הנוספת, התובע (בעל המניות) איבד את השליטה בתובעת (והוא צפוי אף לאבד את יתרת אחזקותיו בה), והכל ללא קבלת תמורה ראויה והוגנת בגין מכירת מניותיו בתובעת.

3. ביום 8 בדצמבר 2016 הוגשו לבית המשפט המחוזי במחוז מרכז נגד חמישה בנקים והבנק בתוכם (להלן: "הבנקים המשיבים") כתב תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית. התובע לא ציין בשלב זה את גובהו המשוער של הנזק אשר נגרם לטענתו לקבוצה, אך הוא מעריך אותו בסכום של 500 מיליון ש"ח לפחות.

עניינה של הבקשה היא בטענה, לפיה הבנקים המשיבים גבו עמלה בגין פעולה של העברת מטבע-חוץ שלא כדין כאשר תמחרו את העמלה באופן מדורג כך שייגבו שלוש "דרגות" שונות של עמלת מינימום. לטענת התובע בכך הפרו הבנקים המשיבים את חובותיהם החקוקות על-פי חוקים שונים.

4. ביום 27 באוקטובר 2016 הוגשה לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תובענה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית כנגד פסגות קופות-גמל ופנסיה בע"מ (להלן: "פסגות") כמנהלת קופות-גמל. סכום התובענה הייצוגית עומד על 1 מיליארד ש"ח. המבקשים טוענים כי מדובר בתביעה משלימה לתביעה ייצוגית המפורטת בסעיף ג.(א) 8 לעיל.

עניינה של התובענה בביטוח חיים קבוצתי מסוג ריסק אשר נרכש על-ידי פסגות או קודמותיה כמנהלת קופות-גמל שונות עבור עמיתיה. פוליסות אלה נרכשו במימון העמיתים.

המבקשים טוענים להפרת חובותיה של פסגות וקודמותיה, בכך שלא פעלו לקבלת תגמולי הביטוח מהחברה המבטחת ובכך סיכלו את העברתם למוטב/יורשי העמית. עוד טוענים המבקשים כי פסגות וקודמותיה נמנעו מלהודיע למוטב/יורשי העמית אודות דבר קיומה של פוליסת ביטוח החיים, זכות פסגות להגיש תביעה לקבלת תגמולי הביטוח, ואודות תקופת ההתיישנות הקצרה.

פסגות הודיעה לבנק כי היא שומרת על כל זכויותיה בהתאם להסכם מכירת זכויות הניהול של קופת הגמל גדיש על-ידי גד גמולים חברה לניהול קופות-גמל בע"מ, שהינה חברת בת של הבנק, לפסגות.

5. ביום 29 בספטמבר 2016, הוגשו נגד הבנק כתב תביעה ובקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, לבית המשפט המחוזי בירושלים. סכום התביעה הועמד על סכום שלא יפחת מ-500 מיליון ש"ח. המבקש טוען כי הבנק נהג ברשלנות, התעשרות שלא כדין, הפרת חובת תום הלב, מצג שווא והטעית לקוחותיו, בעת שסגר עשרות סניפים ברחבי ישראל והעביר את לקוחותיהם לסניפים אחרים וכן, בבטלו עמדות טלר בסניפים אחרים, כל זאת מבלי להיוועץ בלקוחותיו.

לטענת המבקש, בפעולותיו אלו גרם הבנק לו ולקבוצה אותה הוא מבקש לייצג, לפגיעה מהותית ברמת השירות, ובנוסף בין היתר גם, פגיעה בנוחות, השחתת זמן יקר ועוגמת נפש. בקשת המבקש הנה, כי בית המשפט יורה לבנק המשיב לפצות את לקוחותיו, אשר נפגעו מפעולותיו האמורות של הבנק, וכן לתת פיתרון לחברי הקבוצה בנוגע לעתיד.

6. ביום 17 באוגוסט 2016 הוגשו לבית המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו תביעה ובקשה לאישורה וניהולה כתובענה ייצוגית כנגד עשרה בנקים והבנק בתוכם (להלן: "הבנקים המשיבים"). לטענת המבקשות הן אינן מסוגלות להראות בשלב זה מהו היקף הנזק, אך הן מעמידות את סכום הבקשה, נגד כל הבנקים על דרך האומדנה בסכום של לכל הפחות כמיליארד ש"ח.

לטענת המבקשות הבנק גובה מלקוחותיו שאינם מסווגים כיחידים או כעסקים קטנים, עמלות שאינן מצוינות בתעריפון המלא ו/או סכומי עמלות העולים על גובה העמלות שנקבעו בתעריפון המלא. לטענת המבקשות התעריפון המלא הוא תעריפון סטטוטורי המחייב, בהתאם לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981, לכל סוגי הלקוחות לרבות עסקים גדולים. לטענתן גביית עמלות שאינן מצוינות בו או בסכומים הגבוהים מהסכומים שנקבעו בו, מהווה הפרת חובות החלות על הבנק ביחסיו עם לקוחותיו, לרבות חובות אמון, חובות גילוי כלליות וספיציפיות, חובות מכח חוק הבנקאות וכלליו, חובות מכח דיני החוזים, חובות מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט, באופן המגבש עוולות נזיקיות ובהן תרמית וגזל, הפרת חובה חקוקה ורשלנות וכן פגיעה באוטונומיה ועילת תביעה מכח חוק ההגבלים העסקיים.

ד. במהלך שנת 2011, בעקבות הודעת רשויות שוויץ לבנק הפועלים (שוויץ) בע"מ (להלן: "הפועלים שוויץ"), כי כמה בנקים שוויצריים ובהם הפועלים שוויץ נחקרים על-ידי רשויות של ארצות-הברית, בקשר עם חשד או חשש לסיוע ללקוחות אמריקאים בהעלמת מס מרשויות ארצות-הברית, מסר הפועלים שוויץ לרשויות בשוויץ מידע סטטיסטי אודות עסקיו עם לקוחות אמריקאים על מנת שיעבירו אותו לרשויות ארצות-הברית.

ביום 29 באוגוסט 2013 פורסם כי שלטונות ארצות-הברית ושוויץ הגיעו להסדר ("ההסדר השוויצרי"), לפיו בנקים שוויצריים אשר יבחרו להצטרף להסדר השוויצרי ויעמדו בתנאיו (ביניהם, תשלום קנס, מסירת מידע נרחב אודות החשבונות של לקוחותיהם האמריקאים, אודות כספים שהתקבלו מבנקים אחרים ועוד), לא יועמדו לדין בארצות-הברית בקשר עם עניינים המהווים חלק מהסדר זה. ההסדר השוויצרי מגדיר "קטגוריה 2" כקטגוריה שמתייחסת לבנקים שאינם נתונים לחקירה ושיכולים להצטרף להסדר ולחתום על הסכם אי העמדה לדין (Non-Prosecution Agreement). משרד המשפטים האמריקאי פרסם, כי ההסדר השוויצרי לא יחול על 14 בנקים שוויצריים, אשר לגבי פעילותם הינו מנהל חקירה. לפיכך, גם הפועלים שוויץ אינו נכלל בהסדר השוויצרי וביום 29 באוגוסט 2013 הודיע משרד המשפטים האמריקאי במכתב לבא כוחו של הפועלים שוויץ, כי הוא לא "יכלל בו בהיותו נתון לחקירה. במכתב האמור לא פורטו טענות או דרישות כלשהן.

ביאור 26 התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות (המשך)

במסגרת החקירה המתנהלת נגד קבוצת הבנק על-ידי רשויות ארצות-הברית בקשר עם חשד כי קבוצת הבנק סייעה ללקוחות אמריקאים בהעלמת מס מרשויות המס האמריקאיות, מבצעת קבוצת הבנק, בסיוע יועצים משפטיים חיצוניים מארצות-הברית, שוויץ וישראל, חקירה פנימית בקשר עם פעילות קבוצת הבנק מול לקוחות אמריקאים ומעבירה למשרד המשפטים האמריקאי (Department of Justice) (ה-DOJ), למחלקת השירותים הפיננסים של מדינת ניו-יורק (New York Department of Financial Services) (ה-NYDFS) ול-Federal Reserve בניו-יורק, מידע וחומרים העולים מהחקירה הפנימית, ככל שהדבר ניתן ובגבולות הדין. החקירה הפנימית והעברת המידע לרשויות נמשכים. נציגי קבוצת הבנק, אשר עומדים בקשר ונפגשים עם נציגי הרשויות בארצות-הברית, צפויים להמשיך להיפגש עם הרשויות האמורות.

נכון למועד הדיווח לא התקיים דיון בין נציגי קבוצת הבנק ועורכי דינה לבין הרשויות האמריקאיות ביחס לסכומים שתידרש קבוצת הבנק לשלם, ביחס לאופן חישובם של רכיבי תשלום או ביחס לעקרונות שעל בסיסם יקבעו הסכומים שתדרש קבוצת הבנק לשלם במסגרת הסדרים אפשריים עם ה-DOJ ועם ה-NYDFS. לאור האמור, ועל בסיס חוות הדעת של יועציו המשפטיים, אין בידי הבנק להעריך באופן מהימן את היקף החשיפה או את טווח החשיפה בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות.

יחד עם זאת, במהלך פגישה שהתקיימה ביום 30 בספטמבר 2016 בארצות-הברית עם ה-DOJ נדונו גם שיטות אפשריות מסוימות לגיבוש הסדר בין קבוצת הבנק לבין ה-DOJ וכן נדונו באופן ראשוני עקרונות חישוב של רכיבים מסוימים אשר עשויים להיות חלק מהסכום שאפשר שתשלם קבוצת הבנק ל-DOJ במסגרת הסדר מוסכם, אם וכאשר יצליחו הצדדים להגיע להסכמה ביחס להסדר. לאחר הפגישה, ערכה קבוצת הבנק אומדן ראשוני לפיו הוחלט להעמיד את סכום ההפרשה הכולל על סך השווה בשקלים חדשים לכ-120 מיליון דולר ארצות-הברית. בהתאם לכך בדוחות הכספיים לרבעון השלישי של שנת 2016 נרשמה הפרשה בסך בשקלים חדשים השווה לכ-70 מיליון דולר ארצות-הברית בנוסף לסך של 50 מיליון דולר ארצות-הברית שהופרש בדוחות הכספיים בשנת 2014. במהלך התקופה שחלפה ממועד פרסום הדוחות הכספיים לתקופה המסתיימת ביום 30 בספטמבר 2016 ועד למועד פרסום דוח זה, המשיכה קבוצת הבנק באמצעות נציגיה ויועציה המשפטיים לעמוד בקשר ולהיפגש עם הרשויות האמריקאיות. על בסיס השיחות והפגישות האמורות, בדיקות נוספות שערכה קבוצת הבנק בתקופה האמורה במסגרת החקירה הפנימית ואומדנים נוספים (שאף הם ראשוניים ומבוססים על הנחות שונות) ולאחר שנועצה ביועציה המשפטיים, עודכן האומדן האמור בסכום נוסף בשקלים חדשים השווה לכ-25 מיליון דולר, ובסך-הכל סכום של כ-145 מיליון דולר ("סכום ההפרשה בגין ה-DOJ").

הגם שהבנק מעריך שהוא צפוי לשלם סכומים גם ביחס ל-NYDFS, ואפשר שסכומים אלה יהיו משמעותיים, לדעת קבוצת הבנק ויועציה המשפטיים לא ניתן בשלב זה להעריך באופן מהימן את היקף החשיפה בעניין זה. עם זאת, המפקחת על הבנקים, לאחר שבחנה את הנסיבות ומטעמי שמרנות מקצועית, הורתה לבנק לכלול בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016, הפרשה בגין חשיפה לסכומים שצפוי שקבוצת הבנק תשלם לרשויות אחרות בארצות-הברית, מלבד ה-DOJ, בשיעור שלא יפחת מ-30% מסכום ההפרשה בגין ה-DOJ ליום 31 בדצמבר 2016 כמפורט לעיל. בהתאם לכך, הגדיל הבנק את ההפרשה בסכום נוסף בשקלים חדשים השווה לסך של כ-43.5 מיליון דולר (סך של כ-167 מיליוני ש"ח). סכום יתרת ההפרשה הכולל בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות מסתכם איפוא ליום 31 בדצמבר 2016 לסך בשקלים חדשים השווה לכ-188.5 מיליון דולר (סך של כ-724 מיליוני ש"ח).

לאור האמור, אין ביכולתו של הבנק בהתבסס על יועציו המשפטיים להעריך באופן מהימן את היקף החשיפה או את טווח החשיפה של קבוצת הבנק בקשר עם חקירת הרשויות האמריקאיות ואפשר שהתוצאות בסופו של דבר יהיו שונות כך שהסכומים שתשלם במסגרת הסדרים כאמור (אם יושגו), יהיו גבוהים משמעותית מסכום ההפרשה.

יודגש, כי אין בהפרשה זו משום הודאה בטענה כלשהי שעלולה לעלות כנגד קבוצת הבנק על-ידי הרשויות בארצות-הברית ו/או על-ידי כל גורם אחר.

ה. במהלך שנת 2015 הגיש משרד המשפטים האמריקאי לבית המשפט הפדרלי בניו-יורק, כתב אישום נגד בכירים בארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ואחרים, בעבירות שוחד, תרמית ועבירות קשורות. בחודש דצמבר 2015 פורסם כתב אישום חדש אשר החליף את כתב האישום המקורי (Superseding Indictment). על-פי כתב האישום המקורי וה-Superseding Indictment נאשמים מסוימים החזיקו חשבונות בבנק הפועלים (שוויץ) בע"מ וביצעו עסקות כספיות הקשורות לכאורה לפרשה, בחשבונות אלה.

על פי המדווח, כחלק מהפרשה חוקרות הרשויות האמריקאיות גם מוסדות פיננסים שונים. במסגרת זו, נחקרת גם קבוצת הבנק, בחשד להפרות חוק, שמא נעברו בקשר עם חשבונות בנק שהוחזקו בקבוצת הבנק על-ידי נאשמים מסוימים המעורבים בפרשה. במסגרת זו נמסרו לבנק צווי גילוי מסמכים ובקשות שונות לקבלת מידע וחומרים. בכפוף להוראות החוקים הרלוונטיים החלים על הגופים השונים בקבוצת הבנק, נמסרו לרשויות מידע ומסמכים בהיקף משמעותי. כמו-כן, משרד המשפטים האמריקאי ערך ראיונות עם חלק מעובדי הבנק. קבוצת הבנק עורכת בעצמה, בסיוע עורכי דין חיצוניים, חקירה פנימית בקשר עם העניין ומשתפת פעולה עם הרשויות הרלוונטיות.

על פי חוות דעת יועציה המשפטיים של קבוצת הבנק לא ניתן בשלב זה להעריך האם קבוצת הבנק תישא בחבות כלשהי במישור הפלילי, האזרחי או הרגולטורי בנושא זה, ולפיכך לא נכללה הפרשה בדוחות הכספיים.

ו. יישויות בעלות זכויות משתנות (VIE)

הבנק מספק קווי נזילות לגופי איגוח שבהם צדדים שלישיים משמשים כיוצרים. הקווים המסופקים על-ידי הבנק מהווים חלק קטן יחסית מסך קווי הנזילות של אותם גופי איגוח. הבנק אינו מספק חיזוקי אשראי לגופים אלו. סך קווי הנזילות המסופקים לגופי איגוח כאמור לעיל ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם ב-192 מיליוני ש"ח (50 מיליוני דולר), בהשוואה ל-195 מיליוני ש"ח (50 מיליוני דולר) בסוף שנת 2015. עד ליום 31 בדצמבר 2016 לא בוצעה משיכה מאף אחד מהקווים האלו. בהתחשב בעובדה שבדרך כלל הבנק מספק חלק קטן יחסית מסך קווי הנזילות לגופי איגוח אלו ואינו מספק להם תמיכה מסוגים אחרים, הבנק קבע כי הוא אינו מחזיק בזכויות משתנות אשר הופכות אותו לנהנה העיקרי ב-VIE כלשהן של אותם גופי איגוח.

ביאור 27 שיעבודים והגבלות אחרות

במיליוני ש"ח

(א) ניירות-ערך במטבע-חוץ, המוחזקים על-ידי קבוצת הבנק בחו"ל, שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2016 מסתכמת ב-2.1 מיליארד ש"ח (31 בדצמבר 2015: 2.8 מיליארד ש"ח), משועבדים בעיקר להבטחת פיקדונות הציבור (באמצעות ה-FDIC) בהתאם להוראות הרשויות השלטוניות בארצות-הברית ובגין הלוואות מוניטריות שנתקבלו מבנקים מרכזיים באותן מדינות.

(ב) הבנק חבר במסלקת היורוקליר שהינה מערכת סליקה לניירות-ערך הנסחרים בשווקים הבינלאומיים. לצורך פעילות בניירות-ערך באמצעות המסלקה הנ"ל וכבטוחה לקו אשראי שהעמיד מפעיל המסלקה לטובת הבנק, שיעבד הבנק מזומנים וניירות-ערך שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-60 מיליון דולר (230 מיליון ש"ח). (31 בדצמבר 2015: כ-60 מיליון דולר (234 מיליון ש"ח)).

(ג) אגרות-חוב, שיתרתם ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-484 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2015: 83 מיליון ש"ח), שועבדו להבטחת פיקדונות שנתקבלו במסגרת עסקות מכירה של נכסים בתנאי רכישה חוזרת (Repurchase Agreements).

(ד) הבנק חבר במסלקת המעו"ף בע"מ ובמסלקת הבורסה בע"מ. לצורך פעילות המסלקות להבטחת עסקות שהבנק אחראי להן, שיעבד הבנק אגרות-חוב בחשבונות שנפתחו לשם כך במסלקות הנ"ל.

יתרת אגרות-החוב המשועבדות ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמה ב-4.2 מיליארד ש"ח (יתרה מקסימלית במהלך שנת 2016 5.6 מיליארד ש"ח).

יתרת אגרות-החוב המשועבדות ליום 31 בדצמבר 2015 הסתכמה ב-6.6 מיליארד ש"ח (יתרה מקסימלית במהלך שנת 2015 6.6 מיליארד ש"ח).

בנוסף לביטחונות המפורטים לעיל, הבנק הפקיד ביטחונות במזומן בסך של 21 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2015: 16 מיליון ש"ח) לטובת קרן הסיכונים של מסלקת הבורסה וסך של 99 מיליון ש"ח (31 בדצמבר 2015: 168 מיליון ש"ח) לטובת קרן הסיכונים של מסלקת המעו"ף. סכום הבטוחות שנדרשים חברי המסלקות להפקיד מתעדכן מעת לעת על-פי תקנוני המסלקות.

(ה) הבנק וחברות מאוחדות מתקשרים עם צדדים נגדיים בהסכמים מסוג CSA (CREDIT SUPPORT ANNEX) שנועדו למזער את סיכוני האשראי ההדדיים הנוצרים בין בנקים במסחר בנגזרים. על-פי ההסכמים, מבוצעת מדידה תקופתית של השווי ההוגן של התחייבויות וזכויות הצדדים בנוגע לעסקות בנגזרים, ואם החשיפה נטו של אחד הצדדים עוברת סף שנקבע מראש, אזי אותו צד יעביר לצד השני העברה לתיחום החשיפה עד למועד המדידה הבא.

ליום 31 בדצמבר 2016 העמידה קבוצת הבנק לטובת צדדים נגדיים, פיקדונות בשווי של 479 מיליון דולר (31 בדצמבר 2015: 693 מיליון דולר).

(ו) בחודש יולי 2008 נחתם הסכם בין הבנק לבין בנק ישראל, במסגרתו התחייב בנק ישראל לתת לבנק מסגרת הלוואות עד לסך כולל של 1 מיליארד ש"ח, וזאת, לצורך מילוי התחייבויות הבנק כספק נזילות בש"ח של ה-CLS BANK INTERNATIONAL.

כתנאי להעמדת ההלוואות הבנק חתם על אגרת-חוב על-פיה שיעבד בשעבוד צף ראשון בדרגה, לטובת בנק ישראל, את זכויותיו לקבלת סכומים וחיובים כספיים בש"ח, המגיעים ו/או שיגיעו לבנק מפעם לפעם מלקוחותיו, שהינם תאגידים, שהתאגדו לפי דיני מדינת ישראל (להלן: "הלקוחות החייבים") ואשר אינם מפגרים בהחזר לבנק של אשראים כלשהם שקיבלו מהבנק, בגין אשראים בש"ח, שמשך החיים הממוצע (מח"מ) של כל אשראי לא עולה על 3 שנים, שניתנו ו/או שיינתנו על-ידי הבנק ללקוחות החייבים, וזאת, עד לסך כולל של 1.1 מיליארד ש"ח.

(ז) המקורות של ניירות-ערך שהתקבלו ואשר הבנק רשאי למכור או לשעבד, לפי שווי הוגן, לפני השפעת הקיזוזים:

	31.12.16	31.12.15
ניירות-ערך שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**375**	119
השימושים בניירות-ערך שהתקבלו כביטחון ובניירות הערך של הבנק, לפי שווי הוגן, לפני השפעת הקיזוזים:		
ניירות-ערך שנמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**484**	83
פירוט ניירות-ערך אשר שועבדו למלווים:		
ניירות-ערך זמינים למכירה	**529**	266

ניירות-ערך אלה הועמדו כביטחון למלווים אשר רשאים למכור או לשעבד אותם.

(ח) אגרות-החוב המשועבדות כמפורט לעיל, אשר המלווים אינם רשאים למוכרן או לשעבדן:

	31.12.16	31.12.15
תיק זמין למכירה	**6,283**	9,463

ביאור 28 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון

במיליוני ש"ח

א. סכום נקוב של מכשירים נגזרים

	31 בדצמבר 2016				
	חוזי ריבית		חוזי מטבע-חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך-הכל
	שקל-מדד	אחר				
1. נגזרים מגדרים*						
חוזי Forward	–	–	3,236	–	–	3,236
Swaps	–	9,915	–	–	–	9,915
סך-הכל נגזרים מגדרים	–	9,915	3,236	–	–	13,151
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	–	6,725	–	–	–	6,725
2. נגזרי ALM*,**						
חוזי Futures	–	3,810	–	–	–	3,810
חוזי Forward	20,344	15,827	163,734	–	95	200,000
חוזי אופציה אחרים:						
אופציות שנכתבו	–	31,072	16,794	3,440	302	51,608
אופציות שנקנו	–	31,586	17,236	1,599	280	50,701
Swaps	7,806	451,336	47,008	10,442	–	516,592
סך-הכל נגזרי ALM	28,150	533,631	244,772	15,481	677	822,711
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	7,090	228,361	–	–	–	235,451
3. נגזרים אחרים*						
חוזי Futures	–	–	588	–	–	588
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:						
אופציות שנכתבו	–	–	2,374	5,272	–	7,646
אופציות שנקנו	–	–	2,374	5,272	–	7,646
Swaps	–	132	–	–	–	132
סך-הכל נגזרים אחרים	–	132	4,748	11,132	–	16,012
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	–	66	–	–	–	66
4. נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי ערב	–	–	–	–	135	135
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב	–	–	–	–	50	50
חוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט	–	–	15,999	–	–	15,999
סך-כל הסכום הנקוב	28,150	543,678	268,755	26,613	862	868,058

* למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט.
** נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאור 28 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

א. סכום נקוב של מכשירים נגזרים (המשך)

	31 בדצמבר 2015				
	חוזי ריבית		חוזי מטבע-חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך-הכל
	שקל-מדד	אחר				
1. נגזרים מגדרים*						
חוזי Forward	–	–	3,306	–	–	3,306
Swaps	–	9,125	–	–	–	9,125
סך-הכל נגזרים מגדרים	–	9,125	3,306	–	–	12,431
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	–	8,608	–	–	–	8,608
2. נגזרי ALM*,**						
חוזי Futures	–	11,027	–	–	–	11,027
חוזי Forward	13,766	32,612	155,109	7	402	201,896
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:						
אופציות שנקנו	–	–	–	6	–	6
חוזי אופציה אחרים:						
אופציות שנכתבו	–	79,800	17,495	3,421	428	101,144
אופציות שנקנו	–	79,491	18,542	1,276	415	99,724
Swaps	6,542	384,505	46,139	9,893	–	447,079
סך-הכל נגזרי ALM	20,308	587,435	237,285	14,603	1,245	860,876
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע	5,581	184,958	–	–	–	190,539
3. נגזרים אחרים*						
חוזי אופציה שנסחרים בבורסה:						
אופציות שנכתבו	–	–	5,682	11,593	–	17,275
אופציות שנקנו	–	–	5,682	11,593	–	17,275
Swaps	–	135	–	–	–	135
סך-הכל נגזרים אחרים	–	135	11,364	23,186	–	34,685
מתוך זה חוזי החלפת שיעורי ריבית (Swaps) בהם התאגיד הבנקאי הסכים לשלם שיעור ריבית קבוע.	–	68	–	–	–	68
4. נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי ערב	–	–	–	–	137	137
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי מוטב	–	–	–	–	50	50
חוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט	–	–	16,512	–	–	16,512
סך-כל הסכום הנקוב	20,308	596,695	268,467	37,789	1,432	924,691

* למעט נגזרי אשראי וחוזי החלפת מטבע-חוץ ספוט.

** נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

ביאור 28 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים

	31 בדצמבר 2016					
	חוזי ריבית		חוזי מטבע-חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך-הכל
	שקל-מדד	אחר				
1. נגזרים מגדרים*						
שווי הוגן ברוטו חיובי	–	51	10	–	–	61
שווי הוגן ברוטו שלילי	–	294	7	–	–	301
2. נגזרי ALM*,**						
שווי הוגן ברוטו חיובי	470	7,020	3,682	270	25	11,467
שווי הוגן ברוטו שלילי	522	7,199	3,908	264	23	11,916
3. נגזרים אחרים*						
שווי הוגן ברוטו חיובי	–	1	23	368	–	392
שווי הוגן ברוטו שלילי	–	–	23	368	–	391
4. נגזרי אשראי						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי ערב:						
שווי הוגן ברוטו חיובי	–	–	–	–	3	3
סך-הכל שווי הוגן ברוטו חיובי[3]	470	7,072	3,715	638	28	11,923
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	–	–	–	–	–	–
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים[1]	470	7,072	3,715	638	28	11,923
(1) מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים***	59	112	877	441	11	1,500
סך-הכל שווי הוגן ברוטו שלילי[4]	522	7,493	3,938	632	23	12,608
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	–	–	–	–	–	–
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[2]	522	7,493	3,938	632	23	12,608
(2) מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים***	2	115	1,204	601	5	1,927

* למעט נגזרי אשראי.

** נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

*** לעניין זה הסדר התחשבנות נטו, הינו הסדר העומד בתנאים המשפטיים והתפעוליים שניקבעו לעניין קיזוז בנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בדבר מדידה והלימות הון.

(3) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 7 מיליוני ש"ח.

(4) מתוך זה שווי הוגן ברוטו שלילי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 21 מיליוני ש"ח.

ביאור 28 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. שווי הוגן ברוטו של מכשירים נגזרים (המשך)

	31 בדצמבר 2015					
	חוזי ריבית		חוזי מטבע-חוץ	חוזים בגין מניות	חוזי סחורות ואחרים	סך-הכל
	שקל-מדד	אחר				
1. נגזרים מגדרים*						
שווי הוגן ברוטו חיובי	–	9	–	–	–	9
שווי הוגן ברוטו שלילי	–	451	43	–	–	494
2. נגזרי ALM*,**						
שווי הוגן ברוטו חיובי	470	7,765	3,475	160	94	11,964
שווי הוגן ברוטו שלילי	596	7,928	3,732	155	95	12,506
3. נגזרים אחרים*						
שווי הוגן ברוטו חיובי	–	–	98	722	–	820
שווי הוגן ברוטו שלילי	–	–	98	722	–	820
4. נגזרי אשראי						
נגזרי אשראי בהם התאגיד הבנקאי ערב:						
שווי הוגן ברוטו חיובי	–	–	–	–	4	4
סך-הכל שווי הוגן ברוטו חיובי[3]	470	7,774	3,573	882	98	12,797
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	–	–	–	–	–	–
יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים[1]	470	7,774	3,573	882	98	12,797
(1) מזה: יתרה מאזנית של נכסים בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים***	83	322	992	833	47	2,277
סך-הכל שווי הוגן ברוטו שלילי[4]	596	8,379	3,873	877	95	13,820
סכומי שווי הוגן שקוזזו במאזן	–	–	–	–	–	–
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[2]	596	8,379	3,873	877	95	13,820
(2) מזה: יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים שאינם כפופים להסדר התחשבנות נטו או הסדרים דומים***	–	194	1,402	802	35	2,433

* למעט נגזרי אשראי.

** נגזרים המהווים חלק ממערך ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק, אשר לא יועדו ליחסי גידור.

*** לעניין זה הסדר התחשבנות נטו, הינו הסדר העומד בתנאים המשפטיים והתפעוליים שניקבעו לעניין קיזוז בנספח ג' להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 203 בדבר מדידה והלימות הון.

(3) מתוך זה שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 8 מיליוני ש"ח.

(4) מתוך זה שווי הוגן ברוטו שלילי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 14 מיליוני ש"ח.

ביאור 28 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים לפי צד נגדי לחוזה

	31 בדצמבר 2016					
	בורסות	בנקים	דילרים/ ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך-הכל
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים[1]	**332**	**6,886**	**1,888**	**3**	**2,814**	**11,923**
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים	**–**	**(5,587)**	**(1,688)**	**–**	**(965)**	**(8,240)**
הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל	**–**	**(903)**	**(191)**	**–**	**(7)**	**(1,101)**
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים	**332**	**396**	**9**	**3**	**1,842**	**2,582**
סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים[2]	**3**	**4,044**	**1,259**	**75**	**3,462**	**8,843**
סך-הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים	**335**	**10,930**	**3,147**	**78**	**6,276**	**20,766**
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[3]	**331**	**7,555**	**3,131**	**53**	**1,538**	**12,608**
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
מכשירים פיננסיים	**–**	**(5,587)**	**(1,688)**	**–**	**(965)**	**(8,240)**
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**331**	**1,968**	**1,443**	**53**	**573**	**4,368**

	31 בדצמבר 2015					
	בורסות	בנקים	דילרים/ ברוקרים	ממשלות ובנקים מרכזיים	אחרים	סך-הכל
שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים[1]	462	6,784	1,697	–	3,854	12,797
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
הפחתת סיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים	–	(6,081)	(1,502)	–	(1,257)	(8,840)
הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחון במזומן שהתקבל	–	(455)	(116)	–	–	(571)
סכום נטו של נכסים בגין מכשירים נגזרים	462	248	79	–	2,597	3,386
סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים[2]	3	3,836	1,172	81	4,260	9,352
סך-הכל סיכון אשראי בגין מכשירים נגזרים	465	10,620	2,869	81	8,114	22,149
יתרה מאזנית של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[3]	462	7,856	2,376	70	3,056	13,820
סכומים ברוטו שלא קוזזו במאזן:						
מכשירים פיננסיים	–	(6,081)	(1,502)	–	(1,257)	(8,840)
סכום נטו של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	462	1,775	874	70	1,799	4,980

(1) מתוך זה, שווי הוגן ברוטו חיובי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 7 מיליוני ש"ח (31.12.15: 8 מיליוני ש"ח).
(2) סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים (לרבות בגין מכשירים נגזרים עם שווי הוגן שלילי), כפי שחושב לצורך מגבלות על חבות של לווה.
(3) מתוך זה, שווי הוגן ברוטו שלילי של מכשירים נגזרים משובצים בסך של 21 מיליוני ש"ח (31.12.15: 14 מיליוני ש"ח).

ביאור 28 פעילות במכשירים נגזרים – היקף, סיכוני אשראי ומועדי פירעון (המשך)

במיליוני ש"ח

ד. פירוט מועדי פירעון (סכומי ערך נקוב)

	31 בדצמבר 2016				
	עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	סך-הכל
חוזי ריבית					
שקל-מדד	**4,852**	**4,777**	**13,466**	**5,055**	**28,150**
אחר	**45,214**	**157,952**	**228,505**	**112,007**	**543,678**
חוזי מטבע-חוץ	**175,480**	**54,232**	**29,746**	**9,297**	**268,755**
חוזים בגין מניות	**14,036**	**8,801**	**3,431**	**345**	**26,613**
חוזי סחורות ואחרים (כולל נגזרי אשראי)	**215**	**394**	**253**	**–**	**862**
סך-הכל	**239,797**	**226,156**	**275,401**	**126,704**	**868,058**

	31 בדצמבר 2015				
	עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים ועד שנה	מעל שנה ועד 5 שנים	מעל 5 שנים	סך-הכל
סך-הכל	286,560	277,797	228,519	131,815	924,691

ה. מכשירים פיננסיים נגזרים – בקרת סיכונים

(1) הבנק מבצע עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים, כחלק מניהול הסיכונים הפיננסיים (חשיפות בסיס, ריבית ונזילות) וכן כשירות ללקוחותיו. הבנק מייעד מעת לעת חלק מהמכשירים הנגזרים כמכשירים מגדרים בגידורי שווי הוגן או גידורי תזרים מזומנים. המכשירים הנגזרים המגדרים נמדדים על-פי הכללים המפורטים בביאור 1(ה)(6).

(2) סוגי העסקות העיקריים בהן הבנק פועל הינן:

- עסקות אקדמה (Forward)
חוזה בין שני צדדים, לרכישה ולמכירה של כמות מוגדרת של סחורות, מטבעות, ריביות או מכשירים פיננסיים אחרים (להלן: נכסי בסיס), שיבוצע בתאריך עתידי ובמחיר מוגדר מראש.
- חוזים עתידיים (Futures)
חוזים עתידיים סחירים בבורסות, לרכישה או למכירה של כמות יחידות סטנדרטיות של נכסי בסיס, שיבוצעו בתאריך עתידי, ובמחיר מוגדר מראש.
- עסקות החלפה (Swap)
חוזה להחליף במועד העסקה כמות מוגדרת של נכסי בסיס, עם התחייבות הדדית להחליף חזרה בתאריך עתידי את הפריטים שהוחלפו.
- אופציות (Options)
חוזה המקנה, תמורת תשלום פרמיה, את הזכות לרכוש (Call) או למכור (Put) נכסי בסיס במחיר, בכמות ובזמן נקובים מראש.
- עסקות למסירה מיידית (Spot)
עסקת חליפין בין שני מטבעות על-פי שער מוסכם מראש, לביצוע תוך יומיים.

(3) הפעילות במכשירים פיננסיים נגזרים כרוכה במספר סיכונים, כמפורט להלן:

סיכון אשראי – סכום ההפסד המירבי לבנק אם הצד הנגדי לא יעמוד בתנאי החוזה.

סיכון שוק – הסיכון הנוצר בשל התנודות בשווי המכשיר הפיננסי הנגזר, כתוצאה משינוי מחירי השוק, כגון: שערי חליפין, שיעורי ריבית, וכדומה.

סיכון נזילות – סיכון הנובע מכך שלא ניתן יהיה לסגור חשיפה במהירות על-ידי סילוקה במזומן או על-ידי יצירת חשיפה הפוכה.

סיכון תפעולי – הסיכון הנובע מתפעול שגוי של העסקות ממועד קשירתן ועד לסיום ההתחשבנות בגינן, הן בשל טעויות אנוש והן כתוצאה מכשל מיכוני בתפעול.

סיכוני השוק וסיכוני הנזילות הנובעים מן הפעילות מנוהלים ונמדדים באופן שוטף במערכות מיכון ייעודיות הידועות בשווקים הבינלאומיים לתחומים אלה, כגון Devon, Summit ו-Algorithmics וכן במערכות מיכון אשר פותחו על-ידי הבנק.

סיכון האשראי הנובע מן העסקות במכשירים פיננסיים נגזרים ביחס לצד הנגדי לעסקות נמדד, בדרך כלל, על-ידי הפעלת מקדמים שמרניים על הסכומים הנומינליים של העסקות, וכן בגישת התרחישים.

הנושאים התפעוליים הנובעים מהפעילות נבדקים ומבוקרים באופן שוטף על-ידי יחידה ייעודית.

השימוש במכשירים נגזרים כחלק מניהול הפעילות השוטפת של הבנק (לא למסחר) מכוון להשגת יעדים ועמידה במגבלות כפי שאושרו על-ידי הדירקטוריון (חשיפות בסיס, ריבית ונזילות).

הבנק פועל במתכונת של מתן שירות מקיף ללקוחותיו להגנה ולהשקעה במכשירים פיננסיים נגזרים באמצעות חדרי העסקות.

הפעילות במכשירים פיננסיים בתחומי המסחר מיועדת לתת מענה לצרכי הלקוחות, תוך לקיחת סיכון מוגבל ומבוקר בהתאם להרשאות.

ההרשאות לפעילות והסיכון נמדדים, לפי העניין, במונחים של רגישות לגורמי סיכון (כגון ווגא), של הפסד תיאורטי בתרחישים לרבות תרחיש קיצוני, במונחי VaR ובמונחים של סכומים נומינליים.

במקרים מסוימים מכתיב הנוהל גם הגבלת ההפסד באמצעות הוראת STOP LOSS.

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים

שיוך לקוחות למגזרי הפעילות הפיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, כמפורט להלן.

- **מגזר בנקאות פרטית:** אנשים פרטיים אשר היתרה של תיק נכסיהם הפיננסיים עולה על 3 מיליוני ש"ח.
- **מגזר משקי בית:** אנשים פרטיים, למעט לקוחות הנכללים בבנקאות פרטית.
- **מגזר עסקים זעירים וקטנים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי קטן מ-50 מיליוני ש"ח.
- **מגזר עסקים בינוניים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי גדול או שווה ל-50 מיליוני ש"ח וקטן מ-250 מיליוני ש"ח.
- **מגזר עסקים גדולים:** עסקים שמחזור פעילותם השנתי גדול או שווה ל-250 מיליוני ש"ח.
- **מגזר ניהול פיננסי:** כולל פעילות למסחר, פעילות ניהול נכסים והתחייבויות, פעילות השקעה ריאלית ופעילויות נוספות, כהגדרתן בהוראות המפקח על הבנקים. בהתאם להוראות המעבר, בדוחות אלו לא נכלל גילוי נפרד אודות מגזר הניהול הפיננסי.
- **מגזר גופים מוסדיים:** כולל קופות-גמל, קרנות נאמנות, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, חברות ביטוח, בהתאם להגדרות המפקח על הבנקים.
- **מגזר אחר:** כולל רווחים מיעודות ותוצאות אחרות הקשורות לזכויות עובדים שלא שויכו למגזרי הפעילות האחרים, פעילויות שלא שויכו למגזרים האחרים והתאמות בין סך-כל הפריטים המיוחסים למגזרים לבין סך-כל הפריטים בדוח הכספי המאוחד. בנוסף, נכללת במגזר זה פעילות בכרטיסי אשראי שבאחריות בנקים אחרים, שאינם שייכים לקבוצת הבנק. כמו-כן, כוללות תוצאות המגזר הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

יצוין כי כאשר מחזור ההכנסות של לקוח עסקי אינו מייצג את היקף הפעילות שלו, הסיווג נעשה בהתאם לאמור להלן: כאשר סך החבות של הלקוח העסקי שווה או גדולה מ-100 מיליון ש"ח יסווג הלקוח למגזר עסקים גדולים. כאשר סך החבות שלו מתחת ל-100 מיליון ש"ח, יסווג הלקוח למגזר הפעילות הפיקוחי הרלוונטי לפי סך הנכסים במאזן של העסק, בהתאם לכללים שנקבעו בהוראה.
עוד יצוין כי, בהתאם להוראות המעבר שקבע הפיקוח על הבנקים, כאשר לבנק אין מידע לגבי מחזור ההכנסות של לקוח עסקי, אשר אין לו חבות לבנק או שהחבות שלו אינה עולה על 300 אלפי ש"ח, יסווג הלקוח לפי סך נכסיו הפיננסיים בבנק (לרבות פיקדונות כספיים, תיקי ניירות-ערך ונכסים כספיים אחרים), בהתאם לכללים שפורטו בהוראת הפיקוח על הבנקים.

לפירוט בדבר חלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים המבוצעת בהלימה לכללי החלוקה המשמשים את הבנק בגישת ההנהלה, ראה ביאור 29א להלן.

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
הכנסות ריבית מחיצוניים	**3,812**	**40**	**2,252**	**766**	**1,652**
הוצאות ריבית לחיצוניים	**(268)**	**(97)**	**(26)**	**(24)**	**(87)**
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	**3,544**	**(57)**	**2,226**	**742**	**1,565**
בינמגזרי	**(625)**	**161**	**(251)**	**(126)**	**(511)**
סך הכנסות ריבית, נטו	**2,919**	**104**	**1,975**	**616**	**1,054**
הכנסות שאינן מריבית:					
הכנסות מימון שלא מריבית	**7**	**2**	**10**	**18**	**167**
עמלות והכנסות אחרות	**1,752**	**169**	**968**	**382**	**665**
סך הכנסות שאינן מריבית	**1,759**	**171**	**978**	**400**	**832**
סך הכנסות	**4,678**	**275**	**2,953**	**1,016**	**1,886**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**418**	**(1)**	**247**	**(92)**	**(416)**
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	**4,173**	**231**	**1,468**	**341**	**361**
בינמגזרי	**(92)**	**51**	**145**	**(6)**	**61**
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**4,081**	**282**	**1,613**	**335**	**422**
רווח (הפסד) לפני מסים	**179**	**(6)**	**1,093**	**773**	**1,880**
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	**55**	**(3)**	**440**	**316**	**771**
רווח (הפסד) לאחר מסים	**124**	**(3)**	**653**	**457**	**1,109**
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**124**	**(3)**	**653**	**457**	**1,109**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(4)**	**–**	**–**	**–**	**–**
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**120**	**(3)**	**653**	**457**	**1,109**

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016								
	פעילות ישראל				פעילות חו"ל			סך-הכל
	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
הכנסות מימון נטו	**46**	**799**	**–**	**9,367**	**56**	**582**	**195**	**833**	**10,200**
הוצאות מימון	**(246)**	**(959)**	**–**	**(1,707)**	**(18)**	**(62)**	**(220)**	**(300)**	**(2,007)**
הכנסות מימון נטו לאחר הוצאות מימון	**(200)**	**(160)**	**–**	**7,660**	**38**	**520**	**(25)**	**533**	**8,193**
הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי	**271**	**1,058**	**–**	**(23)**	**35**	**(119)**	**107**	**23**	**–**
הכנסות מימון נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**71**	**898**	**–**	**7,637**	**73**	**401**	**82**	**556**	**8,193**
הכנסות מדמי ניהול	**22**	**805**	**2**	**1,033**	**1**	**28**	**90**	**119**	**1,152**
הכנסות אחרות	**180**	**106**	**830**	**5,052**	**139**	**158**	**27**	**324**	**5,376**
סך-הכל הכנסות שאינן מימון	**202**	**911**	**832**	**6,085**	**140**	**186**	**117**	**443**	**6,528**
סך-הכל הכנסות	**273**	**1,809**	**832**	**13,722**	**213**	**587**	**199**	**999**	**14,721**
הוצאות תפעול	**(4)**	**4**	**–**	**156**	**4**	**109**	**–**	**113**	**269**
הוצאות אחרות	**153**	**488**	**1,011**	**8,226**	**299**	**396**	**569**	**1,264**	**9,490**
הוצאות מס	**45**	**(161)**	**(41)**	**2**	**8**	**(17)**	**7**	**(2)**	**–**
סך-הכל הוצאות	**198**	**327**	**970**	**8,228**	**307**	**379**	**576**	**1,262**	**9,490**
רווח לפני מס	**79**	**1,478**	**(138)**	**5,338**	**(98)**	**99**	**(377)**	**(376)**	**4,962**
הוצאות מס	**32**	**647**	**72**	**2,330**	**(50)**	**65**	**13**	**28**	**2,358**
רווח נקי	**47**	**831**	**(210)**	**3,008**	**(48)**	**34**	**(390)**	**(404)**	**2,604**
רווח המיוחס לזכויות שאינן מקנות שליטה	**–**	**12**	**–**	**12**	**–**	**–**	**–**	**–**	**12**
רווח המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**47**	**843**	**(210)**	**3,020**	**(48)**	**34**	**(390)**	**(404)**	**2,616**
רווח כולל אחר (הפסד) לאחר מס	**–**	**17**	**–**	**13**	**2**	**(2)**	**(1)**	**(1)**	**12**
סך-הכל רווח כולל	**47**	**860**	**(210)**	**3,033**	**(46)**	**32**	**(391)**	**(405)**	**2,628**

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
יתרה ממוצעת של נכסים	**106,918**	**2,033**	**59,059**	**27,363**	**54,728**
מזה: השקעות בחברות כלולות	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו	**107,293**	**2,108**	**58,291**	**27,008**	**56,354**
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	**108,018**	**1,831**	**63,015**	**28,376**	**48,888**
יתרת חובות פגומים	**714**	**1**	**932**	**476**	**1,723**
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	**689**	**–**	**190**	**1**	**4**
יתרה ממוצעת של התחייבויות	**122,317**	**31,829**	**41,746**	**22,577**	**45,015**
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור	**122,303**	**31,822**	**36,976**	**20,610**	**37,142**
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**125,853**	**31,982**	**41,703**	**21,914**	**39,508**
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	**90,245**	**3,482**	**65,088**	**38,432**	**72,605**
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח	**91,324**	**3,004**	**67,171**	**37,412**	**57,940**
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול	**75,050**	**46,903**	**16,666**	**14,122**	**73,369**
פיצול הכנסות ריבית, נטו:					
מרווח מפעילות מתן אשראי	**2,670**	**22**	**1,921**	**585**	**1,009**
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	**236**	**82**	**52**	**30**	**39**
אחר	**13**	**–**	**2**	**1**	**6**
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	**2,919**	**104**	**1,975**	**616**	**1,054**

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016								
	פעילות ישראל				פעילות חו"ל			סך-הכל
	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
	2,643	**131,077**	**5,275**	**389,096**	**2,087**	**19,135**	**30,898**	**52,120**	**441,216**
	–	**149**	**–**	**149**	**–**	**–**	**–**	**–**	**149**
	2,235	**–**	**5,146**	**258,435**	**2,082**	**19,056**	**–**	**21,138**	**279,573**
	2,137	**–**	**5,091**	**257,356**	**1,544**	**17,184**	**–**	**18,728**	**276,084**
	–	**–**	**–**	**3,846**	**31**	**98**	**–**	**129**	**3,975**
	–	**–**	**–**	**884**	**–**	**–**	**–**	**–**	**884**
	45,227	**62,018**	**260**	**370,989**	**10,217**	**15,911**	**10,185**	**36,313**	**407,302**
	43,370	**–**	**–**	**292,223**	**10,215**	**15,844**	**8,005**	**34,064**	**326,287**
	46,567	**–**	**–**	**307,527**	**9,013**	**15,816**	**6,146**	**30,975**	**338,502**
	5,269	**27,686**	**5,401**	**308,208**	**2,377**	**24,130**	**–**	**26,507**	**334,715**
	5,034	**27,602**	**5,244**	**294,731**	**1,685**	**21,963**	**–**	**23,648**	**318,379**
	663,651	**61,213**	**2,198**	**953,172**	**15,869**	**15,806**	**–**	**31,675**	**984,847**
	25	**2,692**	**–**	**8,924**	**47**	**395**	**154**	**596**	**9,520**
	37	**(1,287)**	**–**	**(811)**	**26**	**6**	**(162)**	**(130)**	**(941)**
	9	**(507)**	**–**	**(476)**	**–**	**–**	**90**	**90**	**(386)**
	71	**898**	**–**	**7,637**	**73**	**401**	**82**	**556**	**8,193**

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016								
	מגזר משקי בית				מגזר בנקאות פרטית				סך-הכל
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	
הכנסות ריבית מחיצוניים	1,307	152	2,353	3,812	17	–	23	40	3,852
הוצאות ריבית לחיצוניים	–	–	(268)	(268)	–	–	(97)	(97)	(365)
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	1,307	152	2,085	3,544	17	–	(74)	(57)	3,487
בינמגזרי	(924)	–	299	(625)	(13)	–	174	161	(464)
סך הכנסות ריבית, נטו	383	152	2,384	2,919	4	–	100	104	3,023
הכנסות שאינן מריבית:									
הכנסות מימון שלא מריבית	–	–	7	7	–	–	2	2	9
עמלות והכנסות אחרות	63	597	1,092	1,752	–	26	143	169	1,921
סך הכנסות שאינן מריבית	63	597	1,099	1,759	–	26	145	171	1,930
סך הכנסות	446	749	3,483	4,678	4	26	245	275	4,953
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	2	54	362	418	–	–	(1)	(1)	417
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	202	494	3,477	4,173	4	18	209	231	4,404
בינמגזרי	–	–	(92)	(92)	–	–	51	51	(41)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	202	494	3,385	4,081	4	18	260	282	4,363
רווח (הפסד) לפני מסים	242	201	(264)	179	–	8	(14)	(6)	173
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	100	64	(109)	55	–	3	(6)	(3)	52
רווח (הפסד) לאחר מסים	142	137	(155)	124	–	5	(8)	(3)	121
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	142	137	(155)	124	–	5	(8)	(3)	121
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	–	(4)	–	(4)	–	–	–	–	(4)
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	142	133	(155)	120	–	5	(8)	(3)	117
יתרה ממוצעת של נכסים	59,980	8,647	38,291	106,918	945	281	807	2,033	108,951
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו	60,376	8,285	38,632	107,293	1,013	265	830	2,108	109,401
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	61,032	8,812	38,174	108,018	902	378	551	1,831	109,849
יתרת חובות פגומים	–	15	699	714	–	–	1	1	715
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	593	–	96	689	–	–	–	–	689
יתרה ממוצעת של התחייבויות	5	–	122,312	122,317	–	–	31,829	31,829	154,146
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור	–	–	122,303	122,303	–	–	31,822	31,822	154,125
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	–	–	125,853	125,853	–	–	31,982	31,982	157,835
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	36,315	11,953	41,977	90,245	618	1,113	1,751	3,482	93,727
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח	37,886	11,277	42,161	91,324	571	1,050	1,383	3,004	94,328
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול	–	–	75,050	75,050	–	–	46,903	46,903	121,953
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי	383	152	2,135	2,670	4	–	18	22	2,692
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	–	–	236	236	–	–	82	82	318
אחר	–	–	13	13	–	–	–	–	13
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	383	152	2,384	2,919	4	–	100	104	3,023

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016								
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים		סך-הכל
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	
הכנסות ריבית מחיצוניים	655	1,597	2,252	327	439	766	394	1,258	1,652	4,670
הוצאות ריבית לחיצוניים	–	(26)	(26)	–	(24)	(24)	–	(87)	(87)	(137)
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	655	1,571	2,226	327	415	742	394	1,171	1,565	4,533
בינמגזרי	(109)	(142)	(251)	(63)	(63)	(126)	(109)	(402)	(511)	(888)
סך הכנסות ריבית, נטו	546	1,429	1,975	264	352	616	285	769	1,054	3,645
הכנסות שאינן מריבית:										
הכנסות מימון שלא מריבית	–	10	10	–	18	18	3	164	167	195
עמלות והכנסות אחרות	176	792	968	180	202	382	185	480	665	2,015
סך הכנסות שאינן מריבית	176	802	978	180	220	400	188	644	832	2,210
סך הכנסות	722	2,231	2,953	444	572	1,016	473	1,413	1,886	5,855
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(35)	282	247	(193)	101	(92)	(240)	(176)	(416)	(261)
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצוניים	31	1,437	1,468	45	296	341	42	319	361	2,170
בינמגזרי	55	90	145	9	(15)	(6)	9	52	61	200
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	86	1,527	1,613	54	281	335	51	371	422	2,370
רווח לפני מסים	671	422	1,093	583	190	773	662	1,218	1,880	3,746
הפרשה למסים על הרווח	277	163	440	240	76	316	273	498	771	1,527
רווח לאחר מסים	394	259	653	343	114	457	389	720	1,109	2,219
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	394	259	653	343	114	457	389	720	1,109	2,219
יתרה ממוצעת של נכסים	17,932	41,127	59,059	11,006	16,357	27,363	11,664	43,064	54,728	141,150
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו	17,620	40,671	58,291	10,600	16,408	27,008	12,797	43,557	56,354	141,653
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	18,565	44,450	63,015	11,090	17,286	28,376	11,279	37,609	48,888	140,279
יתרת חובות פגומים	355	577	932	262	214	476	178	1,545	1,723	3,131
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	65	125	190	–	1	1	–	4	4	195
יתרה ממוצעת של התחייבויות	6,722	35,024	41,746	3,834	18,743	22,577	4,451	40,564	45,015	109,338
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור	6,671	30,305	36,976	3,782	16,828	20,610	4,410	32,732	37,142	94,728
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	7,556	34,147	41,703	4,466	17,448	21,914	4,295	35,213	39,508	103,125
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	21,863	43,225	65,088	17,590	20,842	38,432	24,167	48,438	72,605	176,125
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח	22,988	44,183	67,171	16,544	20,868	37,412	18,560	39,380	57,940	162,523
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול	–	16,666	16,666	–	14,122	14,122	–	73,369	73,369	104,157
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי	546	1,375	1,921	264	321	585	285	724	1,009	3,515
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	–	52	52	–	30	30	–	39	39	121
אחר	–	2	2	–	1	1	–	6	6	9
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	546	1,429	1,975	264	352	616	285	769	1,054	3,645

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
הכנסות ריבית מחיצוניים	3,391	39	2,174	768	1,837
הוצאות ריבית לחיצוניים	(263)	(104)	(34)	(21)	(115)
הכנסות ריבית, נטו:					
מחיצוניים	3,128	(65)	2,140	747	1,722
בינמגזרי	(476)	153	(266)	(143)	(576)
סך הכנסות ריבית, נטו	2,652	88	1,874	604	1,146
הכנסות שאינן מריבית:					
הכנסות מימון שלא מריבית	11	3	25	17	(5)
עמלות והכנסות אחרות	1,735	187	959	340	656
סך הכנסות שאינן מריבית	1,746	190	984	357	651
סך הכנסות	4,398	278	2,858	961	1,797
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	258	21	143	(128)	206
הוצאות תפעוליות ואחרות:					
לחיצוניים	4,145	188	1,470	337	402
בינמגזרי	(93)	95	153	(4)	(1)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	4,052	283	1,623	333	401
רווח (הפסד) לפני מסים	88	(26)	1,092	756	1,190
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	34	(11)	444	308	485
רווח לאחר מסים	54	(15)	648	448	705
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות	–	–	–	–	–
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	54	(15)	648	448	705
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(2)	–	(3)	–	–
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	52	(15)	645	448	705

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015								
סך-הכל	פעילות חו"ל				פעילות ישראל			
	סך-הכל פעילות חו"ל	אחר	פעילות עסקית	אנשים פרטיים	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים
9,837	728	20	632	76	9,109	–	855	45
(1,952)	(213)	(152)	(50)	(11)	(1,739)	–	(964)	(238)
7,885	515	(132)	582	65	7,370	–	(109)	(193)
–	46	257	(227)	16	(46)	–	1,012	250
7,885	561	125	355	81	7,324	–	903	57
1,044	16	(36)	51	1	1,028	20	937	20
5,433	378	8	200	170	5,055	863	116	199
6,477	394	(28)	251	171	6,083	883	1,053	219
14,362	955	97	606	252	13,407	883	1,956	276
475	(15)	–	(19)	4	490	–	(1)	(9)
8,790	889	185	381	323	7,901	720	487	152
–	(8)	(1)	11	(18)	8	(28)	(163)	49
8,790	881	184	392	305	7,909	692	324	201
5,097	89	(87)	233	(57)	5,008	191	1,633	84
2,097	37	(35)	95	(23)	2,060	93	673	34
3,000	52	(52)	138	(34)	2,948	98	960	50
19	–	–	–	–	19	8	11	–
3,019	52	(52)	138	(34)	2,967	106	971	50
63	15	19	(9)	5	48	–	53	–
3,082	67	(33)	129	(29)	3,015	106	1,024	50

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015				
	פעילות ישראל				
	משקי בית	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים	עסקים גדולים
יתרה ממוצעת של נכסים	100,432	2,080	54,449	25,531	58,529
מזה: השקעות בחברות כלולות	–	–	–	–	–
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו	101,443	2,104	55,301	26,054	59,930
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	105,782	2,116	58,618	27,595	58,569
יתרת חובות פגומים	661	5	1,000	740	2,584
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	724	–	126	1	–
יתרה ממוצעת של התחייבויות	112,792	30,176	39,524	20,201	42,758
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור	112,790	30,176	34,979	18,377	35,167
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	117,873	32,346	35,075	20,102	37,796
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	82,393	3,325	61,335	38,625	84,772
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח	86,666	3,430	63,490	39,359	83,211
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול	84,796	48,856	18,363	11,965	80,496
פיצול הכנסות ריבית נטו:					
מרווח מפעילות מתן אשראי	2,396	24	1,819	580	1,108
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	238	64	49	23	35
אחר	18	–	6	1	3
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	2,652	88	1,874	604	1,146

במיליוני ש"ח

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015								
	פעילות ישראל				פעילות חו"ל			סך-הכל
	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי	אחר	סך-הכל פעילות ישראל	אנשים פרטיים	פעילות עסקית	אחר	סך-הכל פעילות חו"ל	
הכנסות ריבית, נטו	2,221	111,492	5,222	359,956	2,734	20,306	36,507	59,547	419,503
הכנסות דיבידנד	–	139	–	139	–	–	–	–	139
הכנסות ריבית, נטו ודיבידנד	1,786	–	4,902	251,520	2,733	20,306	–	23,039	274,559
הכנסות מימון, נטו	1,780	–	5,158	259,618	2,571	20,722	–	23,293	282,911
הכנסות מימון אחרות	–	–	–	4,990	30	316	–	346	5,336
הכנסות מדמי ניהול	–	–	–	851	–	6	–	6	857
הכנסות אחרות	42,808	62,788	15	351,062	10,698	14,780	11,488	36,966	388,028
סך-הכל הכנסות	40,843	–	–	272,332	10,698	14,778	8,698	34,174	306,506
הוצאות תפעוליות	42,258	–	–	285,450	11,148	15,176	9,953	36,277	321,727
רווח לפני מסים	6,348	33,589	4,660	315,047	3,172	24,621	–	27,793	342,840
מסים על הרווח	6,342	28,461	5,181	316,140	2,654	26,330	–	28,984	345,124
רווח נקי	649,435	67,211	1,890	963,012	19,086	21,159	–	40,245	1,003,257
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	17	2,731	–	8,675	44	332	34	410	9,085
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בחברות מאוחדות	28	(1,366)	–	(929)	36	23	(12)	47	(882)
רווח נקי המיוחס לבעלים של הבנק	12	(462)	–	(422)	1	–	103	104	(318)
רווח נקי	57	903	–	7,324	81	355	125	561	7,885

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015							
	מגזר משקי בית				מגזר בנקאות פרטית			סך-הכל
	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	הלוואות לדיור	כרטיסי אשראי	אחר	סך-הכל	
הכנסות ריבית מחיצוניים	1,105	107	2,179	3,391	15	–	24	39	3,430
הוצאות ריבית לחיצוניים	–	–	(263)	(263)	–	–	(104)	(104)	(367)
הכנסות ריבית, נטו:									
מחיצוניים	1,105	107	1,916	3,128	15	–	(80)	(65)	3,063
בינמגזרי	(800)	–	324	(476)	(10)	–	163	153	(323)
סך הכנסות ריבית, נטו	305	107	2,240	2,652	5	–	83	88	2,740
הכנסות שאינן מריבית:									
הכנסות מימון שלא מריבית	–	–	11	11	–	–	3	3	14
עמלות והכנסות אחרות	37	533	1,165	1,735	–	23	164	187	1,922
סך הכנסות שאינן מריבית	37	533	1,176	1,746	–	23	167	190	1,936
סך הכנסות	342	640	3,416	4,398	5	23	250	278	4,676
הוצאות בגין הפסדי אשראי	–	23	235	258	–	–	21	21	279
הוצאות תפעוליות ואחרות:									
לחיצוניים	191	484	3,470	4,145	4	18	166	188	4,333
בינמגזרי	–	–	(93)	(93)	–	–	95	95	2
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	191	484	3,377	4,052	4	18	261	283	4,335
רווח לפני מסים	151	133	(196)	88	1	5	(32)	(26)	62
הפרשה למסים הטבת מס על הרווח (הפסד)	61	53	(80)	34	–	2	(13)	(11)	23
רווח (הפסד) לאחר מסים	90	80	(116)	54	1	3	(19)	(15)	39
רווח (הפסד) נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	90	80	(116)	54	1	3	(19)	(15)	39
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	–	(2)	–	(2)	–	–	–	–	(2)
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	90	78	(116)	52	1	3	(19)	(15)	37
יתרה ממוצעת של נכסים	57,088	9,086	34,258	100,432	971	323	786	2,080	102,512
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו	57,459	8,797	35,187	101,443	971	311	822	2,104	103,547
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	60,125	8,636	37,021	105,782	995	355	766	2,116	107,898
יתרת חובות פגומים	–	8	653	661	–	–	5	5	666
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	634	–	90	724	–	–	–	–	724
יתרה ממוצעת של התחייבויות	–	–	112,792	112,792	–	–	30,176	30,176	142,968
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור	–	–	112,790	112,790	–	–	30,176	30,176	142,966
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	–	–	117,873	117,873	–	–	32,346	32,346	150,219
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	32,263	11,433	38,697	82,393	560	1,056	1,709	3,325	85,718
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח	34,208	11,829	40,629	86,666	595	1,069	1,766	3,430	90,096
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול	–	–	84,796	84,796	–	–	48,856	48,856	133,652
פיצול הכנסות ריבית נטו:									
מרווח מפעילות מתן אשראי	302	107	1,987	2,396	5	–	19	24	2,420
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	–	–	238	238	–	–	64	64	302
אחר	3	–	15	18	–	–	–	–	18
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	305	107	2,240	2,652	5	–	83	88	2,740

ביאור 29 מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

במיליוני ש"ח

מידע על מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015								
	מגזר עסקים קטנים וזעירים			מגזר עסקים בינוניים			מגזר עסקים גדולים		סך-הכל
	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל	בינוי ונדל"ן	אחר	סך-הכל
הכנסות ריבית מחיצוניים	621	1,553	2,174	305	463	768	439	1,398	1,837	4,779
הוצאות ריבית לחיצוניים	(4)	(30)	(34)	(1)	(20)	(21)	(26)	(89)	(115)	(170)
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	617	1,523	2,140	304	443	747	413	1,309	1,722	4,609
בינמגזרי	(118)	(148)	(266)	(62)	(81)	(143)	(121)	(455)	(576)	(985)
סך הכנסות ריבית, נטו	499	1,375	1,874	242	362	604	292	854	1,146	3,624
הכנסות שאינן מריבית:										
הכנסות מימון שלא מריבית	–	25	25	1	16	17	11	(16)	(5)	37
עמלות והכנסות אחרות	134	825	959	132	208	340	154	502	656	1,955
סך הכנסות שאינן מריבית	134	850	984	133	224	357	165	486	651	1,992
סך הכנסות	633	2,225	2,858	375	586	961	457	1,340	1,797	5,616
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	(62)	205	143	(116)	(12)	(128)	(128)	334	206	221
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
לחיצוניים	34	1,436	1,470	43	294	337	57	345	402	2,209
בינמגזרי	54	99	153	10	(14)	(4)	–	(1)	(1)	148
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	88	1,535	1,623	53	280	333	57	344	401	2,357
רווח לפני מסים	607	485	1,092	438	318	756	528	662	1,190	3,038
הפרשה למסים על הרווח	246	198	444	178	130	308	215	270	485	1,237
רווח לאחר מסים	361	287	648	260	188	448	313	392	705	1,801
רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	361	287	648	260	188	448	313	392	705	1,801
רווח נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	–	(3)	(3)	–	–	–	–	–	–	(3)
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	361	284	645	260	188	448	313	392	705	1,798
יתרה ממוצעת של נכסים	16,488	37,961	54,449	9,140	16,391	25,531	12,662	45,867	58,529	138,509
יתרה ממוצעת של אשראי לציבור, ברוטו	16,955	38,346	55,301	9,409	16,645	26,054	13,364	46,566	59,930	141,285
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח	17,728	40,890	58,618	10,808	16,787	27,595	14,175	44,394	58,569	144,782
יתרת חובות פגומים	467	533	1,000	426	314	740	152	2,432	2,584	4,324
יתרת חובות בפיגור מעל 90 יום	42	84	126	–	1	1	–	–	–	127
יתרה ממוצעת של התחייבויות	5,489	34,035	39,524	2,906	17,295	20,201	4,403	38,355	42,758	102,483
מזה: יתרה ממוצעת של פיקדונות הציבור	5,489	29,490	34,979	2,906	15,471	18,377	4,403	30,764	35,167	88,523
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	6,078	28,997	35,075	3,449	16,653	20,102	4,794	33,002	37,796	92,973
יתרה ממוצעת של נכסי סיכון	19,579	41,756	61,335	16,004	22,621	38,625	24,206	60,566	84,772	184,732
יתרת נכסי סיכון לסוף תקופת הדיווח	20,653	42,837	63,490	17,168	22,191	39,359	25,416	57,795	83,211	186,060
יתרה ממוצעת של נכסים בניהול	–	18,363	18,363	–	11,965	11,965	–	80,496	80,496	110,824
פיצול הכנסות ריבית נטו:										
מרווח מפעילות מתן אשראי	491	1,328	1,819	239	341	580	286	822	1,108	3,507
מרווח מפעילות קבלת פיקדונות	7	42	49	3	20	23	5	30	35	107
אחר	1	5	6	–	1	1	1	2	3	10
סך-הכל הכנסות ריבית, נטו	499	1,375	1,874	242	362	604	292	854	1,146	3,624

ביאור 29א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל ההחלטות התפעולי הראשי בבנק לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

רקע להצגת מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

בהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים, תאגיד בנקאי שבהתאם לגישת ההנהלה שלו מגזרי הפעילות שלו שונים מהותית ממגזרי הפעילות הפיקוחיים, ייתן בנוסף גילוי על מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה. מקבל ההחלטות התפעולי הראשי בבנק נקבע כהנהלת הבנק והדירקטוריון.

שיוך לקוחות למגזרים לפי גישת ההנהלה

שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים המנויים להלן. עם זאת, יובהר כי שיוך הלקוח לעיתים לוקח בחשבון קריטריונים נוספים. לדוגמא, לקוח פרטי או חברה בעלת פרופיל או פוטנציאל לפעילות עתידית אשר תצדיק שיוכם למגזר לקוחות פרטיים או למגזר העסקי, לפי העניין. לצורך שיוך לקוח עסקי ליחידה ארגונית מטפלת, תילקח בחשבון גם השתייכותו לקבוצת חברות.
להלן המגזרים ברי הדיווח שזיהה הבנק בהתאם לגישת ההנהלה:
מגזר לקוחות פרטיים – הלקוחות הנכללים במגזר זה הינם לקוחות פרטיים, להם הבנק מספק מגוון של שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים, לרבות שירותי ייעוץ בהשקעות.
מגזר הלוואות לדיור – המגזר אחראי על מתן שירותי אשראי לדיור ללקוחות המגזר.
מגזר עסקים קטנים – מספק מגוון שירותים בנקאיים ללקוחות עסקיים, בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) נמוך מ-10 מיליון ש"ח או בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) גבוה מ-10 מיליון ש"ח, אך בעלי אובליגו בבנק נמוך מ-6 מיליון ש"ח ומחזור מכירות נמוך מ-30 מיליון ש"ח.
מגזר מסחרי – במסגרת מגזר זה נכללים לקוחות עסקיים בעלי אובליגו כולל (בין מהבנק ובין ממלווים אחרים) גבוה מ-10 מיליון ש"ח ועד לסך של 100 מיליון ש"ח או מחזור מכירות מעל 30 מיליון ש"ח ועד מיליארד ש"ח. לקוחות בענף בנייה ונדל"ן שנכללים במגזר זה הינם לקוחות בעלי אובליגו כולל גבוה מ-10 מיליון ש"ח ועד לסך של 350 מיליון ש"ח או יתרת אשראי כוללת בסך 150 מיליון ש"ח ומטה.
מגזר עסקי – מספק שירותים פיננסיים לתאגידים גדולים בישראל ובחו"ל, בעלי אובליגו כולל בסך 250 מיליון ש"ח ומעלה או מחזור מכירות העולה על מיליארד ש"ח. לקוחות בענף בנייה ונדל"ן הנכללים במגזר זה הינם לקוחות בעלי אובליגו כולל בסך 550 מיליון ש"ח ומעלה או יתרת אשראי כוללת בסך 250 מיליון ש"ח ומעלה.
קבוצות בעלות אובליגו כולל הנע בין 100 מיליון ש"ח ל-250 מיליון ש"ח, וקבוצות בענף הבניה והנדל"ן בעלות אובליגו כולל הנע בין 350 מיליון ש"ח לבין 550 מיליון ש"ח ואו יתרות אשראי כוללות בין 150 מיליון ש"ח לבין 250 מיליון ש"ח, משויכות בחלקם למגזר העסקי ובחלקם למגזר המסחרי, וזאת על סמך פרמטרים שונים הנבחנים ספציפית לכל קבוצה.
מגזר פעילות בינלאומית – כולל פעילויות חברות הבנות בחו"ל וסניפי הבנק בחו"ל לרבות Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd, סניפי ארצות-הברית, בנק פוזיטיף והחברה הבת שלו, JSC Bank Pozitiv עד למועד מכירתה.
מגזר קבוצת ישראכרט – במגזר זה כלולה פעילות בכרטיסי אשראי המתבצעת באמצעות חברות ישראכרט ופועלים אקספרס וכן החברות הבנות שלהן (להלן: "קבוצת ישראכרט"). כמו-כן, המגזר כולל פעילות לקוחות בנקים מחוץ לקבוצת הבנק ותיירות נכנסת.
מגזר ניהול פיננסי – אחראי על ניהול המקורות והשימושים בבנק, על פעילות הנוסטרו של הבנק, על פעילות חדרי העסקות (מטבע-חוץ וניירות-ערך), על הטיפול הכולל בחברות הניהול של קופות הגמל (למעט חברות הניהול של קופות הגמל שמנוהלות בחברות ביטוח) ובקרנות הנאמנות, על הקשר והסדרת הפעילות עם גופים פיננסים (בארץ ובחו"ל) וכן על מתן שירותי תפעול למנהלי נכסים פיננסים ושירותי תפעול בניירות-ערך לכלל לקוחות הבנק.
ניהול סיכוני השוק והנזילות, הנמצאים תחת אחריות המגזר, נעשה באמצעות ניהול פרואקטיבי של תיק הנוסטרו וכן באמצעות שימוש במכשירים פיננסים כגון הנפקות ניירות-ערך שונים, פיקדונות, נגזרי ריבית ומטבע-חוץ ועוד.
אחרים והתאמות – כולל את כל הפעילויות האחרות של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה עד כדי מגזר בר דיווח, ובכלל זה תוצאות הפעילות של פועלים סהר בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ ופעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ. בנוסף, נכללות באחרים והתאמות הכנסות בגין שירותי מחשב אותם מעמיד הבנק לחיצוניים, וכן הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים.

ביאור 29א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

כללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים

להלן הכללים העיקריים שיושמו בחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים:

הכנסות ריבית, נטו – כוללות בין היתר: (1) את המרווח שבין הריבית המתקבלת מלקוחות המגזר לבין הריבית הסיטונאית בה מחויב המגזר בגין המקור אשר שימש למתן ההלוואה ללקוח; (2) את המרווח שבין הריבית הסיטונאית בה מזוכה המגזר בגין המקורות אותם הוא מעמיד לשימוש הבנק לבין הריבית המשולמת ללקוחות המגזר בגין מקורות אלה.

הוצאות בגין הפסדי אשראי – ההוצאות בגין הפסדי אשראי נזקפות למגזר אליו משתייך הלווה, שכנגד חבותו נרשמה ההפרשה.

הכנסות מימון שאינן מריבית – מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח. ההכנסות שנרשמו במגזר ניהול פיננסי כוללות הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב, רווחים מהשקעה במניות, תוצאות פעילות בנגזרים, רווח, נטו, מהפרשי שער והוצאות מימון הנובעות מחיסוי השקעות בחו"ל. ההכנסות שנרשמו ביתר המגזרים כוללות רווחים מחדר עסקות.

עמלות והכנסות אחרות – מיוחסות למגזר אליו משתייך הלקוח.

הוצאות תפעוליות ואחרות – ההוצאות מיוחסות על-פי כללים קבועים מראש ומחירי תקן, לכל אחד ממגזרי הפעילות אם כהוצאה המזוהה ישירות עם פעילות המגזר ואם על-פי מפתחות העמסה. כללי הייחוס מבוססים על היקפי הפעילות הרלוונטיים לסוגי העלויות של כל מגזר.

חיוב על שירותים בינמגזריים – מגזר אליו משויך לקוח אשר מקבל שירותים ממגזר אחר, מחויב בהוצאה בינמגזרית על-פי מחירי תקן עבור שירותים שסיפקו מגזרים אחרים ללקוחותיו. בהתאם לכך, מוקטנות העלויות של המגזר המספק את השירות, ובמקביל, המגזר אליו משתייך הלקוח מחויב בעלויות אלו. החיוב נקבע על-ידי הבנק בהתבסס, בין היתר, על מחירי השוק בגין שירות, הערכת עלויות פנימית והשתתפות בהכנסות הנובעות במישרין או בעקיפין מהשירות כאמור.

מסים על ההכנסה – ההפרשה למס על תוצאות הפעילות של כל מגזר חושבה על-פי שיעור המס האפקטיבי השנתי, כשהוא מנוכה מ: (1) השפעות הפרשי תרגום בגין חברות מאוחדות בחו"ל (המיוחסות למגזר ניהול פיננסי); (2) הוצאות שתואמו לצורכי מס כתוצאה מהפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים (המיוחסות למגזר אחרים והתאמות).

הוצאות המס של מגזר קבוצת ישראכרט חושבו על-פי שיעור המס החל על קבוצת ישראכרט.

ביאור 29א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

במיליוני ש"ח

א. מידע על מגזרי פעילות

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016									
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית						
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	קבוצת ישראכרט	ניהול פיננסי	אחרים והתאמות	סך-הכל
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	2,035	1,344	1,452	965	1,980	533	241	(365)	8	8,193
בינמגזרי	505	(39)	(1,032)	(133)	(532)	23	(6)	1,213	1	–
הכנסות מימון שאינן מריבית	24	–	–	9	199	107	(11)	791	33	1,152
סך-הכל רווח מימוני, נטו	2,564	1,305	420	841	1,647	663	224	1,639	42	9,345
עמלות והכנסות אחרות	1,526	535	64	386	578	349	1,864	173	(99)	5,376
סך ההכנסות	4,090	1,840	484	1,227	2,225	1,012	2,088	1,812	(57)	14,721
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	378	350	–	124	(781)	113	90	(5)	–	269
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
מחיצוניים	3,615	896	207	468	628	1,264	1,288	614	510	9,490
בינמגזרי	32	104	–	31	37	23	302	(136)	(393)	–
רווח (הפסד) לפני מסים	65	490	277	604	2,341	(388)	408	1,339	(174)	4,962
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	27	202	114	249	965	23	129	592	57	2,358
רווח (הפסד) לאחר מסים	38	288	163	355	1,376	(411)	279	747	(231)	2,604
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	–	–	–	–	–	–	–	7	5	12
רווח (הפסד) נקי:										
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	38	288	163	355	1,376	(411)	279	754	(226)	2,616
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	–	–	–	–	–	(1)	(4)	18	(1)	12
המיוחס לבעלי מניות הבנק	38	288	163	355	1,376	(412)	275	772	(227)	2,628
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	40,451	27,333	68,822	32,173	68,008	15,272	18,593	1,305	–	271,957
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	171,404	35,870	–	23,010	38,968	30,979	–	38,271	–	338,502

ביאור 29א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

במיליוני ש"ח

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015									
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית						
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	קבוצת ישראכרט	ניהול פיננסי	אחרים והתאמות	סך-הכל
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	1,871	1,222	1,170	907	2,416	515	179	(400)	5	7,885
בינמגזרי	529	(34)	(841)	(137)	(831)	46	(4)	1,270	2	–
הכנסות מימון שאינן מריבית	42	1	–	12	12	16	10	885	66	1,044
סך-הכל רווח מימוני, נטו	2,442	1,189	329	782	1,597	577	185	1,755	73	8,929
עמלות והכנסות אחרות	1,625	519	68	329	567	410	1,752	178	(15)	5,433
סך ההכנסות	4,067	1,708	397	1,111	2,164	987	1,937	1,933	58	14,362
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	195	259	1	139	(142)	(15)	38	–	–	475
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
מחיצוניים	3,621	877	208	456	520	889	1,218	686	315	8,790
בינמגזרי	72	86	–	6	72	24	276	(184)	(352)	–
רווח לפני מסים	179	486	188	510	1,714	89	405	1,431	95	5,097
הפרשה למסים על הרווח	73	198	77	208	698	37	119	631	56	2,097
רווח לאחר מסים	106	288	111	302	1,016	52	286	800	39	3,000
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מסים	–	–	–	–	–	–	(2)	13	8	19
רווח (הפסד) נקי:										
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	106	288	111	302	1,016	52	284	813	47	3,019
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	–	–	–	–	–	15	(4)	56	(4)	63
המיוחס לבעלי מניות הבנק	106	288	111	302	1,016	67	280	869	43	3,082
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	38,849	25,520	66,793	30,759	79,194	18,705	17,408	1,269	–	278,497
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	160,988	32,547	–	21,819	34,507	36,277	–	35,589	–	321,727

ביאור 29א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

במיליוני ש"ח

א. מידע על מגזרי פעילות (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014									
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית						
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	קבוצת ישראכרט	ניהול פיננסי	אחרים והתאמות	סך-הכל
הכנסות ריבית, נטו:										
מחיצוניים	1,504	1,109	1,491	891	2,812	488	145	(689)	17	7,768
בינמגזרי	966	(8)	(1,212)	(188)	(1,166)	37	2	1,569	–	–
הכנסות מימון שאינן מריבית	35	–	–	9	77	45	40	640	70	916
סך-הכל רווח מימוני, נטו	2,505	1,101	279	712	1,723	570	187	1,520	87	8,684
עמלות והכנסות אחרות	1,622	509	78	281	558	458	1,694	145	(7)	5,338
סך ההכנסות	4,127	1,610	357	993	2,281	1,028	1,881	1,665	80	14,022
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	310	179	(22)	28	(171)	74	20	7	–	425
הוצאות תפעוליות ואחרות:										
מחיצוניים	3,737	974	229	463	595	901	1,124	626	534	9,183
בינמגזרי	160	99	–	9	71	32	280	(189)	(462)	–
רווח (הפסד) לפני מסים	(80)	358	150	493	1,786	21	457	1,221	8	4,414
הפרשה למסים הטבת מס על הרווח (הפסד)	(31)	139	58	192	695	8	129	437	86	1,713
רווח (הפסד) לאחר מסים	(49)	219	92	301	1,091	13	328	784	(78)	2,701
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	–	–	–	–	–	–	–	9	–	9
רווח (הפסד) נקי:										
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	(49)	219	92	301	1,091	13	328	793	(78)	2,710
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	–	–	–	–	–	20	(5)	(12)	–	3
המיוחס לבעלי מניות הבנק	(49)	219	92	301	1,091	33	323	781	(78)	2,713
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	35,404	23,052	61,668	28,155	77,030	20,888	16,037	1,746	–	263,980
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	146,290	29,838	–	18,541	27,444	33,134	–	41,983	–	297,230

ביאור 29א מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. מידע על אזורים גיאוגרפים[1]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר			ליום 31 בדצמבר	
	2016	2015	2014	**2016**	2015	2014	**2016**	2015
	הכנסות[2]			רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק			סך נכסים	
ישראל	**13,689**	13,220	12,721	**3,037**	2,989	2,605	**393,439**	370,903
צפון אמריקה	**502**	573	604	**7**	63	62	**34,756**	36,874
אירופה	**512**	566	693	**(403)**	26	45	**19,779**	23,720
אחר	**18**	3	4	**(13)**	4	1	**131**	141
סך-הכל מחוץ לישראל	**1,032**	1,142	1,301	**(409)**	93	108	**54,666**	60,735
סך-הכל מאוחד	**14,721**	14,362	14,022	**2,628**	3,082	2,713	**448,105**	431,638

(1) החלוקה לאיזורים גיאוגרפיים בוצעה לפי מיקום הנכסים. המרכז לבנקאות פרטית בינלאומית בתל-אביב, המהווה חלק אינטגרלי ממערך ה-GPB, שוייך אף הוא לפעילות מחוץ לישראל.
(2) הכנסות - הכנסות ריבית, נטו, והכנסות שאינן מריבית.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים

הפרשה להפסדי אשראי

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי

	2016				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	**3,847**	**392**	**844**	**5,083**	**3**	**5,086**
הוצאות בגין הפסדי אשראי[1]	**(212)**	**(5)**	**482**	**265**	**4**	**269**
מחיקות חשבונאיות	**(910)**	**(21)**	**(703)**	**(1,634)**	**–**	**(1,634)**
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	**774**	**–**	**317**	**1,091**	**–**	**1,091**
מחיקות חשבונאיות נטו	**(136)**	**(21)**	**(386)**	**(543)**	**–**	**(543)**
התאמות מתרגום דוחות כספיים	**–**	**–**	**(1)**	**(1)**	**–**	**(1)**
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2016[2]	**3,499**	**366**	**939**	**4,804**	**7**	**4,811**
(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	**10**	**–**	**(2)**	**8**	**–**	**8**
(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	**626**	**–**	**51**	**677**	**–**	**677**

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים (המשך)

הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

1. תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי (המשך)

	2015				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי	לדיור	סך-הכל		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	3,530	387	935	4,852	4	4,856
הוצאות בגין הפסדי אשראי[1]	291	5	180	476	(1)	475
מחיקות חשבונאיות	(918)	–	(586)	(1,504)	–	(1,504)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	958	–	318	1,276	–	1,276
מחיקות חשבונאיות נטו	40	–	(268)	(228)	–	(228)
אחר	(14)	–	(3)	(17)	–	(17)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2016[2]	3,847	392	844	5,083	3	5,086
(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	12	–	(15)	(3)	–	(3)
(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	616	–	53	669	–	669

	2014				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי	לדיור	סך-הכל		
יתרת הפרשה להפסדי אשראי לתחילת השנה	3,430	422	729	4,581	6	4,587
הוצאות בגין הפסדי אשראי[1]	138	(37)	326	427	(2)	425
מחיקות חשבונאיות	(897)	(3)	(476)	(1,376)	–	(1,376)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות	859	5	356	1,220	–	1,220
מחיקות חשבונאיות נטו	(38)	2	(120)	(156)	–	(156)
יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31 בדצמבר 2016[2]	3,530	387	935	4,852	4	4,856
(1) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	41	–	(7)	34	–	34
(2) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים	604	–	68	672	–	672

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

א. חובות* ומכשירי אשראי חוץ-מאזניים (המשך)

הפרשה להפסדי אשראי (המשך)

2. מידע נוסף על דרך חישוב ההפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*, ועל החובות* בגינם היא חושבה

	31 בדצמבר 2016				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי**	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת חוב רשומה של חובות*:					
שנבדקו על בסיס פרטני	**129,178**	**–**	**2,140**	**131,318**	**29,883**	**161,201**
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	**30,614**	**61,742**	**52,410**	**144,766**	**–**	**144,766**
סך-הכל חובות*	**159,792**	**61,742**	**54,550**	**276,084**	**29,883**	**305,967**
(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור	**7,512**	**61,497**	**–**	**69,009**	**–**	**69,009**
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:						
שנבדקו על בסיס פרטני	**2,393**	**–**	**153**	**2,546**	**7**	**2,553**
שנבדקו על בסיס קבוצתי[2]	**480**	**366**	**735**	**1,581**	**–**	**1,581**
סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי	**2,873**	**366**	**888**	**4,127**	**7**	**4,134**
(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***	**66**	**366**	**–**	**432**	**–**	**432**

	31 בדצמבר 2015				
	אשראי לציבור			בנקים וממשלות	סך-הכל
	מסחרי**	לדיור	פרטי אחר	סך-הכל	
יתרת חוב רשומה של חובות*:					
שנבדקו על בסיס פרטני	142,300	–	3,159	145,459	26,801	172,260
שנבדקו על בסיס קבוצתי[1]	25,697	61,120	50,635	137,452	–	137,452
סך-הכל חובות*	167,997	61,120	53,794	282,911	26,801	309,712
(1) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור	6,126	60,863	–	66,989	–	66,989
הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות*:						
שנבדקו על בסיס פרטני	2,856	–	126	2,982	3	2,985
שנבדקו על בסיס קבוצתי[2]	375	392	665	1,432	–	1,432
סך-הכל הפרשה להפסדי אשראי	3,231	392	791	4,414	3	4,417
(2) מזה: שההפרשה בגינם חושבה לפי עומק הפיגור***	61	392	–	453	–	453

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת החובות המסחריים כוללת יתרת הלוואות לדיור, בסך של כ-7,512 מיליוני ש"ח, של לווים מסחריים או שהועמדו לקבוצות רכישה הנמצאות בהליכי בנייה (ליום 31 בדצמבר 2015: 6,126 מיליוני ש"ח).

*** כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס קבוצתי בסך של כ-241 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 235 מיליוני ש"ח). כולל יתרת הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור בסך של כ-17 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 28 מיליוני ש"ח).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות*

1. איכות אשראי ופיגורים

	31 בדצמבר 2016					
	לא בעייתיים	בעייתיים[1]		סך-הכל	חובות לא פגומים** - מידע נוסף	
		לא פגומים	פגומים[2]		בפיגור של 90 ימים או יותר[3]	בפיגור של 30 ועד 89 ימים[4]
פעילות לווים בישראל						
ציבור – מסחרי						
בינוי ונדל"ן - בינוי	17,879	322	376	18,577	42	36
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	19,745	143	366	20,254	7	20
שירותים פיננסיים	13,509	214	178	13,901	1	2
מסחרי - אחר	83,072	1,796	2,108	86,976	129	186
סך-הכל מסחרי	134,205	2,475	3,028	139,708	179	244
אנשים פרטיים - הלוואות לדיור[5]	60,607	598	–	61,205	593	729
אנשים פרטיים - אחר	52,419	326	714	53,459	81	217
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	247,231	3,399	3,742	254,372	853	1,190
בנקים בישראל	125	–	–	125	–	–
ממשלת ישראל	948	–	–	948	–	–
סך-הכל פעילות בישראל	248,304	3,399	3,742	255,445	853	1,190
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור – מסחרי						
בינוי ונדל"ן	5,883	45	53	5,981	16	16
מסחרי אחר	13,762	193	148	14,103	–	71
סך-הכל מסחרי	19,645	238	201	20,084	16	87
אנשים פרטיים	1,570	26	32	1,628	15	26
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	21,215	264	233	21,712	31	113
בנקים בחו"ל	27,194	–	–	27,194	–	–
ממשלות חו"ל	1,616	–	–	1,616	–	–
סך-הכל פעילות בחו"ל	50,025	264	233	50,522	31	113
סך-הכל ציבור	268,446	3,663	3,975	276,084	884	1,303
סך-הכל בנקים	27,319	–	–	27,319	–	–
סך-הכל ממשלות	2,564	–	–	2,564	–	–
סך-הכל	298,329	3,663	3,975	305,967	884	1,303

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתי ראה ביאור 30.ב.2.ג. להלן.

(3) מסווגים כחובות בעייתיים (למעט הלוואות לדיור בפיגור עד 3 חודשים) שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-105 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 132 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(5) כולל יתרת הלוואות לדיור שהוסדרה במסגרת הסדר עם הלווה בסך של כ-39 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 42 מיליוני ש"ח).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

1. איכות אשראי ופיגורים (המשך)

	31 בדצמבר 2015					
	לא בעייתיים	בעייתיים[1]		סך-הכל	חובות לא פגומים** - מידע נוסף	
		לא פגומים	פגומים[2]		בפיגור של 90 ימים או יותר[3]	בפיגור של 30 ועד 89 ימים[4]
פעילות לווים בישראל						
ציבור – מסחרי						
בינוי ונדל"ן – בינוי	19,835	308	433	20,576	42	64
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	18,956	445	490	19,891	5	16
שירותים פיננסיים	13,424	11	452	13,887	–	1
מסחרי – אחר	83,743	2,339	3,018	89,100	86	167
סך-הכל מסחרי	135,958	3,103	4,393	143,454	133	248
אנשים פרטיים – הלוואות לדיור[5]	59,935	634	–	60,569	634	388
אנשים פרטיים – אחר	50,839	322	664	51,825	84	194
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	246,732	4,059	5,057	255,848	851	830
בנקים בישראל	51	–	–	51	–	–
ממשלת ישראל	813	–	–	813	–	–
סך-הכל פעילות בישראל	247,596	4,059	5,057	256,712	851	830
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור – מסחרי						
בינוי ונדל"ן	6,175	40	123	6,338	–	33
מסחרי אחר	17,840	241	124	18,205	–	53
סך-הכל מסחרי	24,015	281	247	24,543	–	86
אנשים פרטיים	2,468	20	32	2,520	6	34
סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל	26,483	301	279	27,063	6	120
בנקים בחו"ל	24,186	–	–	24,186	–	–
ממשלות חו"ל	1,751	–	–	1,751	–	–
סך-הכל פעילות בחו"ל	52,420	301	279	53,000	6	120
סך-הכל ציבור	273,215	4,360	5,336	282,911	857	950
סך-הכל בנקים	24,237	–	–	24,237	–	–
סך-הכל ממשלות	2,564	–	–	2,564	–	–
סך-הכל	300,016	4,360	5,336	309,712	857	950

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** לעניין זה, "חובות לא פגומים" לרבות חובות לא בעייתיים.

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסוימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתי ראה ביאור 30.ב.2.ג. להלן.

(3) מסווגים כחובות בעייתיים (למעט הלוואות לדיור בפיגור עד 3 חודשים) שאינם פגומים, צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של כ-105 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 132 מיליוני ש"ח) סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים.

(5) כולל יתרת הלוואות לדיור שהוסדרה במסגרת הסדר עם הלווה בסך של כ-39 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 42 מיליוני ש"ח).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

איכות האשראי – מצב פיגור החובות

מצב הפיגור מנוטר באופן שוטף ומהווה אחת האינדיקציות המרכזיות לאיכות אשראי. קביעת מצב הפיגור מבוצעת לפי ימי הפיגור בפועל כאשר חוב מועבר לטיפול כחוב לא מבצע (לא צובר הכנסות ריבית) לאחר 90 ימי פיגור או כל חוב שאורגן מחדש כחוב בעייתי והוחזר לצבור ריבית, כאשר הוא מפגר במשך 30 ימי פיגור ביחס לתנאי החוב החדשים. לגבי חובות המוערכים על בסיס קבוצתי, מצב הפיגור משפיע על סיווג החוב (סיווג החוב חמור יותר ככל שמעמיק הפיגור) ולרוב לאחר 150 ימי פיגור הבנק מבצע מחיקה חשבונאית של חוב. לגבי הלוואות לדיור למעט הלוואות ללא תשלום רבעוני או חודשי, הבנק קובע הפרשה לפי שיטת עומק הפיגור.

ויתורים וארגון מחדש של חוב בעייתי

במדיניות הויתורים הבנק מביא בחשבון מגוון שיקולים על מנת למקסם את ההחזר לבנק: ניהול מערכת היחסים עם הלקוח ומקסום הזדמנויות, מניעת default, עיקולים, היבטים ציבוריים וכדומה.

ויתורים ניתנים רק במקרים בהם הלקוח הציג רצון טוב לפרוע את ההלוואות וצפוי כי יעמוד בהתחייבויותיו.

במקרים בהם, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של חייב, הבנק מעניק לחייב ויתור אשר בתנאים אחרים הוא לא היה שוקל להעניק החוב יוגדר כארגון מחדש של חוב בעייתי.

ארגון מחדש של חוב בעייתי יכול שיהיה שינוי בתנאי החוב שגורם להפחתה או לדחייה של תשלומים במזומן שנדרשים מהחייב בעתיד הקרוב, הפחתה בשיעור הריבית או בהפחתה של תשלומים על חשבון הקרן, איחוד חובות וכו'.

הבנק יכול להסכים לקבל במזומן נכסים או זכות בהון עצמי של החייב כפירעון של החוב למרות שהשווי המתקבל נמוך מסכום החוב מאחר והבנק מגיע למסקנה שהאמור ימקסם את החזר ההשקעה שלו.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית

	31 בדצמבר 2016				
	יתרת[1] חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית[2]	יתרת הפרשה פרטנית[2]	יתרת[1] חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית[2]	סך-הכל יתרת[1] חובות פגומים	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
פעילות לווים בישראל					
ציבור – מסחרי					
בינוי ונדל"ן – בינוי	**276**	**100**	**100**	**376**	**3,405**
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	**306**	**15**	**60**	**366**	**1,698**
שירותים פיננסיים	**89**	**–**	**89**	**178**	**853**
מסחרי – אחר	**1,467**	**565**	**641**	**2,108**	**5,727**
סך-הכל מסחרי	**2,138**	**680**	**890**	**3,028**	**11,683**
אנשים פרטיים – אחר	**385**	**115**	**329**	**714**	**1,335**
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	**2,523**	**795**	**1,219**	**3,742**	**13,018**
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור – מסחרי					
בינוי ונדל"ן	**20**	**2**	**33**	**53**	**170**
מסחרי אחר	**129**	**67**	**19**	**148**	**414**
סך-הכל מסחרי	**149**	**69**	**52**	**201**	**584**
אנשים פרטיים	**31**	**30**	**1**	**32**	**35**
סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל	**180**	**99**	**53**	**233**	**619**
סך-הכל ציבור*	**2,703**	**894**	**1,272**	**3,975**	**13,637**
* מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי המזומנים	**1,964**	**748**	**677**	**2,641**	**–**
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	**1,014**	**236**	**934**	**1,948**	**–**

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) יתרת חוב רשומה.

(2) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות** (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

א. חובות פגומים והפרשה פרטנית (המשך)

	31 בדצמבר 2015				
	יתרת[1] חובות פגומים בגינם קיימת הפרשה פרטנית[2]	יתרת הפרשה פרטנית[2]	יתרת[1] חובות פגומים בגינם לא קיימת הפרשה פרטנית[2]	סך-הכל יתרת[1] חובות פגומים	יתרת קרן חוזית של חובות פגומים
פעילות לווים בישראל					
ציבור – מסחרי					
בינוי ונדל"ן - בינוי	375	103	58	433	3,615
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	279	22	211	490	1,946
שירותים פיננסיים	293	37	159	452	1,337
מסחרי - אחר	2,043	780	975	3,018	6,562
סך-הכל מסחרי	2,990	942	1,403	4,393	13,460
אנשים פרטיים - אחר	390	82	274	664	1,215
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	3,380	1,024	1,677	5,057	14,675
פעילות לווים בחו"ל					
ציבור – מסחרי					
בינוי ונדל"ן	83	2	40	123	364
מסחרי אחר	112	41	12	124	328
סך-הכל מסחרי	195	43	52	247	692
אנשים פרטיים	31	29	1	32	35
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	226	72	53	279	727
סך-הכל ציבור*	3,606	1,096	1,730	5,336	15,402
* מזה:					
נמדד לפי ערך נוכחי של תזרימי המזומנים	2,741	904	997	3,738	-
חובות בארגון מחדש של חובות בעייתיים	1,365	308	1,072	2,437	-

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) יתרת חוב רשומה.

(2) הפרשה פרטנית להפסדי אשראי.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית

	2016		
	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו***[1]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן
פעילות לווים בישראל			
ציבור – מסחרי			
בינוי ונדל"ן – בינוי	**386**	**6**	**5**
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	**417**	**11**	**11**
שירותים פיננסיים	**290**	**6**	**6**
מסחרי – אחר	**2,683**	**20**	**14**
סך-הכל מסחרי	**3,776**	**43**	**36**
אנשים פרטיים – אחר	**687**	**43**	**18**
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	**4,463**	**86**	**54**
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור – מסחרי			
בינוי ונדל"ן	**81**	**–**	**–**
מסחרי – אחר	**122**	**–**	**–**
סך-הכל מסחרי	**203**	**–**	**–**
אנשים פרטיים	**32**	**–**	**–**
סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל	**235**	**–**	**–**
סך-הכל ציבור	**4,698**	**86**	**54**

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

*** הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

(1) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 345 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (2015: 430 מיליוני ש"ח, 2014: 466 מיליוני ש"ח).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ב. יתרה ממוצעת והכנסות ריבית (המשך)

	2015			2014		
	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו***[1]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן	יתרה** ממוצעת של חובות פגומים	הכנסות ריבית שנרשמו***[1]	מזה: נרשמו על בסיס מזומן
פעילות לווים בישראל						
ציבור – מסחרי						
בינוי ונדל"ן – בינוי	574	5	4	745	23	18
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	523	6	5	708	24	21
שירותים פיננסיים	589	4	4	702	8	7
מסחרי – אחר	3,329	38	32	3,613	69	59
סך-הכל מסחרי	5,015	53	45	5,768	124	105
אנשים פרטיים – אחר	640	36	15	661	41	18
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	5,655	89	60	6,429	165	123
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור – מסחרי						
בינוי ונדל"ן	154	2	2	279	6	4
מסחרי – אחר	172	2	2	212	3	2
סך-הכל מסחרי	326	4	4	491	9	6
אנשים פרטיים	44	2	2	46	4	3
סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל	370	6	6	537	13	9
סך-הכל ציבור	6,025	95	66	6,966	178	132

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** יתרת חוב רשומה ממוצעת של חובות פגומים בתקופת הדיווח.

*** הכנסות ריבית שנרשמו בתקופת הדיווח, בגין היתרה הממוצעת של החובות הפגומים, בפרק הזמן בו החובות סווגו כפגומים.

(1) אילו החובות הפגומים היו צוברים ריבית לפי התנאים המקוריים היו נרשמות הכנסות ריבית בסך 345 מיליוני ש"ח לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (2015: 430 מיליוני ש"ח, 2014: 466 מיליוני ש"ח).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש

	31 בדצמבר 2016			
	יתרת חוב רשומה			
	שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר[1] בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	צובר[1] לא בפיגור	סך-הכל[2]
פעילות לווים בישראל				
ציבור – מסחרי				
בינוי ונדל"ן – בינוי	**88**	**–**	**24**	**112**
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	**191**	**–**	**46**	**237**
שירותים פיננסיים	**23**	**–**	**2**	**25**
מסחרי – אחר	**847**	**–**	**91**	**938**
סך-הכל מסחרי	**1,149**	**–**	**163**	**1,312**
אנשים פרטיים – אחר	**309**	**–**	**305**	**614**
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	**1,458**	**–**	**468**	**1,926**
פעילות לווים בחו"ל				
ציבורי – מסחרי				
מסחרי אחר	**5**	**16**	**–**	**21**
אנשים פרטיים	**1**	**–**	**–**	**1**
סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל	**6**	**16**	**–**	**22**
סך-הכל ציבור	**1,464**	**16**	**468**	**1,948**

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) צובר הכנסות ריבית.

(2) נכלל בחובות פגומים.

התחייבויות למתן אשראי נוסף לחייבים שלגביהם בוצע ארגון מחדש של חוב בעייתי במסגרתו בוצעו שינויים בתנאי האשראי הסתכמו ליום 31 בדצמבר 2016 בסך של כ-32 מיליוני ש"ח (ליום 31 בדצמבר 2015: 132 מיליוני ש"ח).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

	31 בדצמבר 2015			
	יתרת חוב רשומה			
	שאינו צובר הכנסות ריבית	צובר[1] בפיגור של 30 ימים ועד 89 ימים	צובר[1] לא בפיגור	סך-הכל[2]
פעילות לווים בישראל				
ציבור – מסחרי				
בינוי ונדל"ן - בינוי	138	-	19	157
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	304	-	13	317
שירותים פיננסיים	38	-	1	39
מסחרי - אחר	1,137	-	116	1,253
סך-הכל מסחרי	1,617	-	149	1,766
אנשים פרטיים - אחר	338	-	244	582
סך-הכל ציבור - פעילות בישראל	1,955	-	393	2,348
פעילות לווים בחו"ל				
ציבורי – מסחרי				
בינוי ונדל"ן	67	-	-	67
מסחרי אחר	-	19	-	19
סך-הכל מסחרי	67	19	-	86
אנשים פרטיים	1	1	1	3
סך-הכל ציבור - פעילות בחו"ל	68	20	1	89
סך-הכל ציבור	2,023	20	394	2,437

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

(1) צובר הכנסות ריבית.

(2) נכלל בחובות פגומים.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

	ארגונים מחדש שבוצעו		
	בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
פעילות לווים בישראל			
ציבור – מסחרי			
בינוי ונדל"ן – בינוי	**199**	**135**	**97**
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	**19**	**2**	**2**
שירותים פיננסיים	**10**	**1**	**1**
מסחרי – אחר	**843**	**201**	**175**
סך-הכל מסחרי	**1,071**	**339**	**275**
אנשים פרטיים – אחר	**8,309**	**474**	**444**
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	**9,380**	**813**	**719**
פעילות לווים בחו"ל			
ציבור – מסחרי			
בינוי ונדל"ן	**1**	**–**	**–**
מסחרי – אחר	**1**	**8**	**7**
אנשים פרטיים	**30**	**2**	**1**
סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל	**32**	**10**	**8**
סך-הכל ציבור	**9,412**	**823**	**727**

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

	ארגונים מחדש שבוצעו			ארגונים מחדש שבוצעו		
	בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014		
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה לפני ארגון מחדש	יתרת חוב רשומה לאחר ארגון מחדש
פעילות לווים בישראל						
ציבור – מסחרי						
בינוי ונדל"ן – בינוי	127	45	38	88	260	251
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	25	38	37	22	71	68
שירותים פיננסיים	15	17	16	5	24	24
מסחרי – אחר	737	539	487	603	609	570
סך-הכל מסחרי	904	639	578	718	964	913
אנשים פרטיים – אחר	8,152	434	401	6,964	310	282
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	9,056	1,073	979	7,682	1,274	1,195
פעילות לווים בחו"ל						
ציבור – מסחרי						
מסחרי – אחר	2	19	19	1	1	1
אנשים פרטיים	27	2	1	101	4	4
סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל	29	21	20	102	5	5
סך-הכל ציבור	9,085	1,094	999	7,784	1,279	1,200

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

	ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו**	
	בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016	
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה
פעילות לווים בישראל		
ציבור – מסחרי		
בינוי ונדל"ן – בינוי	**79**	**41**
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	**9**	**–**
שירותים פיננסיים	**8**	**–**
מסחרי – אחר	**364**	**33**
סך-הכל מסחרי	**460**	**74**
אנשים פרטיים – אחר	**3,331**	**70**
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	**3,791**	**144**
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור – מסחרי		
אנשים פרטיים	**12**	**1**
סך-הכל ציבור	**3,803**	**145**

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

	ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו**	
	בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015	
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה
פעילות לווים בישראל		
ציבור – מסחרי		
בינוי ונדל"ן – בינוי	42	5
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	10	1
שירותים פיננסיים	3	–
מסחרי – אחר	268	30
סך-הכל מסחרי	323	36
אנשים פרטיים – אחר	3,114	73
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	3,437	109
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור – מסחרי		
בינוי ונדל"ן	1	–
אנשים פרטיים	9	–
סך-הכל ציבור – פעילות בחו"ל	10	–
סך-הכל ציבור	3,447	109

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות* (המשך)

2. מידע נוסף על חובות פגומים (המשך)

ג. חובות בעייתיים בארגון מחדש (המשך)

	ארגונים מחדש שבוצעו וכשלו**	
	בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014	
	מספר חוזים	יתרת חוב רשומה
פעילות לווים בישראל		
ציבור – מסחרי		
בינוי ונדל"ן – בינוי	45	11
בינוי ונדל"ן – פעילויות בנדל"ן	5	16
שירותים פיננסיים	2	–
מסחרי – אחר	283	41
סך-הכל מסחרי	335	68
אנשים פרטיים – אחר	3,160	87
סך-הכל ציבור – פעילות בישראל	3,495	155
פעילות לווים בחו"ל		
ציבור – מסחרי		
אנשים פרטיים	8	–
סך-הכל ציבור	3,503	155

* אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

** חובות שהפכו בשנת הדיווח לחובות בפיגור של 30 ימים או יותר, אשר אורגנו מחדש בארגון מחדש של חוב בעייתי במהלך 12 החודשים שקדמו למועד שבו הם הפכו לחובות בפיגור.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. חובות** (המשך)

3. מידע נוסף על הלוואות לדיור – אנשים פרטיים

יתרות לסוף שנה לפי שיעור המימון (LTV)*, סוג ההחזר וסוג הריבית

		31 בדצמבר 2016			
		יתרת הלוואות לדיור – אנשים פרטיים			סיכון אשראי חוץ-מאזני
		סך-הכל	מזה: בולט ובלון	מזה: ריבית משתנה	
שיעבוד ראשון: שיעור המימון	עד 60%	**38,083**	**2,044**	**23,939**	**703**
	מעל 60%	**22,981**	**504**	**16,273**	**277**
שיעבוד משני או ללא שיעבוד		**678**	**38**	**391**	**1,129**
סך-הכל		**61,742**	**2,586**	**40,603**	**2,109**

		31 בדצמבר 2015			
		יתרת הלוואות לדיור – אנשים פרטיים			סיכון אשראי חוץ-מאזני
		סך-הכל	מזה: בולט ובלון	מזה: ריבית משתנה	
שיעבוד ראשון: שיעור המימון	עד 60%	36,287	2,362	22,924	669
	מעל 60%	24,251	843	17,413	431
שיעבוד משני או ללא שיעבוד		582	51	398	1,510
סך-הכל		61,120	3,256	40,735	2,610

* היחס בין המסגרת המאושרת בעת העמדת המסגרת לבין שווי הנכס, כפי שאושר על-ידי הבנק בעת העמדת המסגרת.

** אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף נכסים אחרים).

איכות אשראי – יחס ה-LTV

יחס ה-LTV מהווה אינדיקציה נוספת של הבנק לאיכות אשראי. יחס ה-LTV – מהווה יחס בין סכום ההלוואה לבין השווי המוערך של הנכס הממומן כפי שאושר על-ידי הבנק בעת העמדת המסגרת. יחס ה-LTV מחושב בעת אישור האשראי למעט החריגים המפורטים להלן:

1. העמדת אשראי נוסף בביטחון אותו נכס.
2. קבלת הלוואה מתאגיד אחר, תוך ביצוע שיעבוד משותף פרי-פסו בגין הנכס.
3. גרירת משכנתא.
4. חלק ממסגרת האשראי לא נוצל.
5. פירעון מוקדם מהותי (10 אחוז ומעלה).

ביאור 30.ב.3 מציג יתרות חוב בגין הלוואות לדיור תוך פילוח לפי טווח יחסי LTV ודרגות שיעבוד.

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. יתרות אשראי לציבור[1] וסיכון אשראי חוץ-מאזני[1][2] לפי גודל האשראי של לווה

	31 בדצמבר 2016		
	מספר לווים[3]	אשראי*[1]	סיכון אשראי חוץ-מאזני[1][2]
אשראי ללווה באלפי ש"ח			
עד 10	**1,925,915**	**2,738**	**3,029**
מ-10 עד 20	**589,021**	**3,461**	**4,969**
מ-20 עד 40	**462,931**	**6,275**	**6,937**
מ-40 עד 80	**292,807**	**10,353**	**6,101**
מ-80 עד 150	**174,690**	**14,611**	**4,688**
מ-150 עד 300	**113,967**	**19,325**	**4,543**
מ-300 עד 600	**68,198**	**25,418**	**3,879**
מ-600 עד 1,200	**52,832**	**40,109**	**4,386**
מ-1,200 עד 2,000	**13,614**	**17,870**	**2,439**
מ-2,000 עד 4,000	**5,316**	**11,833**	**2,321**
מ-4,000 עד 8,000	**2,067**	**8,817**	**2,712**
מ-8,000 עד 20,000	**1,499**	**12,971**	**5,838**
מ-20,000 עד 40,000	**836**	**14,653**	**8,393**
מ-40,000 עד 200,000	**971**	**47,373**	**34,282**
מ-200,000 עד 400,000	**126**	**17,055**	**16,334**
מ-400,000 עד 800,000	**63**	**20,152**	**15,133**
מ-800,000 עד 1,200,000	**7**	**4,428**	**2,311**
מ-1,200,000 עד 1,600,000	**7**	**4,038**	**5,817**
מ-1,600,000 עד 2,000,000	**1**	**927**	**717**
מ-2,000,000 עד 3,200,000	**1**	**673**	**1,968**
מעל-3,200,000	**2**	**2,937**	**3,947**
סך-הכל	**3,704,871**	**286,017**	**140,744**

* אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך של 276,084, 4,907 ו-5,026 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(1) אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-10,759 מיליוני ש"ח).

(3) מספר הלווים מחושב לפי אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני גם יחד.

הערה:

הנתונים של אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני (להלן: "האשראי") במדרגות האשראי עד 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום הנתונים בכל מדרגת אשראי של כל חברה מאוחדת (איחוד על בסיס שכבות), ואילו הנתונים של האשראי מעל 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום האשראי של כל לווה בכלל קבוצת הבנק, וסיווגו במדרגת האשראי בהתאם (איחוד ספציפי).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. יתרות אשראי לציבור[1] וסיכון אשראי חוץ-מאזני[1][2] לפי גודל האשראי של לווה (המשך)

	31 בדצמבר 2015		
	מספר לווים[3]	אשראי*[1]	סיכון אשראי חוץ-מאזני[1][2]
אשראי ללווה באלפי ש"ח			
עד 10	1,766,706	2,742	2,757
מ-10 עד 20	571,691	3,334	4,931
מ-20 עד 40	468,879	6,022	7,358
מ-40 עד 80	298,286	9,772	7,087
מ-80 עד 150	182,714	13,384	6,625
מ-150 עד 300	120,872	18,180	7,225
מ-300 עד 600	71,471	25,367	5,363
מ-600 עד 1,200	52,088	38,045	5,444
מ-1,200 עד 2,000	13,272	17,071	2,799
מ-2,000 עד 4,000	5,541	12,323	2,615
מ-4,000 עד 8,000	2,173	9,152	3,010
מ-8,000 עד 20,000	1,524	13,201	6,040
מ-20,000 עד 40,000	847	15,154	8,259
מ-40,000 עד 200,000	1,030	49,616	36,987
מ-200,000 עד 400,000	134	20,099	16,315
מ-400,000 עד 800,000	71	20,377	19,044
מ-800,000 עד 1,200,000	19	11,670	6,389
מ-1,200,000 עד 1,600,000	4	3,017	2,905
מ-1,600,000 עד 2,000,000	4	3,193	3,887
מ-2,000,000 עד 3,200,000	1	1,848	421
מעל-3,200,000	2	1,979	6,973
סך-הכל	3,557,329	295,546	162,434

* אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב של הציבור, נכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים כנגד הציבור בסך של 282,911, 6,631 ו-6,004 מיליוני ש"ח בהתאמה.

(1) אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

(2) סיכון אשראי במכשירים פיננסים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה (לא כולל מסגרות לא מנוצלות של כרטיסי אשראי באחריות בנקים אחרים בסך של כ-11,700 מיליוני ש"ח).

(3) מספר הלווים מחושב לפי אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני גם יחד.

הערה:

הנתונים של אשראי וסיכון אשראי חוץ-מאזני (להלן: "האשראי") במדרגות האשראי עד 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום הנתונים בכל מדרגת אשראי של כל חברה מאוחדת (איחוד על בסיס שכבות), ואילו הנתונים של האשראי מעל 8,000 אלפי ש"ח, כולל מספר הלווים, חושבו על-ידי סיכום האשראי של כל לווה בכלל קבוצת הבנק, וסיווגו במדרגת האשראי בהתאם (איחוד ספציפי).

ביאור 30 סיכון אשראי, אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי (המשך)

במיליוני ש"ח

ד. מידע בדבר מכירות של חובות

הטבלה להלן מפרטת תמורה ששולמה או שהתקבלה עבור רכישות או מכירות של הלוואות**:

	31 בדצמבר 2016			
	מסחרי	לדיור	אחר	סך-הכל
הלוואות שנרכשו[1]	**974**	**–**	**–**	**974**
הלוואות שנמכרו[2]	**3,403**	**921**	**7**	**4,331**

	31 בדצמבר 2015			
	מסחרי	לדיור	אחר	סך-הכל
הלוואות שנרכשו[1]	*897	–	–	*897
הלוואות שנמכרו[2]	493	–	6	499

* הוצג מחדש.

** למידע נוסף לגבי עסקות מכירת הלוואות ראה ביאור 26.ב.(4) לעיל.

(1) מזה סך של 970 מיליוני ש"ח נובע מפעילות נכיונות. (ליום 31.12.2015: 897 מיליוני ש"ח).

(2) מזה סך של 2,043 מיליון ש"ח נובע ממכירת תיקי סינדיקציה בסניף ניו-יורק.

ה. מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים

	31 בדצמבר			
	2016	2015	**2016**	2015
	יתרות החוזים*		יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	
יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה –				
עסקות בהן היתרה מייצגת סיכון אשראי:				
(א) אשראי תעודות	**861**	1,074	**5**	7
(ב) ערבויות להבטחת אשראי	**6,009**	6,359	**52**	36
(ג) ערבויות לרוכשי דירות	**22,854**	18,900	**79**	77
(ד) ערבויות והתחייבויות אחרות**	**23,588**	23,171	**206**	175
(ה) מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק	**24,628**	32,721	**43**	54
(ו) מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות בנקים אחרים	**10,759**	11,700	**–**	–
(ז) מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו	**35,540**	41,613	**111**	115
(ח) התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן***	**25,734**	31,944	**97**	99
(ט) התחייבויות להוצאת ערבויות	**19,570**	23,392	**84**	106

* יתרות החוזים או הסכומים הנקובים שלהם לסוף השנה, לפני השפעת הפרשה להפסדי אשראי.

** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 289 מיליוני ש"ח (בשנת 2015: 505 מיליוני ש"ח).

*** כולל התחייבויות למתן אשראי שניתנו ללקוחות במסגרת "אישור עקרוני ושמירת שיעור הריבית" להוראות ניהול בנקאי תקין 451, נהלים למתן הלוואות לדיור.

ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2016						
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ[1]			פריטים לא-כספיים*	סך-הכל
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר		
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	52,818	6	20,351	1,544	5,659	–	80,378
ניירות-ערך	47,602	541	19,171	805	1,074	2,256	71,449
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	375	–	–	–	–	–	375
אשראי לציבור, נטו[2]	193,308	45,684	23,978	4,759	3,573	655	271,957
אשראי לממשלות	123	–	1,371	1,010	57	–	2,561
השקעות בחברות כלולות	41	–	–	–	–	112	153
בניינים וציוד	–	–	–	–	–	3,363	3,363
נכסים בגין מכשירים נגזרים[3]	6,287	638	3,992	173	457	369	11,916
נכסים אחרים	4,005	230	187	30	155	1,346	5,953
סך-כל הנכסים	304,559	47,099	69,050	8,321	10,975	8,101	448,105
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	225,482	11,813	81,357	14,599	4,595	656	338,502
פיקדונות מבנקים	1,844	182	1,771	553	27	–	4,377
פיקדונות הממשלה	126	10	193	16	–	–	345
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	–	–	384	81	19	–	484
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	5,280	26,963	1,208	15	94	–	33,560
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[3]	6,898	988	3,835	171	326	369	12,587
התחייבויות אחרות	20,657	482	1,479	94	260	1,053	24,025
סך-כל ההתחייבויות	260,287	40,438	90,227	15,529	5,321	2,078	413,880
עודף נכסים (התחייבויות)	44,272	6,661	(21,177)	(7,208)	5,654	6,023	34,225
השפעת מכשירים נגזרים מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	1,602	–	15	–	(1,617)	–	–
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(23,431)	(626)	20,654	7,007	(3,604)	–	–
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	1,088	–	(487)	305	(906)	–	–
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	(178)	–	219	(57)	16	–	–
סך-הכל כללי	23,353	6,035	(776)	47	(457)	6,023	34,225
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	2,143	–	(2,414)	160	111	–	–
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(1,287)	–	2,132	(583)	(262)	–	–

* לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי ההצמדה.

(3) הבנק מיישם את הוראות FAS 157 בדבר מדידת שווי הוגן. יתרות הנכסים וההתחייבויות, המוצגות בביאור זה, הינן נטו לאחר ייחוס ההשפעות הנובעות מיישום התקן המסתכמות לסך של (124) מיליוני ש"ח, השפעות אלה הוצגו במגזר הלא-צמוד.

ביאור 31 נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה (המשך)

במיליוני ש"ח

	ליום 31 בדצמבר 2015						
	מטבע ישראלי		מטבע-חוץ[1]			פריטים לא-כספיים**	סך-הכל
	לא-צמוד	צמוד למדד	דולר	אירו	אחר		
נכסים							
מזומנים ופיקדונות בבנקים	40,268	–	19,034	909	4,765	–	64,976
ניירות-ערך	38,187	2,241	17,454	1,069	1,399	2,534	62,884
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	119	–	–	–	–	–	119
אשראי לציבור, נטו[2]	190,286	48,654	27,924	6,541	4,652	440	278,497
אשראי לממשלות	90	–	1,343	935	196	–	2,564
השקעות בחברות כלולות	40	–	–	–	–	103	143
בניינים וציוד	–	–	–	–	–	3,409	3,409
נכסים בגין מכשירים נגזרים[3]	*6,841	677	4,006	255	284	*726	12,789
נכסים אחרים	*4,143	210	76	395	52	*1,381	6,257
סך-כל הנכסים	*279,974	51,782	69,837	10,104	11,348	*8,593	431,638
התחייבויות							
פיקדונות הציבור	210,077	13,451	78,681	13,817	5,261	440	321,727
פיקדונות מבנקים	2,065	191	1,922	555	40	–	4,773
פיקדונות הממשלה	124	32	198	–	–	–	354
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	–	–	–	64	19	–	83
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	6,089	26,436	1,581	32	337	–	34,475
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים[3]	*7,328	966	4,334	225	231	*722	13,806
התחייבויות אחרות	*20,561	315	520	455	116	*1,234	23,201
סך-כל ההתחייבויות	*246,244	41,391	87,236	15,148	6,004	*2,396	398,419
עודף נכסים (התחייבויות)	33,730	10,391	(17,399)	(5,044)	5,344	6,197	33,219
השפעת מכשירים נגזרים מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	1,646	–	11	–	(1,657)	–	–
השפעת מכשירים נגזרים שאינם מגדרים:							
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(16,341)	(2,106)	18,278	4,424	(4,255)	–	–
אופציות בכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	1,171	–	(1,696)	522	3	–	–
אופציות מחוץ לכסף, נטו (במונחי נכס בסיס)	(386)	–	66	182	138	–	–
סך-הכל כללי	19,820	8,285	(740)	84	(427)	6,197	33,219
אופציות בכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	2,240	–	(2,935)	625	70	–	–
אופציות מחוץ לכסף, נטו (ערך נקוב מהוון)	(3,528)	–	1,938	916	674	–	–

* סווג מחדש.

** לרבות מכשירים נגזרים שהבסיס שלהם מתייחס לפריט לא כספי.

(1) כולל צמודי מטבע-חוץ.

(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיס ההצמדה.

(3) הבנק מיישם את הוראות FAS 157 בדבר מדידת שווי הוגן. יתרות הנכסים וההתחייבויות, המוצגות בביאור זה, הינן נטו לאחר ייחוס ההשפעות הנובעות מיישום התקן המסתכמות לסך של (132) מיליוני ש"ח, השפעות אלה הוצגו במגזר הלא-צמוד.

ביאור 32 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון

	31 בדצמבר 2016				
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*				
	עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד שנתיים	מעל 2 עד 3 שנים
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מטבע–חוץ)					
נכסים	**94,699**	**22,800**	**74,460**	**36,765**	**29,286**
התחייבויות	**211,391**	**15,259**	**23,968**	**11,804**	**11,109**
הפרש	**(116,692)**	**7,541**	**50,492**	**24,961**	**18,177**
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	**(14,261)**	**4,163**	**(2,696)**	**639**	**2,940**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**(157)**	**95**	**(90)**	**3**	**196**
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	**(131,110)**	**11,799**	**47,706**	**25,603**	**21,313**
מטבע–חוץ**					
נכסים	**34,462**	**6,026**	**9,815**	**6,707**	**7,269**
התחייבויות	**72,754**	**13,004**	**18,284**	**2,589**	**1,749**
הפרש	**(38,292)**	**(6,978)**	**(8,469)**	**4,118**	**5,520**
מזה: הפרש – בדולר	**(30,560)**	**(7,100)**	**(9,758)**	**2,464**	**4,569**
מזה: הפרש – בגין פעילות חוץ	**5,551**	**(2,203)**	**809**	**2,573**	**3,539**
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	**14,238**	**(4,184)**	**2,740**	**(661)**	**(2,899)**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**157**	**(95)**	**90**	**(3)**	**(196)**
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	**(23,897)**	**(11,257)**	**(5,639)**	**3,454**	**2,425**
סך–הכל ליום 31 בדצמבר 2016					
נכסים***	**129,161**	**28,826**	**84,275**	**43,472**	**36,555**
התחייבויות****	**284,145**	**28,263**	**42,252**	**14,393**	**12,858**
הפרש	**(154,984)**	**563**	**42,023**	**29,079**	**23,697**
*** מזה: אשראי לציבור	**46,489**	**21,212**	**54,784**	**35,042**	**28,352**
**** מזה: פיקדונות הציבור	**267,564**	**20,724**	**33,419**	**5,111**	**3,729**
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	**(23)**	**(21)**	**44**	**(22)**	**41**
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**

* בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.

** לא כולל מט"י צמוד למטבע–חוץ.

(1) נכסים ללא תקופת פירעון כוללים נכסים בסך של 4,655 מיליוני ש"ח, שזמן פירעונם עבר.

(2) כפי שנכללה בביאור מס' 31 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ–מאזניים בגין נגזרים.

(3) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(4) כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 13,648 מיליוני ש"ח שמתוכו סכומי חריגה ממסגרת חח"ד בסך 2,818 מיליוני ש"ח.

במיליוני ש"ח

31 בדצמבר 2016								
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*						יתרה מאזנית[2]		שיעור תשואה חוזי[3] ב-%
מעל 3 עד 4 שנים	מעל 4 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנה	מעל 20 שנה	סך-הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פירעון[1]	סך-הכל	
26,062	15,856	40,829	28,765	7,514	377,036	3,577	355,849	2.8%
10,006	7,403	14,618	1,197	5	306,760	147	300,920	2.5%
16,056	8,453	26,211	27,568	7,509	70,276	3,430	54,929	–
(462)	176	219	142	–	(9,140)	–	(9,533)	–
–	–	1,249	–	–	1,296	–	1,152	–
15,594	8,629	27,679	27,710	7,509	62,432	3,430	46,548	–
7,758	7,201	11,145	1,786	223	92,392	1,175	84,155	2.8%
767	1,163	1,159	410	39	111,918	14	110,882	1.1%
6,991	6,038	9,986	1,376	184	(19,526)	1,161	(26,727)	–
5,849	5,632	9,177	896	184	(18,647)	796	(21,849)	–
3,202	2,134	1,674	159	184	17,622	(10)	16,360	–
521	(126)	(337)	(152)	–	9,140	–	9,533	–
–	–	(1,249)	–	–	(1,296)	–	(1,152)	–
7,512	5,912	8,400	1,224	184	(11,682)	1,161	(18,346)	–
33,820	23,057	51,974	30,551	7,737	469,428	4,752	440,004[4]	2.8%
10,773	8,566	15,777	1,607	44	418,678	161	411,802	2.1%
23,047	14,491	36,197	28,944	7,693	50,750	4,591	28,202	–
23,440	15,348	35,431	29,534	7,514	297,146	4,488	271,302	3.0%
3,188	1,892	3,396	1,482	5	340,510	8	337,846	1.7%
59	50	(118)	(10)	–	–	–	–	–
–	–	–	–	–	–	–	–	–

ביאור 32 נכסים והתחייבויות לפי מטבע ולפי תקופה לפירעון (המשך)

	31 בדצמבר 2015				
	תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*				
	עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 חודשים עד שנה	מעל שנה עד שנתיים	מעל 2 עד 3 שנים
מטבע ישראלי (לרבות צמוד מטבע–חוץ)					
נכסים	80,525	20,871	67,522	43,390	27,796
התחייבויות	196,855	10,556	24,503	12,357	10,217
הפרש	(116,330)	10,315	43,019	31,033	17,579
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(900)	(5,657)	(3,058)	57	363
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	(273)	(85)	(608)	(8)	578
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(117,503)	4,573	39,353	31,082	18,520
מטבע–חוץ**					
נכסים	33,074	5,839	10,753	8,376	7,868
התחייבויות	69,168	13,351	18,268	2,637	1,731
הפרש	(36,094)	(7,512)	(7,515)	5,739	6,137
מזה: הפרש – בדולר	(29,838)	(6,754)	(8,100)	4,751	4,103
מזה: הפרש – בגין פעילות חוץ	2,777	(1,696)	(782)	3,027	4,133
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	877	5,634	3,037	(31)	(401)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	273	85	608	8	(578)
הפרש לאחר השפעת מכשירים נגזרים	(34,944)	(1,793)	(3,870)	5,716	5,158
סך–הכל ליום 31 בדצמבר 2015					
נכסים***	113,599	26,710	78,275	51,766	35,664
התחייבויות****	266,023	23,907	42,771	14,994	11,948
הפרש	(152,424)	2,803	35,504	36,772	23,716
*** מזה: אשראי לציבור	47,553	23,048	54,918	38,282	29,612
**** מזה: פיקדונות הציבור	253,256	17,958	32,325	5,833	3,705
מכשירים נגזרים (למעט אופציות)	(23)	(23)	(21)	26	(38)
אופציות (במונחי נכס הבסיס)	–	–	–	–	–

* בביאור זה מוצגים תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים בגין סעיפי הנכסים וההתחייבויות לפי מטבעות, בהתאם לתקופות הנותרות למועד הפירעון החוזי של כל תזרים. הנתונים מוצגים בניכוי ההשפעה של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי.

** לא כולל מט"י צמוד למטבע-חוץ.

(1) נכסים ללא תקופת פירעון כוללים נכסים בסך של 3,591 מיליוני ש"ח, שזמן פירעונם עבר.

(2) כפי שנכללה בביאור מס' 31 "נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה", לרבות סכומים חוץ-מאזניים בגין נגזרים.

(3) שיעור תשואה חוזי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים העתידיים החוזיים הצפויים המוצגים בביאור זה בגין פריט כספי אל היתרה המאזנית שלו.

(4) כולל אשראי בתנאי חח"ד בסך 16,149 מיליוני ש"ח שמתוכו סכומי חריגה ממסגרת חח"ד בסך 2,487 מיליוני ש"ח.

במיליוני ש"ח

31 בדצמבר 2015								
תזרימי מזומנים עתידיים חוזיים צפויים*						יתרה מאזנית[2]		שיעור תשואה חוזי[3] ב-%
מעל 3 עד 4 שנים	מעל 4 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנה	מעל 20 שנה	סך-הכל תזרימי מזומנים	ללא תקופת פירעון[1]	סך-הכל	
21,394	20,353	39,203	27,285	6,411	354,750	5,931	334,557	2.7%
9,890	8,943	14,645	2,381	726	291,073	133	289,904	2.6%
11,504	11,410	24,558	24,904	5,685	63,677	5,798	44,653	–
2,300	(270)	57	433	–	(6,675)	–	(6,942)	–
444	–	1,409	–	–	1,457	–	1,236	–
14,248	11,140	26,024	25,337	5,685	58,459	5,798	38,947	–
7,246	7,026	12,048	2,414	235	94,879	1,262	90,026	2.9%
1,315	787	1,663	581	56	109,557	61	107,657	1.5%
5,931	6,239	10,385	1,833	179	(14,678)	1,201	(17,631)	–
4,896	5,151	9,453	983	181	(15,174)	1,173	(18,329)	–
3,613	3,881	1,759	759	208	17,679	(10)	15,944	–
(2,243)	339	(97)	(440)	–	6,675	–	6,942	–
(444)	–	(1,409)	–	–	(1,457)	–	(1,236)	–
3,244	6,578	8,879	1,393	179	(9,460)	1,201	(11,925)	–
28,640	27,379	51,251	29,699	6,646	449,629	7,193	424,583[4]	2.7%
11,205	9,730	16,308	2,962	782	400,630	194	397,561	2.6%
17,435	17,649	34,943	26,737	5,864	48,999	6,999	27,022	–
21,177	18,487	34,209	28,292	6,438	302,016	3,594	278,057	2.8%
2,874	2,203	4,020	1,462	29	323,665	–	321,287	1.9%
57	69	(40)	(7)	–	–	–	–	–
–	–	–	–	–	–	–	–	–

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

הביאור כולל מידע בדבר הערכת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים.

לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט "מחיר שוק" מכיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך, השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי המהוון בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי. אומדן של השווי ההוגן באמצעות הערכת תזרים המזומנים העתידי וקביעת שיעור ריבית הניכיון היא סובייקטיבית. לכן, עבור רוב המכשירים הפיננסיים, הערכת השווי ההוגן המצורפת אינה בהכרח אינדיקציה לשווי מימוש של המכשיר הפיננסי ביום הדיווח. הערכת השווי ההוגן נערכה לפי שיעורי הריבית התקפים למועד הדיווח ואינה לוקחת בחשבון את התנודתיות של שיעורי הריבית. תחת הנחת שיעורי ריבית אחרים יתקבלו ערכי שווי הוגן שיכול שיהיו שונים באופן מהותי. בעיקר הדברים אמורים לגבי המכשירים הפיננסיים בריבית קבועה או שאינם נושאים ריבית. בנוסף, בקביעת ערכי השווי ההוגן לא הובאו בחשבון העמלות שיתקבלו או ישולמו אגב הפעילות העסקית וכן אינם כוללים את השפעת הזכויות שאינן מקנות שליטה ואת השפעת המס. יותר מכך, הפער בין היתרה במאזן לבין יתרות השווי ההוגן ייתכן ולא ימומש מכיוון שברוב המקרים הבנק עשוי להחזיק את המכשיר הפיננסי עד לפירעון. בשל כל אלו, יש להדגיש כי אין בנתונים הכלולים בביאור זה כדי להצביע על שווי התאגיד הבנקאי כעסק חי. כמו-כן, בשל הקשת הרחבה של טכניקות הערכה והאומדנים האפשריים ליישום במהלך ביצוע הערכת השווי ההוגן, יש להיזהר בעת עריכת השוואות ערכי שווי הוגן בין בנקים שונים.

השיטות וההנחות העיקריות לצורך אומדן השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים

פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב ומלוות שאינם נסחרים ואשראי לממשלה – שיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעורי ריבית שבהם הבנק ביצע עסקות דומות במועד הדיווח;

ניירות-ערך סחירים – לפי שווי שוק בשוק העיקרי.

אשראי לציבור – השווי ההוגן של יתרת האשראי לציבור נאמד לפי שיטת הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים מנוכים בשיעור ניכיון מתאים. יתרת האשראי פולחה לקטגוריות הומוגניות. בכל קטגוריה חושב התזרים של התקבולים העתידיים (קרן וריבית). תקבולים אלה הוונו בשיעור ריבית המשקף את רמת הסיכון הגלומה באשראי באותה קטגוריה.

בדרך כלל שיעור ריבית זה נקבע לפי שיעור ריבית לפיו נעשות בבנק עסקות דומות במועד הדיווח.

השווי ההוגן של חובות פגומים חושב תוך שימוש בשיעורי ריבית ניכיון המשקפים את סיכון האשראי הגבוה הגלום בהם. בכל מקרה, שיעורי ניכיון אלה לא פחתו משיעור הריבית הגבוה ביותר המשמש את הבנק בעסקותיו במועד הדיווח.

תזרימי המזומנים העתידיים עבור חובות פגומים וחובות אחרים חושבו לאחר ניכוי השפעות של מחיקות חשבונאיות ושל הפרשות להפסדי אשראי בגין החובות.

גידול של 1% בשיעורי ריבית הניכיון של חובות פגומים מקטין את שווים ההוגן בסכום של 13 מיליוני ש"ח.

מחיקות חשבונאיות והפרשות להפסדי אשראי יוחסו לתקופות שבהן מוין אותו חוב, מקום בו ניתן לעשות זאת (לדוגמה, כאשר חושבה הפרשה על בסיס פרטני לפי ערך נוכחי של תזרים מזומנים). בהעדר נתונים אלה מחיקות חשבונאית ויתרת ההפרשות מיוחסים באופן יחסי ליתרת האשראי לפי תקופות לפירעון בסוף התקופה.

בחישוב השווי ההוגן נכללו הנחות פירעון מוקדם בגין אשראי לדיור בהתאם להערכת הבנק בהתבסס על בחינת הנתונים ההיסטוריים של פירעונות מוקדמים ביחס לפרמטרים המסבירים פירעונות אלו. השפעת הנחות אלו על השווי ההוגן הינה הגדלת השווי ההוגן ב-265 מיליוני ש"ח.

פיקדונות, אגרות-חוב וכתבי התחייבות – בשיטת היוון תזרימי מזומנים עתידיים לפי שיעור ריבית בו התאגיד מגייס פיקדונות דומים, או בהנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות דומים (אם מחיר מצוטט בשוק פעיל אינו זמין), על-ידי הבנק, ביום הדיווח. לגבי אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים אשר נסחרים כנכס בשוק פעיל, השווי ההוגן מבוסס על מחירי שוק מצוטטים או על ציטוטי סוחרים עבור התחייבות זהה הנסחרת כנכס בשוק פעיל.

השאלות בין לקוחות – מוצגים כאשראי ופיקדונות ונמדדים לפי ערכם בבורסה של ניירות הערך המושאלים.

מכשירים נגזרים – מכשירים פיננסיים נגזרים שיש להם שוק פעיל הוערכו לפי שווי שוק שנקבע בשוק העיקרי.

מכשירים פיננסיים נגזרים שאינם נסחרים בשוק פעיל הוערכו לפי מודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת והלוקחים בחשבון את הסיכונים הגלומים במכשיר הפיננסי.

מדידת השווי ההוגן של מכשירים נגזרים מתחשבת בין היתר בסיכון האשראי הגלום בעסקות אלו.

אומדן השווי ההוגן של נכסים בגין מכשירים נגזרים, משקף גם את סיכון האשראי של הצד הנגדי, ואומדן השווי ההוגן של התחייבויות בגין מכשירים נגזרים משקף גם את סיכון האשראי של הבנק.

נכסים והתחייבויות אשר מדידת השווי ההוגן בגינם מתבססת על נתוני רמה 3 – פריטים ששווים ההוגן נקבע על סמך מחיר אינדיקטיבי מגורם בלתי תלוי, מחיר אינדיקטיבי של צד נגדי לעסקה, מודלים להערכה אשר חלק מהנתונים המשמעותיים בהם אינם נצפים וכן פריטים ששווים ההוגן נקבע על סמך מחשבונים פנימיים או לשכות שירות אשר חלק מהנתונים בהם אינם נצפים.

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	יתרה במאזן	שווי הוגן[1]			סך-הכל
		רמה 1	רמה 2	רמה 3	
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**80,378**	**2,744**	**–**	**77,622**	**80,366**
ניירות-ערך*	**71,449**	**52,814**	**17,177**	**1,459**	**71,450**
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**375**	**–**	**–**	**375**	**375**
אשראי לציבור, נטו***	**271,957**	**3,691**	**–**	**268,036**	**271,727**
אשראי לממשלות	**2,561**	**–**	**–**	**2,571**	**2,571**
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**11,916**	**391**	**8,932**	**2,593**	**11,916**
נכסים פיננסיים אחרים	**1,561**	**709**	**–**	**853**	**1,562**
סך-כל הנכסים הפיננסיים	**440,197****	**60,349**	**26,109**	**353,509**	**439,967**
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור***	**338,502**	**3,884**	**–**	**335,808**	**339,692**
פיקדונות מבנקים	**4,377**	**–**	**–**	**4,394**	**4,394**
פיקדונות הממשלה	**345**	**–**	**–**	**362**	**362**
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**484**	**–**	**–**	**484**	**484**
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**33,560**	**30,280**	**2,107**	**2,714**	**35,101**
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,587**	**391**	**11,825**	**371**	**12,587**
התחייבויות פיננסיות אחרות	**17,504**	**709**	**–**	**16,789**	**17,498**
סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות	**407,359****	**35,264**	**13,932**	**360,922**	**410,118**

* כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 889 מיליוני ש"ח. לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות-ערך ראה ביאור 12.

** מזה: נכסים והתחייבויות בסך של 89,214 מיליוני ש"ח ובסך של 17,201 מיליוני ש"ח, בהתאמה, אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה סעיפים ב-ו.

*** מזה נכללו ביתרת אשראי לציבור וביתרת פיקדונות הציבור סכומים של 7 מיליוני ש"ח ו-21 מיליוני ש"ח (בהתאמה) בגין מכשירים נגזרים משובצים.

(1) רמה 1 – מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
רמה 2 – מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
רמה 3 – מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסים (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2015				
	יתרה במאזן	שווי הוגן[1]			סך-הכל
		רמה 1	רמה 2	רמה 3	
נכסים פיננסיים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	64,976	2,619	–	62,370	64,989
ניירות-ערך*	62,884	45,832	15,844	1,214	62,890
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	119	–	–	119	119
אשראי לציבור, נטו***	278,497	2,876	–	276,695	279,571
אשראי לממשלות	2,564	–	–	2,571	2,571
נכסים בגין מכשירים נגזרים	12,789	823	8,822	3,144	12,789
נכסים פיננסיים אחרים	2,011	1,189	–	825	2,014
סך-כל הנכסים הפיננסיים	**423,840	53,339	24,666	346,938	424,943
התחייבויות פיננסיות					
פיקדונות הציבור***	321,727	2,876	–	320,243	323,119
פיקדונות מבנקים	4,773	–	–	4,824	4,824
פיקדונות הממשלה	354	–	–	397	397
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	83	–	–	83	83
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	34,475	30,470	2,114	3,882	36,466
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	13,806	820	12,624	362	13,806
התחייבויות פיננסיות אחרות	17,734	1,220	–	16,473	17,693
סך-כל ההתחייבויות הפיננסיות	**392,952	35,386	14,738	346,264	396,388

* כולל מניות ואופציות שלא מתקיים לגביהן שווי הוגן זמין, המוצגות לפי עלות, בסך של 643 מיליוני ש"ח. לפירוט נוסף על יתרה במאזן ושווי הוגן של ניירות-ערך ראה ביאור 12.

** מזה: נכסים והתחייבויות בסך של 81,302 מיליוני ש"ח ובסך של 17,916 מיליוני ש"ח, בהתאמה, אשר יתרתם במאזן זהה לשווי הוגן (מכשירים המוצגים במאזן לפי שווי הוגן). למידע נוסף על מכשירים שנמדדו בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה ועל בסיס שאינו חוזר ונשנה ראה סעיפים ב-ו.

*** מזה נכללו ביתרת אשראי לציבור וביתרת פיקדונות הציבור סכומים של 8 מיליוני ש"ח ו-14 מיליוני ש"ח (בהתאמה) בגין מכשירים נגזרים משובצים.

(1) רמה 1 – מדידות שווי הוגן המשתמשות במחירים מצוטטים בשוק פעיל.
רמה 2 – מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים נצפים משמעותיים אחרים.
רמה 3 – מדידות שווי הוגן המשתמשות בנתונים לא נצפים משמעותיים.

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה

	ליום 31 בדצמבר 2016			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	
נכסים				
ניירות-ערך זמינים למכירה				
אגרות-חוב ממשלתיות - ממשלת ישראל	38,903	3,521	–	42,424
אגרות-חוב ממשלתיות - ממשלות זרות	1,030	7,142	–	8,172
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים בישראל	164	–	–	164
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	1,203	4,380	156	5,739
אגרות-חוב של אחרים בישראל	298	615	–	913
אגרות-חוב של אחרים זרים	1,335	1,519	–	2,854
מניות סחירות	1,313	–	–	1,313
ניירות-ערך למסחר				
אגרות-חוב ממשלתיות - ממשלת ישראל	8,420	–	–	8,420
אגרות-חוב ממשלתיות - ממשלות זרות	84	–	–	84
אגרות-חוב של אחרים בישראל	3	–	–	3
אגרות-חוב של אחרים זרים	7	–	–	7
מניות סחירות	54	–	–	54
סך-הכל ניירות-ערך הנמדדים בשווי הוגן	52,814	17,177	156	70,147
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
חוזי שקל-מדד	–	392	78	470
חוזי ריבית אחרים	–	6,196	876	7,072
חוזי מטבע-חוץ	23	2,091	1,594	3,708
חוזי מניות	368	233	37	638
חוזי סחורות ואחרים	–	20	8	28
נכסים בגין נגזרים משובצים	–	–	7	7
אשראי בגין השאלות בין לקוחות	3,691	–	–	3,691
נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף	709	–	–	709
סך-כל הנכסים	57,605	26,109	2,756	86,470
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
חוזי שקל-מדד	–	522	–	522
חוזי ריבית אחרים	–	7,208	287	7,495
חוזי מטבע-חוץ	23	3,848	71	3,942
חוזי מניות	368	225	12	605
חוזי סחורות ואחרים	–	22	1	23
התחייבויות בגין נגזרים משובצים	–	(2)	23	21
פיקדונות בגין השאלות בין לקוחות	3,691	–	–	3,691
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף	709	–	–	709
התחייבויות בגין השאלת ניירות-ערך	193	–	–	193
סך-כל ההתחייבויות	4,984	11,823	394	17,201

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2015			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	
נכסים				
ניירות-ערך זמינים למכירה				
אגרות-חוב ממשלתיות - ממשלת ישראל	32,330	5,021	-	37,351
אגרות-חוב ממשלתיות - ממשלות זרות	1,252	4,363	-	5,615
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים בישראל	134	95	-	229
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	1,198	3,332	151	4,681
אגרות-חוב של אחרים בישראל	1,130	915	-	2,045
אגרות-חוב של אחרים זרים	1,470	2,118	-	3,588
מניות סחירות	1,843	-	-	1,843
ניירות-ערך למסחר				
אגרות-חוב ממשלתיות - ממשלת ישראל	6,291	-	-	6,291
אגרות-חוב ממשלתיות - ממשלות זרות	7	-	-	7
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	56	-	-	56
אגרות-חוב של אחרים בישראל	3	-	-	3
אגרות-חוב של אחרים זרים	70	-	-	70
מניות סחירות	48	-	-	48
סך-הכל ניירות-ערך הנמדדים בשווי הוגן	45,832	15,844	151	61,827
נכסים בגין מכשירים נגזרים				
חוזי שקל-מדד	-	355	115	470
חוזי ריבית אחרים	-	6,492	1,282	7,774
חוזי מטבע-חוץ	98	1,876	1,591	3,565
חוזי מניות	725	56	101	882
חוזי סחורות ואחרים	-	43	55	98
נכסים בגין נגזרים משובצים	-	-	8	8
אשראי בגין השאלות בין לקוחות	2,876	-	-	2,876
נכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף	1,189	-	-	1,189
סך-כל הנכסים	50,720	24,666	3,303	78,689

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה (המשך)

	ליום 31 בדצמבר 2015			
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)	
התחייבויות				
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים				
חוזי שקל-מדד	-	596	-	596
חוזי ריבית אחרים	-	8,102	278	8,380
חוזי מטבע-חוץ	98	3,708	68	3,874
חוזי מניות	722	126	13	861
חוזי סחורות ואחרים	-	92	3	95
התחייבויות בגין נגזרים משובצים	-	4	10	14
פיקדונות בגין השאלות בין לקוחות	2,876	-	-	2,876
התחייבויות בגין פעילות בשוק המעו"ף	1,189	-	-	1,189
התחייבויות בגין השאלת ניירות-ערך	31	-	-	31
סך-כל ההתחייבויות	4,916	12,628	372	17,916

ג. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה

	ליום 31 בדצמבר 2016				
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן	סך-הכל הרווח (הפסד) בגין השינויים בשווי בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)		
נכסים שנמדדים לפי שווי הוגן שלא על בסיס חוזר ונשנה					
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	**-**	**-**	**1,334**	**1,334**	**(331)**
השקעות במניות	**-**	**-**	**19**	**19**	**(9)**[1]
סך-הכל	**-**	**-**	**1,353**	**1,353**	**(340)**

	ליום 31 בדצמבר 2015				
	מדידות שווי הוגן המשתמשות ב-			סך-הכל שווי הוגן	סך-הכל הרווח (הפסד) בגין השינויים בשווי בתקופה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015
	מחירים מצוטטים בשוק פעיל (רמה 1)	נתונים נצפים משמעותיים אחרים (רמה 2)	נתונים לא נצפים משמעותיים (רמה 3)		
נכסים שנמדדים לפי שווי הוגן שלא על בסיס חוזר ונשנה					
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	-	-	1,598	1,598	(122)
השקעות במניות	-	-	11	11	(7)[1]
סך-הכל	-	-	1,609	1,609	(129)

(1) הפסדים שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסים (המשך)

במיליוני ש"ח

ד. שינויים בפריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה שנכללו ברמה 3

	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2015	רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד[1][3]	רווחים (הפסדים) שנכללו בהון[2]	רכישות	סילוקים	העברות אל רמה 3	העברות מתוך רמה 3	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2016	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2016
נכסים									
ניירות-ערך זמינים למכירה									
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	**151**	**–**	**5**	**–**	**–**	**–**	**–**	**156**	**5**[1][2]
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו									
חוזי שקל-מדד	**115**	**(1)**	**–**	**–**	**(31)**	**–**	**(5)**	**78**	**5**[3]
חוזי ריבית אחרים	**1,004**	**76**	**–**	**85**	**(500)**	**63**	**(139)**	**589**	**61**[1][3]
חוזי מטבע-חוץ	**1,523**	**644**	**–**	**299**	**(916)**	**2**	**(29)**	**1,523**	**598**[3]
חוזי מניות	**88**	**1**	**–**	**17**	**(81)**	**–**	**–**	**25**	**1**[3]
חוזי סחורות ואחרים	**52**	**(11)**	**–**	**6**	**(40)**	**–**	**–**	**7**	**2**[3]
נגזרים משובצים	**(2)**	**(17)**	**–**	**(3)**	**6**	**–**	**–**	**(16)**	**(18)**[3]
סך-הכל	**2,931**	**692**	**5**	**404**	**(1,562)**	**65**	**(173)**	**2,362**	**654**

	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2014	רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד[1][3]	רווחים (הפסדים) שנכללו בהון[2]	רכישות	סילוקים	העברות אל רמה 3	העברות מתוך רמה 3	שווי הוגן ליום 31 בדצמבר 2015	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו בגין מכשירים המוחזקים ליום 31 בדצמבר 2015
נכסים									
ניירות-ערך זמינים למכירה									
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	–	–	1	150	–	–	–	151	1[1][2]
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו									
חוזי שקל-מדד	135	49	–	–	(74)	5	–	115	38[3]
חוזי ריבית אחרים	627	87	–	220	(214)	79	205	1,004	251[1][3]
חוזי מטבע-חוץ	2,335	235	–	319	(1,715)	46	303	1,523	385[3]
חוזי מניות	22	65	–	7	(6)	–	–	88	65[3]
חוזי סחורות ואחרים	19	29	–	25	(21)	–	–	52	26[3]
נגזרים משובצים	(34)	34	–	2	(4)	–	–	(2)	33[3]
סך-הכל	3,104	499	1	723	(2,034)	130	508	2,931	799

(1) רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות ריבית.
(2) רווחים (הפסדים) שנכללו בהון בסעיף התאמות בגין הצגת ניירות-ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן.
(3) רווחים (הפסדים) שנכללו בדוח רווח והפסד בסעיף הכנסות מימון שאינן מריבית.

ה. במהלך התקופה לא היו מעברים של פריטים הנמדדים לפי שווי הוגן בין רמה 1 לרמה 2.

ו. במהלך התקופה לא היו מעברים של פריטים הנמדדים לפי שווי הוגן ממדידה ברמה 3 למדידה ברמה 2, למעט העברות הנובעות מסיכון צד נגדי לעסקה. בהתאם למדיניות התאגיד הבנקאי, ההעברות בין הרמות מוכרות כמתרחשות בסוף תקופת הדיווח.

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסים (המשך)

ז. מידע נוסף בדבר נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה המשמשים במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו לרמה 3

	31 בדצמבר 2016			
	שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (ממוצע משוקלל)
	במיליוני ש"ח			
1. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה				
נכסים				
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	**156**	ציטוט מצד נגדי לעסקה		
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו				
חוזי שקל-מדד	**78**	מודל תמחור נגזרי מטבע וריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	1.78%-3.01% (2.36%)
חוזי ריבית אחרים	**774**	מודל תמחור נגזרי ריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	0.46%-5.86% (4.65%)
חוזי מטבע-חוץ	**1,522**	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה	0.46%-5.86% (2.44%)
חוזי מניות	**–**	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה	
חוזי מניות[1]	**2**	מודל תמחור אופציות	סטיית תקן	23.00%-44.17% (29.81%)
			תשואת דיבידנד	6.00%-6.00% (6.00%)
			ריבית שקלית לא-צמודה	0.85%-0.85% (0.85%)
חוזי סחורות ואחרים	**7**	מודל תמחור נגזרי מטבע	סיכון צד נגדי לעסקה	3.06%-5.86% (5.85%)
נגזרים משובצים[2]	**7**	מודל תמחור אופציות	ריבית שקלית לא-צמודה	0.94%-8.04% (3.51%)
2. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה				
השקעה במניות לא סחירות	**19**	הערכת שווי		
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	**1,334**	נכסים סחירים - שווי שוק בניכוי מקדם ביטחון מתאים		
		נכסים לא סחירים - היוון תזרימי מזומנים בניכוי מקדם ביטחון מתאים		

ניתוח רגישות לגבי מדידות שווי הוגן המסווגות ברמה 3:

(1) עלייה (ירידה) בשיעור סטיית התקן תביא למדידת שווי הוגן גבוהה (נמוכה) משמעותית. מנגד, עלייה (ירידה) בשיעור תשואת הדיבידנד או בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

(2) עלייה (ירידה) בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

ביאור 33 יתרות ואומדני שווי הוגן של מכשירים פיננסים (המשך)

ז. מידע נוסף בדבר נתונים לא נצפים משמעותיים וטכניקות הערכה המשמשים במדידת שווי הוגן של פריטים שסווגו לרמה 3 (המשך)

	31 בדצמבר 2015			
	שווי הוגן	טכניקת הערכה	נתונים לא נצפים	טווח (ממוצע משוקלל)
	במיליוני ש"ח			
1. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס חוזר ונשנה				
נכסים				
אגרות-חוב של מוסדות פיננסיים זרים	151	ציטוט מצד נגדי לעסקה		
יתרות בגין מכשירים נגזרים, נטו				
חוזי שקל-מדד	115	מודל תמחור נגזרי מטבע וריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	1.74%-5.71% (2.45%)
חוזי ריבית אחרים	1,005	מודל תמחור נגזרי ריבית	סיכון צד נגדי לעסקה	0.65%-5.71% (3.66%)
חוזי מטבע-חוץ	1,522	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה	0.65%-5.71% (2.56%)
חוזי מניות	76	מודל תמחור אופציות	סיכון צד נגדי לעסקה	1.83%-5.71% (2.10%)
חוזי מניות[1]	1	מודל תמחור אופציות	סטיית תקן	22.30%-68.50% (39.22%)
			תשואת דיבידנד	6.00%-6.00% (6.00%)
			ריבית שקלית לא-צמודה	1.25%-1.25% (1.25%)
חוזי סחורות ואחרים	52	מודל תמחור נגזרי מטבע	סיכון צד נגדי לעסקה	2.37%-5.71% (3.68%)
נגזרים משובצים[2]	8	מודל תמחור אופציות	ריבית שקלית לא-צמודה	1.26%-6.48% (2.94%)
2. פריטים הנמדדים בשווי הוגן על בסיס שאינו חוזר ונשנה				
השקעה במניות לא סחירות	11	הערכת שווי		
אשראי פגום שגבייתו מותנית בביטחון	1,598	נכסים סחירים - שווי שוק בניכוי מקדם ביטחון מתאים		
		נכסים לא סחירים - היוון תזרימי מזומנים בניכוי מקדם ביטחון מתאים		

ניתוח רגישות לגבי מדידות שווי הוגן המסווגות ברמה 3:

(1) עלייה (ירידה) בשיעור סטיית התקן תביא למדידת שווי הוגן גבוהה (נמוכה) משמעותית. מנגד, עלייה (ירידה) בשיעור תשואת הדיבידנד או בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

(2) עלייה (ירידה) בשיעור הריבית להיוון תביא למדידת שווי הוגן נמוכה (גבוהה) משמעותית.

ביאור 34 בעלי-עניין וצדדים קשורים

במיליוני ש"ח

חברות אם, בעל שליטה וחברות בנות

עסקות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים דומים לתנאי העסקות עם גופים שאינם קשורים בבנק. ההכנסות או ההוצאות הקשורות בעסקות אלה כלולות בסעיפים המתאימים בדוח רווח והפסד.

א. יתרות במאזן

	31 בדצמבר 2016							
	בעלי-עניין							
	מחזיקי מניות							
	בעלי שליטה		אחרים		נושאי משרה*		אחרים	
	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**
נכסים								
ניירות-ערך	–	–	389	491	–	–	–	264
אשראי לציבור	–	–	18	109	9	25	(1)4,469	(1)7,033
הפרשה להפסדי אשראי	–	–	–	–	–	–	(38)	(66)
אשראי לציבור, נטו	–	–	18	109	9	25	4,431	6,967
נכסים אחרים	–	–	2	2	–	–	102	374
התחייבויות								
פיקדונות הציבור	20	21	156	341	65	71	11,509	18,041
אגרות-חוב וכתבי התחייבויות נדחים	–	–	–	–	–	–	30	62
התחייבויות אחרות	–	–	212	215	82	88	850	1,360
מניות (כלול בהון)	6,831	6,890	1,790	1,921	34	35	–	–
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים* **	–	–	288	298	9	(2)20	(1)3,427	(1)4,607

* בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.

** על בסיס היתרה בסוף כל חודש.

*** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(1) כולל באשראי לציבור סך של 595 מיליוני ש"ח ובסיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים סך של 171 מיליוני ש"ח (היתרה הגבוהה במהלך שנת 2016: 641 מיליוני ש"ח ו-180 מיליוני ש"ח בהתאמה), בגין מי שהיה בעל עניין בעת שנעשו העסקות וחדל מלהיות בעל עניין.

(2) היתרה הגבוהה במהלך שנת 2016: 0 מיליוני ש"ח בסיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים, בגין מי שהיה בעל עניין בעת שנעשו העסקות וחדל מלהיות בעל עניין.

ביאור 34 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות במאזן (המשך)

	31 בדצמבר 2016							
	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו							
	חברות-בת שלא אוחדו		אחרים		חברות כלולות		אחרים	
	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*
נכסים								
ניירות-ערך	–	–	–	–	–	–	228	228
אשראי לציבור	45	49	–	–	79	102	–	84
הפרשה להפסדי אשראי	–	–	–	–	(1)	(1)	–	–
אשראי לציבור, נטו	45	49	–	–	78	101	–	84
השקעות בחברות כלולות[1]	–	–	–	–	153	153	–	–
נכסים אחרים	–	–	–	–	–	2	–	1
התחייבויות								
פיקדונות הציבור	2	3	–	–	109	142	20	65
התחייבויות אחרות	–	–	–	–	16	42	–	–
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים**	4	4	–	–	62	73	254	348

* על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
(1) פירוט של סעיף זה כלול גם בביאור 15.

ביאור 34 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות במאזן (המשך)

	31 בדצמבר 2015							
	בעלי-עניין							
	מחזיקי מניות							
	בעלי שליטה		אחרים[3]		נושאי משרה*		אחרים	
	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה**
נכסים								
ניירות-ערך	–	–	193	254	–	–	264	264
אשראי לציבור	–	–	109	109	14	17	7,033[1]	7,158[1]
הפרשה להפסדי אשראי	–	–	–	–	–	–	(66)	(66)
אשראי לציבור, נטו	–	–	109	109	14	17	6,967	7,092
נכסים אחרים	–	–	2	2	–	–	167	388
התחייבויות								
פיקדונות הציבור	20	21	199	1,081	54	75	14,070	15,420
אגרות-חוב וכתבי התחייבויות נדחים	–	–	–	–	–	–	62	92
התחייבויות אחרות	–	–	161	161	88	88	1,360	1,361
מניות (כלול בהון)	6,648	6,856	1,847	2,089	35	35	–	–
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים* **	–	–	147	233	9	12[2]	4,607[1]	5,650[1]

* בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור.

** על בסיס היתרה בסוף כל חודש.

*** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

(1) כולל באשראי לציבור סך של 642 מיליוני ש"ח ובסיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים סך של 173 מיליוני ש"ח (היתרה הגבוהה במהלך שנת 2015: 690 מיליוני ש"ח ו-186 מיליוני ש"ח בהתאמה), בגין מי שהיה בעל עניין בעת שנעשו העסקות וחדל מלהיות בעל עניין.

(2) היתרה הגבוהה במהלך שנת 2015: 0 מיליוני ש"ח בסיכון אשראי בגין מכשירים פיננסיים, בגין מי שהיה בעל עניין בעת שנעשו העסקות וחדל מלהיות בעל עניין.

(3) ליום 31 בדצמבר 2015 ולשנה שהסתיימה באותו תאריך, כלולות לראשונה יתרות ועסקות של בעל עניין אשר מחזיק במניות הבנק בשיעור הגבוה מ-5% באמצעות קופות-גמל, קרנות נאמנות ותעודות סל בניהול אותו צד קשור.

ביאור 34 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

א. יתרות במאזן (המשך)

	31 בדצמבר 2015							
	צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו							
	חברות-בת שלא אוחדו		אחרים		חברות כלולות		אחרים	
	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*	יתרה לסוף שנה	היתרה הגבוהה במשך השנה*
נכסים								
ניירות-ערך	–	–	–	–	–	–	87	87
אשראי לציבור	2	4	–	–	82	82	84	84
הפרשה להפסדי אשראי	–	–	–	–	(1)	(1)	(1)	(1)
אשראי לציבור, נטו	2	4	–	–	81	81	83	83
השקעות בחברות כלולות[1]	–	2	–	–	143	143	–	–
נכסים אחרים	–	–	–	–	2	3	1	1
התחייבויות								
פיקדונות הציבור	2	3	–	–	142	142	46	46
התחייבויות אחרות	–	–	–	–	41	43	–	–
סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים**	–	–	–	–	73	143	218	218

* על בסיס היתרה בסוף כל חודש.
** כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
(1) פירוט של סעיף זה כלול גם בביאור 15.

ביאור 34 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. הכנסות והוצאות בדוח רווח והפסד

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016						
	בעלי-עניין				צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו		סך-הכל
	מחזיקי מניות בעלי שליטה	מחזיקי מניות אחרים	נושאי משרה**	אחרים	חברות-בת שלא אוחדו	חברות כלולות	אחרים***
הכנסות ריבית נטו*	–	14	–	186	1	2	– 203
הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי	–	–	–	28	–	–	(1) 27
הכנסות שאינן מריבית	–	9	–	24	–	1	98 132
מזה: דמי ניהול ושירותים	–	–	–	5	–	–	– 5
הוצאות תפעוליות ואחרות	–	(19)	(103)[1]	(26)	–	(10)	– (158)
מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 17	–	–	(89)	–	–	–	– (89)
הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 14	–	–	(14)	–	–	–	– (14)
סך-הכל	–	4	(103)	212	1	(7)	97 204

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
	בעלי-עניין				צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו		סך-הכל
	מחזיקי מניות בעלי שליטה	מחזיקי מניות אחרים	נושאי משרה**	אחרים	חברות-בת שלא אוחדו	חברות כלולות	אחרים***
הכנסות ריבית נטו*	–	1	–	207	–	10	1 219
הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי	–	1	–	(24)	–	1	(1) (23)
הכנסות שאינן מריבית	1	(6)	–	25	–	1	121 142
מזה: דמי ניהול ושירותים	–	–	–	2	–	–	– 2
הוצאות תפעוליות ואחרות	1	(36)****	(89)[2]	(29)****	–	(13)	– (166)
מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 16	–	–	(78)	–	–	–	– (78)
הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 14	1	–	(11)	–	–	–	– (10)
סך-הכל	2	(40)	(89)	179	–	(1)	121 172

* פירוט בסעיף ג' להלן.

** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.

*** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותיו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.

**** סווג מחדש.

(1) הטבות עובד לזמן קצר 39 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 44 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 6 מיליון ש"ח.

(2) הטבות עובד לזמן קצר 56 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 8 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 14 מיליון ש"ח.

ביאור 34 בעלי-עניין וצדדים קשורים (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. הכנסות והוצאות בדוח רווח והפסד (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014						
	בעלי-עניין				צדדים קשורים המוחזקים על-ידי הבנק וחברות מאוחדות שלו		סך-הכל
	מחזיקי מניות בעלי שליטה	מחזיקי מניות אחרים	נושאי משרה**	אחרים	חברות-בת שלא אוחדו	חברות כלולות	אחרים***	
הכנסות ריבית נטו*	-	–	–	21	–	10	–	31
הכנסות (הוצאות) בגין הפסדי אשראי	–	–	–	(2)	–	6	–	4
הכנסות שאינן מריבית	–	–	–	8	–	2	–	10
הוצאות תפעוליות ואחרות	–	–	(92)[1]	(6)	–	(13)	–	(111)
מזה: בעל עניין המועסק בתאגיד או מטעמו: 16	–	–	(80)	–	–	–	–	(80)
הטבות לדירקטורים שאינם מועסקים בתאגיד או מטעמו - מספר מקבלי הטבה 14	–	–	(12)	–	–	–	–	(12)
סך-הכל	–	–	(92)	21	–	5	–	(66)

* פירוט בסעיף ג' להלן.
** בהתאם לסעיף 80 ד (3) בהוראות הדיווח לציבור, לרבות מי שפרש במהלך השנה.
*** צדדים העומדים בהגדרת צד קשור שלא נכללו בעמודות אחרות וצד שפעילותיו של הבנק והחברות המאוחדות שלו תלויות בהיקף משמעותי בעסקיו.
(1) הטבות עובד לזמן קצר 49 מיליון ש"ח, הטבות לאחר סיום העסקה 0 מיליון ש"ח, הטבות בגין פיטורין 0 מיליון ש"ח, הטבות אחרות לזמן ארוך 14 מיליון ש"ח, תשלום מבוסס מניות 15 מיליון ש"ח.

ג. הכנסות ריבית, נטו בעסקות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים

	2016	2015	2014
הכנסות (הוצאות)			
בגין נכסים			
מאשראי לציבור	**211**	238	31
מניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**–**	–	–
מאגרות-חוב	**13**	9	–
מנכסים אחרים	**–**	3	3
בגין התחייבויות			
על פיקדונות הציבור	**(18)**	(26)	(3)
על אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(3)**	(5)	–
אחר	**–**	–	–
סך-הכל	**203**	219	31

ד. מידע בדבר תנאי העסקות והיתרות עם צדדים קשורים ובעלי-עניין

עסקות ויתרות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים נעשו כולן במהלך העסקים הרגיל ובתנאים הדומים לתנאי העסקות עם גופים שאינם קשורים לבנק. הריבית המחויבת והריבית המשולמת בגין יתרות עם בעלי-עניין וצדדים קשורים הינן בשיעורים הרגילים בעסקות במהלך העסקים הרגיל עם צדדים שאינם קשורים לבנק.

ה. עסקה עם צד קשור

במהלך השנים 2013 ו-2014 רכש הבנק מניות של קבוצת דלק בע"מ, שהיווה צד קשור בשיעור של כ-1% מהון אותה חברה, בסך כולל של 160 מיליון ש"ח. שווי המניות ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם לסך של 93 מיליון ש"ח, במהלך תקופת ההחזקה בוצעה הפרשה לירידת-ערך. ביום 9 בפברואר 2017 חדלה קבוצת דלק בע"מ מלהיות צד קשור לבנק.

ביאור 35 תמצית דוחות של הבנק

במיליוני ש"ח

א. תמצית דוח רווח והפסד

	2016	2015	2014
הכנסות ריבית	**9,695**	9,291	10,038
הוצאות ריבית	**(1,945)**	(1,842)	(2,775)
הכנסות ריבית, נטו	**7,750**	7,449	7,263
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**184**	455	346
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**7,566**	6,994	6,917
הכנסות שאינן מריבית			
הכנסות מימון שאינן מריבית	**1,052**	995	635
עמלות	**3,310**	3,343	3,281
הכנסות אחרות	**91**	101	91
סך-כל ההכנסות שאינן מריבית	**4,453**	4,439	4,007
הוצאות תפעוליות ואחרות			
משכורות והוצאות נלוות	**4,101**	4,202	4,637
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,343**	1,343	1,323
הוצאות אחרות	**1,890**	1,353	1,416
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**7,334**	6,898	7,376
רווח לפני מסים	**4,685**	4,535	3,548
הפרשה למסים על הרווח	**2,120**	1,855	1,485
רווח לאחר מסים	**2,565**	2,680	2,063
חלקו של הבנק ברווחים של חברות מוחזקות לאחר מסים	**63**	402	650
רווח נקי:			
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**2,628**	3,082	2,713

ביאור 35 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

במיליוני ש"ח

ב. תמצית מאזן

	31 בדצמבר	
	2016	2015
נכסים		
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**75,182**	61,088
ניירות-ערך	**63,258**	52,602
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**375**	119
אשראי לציבור	**253,059**	256,600
הפרשה להפסדי אשראי	**(3,904)**	(4,210)
אשראי לציבור, נטו	**249,155**	252,390
אשראי לממשלות	**2,504**	2,368
השקעות בחברות מוחזקות	**17,018**	16,595
בניינים וציוד	**2,841**	2,876
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**11,631**	12,568
נכסים אחרים	**5,145**	5,467
סך-כל הנכסים	**427,109**	406,073
התחייבויות והון		
פיקדונות הציבור	**349,819**	327,074
פיקדונות מבנקים	**4,058**	4,506
פיקדונות הממשלה	**345**	354
כתבי התחייבות נדחים	**17,407**	19,630
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,438**	13,585
התחייבויות אחרות	**8,995**	7,892
סך-כל ההתחייבויות	**393,062**	373,041
הון	**34,047**	33,032
סך-כל ההתחייבויות וההון	**427,109**	406,073

ביאור 35 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. תמצית דוח על תזרימי מזומנים

	2016	2015	2014
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) שוטפת			
רווח נקי לשנה	**2,628**	3,082	2,713
התאמות הדרושות כדי להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת			
חלקו של הבנק ברווחים של חברות מוחזקות	**(63)**	(402)	(650)
פחת על בניינים וציוד	**527**	524	507
הפחתות	**24**	21	17
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**184**	455	346
רווח ממימוש של ניירות-ערך זמינים למכירה ומוחזקים לפדיון	**(384)**	(382)	(297)
רווח שמומש ושטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן של ניירות-ערך למסחר	**5**	(8)	(29)
רווח ממימוש בניינים וציוד	**(8)**	(5)	(5)
שינוי בהטבה בשל עסקות תשלום מבוסס מניות	**98**	86	112
שינוי בהתחייבויות, נטו, בגין זכויות עובדים	**(159)**	(157)	254
מסים נדחים, נטו	**269**	206	(461)
רווח ממכירות תיקי אשראי	**(93)**	(3)	–
התאמות בגין הפרשי שער	**250**	549	(1,305)
הפרשי צבירה שנכללו בפעולות השקעה ומימון	**818**	148	(1,791)
שינוי נטו בנכסים שוטפים			
פיקדונות בבנקים	**(45)**	724	(2,637)
אשראי לציבור	**(1,162)**	(15,683)	(10,312)
אשראי לממשלות	**(136)**	(507)	(692)
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**(256)**	355	(438)
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**937**	3,179	(5,343)
ניירות-ערך למסחר	**(2,179)**	(3,391)	(1,320)
נכסים אחרים	**457**	1,556	(1,164)
שינוי נטו בהתחייבויות שוטפות			
פיקדונות מבנקים	**(448)**	17	(134)
פיקדונות מהציבור	**22,745**	28,647	20,360
פיקדונות מהממשלה	**(9)**	(101)	(158)
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**(1,072)**	(2,733)	4,513
התחייבויות אחרות	**19**	(1,069)	1,027
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) שוטפת	**22,947**	15,108	3,113

ביאור 35 תמצית דוחות של הבנק (המשך)

במיליוני ש"ח

ג. תמצית דוח על תזרימי מזומנים (המשך)

	2016	2015	2014
תזרימי מזומנים לפעילות השקעה			
רכישת אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**(7)**	(137)	(50)
תמורה מפדיון אגרות-חוב מוחזקות לפדיון	**12**	241	10
רכישת ניירות-ערך זמינים למכירה	**(36,039)**	(24,463)	(28,360)
תמורה ממכירת ניירות-ערך זמינים למכירה	**12,819**	10,760	14,069
תמורה מפדיון ניירות-ערך זמינים למכירה	**14,993**	10,871	20,271
רכישת תיקי אשראי	**(4)**	–	–
תמורה ממכירת תיקי אשראי	**4,324**	493	–
דיבידנדים שהתקבלו מחברות מוחזקות	**67**	52	294
השקעות בחברות מוחזקות	**(566)**	(347)	(105)
תמורה ממימוש חברות מוחזקות ומפירעון שטרי הון	**–**	259	107
רכישת בניינים וציוד	**(500)**	(471)	(460)
תמורה ממימוש בניינים וציוד	**14**	9	13
מזומנים, נטו, לפעילות השקעה	**(4,887)**	(2,733)	5,789
תזרימי מזומנים מפעילות (לפעילות) מימון			
הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(17)**	(15)	(16)
פדיון אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**(3,034)**	(2,702)	(1,018)
הנפקת מניות ואופציות	**5**	4	5
דיבידנד ששולם לבעלי-מניות הבנק	**(685)**	(569)	(448)
רכישה עצמית של מניות	**(27)**	–	(85)
מזומנים, נטו, מפעילות (לפעילות) מימון	**(3,758)**	(3,282)	(1,562)
גידול (קיטון) במזומנים	**14,302**	9,093	7,340
יתרת מזומנים לתחילת השנה	**57,937**	49,393	40,748
השפעת תנועות בשער החליפין על יתרות מזומנים	**(250)**	(549)	1,305
יתרת מזומנים לסוף השנה	**71,989**	57,937	49,393
ריבית ומסים ששולמו ו/או התקבלו			
ריבית שהתקבלה	**12,256**	11,017	12,725
ריבית ששולמה	**(2,650)**	(2,228)	(3,970)
דיבידנדים שהתקבלו	**2**	1	2
מסים על הכנסה ששולמו	**(1,791)**	(1,708)	(2,465)
מסים על הכנסה שהתקבלו	**11**	134	485

ביאור 36 יוזמות רגולטוריות

בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעיקר עניינן, הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל, ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום.

הוראות שיושמו בשנת 2016

- תיקון לחוק הבנקאות (רישוי סגירת סניפים) המחייב לקבל את אישור בנק ישראל 30 יום מראש לפני סגירת סניף של תאגיד בנקאי. לאור החוק פרסם בנק ישראל את ניהול בנקאי תקין 400.
- תיקון לכללי הבנקאות (שירות ללקוח, עמלות) הקובע כי תאגיד בנקאי יצרף לקוחות קשישים ונכים למסלול העמלות הבסיסי.
- תיקון לצו איסור הלבנת הון לחברי הבורסה שאינם בנקים (חש"בים) אשר מאפשר הסרת מגבלת גיוס אגרות-חוב בידי ספקי אשראי חוץ בנקאיים (חוק נאוי) – הצעת החוק לתיקון חוק הבנקאות אושרה בחודש נובמבר 2015. על-פי החוק, שר האוצר רשאי לאשר לתאגיד שאינו בנקאי, להנפיק לציבור תעודות התחייבות בהיקף של עד 2.5 מיליארד ש"ח על מנת לתת אשראי קמעונאי.

הוועדה להגברת תחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים ("ועדת שטרום")

בחודש יוני 2015 מינו שר האוצר ונגידת בנק ישראל ועדה להגברת תחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים הניתנים למשקי בית ולעסקים שאינם גדולים (ועדת שטרום). הוועדה פרסמה דוח ביניים ביום 14 לדצמבר 2015. הדוח הסופי פורסם ביום 2 באוגוסט 2016 ועל בסיסו נכתבה הצעת חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל. הצעת החוק אושרה בקריאה שנייה ושלישית ביום 23 ינואר 2017.

עיקר הוראות החוק:

- חברות כרטיסי האשראי יופרדו מן הבנקים הגדולים בלבד, בנקים אלו יוכלו להנפיק כרטיסי אשראי תחת מגבלות חמורות. המגבלה העיקרית מחייבת את הבנקים הגדולים לצמצם ללקוחותיהם ב50% את מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי זאת תוך 4 שנים.
- בנקים נדרשים לתפעל כרטיסי אשראי דרך 2 חברות מתפעלות לפחות, כאשר נתח השוק המרבי של חברה מתפעלת יהיה 52%.
- מוצע לנקוט צעדים לעודד כניסת גופים מוסדיים למכירת אשראי קמעונאי, מתן אפשרות לפיתוח יישומים לשיתוף מידע על-ידי הלקוחות באמצעות Open API, ובניית מנגנונים להעברת מידע של הלקוחות לגופים מחוץ לבנק.
- חיוב הבנקים לאפשר ללקוחות שעבוד שני לטובת מלווה אחר.
- בנק יאלץ למכור את אחזקותיו בשב"א שמעל 10% תוך 4 שנים כאשר זכות ההצבעה בגין מניות אלו תורדם החל משישה חודשים מיום העברת החוק.
- ניתנה סמכות לשר האוצר לחייב בנק לארח על תשתיות המחשב שלו בנקים אחרים ואגודות אשראי זאת תוך 18 חודשים מיום כניסת החוק לתוקף.

בנוסף כלל דוח הוועדה המלצות נוספות שאינן מופיעות בחוק ביניהן

- הקלות לגופים מוסדיים במתן אשראי קמעונאי
- יצירת ביטוח פיקדונות בכל הבנקים
- אסדרת שירותי תשלום על-פי עקרונות PSD 2

הקלות לבנקים חדשים

ביוני 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים "מתווה להקמת בנק חדש בישראל". ובו מדיניות חדשה של הסרת חסמי כניסה לגופים חדשים במערכת הבנקאית. המתווה עוסק במתן רישיון בנקאי לחברות כרטיסי האשראי ובתנאים הנדרשים להקמה מהיסוד של בנק חדש. נקבע כי ההקלות המוצעות לבנקים חדשים לא יכנסו לתוקף עד להקמת מאגר נתוני אשראי, יצירת ביטוח פיקדונות וחקיקת חוק לטיפול בבנק כושל.

רפורמות מרכזיות נוספות

- נחקק תיקון לחוק שירות נתוני אשראי 2002-התשס"ב במסגרתו נקבע כי בנק ישראל יקים וינהל מאגר אשראי ארצי וזאת על-פי המלצות הוועדה לשיפור המערכת לשיתוף נתוני אשראי (ועדת דורפמן). מטרתו של החוק לקדם שיתוף נתוני אשראי ממגוון מקורות המידע הקבועים בחוק, שמירתם במאגר מידע מרכזי ומסירת מידע זה ללשכות אשראי לצורך עיבודם והעברתם, בין השאר, לנותני אשראי. כתוצאה מהחוק לכל אזרח יהיה דירוג אשראי כאשר דירוג זה יימסר לנותן אשראי בעת בקשת אשראי ולאחר הסכמת האזרח. המאגר יוקם עד חודש אוקטובר 2018 כאשר הבנקים נדרשים להתחיל להעביר מידע לצורך אגירתו במאגר החל מחודש יולי 2017.
- נחקק חוק "חובת אזהרה בפרסום ושיווק טלפוני של הלוואה" המחייב תאגיד בנקאי לתת אזהרה ללקוח לפני מתן האשראי בדבר התוצאות של אי פירעון החוב.
- נחקק חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים שמסדיר את הפיקוח על גופים חוץ בנקאיים שאינם גופים מוסדיים, כולל נש"מים ואגודות אשראי. החוק יאפשר הקמת אגודות אשראי ("בנקים חברתיים") עם דרישות הון עצמי מופחתות של 3 מיליון שקל במקום 75 מיליון שקל. נקבע כי גוף שהיקף פעילותו הוא עד 1.5 מיליארד שקל יהיה בפיקוח רשות שוק ההון.
- בנק ישראל פרסם את ניהול בנקאי תקין 450 העוסקת בהליכי גביית חובות ומסדירה את הפעולות שעל הבנק לנקוט כדי להגביר את השקיפות והוגנות בעת גביית חובות מלקוחות. בין היתר ההוראה קובעת את דרכי קביעת ריבית הפיגורים המירבית, אופן הגילוי הנאות ללקוח ודרכי התנהלות הבנק בהליכי הוצאה לפועל. ההוראה תיכנס לתוקף בפברואר 2018.

יוזמות רגולטוריות אלו משפיעות לרעה על הכנסות הבנק ועלולות להשפיע לרעה על עסקי קבוצת הבנק בעתיד. בשלב זה, הבנק בוחן את המשמעויות הכוללות של האמור לעיל על הכנסות הבנק ומשמעויות עסקיות ותפעוליות ארוכות טווח נוספות. השפעות אלו אינן ניתנות לכימות בשלב זה ותלויות, בין היתר בהתנהגות הלקוחות, שינויים רגולטוריים נוספים ופעילות המתחרים.

בנק הפועלים

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

2016

תוכן העניינים

9. ממשל תאגידי **271**
9.1. הדירקטוריון וההנהלה 271
9.2. הביקורת הפנימית 281
9.3. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים 282
9.4. שכר רואי החשבון המבקרים 283
9.5. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה 283
9.6. עסקות עם בעל שליטה 289
10. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם **294**
10.1. תרשים החזקות 294
10.2. השליטה בבנק 294
10.3. רכוש קבוע 294
10.4. הון אנושי 296
10.5. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 298
10.6. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי 317
10.7. דירוג הבנק 318
10.8. פועלים בקהילה – מעורבות חברתית ותרומה לקהילה 318
11. נספחים **321**
11.1. דוח רווח והפסד ומאזן – מידע רב תקופתי 321
11.2. דוח רווח והפסד ומאזן – מידע רב-רבעוני 323
11.3. התפתחויות מהותיות בהכנסות ובהוצאות לפי רבעונים 326
11.4. שיעורי הכנסות והוצאות ריבית 329

רשימת הטבלאות

טבלה 1-9: מספר משרות ממוצע בצוות הביקורת הפנימית 281
טבלה 2-9: שכר רואי החשבון המבקרים 283
טבלה 3-9: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח) 284
טבלה 4-9: פרטים על היתרות של בעלת השליטה בבנק ושל אחרים שלבעלת השליטה עניין אישי בעיסוקיהם עם הבנק (באלפי ש"ח) 292
טבלה 1-10: רכוש קבוע 294
טבלה 2-10: נתונים אודות מצבת כוח אדם בקבוצת הבנק במונחי משרות 297
טבלה 3-10: התפלגות מספר המשרות הממוצעות בקבוצת הבנק על-פי מגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה 297
טבלה 4-10: פירוט עלות למשרת עובד ושכר למשרת עובד בבנק (באלפי ש"ח) 298
טבלה 5-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 299
טבלה 6-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר לקוחות פרטיים 301
טבלה 7-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר עסקים קטנים 302
טבלה 8-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר הלוואות לדיור 304
טבלה 9-10: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר המסחרי 306
טבלה 10-10: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר העסקי 308
טבלה 11-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר הבינלאומי 311
טבלה 12-10: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של קבוצת ישראכרט 314
טבלה 13-10: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר ניהול פיננסי 316
טבלה 14-10: דירוג הבנק 318
טבלה 1-11: דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2012-2016 - מידע רב תקופתי 321
טבלה 2-11: מאזן מאוחד לשנים 2012-2016 - מידע רב תקופתי 322
טבלה 3-11: דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון בשנים 2015-2016 מידע רב-רבעוני 323
טבלה 4-11: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2015-2016 מידע רב-רבעוני 324
טבלה 5-11: הרכב הרווח המימוני, נטו, בחלוקה לרבעונים 326
טבלה 6-11: התפתחות רבעונית של סך הרווח המימוני, נטו 326
טבלה 7-11: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים לפי רבעונים 327
טבלה 8-11: פירוט עמלות והכנסות אחרות לפי רבעונים 328
טבלה 9-11: פירוט רבעוני של ההוצאות התפעוליות והאחרות 328
טבלה 10-11: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית 329

9. ממשל תאגידי

9.1. הדירקטוריון וההנהלה

במהלך שנת 2016 המשיך דירקטוריון הבנק את פעילותו בהתוויית האסטרטגיה, המדיניות והקווים העקרוניים לפעילותו של הבנק בארץ ובחו"ל, תוך שהוא קובע הנחיות בנושאים השונים בהתאמה לדרישות עדכוני החקיקה ובהתאם להוראה 301 החדשה של בנק ישראל. במסגרת זו התווה הדירקטוריון את המדיניות לפעילותן של חברות הבת בארץ ובחו"ל, קבע מסגרות לנושא החשיפה לסיכונים השונים, הנפקת הון מניות, ביצוע ומימוש השקעות קבועות. הדירקטוריון עסק באישור הדוחות הכספיים הרבעוניים והשנתיים, במדיניות חלוקת הדיבידנד, בקביעת המבנה הארגוני של הבנק, קביעת מדיניות תגמול, תנאי פרישה ומערכת תגמולים לעובדים ולמנהלים בכירים, ובקיום פיקוח ובקרה על הפעילות העסקית השוטפת שמבצעת ההנהלה ועקביותה עם מדיניות הבנק.

המליאה וועדותיה – ועדת אשראי, ועדת עסקות עם אנשים קשורים, ועדת ביקורת, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, הוועדה למוצרים חדשים, הוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין, הוועדה לאישור השקעות, ועדת טכנולוגיה ומחשוב, ועדת כספים ותשקיפים, ועדת תגמול, הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי וועדת איתור מנכ"ל, קיימו דיונים מפורטים בהיבטים השונים של פעילות הבנק.

במהלך שנת 2016 התקיימו 52 ישיבות של מליאת הדירקטוריון ו-273 ישיבות של ועדות הדירקטוריון, כפי שיפורט בפרק זה.

ועדת אשראי

דנה בישיבותיה בנושאים עקרוניים והמליצה לדירקטוריון על מדיניות האשראי של הבנק בארץ ובחו"ל. הוועדה דנה והמליצה לדירקטוריון על אישור מסגרות עסקות אשראי בהתאם למדרג הסמכויות שאישר הדירקטוריון. הוועדה דנה והמליצה לדירקטוריון על היעדים העסקיים ושווקי יעד למתן אשראי; על מדיניות ביחס למתן אשראי למימון אמצעי שליטה בתאגידים אחרים; דנה ביחס הרצוי בין סך האשראי לציבור לבין סך נכסי הבנק והונו; קיבלה סקירות מקיפות על לווים שחבותם עולה על היקף כספי מסוים שקבע הדירקטוריון; דנה והמליצה לדירקטוריון על מדיניות למימון ממונף ברמת מינוף כפי שיקבע הדירקטוריון וכנגד בטוחות, התניות ומגבלות פיננסיות, כפי שיקבע הדירקטוריון וכן על מדיניות האשראי לעובדים ולאנשים קשורים; דנה והמליצה לדירקטוריון על סיבולת הסיכון, על המגבלות הרצויות על רמת החשיפה לסיכונים בתיק האשראי, לרבות חשיפה בגין ריכוזיות ענפית, חשיפה בגין הלווים הגדולים, קבוצות הלווים הגדולות, דירוג וגידור סיכוני אשראי וחשיפה לריכוזיות ביטחונות, והחשיפה למדינות ומוסדות פיננסיים בחו"ל ודנה במדיניות העמדת אשראי על-ידי הבנק וחברות הבת של הבנק בחו"ל.

הוועדה דנה והמליצה לדירקטוריון על מדיניות קביעת הפרשות וסיווג חובות ובכלל זה המלצות לדירקטוריון ביחס לפיקוח על נאותות איתור חובות בעייתיים, נאותות סיווגם ונאותות ההפרשות להפסדי אשראי בגינם; דנה בהסדרי חוב משמעותיים ובחובות קשי-גביה שסכומם מהותי והמליצה לדירקטוריון על אישור הסדרי החוב ועל טיפול בחובות קשי-גביה שסכומם מהותי בהתאם למדרג סמכויות שקבע הדירקטוריון. הוועדה דנה והמליצה לדירקטוריון על מדיניות הבטוחות ומרווחי הביטחון, מדרג סמכויות אשראי בארץ ובחו"ל ודנה והמליצה לדירקטוריון לאשר את תוכנית העבודה השנתית והרב-שנתית של בקרת האשראי בארץ ובחו"ל.

הוועדה קיבלה סקירות ענפיות; כן קיבלה הוועדה סקירה רבעונית כוללת על מצב תיק האשראי של הבנק; תיאור התפתחויות מרכזיות בסיכון האשראי והשפעתן על הלימות ההון; התמודדות מול לווים ספציפיים מהותיים; נתונים בדבר אישורי אשראי שחרגו מהמדיניות; נתונים בדבר אישורי אשראי שאושרו בניגוד לחוות דעת חטיבת ניהול סיכונים; מבחני קיצון ותוצאותיהם; פירוט לווים בעייתיים בארץ ובחו"ל שהאובליגו שלהם גדול מסכומים שנקבעו במסמך סמכויות האשראי שאישר הדירקטוריון; פירוט התהוות של חובות בעייתיים בארץ ובחו"ל מעל סכום שנקבע במסמך סמכויות האשראי, סמוך לסיווגו כבעייתי; פירוט מחיקות חוב בסכום שעולה על סכום שנקבע במסמך סמכויות האשראי.

כן קיבלה דיווחים רבעוניים על חבות לווה בודד ולווים גדולים המדווחים לבנק ישראל.

ועדת אשראי קיימה במהלך השנה 43 ישיבות.

חברי הוועדה הם ה"ה: מ. קורן - יו"ר, א. דיק, א. טוב ו-ע. ערן.

ועדת עסקות עם אנשים קשורים

דנה בעסקות עם "אנשים קשורים" לבנק, בארץ ובחו"ל, על-פי הגדרות המפקח על הבנקים. בכל עסקה עם "איש קשור" מעל סכום שקבע הדירקטוריון הוצג לוועדה מסמך היבטי סיכון על-ידי הנהלת החטיבה לניהול סיכונים, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין. כן דנה הוועדה בעסקות, לרבות הפרשות או מחיקות חוב של הבנק עם אחרים שאינם "אנשים קשורים" ואשר לנושא משרה בבנק יש בהן "עניין אישי", כהגדרתו בחוק החברות, התשנ"ט-1999, בסכומים, כפי שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים ובהתאם למדרג הסמכויות שאישר הדירקטוריון. הוועדה דנה לפי הצורך באישור עסקות שאינן עסקות חריגות, של הבנק עם בעלי השליטה, או עסקה שלבעלי שליטה בבנק עניין אישי בה ושאינה עסקת חבות או עסקה למתן שירותים בנקאיים על-ידי הבנק, בסכומים כפי שקבע הדירקטוריון ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקחת על הבנקים. כן קיבלה הוועדה סקירות שוטפות על מצבם הכלכלי והפיננסי של גופים שהעסקות שלהם עם הבנק מובאות לדיון בוועדה ושהחבות שלהם עולה על הסכומים שקבע הדירקטוריון.

הוועדה קיימה מעקב אחר לווים בעייתיים שהם "אנשים קשורים" וקיבלה דיווחים תקופתיים על חבות של ה"אנשים הקשורים" כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים.

ועדת עסקות עם אנשים קשורים קיימה במהלך השנה 36 ישיבות.

חברי הוועדה הם ה"ה: י. פאר - יו"ר, א. טוב, מ. קורן ו-ד. שורץ.

ועדת ביקורת

דנה בתוכנית העבודה של המבקר הפנימי של הבנק, המליצה למליאת הדירקטוריון לאשרה וקיימה מעקב אחר ביצועה, לרבות קביעת המסגרת הרצויה לביצוע הביקורת בחברות בת בארץ ובחו"ל. הוצג לוועדה סיכום חצי שנתי של פעילות הביקורת הפנימית ושל פעילות ועדת הביקורת.

הוועדה קיימה בקרה, באמצעות המבקר הפנימי, אחר נוהל עבודת הדירקטוריון וביצוע החלטות הדירקטוריון וועדותיו.

כן קיימה הוועדה בקרה על מילוי נוהל חובת יציאה לחופשה רציפה.
הוועדה דנה בדוחות הכספיים הרבעוניים והשנתיים והציגה המלצותיה בפני הדירקטוריון בדבר אישורם. במסגרת זו דנה הוועדה בהערכות ובאומדנים שנעשו בקשר עם הדוחות הכספיים, לרבות בנוגע לחובות בעייתיים והפרשות להפסדי אשראי, הבקרות הפנימיות הקשורות בדיווח הכספי; שלמות ונאותות הגילוי בדוחות הכספיים, המדיניות החשבונאית שאומצה והטיפול החשבונאי שיושם בעניינים מהותיים והערכות שווי. ועדת הביקורת דנה בחובות הבעייתיים של הבנק ובהפרשות להפסדי אשראי הנדרשות בגינם. כמו-כן, דנה בסיווג ניירות-ערך המוגדרים כבעייתיים ובחינת הצורך בהפרשה לירידות ערך בעלת אופי אחר מזמני של ניירות-ערך שבהחזקת הבנק.
הוועדה קיבלה דיווח חצי שנתי בדבר ביצוע הביקורות בחברות הבת בארץ ובחו"ל, ווידאה קיומה של מערכת ביקורת נאותה בחברות אלה. ממצאי ביקורת מהותיים או ממצאים בעלי סיכון מהותי ביחס לחברות הבת, אשר נתגלו בדוחות הביקורת שבוצעו בחברות הבת של הבנק, דווחו על-ידי המבקרים הפנימיים של חברות הבת, לאחר שנדונו בוועדת הביקורת של חברת הבת.
הוועדה דנה בדוחות הביקורת של בנק ישראל שהועברו אליה במהלך השנה, בדוח הביקורת של רואי החשבון המבקרים ובדוחות המהותיים ו/או הבולטים של הביקורת הפנימית, וניהלה מעקב אחר הטיפול בדוחות אלה. בנוסף, קיבלה הוועדה דיווחים על סיכומים תקופתיים של ממצאי הביקורת, לרבות דיווחים הנוגעים למנגנוני הבקרה בתאגידים שבשליטת הבנק.
עוד עסקה הוועדה באישור פעולות ועסקות, הקשורות בנושאי משרה ו/או בעלי עניין (כמשמעות ביטויים אלו בחוק החברות) ו/או אנשים קשורים (כמשמעות הביטוי בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל). במסגרת זו גם קבעה הוועדה אמות מידה לסיווגן של עסקות כחריגות. כן עסקה הוועדה, לפי צורך, באישור פעולות ועסקות הקשורות בנושאי משרה ו/או בבעלי עניין (כמשמעות ביטויים אלו בחוק החברות) ו/או אנשים קשורים (כמשמעות הביטוי בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל), אף שאינן חריגות, ודנה באשר לחובה לקיים הליך תחרותי בפיקוחה, או מי שתקבע לעניין זה, ולפי אמות המידה שקבעה הוועדה.
כן קיימה הוועדה דיונים בנושאים שונים, כנדרש בהוראות חוק החברות, לרבות בעניין קיום תנאי כשירות של דירקטור בלתי תלוי וכן דיונים כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, לרבות דיון במינוי רואי החשבון המבקרים, קיום דיונים עם רואי החשבון המבקרים, לגבי הדוח המפורט והדוח המשלים של רואי החשבון על הדוחות הכספיים וקיימה דיונים עם המבקר הפנימי הראשי לבדו, עם היועץ המשפטי הראשי לבדו, עם החשבונאי הראשי לבדו, עם מנהל הסיכונים הראשי לבדו ועם קצין הציות והממונה על איסור הלבנת הון לבדו, וכן עם רואי החשבון המבקרים לבדם, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל.
ועדת ביקורת קיימה במהלך השנה 43 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: ד. שורץ - יו"ר, א. טוב, י. פאר, מ. קורן ו-ר. קרופיק.

הוועדה לניהול ובקרת סיכונים

הוועדה דנה והמליצה לדירקטוריון בעניין אסטרטגיית הסיכון הקבוצתית הכוללת, לרבות תיאבון הסיכון והאופן בו הנהלת הבנק מיישמת את אסטרטגיית הסיכון בפועל, זאת כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים. כן דנה הוועדה בהיערכות הארגונית בבנק לניהול בקרה ואמידת הסיכונים; באיכות והלימות הכלים והאמצעים המשמשים את הבנק לצורך ניהול ובקרת הסיכונים השונים ולניהול ובקרה של החשיפה הכוללת של הבנק לסיכונים השונים.
הוועדה קיבלה דיווחים שנתיים ורבעוניים מתאימים לצורך ביצוע מעקב, בקרה ואמידת הסיכונים, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין.
כן אישרה הוועדה את המתודולוגיה של אמידת הסיכונים השונים. כן דנה הוועדה והמליצה לדירקטוריון לאשר את הדוח על התהליך הפנימי להערכת הלימות ההון של הבנק - ICAAP - לשנת 2016.
הוועדה קיבלה דיווחים שנתיים בנושאי איסור הלבנת הון, איסור מימון טרור וציות להוראות הרגולטוריות, האכיפה הפנימית בניירות-ערך ודיווח שנתי על ניהול הסיכונים בתחומים השונים על-ידי חברות הבת של הבנק בארץ ובחו"ל ועל יישום מדיניות ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק.
הוועדה דנה בפעילויות חדשות של הבנק, במוצרים חדשים המיועדים לפעילות בארץ ובחו"ל, בשינויים משמעותיים, בפעילויות קיימות ובכניסה לשווקים חדשים לפעילות בארץ ובחו"ל ובחנה את הסיכונים הכרוכים בהם ואת הכלים שישמשו לניהול הסיכונים, לאמידתם ולקיום בקרה עליהם.
כן קיבלה הוועדה דיווחים שוטפים על אירועים מהותיים ו/או מיוחדים בפעילות הבנק, שיש להם השלכה על ניהול הסיכונים של הבנק ועלולים להשפיע באופן מהותי על הון הבנק, תוצאותיו, ניהולו ו/או המוניטין שלו, בתחומים השונים, וכן דיווח על מיפוי והערכת הסיכונים התפעוליים בקבוצה לרבות הטיפול בממצאי סקר מעילות והונאות ודנה בתוצאות הסקר שבוצע בנושא פעילות נעדרת שקיפות, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל והציגה המלצותיה לדירקטוריון.
הוועדה לניהול ובקרת סיכונים קיימה במהלך השנה 21 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: מ. קורן - יו"ר, א. טוב, י. פאר ו-א. פלד.

תת הוועדה לניהול סיכוני ארצות-הברית

בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 29 ביוני 2016 הוקמה תת ועדה ייעודית של הוועדה לניהול ובקרת סיכונים לצורך ביצוע פיקוח על מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית בהתאם להוראות סעיף 165 להוראת Dodd-Frank ותקנה YY של ה-Federal Reserve Board, אשר נכנסה לתוקף ביום 1.7.2016.
כחברי תת הוועדה מכהנים כל חברי הוועדה לניהול ובקרת סיכונים של דירקטוריון הבנק.
תת הוועדה מתכנסת אחת לרבעון.
במסגרת זו בדקה תת הוועדה את מדיניות ניהול הסיכונים של פעילות הבנק בארצות-הברית ווידאה שפעילות הבנק בארצות-הברית מתבצעת במסגרת מדיניות ניהול הסיכונים שנקבעה.
תת הוועדה לניהול סיכוני ארצות-הברית קיימה במהלך השנה 3 ישיבות.

הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית

הוועדה דנה והמליצה לדירקטוריון בעניין אסטרטגיית פעילות הבנק מחוץ לישראל ובתוכניות העבודה לפעילות בינלאומית, לרבות מוצרים ופעילויות חדשות וכניסה לפעילויות בשווקים בינלאומיים חדשים, והמליצה עליהם לדירקטוריון.
הוועדה דנה בדיווחים תקופתיים הנוגעים לפעילות הבנק בחו"ל לרבות באמצעות סניפים ושלוחות של הבנק בחו"ל, וכן באמצעות חברות הבת בחו"ל.
כן דנה הוועדה בנושאים המפורטים להלן: סקירות תקופתיות על סביבת הפעילות (עסקית, כלכלית, רגולטורית, משפטית, פוליטית וכד'), במדינות בהן פועל הבנק באמצעות סניפים ושלוחות; התפתחויות תקופתיות בשלוחות ובסניפים, ברמת השלוחה והסניף וברמה מצרפית – פעילות, חשיפה לסיכונים ותוצאות עסקיות; סקירות תקופתיות של יחידות הביקורת הפנימית, הבקרה והפיקוח ביחס לשלוחות ולסניפי הבנק בחו"ל; עמידה במגבלות החשיפה לשלוחות ולסניפי הבנק בחו"ל; בחינה תקופתית של הלימות משאבי כוח אדם בכל יחידות הבנק העוסקות בפיקוח, בקרה, ביקורת ובמערך הדיווחים והרישומים החשבונאיים הנוגעים לשלוחות חו"ל; ודיווח על אירועים מיוחדים בשלוחות חו"ל.
הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית קיימה במהלך השנה 10 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: ע. ערן – יו"ר, א. דיק, מ. ויצ'נר, א. טוב, א. פלד ו–ע. שטרן.

הוועדה למוצרים חדשים

דנה והמליצה לוועדה לניהול ובקרת סיכונים ולדירקטוריון בכל פעילות חדשה ו/או כניסה לשוק חדש ו/או מוצר חדש ו/או בכל מכשיר פיננסי נגזר חדש השונה משמעותית מהמכשירים הקיימים בבנק, שיכללו בפעילות בארץ ובחו"ל, על–ידי הבנק עצמו או על–ידי חברת בת שלו, ו/או המביא ליצירת חשיפה מסוג חדש, ו/או עשיית שוק, לרבות באמצעות חברות הבת או סניפי הבנק בחו"ל, אשר יש להביא לאישור הדירקטוריון בהתאם למדיניות הבנק.
הוועדה קיבלה דיווח על ביצועי הבנק במוצרים חדשים ועל ביצוע פעילויות חדשות שאושרו על–ידי הוועדה והדירקטוריון.
הוועדה למוצרים חדשים קיימה במהלך השנה 10 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: א. דיק – יו"ר, מ. קורן ו–ר. קרופיק.

הוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין

דנה וממליצה לדירקטוריון על מדיניות, נהלים והנחיות להטמעת עקרונות הממשל התאגידי בעבודת הדירקטוריון והוועדות וכן לצורך עמידת הבנק בעקרונות ממשל תאגידי נאות והתאמתם להוראות הדין, לרבות קביעת מדיניות הבנק ופיקוח על ההנהלה ועל חברות הבת של הבנק, כנדרש בהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל.
הוועדה דנה בבקשות לתביעות נגזרות וייצוגיות ובאירועים מיוחדים.
הוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין קיימה במהלך השנה 13 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: ע. ערן – יו"ר, א. דיק, א. טוב, א. פלד ו–ע. שטרן.

הוועדה לאישור השקעות

מתכנסת אד–הוק, לדון בהמלצות ההנהלה לביצוע השקעות, רכישות ו/או מימוש של השקעות ריאליות, בארץ ובחו"ל, וכן, לדון בהמלצות ההנהלה לביצוע ו/או מימוש נכסים קבועים בארץ ובחו"ל שתבוצענה בין על–ידי הבנק עצמו ובין על–ידי חברות הבת שבבעלותו המלאה, בסכומים כפי שקבע הדירקטוריון, לאחר אישורן על–ידי הנהלת הבנק.
הוועדה קיבלה דיווחים על החלטות השקעה בסכומים של עד לסכום שקבע הדירקטוריון, שביצעה פועלים שוקי הון ואושרו על–ידי הנהלת הבנק; דנה ואישרה השקעה בסכום העולה על הסכום שקבע הדירקטוריון, לאחר שקיבלה המלצות מהנהלת הבנק ודיווחה עליהן לדירקטוריון; כן דנה והמליצה לדירקטוריון לאשר החלטות השקעה בסכומים שקבע הדירקטוריון; דנה בהשקעות במניות/אגרות–חוב להמרה בהתאם למדרג הסמכויות שקבע הדירקטוריון; דנה ואישרה רכישת אגרות–חוב קונצרני במטבע–חוץ במגבלות ובסכומים שקבע הדירקטוריון.
הוועדה קיבלה דיווח רבעוני בדבר מצב תיק ההשקעות, לרבות השקעות לביצוע שאושרו בצוות ההנהלה לפי מדרג הסמכויות שאישר הדירקטוריון ודיווחה לדירקטוריון.
החלטות הוועדה מדווחות לדירקטוריון.
הוועדה לאישור השקעות קיימה במהלך השנה 5 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: ע. ערן – יו"ר, א. טוב ו–ע. שטרן.

ועדת טכנולוגיה ומחשוב

דנה והמליצה לדירקטוריון בדבר תוכניות העבודה של חטיבת טכנולוגיה ומחשוב, לרבות בנושאים טכנולוגיים ומיחשוביים של הבנק, הגנת הסייבר בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 361, נושאי גיבוי ושרידות של המערכות הטכנולוגיות של הבנק וניהול טכנולוגית מידע כנדרש על–פי הוראה 357 של בנק ישראל.
כן דנה הוועדה בדיווחים רבעוניים על התקדמות בפרויקטים ובנושאים טכנולוגיים משמעותיים.
כן דנה הוועדה במדיניות ובתוכניות העבודה בתחום החדשנות והציגה המלצותיה לדירקטוריון.
ועדת טכנולוגיה ומחשוב קיימה במהלך השנה 7 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: מ. ויצ'נר – יו"ר, א. דיק ו–ר. קרופיק.

ועדת כספים ותשקיפים

הוועדה סקרה את הביצועים העסקיים של הבנק, כפי שהם עולים מטיוטות הדוחות הכספיים הרבעוניים והשנתיים ודנה במשמעויות הכלכליות שלהם; דנה במדיניות החשבונאית שאומצה בנוגע לנושאים מהותיים בדוחות הכספיים ובהשלכותיהם; דנה בהערכת אומדנים בנוגע לחובות פגומים והערכות שווי מהותיות בדוחות הכספיים, תוך בחינת משמעויות ודרכי פעולה עסקיים. במסגרת הדיון מקבלת הוועדה דיווח על לווים בעייתיים בבנק בישראל ובסניפי הבנק בחו"ל. כן דנה הוועדה בחלוקת דיבידנד בהתאם למדיניות שנקבעה על-ידי הדירקטוריון וממליצה לדירקטוריון לאשרו.
ועדת כספים ותשקיפים קיימה במהלך השנה 6 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: ע. ערן - יו"ר, א. טוב, י. פאר, א. פלד ו-מ. קורן.

ועדת תגמול

הוועדה עוסקת בתפקידים שיוחדו לה בתיקון האמור לחוק החברות וכמו-כן בתפקידים שנקבעו לה בהוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים. במסגרת זו קיימה הוועדה דיונים לצורך קביעת מדיניות הבנק לעניין תנאי כהונה והעסקה של נושאי המשרה בבנק.
הוועדה העבירה את המלצותיה בדבר מדיניות זו לדירקטוריון של הבנק אשר אישר את מדיניות התגמול של נושאי משרה בבנק ביום 8 בנובמבר 2016 כהמלצה לאסיפת בעלי המניות של הבנק. האסיפה אישרה את מדיניות התגמול לנושאי המשרה בבנק ביום 19 בדצמבר 2016.
כמו-כן, קיימה הוועדה דיונים בדבר תנאי ההתקשרות של הבנק עם כמה נושאי משרה בו, בהתאם למדיניות התגמול שבתוקף, לרבות, ככל שהדבר היה נחוץ, בהלימה למדיניות התגמול הטעונה אישור האסיפה הכללית של הבנק. המלצות הוועדה בנושאים אלה הובאו לאישור הדירקטוריון.
הוועדה ממונה גם על קביעת מדיניות התגמול ל"עובדים מרכזיים" של הבנק (כהגדרת ביטוי זה בהוראת ניהול בנקאי תקין A301 של המפקח על הבנקים) הגם שאינם נחשבים ל"נושאי משרה" כהגדרתם בחוק החברות.
בהתאם לתיקון בהוראת ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים, מחודש דצמבר 2013 החליט הדירקטוריון של הבנק ביום 29 בינואר 2014, כי ועדת התגמול שהוקמה כאמור לפי הוראת תיקון 20 של חוק החברות, תפעל בהרכב מורחב לצורך דיון במדיניות התגמול ובהסכמי התגמול של כלל עובדי הבנק, למעט נושאי המשרה והעובדים המרכזיים של הבנק. כמו-כן, החליט הדירקטוריון להעביר לסמכות ועדת התגמול בהרכבה המורחב את כל שאר הנושאים שהיו עד לאותו מועד באחריות ועדת משאבי אנוש - שכר ותגמולים, אשר בוטלה באותו מועד.
ועדת תגמול קיימה במהלך השנה 50 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: א. טוב - יו"ר, מ. קורן ו-ד. שורץ.
בהרכבה המורחב של ועדת תגמול משתתפים בנוסף גם ה"ה: א. דיק, א. פלד ו-ע. שטרן.

הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי

בהתאם להסמכת הדירקטוריון מיום 2 באוגוסט 2016 דנה הוועדה בממצאי דוח הביקורת של הפיקוח על הבנקים בקשר עם האשראים שהועמדו לקבוצת אי.די.בי; גיבשה תהליך הפקת לקחים וניהלה מעקב אחר יישומו.
הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי קיימה במהלך השנה 6 ישיבות.
חברי הוועדה הם ה"ה: ע. שטרן - יו"ר, י. פאר ו-ד. שורץ.

הוועדה לרפורמות וניהול הון

ועדה שהוקמה בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 10 בינואר 2017. הוועדה דנה בניהול ההון ובהקצאתו וכן במהלכים אסטרטגיים משמעותיים, לרבות מיזוגים, רכישות ומכירות, ומהלכים עסקיים משמעותיים בארץ ובחו"ל.
חברי הוועדה הם ה"ה: ע. ערן - יו"ר, א. דיק, מ. ויצ'נר, א. פלד, ד. שורץ וע. שטרן.

ועדת איתור מנכ"ל

הוועדה הוקמה בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 6 באפריל 2016 במטרה להמליץ לדירקטוריון על מועמד לכהונת מנכ"ל חדש לבנק. הוועדה ראיינה מועמדים לכהונה והגישה המלצותיה לדירקטוריון של הבנק ביום 24 במאי 2016.
ועדת איתור מנכ"ל קיימה במהלך השנה 10 ישיבות.
חברי הוועדה היו ה"ה: י. סרוסי - יו"ר, א. דיק, א. פלד, ד. שורץ ו-ע. שטרן.

תיאור הפעילות, ההרכבים והסמכויות של מליאת הדירקטוריון והוועדות, מעודכנים למועד פרסום הדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2016.

ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים

ליום 31 בדצמבר 2016

חברי דירקטוריון הבנק

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון של הבנק מיום 1 בינואר 2017.
מכהן כדירקטור בבנק מיום 18 בפברואר 2016.

אמנון דיק
איש עסקים, שותף בחברות תקשורת, יועץ ודירקטור. מנכ"ל חברת אדסנסורי בע"מ.
מכהן כדירקטור חיצוני (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל), מיום 24 במרץ 2010.

מאיר ויצ'נר
מנהל אסטרטגיה גלובלית של קבוצת אריסון ויו"ר קבוצת Miya.
מכהן כדירקטור בבנק מיום 24 בנובמבר 2009.

אמרי טוב
דירקטור בחברות. יועץ עסקי. יועץ וחוקר בכלכלת ביטחון.
מכהן כדירקטור חיצוני (כהגדרתו בסעיף 240 לחוק החברות), מיום 5 בפברואר 2009.

יעקב פאר
יועץ כלכלי וניהולי לעסקים קטנים.
מכהן כדירקטור חיצוני (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל), מיום 6 באוקטובר 2010.

אפרת פלד
יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל החברות: אריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף בע"מ, ארזף ב' (97) בע"מ וארזף ד' בע"מ ומנכ"ל החברות: SAFO LLC וארזף ג' בע"מ.
מכהנת כדירקטורית בבנק מיום 24 בינואר 2007.

משה קורן
יועץ בנקאי ופיננסי.
מכהן כדירקטור בבנק מיום 3 באוגוסט 1992.

ראובן קרופיק
דירקטור בחברות, יזם עסקי.
מכהן כדירקטור חיצוני (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל), מיום 18 בפברואר 2016.

דפנה שורץ
פרופסורית, חברת סגל, המחלקה למנהל עסקים, הפקולטה לניהול, אוניברסיטת בן גוריון בנגב - ראש התחום (המגמה) של "יזמות וניהול הי-טק", המחלקה למנהל עסקים (תואר שני) ומנהלת מרכז "בנג"ס ליזמות וניהול הי-טק", הפקולטה לניהול, אוניברסיטת בן גוריון.
יועצת כלכלית-עסקית בארץ ובחו"ל (פרופ' דפנה שורץ פיתוח עסקי בע"מ). מכהנת כדירקטורית חיצונית (כהגדרתו בסעיף 240 לחוק החברות), מיום 6 באפריל 2012.

עידו שטרן
סמנכ"ל ייעוץ משפטי באריסון החזקות (1998) בע"מ ובאריסון השקעות בע"מ.
מכהן כדירקטור בבנק מיום 24 באוגוסט 2012.

יאיר סרוסי
כיהן כדירקטור בבנק מיום 4 ביוני 2009 וכן כיו"ר הדירקטוריון של הבנק מיום 1 באוגוסט 2009 ועד ליום 31 בדצמבר 2016.

אירית איזקסון
כיהנה כדירקטורית בבנק מיום 27 בדצמבר 1999 ועד ליום 27 בדצמבר 2016.

מלי ברון
כיהנה כדירקטורית חיצונית (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל), מיום 10 בספטמבר 2007 ועד ליום 10 בספטמבר 2016.

ניר זיכלינסקי
כיהן כדירקטור בבנק מיום 10 בספטמבר 2007 ועד 1 בנובמבר 2016.

יוסף ירום
כיהן כדירקטור חיצוני (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל), מיום 21 במרץ 2011 ועד 20 במרץ 2017.

ישראל תפוחי
כיהן כדירקטור בבנק מיום 1 בנובמבר 2016 ועד 7 במרץ 2017.

פרטים נוספים על חברי דירקטוריון הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2016 ובאתר מגנא של רשות ניירות-ערך: http://www.magna.isa.gov.il.

דיווח על דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית ובעלי כשירות מקצועית

בחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות") נקבע כי על דירקטוריון של חברה ציבורית לקבוע מהו המספר המזערי הנדרש של דירקטורים בדירקטוריון, שעליהם להיות "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית", וזאת בהתחשב, בין השאר, בסוג החברה, גודלה והיקף מורכבות פעילותה. הוראה זו חלה על הבנק מהיותו חברה ציבורית.

עוד נקבע בחוק החברות, כי כדירקטור חיצוני ימונה מי שהוא "בעל כשירות מקצועית" או מי שהוא "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית".

בתקנות החברות (תנאים ומבחנים לדירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ולדירקטור בעל כשירות מקצועית), התשס"ו-2005, נקבעו התנאים הנדרשים על מנת שדירקטור ייחשב כ"בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" וכ"בעל כשירות מקצועית" ובתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000, נקבעו התנאים הנדרשים על מנת שדירקטור ייחשב ל"דירקטור חיצוני מומחה".

בהתאם לתקנות החברות, "דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" הינו "דירקטור אשר בשל השכלתו, ניסיונו וכישוריו, הוא בעל מיומנות גבוהה והבנה בנושאים עסקיים-חשבונאיים ודוחות כספיים, באופן המאפשר לו להבין לעומקם את הדוחות הכספיים של החברה ולעורר דיון בקשר לאופן הצגתם של הנתונים הכספיים"; כן נקבע, כי הערכת מיומנותו החשבונאית והפיננסית של דירקטור תיעשה בידי הדירקטוריון ויובאו במכלול השיקולים, בין השאר, השכלתו, ניסיונו וידיעותיו בנושאים אלה:

א. סוגיות חשבונאיות וסוגיות בקרה חשבונאית האופייניות לענף בו פועלת החברה ולחברות בסדר הגודל והמורכבות של החברה;
ב. תפקידיו של רואה החשבון המבקר והחובות המוטלות עליו;
ג. הכנת דוחות כספיים ואישורם לפי החוק ולפי חוק ניירות-ערך.

"דירקטור בעל כשירות מקצועית" הינו דירקטור שמתקיים בו אחד מהתנאים האלה:

א. בעל תואר אקדמאי באחד מן המקצועות האלה: כלכלה, מינהל עסקים, ראיית חשבון, משפטים, מינהל ציבורי;
ב. בעל תואר אקדמאי אחר או שהוא השלים לימודי השכלה גבוהה אחרת, הכל בתחום עיסוקה העיקרי של החברה או בתחום הרלוונטי לתפקיד;
ג. הוא בעל ניסיון של חמש שנים לפחות באחד מאלה, או שהוא בעל ניסיון מצטבר של חמש שנים לפחות בשניים או יותר מאלה:
   - בתפקיד בכיר בתחום הניהול העסקי של תאגיד בעל היקף עסקים משמעותי;
   - בכהונה ציבורית בכירה או בתפקיד בכיר בשירות הציבורי;
   - בתפקיד בכיר בתחום עיסוקיה העיקריים של החברה.

בתקנות נקבע, כי הערכת הכשירות המקצועית של מועמד לכהן כדירקטור בעל כשירות מקצועית, כאמור, תיעשה בידי הדירקטוריון.

לפי התקנות בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני, "דירקטור חיצוני מומחה" הינו "דירקטור בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו/או דירקטור שבשל השכלתו, ניסיונו וכישוריו הוא בעל מיומנות גבוהה והבנה עמוקה בתחום עיסוקה העיקרי של החברה. הערכת מיומנותו והבנתו, כאמור, תיעשה בידי הדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק קבע, כי המספר המזערי הראוי של דירקטורים "בעלי מיומנות חשבונאית ופיננסית", יהיה שני דירקטורים, בדומה למספר הדירקטורים החיצוניים שיש למנות בחברה ציבורית לפי חוק החברות.

בנוסף, קבע המפקח על הבנקים בהוראה 640 להוראות הדיווח לציבור (להלן: "הוראה 640"), כי על התאגיד הבנקאי לפרט בדוח התקופתי, במסגרת דוח הדירקטוריון, את המספר המזערי של דירקטורים "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית", אשר קבע התאגיד הבנקאי שראוי שיהיו חברים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון וגם בכל ועדה אחרת של הדירקטוריון, אשר מוסמכת לדון בדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי.

כן קובעת הוראה 640, כי בדוח הדירקטוריון יש לפרט את מספר הדירקטורים במועד הדיווח, שהם דירקטורים "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית", תוך ציון מספר הדירקטורים כאמור, אשר הינם חברים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון וגם בכל ועדה אחרת של הדירקטוריון, אשר מוסמכת לדון בדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי.

דירקטוריון הבנק קבע, כי המספר המזערי הראוי של דירקטורים "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית" שראוי שיהיו חברים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, יהיה שני דירקטורים, וכי המספר המזערי הראוי של דירקטורים "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית" שראוי שיהיו חברים בוועדת כספים ותשקיפים של הדירקטוריון, המוסמכת לדון בדוחות הכספיים של הבנק, יהיה שני דירקטורים, וזאת בהתבסס על נימוקי הדירקטוריון בקביעת המספר המזערי הראוי של דירקטורים "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית" המכהנים בדירקטוריון הבנק.

יצוין כי במועד הדיווח מספר הדירקטורים, שהינם "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו"כשירות מקצועית" לפי השכלתם, כישוריהם וניסיונם, בהתאם לדרישות תקנות החברות, הינו 8 דירקטורים ושני דירקטורים הינם "דירקטורים בעלי כשירות מקצועית" אשר בשל השכלתם, ניסיונם וכישוריהם הינם בעלי מיומנות גבוהה והבנה עמוקה בתחום עיסוקיו העיקריים של הבנק.

מספר הדירקטורים "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו"בעלי כשירות מקצועית" אשר הינם חברים בוועדת הביקורת של הדירקטוריון הינו 4 דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית.

חברי הדירקטוריון שהינם "בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית", ו/או "בעלי כשירות מקצועית" ושהינם נחשבים ל"דירקטור חיצוני מומחה", לפי השכלתם, כישוריהם, ניסיונם והבנתם בתחום עיסוקיו של הבנק, בהתאם לדרישות תקנות החברות, נכון למועד פרסום הדוחות הכספיים לשנת 2016, הינם כדלקמן:

1. עודד ערן – בעל תואר שני במשפטים, אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר שני בספרות – אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במשפטים – אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במדעי הרוח – האוניברסיטה הפתוחה.
מכהן כיו"ר הדירקטוריון של הבנק מיום 1 בינואר 2017. כן מכהן כיו"ר וועדות הדירקטוריון של הבנק: הוועדה לאישור השקעות, הוועדה לרפורמות וניהול הון, ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וכחבר בוועדת אשראי של הדירקטוריון.
מכהן כדירקטור בבנק מיום 18 בפברואר 2016.
דירקטור ובעל שליטה בחברות: חברת עורך-דין עודד ערן ומינורטיל בע"מ.
שימש יועץ מיוחד למשרד עורכי הדין גולדפרב, זליגמן ושות' ומרצה מן החוץ בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב.
כיהן כדירקטור באדם ומלואו – הארגון הישראלי למניעת אפליה על רקע משקל;כיהן כשותף במשרד עורכי הדין גולדפרב, זליגמן ושות', וכחבר הוועד המנהל של עמותת מגדלור לקידום והפצת תרבות בת זמננו, אך כיום שוב אינו מכהן בהם.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו-"בעל כשירות מקצועית", בהסתמך על הצהרתו.

2. אמנון דיק – בעל תואר שני במנהל עסקים – אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון בכלכלה – אוניברסיטת תל-אביב.
מכהן כדירקטור חיצוני בבנק בהתאם להוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל מיום 24 במרץ 2010. כן מכהן כיו"ר ועדת מוצרים חדשים של הדירקטוריון וכחבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת טכנולוגיה ומחשוב, הוועדה לרפורמות וניהול הון, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין, הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית וועדת תגמול בהרכבה המורחב.
איש עסקים, מנהל חברות, יועץ ודירקטור.
מנכ"ל חברת אדסנסורי בע"מ.
חבר בדירקטוריונים של החברות: רדיו ללא הפסקה בע"מ, רדיו הצפון החזקות בע"מ, רדיו 99 ECO בע"מ, רלה ניהול ופיתוח (2014) בע"מ, אקו שרון ניהול ופיתוח בע"מ, מיגאד תקשורת בע"מ ובתיאטרון הלאומי הבימה בע"מ (חל"צ – חברה לתועלת הציבור).
יו"ר אביליטי אינק ויו"ר אגודת הידידים של אוניברסיטת תל-אביב.
בעבר כיהן כמנכ"ל קבוצת "בזק", יו"ר ומנכ"ל עלית אינטרנשיונל, מנכ"ל יפאורה ותפקידי ניהול בכירים אחרים.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו-"בעל כשירות מקצועית", בהסתמך על הצהרתו.

3. מאיר ויצ'נר – בעל תואר שני (M.B.A) במנהל עסקים – EMBA – NorthwesternUniversity, Chicago; ובעל תואר ראשון במדעי המדינה ומדעי המחשב – אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן.
מכהן כדירקטור בבנק מיום 24 בנובמבר 2009, כיו"ר ועדת טכנולוגיה ומחשוב של הדירקטוריון וכחבר בוועדות הדירקטוריון: הוועדה לרפורמות וניהול הון ובוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית.
מכהן כמנהל אסטרטגיה גלובלית של קבוצת אריסון וכן מכהן כיו"ר קבוצת Miya.
חבר בדירקטוריון החברות: Miya S.a.r.l, Miya Luxembourg Holdings S.a.r.l, Miya Water Holdings Ltd, Miya Water Projects Ltd, Dorot Management Control Valves Ltd, Miya Water SA (Proprietary) Ltd, Miya Australia Holdings PTY Ltd, Miya Voda D.O.O, Miya Colombia S.A.S, Miya Water Mexico, S.A. DE C.V, Miya Puerto Rico LLC, Miya Luxembourg Holdings S.A.R.L, Swiss IP Branch, 4Water Supplies (Pty) Ltd,.
כיהן כיו"ר דירקטוריון חברת אייל מיקרוגל בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בה.
כן כיהן כדירקטור בחברות: סטורוויז בע"מ, Storwize Inc. (US - Delaware), Veritec Consulting Inc., Miya Brasil Solucoes em Engenharia Hidraulica Ltda, Miya Bahamas Ltd, Romiya (Subsidiary of Miya Water S.R.L), Miya Manila Water Projects Inc, WRP Consulting Engineers (Proprietary) Ltd, S.C. MIYA WATER S.R.L, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.
בשנים 1998-1989 כיהן כעצמאי בייעוץ, ניהול והשקעות (גיוס כספים, איתור השקעות ומינופים לחברות הייטק, ניהול וחברות בדירקטוריון, ייעוץ לארגונים בנושאי ניהול אסטרטגיה וטכנולוגיה).
בשנים 2003-1998 כיהן כסגן נשיא ונשיא חטיבת ה-Messaging בחברת Comverse.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו"בעל כשירות מקצועית", בהסתמך על הצהרתו.

4. אמרי טוב – בעל תואר שני בכלכלה ומנהל עסקים – האוניברסיטה העברית ירושלים; ובעל תואר ראשון בכלכלה ומדעי המדינה – האוניברסיטה העברית ירושלים.
מכהן כדירקטור חיצוני בבנק (דח"צ) (כהגדרתו בסעיף 240 לחוק החברות) מיום 5 בפברואר 2009. כן מכהן כיו"ר ועדת תגמול וועדת תגמול בהרכבה המורחב וכחבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת עסקות עם אנשים קשורים, ועדת ביקורת, ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה לאישור השקעות, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית וועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין.
דירקטור בחברות. יועץ עסקי. יועץ וחוקר בכלכלת ביטחון.
חבר בדירקטוריונים של החברות: מ.ט.א. אחזקות בע"מ ופלסן סאסא בע"מ.
חבר בעמותת ותיקי הצנחנים משחררי ירושלים וצולחי התעלה (ע"ר), בעמותה להנחלת מורשת הצנחנים.
בשנים 2006–2000 כיהן כדירקטור חיצוני בדירקטוריון בנק הפועלים בע"מ, כיו"ר ועדת ביקורת וכחבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת עסקות עם בעלי עניין ואנשים קשורים, ועדת עסקים ותקציב, ועדת שכר ומשאבי אנוש, ועדת תשקיף, ועדת מאזן, ועדת בקרת הוצאות וייעול, הוועדה לאישור השקעות והוועדה לתמחור מחדש (REPRICING).
כיהן בעבר כחוקר במחלקת המחקר של בנק ישראל, מנהל במחלקת האשראי והפיקוח על מטבע-חוץ ויועץ לנגיד בנק ישראל. כן כיהן בתפקיד היועץ הכלכלי (Chief Economist) של מערכת הביטחון עד יוני 2000.
כיהן כדירקטור בחברות: כנפי זהב בע"מ, אלישרא מערכות אלקטרוניות בע"מ, אופטריסיטי בע"מ, שופרסל בע"מ (דח"צ), גרנית הכרמל השקעות בע"מ (דח"צ). IC Green Energy Ltd. (ICG), כדירקטור חיצוני בקופת-גמל של רופאים עובדי המדינה (ארם) וכחבר ועדת השקעות של קופת הגמל, אמנת ניהול ומערכות בע"מ (דח"צ) וכחבר בוועד המנהל של תיאטרון גשר, אך כיום שוב איננו מכהן בהן.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו"בעל כשירות מקצועית", בהסתמך על הצהרתו.

5. יעקב פאר – בעל תואר שני בניהול עסקי בהנדסת תעשייה וניהול – אוניברסיטת בן-גוריון; ובעל תואר ראשון בכלכלה – אוניברסיטת בן-גוריון.
מכהן כדירקטור חיצוני בבנק בהתאם להוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל מיום 6 באוקטובר 2010. כן מכהן כיו"ר ועדת עסקות עם אנשים קשורים וכחבר ועדות הדירקטוריון: ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת א.י.ב. וועדת ביקורת.
יועץ כלכלי וניהולי לעסקים קטנים.
חבר בעמותת ידידי מרכז רפואי רבין.
אינו מכהן כחבר בדירקטוריונים של חברות אחרות.
בין השנים 1996 – 2002, כיהן, כמנכ"ל שרגד אורחנים בע"מ; החל משנת 2003 עד היום הנו בעל עסק ליעוץ כלכלי וניהולי לעסקים קטנים.
בין השנים 1988 – 1995 כיהן כמנהל המחלקה הכלכלית של חברת נצבא.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו-"בעל כשירות מקצועית", בהסתמך על הצהרתו.

6. אפרת פלד – בעלת תואר שני (M.B.A) במנהל עסקים – EMBA – תוכנית בינלאומית קלוג רקאנטי, אוניברסיטת תל-אביב; ובעלת תואר ראשון (B.A) בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת תל-אביב; ובוגרת לימודי תעודה בשמאות מקרקעין, אוניברסיטת תל-אביב.
מכהנת כדירקטורית בבנק מיום 24 בינואר 2007. כן מכהנת כחברה בוועדות הדירקטוריון: הוועדה לרפורמות וניהול הון, הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת תגמול בהרכבה המורחב.
מכהנת כיו"ר דירקטוריון ומנכ"ל החברות: אריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף בע"מ, ארזף ב' (97) בע"מ, ארזף ג' בע"מ. החל מחודש ספטמבר 2004 מכהנת כמנכ"ל חברת SAFO LLC.
מכהנת כדירקטורית בחברות: שיכון ובינוי בע"מ, מלח הארץ בע"מ, אב-אר השקעות הון 1997 בע"מ, ארשב אחזקות בע"מ ו-Arison Investments USA, LLC.
חברה בדירקטוריון מכון ויצמן למדע.
בשנים האחרונות צברה ניסיון ניהולי נרחב בקבוצת אריסון, בתחומי עסקים והפילנטרופיה בשוק הישראלי והבינלאומי, לרבות ניהול במגוון ענפים פיננסיים ואופרטיביים, ולרבות התמחות בניהול מערך קרנות פיננסיות גלובליות, תיקי השקעות, החזקות פיננסיות ואופרטיביות, מיסוי ישראלי ובינלאומי, נדל"ן ועבודה נרחבת עם בנקי השקעות ומוסדות פיננסיים בינלאומיים מהשורה הראשונה בעולם.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטורית הינה "בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו"בעלת כשירות מקצועית", בהסתמך על הצהרתה.

7. משה קורן – בעל תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה – האוניברסיטה העברית; בוגר קורסים בנושא ניתוח דוחות כספיים. יועץ בנקאי ופיננסי.
מכהן כדירקטור בבנק מיום 3 באוגוסט 1992. כן מכהן כיו"ר ועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי והוועדה לניהול ובקרת סיכונים וכחבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת עסקות עם אנשים קשורים, ועדת ביקורת, ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה למוצרים חדשים, ועדת תגמול וועדת תגמול בהרכבה המורחב.
כיהן כדירקטור בחברות: פסגות בית השקעות בע"מ ופסגות ניירות-ערך בע"מ. אך כיום שוב איננו מכהן בהן.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו"בעל כשירות מקצועית", בהסתמך על הצהרתו.

8. ראובן קרופיק – בעל תואר ראשון במדעי החברה, תוך התמחות בכלכלה ומדעי המדינה – האוניברסיטה העברית, ירושלים. בעל תואר ראשון במשפטים – אוניברסיטת תל-אביב; בוגר השתלמות במנהל עסקים של מרכז קלוג (Kellogg) רקאנטי – אוניברסיטת תל-אביב.
מכהן כדירקטור חיצוני בבנק בהתאם להוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל מיום 18 בפברואר 2016. כן מכהן כחבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת טכנולוגיה ומחשוב והוועדה למוצרים חדשים.
דירקטור בחברות, יזם עסקי.
דירקטור ביקבי רקאנטי בע"מ וב-NYK Technologies (חברה משפחתית).
חבר בוועד המנהל של המכון לביומתמטיקה רפואית, ע"ר.
בעשר השנים האחרונות כיהן כמנכ"ל בכלל תעשיות ביוטכנולוגיה בע"מ; כשותף, יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל ארטה וונצ'ר גרופ בע"מ; כיו"ר דירקטוריון החברות: גמידה סל בע"מ, מדיוונד בע"מ, די פארם בע"מ, ביוקנסל בע"מ, אנדרומדה ביוטק בע"מ; וכדירקטור בדירקטוריון החברות: קיורטק בע"מ, קמפוס ביו ניהול בע"מ ו-NIK בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטור הינו "דירקטור בעל כשירות מקצועית", ודירקטור אשר בשל השכלתו, ניסיונו וכישוריו הינו בעל מיומנות גבוהה והבנה עמוקה בתחום עיסוקיו העיקריים של הבנק בהסתמך על הצהרתו.

9. דפנה שורץ – פרופסורית באוניברסיטת בן גוריון, דוקטור לכלכלה – האוניברסיטה העברית, ירושלים, בעלת תואר שני בכלכלה חקלאית ומנהל – האוניברסיטה העברית, ירושלים ובעלת תואר ראשון בכלכלה – אוניברסיטת תל-אביב.
מכהנת כדירקטורית חיצונית בבנק (דח"צ) (כהגדרתו בסעיף 240 לחוק החברות) מיום 6 באפריל 2012. כן מכהנת כיו"ר ועדת הביקורת של הדירקטוריון וכחברה בוועדות הדירקטוריון: ועדת עסקות עם אנשים קשורים, ועדת תגמול, ועדת תגמול בהרכבה המורחב, הוועדה לרפורמות וניהול הון והוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי.
פרופסורית במחלקה למנהל עסקים באוניברסיטת בן גוריון, ראש המגמה של "יזמות וחדשנות", המחלקה למנהל עסקים, יו"ר ומנהלת מרכז "בנג'יס ליזמות וחדשנות", הפקולטה לניהול ע"ש גילפורד גל'יזר, וחברת הוועד המנהל של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.
משמשת יועצת כלכלית-עסקית בארץ ובחו"ל (פרופ' דפנה שורץ פיתוח כלכלי עסקי בע"מ).
חברה במועצה הלאומית למחקר ולפיתוח (מולמו"פ).
חברה באסיפה הכללית של המכללה האקדמית לחינוך אחוה (ע"ר).
חברת הוועד המנהל בקאמרטה הישראלית – ירושלים (ע"ר).
מכהנת כחברה בדירקטוריון חברת שטראוס גרופ בע"מ (דח"צ).
נציגת הסנאט בחבר הנאמנים של אוניברסיטת בן גוריון.
כיהנה כדירקטורית בחברות: טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ (דח"צ), בתי זיקוק לנפט בע"מ (דח"צ), רותם תעשיות בע"מ, על-בד משואות יצחק בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ, גירון פיתוח ובנייה בע"מ (דח"צ), הפניקס חברה לביטוח בע"מ, הפניקס אחזקות בע"מ, אורדע פרינט תעשיות בע"מ (דח"צ) ולאומי ניירות-ערך והשקעות (פסגות אופק בית השקעות בע"מ), אך כיום שוב איננה מכהנת בהן.
כיהנה כחברה בוועדה לגיבוש מדיניות מחקר בקהילה האירופית בנושאים של: יזמות ועסקים קטנים ובינוניים ו: Member of the Expert Group on policy relevant research on entrepreneurship and SME's", (EU) European Commission, Enterprise and Industry Director General", אך כיום שוב איננה מכהנת בהן.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטורית הינה "בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית" ו"בעלת כשירות מקצועית", בהסתמך על הצהרתה.

10. עידו שטרן – בעל תואר ראשון במשפטים (L.L.B) – האוניברסיטה העברית, ירושלים. בוגר תוכנית לפיתוח מנהלים – בית ספר למינהל עסקים, אוניברסיטת Harvard, בוסטון.
מכהן כדירקטור בבנק מיום 24 בספטמבר 2012. כן מכהן כיו"ר הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי וכחבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת אישור השקעות, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין, הוועדה לרפורמות וניהול הון, ועדת תגמול בהרכבה המורחב וועדת בנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית.
סמנכ"ל ויועץ משפטי באריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף ב' (97) בע"מ, ארזף בע"מ ואב-אר השקעות הון 1997 בע"מ.
חבר בדירקטוריונים של החברות: שיכון ובינוי בע"מ ומלח הארץ בע"מ.
בשנים 2007-2005 כיהן כעורך דין במשרד גורניצקי.
הדירקטוריון קבע כי הדירקטור הינו "דירקטור בעל כשירות מקצועית" אשר בשל השכלתו, ניסיונו וכישוריו הינו בעל מיומנות גבוהה והבנה עמוקה בתחום עיסוקיו העיקריים של הבנק, בהסתמך על הצהרתו.

חברי הנהלת הבנק

ארי פינטו[1]	מנהל כללי
יעקב אורבך	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה העסקית.
אתי בן–זאב	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב.
ארז יוסף[2]	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת COO, אסטרטגיה, משאבים ותפעול.
אפרת יעבץ[3]	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת מחזיקי העניין.
צחי כהן	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת ניהול הסיכונים.
אברהם כוכבא	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות.
עופר לוי	משנה למנהל כללי, חשבונאי ראשי.
אילן מזור	משנה למנהל כללי, היועץ המשפטי הראשי של הבנק.
ידין ענתבי	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית – CFO.
דן קולר	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לשווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית.
רונן שטיין	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית.
מבקר פנימי ראשי	זאב חיו – משנה למנהל כללי, במעמד חבר הנהלה, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל.
ציון קינן[4]	מנהל כללי.
אמיר אביב[5]	משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הבינלאומית.
רון וקסלר[6]	משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת האסטרטגיה.
מזכירת הבנק	רונית שפירא.
דוברת הבנק	עפרה פרויס.
רואי החשבון המבקרים של הבנק	זיו האפט, רואי–חשבון. סומך חייקין, רואי–חשבון.

לפרטים נוספים בדבר שינויים במבנה הנהלת הבנק, ראה פרק "עניינים אחרים", להלן.

(1) מכהן כמנכ"ל הבנק מיום 1 באוגוסט 2016. מיום 8 בפברואר 2016 ועד 1 ביולי 2016 ממלא מקום מנהל כללי – COO (Chief Operating Officer). במהלך חודש יולי 2016 קיים חפיפה עם מר ארז יוסף שנתמנה לתפקיד הממונה על חטיבת COO, אסטרטגיה, משאבים ותפעול.

(2) בתוקף מיום 1 ביולי 2016.

(3) תחדל לכהן כחברת הנהלה ביום 31 במרץ 2017.

(4) חדל לכהן כמנכ"ל הבנק ביום 1 באוגוסט 2016.

(5) חדל לכהן כחבר הנהלה ביום 31 במרץ 2016.

(6) חדל לכהן כחבר הנהלה ביום 4 בפברואר 2016.

פרטים נוספים על חברי הנהלת הבנק, מוצגים בדוח התקופתי של הבנק לשנת 2016 ובאתר מגנא של רשות ניירות–ערך: http://www.magna.isa.gov.il.

9.2. הביקורת הפנימית

פרטי המבקר הפנימי – רואה חשבון זאב חיו מכהן כמבקר הפנימי הראשי של הבנק מיום 14 ביולי 2014 רו"ח זאב חיו עובד בקבוצת בנק הפועלים משנת 1990 ומועסק במשרה מלאה במעמד חבר הנהלה, משנה למנכ"ל. הינו בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה מאוניברסיטת תל-אביב, בעל ניסיון בתחומי הבנקאות והביקורת, ועומד בתנאים הקבועים בסעיף 3 (א) לחוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992 (להלן: "חוק הביקורת הפנימית"). המבקר הפנימי אינו בעל עניין בבנק, או בחברות הבנות שלו, ואינו ממלא תפקיד נוסף על תפקידו כמבקר הפנימי הראשי של הבנק וכמבקר פנימי בחלק מהחברות הבנות בקבוצה כנדרש בסעיף 146 (ב) לחוק החברות ובסעיף 8 לחוק הביקורת הפנימית. מינוי עובדים לביקורת הפנימית והפסקת עבודתם שם, נעשים באישור המבקר הפנימי הראשי; עובדי הביקורת מקבלים הוראות בענייני ביקורת רק מהמבקר הפנימי הראשי, או מהמנהלים בביקורת הפנימית שהוסמכו על-ידו; ככלל, עובדי הביקורת הפנימית אינם עוסקים בתפקיד אחר זולת ביקורת פנימית; עובדי לשכת המבקר הפנימי מורשים לחתום בשם הבנק רק על מסמכים הקשורים בעבודת הביקורת כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית.

דרך המינוי – מינוי המבקר הפנימי אושר בדירקטוריון הבנק ביום 14 ביולי 2014 לאחר המלצה ואישור של ועדת הביקורת מיום 14 ביולי 2014, אשר בנימוקיה התייחסה, בין היתר, לכישוריו המקצועיים, לתכונותיו האישיות, להשכלתו ולניסיונו, לרבות הניסיון בתחום הביקורת.

זהות הממונה על המבקר הפנימי – הממונה הארגוני על המבקר הפנימי הראשי הינו יו"ר הדירקטוריון.

תוכנית העבודה – הביקורת הפנימית פועלת על-פי תוכנית עבודה שנתית ותוכנית עבודה רב שנתית לתקופה של שלוש שנים. תוכנית העבודה לשנת 2016 נגזרה מתוכנית העבודה הרב-שנתית, המתבססת, בין היתר, על: הערכת סיכונים בישויות לביקורת; סקר סיכונים תפעוליים; מבנה ארגוני מעודכן של הבנק; סבב ביקורות ביחידות השונות, וממצאים שהועלו בביקורות קודמות. לצורך התווית תוכנית העבודה, קיימה הביקורת שיחות והתייעצויות עם מנהלים בכירים וגורמי ניהול אחרים ועם רואי החשבון המבקרים. באופן דומה נקבעה תוכנית עבודת הביקורת בחברות הבנות של הבנק, אשר הביקורת הפנימית של הבנק נותנת שירותי ביקורת למרביתן.

במסגרת תוכנית העבודה של הביקורת נבחנים גם תהליכי אישור עסקות מהותיות, והכל מתוך ראייה כוללת של מיקוד בסיכונים.

לאחר שתוכנית העבודה של הביקורת גובשה על-ידי הביקורת הפנימית, היא הובאה לדיון בוועדת הביקורת, ובשים לב להמלצותיה התקיים דיון בדירקטוריון והתוכנית אושרה על-ידו.

למבקר הפנימי הראשי שיקול דעת לסטות מתוכנית העבודה, כמענה לצרכים משתנים ובלתי צפויים. בין היתר, במסגרת תוכנית העבודה הוקצו משאבים גם לביקורות אירועים מיוחדים ולביקורות לא מתוכננות, לרבות ביקורות, לפי דרישה, של גורמים מוסמכים, כגון: הדירקטוריון, ועדת הביקורת, גורמי ניהול בבנק ורגולטורים. שינויים מהותיים מתוכנית העבודה מובאים לדיון ואישור בוועדת הביקורת והדירקטוריון.

תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית מתייחסת גם לפעילות הבנק בחו"ל, באמצעות סניפים ונציגויות, ולחברות הבנות של הבנק (בארץ ובחו"ל). לחברות הבנות העיקריות בחו"ל מבקרים פנימיים מקומיים, והביקורת הפנימית בארץ מבצעת בקרה על כך שהביקורת הפנימית נערכת ברמה מקצועית נאותה כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 307 בנושא פונקצית ביקורת פנימית. ככלל, חברות הבנות בארץ מקבלות שירותי ביקורת פנימית מהביקורת הפנימית של הבנק.

היקף העסקה – תקני כוח האדם בביקורת הפנימית נקבעו על בסיס תוכנית עבודה רב שנתית, מבוססת סקר סיכונים. צוות הביקורת הפנימית בבנק, בחברות הבנות ובשלוחות חו"ל מנה בממוצע כ-128 משרות בשנת 2016 וכ-3 משרות במיקור חוץ כלהלן:

טבלה 1-9: מספר משרות ממוצע בצוות הביקורת הפנימית

	מספר משרות ממוצע בשנת 2016		
	בבנק	בחברות הבנות	סך-הכל
פעילות בישראל	**101**	**6**	**107**
פעילות בחו"ל	**10**	**11**	**21**
סך-הכל	**111**	**17**	**128**

בנוסף, הושקעו כ-3 משרות במיקור חוץ.

עריכת הביקורת – הביקורת הפנימית בבנק פועלת במסגרת החוקים, התקנות, הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו, ובכלל זה הוראת ניהול בנקאי תקין (307) בנושא פונקציית ביקורת פנימית, תקנים מקצועיים, הנחיות מקצועיות של לשכת המבקרים הפנימיים, והנחיות ועדת הביקורת והדירקטוריון.

הדירקטוריון וועדת הביקורת, אשר בחנו את תוכנית העבודה של הביקורת הפנימית ואת ביצועה בפועל, סבורים, כי הביקורת הפנימית של הבנק עומדת בדרישות שנקבעו בתקנים המקצועיים ובהוראות המפקח על הבנקים.

גישה למידע – לביקורת הפנימית נתונה גישה חופשית לכל המידע בבנק, ובכלל זה גישה מתמדת ובלתי אמצעית למערכות המידע של הבנק, לרבות לנתונים כספיים, ככל שהדבר נדרש לביצוע עבודתה.

סמכות זו מעוגנת בצ'ארטר הביקורת ובנהלים. מדיניות זו מקובלת בפעילות הבנק בארץ, בחו"ל ובחברות הבנות.

דין וחשבון המבקר הפנימי – דוחות הביקורת הפנימית, לרבות דיווחים תקופתיים, מוגשים בכתב.
מדי חודש מוצגת בוועדת הביקורת של הדירקטוריון, לאחר שהוגשה ליו"ר ועדת הביקורת, רשימת כל דוחות הביקורת שפורסמו במהלך החודש הקודם.
דוחות הביקורת מוגשים ליו"ר הדירקטוריון, ליו"ר ועדת הביקורת ולמנכ"ל הבנק. הדוחות מופצים גם לחברי ועדת הביקורת. דוחות ביקורת מהותיים נדונים בוועדת הביקורת מדי חודש.
בשנת 2016 הוגשו לוועדת הביקורת של הדירקטוריון ונדונו בוועדה סיכומים חצי שנתיים ושנתיים, שסקרו את פעילות הביקורת הפנימית במהלך התקופה המדווחת. סיכום פעילות הביקורת לשנת 2015 הוגש לוועדת הביקורת ביום 22 במרץ 2016 ונדון בוועדה ביום 28 במרץ 2016, סיכום פעילות הביקורת במחצית הראשונה של שנת 2016 הוגש לוועדת הביקורת ביום 21 באוגוסט 2016 ונדון בוועדה ביום 29 באוגוסט 2016. סיכום פעילות הביקורת לשנת 2016 ידון בוועדת הביקורת ברבעון ראשון 2017.
הערכת הדירקטוריון את פעילות המבקר הפנימי – לדעת הדירקטוריון וועדת הביקורת, ההיקף, האופי, רציפות הפעילות ותוכנית העבודה של הביקורת הפנימית הינם סבירים בנסיבות העניין, ויש בהם כדי להגשים את מטרות הביקורת הפנימית בבנק.
תגמול – להלן פרטים על השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות ששולמו או שנרשמה בגינם הפרשה למבקר הפנימי הראשי, בשנת 2016:
משכורת בסך של 1,867 אלפי ש"ח, מענק בסך של 367 אלפי ש"ח, הטבה בשל תשלום מבוסס מניות בסך של 367 אלפי ש"ח, שווי הטבות נוספות בסך של 258 אלפי ש"ח ותשלומי הפרשות המעביד בסך של 2,527 אלפי ש"ח. סך התגמול לפי תקנה 21 הסתכם בסך של 5,386 אלפי ש"ח. בגין זכויות עבר שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק התגמול (מתוך סך-כל התגמול) הסתכמו בסך של 2,239 אלפי ש"ח. סך התגמול בניכוי הפרשות לזכויות העבר 3,147 אלפי ש"ח. מזה סך-הכל תגמול החלק בגין התקופה שממועד כניסת החוק לתוקף 608 אלפי ש"ח.
היתרה לסוף שנת 2016 של הלוואות שניתנו בתנאי הטבה הסתכמה בסך של 77 אלפי ש"ח. התקופה הממוצעת לפירעון ההלוואות הינה 7 שנים וההטבה הגלומה בהלוואות הסתכמה בשנת 2016 ב-1 אלפי ש"ח. היתרה של הלוואות שניתנו בתנאים רגילים הסתכמה בסך של 83 אלפי ש"ח.
שכרו ותנאי שכרו ותנאי העסקתו של המבקר הפנימי מאושרים על-ידי הדירקטוריון בהמלצת ועדת הביקורת. תגמול המבקר הולם את משרתו, ומושתת על עקרונות מקובלים גם לתגמול חברי ההנהלה (המוגדרים כפונקציות בקרה). להערכת הדירקטוריון, תגמול המבקר הפנימי אין בו כדי לגרום להשפעה על הפעלת שיקול דעתו המקצועי.

9.3. גילוי בדבר הליך אישור הדוחות הכספיים

דירקטוריון הבנק הינו האורגן המופקד על בקרת העל בבנק, בהתאם להחלטת הדירקטוריון מיום 29 ביוני 2006 וכן על אישור הדוחות הכספיים שלו, כנדרש בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין בנושא הדירקטוריון ("הוראה 301").
ועדת הביקורת של הדירקטוריון הינה הוועדה אשר דנה ובוחנת את טיוטות הדוחות הכספיים המוצגים בפניה וממליצה לדירקטוריון על אישור הדוחות הכספיים, כנדרש בהוראות תקנות החברות (הוראות ותנאים לעניין הליך אישור הדוחות הכספיים), התש"ע-2010 ובהתאמה גם להוראה 301.
כמו-כן, דנה בדוחות הכספיים ועדת הדירקטוריון לכספים ותשקיפים, אשר בוחנת את הדוחות הכספיים בעיקר מהיבטים עסקיים כלכליים, לרבות בחינת התוצאות המדווחות תוך השוואה לתמצית התקציב ותוכניות העבודה של הבנק.
ועדת הביקורת קיבלה דיווח וקיימה דיון על ליקויים וחולשות מהותיות בבקרה הפנימית על הדוחות הכספיים, אם וככל שנמצאו, וכן קיבלה דיווח על כל תרמית, בין מהותית ובין שאינה מהותית, אם וככל שהייתה, בה מעורבת ההנהלה או מעורבים עובדים אחרים שיש להם תפקיד בבקרה הפנימית של הבנק על דיווח כספי, כנדרש על-פי הוראה 645 להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים - הצהרה לגבי גילוי.
ועדת הביקורת בחנה את הסוגיות המהותיות והאומדנים הקריטיים שיושמו בדוחות הכספיים; את סבירות הנתונים; את המדיניות החשבונאית שיושמה, את השינויים שחלו בה, אם חלו ואת הטיפול החשבונאי שיושם בעניינים מהותיים; כן בחנה הוועדה את יישום עיקרון הגילוי הנאות בדוחות הכספיים ובמידע הנלווה, באמצעות הצגה מפורטת של הנושאים על-ידי נושאי משרה ואחרים בבנק, לרבות: המנכ"ל, הממונה על החטיבה הפיננסית (CFO) והחשבונאי הראשי של הבנק ובחנה את אפקטיביות הבקרה הפנימית על דיווח כספי.
כן דנה ועדת הביקורת, במסגרת הדיון בדוחות הכספיים, בחובות הבעייתיים של הבנק, בחנה את שווי החזקות הבנק בניירות-ערך, דנה בהפרשות לירידת-ערך, שהינה בעלת אופי אחר מזמני, של ניירות-ערך ובהוצאות בגין הפסדי אשראי של הבנק. כן דנה ועדת הביקורת ובחנה את חשיפות הבנק לסיכונים ואת דרך השתקפותם והשפעתם על הדוחות הכספיים.
לישיבות ועדת הביקורת, כמו גם לישיבות הדירקטוריון, בהן נדונים ומאושרים הדוחות הכספיים, מוזמנים רואי החשבון המבקרים של הבנק זיו האפט, רואי חשבון וסומך חייקין, רואי חשבון והם נוכחים בכל הישיבות האלה. כן מוזמן המבקר הפנימי של הבנק, לדיוני ועדת הביקורת והדירקטוריון בנושא אישור הדוחות הכספיים.
שמות חברי ועדת הביקורת וועדת כספים ותשקיפים ומיומנותם, מפורטים בפרק "הדירקטוריון וההנהלה" בדוחות הכספיים לשנת 2016.
ועדת הביקורת וועדת כספים ותשקיפים קיימו דיונים בגין הדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016. ועדת הביקורת הציגה את המלצותיה בפני מליאת הדירקטוריון קודם למועד שבו הדירקטוריון דן בדוחות הכספיים.

9.4. שכר רואי החשבון המבקרים[1][2][3]

טבלה 2-9: שכר רואי החשבון המבקרים

	המאוחד		הבנק	
	2016	2015	**2016**	2015
	באלפי ש"ח			
עבור פעולות הביקורת[4]:				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**21,877**	22,179	**12,944**	12,763
רואי חשבון מבקרים אחרים	**–**	346	**–**	–
סך-הכל	**21,877**	22,525	**12,944**	12,763
עבור שירותים הקשורים לביקורת[5]:				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**7,638**	7,306	**6,938**	6,590
רואי חשבון מבקרים אחרים	**–**	126	**–**	–
עבור שירותי מס[6]:				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**2,126**	1,862	**1,776**	1,559
רואי חשבון מבקרים אחרים	**288**	302	**–**	–
עבור שירותים אחרים[7]:				
רואי החשבון המבקרים המשותפים	**2,200**	2,379	**870**	1,135
רואי חשבון מבקרים אחרים	**165**	78	**–**	–
סך-הכל	**12,417**	12,053	**9,584**	9,284
סך-הכל שכר של רואי חשבון מבקרים	**34,294**	34,578	**22,528**	22,047

(1) דיווח של הדירקטוריון לאסיפה הכללית השנתית על שכר רואי החשבון המבקרים בעבור פעולות הביקורת.
(2) שכר רואי החשבון המבקרים כולל תשלומים לשותפויות ולתאגידים בשליטתם, וכן כולל תשלומים על-פי חוק מע"מ.
(3) כולל שכר ששולם ושכר שנצבר.
(4) ביקורת דוחות כספיים שנתיים, סקירת דוחות ביניים, לרבות ביקורת בקרה פנימית על דיווח כספי (SOX 404) וסקירה של סניפי הבנק בחו"ל.
(5) Audit Related Fees כולל בעיקר: תשקיפים, אישורים מיוחדים, מכתבי נוחות.
(6) כולל בעיקר: דוחות התאמה למס, דיוני שומות ויעוץ מס בישראל ובחו"ל.
(7) כולל בעיקר: סיוע בהכנת דוח אחריות חברתית וייעוץ בנושא תגמול עובדים.

9.5. תגמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

בעקבות אישור חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצורכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016, גיבש הבנק מדיניות תגמול חדשה ותוכנית תגמול חדשה לנושאי משרה ומנהלים בכירים, התואמות את הוראות חוק התגמול שנקבעו מתוקפו (לפרטים נוספים ראה ביאורים 23 ו-24 לדוחות הכספיים).

הנתונים המוצגים להלן, מתייחסים לשנת 2016 בכללותה.

להלן פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח).

טבלה 3-9: פירוט השכר, הגמול, שווי ההטבות, תשלומי המעביד וההפרשות לגבי נושאי המשרה הבכירים בקבוצת הבנק (באלפי ש"ח)

		שנת 2016					
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק באחוזים	משכורות[1]	מענקים	הטבה בשל תשלום מבוסס מניות	שווי הטבות נוספות[2]	תשלומי והפרשות המעביד[3]
סרוסי יאיר	יו"ר דירקטוריון לשעבר[א][ה]	0.02	1,902	15	–	340	1,707
קינן ציון	מנכ"ל לשעבר[ב][ה]	0.02	1,224	(303)	(1,146)	598	4,226
פינטו ארי	מנכ"ל[ג]	0.01	2,289	337	353	66	3,206
קולר דן	חבר הנהלה	0.01	1,549	119	245	239	6,837
יעבץ אפרת	חברת הנהלה[ה]	–	1,567	341	335	245	5,126
שטיין רונן	חבר הנהלה[ד]	–	1,741	292	291	237	3,850
כהן צחי	חבר הנהלה	0.01	1,847	332	330	228	3,913

(א) יו"ר הדירקטוריון עד ליום 31 בדצמבר 2016.
(ב) כיהן כמנכ"ל הבנק עד לפרישתו ביום 31 ביולי 2016.
(ג) מנכ"ל הבנק מיום 1 באוגוסט 2016.
(ד) מונה לחבר הנהלה ביום 14 בפברואר 2016.
(ה) כולל השלמת הפרשות עבור תשלומי פנסיה ו/או פיצויים שמגיעים להם עקב פרישתם מהבנק.

		שנת 2015					
שם	תפקיד	שיעור החזקה בהון הבנק	משכורת[1]	מענקים	הטבות בשל תשלום מבוסס מניות	שווי הטבות נוספות[2]	תשלומי והפרשות המעביד[3]
יאיר סרוסי	יו"ר הדירקטוריון של הבנק	0.02	1,903	3,886	739	475	668
ציון קינן	המנהל הכללי של הבנק	0.02	2,090	3,910	1,409	561	(53)
רון וקסלר*	משנה למנכ"ל, ממונה על חטיבת האסטרטגיה	–	1,760	1,114	1,113	256	823
אורית לרר	מנהל כללי של בנק הפועלים שוויץ	–	2,311	589	948	754	191
זאב חיו	משנה למנכ"ל, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל	–	1,644	886	886	262	1,086
צחי כהן	משנה למנכ"ל, ממונה על חטיבת ניהול סיכונים	0.01	1,890	1,008	1,006	209	611
ידין ענתבי	משנה למנכ"ל, ממונה על החטיבה הפיננסית - CFO	0.01	1,754	1,116	1,115	250	380

* ביום 4 בפברואר 2016 מונה למנכ"ל ישראכרט.
(1) בהתאם לתוכנית תגמול (2014) תשלום השכר כולל גם תשלומים המסווגים כתגמול קבוע שאינו מזכה בהפרשות סוציאליות, כמפורט בביאור 23 בדוחות הכספיים
(2) הסכומים המפורטים תחת טור "הטבות נוספות" בטבלה כוללים תשלום בגין הוצאות רכב, אש"ל וגילומים נטו.
(3) התשלומים בטור תשלומי והפרשות המעביד כוללים הפרשות לפיצויי פיטורין, לתגמולים, לפנסיה, לקרן השתלמות, לחופשה, לביטוח לאומי, למחלה ולמענק יובל.
(4) לא כולל מס שכר.
(5) כולל בעיקר השפעות אקטואריות בגין התחייבויות לזכויות שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק התגמול, השפעות אלה מהוות רווח והפסד אקטוארי ונזקפו לרווח כולל אחר, אך אינם משולמים בפועל בשנת הדיווח.
(6) ביחס לתקופה שתחילתה ביום 12 באוקטובר 2016 (מועד כניסת החוק לתוקף ביחס להתקשרויות קיימות) וסיומה ביום 31 בדצמבר 2016, בוצעה בחינה פרטנית ובמידת הצורך בוצעה קטימה לתגמול הקיים על מנת למנוע חריגה מתקרת ההוצאה החזויה המותרת בהתאם לחוק (כ-557 אלפי ש"ח לחלק היחסי של התקופה שממועד תחילת החוק, המהווים 2,500 אלפי ש"ח לשנה שלמה). הסכום כולל הוצאות בגין הפרשות המעביד לפיצויים ותגמולים אשר אינם כלולים בהגדרת "תגמול" לצורך חוק התגמול.
(7) ההלוואות ניתנו בתנאים דומים לאלו שניתנו לכלל עובדי הבנק, אשר סכומיהן נקבעו לפי קריטריונים אחידים.

שנת 2016								
			הלוואות שניתנו בתנאי הטבה[7]					
השלמת עתודות בגין הוצאות נילוות עקב שינויים בשכר בשנת החשבון	סך-הכל תגמול לפי תקנה 21[4]	בגין זכויות עבר שנצברו לפני הכניסה לתוקף של חוק התגמול (מתוך סך-כל התגמול)[5]	סך-הכל התגמול בניכוי זכויות העבר	מזה: חלק התגמול בגין התקופה שממועד כניסת החוק לתוקף[6]	יתרה	תקופה ממוצעת לפירעון (בשנים)	ההטבה שניתנה במהלך השנה	הלוואות שניתנו בתנאים רגילים
–	3,964		3,964	621	–	–	–	62
–	4,599		4,599	–	–	–	–	65
1,072	7,323	2,916	4,407	632	–	–	–	55
–	8,989	6,412	2,577	590	–	–	–	53
–	7,614		7,614	584	39	6	–	44
784	7,195	3,486	3,709	583	1	–	–	64
–	6,650	3,568	3,082	583	–	–	–	220

שנת 2015				
	יתרת הלוואות שניתנו בתנאי הטבה[7]			
סך-הכל[4]	יתרה	תקופה ממוצעת לפירעון (בשנים)	הטבה שניתנה במהלך השנה	יתרת הלוואות שניתנו לא בתנאי הטבה
7,671	–	–	–	36
7,917	–	–	–	131
5,066	–	–	–	623
4,793	–	–	–	576
4,764	94	7	2	1,044
4,724	–	–	–	25
4,615	–	–	–	19

הערות כלליות:

היקף המשרה של מקבלי התגמול הינו 100%.

כל עובדי הבנק, ובכלל זה נושאי משרה בבנק, נהנים מהטבות שונות בניהול חשבונות הבנק שלהם. הטבות אלה מתייחסות בעיקרן לפטור מדמי ניהול קבועים, דמי רישום פעולות בחשבון, תדפיסי מידע, פנקסי שיקים, אחזקת ניירות-ערך, משיכת מזומנים, העברת כספים לחשבונות אחרים ודמי חבר של כרטיסי אשראי. כמו-כן קיימות הטבות בשיעור העמלות בגין קניה ומכירה של ניירות-ערך ומטבע-חוץ, הוראות קבע לביצוע תשלומים בחשבון ושכירת כספות. בנוסף, ככל יתר עובדי הבנק, גם נושאי המשרה נהנים מהטבה בריבית על יתרות זכות וחובה בחשבונות עו"ש. מכלול ההטבות שניתנו לנושאי המשרה מסתכם בסכומים זניחים, אשר אינם עולים על סך של 50 אלפי ש"ח בשנה לכל נושא משרה.

לפרטים נוספים בדבר רכיבי התגמול הרוחביים (ובכלל זה תגמול מבוסס מניות) להם זכאים כלל חברי ההנהלה של הבנק וכן יו"ר דירקטוריון הבנק היוצא לרבות תנאי הפרישה, מענקים וכיו"ב ולעניין תוכניות התגמול השונות והשפעות חוק הגבלת התגמול, ראה ביאורים 23 ו-24 בדוחות הכספיים.

למידע נוסף בהתאם לדרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ראה גילוי המפורסם באתר האינטרנט של הבנק ובמגנא.

מר יאיר סרוסי

מר סרוסי, כיהן כיו"ר דירקטוריון הבנק עד יום 31 בדצמבר 2016 אז פרש מכהונתו בבנק. מר סרוסי כיהן בתפקיד זה החל מיום 1 באוגוסט 2009. לעניין תנאי העסקתו של מר סרוסי, לרבות תקופת העסקתו, תנאים לסיום התקשרות, תקופת הודעה מוקדמת ותקופת הסתגלות, פיצויי פיטורים ופנסיה, קרן השתלמות, וכן תנאים נלווים, ראה דוחות מיידים של הבנק מהימים 13 בספטמבר 2012 ו-19 באוקטובר 2012 (אסמכתא מספר 2012-01-237483 ו-2012-01-259701, בהתאמה) הנכללים כאן על דרך ההפניה (ביחד, "דוח תגמול סרוסי"). בשנת 2016 לא היה זכאי מר סרוסי לתגמול משתנה.

לעניין השפעת סיום כהונה על התגמול, ראה "הסדר פרישה" בביאור 23 בדוחות הכספיים.

מר ציון קינן

מר קינן, כיהן כמנכ"ל הבנק מיום 27 באוגוסט 2009 ועד ליום 31 ביולי 2016. לעניין תנאי העסקתו של מר קינן, לרבות תקופת העסקתו, תנאים לסיום התקשרות, תקופת הודעה מוקדמת ותקופת הסתגלות, פיצויי פיטורים ופנסיה, קרן השתלמות, וכן תנאים נלווים, ראה דוח מיידי של הבנק מיום 13 בספטמבר 2012 (אסמכתא מספר 2012-01-237483) הנכלל כאן על דרך ההפניה ("דוח תגמול קינן"). הסכום המופיע בטור מענקים מייצג את הגריעה מחשבון המענקים של מר קינן בגין שנת 2016, בהתאם לתוכנית תגמול 2010 כפי שחלה לגבי מר קינן (בנטרול השפעות המדד על היתרה שבחשבון המענקים בגין שנה זו).

לעניין השפעת סיום כהונה על התגמול, ראה "הסדרי פרישה" בביאור 23 בדוחות הכספיים.

מר ארי פינטו

מר פינטו החל לכהן כמנכ"ל הבנק מיום 1 באוגוסט 2016. עד ליום 12 באוקטובר 2016, תגמולו היה בהתאם להסכם ההתקשרות עימו כמשנה למנכ"ל הבנק וכ-COO. החל מיום זה, אושר למר פינטו הסכם תגמול חדש בהתאם למדיניות התגמול החדשה ותוכנית תגמול (2016). תנאי תגמולו של מר פינטו מפורטים בדיווח מיידי מיום 8 בנובמבר 2016, אסמכתא מספר 2016-01-074259.

מר דן קולר

מר קולר מכהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. הסכם העסקתו של מר קולר היה לתקופה של שלוש שנים החל מיום 1 ביולי 2016 ועד ליום 30 ביוני 2019, אך תוקפו קוצר כמפורט להלן. על-אף האמור לעיל, ניתן לסיים את ההתקשרות גם קודם לכן על-ידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 90 יום.

הסכום הנקוב בטור תשלום מבוסס מניות בטבלה כולל:

יחידות מניות חסומות - ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים.

על-אף האמור לגבי תקופת הסכם ההעסקה, בהתאם למפורט לעיל לגבי הוראות המעבר של מדיניות התגמול החדשה, מר קולר חתם על שינוי תנאי הסכם ההעסקה האמור עימו בשנת 2017 ועל הסכם חדש לפי מדיניות התגמול החדשה אשר ייכנס לתוקף החל מיום 1 בינואר 2018.

גברת אפרת יעבץ

גברת יעבץ מכהנת כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת קשרי מחזיקי עניין. הסכם העסקתה של גברת יעבץ הינו לתקופה של שלוש שנים החל מיום 1 באוקטובר 2015 ועד ליום 30 בספטמבר 2018. על-אף האמור לעיל, ניתן לסיים את ההתקשרות גם קודם לכן על-ידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 90 יום. ביום 27 בדצמבר 2016 פרסם הבנק הודעה על סיום כהונתה של גברת יעבץ בבנק ביום 31 במרץ 2017.

הסכום הנקוב בטור תשלום מבוסס מניות בטבלה כולל:

יחידות מניות חסומות - ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים.

מר רונן שטיין

מר שטיין מכהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבה קמעונאית. הסכם העסקתו של מר שטיין היה לתקופה של שנתיים וחודשיים החל מיום 4 בפברואר 2016 ועד ליום 31 במרץ 2018, אך תוקפו קוצר כמפורט לעיל ולהלן. על-אף האמור לעיל, ניתן לסיים את ההתקשרות גם קודם לכן על-ידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 90 יום.

הסכום הנקוב בטור תשלום מבוסס מניות בטבלה כולל:

יחידות מניות חסומות - ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים.

על-אף האמור לגבי תקופת הסכם ההעסקה, בהתאם למפורט לעיל לגבי הוראות המעבר של מדיניות התגמול החדשה, מר שטיין חתם על שינוי תנאי הסכם ההעסקה האמור עימו בשנת 2017 ועל הסכם חדש לפי מדיניות התגמול החדשה אשר ייכנס לתוקף החל מיום 1 בינואר 2018.

מר צחי כהן

מר כהן מכהן כמשנה למנכ"ל הממונה על חטיבת ניהול סיכונים. הסכם העסקתו של מר כהן הינו לתקופה של שלוש שנים החל מיום 1 ביולי 2015 ועד ליום 30 ביוני 2018, אך תוקפו קוצר כמפורט להלן. על-אף האמור לעיל, ניתן לסיים את ההתקשרות גם קודם לכן על-ידי כל אחד מהצדדים בהודעה מוקדמת בת 90 יום.

הסכום הנקוב בטור תשלום מבוסס מניות בטבלה כולל:

יחידות מניות חסומות - ראה ביאור 23 בדוחות הכספיים.

על-אף האמור לגבי תקופת הסכם ההעסקה, בהתאם למפורט לעיל לגבי הוראות המעבר של מדיניות התגמול החדשה, מר כהן חתם על שינוי תנאי הסכם ההעסקה האמור עימו בשנת 2017 ועל הסכם חדש לפי מדיניות התגמול החדשה אשר ייכנס לתוקף החל מיום 1 בינואר 2018.

הקשר בין התגמול שניתן בשנת 2016 לנושאי המשרה הבכירה בטבלה לשנת 2016 לעיל לבין תרומת מקבל התגמול לתאגיד

במסגרת אישור הדוחות הכספיים השנתיים של הבנק לשנת 2016, ערך הדירקטוריון בימים 19 ו-21 במרץ 2017, דיונים נרחבים בתנאי הכהונה וההעסקה של נושאי המשרה ובעלי העניין בבנק, אשר מפורטים לעיל בהתאם לתקנה 21 לתקנות ניירות-ערך (דוחות תקופתיים ומיידיים), התש"ל-1970 ("נושאי המשרה הבכירה לפי תקנה 21" ו"תקנות דוחות תקופתיים ומיידיים", בהתאמה), וזאת בנפרד לגבי כל נושאי המשרה הבכירה לפי תקנה 21, ולאחר שהדירקטוריון קיבל פרטים מלאים על תנאי כהונתם והעסקתם.

המענקים בגין שנת 2016 שאושרו על-ידי ועדת התגמול והדירקטוריון של הבנק, נקבעו על-פי רוב בהתאם לקריטריונים מדידים שנקבעו מראש בתוכנית תגמול (2010), תוכנית תגמול (2014), או תוכנית תגמול (2016), לפי המקרה, (כהגדרתן לעיל). ככל שהדבר נוגע להפעלת שיקול דעת בקשר עם המענקים בגין שנת 2016 לנושאי משרה, שיקול הדעת הינו במסגרת הוראות תיקון 20 לחוק החברות וההוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי, והינו בהתאם למדיניות התגמול ותוכנית תגמול (2014) וכן בהתאם להוראות מדיניות התגמול החדשה ותוכנית תגמול (2016), לגבי התקופה שבה הן חלות וככל שחלות בהתאם להוראות המעבר.

לדיוני הדירקטוריון קדמו דיונים מקדימים בנושא על-ידי ועדת התגמול. בדיונים שנערכו כאמור בוועדת התגמול ובדירקטוריון, נבחנו לגבי כל נושא משרה, בנפרד, הקריטריונים הספציפיים שנקבעו מראש לכל נושא משרה בהתאם לתפקידו, עמידתו בקריטריונים כאמור והתאמת התגמול לנושא המשרה להוראות מדיניות התגמול ותוכנית התגמול החלה על נושא המשרה.

לעניין תנאי הכהונה וההעסקה גופם, ציין הדירקטוריון כי הם בהתאם למדיניות התגמול הרלוונטית ולתוכניות התגמול של הבנק שהיו בתוקף בשנת 2016, לרבות הוראות המעבר שבהן, כמפורט לעיל ובהתאם לחוק הגבלת התגמול, לתיקון 20 ולהוראה בדבר מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי. לפרטים נוספים בנוגע לתוכנית תגמול (2010), תוכנית תגמול (2014), תוכנית תגמול (2016) ותגמול נושאי המשרה ובעלי העניין, ראה ביאורים 23 ו-24 בדוחות הכספיים.

עניינים אחרים

ביום 13 בינואר 2016 אישר הדירקטוריון מספר שינויים במבנה הארגוני של הבנק ובאיוש תפקידים של מספר חברי הנהלה, כמפורט להלן:

1. במסגרת אסטרטגיית הבנק לשנים הבאות הוקמה "חטיבת החדשנות" (Innovation), אשר בראשה עומד מר אברהם כוכבא, משנה למנכ"ל, בתוקף מיום 23 בפברואר 2016.
עד ליום 14 בפברואר 2016 כיהן מר אברהם כוכבא כמנהל חטיבת טכנולוגיה ומחשוב.
חטיבת החדשנות מובילה את האסטרטגיה הדיגיטלית של הבנק, ואחראית על תחומי חדשנות טכנולוגית (CTO) מובילות טכנולוגית, Big Data וניהול מידע, Ecosystem, חוויית לקוח ו-Fintech.
2. מר רונן שטיין התמנה למנהל החטיבה הקמעונאית של הבנק, במעמד של משנה למנכ"ל, בתוקף מיום 14 בפברואר 2016 ופרש מכהונתו כמנכ"ל החברות בקבוצת ישראכרט. מר רונן שטיין מונה לתפקיד יו"ר החברות בקבוצת ישראכרט מיום 15 במאי 2016.
3. החטיבה הבינלאומית מוזגה לתוך חטיבת שווקים פיננסיים, אשר נקראת בשם "חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית", ובראשה עומד מר דן קולר, משנה למנכ"ל.
מר אמיר אביב, אשר ניהל את החטיבה הבינלאומית של הבנק, פרש מהבנק ביום 31 במרץ 2016 כדי להתמסר למיזם פרטי בחו"ל והמשיך לשמש כיועץ לחטיבה לתקופה של שלושה חודשים.
4. הוקמה חטיבה חדשה להובלת הקשר עם הלקוחות ומחזיקי העניין (Stake Holders), שבראשה עומדת הגב' אפרת יעבץ, משנה למנכ"ל, בתוקף מיום 22 בפברואר 2016. עד ליום 31 בינואר 2016 כיהנה הגב' אפרת יעבץ כמנהלת חטיבת הון אנושי, ייעוץ ומשאבים.
חטיבת מחזיקי העניין אחראית על הקשר עם ציבור הלקוחות ומחזיקי העניין, השירות ללקוחות, קמפוס ופיתוח הון אנושי, אחריות חברתית, קיימות, פועלים בקהילה ופועלים בהתנדבות.
5. הגב' אתי בן-זאב התמנתה למנהלת חטיבת טכנולוגיה ומחשוב, במעמד של משנה למנכ"ל, בתוקף מיום 14 בפברואר 2016.
עד ליום 13 בפברואר 2016 כיהנה הגב' אתי בן-זאב כמנהלת אגף תוכנה ופיתוח בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב.
6. תחום ייעוץ ומחקר, שהיה באחריותה של הגב' אפרת יעבץ, הועבר לאחריות החטיבה הפיננסית, שאותה מנהל מר ידין ענתבי, משנה למנכ"ל.
7. ביום 4 בפברואר 2016 פרש מר רון וקסלר מתפקידו כמנהל חטיבת האסטרטגיה של הבנק, ולפי המלצת הבנק התמנה למנכ"ל החברות: ישראכרט בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ ופועלים אקספרס בע"מ.

ביום 18 בפברואר 2016 התכנסה אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות של הבנק.
האסיפה דנה בדוחות הכספיים ובדוח הדירקטוריון של הבנק לשנת 2014; אישרה את מינוי רואי החשבון המבקרים של הבנק; אישרה את מינויו של מר עודד ערן כדירקטור בבנק, לתקופה של שלוש שנים ממועד אישור האסיפה הכללית את המינוי; אישרה את מינויו של מר ראובן קרופיק כדירקטור חיצוני בבנק בהתאם להוראה 301 (וכן כדירקטור "בלתי תלוי" כמשמעו בחוק החברות), לתקופה של שלוש שנים ממועד אישור האסיפה הכללית את המינוי; אישרה לתקן את תקנון הבנק ("תקנון הבנק") על-ידי הוספת תקנה 24ה לתקנון הבנק המתירה הענקת פטור לנושאי המשרה בבנק מאחריותם בשל הפרת חובת הזהירות לבנק; אישרה את תיקון תקנה 17 לתקנון הבנק; אישרה את תיקון מדיניות התגמול של הבנק (שאושרה על-ידי האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק ביום 11 בפברואר 2014 ("מדיניות התגמול")), כך שמדיניות התגמול תתיר הענקת פטור לנושאי המשרה מאחריותם בשל הפרת חובת הזהירות לבנק על-ידי הוספת סעיף 18א לפרק ה' של מדיניות התגמול; אישרה הענקת כתבי פטור לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת בבנק, לרבות למנכ"ל הבנק, המכהן ו/או שיכהן מעת לעת, ולרבות לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי הפטור להם; ואישרה מחדש מתן כתבי שיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בבנק המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, שבעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי השיפוי להם.
ביום 16 במרץ 2016 התכנסה אסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של הבנק. האסיפה אישרה את הארכת מינויו של מר עידו שטרן כדירקטור בבנק לתקופה של שלוש שנים נוספות, החל מיום 24 במרץ 2016; כן אישרה האסיפה את הארכת מינויו של מר אמנון דיק לכהונת דירקטור חיצוני בבנק בהתאם להוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין המפורסמות על-ידי המפקחת על הבנקים, לתקופה של שלוש שנים נוספות, החל מיום 24 במרץ 2016.
ביום 31 במרץ 2016 קיבל הדירקטוריון את הודעתו של מנכ"ל הבנק, מר ציון קינן, כי החליט לסיים את עבודתו בבנק בתום שישה חדשים ממועד ההודעה וכי עד למועד זה ימשיך לכהן כמנכ"ל פעיל.
ביום 6 באפריל 2016 החליט הדירקטוריון על הקמת ועדת איתור שתמליץ לדירקטוריון על מועמד לכהונת מנכ"ל חדש לבנק ולצורך כך תראיין מועמדים לכהונה ותגיש המלצותיה לדירקטוריון עד לסוף חודש מאי 2016.
ביום 24 במאי 2016 קיבל הדירקטוריון את המלצותיה של ועדת האיתור שנתקבלו על-ידי הוועדה פה אחד והחליט לבחור במר ארי פינטו לכהן כמנכ"ל החדש של הבנק. הדירקטוריון בישיבתו מיום 29 ביוני 2016 החליט, לאחר שנתקבל אישור המפקחת על הבנקים, כי מר ארי פינטו יכנס לתפקידו כמנכ"ל הבנק החל מיום 1 באוגוסט 2016. מר פינטו החליף בתפקידו את מר ציון קינן אשר פרש מתפקידו כמנכ"ל הבנק במועד זה.
בתקופה שהחל מיום 8 בפברואר 2016 ועד 1 ביולי 2016 כיהן מר ארי פינטו כממונה על חטיבת COO, אסטרטגיה, משאבים ותפעול, במעמד של מ"מ מנכ"ל.
בתקופה שהחל מיום 1 ביולי 2016 ועד 1 באוגוסט 2016 קיים מר ארי פינטו חפיפה עם מר ארז יוסף שנתמנה לתפקיד (ראו להלן).
ביום 29 ביוני 2016 אישר הדירקטוריון את מינויו של מר ארז יוסף לתפקיד חבר הנהלת הבנק, משנה למנכ"ל, הממונה על חטיבת COO, אסטרטגיה, משאבים ותפעול, במקומו של מר ארי פינטו, בתוקף מיום 1 ביולי 2016.
ביום 10 בספטמבר 2016 הסתיימה כהונתה, בת תשע השנים, של הגב' מלי ברון כדירקטורית חיצונית בדירקטוריון הבנק, כמשמעות המונח בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין.
ביום 28 בספטמבר 2016 התכנסה אסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של הבנק. האסיפה אישרה להאריך את מינויו של מר יעקב פאר כדירקטור חיצוני בבנק כמשמעות המונח בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין וכדירקטור בלתי תלוי, כמשמעות המונח בחוק החברות, לתקופה של שלוש שנים נוספות, החל מיום 6 באוקטובר 2016, לאחר שנתקבל אישור המפקחת על הבנקים בבנק ישראל למינוי; כן אישרה האסיפה למנות את מר ישראל תפוחי כדירקטור בבנק לתקופה של שלוש שנים, החל מיום 1 בנובמבר 2016, לאחר שנתקבל אישור המפקחת על הבנקים בבנק ישראל למינוי.

ביום 1 בנובמבר 2016 הסתיימה כהונתו בת תשע השנים, של מר ניר זיכלינסקי כדירקטור בבנק, לאחר שביום 28 ביולי 2016 קיבל הדירקטוריון את הודעתו על התפטרותו מדירקטוריון הבנק.
ביום 2 בנובמבר 2016, מיד לאחר פרסומים בתקשורת בנושא, הסמיך דירקטוריון הבנק את ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין לבחון נושאים הקשורים לטיפול הבנק בתלונה על הטרדה מינית מצד מי שכיהן בעבר כמנכ"ל הבנק. במסגרת טיפולו בנושא, מינה הבנק את נשיא בין הדין הארצי לעבודה, השופט (בדימוס) סטיב אדלר לממונה לפי החוק למניעת הטרדה מינית, כדי שיבדוק את התלונה. בתום בדיקתו, קבע הנשיא אדלר, כי לא נתבצעה כל הטרדה מינית. גם הפיקוח על הבנקים הודיע לבנק כי הוא עורך בדיקה בקשר עם אופן הטיפול של הבנק בתלונה. בהמשך הודיע הפיקוח על הבנקים שעל מנת שלא לפגוע בהליך המתנהל על-ידי משטרת ישראל בהיבטים שבתחום סמכותה, תושלם בדיקתו רק לאחר סיום ההליך המשטרתי.
בימים 8 בנובמבר 2016 ו-10 בנובמבר 2016 פנו שני בעלי מניות לבנק וביקשו שהבנק יבחן הגשת תביעות כנגד המנכ"ל לשעבר של הבנק, נושאי משרה בבנק והעובדת האמורה להשבת סכומים ששולמו לאותה עובדת.
ביום 29 בנובמבר 2016 קיבל הדירקטוריון את התפטרותו של מר יאיר סרוסי, יו"ר הדירקטוריון, בתוקף מיום 31 בדצמבר 2016. הדירקטוריון דן בהצעה למינויו של מר עודד ערן לכהונת יו"ר הדירקטוריון ו החליט למנות את מר עודד ערן לכהונת יו"ר הדירקטוריון של הבנק, בתוקף מיום 1 בינואר 2017. המפקחת על הבנקים אישרה ביום 22 בדצמבר 2016 את מינויו של מר עודד ערן לכהונת יו"ר הדירקטוריון.
ביום 27 בדצמבר 2016 קיבל הדירקטוריון את התפטרותה של הגב' אירית איזקסון מכהונתה כדירקטורית בדירקטוריון הבנק, שהודיעה על פרישתה מהבנק כדי להתמנות לתפקיד יו"ר דירקטוריון הבנק הבינלאומי.
הגב' אירית איזקסון כיהנה כדירקטורית בדירקטוריון הבנק במשך 17 שנים.
ביום 19 בדצמבר 2016 התכנסה אסיפה כללית מיוחדת של בעלי המניות של הבנק.
האסיפה אישרה את מדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה של הבנק; כן אישרה האסיפה את תנאי העסקתו של מר ארי פינטו כמנכ"ל הבנק.
ביום 22 בפברואר 2017 אישר הדירקטוריון את מינויה של הגב' יעל אלמוג לתפקיד חברת הנהלת הבנק, משנה למנכ"ל, הממונה על חטיבת מחזיקי עניין, במקומה של הגב' אפרת יעבץ, שהודיעה ביום 26 בדצמבר 2016 על פרישה מהבנק.
ביום 27 בפברואר 2017 החליט הדירקטוריון לאשר את תנאי העסקתו של מר עודד ערן כיו"ר הדירקטוריון. כן החליט הדירקטוריון במועד זה על כינוס אסיפה כללית שנתית של בעלי המניות של הבנק ביום 4 באפריל 2017 שעל סדר יומה הנושאים הבאים: (1) הצגה ודיון בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק ליום 31 בדצמבר 2015 ובדוח הדירקטוריון על מצב עניניי הבנק ליום 31 בדצמבר 2015; (2) מינוים מחדש של זיו האפט (BDO), רואי חשבון וסומך-חייקין (KPMG), רואי חשבון, לרואי החשבון המבקרים של הבנק; (3) הארכת כהונתו של מר עודד ערן כדירקטור בבנק; (4) אישור תנאי כהונתו והעסקתו של יו"ר דירקטוריון הבנק.
ביום 7 במרץ 2017 התפטר מר ישראל תפוחי מכהונתו כדירקטור בדירקטוריון הבנק, מסיבות אישיות.
ביום 20 במרץ 2017 הסתיימה כהונתו בת שש השנים, של מר יוסף ירום כדירקטור חיצוני בדירקטוריון הבנק, כמשמעות המונח בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין.

9.6. עסקות עם בעל שליטה

להלן פירוט סוגי העסקות ואמות המידה השונות שנקבעו בקשר לאישור ודיווח עסקות הבנק עם בעלת השליטה בו, או עם אדם אחר שלבעלת השליטה יש בהן עניין אישי, בהתאם להוראות חוק החברות ותקנות הדיווח:

עסקות בנקאיות "חריגות"

על פי אמות המידה שנקבעו כאמור על-ידי הבנק, עסקות בנקאיות העונות על אמות המידה הבאות תיחשבנה כעסקות חריגות:

1. עסקות בנקאיות "חריגות"

1.1. כל עסקה שיש עמה מתן אשראי על-ידי הבנק, אשר בעקבות ביצועה סך החבות של בעלת השליטה יעלה על 10% מההון כהגדרתו בהוראות ניהול בנקאי תקין 312 של המפקח על הבנקים, או אם הגידול בחבות של בעלת השליטה או בחבות של מי שלבעלת השליטה עניין אישי לגביו בעקבות העסקה עולה על 2% מההון הפיקוחי במועד ביצוע העסקה. לעניין מספר עסקות המתבצעות ברצף עם אותו אדם תיחשבנה לעסקה אחת, באופן שלצורך סיווגן של העסקות האמורות ייבחן הסכום המצטבר של העסקות כאמור.

1.2. עסקה של הפקדת כספים בפיקדון מכל סוג שהוא אם בעקבותיה סך הפיקדונות של בעלת השליטה יעלה על 2% מסך פיקדונות הציבור, כמדווח במאזן המאוחד של הבנק האחרון שפורסם לציבור קודם ההפקדה;

1.3. עסקה של הפקדה ו/או רכישה ו/או מכירה של ניירות-ערך, יחידות השתתפות בקרנות נאמנות ו/או קרנות אחרות וכל השקעה אחרת אשר מוחזקת על-ידי הבנק כנכס של הלקוח (ולא כהתחייבות מאזנית), כאשר סכומה של עסקה כאמור עולה על 0.5% מסך-כל יתרת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של הלקוחות בקבוצת הבנק, כמדווח במאזן המאוחד של הבנק האחרון שפורסם לציבור במועד ביצוע העסקה;

1.4. כל עסקה בנקאית אחרת, מסוג העסקות שהבנק מבצע עם הציבור בדרך כלל, ובלבד שאין עמה מתן אשראי על-ידי הבנק, כאשר סכומה של עסקה כאמור עולה על 0.5% מסך המאזן המאוחד של הבנק במועד ביצוע העסקה.

2. כל עסקה אחרת של הבנק (בין שהינה בנקאית ובין שאינה בנקאית), שאינה נופלת לסעיפים הקודמים, אם אינה במהלך העסקים הרגיל של הבנק או בתנאי שוק, או אם סכום העסקה עולה על 300 מיליון ש"ח. לעניין זה "מהלך העסקים הרגיל" הינה עסקה שהבנק מבצע מעת לעת לצורך ניהול עסקיו השוטפים (כגון: שכירת נכסים, רכישת מוצרים וקבלת שירותים), וניתן להצביע על עסקות מסוג זה שהבנק ערך בתקופה של 12 החודשים שקדמו לאישור העסקה.

לצד קביעת אמות המידה האמורות, נקבע על-ידי ועדת הביקורת, כי כל עסקה מכל סוג שהוא ובכל היקף, שבין הבנק לבין בעלת השליטה בבנק ו/או שלבעלת השליטה בבנק יש עניין אישי באישורה, תתבצע בהתאם לתנאי השוק ובאופן שהבנק לא ייתן בעסקה כזאת שום העדפה, או הטבה בתנאים, על-פני תנאים שלפיהם הינו מבצע עסקות דומות עם אחרים, שאינם נחשבים "אנשים קשורים" לבנק (כמשמעות הביטוי בהוראות ניהול בנקאי תקין מס' 312 של המפקח על הבנקים). בהתאם להוראות חוק החברות, עסקה שאינה בתנאי שוק הינה עסקה חריגה.

לעניין קביעת חריגותה של עסקה, "תנאי שוק" הינם: (1) מקום שהעסקה מחייבת את אישורה של ועדת הדירקטוריון לאישור עסקות עם אנשים קשורים, תנאים שהוועדה מצאה לפי הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 כי הינם בגדר "תנאי שוק" על-פי המבחנים הנהוגים על ידה ובהתאם לחומר שהוצג בפניה, לרבות בנוגע לעסקות ספציפיות או לסוג מסוים של עסקות; או (2) תנאי עסקה הדומים לתנאים של לפחות שתי עסקות דומות מבחינת מאפייניהן (כמו למשל: סוג הלקוח או הצד השני לעסקה ומאפייניו; היקף העסקה; ומאפיינים רלוונטיים אחרים לתנאי שוק כגון ביטחונות או היקף פעילות לקוח עם הבנק), שערך הבנק בתקופה קרובה למועד ההתקשרות בעסקה הנבחנת (לרבות ציטוטים/הצעות מחייבות שהוצעו על-ידי הבנק ללקוחותיו וכן הצעות שהוצעו על-ידי ספקים לבנק), ובלבד שנערכו (או צוטטו, לפי העניין) עם צד לא קשור לבנק ולא התקיים בהן עניין אישי לבעלת השליטה בבנק; או (3) תנאי עסקה הדומים לתנאים של לפחות שתי עסקות בשוק הרלוונטי, הידועות לבנק, והדומות מבחינת מאפייניהן (כמו למשל: סוג הלקוח או הצד השני לעסקה ומאפייניו; היקף העסקה; ומאפיינים רלוונטיים אחרים לתנאי שוק כגון ביטחונות), שנערכו בתקופה קרובה למועד ההתקשרות בעסקה הנבחנת, ובלבד שנערכו בין צדדים לא קשורים; או (4) מחיר שנקבע בשוק מוסדר של מוכרים וקונים כגון מחירי ניירות-ערך סחירים או מחירי סחורות, ובלבד שמתקיימת באותו שוק לגבי הנכס או המוצר או השירות הרלוונטי סחירות מספקת.

3. עסקות "זניחות"

עוד נקבע על-ידי הבנק כי העסקות שלהלן תיחשבנה כעסקות זניחות:

3.1. עסקה לרכישת מוצרים ושירותים מבעל שליטה או שלבעל השליטה יש בה עניין אישי, ובלבד שאיננה התקשרות עם בעל שליטה או עם קרובו באשר לתנאי כהונתו והעסקתו, שהינה במהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק ואשר היקפה אינו עולה על סכום של 2.5 מיליון ש"ח, ובלבד שסך העסקות מסוגה לשנה קלנדרית אחת לא יעלה על 0.1% מההון הפיקוחי. במניין הסך האמור לא יובאו בחשבון עסקות בודדות שהיקפה של כל אחת מהן הינו פחות מ-25,000 ש"ח.

3.2. עסקות של השכרת ושכירת שטחים מבעל שליטה או שלבעל השליטה יש בהן עניין אישי, שאושרו בשנה קלנדרית אחת, במהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק ואשר היקפן הכולל אינו עולה על 0.1% מההון הפיקוחי.

3.3. כל עסקה אחרת במהלך העסקים הרגיל ובתנאי שוק ואשר היקפה הינו עד לסכום של 250,000 ש"ח, ובלבד שסך העסקות מסוגה לשנה קלנדרית אחת לא יעלה על 0.1% מההון הפיקוחי. במניין הסך האמור לא יובאו בחשבון עסקות בודדות שהיקפה של כל אחת מהן הינו פחות מ-25,000 ש"ח.

הגדרות

לעניין זה, למונחים הבאים המשמעות המפורטת להלן:

1. **"אשראי" –** כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981.
2. **"חבות" –** כהגדרת מונח זה בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 312 של המפקח על הבנקים.
3. **"בעלת השליטה" –** לרבות החברות הפרטיות והציבוריות הקשורות אליה כמשמעות המונח "איש קשור" בהוראת ניהול בנקאי תקין 312 ולרבות עם קרוביה וחברות פרטיות הקשורות אליהם, לרבות בני משפחתה הגרים עמה או שפרנסתם עליה; הגדרת "קרוב" על-פי הוראות חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, כוללת בן זוג, אח, הורה, צאצא, צאצא בן הזוג, ובן זוגו של כל אחד מאלה.
4. **"הון פיקוחי" –** כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 202 של המפקח על הבנקים או כל הוראה שתבוא במקומה.

קיום הליך תחרותי

סעיף 117 לחוק החברות קובע את תפקידיה של ועדת ביקורת. בין השאר, קובע סעיף 117(1ב), בקשר עם עסקות של חברה עם בעל השליטה בה, או עם אחרים כאשר לבעל השליטה יש עניין אישי בעסקה, שעל ועדת ביקורת מוטל כדלקמן:

"לקבוע לגבי עסקות כאמור בסעיף 270(4) או (4א), אף אם אינן עסקות חריגות, חובה לקיים הליך תחרותי, בפיקוחה של הוועדה, או מי שתקבע לעניין זה, ולפי אמות מידה שתקבע, או לקבוע כי יקוימו הליכים אחרים שתקבע ועדת ביקורת, בטרם התקשרות בעסקות כאמור, והכל בהתאם לסוג העסקה, ורשאית היא לקבוע לעניין זה אמות מידה אחת לשנה מראש."

קביעת אמות המידה על-ידי הוועדה מראש (ולא אגב דיון בעסקה ספציפית) ימנע צורך בקיום דיון ספציפי בצורך לקיים הליך תחרותי בכל עסקה כאמור ואף תומך באובייקטיביות ובסבירות של הקביעה, כל עוד הבנק יפעל בהתאם לאמות המידה.

1. ועדת הביקורת בישיבתה מיום 21 בדצמבר 2016 אישרה מחדש את אמות המידה שנקבעו על ידה ביום 12 באוקטובר 2015, בהן נקבע כי, ככלל, הבנק יתקשר בסוגי העסקות הבאות, כאשר הן נעשות מול בעל שליטה בבנק או כאשר קיים בהן עניין אישי לבעל שליטה בבנק, רק לאחר שיקיים הליך תחרותי, כמפורט להלן: (א) רכישת מוצרים ושירותים; (ב) התקשרויות לביצוע פרויקטים ועבודות עבור הבנק או חברות בשליטתו; (ג) התקשרות בהסכמי רכישה, שכירות או השכרה של נכסי מקרקעין, למעט כאמור בסעיף 3.4 להלן.
2. ההליך התחרותי יכלול פנייה מטעם הנהלת הבנק, או מי שייקבע על ידה, לשלושה מועמדים להתקשרות לפחות (שניים לפחות מתוכם אינם קשורים לבעל שליטה בבנק או לצד קשור בבנק, ככל שקיימים והדבר מעשי) להציע הצעות להתקשרות עם הבנק בעסקה המוצעת (להלן: "המציעים"). הבנק יקבע פרק זמן אחיד להגשת ההצעה (שניתן יהיה להאריכו).

ככל שיוחלט על ניהול משא ומתן עם המציעים, המשא ומתן ינוהל עם כל אחד מהמציעים, שהצעתו נמצאה רלוונטית, לשם קבלת הצעתו הטובה ביותר (Best And Final Offer) (להלן: "ההצעה הסופית").

ההצעות הסופיות ותמצית המגעים שקוימו עם המציעים יובאו להכרעת הגורם המאשר לפי הדין ובהתאם לנוהלי הבנק. ועדת ביקורת תפקח על ההליך התחרותי בקשר עם עסקות חריגות, בדרך שתיקבע על ידה, אלא אם כן יוחלט אחרת. ועדת עסקות עם אנשים קשורים תפקח על עסקות שאינן חריגות, בדרך שתיקבע על ידה, ככל שאלו בסמכות אישורה.
הגורם המאשר, לפי שיקול דעתו, יחליט בדבר התקשרות הבנק עם המציע. ככלל, הבנק יתקשר עם המציע שהציע את ההצעה בעלת התנאים העדיפים ביותר מבחינת הבנק או במקרה שאין עדיפות של ממש של הצעה אחת על פני ההצעות האחרות, יתקשר עם מי מהמציעים על-פי שיקול דעתו. בחירתה של ההצעה בעלת התנאים העדיפים ביותר לבנק תוכל להיות מבוססת על קריטריונים שונים, שייקבעו, הרלוונטיים להתקשרות נשוא ההליך. ככל שההצעה שתיבחר הינה של מציע הקשור לבעל שליטה בבנק, יפורטו על-ידי הגורם המאשר הנימוקים התומכים בהתקשרות זו.

3. לגבי סוגי העסקות הבאות, נמצא כי הן אינן מתאימות להליך תחרותי על-פי סעיף 117(ב1) לחוק החברות וכאמור בסעיפים 1 ו-2 לעיל, מהטעמים שיפורטו להלן. ככלל, הבנק יתקשר בסוגי העסקות הבאות לאחר שיקיים הליך חלופי כמפורט להלן:

3.1. עסקות בנקאיות מכל סוג, לרבות מתן אשראי ועסקות חבות אחרות; קבלת פיקדונות כספיים; עסקות מוטות עמלות ושירותים בנקאיים כגון פעילות בניירות-ערך ובנכסים פיננסיים והמרת מטבע-חוץ; עסקות בכרטיסי אשראי לרבות מתן שירותי הנפקה וסליקה; מתן שירותי בנקאות להשקעות, ניהול תיקים, חיתום והפצה. הבנק או חברות בשליטתו מציעים עסקות אלו לכלל לקוחותיו או לגופים רבים, מספרן וכמותן של העסקות אינן מוגבלות, ותנאיהן מותאמות לנסיבות כל לקוח ולקוח.

3.2. עסקה לתנאי העסקה של נושא משרה ו/או עובד בבנק.

3.3. התקשרות לרכישת פוליסות ביטוח, לרבות ביטוח דירקטורים ונושאי משרה. העניין האישי במקרה כזה של בעלי שליטה בבנק, או מי שלבעל שליטה בבנק יש עניין אישי בו, יכול לנבוע מזהות הנמנים על הגורמים המבוטחים בפוליסה, אך אין להם עניין אישי בגובה הפרמיה לחברת הביטוח, ולפיכך נמצא כי אין הצדקה להליך תחרותי לעניין רכישת הפוליסה.

3.4. הארכת הסכם שכירות או שינוי תנאי שכירות לגבי נכס שעזיבתו יכולה לגרום הוצאות מהותיות יחסית לתשלומי השכירות, או נזק לפעילות העסקית (למשל: כתוצאה מקושי ללקוחות, אובדן מיקום וכיו"ב), או נכס אשר לא ניתן למצוא לו תחליף הולם וסביר שיענה על דרישות הבנק. לעניין התקשרות בהסכם שכירות לגבי נכס חדש, ככל שתתקבל המלצת הנהלת הבנק לאי-קיום הליך תחרותי בשל טעמים ייחודיים (כגון: מיקום הנכס), ההחלטה בדבר אי-קיום הליך תחרותי תובא לדיון ולאישור מראש של ועדת ביקורת.

3.5. לעניין העסקות האמורות בסעיף 3 זה יפעל הבנק בהליך המבטיח כי העסקה תבוצע בתנאי שוק. בחינת תנאי השוק תיעשה בהתאם לאמות המידה לתנאי שוק שאימץ הבנק לעניין סיווג עסקות חריגות וזניחות ובהתאם לנוהלי הדירקטוריון ולנוהלי הבנק בתחומים אלה.

4. כן קבעה ועדת הביקורת כי על אף האמור לעיל, העסקות המפורטות להלן יהיו פטורות מביצוע הליך תחרותי:

4.1. התקשרות שאינה עולה על שווי כספי של 2 מיליון ש"ח, ובמקרה של התקשרות מתמשכת אינה עולה על שווי כספי שנתי של 2 מיליון ש"ח, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.2. התקשרות הנדרשת בדחיפות למניעת נזק של ממש לבנק, לדעת הנהלת הבנק, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.3. התקשרות המשך בתנאים זהים או מיטביים לתנאי התקשרות הראשונה, בנסיבות בהן השמירה על ההמשכיות נדרשת מטעמי חיסכון ויעילות, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.4. התקשרות לרכישת שירותים או טובין ייחודיים שעניינם תרבות ואמנות, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.5. התקשרות עם מי שלפי זכויות מכח הדין, או בהתאם למצב הדברים בפועל, הינו היחיד המסוגל לבצע את נושא ההתקשרות (להלן: "ספק יחיד"), ובלבד שחבר ההנהלה הממונה על התחום, או צוות ההנהלה שמונה להתקשרות זו, חיווה את דעתו שהמתקשר הינו ספק יחיד כאמור, ובלבד שהיא נעשית בתנאי שוק.

4.6. תרומות וחסויות כספיות לטובת הקהילה, ובלבד שאושרו על-ידי ועדת ביקורת.

4.7. התקשרות, שנקבע לגביה על-ידי ועדת ביקורת, שאינה מתאימה או דורשת הליך תחרותי.

5. כן קבעה ועדת הביקורת כי הואיל ולפי הוראות חוק החברות, בהתאם לפרשנות רשות ניירות-ערך, רואים בעסקות של חברות בנות פרטיות של הבנק עם בעל שליטה בבנק, או שלבעל שליטה בבנק יש בהן עניין אישי, כעסקות הטעונות אישור בבנק, כאילו היו עסקות של הבנק, הרי שאמות המידה האמורות לעיל יחולו גם לגבי עסקות של החברות הבנות עם בעל שליטה בבנק או שלבעל שליטה בבנק יש בהן עניין אישי. אין באמור לעיל כדי לגרוע מכל אישור/או הליך נוסף הנדרש בחברה הבת על-פי דין ו/או תקנון החברה הבת.

טבלה 4–9: פרטים על היתרות של בעלת השליטה בבנק ושל אחרים שלבעלת השליטה עניין אישי בעיסוקיהם עם הבנק (באלפי ש"ח)

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2016	היתרה הגבוהה בשנת 2016
קבוצת שיכון ובינוי בע"מ[1]		
אשראי מאזני	202,282	354,986
התחייבויות למתן אשראי	304,686	829,492
ערבויות מכר, ערבויות להבטחת אשראי ואחרות	514,107	547,604
אשראי מאזני וחוץ–מאזני בגין עסקות בנגזרים[2]	11,888	22,029
ערבויות לצד שלישי	5,196	41,344
פיקדונות הציבור (מאזני)	122,153	170,541
הוצאות על פעילות לא בנקאית	1,733	–
עמותת "הרוח הטובה"		
פיקדונות הציבור (מאזני)	402	4,597
חסויות[3]	950	–
מוזיאון תל–אביב לאומנויות		
חסויות[4]	230	–
עמותת "מתן – משקיעים בקהילה"		
תרומות[5]	1,000	–
המרכז הבינתחומי הרצליה		
חסויות[6]	100	–
שרי אריסון		
התחייבויות למתן אשראי	10	244
ערבויות מכר, ערבויות להבטחת אשראי ואחרות	38	158
פיקדונות הציבור (מאזני)	20,166	20,659
אריסון אחזקות בע"מ		
פיקדונות הציבור	8	10

(1) גב' שרי אריסון הינה בעלת השליטה בחברת שיכון ובינוי בע"מ (להלן: "שיכון ובינוי") ונחשבת לבעלת השליטה בחברות הנמנות על קבוצה זו. הפירוט המובא ביחס לעסקי הבנק (אשראי מאזני, אשראי חוץ–מאזני ופיקדונות כספיים) עם קבוצת שיכון ובינוי מתייחס לחשבונות שיכון ובינוי עצמה וכמו–כן לכל התאגידים שבשליטתה, למעט חשבונותיו של תאגיד שבשליטתה של זו שמדווחים בנפרד. יצוין, כי נוכח העובדה שהפירוט מתייחס לקבוצה כמכלול, הוא כולל נתונים אשר ביחס לכל חברה בפני עצמה היו נחשבים לזניחים, ואשר לא היו מדווחים כלל, אם הדיווח היה מתייחס לכל תאגיד ותאגיד בפני עצמו.

(2) אשראי חוץ–מאזני כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313. היתרה ליום 31 בדצמבר 2016 כוללת יתרת שווי הוגן מאזני של נגזרים בסך של כ–11,888 אלפי ש"ח.

(3) הבנק ביצע החסות האמורה כהשתתפות במימון פעילות "יום המעשים הטובים". מר ג'ייסון אריסון, בנה של הגב' שרי אריסון, מכהן בהתנדבות בוועד המנהל של עמותת "הרוח הטובה".

(4) סיוע למוזיאון תל–אביב עבור חסות למספר נושאים ובהם פרויקט פסח ואירועים שונים.

(5) הבנק, באמצעות עמותת "פועלים בקהילה", שהינה זרוע של הבנק למתן תרומות למוסדות ציבור, ביצע את התרומה האמורה כהשתתפות בפרויקט "סיסמא לכל תלמיד". מר ג'ייסון אריסון, בנה של הגב' שרי אריסון, מכהן בהתנדבות בוועד המנהל של עמותת "מתן – משקיעים בקהילה".

(6) חסות לתוכנית הקליניקות הכלכליות בבית הספר טיומקין בבינתחומי, קליניקה לחינוך פיננסי, לפיתוח עסקי ועיצוב מדיניות כלכלית.

טבלה 4-9: פרטים על היתרות של בעלת השליטה בבנק ושל אחרים שלבעלת השליטה עניין אישי בעיסוקיהם עם הבנק (באלפי ש"ח) (המשך)

	יתרה ליום 31 בדצמבר 2015	היתרה הגבוהה בשנת 2015
קבוצת שיכון ובינוי בע"מ[1]		
אשראי מאזני	354,986	434,111
התחייבויות למתן אשראי	829,492	1,210,894
ערבויות מכר, ערבויות להבטחת אשראי ואחרות	445,821	445,821
אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין עסקות בנגזרים[2]	22,029	25,040
ערבויות לצד שלישי	41,344	41,398
פיקדונות הציבור (מאזני)	266,832	607,832
הוצאות על פעילות לא בנקאית	1,696	–
עמותת "הרוח הטובה"		
פיקדונות הציבור (מאזני)	156	6,900
חסויות[3]	950	–
מוזיאון תל-אביב לאומנויות		
תרומות[4]	268	–
עמותת "מתן – משקיעים בקהילה"		
תרומות[5]	1,000	–
שרי אריסון		
התחייבויות למתן אשראי	10	10
ערבויות מכר, ערבויות להבטחת אשראי ואחרות	158	160
פיקדונות הציבור (מאזני)	20,405	20,787
אריסון אחזקות בע"מ		
פיקדונות הציבור	9	10

(1) גב' שרי אריסון הינה בעלת השליטה בחברת שיכון ובינוי בע"מ (להלן: "שיכון ובינוי") ונחשבת לבעלת השליטה בחברות הנמנות על קבוצה זו. הפירוט המובא ביחס לעסקי הבנק (אשראי מאזני, אשראי חוץ-מאזני ופיקדונות כספיים) עם קבוצת שיכון ובינוי מתייחס לחשבונות שיכון ובינוי עצמה וכמו-כן לכל התאגידים שבשליטתה, למעט חשבונותיו של תאגיד שבשליטתה של זו שמדווחים בנפרד. יצוין, כי נוכח העובדה שהפירוט מתייחס לקבוצה כמכלול, הוא כולל נתונים אשר ביחס לכל חברה בפני עצמה היו נחשבים לזניחים, ואשר לא היו מדווחים כלל, אם הדיווח היה מתייחס לכל תאגיד ותאגיד בפני עצמו.

(2) אשראי חוץ-מאזני כפי שחושב לצורך מגבלות חבות לווה בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין. i313 היתרה ליום 31 בדצמבר 2015 כוללת יתרת שווי הוגן מאזני של נגזרים בסך של כ-22,029 אלפי ש"ח.

(3) הבנק ביצע החסות האמורה כהשתתפות במימון פעילות "יום המעשים הטובים". מר ג'יסון אריסון, בנה של הגב' שרי אריסון, מכהן בהתנדבות בוועד המנהל של עמותת "הרוח הטובה".

(4) סיוע למוזיאון תל-אביב עבור חסות למספר נושאים והם פרויקט פסח, ערב הגאלה של המוזיאון וכן כדמי חבר במוזיאון וכחברים בקבוצת הרכישה של המוזיאון.

(5) הבנק, באמצעות עמותת "פועלים בקהילה", שהינה זרוע של הבנק למתן תרומות למוסדות ציבור, בשיתוף עם קבוצת ישראכרט, ביצע את התרומה האמורה כהשתתפות בפרויקט "סיסמא לכל תלמיד". מר ג'יסון אריסון, בנה של הגב' שרי אריסון, מכהן בהתנדבות בוועד המנהל של עמותת "מתן - משקיעים בקהילה".

10. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד הבנקאי ואופן ניהולם

10.1. תרשים החזקות

להלן תרשים חברות מוחזקות עיקריות* של הבנק:

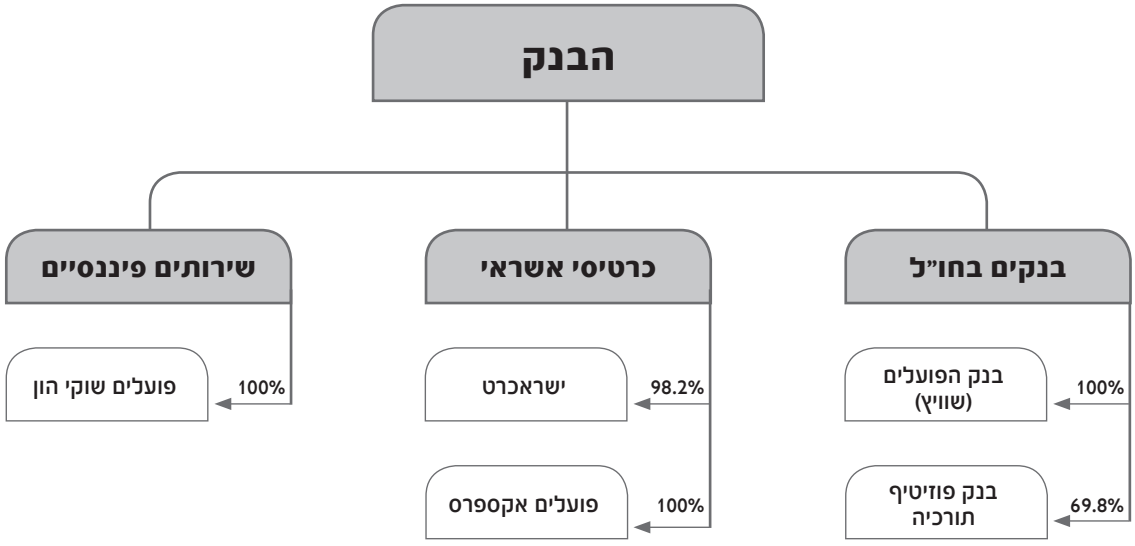

* התרשים כולל חברות עיקריות המוחזקות במישרין על-ידי הבנק או בעקיפין באמצעות חברות בנות פרטיות בבעלות מלאה של הבנק. חברות בנות בבעלות מלאה אשר באמצעותן מוחזקות החברות המופיעות בתרשים לעיל אינן כלולות בו. לצורך התרשים לעיל, חברה עיקרית הינה חברה עם פעילות עסקית, שלדעת הנהלת הבנק היא חברה עיקרית בקבוצה, והשקעת הבנק בה היא לפחות 1% מההון המיוחס לבעלי המניות של הבנק, או שחלק הבנק ברווח (בהפסד) הנקי שלה המיוחס לבעלי המניות של הבנק עולה על 5% מהרווח (או מההפסד) הנקי המיוחס לבעלי המניות של הבנק (וזאת בדומה לקריטריון שנקבע בהוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים (הוראה מספר 662) בקשר להצגת נתונים על חברות בנות עיקריות בדוחות כספיים של תאגיד בנקאי).

10.2. השליטה בבנק

בעלת היתר השליטה בבנק בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים היא הגב' שרי אריסון. החזקותיה בבנק הינן באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ (להלן: "אריסון החזקות") המחזיקה בסמוך למועד פרסום הדוחות הכספיים במניות המהוות כ-20.01% מהון המניות של הבנק, אשר מהוות את "גרעין שליטה" בבנק (כהגדרתו בהיתר השליטה שניתן על-ידי נגיד בנק ישראל).

10.3. רכוש קבוע

טבלה 1-10: רכוש קבוע

	ליום 31 בדצמבר			
	2016			2015
	עלות	פחת שנצבר	יתרה	יתרה
	במיליוני ש"ח			
בניינים ומקרקעין (לרבות התקנות ושיפורים במושכר)	**4,212**	**2,315**	**1,897**	2,004
ציוד, לרבות מחשבים, ריהוט וכלי רכב	**2,474**	**1,932**	**542**	510
תוכנות	**4,428**	**3,504**	**924**	895
סך-הכל	**11,114**	**7,751**	**3,363**	3,409

המבנים בהם מתנהלים עסקי הבנק בישראל, הינם בבעלותו או בבעלות חברות הנכסים שלו, או בשכירות לתקופות שכירות שונות.
מרבית הנכסים בהם מתנהלים עסקי הקבוצה בחו"ל הינם בשכירות.
בבעלות קבוצת הבנק 172 נכסים בשטח כולל של 210 אלפי מ"ר, מתוכם 150 מבנים בשטח כולל של 100 אלפי מ"ר המשמשים כסניפים. 22 מבנים בשטח כולל של 110 אלפי מ"ר המשמשים כמשרדי הנהלה ושטחי עזר. בנוסף למבנים שבבעלותה, קבוצת הבנק שוכרת 191 מבנים בשטח של 135 אלפי מ"ר.
דירקטוריון הבנק קיבל החלטה לפעול לריכוז משרדי ויחידות ההנהלה הראשית באתר חלופי אשר יוקם מחוץ למרכז תל-אביב. בין השאר הוחלט על רכישת עתודת קרקע מתאימה בתא שטח גדול, כאשר ההעברה של היחידות בפועל תתבצע בשלבים. תכנון והקמת השלב הראשון של הקריה צפויים להימשך מספר שנים.
באשר לנתונים נוספים על בניינים וציוד, ראה ביאור 16 בדוחות הכספיים.

תשתיות מחשוב

כללי

לבנק שני אתרי מחשוב מרכזיים, אתר "רותם" בעמק חפר, שהינו אתר הייצור המכיל שני אתרי מחשוב נפרדים בתצורת High Availability, ואתר גיבוי (DR) בתל-אביב, להבטחת שרידות מרבית. מערכת הליבה של הבנק, מותקנת על מחשב Mainframe של IBM. באתר הגיבוי פועל מחשב Mainframe נוסף בתצורה מינימלית. בעת הצורך, מחשב זה יגדל לעוצמה הנדרשת.
לצד מערכת הליבה פועלות מערכות נוספות (מערכות מבוססות Windows, Unix ו-Linux להלן: "המערכות הפתוחות") לצרכים ייעודיים הפועלות על פלטפורמה המאפשרת חלוקה דינאמית וניצולת מיטבית של משאבים.
הבנק עושה שימוש במתודולוגיות ובמערכות מתקדמות לייעול תהליכים בפיתוח ובייצור.
סניפי קבוצת הבנק, מנהלות איזור, מרכזי עסקים ויחידות ההנהלה הראשית ממוחשבים ומחוברים באופן מקוון למרכזי המחשבים בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב. לרשות הלקוחות 538 בנקטים חיצוניים, 110 בנקטים פנימיים, 285 מכונות להפקדת שקים חיצוניות, 295 מכונות להפקדת שקים פנימיות, 81 עדכנים ו-267 עמדות לשירות אישי (תורנים).
המערכות המשמשות את קבוצת ישראכרט כוללות מחשבי Mainframe (לרבות לצרכי גיבוי), מערכות פתוחות, חומרה ותוכנה המשמשות את החברה לפעילותה השוטפת בתחומי ההנפקה והסליקה ובתפעול הסדרי כרטיסי האשראי. מערכות אלה עומדות בדרישות של המפרטים הטכניים שהוגדרו על-ידי הארגונים הבינלאומיים.
הבנק החל בתהליכים של בחינת שדרוג מערכות הליבה של הבנק, על מנת להתאימן להתמודדות עם אתגרי העתיד.

גיבוי ואחסנת מידע

כאמור לעיל לבנק שני אתרי מחשוב מרכזיים (בשני אתרים גיאוגרפיים- עמק חפר, תל-אביב), אתר ייצור ראשי (כפול) ואתר גיבוי.
כמו-כן, לבנק מאגרי נתונים בהם נשמרים עותקים של מסמכי נייר, מסמכי משכנתאות וכו', לשימוש יום יומי באחזור נתונים ולשמירת עותק היסטורי נגיש של נתונים אלו.
כל פעולה המתבצעת במחשבי הבנק מתעדכנת, בו זמנית, באתר הייצור, רותם (שמירה כפולה) ובנוסף, באתר הגיבוי כך שבמקרי אסון ותקלות פיזיות קיים גיבוי למערכות הקריטיות של הבנק ופגיעה בחומרה באחד האתרים לא תגרום לאובדן מידע. מעבר לכך, הבנק מחזיק בעותק של הנתונים באתר נפרד (בפתח תקווה) בהתאם למדיניות בנק ישראל.
במקרה של מעבר בשעת חירום לאתר הגיבוי, יש לבנק יכולת להגדיל מיידית את עוצמת מחשב הגיבוי (MF) עד לרמת עוצמת מחשב הייצור על-ידי הפעלת מנועים רדומים; כלומר, אתר הגיבוי מאפשר עוצמת מחשב הנדרשת לכל הפעילות העסקית הרגילה של הבנק.

תקשורת

לבנק רשת תקשורת נתונים ודיבור מתקדמת, בעלת קצבי העברת נתונים גבוהים. רשת התקשורת הינה בשרידות גבוהה והיא כוללת גיבויים המאפשרים עבודה מול שני מרכזי המחשבים של הבנק. רשת התקשורת של הבנק מקשרת גם את סניפי הבנק ושלוחותיו בעולם, ומועברים באמצעותה שירותי נתונים, דיבור וידאו (VIDEO CONFERENCE).

חברות בנות

מערך המחשוב והתפעול של החברות הבנות בחו"ל וכן של פעילות קבוצת הבנק בחו"ל שאינה מתבצעת באמצעות חברות בנות, מתבסס על מערכות עצמאיות, כאשר האחריות הניהולית היא של ההנהלות והדירקטוריונים של החברות הבנות או של חבר ההנהלה הממונה על הפעילות, לפי העניין. כללי הממשל התאגידי מהווים את בסיס ההתנהלות בין חטיבת הטכנולוגיה והחברות הבנות.

ספקים

הבנק מתקשר מעת לעת עם ספקים מהארץ והעולם לצורך קבלת שירותים שונים הנדרשים לו בתחום מערכות המידע, לרבות הסכמי רכישת ציוד ותחזוקתו, הטמעת מערכות מידע ורכישת תוכנות.
הבנק ביצע התקשרות עם ספקים למתן שירותי מיקור חוץ, בשלב זה בעיקר בתחום המבדקים ושירותי התמיכה.

אבטחת מידע

ההשקעה באבטחת מידע של מערכות המידע היא חלק בלתי נפרד ואינטגראלי בפיתוח מערכות מידע מודרניות. אבטחת המידע של מערכות הבנק מתבצעת במספר רבדים ומעגלים, כדי להבטיח שמערכות הבנק מוגנות היטב מחדירה, גישה לא מורשית, או פגיעה וטיפול במניעת דלף מידע.
פרויקטי מידע בבנק מלווים מתחילת דרכם בצוות של אבטחת מידע המוודא קיום קפדני של כללי אבטחת מידע, אבטחת פרטיות המידע, ומידור הנגישות למידע רק למי שהורשה לגשת אליו. אירועי אבטחה ממערכי המחשוב מופנים בזמן אמת אל מוקד מומחה של אנשי אבטחת מידע, והם מטופלים ומתועדים משלב ראשית האירוע ועד סופו. כמו-כן אירועים רלוונטיים מופנים למחלקת הביקורת. תקריות מהותיות מדווחות להנהלה ולדירקטוריון. הבנק מבצע באופן שוטף בדיקות חסינות של מערכותיו וסקרי אבטחת מידע של מערכותיו כדי לוודא, שבכל עת רמת אבטחת המידע נשמרת ועונה לכללים מחמירים שנקבעו בתחום זה.

פרויקטים עיקריים

מערכת ספר ראשי (מסר) – החלפת מערכות הספר הראשי המוטמעת בבנק החל מהרבעון הראשון של 2017, מבוססת תשתית SAP, ותוך שיפור ביכולת הניתוח והבקרה.
בנקאות סלולארית – פיתוח והרחבת אפליקציות סלולריות ללקוחות הבנק.
האפליקציות מספקות יכולות עסקיות במגוון רחב של תחומים ומגזרי לקוחות ומשלבות ממשק חדשני וייחודית, תוך דגש על הובלה עסקית טכנולוגית והתאמה ללקוח.
פרויקט מובילות אינטרנט ומובייל – תכנון ופיתוח מערכת האינטרנט והמובייל העתידית, כיישום ראשון בפרויקט המובילות העסקית טכנולוגית אשר נועד לשמר ולבסס את המובילות העסקית טכנולוגית של בנק הפועלים. הפרויקט הביא לידי ביטוי תפישות מתקדמות, הן בנראות והשירות ללקוח, הן באינטגרציה רב ערוצית, והן מבחינת הארכיטקטורה התומכת ביישום.
פרויקט בנקט העתיד – מטרת הפרויקט היא להחליף ולשדרג את הליבה של מערך הבנקטים, לצמצם סיכונים תפעוליים ולייצר בסיס טכנולוגי לשירותים מתקדמים עתידיים.
מובילות שוק ההון – השבחה ושדרוג של מערכות ליבת שוק ההון על מנת לייצר מנופי צמיחה חדשים ויעילות תפעולית.
מובילות פיקדונות – פיתוח יכולות חדשות במערכות הפיקדונות בניהן פיתוח מוצרים מובנים מותאמים אישית. הגדרת משפחות חדשות של מוצרים על מנת לתת מענה לצרכי השוק.
סניפים דיגיטליים – הוקם מערך סניפים דיגיטליים תוך יצירת חוויית בנקאות מתקדמת המשלבת בין העולם הווירטואלי לעולם הפיזי. בסניף שולבו טכנולוגיות מתקדמות כגון: זיהוי לקוח מתקדם, סניף ללא נייר, טאבלטים לשימוש הלקוח והבנקאים, טכנולוגיה לבישה. בסניף ניתנים שירותים פיננסיים מתקדמים: ייעוץ השקעות מרחוק ב-VC, חתימה אלקטרונית, מדף מוצרים דיגיטלי.

היקף השקעה

עלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע נרשמות כנכסים בדוחות הכספיים רק בשלב הפיתוח של מערכת מחשוב. עלויות שניתנות להיוון כנכסים כוללות עלויות ישירות של חומרה, שירותים ושכר עבודה.
יתר העלויות, כגון עלויות טרום פרויקט, עלויות פיתוח תוכנות שאינן עולות על סף המהותיות, עלויות הטמעה והדרכה, עלויות תחזוקה שוטפת, עלויות מנהלה ועלויות אחרות שלא ניתן לייחס באופן ישיר לפיתוח תוכנה, מוכרות כהוצאה בדוח רווח והפסד עם היווצרותן.

10.4. הון אנושי

אסטרטגיית משאבי אנוש

אסטרטגיית משאבי אנוש גובשה במהלך שנת 2016 בהלימה לאסטרטגיית הבנק, לצרכים העסקיים הנגזרים ממנה ולמגמות בענף הבנקאות ובשוק העבודה.
תכליתה טיפוח וניהול המשאב האנושי ויצירת תשתית ארגונית תומכת וגמישה.
בהתאם לכך קבע אגף משאבי אנוש את ייעודו להוביל את ההון האנושי לעולם העבודה החדש, לעצב חוויית עובד וכלי ניהול מתקדמים, ליצירת ערך משותף אסטרטגי לעובדים, למנהלים ולבנק.
התוכנית האסטרטגית כוללת חמישה תחומי פעולה עיקריים:

- **עולם העבודה החדש –** גיבוש ויישום תוכניות ומהלכים שיגבירו את הגמישות והמוביליות הארגונית, תהליכים לתכנון כמותי ואיכותי של המשאב האנושי ובהם בניית פרופיל בנקאי, עדכון ופישוט מערך העיסוקים והתפקידים והתאמת מערכי התגמול והשכר.
- **People Analytics –** פיתוח מודלים לתובנת אנשים.
- **חוויית עובד –** תפיסת התפתחות חדשה ופיתוח הצעות ערך לעובד.
- **כלים ניהוליים מתקדמים –** כלים טכנולוגיים לסיוע בקבלת החלטות ולניהול מושכל של המשאב האנושי.
- **ערך משותף אסטרטגי –** מיזמים עסקיים-חברתיים ועידוד הגיוון התעסוקתי.

טבלה 2-10: נתונים אודות מצבת כוח אדם בקבוצת הבנק במונחי משרות[1]

	2016		2015	
	ממוצע שנתי	יתרה לסוף שנה	ממוצע שנתי	יתרה לסוף שנה
הבנק				
בארץ	**9,676**	**9,440**	9,920	9,595
בחו"ל	**279**	**285**	287	288
סך-הכל בבנק	**9,955**	**9,725**	10,207	9,883
חברות בנות				
בארץ	**1,561**	**1,548**	1,596	1,591
בחו"ל	**377**	**355**	592	456
סך-הכל חברות בנות	**1,938**	**1,903**	2,188	2,047
סך-הכל בקבוצת הבנק	**11,893**	**11,628**	12,395	11,930

(1) מספר המשרות כולל גם תרגום למשרות של עלות שעות נוספות, בתוספת משרות כוח אדם חיצוני שאינם עובדי הבנק, אך מספקים שירותי עבודה, שנדרשה לוויסות כוח האדם במסגרת הפעילות השוטפת ולהטמעת פרויקטים, בניכוי 336 משרות עובדים ששכרם הוון לרכוש קבוע בשנת 2016 (בשנת 2015 – 335 משרות).

להלן פרטים בדבר השינויים העיקריים במצבת כוח האדם בקבוצת הבנק בשנת 2016 בהשוואה לסוף שנת 2015:
מספר המשרות ליום 31 בדצמבר 2016 בקבוצת הבנק ירד ב-302 משרות בהשוואה למספר המשרות בסוף שנת 2015. כלהלן:

- חל קיטון של 155 משרות במצבה בבנק בישראל. הקיטון נובע בעיקר מיישום מהלך התקינה ביחידות ההנהלה הראשית על-פי מתודולוגיה "פועלים בדרך הנכונה" ואופטימיזציה של פריסת רשת הסניפים.
- חל קיטון של 101 משרות בחברות בחו"ל שנובע בעיקר מבנק פוזיטיף ופועלים סקיוריטס.
- חל קיטון של 43 משרות בחברות הבת בישראל שנובע בעיקר מישראכרט.

טבלה 3-10: התפלגות מספר המשרות הממוצעות בקבוצת הבנק על-פי מגזרי הפעילות[1] לפי גישת ההנהלה

	2016	2015	השינוי
לקוחות פרטיים	**5,839**	6,004	(2.7%)
עסקים קטנים	**1,510**	1,463	3.2%
הלוואות לדיור	**480**	544	(11.8%)
מסחרי	**798**	816	(2.2%)
עסקי	**611**	640	(4.5%)
פעילות בינלאומית	**806**	1,025	(21.4%)
קבוצת ישראכרט	**1,365**	1,397	(2.3%)
ניהול פיננסי	**325**	350	(7.1%)
אחרים והתאמות	**159**	156	1.9%
סך-הכל	**11,893**	12,395	(4.1%)

(1) כולל משרות של עובדי ההנהלה הראשית שעלות העסקתם הועמסה על המגזר.

מאפייני המשאב האנושי

בשנת 2016 הוותק הממוצע של עובדי הבנק עמד על 18.2 שנים, לעומת 18.5 בשנת 2015. הגיל הממוצע של עובדי הבנק עמד על 45 בשנת 2016 לעומת 44.4 בשנת 2015.
בשנת 2016 כ-65.3% מכלל עובדי הבנק הן נשים, בדומה לשנת 2015. בקרב אוכלוסיית הניהול הבכיר בבנק (מדרג מנהלי מחלקות בהנהלה ראשית ומנהלי סניפים) שיעור הנשים בשנת 2016 הוא 42.3% בהשוואה ל-40.9% בשנת 2015 (בשנת 2006 היה שיעור הנשים בקרב אוכלוסיית הניהול הבכיר 29%).
מדיניות הבנק הינה לקלוט, ככל שנחוץ, עובדים אקדמאיים, ובהתאמה קיימת מגמה של גידול מתמיד בשיעורם מתוך כלל עובדי הבנק, משיעור של 28.1% בשנת 1998 לשיעור של 66.1% בשנת 2016 (64.6% בשנת 2015). עלייה זו נבעה מקליטת עובדים אקדמאים והשלמת הלימודים האקדמיים של עובדי הבנק.

התייעלות בבנק

בשנת 2016 המשיך הבנק בתוכנית התייעלות בכוח אדם הן בסניפים והן ביחידות ההנהלה הראשית.
תוכנית ההתייעלות כוללת בנוסף טיפול בסעיפי רכש שונים, צמצום שטחים וסעיפי הוצאה נוספים. תוכנית ההתייעלות התומכת באסטרטגיה הרב שנתית של הבנק נמשכת גם בשנת 2016. במסגרת זו הוצעה לעובדים תוכנית פרישה מוקדמת במסלול פיצויים מוגדלים או במסלול פנסיוני, על-פי קריטריונים שהוגדרו. באשר לתוכנית התייעלות רב שנתית שאושרה על-ידי דירקטוריון הבנק ראה ביאור 23ז'.

מדיניות תגמול ותוכנית תגמול

הבנק שואף לתגמל את עובדיו על עבודתם ועל תרומתם לבנק ולשמרם לטווח הארוך. כמו-כן, שואף הבנק לקשור בין האינטרסים של העובדים לאינטרסים של הבנק ומחזיקי העניין בו, בהתאמה למטרות הבנק, תוכניות העבודה והמדיניות ארוכת הטווח, תוך שמירה על העסקה הוגנת, עידוד מצוינות ותרבות ביצועים. לרוב, תגמול העובדים מבוסס על שלושה יסודות: שכר שוטף, מענקים שנתיים ותגמול ארוך טווח הנגזר מעליית-ערך מניות הבנק.
עובדי הבנק זכאים לתנאים סוציאליים והטבות שונות, לרבות: השתתפות בביטוח רפואי, השתתפות בשכר לימוד, השתתפות במנוי למרכזי ספורט והיכלי תרבות, שי לחגים ולאירועים אישיים ומענק לאחר 25 שנות וותק.
תוכנית התגמול יוצרת הלימה בין התוצאות העסקיות של כלל הבנק לאורך זמן, לבין התגמול ומתבססת על רווח מותאם לסיכון ולעלות ההון, בצד תגמול שלילי על אי עמידה ביעדים בטווח הארוך. התוכנית קובעת מנגנון של פריסת התשלום לטווח ארוך, על מנת שלא לעודד לקיחת סיכונים מעבר לתיאבון הסיכון של הבנק. המענק השנתי מחושב על בסיס ביצועי הבנק (משקף את אחריות המנהלים לביצועי כלל הבנק, מעבר לאחריותם לביצועים הספציפיים של החטיבה/היחידה), עמידה ביעדים אישיים (KPI's), כולל מדדים בתחום ניהול הסיכונים ובתחום הציות לחוקים, הוראות רגולטוריות ונהלים וכן הערכת ממונה. לפרטים נוספים, ראה ביאורים 23 ו-24 בדוחות הכספיים.

עלות ושכר למשרת עובד

טבלה 4-10: פירוט עלות למשרת עובד ושכר למשרת עובד בבנק (באלפי ש"ח)

2016	2015	
376	365	עלות למשרת עובד - ללא מענקים
412	412	עלות למשרת עובד - כולל מענקים
209	211	שכר* למשרת עובד - ללא מענקים
238	249	שכר* למשרת עובד - כולל מענקים

* שכר - מחושב על-פי משכורות ברוטו, כפי שמשולמות לעובד.

תרבות של למידה מתמדת

"קמפוס פועלים" – מהווה זירה מרכזית בהטמעה של אסטרטגיה וחזון הבנק באמצעות למידה, תקשורת ותהליכים המקדמים ביצועים. הלמידה מובילה להתפתחות אישית, ארגונית ועסקית המבטיחה מצוינות מקצועית וניהולית לעובדים ולמנהלים. הלמידה מתחוללת בכיתות הקמפוס, במנהלות האזוריות ובעמדתו של כל עובד וכוללת מגוון רב של קורסים וימי אימון בנושאים מקצועיים, בעולמות תוכן בנקאיים, פיתוח מנהלים, מיומנויות עסקיות ואישיות ועוד.
בשנת 2016 התקיימו בקמפוס פועלים כ-53,000 ימי למידה בכ-790 מחזורי קורסים בהם ימי אימון בנקאיים, ימי אימון ניהוליים, קורסים לבכירים, הכשרה לניהול בנקאי, מכינה בכלכלה ופיננסים ולמידה בשטח: בכיתות הלימוד באזורים ובסניפים.

תרבות ואקלים ארגוני

תהליך הערכת ביצועים

תהליך הערכה מתקיים מדיי שנה ובמרכזו שיחת משוב לסיכום ביצועי השנה החולפת ותכנון היעדים וההתפתחות קדימה. התהליך מבוסס על דיאלוג פתוח ושקיפות, ותומך בהעצמת העובד והתפתחותו. התהליך הוא חלק מרצף שנתי של מהלכים ניהולים לעידוד מצוינות, הערכה הוקרה ותגמול לעובד. בנוסף, מתקיים מהלך שנתי באמצע השנה, הממוקד החל מ-2015 בהתפתחות העובד.

10.5. מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל ההחלטות התפעולי הראשי בבנק לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.
שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. לפרטים בדבר הקריטריונים השונים לסיווג ולכללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים, ראה ביאור 29א בדוחות הכספיים.

טבלה 5-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016									
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית						
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	קבוצת ישראכרט	ניהול פיננסי	אחרים והתאמות	סך-הכל
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**2,564**	**1,305**	**420**	**841**	**1,647**	**663**	**224**	**1,639**	**42**	**9,345**
עמלות והכנסות אחרות	**1,526**	**535**	**64**	**386**	**578**	**349**	**1,864**	**173**	**(99)**	**5,376**
סך ההכנסות	**4,090**	**1,840**	**484**	**1,227**	**2,225**	**1,012**	**2,088**	**1,812**	**(57)**	**14,721**
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**378**	**350**	**–**	**124**	**(781)**	**113**	**90**	**(5)**	**–**	**269**
הוצאות תפעוליות ואחרות	**3,647**	**1,000**	**207**	**499**	**665**	**1,287**	**1,590**	**478**	**117**	**9,490**
רווח (הפסד) לפני מסים	**65**	**490**	**277**	**604**	**2,341**	**(388)**	**408**	**1,339**	**(174)**	**4,962**
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	**27**	**202**	**114**	**249**	**965**	**23**	**129**	**592**	**57**	**2,358**
רווח (הפסד) לאחר מסים	**38**	**288**	**163**	**355**	**1,376**	**(411)**	**279**	**747**	**(231)**	**2,604**
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**7**	**5**	**12**
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**–**	**–**	**–**	**–**	**–**	**(1)**	**(4)**	**18**	**(1)**	**12**
רווח נקי (הפסד) המיוחס לבעלי מניות הבנק	**38**	**288**	**163**	**355**	**1,376**	**(412)**	**275**	**772**	**(227)**	**2,628**
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**40,451**	**27,333**	**68,822**	**32,173**	**68,008**	**15,272**	**18,593**	**1,305**	**–**	**271,957**
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**171,404**	**35,870**	**–**	**23,010**	**38,968**	**30,979**	**–**	**38,271**	**–**	**338,502**

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015									
	פעילות קמעונאית			פעילות עסקית						
	לקוחות פרטיים	עסקים קטנים	הלוואות לדיור	מסחרי	עסקי	פעילות בינלאומית	קבוצת ישראכרט	ניהול פיננסי	אחרים והתאמות	סך-הכל
סך-הכל רווח מימוני, נטו	2,442	1,189	329	782	1,597	577	185	1,755	73	8,929
עמלות והכנסות אחרות	1,625	519	68	329	567	410	1,752	178	(15)	5,433
סך ההכנסות	4,067	1,708	397	1,111	2,164	987	1,937	1,933	58	14,362
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	195	259	1	139	(142)	(15)	38	–	–	475
הוצאות תפעוליות ואחרות	3,693	963	208	462	592	913	1,494	502	(37)	8,790
רווח לפני מסים	179	486	188	510	1,714	89	405	1,431	95	5,097
הפרשה למסים על הרווח	73	198	77	208	698	37	119	631	56	2,097
רווח לאחר מסים	106	288	111	302	1,016	52	286	800	39	3,000
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מסים	–	–	–	–	–	–	(2)	13	8	19
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	–	–	–	–	–	15	(4)	56	(4)	63
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	106	288	111	302	1,016	67	280	869	43	3,082
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	38,849	25,520	66,793	30,759	79,194	18,705	17,408	1,269	–	278,497
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	160,988	32,547	–	21,819	34,507	36,277	–	35,589	–	321,727

10.5.1. מגזר לקוחות פרטיים

כללי ומבנה המגזר

הבנק מספק מגוון של שירותים ללקוחות פרטיים לרבות שירותי ניהול חשבון שוטף, מתן אשראי למטרות שונות, פיקדונות ותוכניות חיסכון ופעילות בשוק ההון. בנוסף מציע הבנק ללקוחות בעלי צרכים פיננסיים מורכבים, שירותים ופתרונות באמצעות מוצרים מתקדמים, ניהול נכסים גלובלי ומעטפת שירות מקצועית מיוחדת הכוללת: פגישות וטלפונים יזומים ומערך ייעוץ מתקדם הנעזר בכלים תומכי החלטה.
השירותים ללקוחות המגזר מוענקים באמצעות 235 סניפים ביניהם סניפים מסורתיים וסניפים דיגיטליים מתקדמים ובאמצעות ערוצים ישירים: מכשירים לשירות עצמי בסניפים וב"חצרות לקוח", "פועלים באינטרנט", "פועלים בסלולר", מוקד "פועלים בטלפון" ובאפליקציות בסמרטפונים.
בשנים האחרונות קיימת מגמה מתמשכת של גידול בהיקפי הפעילות הבנקאית באמצעות ערוצים לא מאוישים (במכשירי בנק אוטומטיים לשירות עצמי, באתר האינטרנט, באפליקציות, בסלולר ובמענה הקולי האוטומטי במוקד פועלים בטלפון).

מוצרים ושירותים

כחלק מאסטרטגיית הבנק להעצמת הערך ללקוח תוך שילוב קשר אישי, אנושי וטכנולוגי, מציע המגזר מגוון מוצרים ושירותים ללקוחותיו, הכוללים בין היתר, הקמת סניפים דיגיטליים ברחבי הארץ (Poalim Digital), שירותים לקבוצות לקוחות בעלי מאפיינים משותפים (פועלים YOUNG ופועלים GOLD), שירותים בערוצים הישירים (פתיחת חשבון במובייל והרחבת עולם השיקים) ופיתוח אפליקציות ייעודיות (אפליקציית BIT).
פעילות שוק ההון – פעילות קבוצת הבנק בשוק ההון כוללת מגוון פעילויות ושירותים פיננסיים בתחומים שונים: ביצוע פעילות מסחר תפעול וקסטודי בניירות-ערך ישראלים (כולל בתחום המעו"ף), מסחר בניירות-ערך זרים, מחקר וייעוץ ללקוחות בתחום שוק ההון. הפעילויות מתבצעות בחלקן ישירות על-ידי הבנק ובחלקן על-ידי חברות בנות, אשר כל אחת מהן מתמחה ועוסקת בתחום מוגדר.
ייעוץ פנסיוני – הבנק מעניק שירותי ייעוץ פנסיוני באמצעות מערך יועצים הפרוסים ברחבי הארץ. הבנק מחובר למסלקה הפנסיונית, ומקבל באמצעותה מידע לצורך מתן הייעוץ. לבנק רישיון יועץ פנסיוני והוא מעסיק יועצים בעלי רישיון. עד כה נחתמו על-ידי הבנק הסכמי הפצה עם 16 חברות המנהלות קופות-גמל וקרנות פנסיה, והוא זכאי לגבות עמלת הפצה אחידה בקשר עם הפצתן בהתאם לקבוע בתקנות.
תחום הייעוץ הפנסיוני עדיין בהסדרה והבנק עוקב אחר השינויים ומיישם אותם הלכה למעשה.

שיווק והפצה

השיווק וההפצה בארץ נעשים בסניפי הבנק, פנים אל פנים ובאמצעות הטלפון וב"פועלים בטלפון", הן בפנייה יזומה והן בתגובה לפניית הלקוחות. מהלכי השיווק מקבלים ביטוי גם בפרסום בעיתונות, בטלוויזיה, באינטרנט, ברדיו, בשלטי חוצות ובסניפים. בשנים האחרונות הרחיב הבנק בצורה משמעותית את השימוש באמצעי שיווק במדיה הדיגיטלית, באינטרנט ובסלולר, המאפשר פנייה ממוקדת ללקוחות על-פי תחומי העניין ומאפייני הפעילות שלהם ברחבי הרשת.

לקוחות

המגזר כולל לקוחות פרטיים המפולחים לפלחי לקוחות על-פי פרמטרים של גיל, עושר פיננסי ו/או רמת הכנסה, יתרות אקטיבה ופוטנציאל צמיחה.

תחרות

בשנים האחרונות נמשכת העלייה בעוצמת התחרות על לקוחות המגזר. התפתחויות טכנולוגיות ובשלות עולה מצד קהלי לקוחות מהוות פוטנציאל להגברת הכוחות התחרותיים בשוק, במקביל להורדת חסמי כניסה לשחקנים חדשים וחיזוק שחקנים קטנים. בשנים האחרונות התרחבה סביבת התחרות לגופים פיננסיים וחוץ בנקאיים, דוגמת חברות כרטיסי האשראי, חברות הביטוח, מיזמים טכנולוגיים פיננסיים וגופים קמעונאים נוספים. התמודדות עם אתגרי סביבת התחרות הינה דרך פילוח מותאם צורכי והעדפות לקוח, התאמה מיטבית של הצעת הערך והשירות לצרכים ולטעמים השונים, תוך פיתוח מערך הפצה רב ערוצי, מותאם, זמין ונגיש.

שינויים טכנולוגיים שיש בהם כדי להשפיע מהותית על המגזר

התקדמות הטכנולוגיה והסרת חסמים רגולטורים תרמו להשקת שירותים ויישומים חדשים בדיגיטל. הנוחות וקלות השימוש בשירותים אלה עשויות להשפיע מהותית על אופן ביצוע הפעולות בכל אחד מתחומי הפעילות הבנקאית. השינויים הטכנולוגים באים לידי ביטוי ביישום אפליקציות חדשות כדוגמת אפליקציית BIT וכן בפיתוח שירותים חדשים לרבות הפקדת שיקים של בנקים זרים באפליקציית ניהול החשבון, כתיבת שיק דיגיטלי, פתיחת חשבון באמצעות האתר והנייד.

שינויים רגולטוריים – מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

- בחודש אוקטובר 2015 אישרה מליאת הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק להעמקת גביית המסים והגברת האכיפה שמטרתה, בין היתר, להילחם בהון שחור ולהעמיק את גביית המס ושבמסגרתה תיקבע חובת דיווח מיוחדת על גופים פיננסים, כך שידווחו באופן שוטף לרשות המסים על פעילות לקוחותיהם. בחודש נובמבר 2015 החליטה ועדת חוקה לפצל את הצעת החוק לשתי הצעות חוק נפרדות ובמרץ 2016 אישרה הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את החלק הראשון כחוק איסור הלבנת הון (תיקון מספר 14), התשע"ו-2016 העוסק בהגדרת הטיפול הממשלתי במלביני הון. ועדת החוקה טרם סיימה את דיוניה לגבי החלק השני העוסק בדיווח של גופים פיננסיים אך הובהר כי המנגנון החדש יעסוק בדיווח על לקוחות פרטיים בלבד ולא על לקוחות עסקיים.
- ביום 28 בפברואר 2016 נכנסה לתוקף הוראת ניהול בנקאי תקין מס' 425 "דוחות שנתיים ללקוחות התאגידים הבנקאיים". לכל הלקוחות המוגדרים "יחיד/עסק קטן" הופקה תעודת זהות בנקאית עבור נתוני שנת 2015. מטרת ההוראה להסדיר את חובת הדיווח של התאגידים הבנקאיים ללקוחותיהם אודות כלל הנכסים וההתחייבויות של הלקוח בתאגיד הבנקאי, לרבות סך ההכנסות וההוצאות במהלך השנה בגין נכסים, התחייבויות ופעילות שוטפת בחשבון.

יוזמות רגולטוריות

למידע בדבר יוזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר, לרבות מידע על החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ("ועדת שטרום"), ראה פרק 6.14 בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

טבלה 6-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר לקוחות פרטיים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**2,540**	2,400
הכנסות מימון שאינן מריבית	**24**	42
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**2,564**	2,442
עמלות והכנסות אחרות	**1,526**	1,625
סך ההכנסות	**4,090**	4,067
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**378**	195
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**3,647**	3,693
רווח (הפסד) לפני מסים	**65**	179
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד)	**27**	73
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**38**	106
אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה	**40,451**	38,849
פיקדונות הציבור לסוף התקופה	**171,404**	160,988

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר לקוחות פרטיים בשנת 2016 הסתכם ב-38 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 106 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
הקיטון נבע בעיקר מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומירידה בהכנסות מעמלות. קיטון זה קוזז בחלקו על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו.
הרווח המימוני, נטו, בשנת 2016 הסתכם ב-2,564 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,442 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, גידול אשר נבע מעלייה ביתרות האשראי ומגידול ביתרות הפיקדונות, שנבע מירידה בפעילות לקוחות המגזר בשוק ההון.
העמלות וההכנסות האחרות בשנת 2016 הסתכמו ב-1,526 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,625 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. עיקר הקיטון נבע מירידה בהכנסות מפעילות בניירות-ערך.
ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב-378 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-195 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בהפרשה הקבוצתית בשל גידול בהיקף האשראי ומגידול במחיקות האוטומטיות.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-3,647 מיליון ש"ח בהשוואה ל-3,693 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. עיקר הקיטון נבע מירידה בהוצאות השכר.
האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-40.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-38.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-171.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-161.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. הגידול נבע מעלייה ביתרות עו"ש זכות כתוצאה מירידה בפעילותם של לקוחות המגזר בשוק ההון.
למידע נוסף אודות סיכון אשראי לאנשים פרטיים, ראה פרק 6.2.9 בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

10.5.2. מגזר עסקים קטנים

כללי ומבנה המגזר

הבנק מספק מגוון שירותי בנקאות ומוצרים פיננסיים לעסקים קטנים. פעילות המגזר מבוצעת באמצעות מערך הסינוף הארצי של הבנק וכן באמצעות הערוצים הישירים (ראה בפרק "מגזר לקוחות פרטיים" לעיל). המגזר מספק שירותים נדרשים גם ללקוחות עסקיים של המגזר העסקי והמגזר המסחרי.
השירותים הניתנים ללקוחות המגזר כוללים שירותי ניהול חשבון שוטף, לצד מהלכים רחבי היקף לתמיכה והצמחה של מגזר זה וביניהם העמדת אשראי ייעודי המותאם לצרכי הלקוח במסגרת מגוון מוצרים.

מוצרים ושירותים

כחלק מאסטרטגיית הבנק להתמקד בהרחבת הפעילות במגזר העסקים הקטנים, מציע הבנק מגוון מוצרים ושירותים ללקוחותיו. במהלך שנת 2016 הושקה "קרן פועלים לעסקים" בשיתוף עם כלל חברה לביטוח בע"מ המיועדת להענקת הלוואות בתנאים אטרקטיביים לעסקים קטנים. כמו-כן, יזם הבנק את הקמת "המרכז לליווי עסקים" בשיתוף עם המכללה למנהל, ארגון להב ושכ"ל במטרה להעניק לעסקים קטנים בכל רחבי הארץ ידע וכלים לניהול העסק והצמחתו.
הבנק מסייע לעסקים קטנים באמצעות מוצר בשם "החנות האינטרנטית שלי" ובשיתוף עם ישראכרט, להגדיל את היקפי המכירות של העסק ואת מלאי הלקוחות.

שיווק והפצה

כחלק מתמיכת הבנק בשנת העסקים הקטנים התקיים בינואר 2016 "יום העסקים הקטנים 4", במסגרתו נקראו כל תושבי מדינת ישראל לרכוש בעסקים הקטנים ולסייע לצמיחת המשק. המהלך נעשה בשיתוף עם גופים ציבוריים שונים כגון השלטון המקומי, ראשי ערים ועוד.

השיווק וההפצה בארץ נעשים בסניפי הבנק, פנים אל פנים ובאמצעות הטלפון וב"פועלים בטלפון", הן בפנייה יזומה והן בתגובה לפניית הלקוחות. מהלכי השיווק מקבלים ביטוי גם בפרסום בעיתונות, בטלוויזיה, באינטרנט, ברדיו, בשלטי חוצות ובסניפים. בשנים האחרונות הרחיב הבנק בצורה משמעותית את השימוש באמצעי שיווק במדיה הדיגיטלית, באינטרנט ובסלולר, המאפשר פנייה ממוקדת ללקוחות על-פי תחומי העניין ומאפייני הפעילות שלהם ברחבי הרשת.

לקוחות

מגזר העסקים הקטנים מספק שירותים ומוצרים פיננסיים ללקוחות עסקיים קטנים ובינוניים ממגוון רחב של ענפי משק. בנוסף, מטופלים במגזר החשבונות הפרטיים של הלקוחות העסקיים.

תחרות

הפעילות במגזר זה דורשת התמחות והיכרות מעמיקה עם הלקוח, לצורך ניהול סיכוני האשראי, ולכן התחרות במגזר זה הנה בעיקרה בין בנקים, על מכלול הפעילות של הלקוח.

התחרות על מגזר זה מתבטאת בפיתוח הצעות ערך ייעודיות לגיוס ולהעמקת פעילות עם הלקוחות. יש אינדיקציות שבעתיד גופים פיננסיים ומוסדיים עשויים להיכנס לתחום האשראי לעסקים קטנים ולהגדיל את התחרות בתחום. במקביל, נמשכת מגמת מעבר לערוצי בנקאות ישירים, כגון אינטרנט לעסקים ומכונות להפקדת שיקים ומזומנים.

שינויים רגולטוריים – מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

ראה מגזר "לקוחות פרטיים" לעיל.

יוזמות רגולטוריות

למידע בדבר יוזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר, לרבות מידע על החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (ועדת שטרום), ראה פרק 6.14 בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

טבלה 7–10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר עסקים קטנים

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**1,305**	1,188
הכנסות מימון שאינן מריבית	**–**	1
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**1,305**	1,189
עמלות והכנסות אחרות	**535**	519
סך ההכנסות	**1,840**	1,708
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**350**	259
הוצאות תפעוליות ואחרות	**1,000**	963
רווח לפני מסים	**490**	486
הפרשה למסים על הרווח	**202**	198
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**288**	288
אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה	**27,333**	25,520
פיקדונות הציבור לסוף התקופה	**35,870**	32,547

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר העסקים הקטנים בשנת 2016, הסתכם ב-288 מיליון ש"ח, בדומה לשנה הקודמת.
הרווח המימוני, נטו בשנת 2016 הסתכם ב-1,305 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,189 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי הממוצעות כתוצאה מעלייה בהיקף הפעילות.
העמלות וההכנסות האחרות של המגזר בשנת 2016 הסתכמו ב-535 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-519 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהכנסות דמי ניהול חשבון וכרטיסי אשראי.
ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2016 ב-350 מיליון ש"ח בהשוואה ל-259 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מגידול בהפרשה הקבוצתית, עקב עלייה במחיקות האוטומטיות.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-1,000 מיליון ש"ח בהשוואה ל-963 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות מחשב ובהוצאות שיווק ופרסום.
האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-27.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-25.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-35.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-32.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. הגידול נבע מעלייה ביתרות עו"ש זכות כתוצאה מירידה בפעילותם של לקוחות המגזר בשוק ההון.

10.5.3. מגזר הלוואות לדיור

כללי ומבנה המגזר

הבנק מציע הלוואות לדיור ללקוחות פרטיים, הן מכספי הבנק והן במסגרת תוכניות הסיוע הממשלתיות, באמצעות נציגויות משכן בסניפים השונים הפרושים ברחבי הארץ.

מוצרים ושירותים

הפעילות העיקרית של מגזר זה הינה מתן הלוואות לדיור ומיועדת לקהל לקוחות המבקשים הלוואה למימון אחת מהמטרות שלהלן:

- הלוואה המיועדת לרכישה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה או שיפוצה.
- הלוואה המיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות לדירת מגורים.
- הלוואה הניתנת במשכון דירת מגורים ושאינה למטרת עסק.
- הלוואה המיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה כאמור לעיל.

פעולת חיתום משכנתאות נערכת ונבחנת בהתייחס לארבעה רכיבים מהותיים: יכולת ההחזר, הבטוחה – הנכס המוצע לשעבוד, שיעור מימון ומרווחים.

שיווק והפצה

השיווק וההפצה נעשים באמצעות נציגויות משכן בסניפי הבנק ובאמצעות "פועלים בטלפון" ו"פועלים באינטרנט". כמו-כן, מתבצעות פעולות שיווק והפצה באמצעי המדיה השונים כגון שלטים באתרי בנייה.

לקוחות

לקוחות המגזר הינם לקוחות פרטיים אשר ניתנות להם הלוואות לדיור. מדובר בלקוחות הבנק על-פי קווי הלקוחות השונים להם קיימת פעילות בנקאית שוטפת וכן לקוחות בנקים זרים שנטלו משכנתא וזוהי פעילותם היחידה בבנק.
בשנת 2016 השלים הבנק התקשרות למכירת הלוואות לדיור בהיקף של כ-925 מיליון ש"ח לגופים מוסדיים. למידע נוסף ראה ביאור 25 בדוחות הכספיים.

תחרות

בתחום ההלוואות לדיור המתחרים העיקריים הינם תאגידים בנקאיים. מדיניות האשראי בתחום ההלוואות לדיור מותאמת ומתעדכנת בהתאם להתפתחויות ולמגמות בשווקים בעולם ובארץ, והשפעתן על תחום הנדל"ן ומשקי הבית בישראל ועל צורכי הלקוחות. המשכנתא הינה "מוצר חיפוש" בראיית הלקוח, המתאפיין בהעדר נאמנות הלווה "לבנק הבית", ואילו בראיית בנקים המשכנתא מהווה "מוצר עוגן", באמצעותו מנסים לשמר/לגייס לקוחות. לפיכך הבנק נוקט במדיניות ליצירת ערך ייחודי ללקוחות הבנק תוך נקיטת אסטרטגיה של "משכנתא לוקחים בבית". חלקו של הבנק בשנת 2016 בביצועים השוטפים (כולל קבוצות רכישה) עמד על שיעור של 19.45% (בהתאם לדוחות בנק ישראל).

שינויים רגולטוריים – מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

בתחום ההלוואות לדיור קיימת רגולציה ענפה, כדוגמת:

- רפורמת הזכאים - נקבע מנגנון חדש לקביעת ריבית בהלוואות הסיוע לזכאים חסרי דירה, מכספי הבנק ומכספי המדינה, וכן נקבעו מענקים יישוביים חדשים. הריבית תתבסס על מנגנון שהעוגן שלו הינו הריבית הממוצעת של בנק ישראל פחות 0.5% כאשר קיימת מגבלת מקסימום של 3%. כמו-כן נקבעו קריטריונים שיביאו להגדלה במספר הזכאים.
השינוי נכנס לתוקפו ביום 15 במאי 2016 - לגבי כל הלוואות הזכאות המבוצעות ממועד זה ואילך.
- "דירה במחיר מופחת" - משרד האוצר ומשרד הבינוי והשיכון פרסמו שתי תוכניות לשיווק דירות במחיר מופחת לזכאים: תוכנית "מחיר למשתכן" מיום 14 באפריל 2016 ותוכנית "מחיר מטרה" מיום 18 במאי 2015. ביום 1 במאי 2016 פרסם בנק ישראל תיקון להוראת ניהול בנקאי תקין, 329 לפיו הבנק יוכל לאשר הלוואות לרוכשי דירות (בסכום של עד 1.8 מיליון ש"ח) בפרויקטים הנ"ל, כאשר אחוז המימון יחושב משווי הדירה שיקבע שמאי, ולא משווי הדירה בחוזה הרכישה.

טבלה 8-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר הלוואות לדיור

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**420**	329
הכנסות מימון שאינן מריבית	**–**	–
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**420**	329
עמלות והכנסות אחרות	**64**	68
סך ההכנסות	**484**	397
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**–**	1
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**207**	208
רווח לפני מסים	**277**	188
הפרשה למסים על הרווח	**114**	77
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**163**	111
אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה	**68,822**	66,793

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הלוואות לדיור הסתכם ב-163 מיליון ש"ח בשנת 2016, בהשוואה ל-111 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בשנת 2016 הסתכם ב-420 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-329 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהיקפי האשראי ומעלייה במרווחים הפיננסיים.

העמלות וההכנסות האחרות של המגזר בשנת 2016 הסתכמו ב-64 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-68 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-207 מיליון ש"ח בהשוואה ל-208 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-68.8 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-66.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

10.5.4. מגזר מסחרי

כללי ומבנה המגזר

המגזר המסחרי מספק מגוון רחב של שירותי בנקאות ללקוחות עסקיים מדרג הביניים (Middle Market). המגזר פועל באמצעות מרכזי עסקים, הפרוסים ברחבי המדינה, וסניפים עסקיים המעניקים שירותים תפעוליים לחשבונותיהם של לקוחות המגזר. כחלק מהמהלך האסטרטגי של הבנק להעמיק את פעילותו בקרב לקוחות מסחריים אשר נמצאים בשלבי צמיחה ולהרחיב את מעטפת השירותים המוצעת ללקוחות אלה, האגף לבנקאות מסחרית צפוי לעבור שינוי מבני ושינוי תפיסת הפעלה. במסגרת השינוי יוקמו מספר מרכזי עסקים חדשים והפעילות התפעולית מהסניפים העסקיים תרוכז במספר מרכזי שירות ארציים. מהלך זה יתמוך בצמיחה של המגזר המסחרי ובשיפור השירות ללקוחות.

מוצרים ושירותים

השירותים אותם מעמיד הבנק ללקוחות המגזר כוללים מתן אשראי לפעילות שוטפת ולמימון השקעות, ערבויות, מכתבי אשראי, פעילות סחר חוץ ועסקות במכשירים פיננסיים ונגזרים, בהתאם למדיניות האשראי המתוקפת אחת לשנה. כמו-כן, ניתנים שירותי השקעות באפיקים השונים: מטבע-חוץ, שקלים, ניירות-ערך וכו'. המגזר המסחרי מספק שירותים בנקאים גם ללקוחות הפועלים בענף הבנייה והנדל"ן. השירותים הבנקאיים כוללים בין השאר, מתן אשראי ללקוחות וכן הנפקת ערבויות מסוגים שונים ובכלל זה ערבויות לרוכשי דירות בהתאם לחוק המכר.

פעילויות משלימות

- **FX TRADER –** מערכת מסחר באינטרנט בפלטפורמה זמינה ונוחה ללקוח.
- **אשראי ישיר לעסקים –** הלוואות בתוך מסגרת מאושרת הניתנות לניצול באמצעות "אתר האינטרנט לעסקים".
- **העצמה דיגיטלית –** הרחבת תשתית הפעילות באתר העסקי ובאפליקציה העסקית.

שיווק והפצה

שיווק מוצרי הבנקאות ושירותי הבנקאות והפצתם ללקוחות מתבצעים באמצעות מנהלי קשרי הלקוחות שבאגף המסחרי, מחלקת ניהול מכירות שבמטה האגף המסחרי, באמצעות מערך הסניפים העסקיים ובשיתוף עם המטה החטיבתי. לרשות הלקוחות עומדים ערוצי התקשורת המקובלים בבנקאות המקומית, כגון: סניפים, "פועלים בטלפון", אינטרנט וכד'. פעילות השיווק מתבצעת תוך קשר בלתי אמצעי בין עובדי הבנק והלקוח וללא תלות מהותית בגורם חיצוני לבנק.

לקוחות

תחומי הפעילות העיקריים של לקוחות המגזר הינם: תעשייה, מסחר ובנייה ונדל"ן ופעילותם מתבצעת בעיקר בשוק המקומי, כשבנוסף מטפל המגזר גם בלקוחות המנהלים פעילות יבוא ויצוא.
שנת 2016 התאפיינה בצמיחה בפעילות העסקית במשק. לקוחות המגזר מושפעים מהמצב בשווקים הפיננסיים בסביבה העולמית, מגמות מעורבות ביחס לשיעורי הצמיחה בשווקים אלה וצפי להמשך צמיחה בשוק המקומי. זאת לצד ההתפתחויות במצב הגיאופוליטי באזור ודרישות רגולטוריות אחרות. העמקת הפעילות עם לקוחות אלה מהווה חלק מהאסטרטגיה של הבנק לגידול במגזר זה. עיקר הגידול במגזר זה, מקורו בענף הבנייה והנדל"ן ובענף המסחר.

תחרות

הענף מתאפיין בתחרות גבוהה כאשר המתחרים העיקריים הינם התאגידים הבנקאיים. בהתאם לאסטרטגיה שנקבעה, הבנק הגדיל את נתח השוק שלו בלקוחות המגזר בשנת 2016.
בתחום האשראי התחרות באה לידי ביטוי הן בשיעורי הריבית והעמלות המוצעים ללקוחות על-ידי הבנקים המתחרים והן בתנאים הנלווים כגון שיעורי המימון אותם מוכנים לאשר הבנקים המתחרים. כמו-כן, עבור חלק מלקוחות המגזר קיימים בשוק תחליפים לאשראי הבנקאי כגון הנפקות ציבוריות ופרטיות ואשראי שניתן על-ידי גופים פיננסים חוץ בנקאים. שנת 2016 התאפיינה בממוצע הנפקות גבוה משנת 2015 וגידול בהלוואות הניתנות על-ידי הגופים המוסדיים.

שינויים טכנולוגיים

המגזר נעזר במערכות טכנולוגיות לצורך ניהול תהליכי ניתוח מצב הלקוחות, בקרה ושיווק. בבנק מבוצע תהליך מתמשך של שיפור מערכות אלו. תהליך זה כולל גם מרכיבים הנוגעים לטיפול בלקוחות המגזר. טיוב המערכות בבנק ושכלולן מהווים גורם חשוב בהעלאת רמת השירות ללקוחות המגזר וליצירת אפשרויות נוספות להרחבת הפעילות איתם.

שינויים רגולטורים – מגבלת חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

ראה בפרק "מגזר עסקי" להלן.

יוזמות רגולטוריות

למידע בדבר יוזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר, לרבות מידע על החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ("ועדת שטרום"), ראה פרק 6.14 בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

טבלה 9–10: מגזרי פעילות גישת ההנהלה – תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר המסחרי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**832**	770
הכנסות מימון שאינן מריבית	**9**	12
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**841**	782
עמלות והכנסות אחרות	**386**	329
סך ההכנסות	**1,227**	1,111
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**124**	139
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**499**	462
רווח לפני מסים	**604**	510
הפרשה למסים על הרווח	**249**	208
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**355**	302
אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה	**32,173**	30,759
פיקדונות הציבור לסוף התקופה	**23,010**	21,819

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר המסחרי בשנת 2016 הסתכם ב-355 מיליון ש"ח בהשוואה ל-302 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מגידול ברווח המימוני, נטו, בעמלות והכנסות אחרות ומירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי. עלייה בהוצאות התפעוליות והאחרות קיזזו שינויים אלה.

הרווח המימוני, נטו, של המגזר בשנת 2016 הסתכם ב-841 מיליון ש"ח בהשוואה ל-782 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי.

העמלות וההכנסות האחרות של המגזר בשנת 2016 הסתכמו ב-386 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-329 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהכנסות מעמלות טיפול באשראי כתוצאה מעלייה בהיקפי הפעילות וכן מגידול בעמלות מעסקי מימון.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בשנת 2016 הסתכמו ב-124 מיליון ש"ח בהשוואה להוצאות בסך של 139 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. השינוי נבע בעיקר מירידה בהפרשה הפרטנית עקב גביית חובות שנמחקו חשבונאית שקוזזה בחלקה על-ידי עלייה בהפרשה שנרשמה על בסיס קבוצתי.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-499 מיליון ש"ח בהשוואה ל-462 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות הביטוח בשל רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-32.2 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-30.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. הגידול ביתרות האשראי נבע ממהלכים שביצע הבנק להגדלת נתח השוק בלקוחות המגזר, כחלק מאסטרטגיה שנקבעה.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-23.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-21.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

10.5.5. מגזר עסקי

כללי ומבנה המגזר

המגזר העסקי מתמחה במתן שירותים פיננסיים לתאגידים גדולים בישראל כאשר מתן אשראי מהווה את עיקר פעילותו. המגזר פועל באמצעות שלושה סקטורים שבכל אחד מהם פועלים מנהלי קשרי לקוחות (מק"לים) בעלי התמחות ייעודית:

- נדל"ן.
- תקשורת, מסחר ומלונאות.
- תשתיות ואנרגיה.

בנוסף, עוסק המגזר במוצרי מימון מורכבים, לרבות: מימון סחר חוץ, מימון הון חוזר, מימון נכסים בחו"ל, עסקות מימון מורכבות, סינדיקציה ומכירת סיכוני אשראי. כמו-כן קיימת יחידה העוסקת בממשק הדיגיטלי של הלקוחות העסקיים עם הבנק.

החטיבה העסקית כוללת גם את האגף לאשראים מיוחדים, אשר מרכז את הטיפול בלקוחות המגזר העסקי והמגזר המסחרי שנקלעו לקשיים, מתוך ניסיון לסייע לשיקומם תוך מתן תמיכה עסקית. בנוסף, עוסק האגף בגביית חובות מלקוחות בקשיים בהיעדר יכולת שיקום.

מוצרים ושירותים

השירותים הניתנים ללקוחות המגזר כוללים מימון פעילות שוטפת, כמו גם מימון השקעות, מימון פרויקטים בתחום התשתית (בשיטת ה-BOT/PFI), שירותים פיננסיים, וכן פעולות סחר-חוץ ועסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. כמו-כן, מספק המגזר, באמצעות מערך הסניפים, שירותים בנקאיים שונים כגון סחר חוץ, השקעות ושירותי חדר עסקות.

במסגרת השירותים הניתנים ללקוחות הפועלים בענף הבנייה הנדל"ן ניתן למנות בין היתר ליווי פרויקטי בנייה, מתן אשראי ללקוחות וכן הנפקת ערבויות מסוגים שונים ובכלל זה ערבויות לרוכשי דירות בהתאם לחוק המכר.

למגזר פעילויות משלימות הזהות במהותן לאלה הניתנות במגזר המסחרי. לפרטים נוספים ראה פרק "מגזר מסחרי" לעיל.

שיווק והפצה

שיווק מוצרי הבנקאות והפצתם ללקוחות המגזר מתבצעים באמצעות מנהלי קשרי הלקוחות שבאגף העסקי בשיתוף עם המטה החטיבתי. כחלק מרכזי מפלטפורמת המכירות, עומדים לרשות לקוחות המגזר מומחי מוצר בתחומי חדר עסקות, ייעוץ השקעות, סחר-חוץ, מטבע-חוץ, עובר ושב ועוד אשר עובדים בצמוד למנהל קשרי הלקוחות. מנהל קשרי הלקוחות נמצא בקשר רצוף עם הלקוחות שהוא מטפל בהם, לצורך מענה לצרכים הבנקאיים שלהם, שיווק מוצרי הבנק והתאמת פתרונות מימון לעסקות שונות.

לרשות הלקוחות עומדים ערוצי התקשורת המקובלים בבנקאות המקומית, כגון: סניפים, "פועלים בטלפון", אינטרנט וכד'. פעילות השיווק מתבצעת תוך קשר בלתי אמצעי בין עובדי הבנק והלקוח וללא תלות מהותית בגורם חיצוני לבנק.

לקוחות

לקוחות המגזר הינם תאגידים גדולים בישראל אשר פועלים בעיקר בתחומי הפעילות: נדל"ן, תקשורת, מסחר ומלונאות ותשתיות ואנרגיה.

תחרות

התחרות בתחום זה גבוהה ומתבטאת בשירות, במחירים, בתנאים להעמדת המימון ובמהירות התגובה. קבוצת הבנק מתמודדת בתחום זה בעיקר מול ארבע הקבוצות הבנקאיות הגדולות הנוספות בישראל ומול בנקים זרים שיש להם נציגויות בישראל. עבור חלק מלקוחות המגזר קיימים בשוק תחליפים לאשראי הבנקאי כגון הנפקות ציבוריות ופרטיות ואשראי שניתן על-ידי גופים פיננסים חוץ בנקאים. שנת 2016 התאפיינה בממוצע הנפקות גבוה משנת 2015 וגידול בהלוואות הניתנות על-ידי הגופים המוסדיים.

שינויים רגולטורים – מגבלות חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על המגזר

- **עסקי תאגיד בנקאי עם אנשים קשורים –** על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 312, מוגדר "איש קשור", בין היתר, מי שמחזיק יותר מ-5% מסוג כלשהו של אמצעי שליטה בתאגיד הבנקאי או בתאגיד השולט בתאגיד בנקאי וקרובו.

ביום 29 בספטמבר 2016 הוציא בנק ישראל תיקון להוראה הנ"ל לפיו לעניין תת סעיף זה בלבד - למעט מי שקיבל היתר החזקה בכפוף לתנאים שנקבעו במכתב הפיקוח על הבנקים מיום 16 ביוני 2016 בנושא "היתרי החזקה בבנקים לגופים המנהלים כספי לקוחות - עדכון מדיניות".

התיקון מאפשר לבנק לא לכלול בהגדרה "איש קשור" גופים כנ"ל.

- **מגבלות על חבות לווה וקבוצת לווים –** הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 313 בנושא "מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים" מטילה על הבנק, בין היתר, מגבלה לפיה שיעור ה"חבות" של "לווה" ושל "קבוצת לווים", כהגדרתם בהוראה. לפרטים נוספים ראה פרק 6.2.6 בדוח הדירקטוריון.
- **מימון רכישת אמצעי שליטה –** הוראת ניהול בנקאי מספר 323 בנושא "מימון אמצעי שליטה בתאגידים" מגבילה את יתרת האשראי שניתן לרכישת אמצעי שליטה בתאגידים, במקרים בהם שיעור המימון לרכישת אמצעי שליטה בתאגיד עלה על 50% מעלות רכישתו, ל-70% מהונו של הבנק. כמו-כן, קובעת ההוראה מגבלה בדבר שיעור המימון לרכישת אמצעי שליטה בתאגידים בנקאיים אחרים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלה.

באפריל 2015 פורסם עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 323 כך שתחול על כל "אשראי למטרת עסקה הונית" במקום על "אשראי לרכישת אמצעי שליטה". עסקה הונית היא עסקה שמטרתה רכישת זכות הונית בתאגיד, רכישה עצמית או חלוקת הון. כמו-כן, קובעת ההוראה מגבלה בדבר שיעור המימון לרכישת זכויות הוניות בתאגידים בנקאיים אחרים. הגדרת ההון לעניין הוראה זו הינו הון רובד 1 לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא ההון הפיקוחי. מועד תחילת התיקונים להוראה, 1 בינואר 2016.

- **ניהול הלוואות ממונפות –** באפריל 2015 פורסמה הוראה חדשה לניהול בנקאי תקין מספר 327 -"ניהול הלוואות ממונפות". לפרטים נוספים ראה פרק 6.2.11 בדוח הדירקטוריון.
- **מגבלת חשיפה ענפית –** הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 (בנושא "הפרשה נוספת לחובות מסופקים") קובעת, בין היתר, כי כאשר סך-כל החבויות (לאחר הניכויים המותרים בהוראה) של ענף מסוים לתאגיד בנקאי עולה על 20% מסך-כל חבויות הציבור לתאגיד הבנקאי, ייחשב עודף זה כחבות חריגה, אשר בגינה נדרש הבנק לבצע הפרשה במסגרת ההפרשה הנוספת לחובות מסופקים, אשר מהווה רף תחתון להפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי. יצוין כי, המגבלה נבחנת על בסיס לא מאוחד.

ביום 29 בספטמבר 2016 תיקן הפיקוח על הבנקים את ההוראה כך ש-70% מסכום ערבויות בנקאיות למשתכן שניתנו על-פי חוק המכר, ואשר כנגדן רכש התאגיד הבנקאי הגנת אשראי הכשירה למטרות הפחתת סיכון אשראי כאמור בהוראה 203, יסווגו בהתאם לענף הפעילות של המבטח.

במהלך שנת 2016 השלים הבנק התקשרות עם חברות ביטוח בינלאומיות לביטוח ערבויות כאמור לעיל. ביטוח זה, צמצם את חשיפת הבנק לענף הבינוי והנדל"ן ביחס למגבלה בהוראה.

יודגש כי בנוסף למגבלות שפורטו לעיל, קובע דירקטוריון הבנק מעת לעת מגבלות נוספות לריכוזיות האשראי. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות שנקבעו.

כמו-כן, הבנק מיישם מדיניות של הפחתת החשיפה למוקדי ריכוזיות בתיק האשראי, שהביאה להמשך הפחתת הריכוזיות גם בשנת 2016.

מגבלות ביחס להסדרי קונסורציום למתן אשראי

ביום 31 בדצמבר 2015 פרסם הממונה על ההגבלים העסקיים מכתב מעודכן במסגרתו נקבעו מספר שינויים בתנאי החבירה בהסדרי קונסורציום אשר הצדדים לו הם תאגידים בנקאיים או גופים מוסדיים או גופים דומים שהתאגדו מחוץ לישראל. להלן עיקרי התנאים המעודכנים לחבירה של תאגידים בנקאיים ו/או גופים מוסדיים (כהגדרתם במכתב הממונה) בקונסורציום אשראי:

- לא תתאפשר חבירה של הבנק ובנק לאומי לאותו קונסורציום אלא לאחר קבלת אישור פרטני מהרשות להגבלים עסקיים.
- החבירה בקונסורציום אשראי, ובכלל זה מגעים לחבירה כאמור, ייעשה לאחר קבלת הסכמה בכתב של הלקוח.
- ללקוח תינתן האפשרות לשאת ולתת על תנאי מתן האשראי עם מי מהצדדים החברים בקונסורציום.
- יערך תיעוד אשר יכלול את כל הנתונים כמפורט במכתב הממונה.

תוקף התנאים, כקבוע במכתב, הינו עד ליום 31 בדצמבר 2016. ביום 28 בדצמבר 2016 הוצא על-ידי הממונה מכתב שהודיע על הארכת תוקף האמור במכתב בשנה נוספת, וזאת עד ליום 31 בדצמבר 2017.

יוזמות רגולטוריות

למידע בדבר יוזמות רגולטוריות שעשויה להיות להן השפעה על פעילות המגזר, לרבות מידע על החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (ועדת שטרום), ראה פרק 6.14 בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

טבלה 10-10: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר העסקי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**1,448**	1,585
הכנסות מימון שאינן מריבית	**199**	12
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**1,647**	1,597
עמלות והכנסות אחרות	**578**	567
סך ההכנסות	**2,225**	2,164
הכנסות בגין הפסדי אשראי	**(781)**	(142)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**665**	592
רווח לפני מסים	**2,341**	1,714
הפרשה למסים על הרווח	**965**	698
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1,376**	1,016
אשראי לציבור, נטו, לסוף התקופה	**68,008**	79,194
פיקדונות הציבור לסוף התקופה	**38,968**	34,507

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר העסקי בשנת 2016 הסתכם ב-1,376 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,016 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מגידול בהכנסות בגין הפסדי אשראי ומגידול ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו, של המגזר בשנת 2016 הסתכם ב-1,647 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,597 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מרישום רווח ממכירת הלוואות בסך 105 מיליון ש"ח הנובע ברובו ממכירת חוב שסווג כפגום ומרישום של הפסד בסך של 72 מיליון ש"ח בשנת 2015 בעקבות פסק-דין הנוגע לחיוב ריבית פיגורים על אשראי מובטח במניות שסווג בעבר כנייר ערך. גידול זה קוזז בחלקו על-ידי ירידה בהכנסות הריבית כתוצאה מירידת יתרות האשראי הממוצעות.

העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2016 ב-578 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-567 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2016 ב-781 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 142 מיליון ש"ח שנרשמו בשנה הקודמת. העלייה בהכנסות נבעה מקיטון בהפרשה הפרטנית עקב גביית חובות שנמחקו חשבונאית לצד קיטון בהפרשה הקבוצתית בעיקר בשל ירידה ביתרת האשראי.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-665 מיליון ש"ח בהשוואה ל-592 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע מעלייה בהוצאות הביטוח בשל רכישת ביטוח ערבויות חוק מכר.

האשראי לציבור, נטו ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-68.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-79.2 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015. הקיטון ביתרות האשראי נובע ממהלכים שביצע הבנק לצמצום האשראי ללווים גדולים ולצמצום ריכוזיות האשראי, וזאת כחלק מאסטרטגיית צמצום נכסי הסיכון לצורך עמידה בדרישות ההון הרגולטוריות.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-39.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-34.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

10.5.6. פעילות בינלאומית

כללי

הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק מתבצעת באמצעות חברות בנות בנקאיות, חברות פיננסיות, סניפי הבנק בחו"ל ונציגויות. פעילות הבנק בחו"ל מתמקדת בתחום העסקי ובתחום הבנקאות הפרטית. בנוסף, לבנק פעילות עסקית ופעילות קמעונאית בתורכיה. במסגרת פעילותו הבינלאומית מקיים הבנק קשרים עם בנקים כתבים ברחבי העולם. הפעילות מול בנקים כתבים אלה כוללת מסחר באמצעות חדרי עסקות, שיתוף פעולה בסחר חוץ ובמימון סחר בינלאומי, מימון פרויקטים, סליקת תשלומים ושירותים בתחום שוק ההון (ראה פרק "חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים").
הפעילות העסקית בחו"ל כוללת מתן אשראי ללווים מקומיים וזרים, וכן השקעות באגרות-חוב. במסגרת פעילות הבנקאות הפרטית מספק הבנק ללקוחותיו בעלי עושר פיננסי בחו"ל שירותים ומוצרים מתקדמים ומקצועיים, הכוללים מוצרי השקעה וניהול נכסים גלובלי. במתן שירותים אלה פועל הבנק כדי לוודא, ככל שהדבר ניתן, כי הוא מקיים את ההוראות הרגולטוריות המקובלות כיום לעניין קשר עם תושבי חוץ. במסגרת זו, הבנק מבצע התאמות אשר עלולות להביא לקיטון בהיקף נכסיהם של תושבי חוץ המופקדים בקבוצת הבנק. הפעילות בשווקים מתעוררים ממוקדת בפעילות בנק פוזיטיף בתורכיה.
הדגשים המרכזיים באסטרטגיה הבינלאומית של הבנק מוכוונים לפעילות הבנקאות המסחרית בניו-יורק ולפעילות הבנקאות הפרטית הבינלאומית (Global Private Banking), כשהיא מותאמת לסביבה הרגולטורית העדכנית. הבנק שואף להמשיך להרחיב את מעטפת השירות ולשפר את יכולותיו בתחום המוצרים, השיווק והשירות ללקוח.

מגבלת חקיקה, תקינה ואילוצים מיוחדים החלים על הפעילות הבינלאומית

פיקוח רגולטורי בחו"ל

בנוסף לכללים ולמגבלות המוטלים על-ידי בנק ישראל על הפעילות הבינלאומית של קבוצת הבנק, הן מכוח חקיקה ונהלים והן מכוח הוראות בהיתרים הניתנים על-ידי בנק ישראל בעת רכישת חברות בנות ו/או פתיחת סניפים בחו"ל, פעילות המגזר הבינלאומי במדינות השונות כפופה לתקנות רלוונטיות לאופי הפעילות של הקבוצה במדינות בהן מתקיימת פעילות עסקית (Cross border regulations) ולפיקוח רגולטורי מצד רשויות שלטוניות שונות במדינות בהן פועלות שלוחות הבנק בחו"ל, הכוללות דרישות של הון, החזקת נכסים נזילים, ציות ואיסור הלבנת הון וכיוצא בזה.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה ביאור 26ד. בדוחות הכספיים ולפרטים בדבר חקירת הבנק בקשר עם בכירים בארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה ביאור 26ה. בדוחות הכספיים.

היחידות העיקריות בבנקאות הבינלאומית

במסגרת זו מספקת קבוצת הבנק ללקוחותיה הפרטיים המנהלים את חשבונותיהם בחברת הבת בשוויץ, בנק הפועלים שוויץ וכן במרכז לבנקאות פרטית בתל-אביב, שירותים מקצועיים ומוצרים מתקדמים, הכוללים מוצרי השקעה וניהול נכסים גלובלי.
הבנק עורך מזה תקופה, בחינה בנוגע לעדכון היערכות פעילותו בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, על מנת להתאימה לשינויים שחלו בסביבה העסקית והרגולטורית.
כתוצאה מהבחינה הבנק החליט על מכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית בסניף מיאמי ל-Safra National Bank of New York, על סגירת חברת הבת Hapoalim Latin America. S.A. באורוגוואי ונציגויות בנק הפועלים באמריקה הלטינית ועל מיקוד פעילות בנק הפועלים-שוויץ בשוקי יעד בישראל ובאיחוד האירופי.

להלן פרטים על השלוחות העיקריות הכלולות במגזר הפעילות הבינלאומית:
Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. (הפועלים-שוויץ) **–** חברה בת בנקאית המאוגדת בשוויץ (בבעלות מלאה של הבנק) העוסקת בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות שלושה סניפים: שניים בשוויץ (בציריך ובז'נבה) ואחד בלוקסמבורג. כמו-כן, פועל הבנק באמצעות חברה לייעוץ השקעות בישראל ונציגות בישראל. לפרטים נוספים ראה פרק "חברות מוחזקות עיקריות" להלן.
הפועלים-שוויץ מבצע עדכון לתמהיל מדינות היעד המרכזיות שלו בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, ומתמקד בשווקי יעד בישראל ובאיחוד האירופי. פעילות הפועלים-שוויץ עם לקוחות מאמריקה הלטינית ומרוסיה תצומצם במידה מהותית וסניף ז'נבה של הבנק ייסגר במהלך 2017. כמו-כן, הנציגות של הפועלים שוויץ במוסקבה תיסגר.
לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה ביאור 26ד. בדוחות הכספיים.
לפרטים בדבר חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה ביאור 26ה. בדוחות הכספיים.

המרכז לבנקאות פרטית בינלאומית בתל-אביב – מרכז המספק לתושבי חוץ מכל רחבי העולם שירותים ומוצרי בנקאות פרטית ומהווה חלק אינטגרלי ממערך Global Private Banking (GPB).

Banque Hapoalim (Luxembourg) S.A. (הפועלים לוקסמבורג) **–** חברה בת בנקאית (בבעלות מלאה של הבנק) אשר עיקר פעילותה מתן שירותי תפעול לאשראי שניתן לחברות בזיקה ישראלית הפועלות באירופה.

Poalim Asset Management (UK) Ltd. ו–Poalim Asset Management (Ireland) Ltd. המוחזקות על–ידי Pam Holdings Ltd. (להלן: "חברות PAM") **–** חברות PAM (חברות בנות בבעלות מלאה של הבנק) אחראיות לבחירה, מתן תמיכה מקצועית בכל הקשור למוצרי השקעה המוצעים ללקוחות הבנקאות הפרטית הגלובלית, תוך שיתוף פעולה עם גופים פיננסיים בינלאומיים מובילים בתחומים אלה. הקבוצה מהווה נדבך מרכזי ביישום אסטרטגיית הצמיחה של הבנק בחו"ל.

סניפי ארצות–הברית

סניף ניו–יורק – פעילות עסקית – עיקר הפעילות העסקית הבינלאומית של קבוצת הבנק מבוצעת באמצעות סניף ניו–יורק, המתמקד בשלושה תחומי פעילות:

מתן שירותים בנקאיים מקיפים הן לחברות ישראליות גדולות הפועלות בארצות–הברית והן לחברות ולקוחות מקומיים, הכוללים: אשראי, סחר–חוץ, השקעות ושירותי חדר עסקות. סניף ניו–יורק מאפשר ללקוחותיו גם ביטוח פיקדונות על–ידי ה–FDIC.

מתן אשראי עסקי לחברות גדולות במשק האמריקאי בדרך של רכישת השתתפויות בקווי אשראי, המאורגנים על–ידי בנקים מובילים (כ–91% מהיקף האשראי ניתן לחברות בעלות דירוג השקעה, או מובטח על–ידי גופים בעלי דירוג השקעה, Investment Grade על–ידי חברות הדירוג הבינלאומיות Standard & Poor's או Moody's).

מתן שירותי חדר עסקות, לרבות בשעות בהם סגורים חדרי העסקות בישראל, כחלק מהפעילות הגלובלית של חדרי העסקות של הבנק.

בהתאם לאסטרטגיה אשר אושרה לסניף, מפתח סניף ניו–יורק פעילות בתחום ה–Middle Market (להלן: "פעילות מקומית") בארצות–הברית, באמצעות פיתוח מערכת יחסים ומתן אשראי ישיר ללקוחות מסחריים מקומיים, תוך מיקוד עסקי ברור באזורים גאוגרפיים ותחומי פעילות מוגדרים.

כמו–כן, ימשיך הבנק בפעילותו בשוק הסינדיקציות כפעילות משלימה וכן ימשיך בפעילותו עם לקוחות ישראלים, להם פעילות עסקית בארצות–הברית.

לבנק נציגויות בלוס אנג'לס. המתמקדות בעיקר בחברות בגודל בינוני ומעניקות מגוון פתרונות פיננסיים.

הבנק בתהליך פתיחת נציגות חדשה בניו ג'רסי. הנציגות תתמקד בפעילות עסקית.

בנקאות פרטית בארצות–הברית – סניף מיאמי מציע שירותי בנקאות פרטית ללקוחות ה–GPB. ומתמקד בעיקר בלקוחות מאמריקה הלטינית.

הבנק חתם ביום 1 בדצמבר 2016 על הסכם עם Safra National Bank of New York, למכירת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית בסניף מיאמי. עם קבלת האישורים הרגולטוריים הנדרשים והשלמת מעבר הלקוחות ל–Safra National Bank סניף מיאמי יפסיק את פעילותו בתחום הבנקאות הפרטית הבינלאומית, והמשך פעילותו ייבחן בעתיד.

פעילות הבנק בתורכיה

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן "בנק פוזיטיף"), הפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית, והבנקאות להשקעות. לבנק פוזיטיף אין היתר פיקדונות מהרגולטור התורכי.

חלקו של הבנק בבנק פוזיטיף עומד על 69.8%. לפרטים נוספים ראה פרק 5.5 בדוח הדירקטוריון.

טבלה 11-10: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של המגזר הבינלאומי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**556**	561
הכנסות מימון שאינן מריבית	**107**	16
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**663**	577
עמלות והכנסות אחרות	**349**	410
סך ההכנסות	**1,012**	987
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**113**	(15)
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**1,287**	913
רווח (הפסד) לפני מסים	**(388)**	89
הפרשה למסים על הרווח	**23**	37
רווח (הפסד) לאחר מסים	**(411)**	52
רווח (הפסד) נקי:		
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(411)**	52
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(1)**	15
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**(412)**	67
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**15,272**	18,705
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**30,979**	36,277

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של הפעילות הבינלאומית בשנת 2016 הסתכם ב-412 מיליוני ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 67 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד נבע בעיקר מרישום הפרשה לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים בבנק הפועלים שוויץ, כמפורט להלן, וכן משינויים בפעילויות, כדלקמן:

- ההפסד של בנק הפועלים שוויץ הסתכם בכ-398 מיליוני ש"ח בשנת 2016 בהשוואה לרווח נקי בסך של כ-32 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד בשנת 2016 נבע בעיקרו מהכללת הפרשה בגין חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ומעלייה בהוצאות המשפטיות הכרוכות בה. כמו-כן, נרשמה ירידה ברווחיות כתוצאה מקיטון בהיקפי הפעילות, וזאת עקב צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל כחלק מאסטרטגיית הבנק, והתאמתה לשינויים שחלו בסביבה העסקית והרגולטורית.
- הרווח הנקי של פעילות ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-41 מיליוני ש"ח בשנת 2016 בהשוואה לרווח נקי בסך של 54 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. פעילות זו רשמה בשנת 2016 גידול בהכנסות, עקב גידול בהיקף הפעילות שהתבטא בעלייה ביתרות האשראי. גידול זה קוזז בעיקר עקב רישום הוצאה פרטנית להפסדי אשראי בגין לקוח בודד.
- הרווח הנקי של פעילות הסינדיקציות בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-20 מיליוני ש"ח בשנת 2016 בהשוואה לכ-49 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. הירידה ברווחיות הפעילות נובעת בעיקרה מצמצום פעילות זו, וזאת כחלק מאסטרטגית הבנק.
- ההפסד של סניף מיאמי הסתכם בכ-35 מיליוני ש"ח בשנת 2016 בהשוואה להפסד בסך של כ-21 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. הגידול בהפסד נובע בעיקר מגידול בהוצאות הקשורות למכירת תיק נכסי הלקוחות הבנקאות הפרטית בסניף מיאמי.
- הרווח הנקי של פעילות בנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-3 מיליון ש"ח בשנת 2016 בהשוואה להפסד בסך של כ-37 מיליוני ש"ח בשנה הקודמת. ההפסד בשנת 2015 נבע, בין היתר, ממכירת חברת הבת בקזחסטן ומשחיקת ההשקעה בחברת הבת כתוצאה מהיחלשות המטבע הקזחי.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-15.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-18.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-9.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-6.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015, עלייה הנובעת מגידול בהיקף הפעילות.

האשראי לציבור בפעילות הסינדיקציות בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-1.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 בהשוואה לכ-2.3 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015, קיטון אשר נעוץ באסטרטגיית צמצום נכסי הסיכון של הבנק לצורך עמידה בדרישות הלימות ההון.

האשראי לציבור ליום 31 בדצמבר 2016 בבנק הפועלים שוויץ הסתכם בכ-3.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-5.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015, וזאת עקב צמצום פעילות הבנקאות הפרטית של בנק הפועלים שוויץ.
האשראי לציבור בבנק פוזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-1.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2016 בהשוואה לכ-1.7 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015. הקיטון נובע מהתוכנית האסטרטגית של הבנק לצמצם בהדרגתיות את תיק האשראי של בנק פוזיטיף.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-31.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-36.3 מיליארד ש"ח ליום בסוף שנת 2015.
יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 בתחום ה-Middle-Market בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-7.6 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-5.4 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015, גידול שמקורו בעלייה בהיקף הפעילות כאמור.
יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 מסוג BrokeredCD's בסניף ניו-יורק הסתכמו בכ-6.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-9.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.
יתרת פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 בבנק הפועלים שוויץ הסתכמה בכ-11.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-13.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015. הקיטון מקורו בהחלטה על צמצום פעילות הבנקאות הפרטית בחו"ל, כאמור לעיל.
פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 במרכז לבנקאות פרטית בתל-אביב הסתכמו בכ-3.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-4.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

10.5.7. קבוצת ישראכרט

כללי

הפעילויות העיקריות של קבוצת הבנק בתחום כרטיסי האשראי מתבצעות באמצעות חברות הפועלות בתחום אמצעי התשלום תחת קורת גג ניהולית ותפעולית אחת שתכונה להלן בשם "קבוצת ישראכרט". פעילות הליבה של קבוצת ישראכרט הינה הנפקה וסליקה של כרטיסי אשראי מסוג "ישראכרט", מותג פרטי בבעלותה, וכן של כרטיסי אשראי מסוג "מסטרקארד", "ויזה" ו"אמריקן אקספרס" וזאת מכוח הסכמי רישיון.
בחודש יוני 2015 מינו שר האוצר ונגידת בנק ישראל ועדה להגברת התחרותיות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים הניתנים למשקי בית ולעסקים שאינם גדולים (ועדת שטרום).
בחודש דצמבר 2015 פורסם דוח הביניים של הוועדה, שבמסגרתו הומלץ, בין היתר, להפריד את חברות כרטיסי האשראי מהבנקים הגדולים בתוך 3 שנים ממועד אימוץ מסקנות הוועדה בחקיקה. בחודש יולי 2016 פורסם דוח הוועדה ותזכיר חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות וניגודי העניינים בשוק הבנקאות בישראל, התשע"ו-2016. בהתאם להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל נאסר על הבנק לעסוק בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב ובסליקתם. כן נאסרה שליטה או החזקה באמצעי שליטה בתאגיד העוסק בפעילויות אלו. "שינויים רגולטוריים" להלן.

הנפקת כרטיסי אשראי

קבוצת ישראכרט מנפיקה כרטיסים ללקוחות של בנקים איתם התקשרה קבוצת ישראכרט בהסדר, לרבות הבנק, בנק מזרחי טפחות, הבנק הבינלאומי הראשון, בנק יהב, בנק אוצר החייל, בנק מסד, בנק ירושלים, בנק איגוד; בנוסף, מנפיקה קבוצת ישראכרט כרטיסים באופן ישיר ללקוחות ("כרטיסים חוץ-בנקאיים"), שהינם בעיקר חברי מועדוני צרכנים וגופים שונים איתם התקשרה קבוצת ישראכרט.
לקוחות קבוצת ישראכרט בתחום ההנפקה הינם לקוחות פרטיים, עובדי תאגידים, ותאגידים (ורכש תאגידי הכולל Business to Business - B2B - (העברת תשלומים בין עסקים)).
במסגרת פעילות ההנפקה מנפיקה ומתפעלת קבוצת ישראכרט מגוון מוצרים ושירותים נוספים כגון כרטיסי "אשראי מתגלגל", כרטיסי תדלוק והתקני תדלוק, כרטיסי מתנה, כרטיסי רכש ייעודיים וכרטיסים נטענים. בנוסף, קבוצת ישראכרט מעניקה אשראי והלוואות לכל מטרה על בסיס מסגרת אשראי בכרטיס, הלוואות לרכישת רכב, אפשרויות מגוונות לפריסת תשלומים ושרותי מידע ואישורים.
בנוסף לקבוצת ישראכרט, בתחום ההנפקה של כרטיסי אשראי וסליקתם פועלות בישראל כיום שתי חברות כרטיסי אשראי, בשליטה של בנקים: כרטיסי אשראי לישראל בע"מ (להלן: "כאל") בשליטת בנק דיסקונט ולאומי קארד בע"מ (להלן: "לאומי קארד") בשליטת בנק לאומי.
מספר הכרטיסים ליום 31 בדצמבר 2016 שהונפקו על-ידי קבוצת ישראכרט הינו 4.9 מיליון כרטיסים בהשוואה ל-4.7 מיליון כרטיסים ביום 31 בדצמבר 2015.
בשנת 2016 הגיע מחזור הפעילות בכרטיסי קבוצת ישראכרט ל-135.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-126.3 מיליארד ש"ח בשנה הקודמת.

סליקת כרטיסי אשראי

במסגרת הסכם הנערך לצורך שירותי הסליקה מתחייבת חברת כרטיסי אשראי הסולקת כלפי בתי עסק, בכפוף לקיום תנאי ההסכם ביניהם, לפרוע לבית העסק את החיובים בהם התחייבו כלפיו מחזיקי הכרטיסים הנסלקים על ידה בעת שרכשו טובין או שירות בבית העסק. בנוסף, מציעה קבוצת ישראכרט לבתי עסק מגוון שירותים פיננסיים נוספים כגון: מתן הלוואות, מקדמות (הקדמת תשלומים בגין עסקות שבוצעו), הקדמות, ניכיון שוברים ושירותים שיווקיים ותפעוליים, ביניהם אפשרות לפריסת תשלומים, תאריכי זיכוי גמישים, מידע ייעודי ומבצעי קידום מכירות.
לקוחות קבוצת ישראכרט בתחום סליקת כרטיסי האשראי הינם בתי עסק רבים ומגוונים הקשורים עמה בהסכמים, ביניהם גם משרדי ממשלה שונים וכן חברות המספקות לבתי עסק שירותי ניכיון.
תחום הסליקה של כרטיסי האשראי מאופיין בתחרותיות גבוהה מאוד. התחרות בתחום הסליקה מתמקדת בגיוס בתי עסק חדשים להסכמי סליקה ובשימור בתי עסק קיימים שהינם לקוחות החברה. היבט נוסף של התחרות מתבטא בפיתוח מוצרים ושירותים פיננסיים ותפעוליים לבתי עסק.
בנוסף לקבוצת הבנק, בתחום הסליקה פועלות בישראל כיום שתי חברות כרטיסי האשראי, בשליטה של בנקים אשר פורטו לעיל.

שינויים רגולטוריים

על-פי הסדר שבין ישראכרט וחברות כרטיסי האשראי לאומי קארד וכאל שאושר על-ידי בית הדין להגבלים עסקיים ביום 7 במרץ 2012 (להלן: "ההסדר") החל מיום 1 ביולי 2014 ועד לסוף תקופת ההסדר (31 בדצמבר 2018) תעמוד עמלת המנפיק הממוצעת על 0.7%. ההסכם שנחתם בין הצדדים המפרט את תנאי הפעלת הממשק הטכני המשותף, הוגש לממונה לקבלת פטור מאישור הסדר כובל.

בחודש יוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים מספר הוראות שמטרתן להביא ליישום המלצות וצעדים להרחבת התפוצה והשימוש בכרטיסי חיוב מיידי (דביט) בישראל ולהגברת התחרות בתחום כרטיסי החיוב. במסגרת ההוראות, בין היתר, קבע הפיקוח על הבנקים הוראות להפצת כרטיס חיוב מידי ללקוחות הבנקים וכללים להתחשבנות כספית מידית בעסקות חיוב מידי ולאופן הצגת פירוט העסקות המבוצעות בכרטיס ולוחות הזמנים ליישום (בכללם זיכוי בית העסק בעסקות המבוצעות בכרטיס חיוב מידי תוך 3 ימים ממועד שידור העסקה, החל מיום 1 באפריל 2016). בחודש אוגוסט 2015 פורסמה ברשומות הוראת שעה, בה הכריזה נגידת בנק ישראל על העמלה הצולבת לעסקות חיוב מידי כעמלה בפיקוח ומחירה נקבע בשיעור של 0.3% מסכום העסקה לתקופה של שנה, החל מיום 1 באפריל 2016.

במקביל לאמור לעיל בנושא כרטיס חיוב מידי (דביט), בחודש יוני 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראה להטמעת השימוש בתקן האבטחה EMV, הן בצד ההנפקה והן בצד הסליקה. בהוראה, ובהנחיות הפיקוח על הבנקים שניתנו בהמשך, ישנה התייחסות, בין היתר, ללוחות הזמנים להנפקת כרטיסים תומכי תקן EMV ולחיבור מסופים התומכים בתקן, וכן לכניסתו לתוקף של מנגנון הסטת האחריות מהמנפיק לסולק.

בחודש מאי 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 472 בנושא סולקים וסליקת עסקות בכרטיסי חיוב. ההוראה מתווה את הכללים העיקריים לפעילות סליקת עסקות בכרטיסי חיוב, ומבוססת, בין היתר, על הרגולציה בתחום זה בחו"ל. ההוראה מקלה על חלק מהדרישות הרגולטוריות שהוטלו עד היום על חברות כרטיסי אשראי וסולקים במסגרת הוראות ניהול בנקאי תקין, תוך התאמה לרמת הסיכון של גופים אלה, שאינם מגייסים פיקדונות מהציבור. ההוראה כוללת הוראות שונות, ובין השאר מאפשרת לסולק לספק מסופים לבתי עסק בתנאים הכלולים בהוראה. ההוראה נכנסה לתוקף ביום 1 ביוני 2016, למעט סעיפים מסוימים להם נקבע תאריך תחילה שונה.

באשר להוראות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל ("ועדת שטרום") והשלכותיו ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים.

ריבוי הליכי הרגולציה, ככל שיושמו, עלולים להיות בעלי השפעה מהותית לרעה על פעילות קבוצת ישראכרט, אך בשלב זה לא ניתן להעריך את היקפה.

לפרטים נוספים בנושא שינויים רגולטוריים המתייחסים גם לחברות כרטיסי אשראי, ראה פרק "יוזמות רגולטוריות" בפרק "מגזר לקוחות פרטיים" לעיל.

פעילויות נוספות

בנוסף לפעילויות הקשורות בהנפקה ובסליקה של כרטיסי אשראי, כמפורט לעיל לקבוצת ישראכרט פעילויות נוספות כדלקמן: פעילות בתחום הבטחת פירעון המחאות וניכיונן; הענקת אשראי צרכני שלא באמצעות כרטיס אשראי; ניכיון שוברים באופן ישיר ופעילות בתחום הפקטורינג (ניכיון חייבים).

תרומת ההכנסות מכרטיסי אשראי

תרומת ההכנסות מכרטיסי אשראי להכנסות מעמלות, שנכללו במסגרת ההכנסות התפעוליות (לפני ניכוי ההוצאות המתייחסות), הסתכמה בשנת 2016 ב-1,834 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,725 מיליון ש"ח בשנה הקודמת, גידול בשיעור של כ-6.3%.

טבלה 12-10: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של קבוצת ישראכרט

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**235**	175
הכנסות מימון שאינן מריבית	**(11)**	10
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**224**	185
עמלות והכנסות אחרות	**1,864**	1,752
סך ההכנסות	**2,088**	1,937
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**90**	38
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**1,590**	1,494
רווח לפני מסים	**408**	405
הפרשה למסים על הרווח	**129**	119
רווח לאחר מסים	**279**	286
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	**-**	(2)
רווח (הפסד) נקי:		
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**279**	284
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**(4)**	(4)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**275**	280
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**18,593**	17,408

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של קבוצת ישראכרט בשנת 2016 הסתכם ב-275 מיליון ש"ח בהשוואה ל-280 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
הרווח המימוני, נטו, של המגזר בשנת 2016 הסתכם ב-224 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-185 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהיקפי האשראי.
העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2016 ב-1,864 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,752 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הגידול נבע בעיקר מעלייה במחזור העסקות בכרטיסי האשראי של קבוצת ישראכרט בארץ שנסלקו על-ידי סולקים אחרים, וכן מגידול במחזורי הסליקה של עסקות שנעשו בבתי עסק הקשורים עם קבוצת ישראכרט בהסכמי סליקה. עלייה זו קוזזה על-ידי הירידה בשיעור העמלה הממוצעת לבתי עסק.
ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בשנת 2016 ב-90 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-38 מיליון ש"ח שנרשמו בשנה הקודמת, גידול שנבע בעיקרו מגידול בהפרשה הקבוצתית עקב עלייה ביתרות האשראי הצרכני וביתרת החובות הבעייתיים.
ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-1,590 מיליון ש"ח בהשוואה ל-1,494 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.
האשראי לציבור, נטו, ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-18.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-17.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

10.5.8. מגזר ניהול פיננסי

כללי ומבנה

פעילות מגזר זה כוללת:

- פעילות בתיק הבנקאי - ניהול המקורות והשימושים לרבות ניהול סיכוני השוק והנזילות (לפרטים בדבר סיכונים אלה, ראה פרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה), וזאת באמצעות קביעת מחירי העברה פנימיים (ראה להלן), ניהול תיק השקעות, הנפקות אגרות-חוב ושטרי הון וביצוע עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים. פעילות המגזר בתיק הבנקאי מתבצעת בעיקרה באמצעות היחידות לניהול נכסים והתחייבויות ("ננ"ה") בארץ ובחו"ל ובאמצעות היחידה לניהול השקעות נוסטרו האחראיות על ניהול תיק אגרות-החוב (ממשלתי וקונצרני) ותיק המניות, ותאום הפעילות ברמת הקבוצה.
- פעילות בתיק למסחר - כוללת בעיקר מתן שירות ללקוחות הבנק לביצוע עסקות בניירות-ערך (ישראלים וזרים), במכשירים פיננסיים בש"ח, במטבע-חוץ ובריביות באמצעות חדרי העסקות, כמו גם תמיכה בפיתוח ובתמחור של מוצרים פיננסיים מתוחכמים.

ההכנסות העיקריות של המגזר נובעות מניהול חשיפות בתיק הבנקאי ובתיק למסחר וכן ממרווחים ועמלות בפעילות חדרי העסקות ושירותי התפעול מול הלקוחות. בנוסף, כולל המגזר בחישוב הכנסותיו, תוצאות מניהול תיק השקעות במניות ובאגרות-חוב ומהשקעות בחברות כלולות.
פעילות נני"ה כוללת גם את תיאום ניהול הנכסים וההתחייבויות הפיננסיים של קבוצת הבנק (לרבות חברות בנות זרות) במטבע-חוץ ברמה גלובלית ותיאום פעילות ההשקעות והמסחר במטבע-חוץ ונגזרים בסניף ניו-יורק ובחברות הבנות הבנקאיות, מול היחידות המקומיות.
כמו-כן, מגזר זה אחראי על ניהול הקשרים עם בנקים ומוסדות פיננסיים ברחבי העולם ואחראי על מתן שירותים ללקוחות הפעילים בישראל במגוון תחומים לרבות בשוקי ההון והכסף.

פעילויות, מוצרים ושירותים

התיק הבנקאי – ניהול מקורות ושימושים

אגף נני"ה בבנק אחראי לניהול המקורות והשימושים של הבנק על מגוון פעילויות המגזרים השונים. האגף קובע מחירי העברה פנימיים (להלן "ריבית סיטונאית" – לפרטים נוספים, ראה הרחבה בהמשך) לגיוס מקורות ולשימושי המגזרים השונים. הריבית הסיטונאית מהווה את ריבית הבסיס לפעילות המגזרים השונים מול לקוחות הבנק ולפיה הם מחויבים ומזוכים. כמו-כן, הריבית הסיטונאית מהווה אמצעי לניהול סיכוני השוק והנזילות.
קביעת הריבית הסיטונאית נעשית על-ידי אגף נני"ה ומדווחת אחת לחודש בצוות הנהלה ואחת לרבעון להנהלת הבנק ולדירקטוריון. הריבית הסיטונאית נקבעת, בין היתר, בהתחשב בגורמים הבאים: מחירי השוק בגין מקורות בני השוואה (קרי לפי מגזר ההצמדה, התקופה וסוג הריבית); עלות גיוס אגרות-החוב של הבנק ותאגידים בנקאיים דומים; תשואות אגרות-חוב ממשלתיות; ריבית בנק ישראל; ונתונים מאקרו כלכליים. בנוסף, נבחן מידע בדבר: תזרימי הקרן והריבית (Gap Report) של הבנק לפי מועדי שינוי הריבית ולפי מועדי פירעון; חשיפות הריבית של הבנק (רגישות ערך ורגישות הכנסה); VaR של כלל הבנק; עסקות צפויות; יתרות וביצועים יומיים ועוד. הצוותים מקיימים דיון גם בהתייחס למגבלות והפוזיציה הרצויה בהתאם למדיניות הבנק.
הבנק מייחס חשיבות רבה לגיוס מקורות יציבים בעלי פיזור גבוה. לבנק מקורות מימון מגוונים, שעיקרם מגיוס פיקדונות מהציבור בארץ, כשחלקו הארי מלקוחות קמעונאיים, וללא תלות במפקיד בודד או בקבוצת מפקידים. בנוסף, מגייס הבנק פיקדונות מלקוחות מוסדיים ועסקיים גדולים. כמו-כן, מגייס הבנק באמצעות אגרות-חוב ומכשירי הון שמנפיקה קבוצת הבנק.
המקורות במטבע-חוץ כוללים פיקדונות לקוחות פרטיים ולקוחות עסקיים בארץ, תושבי חוץ, לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית, חברות ישראליות בחו"ל, הנפקת CDs ומכשירים אחרים המבוטחים על-ידי ה-FDIC בארצות-הברית והנפקות של אגרות-חוב בחו"ל.
כחלק מניהול סיכוני השוק והנזילות מנהלת חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית תיק אגרות-חוב, המורכב מאגרות-חוב ממשלתיות ואגרות-חוב קונצרניות. התיק מנוהל באמצעות יחידת ניהול השקעות נוסטרו של הבנק.
פעילות השקעות לנוסטרו – מטרתה להגדיל את הגמישות בניהול התיק הבנקאי תוך ניצול האפשרויות לשיפור התשואה על עודפי הנזילות וגיוון אפיקי הפעילות. תיק ההשקעות הינו חלק מהתיק הבנקאי, וכולל השקעה באגרות-חוב ובמניות בארץ ובחו"ל.

פעילות בתחום המסחר – חדר עסקות (OTC ונגזרים)

הבנק מעניק ללקוחותיו שירות מקיף בחדר עסקות (OTC ונגזרים) המאפשר להם לפעול במכשירים הפיננסיים השונים ועל נכסי בסיס שונים, לצורכי מסחר, הגנה וגידור סיכונים. ביצוע העסקות עם לקוחות הבנק נעשה בהתאם למסגרות האשראי שהוקצו להם על-ידי בעלי סמכויות האשראי בבנק ועל בסיס מודלים פנימיים של הבנק. המודלים מגדירים את חשיפות האשראי בעסקות המבוצעות בחדר העסקות. בשנים האחרונות קיימת על"ה מתמדת במודעות לפעילויות שמציע חדר עסקות, אשר גררה בעקבותיה גם דרישה למגוון רחב יותר של מוצרים וברמות תחכום גבוהות יותר. כמענה לצרכים אלה, וכדי לשמר את מעמדו כבנק מוביל וחדשני, סל המוצרים בארץ כולל מוצרים מורכבים, וביניהם: נגזרים, לרבות אופציות ריבית בשקלים, אופציות אקזוטיות, ומוצרי ריבית מתוחכמים. לנוכח סביבת הריבית הנמוכה, גבר בשנים האחרונות השימוש במוצרים מובנים, הכוללים פיקדון או אגרת-חוב, שתנאי הריבית שלהם נקבעים על-פי תנאי נגזר המשובץ במכשיר החוב.
כחלק מפעילות הבנק בתחום המסחר, חדר העסקות מהווה אחד מעושי השוק הראשיים באגרות-חוב ממשלתיות וכן במרבית המוצרים בהם הוא פעיל.

שירותי ברוקראג'

בנוסף לחדר עסקות, פועלים גם חדר מסחר בניירות-ערך ישראלים וחדר מסחר בניירות-ערך זרים, במסגרתם ניתן שירות ללקוחות מוסדיים וכן ללקוחות פרטיים בעלי פעילות גבוהה.

שירותים למנהלי נכסים פיננסיים

מערך שירות למנהלי נכסים פיננסיים, מאגד בתוכו פעילויות של מתן שירותים שונים למנהלי נכסים פיננסיים: מנהלי קופות-גמל, קרנות השתלמות ופנסיה, מנהלי קרנות נאמנות ומנהלי תיקי השקעות.
פעילות המערך כוללת תפעול הנכסים הפיננסיים האמורים לעיל ומתן שירותים בנקאיים לגופים המנהלים אותם. השירותים כוללים בין השאר שערוך נכסים, הפקת דוחות בקרה, הפקת דיווחים לרשויות, ניהול ספרים, ניהול חשבונות וזכויות עמיתים בקופות-גמל, חישוב תשואות.
לבנק הסכמים למתן שירותים תפעוליים בעבור חברות לניהול קופות-גמל, חלקם כחלק נלווה למכירת קופות-גמל שהיו בבעלות הבנק. בתחום קרנות הנאמנות לבנק הסכמים למתן שירותים לחברות לניהול קרנות נאמנות. בנוסף, המערך נותן טיפול כולל לחברות הניהול של קופות הגמל (למעט חברות הניהול של קופות הגמל שמנוהלות בחברות ביטוח) ולקרנות הנאמנות.
ביום 31 בדצמבר 2016 הסתכם היקף הנכסים של קופות הגמל, קרנות ההשתלמות להן מספק הבנק שירותי תפעול בסך של כ-118.1 מיליארד ש"ח, שווי הנכסים של קרנות הנאמנות להן מספק המערך שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים הסתכם בסך של כ-72.3 מיליארד ש"ח.

שירותים למוסדות פיננסיים

מחלקת בנקים ומוסדות פיננסיים אמונה על ניהול היחסים והקשר העסקי עם בנקים ומוסדות פיננסיים בעולם. קשרים אלה תומכים במגוון הפעילויות העסקיות של הבנק, לרבות פעילות סחר חוץ, מסחר במטבע-חוץ, פיקדונות, נגזרים, ובניירות-ערך.
במסגרת ניהול פעילותו מול בנקים ומוסדות פיננסיים זרים הבנק מספק מגוון רחב של שירותים לרבות שירותי סאב-קסטודי לבנקים קסטודיאנים מובילים מחו"ל הפעילים בישראל בתחום ניירות-ערך.

תחרות

בשנים האחרונות עולה באופן מתמיד רמת התחכום בשווקים הפיננסיים בישראל. מגמה זו בולטת במיוחד בהרחבת סל המוצרים העומדים לרשות המשקיעים והפעילים בשוק. מכשירים סחירים מסוגים שונים ומכשירים נגזרים הופכים להיות נגישים יותר.
בכל הקשור לפעילות חדר עסקות וחדרי מסחר ניירות-ערך קיימת תחרות ענפה ואינטנסיבית. המתחרים העיקריים הינם ארבע הקבוצות הבנקאיות הגדולות בישראל, בנקים זרים, וכן חברות פיננסיות אחרות, המתמחות בתחום.

לקוחות

המגזר מספק שירותים מגוונים לכלל לקוחות המגזרים האחרים בבנק, בין אם באמצעות סניפי הבנק ומנהלי קשרי הלקוחות ובין אם בקשר ישיר עם לקוחות גדולים. חדר העסקות מקיים פעילות שיווקית מול מוסדות פיננסיים זרים, דבר שהביא להגדלה משמעותית של מחזורי הפעילות מול לקוחות אלה (במיגוון המוצרים בהם הבנק משמש "עושה שוק").

הסכמי שיתוף פעולה

במהלך העסקים השוטף מקיים הבנק, ובמסגרתו המגזר לניהול פיננסי, קשרים ענפים עם המוסדות הפיננסיים המובילים בעולם. הקשרים העסקיים בין הבנק לגופים אלה בשוקי ההון השונים מושתתים, בין היתר, על הסדרים בינלאומיים סטנדרטיים, כגון: הסכמי מסגרת התומכים בפעילות חדרי העסקות, הסכמים מיוחדים למזעור סיכוני אשראי שמיועדים להגביל את סיכון האשראי בנגזרים (Credit Support Annex) או פעילות באמצעות מסלקות בינלאומיות, לשם מזעור סיכוני צד נגדי וסיכוני סליקה בעסקות במטבע-חוץ ובריבית.

טבלה 13-10: מגזרי פעילות גישת ההנהלה - תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזר ניהול פיננסי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	
	2016	2015
	במיליוני ש"ח	
סך הכנסות ריבית, נטו	**848**	870
הכנסות מימון שאינן מריבית	**791**	885
סך-הכל רווח מימוני, נטו	**1,639**	1,755
עמלות והכנסות אחרות	**173**	178
סך ההכנסות	**1,812**	1,933
הכנסות בגין הפסדי אשראי	**(5)**	-
סך הוצאות תפעוליות ואחרות	**478**	502
רווח לפני מסים	**1,339**	1,431
הפרשה למסים על הרווח	**592**	631
רווח לאחר מסים	**747**	800
חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים	**7**	13
רווח נקי:		
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**754**	813
המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**18**	56
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**772**	869
אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח	**1,305**	1,269
פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח	**38,271**	35,589

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק במגזר הניהול הפיננסי בשנת 2016 הסתכם ב-772 מיליון ש"ח בהשוואה ל-869 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע בעיקר מקיטון ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו של המגזר בשנת 2016 הסתכם ב-1,639 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,755 מיליון ש"ח בשנה הקודמת. הקיטון נבע מירידה ברווחים מאגרות-חוב ומירידה בהכנסות מהתאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים. הירידה קוזזה ברווח ממכירת מניות ובעיקר רווח בסך 109 מיליון ש"ח הנובע מעסקת מיזוג ויזה אירופה עם ויזה העולמית. למידע נוסף אודות עסקת ויזה ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים.

העמלות וההכנסות האחרות הסתכמו בשנת 2016 ב-173 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-178 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר הסתכמו בשנת 2016 ב-478 מיליון ש"ח בהשוואה ל-502 מיליון ש"ח בשנה הקודמת.

האשראי לציבור, נטו, ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכם בכ-1.3 מיליארד ש"ח, בדומה ליתרה ליום 31 בדצמבר 2015.

פיקדונות הציבור ליום 31 בדצמבר 2016 הסתכמו בכ-38.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-35.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2015.

10.5.9. אחרים והתאמות

מסגרת זו כוללת את כל הפעילויות האחרות של קבוצת הבנק, אשר אף אחת מהן אינה מגיעה עד כדי מגזר בר-דיווח. מסגרת זו כוללת: (1) תוצאות חברות הבת פועלים סהר בע"מ, פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ, ופעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ; (2) הכנסות משירותי מחשב לחברות שאוחדו בעבר; (3) הפרשות והוצאות משפטיות ואחרות בקשר עם החקירה של עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים; (4) התאמות של פעולות בין-מגזריות.

חברות עיקריות

פועלים סהר בע"מ (להלן: "פועלים סהר") **–** שהינה חברה בת בבעלות מלאה של הבנק, הינה חברה בבורסה ובמסלקת הבורסה. החברה מתמחה במתן שירותים לגופים מוסדיים: קרנות פנסיה ותיקות וחדשות, קופות-גמל בנקאיות, קופות-גמל ענפיות, קרנות השתלמות, חברות ביטוח וחברות וגופים ציבוריים. החברה נותנת ללקוחות שירותי ברוקראג' בארץ ובחו"ל, שירותי מחקר, שירותי משמרת ושירותים נלווים נוספים לרבות שירותים תפעוליים.

פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ – שהינה חברת בת בבעלות מלאה של הבנק, עוסקת בניהול תיקי השקעות עבור לקוחות פרטיים, גופים עסקיים, מלכ"רים ואחרים. ניהול ההשקעות עבור לקוחות החברה, הן הישראלים והן הזרים, מתבצע בשוק ההון הישראלי וכן בשוקי ההון בעולם.

נכון ליום 31 בדצמבר 2016 ניהלה החברה תיקים בערך כספי של 16.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-16.6 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2015.

קבוצת פועלים שוקי הון והשקעות – החזקות בע"מ (להלן: "פועלים שוקי הון") - פעלה בשנת החשבון בשני תחומים עיקריים: השקעה בתחום קרנות הון והשקעות ישירות, פעילות בנקאות להשקעות בארץ ובחו"ל. לפרטים נוספים ראה פרק חברות מוחזקות עיקריות לעיל.

שינויים עיקריים ברווח הנקי

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בשנת 2016 הסתכם ב-227 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך של 43 מיליון ש"ח שנה הקודמת. ההפסד נבע מהפרשה בסך 221 מיליון ש"ח בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים המיוחסות למגזר, ומעלייה בסך של 139 מיליון ש"ח בהוצאות המשפטיות הכרוכות בה.

10.6. מגבלות ופיקוח על פעילות התאגיד הבנקאי

כללי

הבנק פועל במסגרת חוקים, תקנות והוראות שחלקם ייחודיים למערכת הבנקאית, וחלקם, גם אם אינם ייחודיים כאמור, משפיעים על מקטעים מהותיים מפעילותו. פקודת הבנקאות, חוקי הבנקאות השונים והוראות ניהול בנקאי תקין אשר מפרסם המפקח על הבנקים מעת לעת, מהווים את הבסיס החוקי והמרכזי לפעילותה של קבוצת הבנק. אלו מגדירים, בין היתר, את גבולות הפעילות המותרת לבנק, את הפעילות המותרת לחברות בנות וחברות קשורות לקבוצת הבנק ואת תנאי השליטה והבעלות בהן, את מערכות היחסים בין הבנק ללקוחותיו, את השימוש בנכסי הבנק ואת אופן הדיווח על הפעילות האמורה למפקח על הבנקים ולציבור. בצידם כפוף הבנק לחקיקה ענפה המסדירה את פעילותו בשוק ההון הן עבור לקוחותיו והן עבור עצמו (למשל בתחום ייעוץ ההשקעות וניהול תיקי לקוחות, ייעוץ פנסיוני, דיני ניירות-ערך ומגבלות על פעילות בתחום הביטוח).

חוקים נוספים, בנושאים ייחודיים, מטילים על בנקים, והבנק בכללם, חובות וכללים ספציפיים. כך למשל החקיקה הקשורה באיסור הלבנת הון ואיסור מימון טרור, חוק נתוני אשראי, חקיקה הקשורה בהלוואות לדיור, דיני הערבות וכו'.

בנוסף לאלה קיימת חקיקה נוספת שבשל הקשר שלה לפעילות הבנק יש לה השפעה רבה על התנהלותו. לעניין זה ראוי להזכיר, בין היתר, את דיני ההוצאה לפועל, דיני פירוקים וכינוסים, חוקים המתייחסים למגזרים ספציפיים (רשויות מקומיות, נוטלי משכנתאות, רוכשי דירות, המגזר החקלאי) וחוקי מס שונים.

פעילותו של הבנק נתונה לפיקוח וביקורת של הבנקים וכן של גורמים מפקחים נוספים בתחומי פעילות ספציפיים, דוגמת רשות ניירות-ערך, הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר והממונה על הגבלים עסקיים. גורמים אלה עורכים מעת לעת ביקורות בבנק בקשר עם תחומי הפעילות השונים. הבנק וחברות הבת פועלים על מנת לעמוד בחובות החלות עליהם מכוח הוראות הדין האמורות.

במסגרת החקיקה, שהתקבלה בעקבות המלצותיה של ועדה בינמשרדית בראשות מנכ"ל משרד האוצר (ועדת בכר), נקבעה במרבית החוקים החלים על פעילות הבנק האפשרות להטיל עליו עיצומים כספיים בגין הפרות של הוראות החוקים והוראות חקיקת המשנה (לרבות חוזרים והנחיות) שהוצאו או יוצאו מכוחם.

באשר ליוזמות רגולטוריות מהותיות, ראה ביאור 36 בדוחות הכספיים.

10.7. דירוג הבנק

הבנק מדורג על-ידי חברות דירוג בישראל ובחו"ל כלהלן:

טבלה 14-10: דירוג הבנק

סוכנות דירוג	מטבע-חוץ טווח ארוך	מטבע-חוץ טווח קצר	אופק הדירוג	מועד עדכון אחרון
ישראל – סוברני				
Moody's	A1	P-1	יציב	אוגוסט 2016
S&P	A+	A-1	יציב	אוגוסט 2016
Fitch Ratings	A+	F1	יציב	נובמבר 2016
בנק הפועלים				
Moody's	A2	P-1	יציב	נובמבר 2016
S&P	A-	A-2	יציב	דצמבר 2016
Fitch Ratings	A	F1	יציב	נובמבר 2016

סוכנות דירוג	מטבע מקומי טווח ארוך	מטבע מקומי טווח קצר	אופק הדירוג	מועד עדכון אחרון
דירוג מקומי (בישראל)				
מעלות S&P	AAA		יציב	דצמבר 2016
מידרוג	Aaa	P-1	יציב	דצמבר 2016

10.8. פועלים בקהילה – מעורבות חברתית ותרומה לקהילה

האסטרטגיה והחזון

כחלק מהחזון, מהאסטרטגיה ומהערכים של קבוצת בנק הפועלים, רואה עצמו הבנק מחוייב למעורבות פעילה ומובילה בחברה ובקהילה, לצד מנהיגותו העסקית ויוזמותיו בתחום הכלכלי, וזאת באמצעות "פועלים בקהילה".

מעורבות זו היא חלק מתפיסה ניהולית מתקדמת, הגורסת כי גוף אשר פועל בתוך הקהילה ושואב מתוכה את עובדיו ואת לקוחותיו כאחד - הינו חלק ממנה, וכגורם מוביל עסקית, עליו גם לחזק, להוביל ולתרום לקידום ולשיפור תנאיהם של בני הקהילה, ובמיוחד החלשים שבהם.

ברוח פילוסופיה עסקית זו, מתנהלת בבנק פעילות קהילתית מגוונת ורחבת היקף, אשר מוצאת ביטוי במעורבות חברתית, בתרומות כספיות ובפעילות התנדבותית עניפה, בה משתתפים חברי ההנהלה והעובדים גם יחד. פעילות זו הינה גורם חשוב בתחושת "גאוות היחידה" של העובדים.

פעילות שוטפת

כלל פעילות הבנק, אשר מבוצעת לטובת הקהילה, מרוכזת תחת מסגרת "פועלים בקהילה", כאשר חלק מהפעילות מבוצע באמצעות "עמותת פועלים בקהילה (ע"ר)" והחלק האחר באפיקים אחרים אשר יפורטו בהמשך.

"פועלים בקהילה" מקדישה תשומת לב מיוחדת לעשייה אל מול ילדים ונוער, מתוך מטרה לקדם את דור העתיד. "פועלים בקהילה" מקיימת פעילות ענפה ומגוונת גם אל מול קהלי יעד נוספים.

בשנת 2016 התמקדה פועלים בקהילה בפרויקטים בתחום החינוך, אל מול ילדים, בני נוער ואוכלוסיות ספציפיות, תוך מתן דגש מיוחד על חינוך להתנהלות כלכלית נבונה. פועלים בקהילה מקדישה כמחצית מתקציבה לתחום החינוך.

באמצעות אפיקי הפעולה המפורטים להלן ובאמצעות מיגוון הפרויקטים שקבוצת הבנק מקדמת, באה המעורבות החברתית של הקבוצה בשנת 2016 לידי ביטוי בהוצאה כספית של כ-44 מיליון ש"ח. תקציב פעילות זו נקבע מדי שנה על-ידי ועדה בראשות יו"ר הדירקטוריון. ההחלטה מתקבלת פרטנית לשנה הנתונה ומאושרת במסגרת התקציב הכולל של הבנק.

להלן פירוט האפיקים והפרויקטים המרכזיים:

פרויקט התנדבותי של העובדים "פועלים בהתנדבות" – מספר זרועות בתוך הבנק מקיימות שיתוף פעולה, מתוך מטרה לסייע לעובדים אשר מעוניינים להתנדב לפעילות למען הקהילה. הזרועות השותפות לפרויקט זה הן: חטיבת הון אנושי, ייעוץ ומשאבים, ארגון העובדים, מנהלת קשרי הקהילה, מינהלות האזור בחטיבה הקמעונאית ועמותות "הרוח הטובה" ו"מתן". במסגרת שיתוף זה, מוצעת לעובדים קשת רחבה של אפשרויות להתנדבות, במסגרת קבוצתית-סניפית, או במסגרת אישית. עובדים אחרים מסתייעים גם הם בבנק, לצורך קיום פעולות התנדבותיות בצורה פרטנית. בשנת 2011 הוקמה יחידה ייעודית לטיפול בנושא אשר ממשיכה את פעילותה באופן שוטף.

"עמותת פועלים בקהילה" – התרומות הכספיות לגופים הרבים הנתמכים על-ידי קבוצת הבנק מתבצעות באמצעות "עמותת פועלים בקהילה". כבשנים קודמות, גם בשנת 2016, תרמה עמותת "פועלים בקהילה" למספר רב של תחומים, ביניהם: סיוע לילדים ולנוער, חיזוק אוכלוסיות חלשות ותמיכה במוסדות חינוך, תרבות, רווחה, בריאות ומדע. באמצעות העמותה תורם הבנק למוסדות להשכלה גבוהה, להענקת מלגות לסטודנטים ולתלמידים נזקקים, למימוש יוזמות של העשרה וקידום חינוכי בקרב ילדים ונוער, וכן לילדים המאושפזים בבתי-חולים הזקוקים לסיוע מיוחד כדי להתקדם בלימודיהם. עמותת "פועלים בקהילה" מסייעת לקידום התרבות והאמנות ותורמת לפעילויות מגוונות ברחבי הארץ, כשהיא מתמקדת בתוכניות העשרה לילדים ולנוער, באמצעות פרויקטים חינוכיים חדשניים. תחום חשוב נוסף, לו תורמת עמותת "פועלים בקהילה" בקביעות, הוא תחום הבריאות. עמותת "פועלים בקהילה" תומכת במספר מרכזים רפואיים, והתרומות העיקריות מיועדות לשיפור תנאי הטיפול והאשפוז של החולים. כמו-כן, מקדמת העמותה פרויקטים שמטרתם שילוב אוכלוסיות עם מוגבלויות בחיי הקהילה. בנוסף, תורמת העמותה לעמותות, המסייעות בהגשמת משאלות של ילדים חולי סרטן.

פרויקט קהילתי "תקרא תצליח" – "פועלים בקהילה" נרתמה לשינוי הרגלי הקריאה של הילדים והנוער בישראל. בנוסף לפעילותה הקהילתית השוטפת, החליטה לצאת בשנת 2004 ביוזמה ממוקדת, שמטרתה שינוי יסודי של הרגלי הקריאה של ילדים ובני נוער בישראל. הפרויקט נמשך גם בשנים 2005 עד 2016. מטרת הפרויקט היא להעלות את עידוד הקריאה על סדר היום הציבורי. הפרויקט כולל מסע הסברה ציבורי, מימון שעות סיפור ברחבי הארץ, פעילויות בשבוע הספר ושיתופי פעולה עם ערוץ הילדים ואמצעי תקשורת אחרים.

חסויות בעלות אופי חברתי – קיימת מעורבות בפעילויות חברתיות שונות בקהילה באמצעות מתן חסויות בעלות אופי חברתי, ובעיקר בטיפוח המצוינות בספורט, מימון אירועי תרבות וסיוע למוסדות בריאות.

תרומת מחשבים וציוד נלווה – הבנק מודע לחשיבות הרבה הקיימת בהשקעה טכנולוגית, בחינוך ובקידום ילדים ובני נוער, ועל-כן תורם מחשבים וציוד נלווה מדי שנה.
בשנת 2016 תרם הבנק כ-897 מערכות מחשב ובנוסף ציוד נלווה.

"פועלים למען תרבות וטבע בישראל" – הבנק רואה חשיבות עליונה בקירוב העם למורשתו ולתרבותו. במסגרת זו החליט, לאפשר להורים ולילדיהם בכל הארץ לטייל בחג וליהנות ממגוון של אתרים הפרושים ברחבי המדינה, מבלי שביקורים אלה יטילו עול כספי כבד על שכמן של המשפחות. בחג הפסח בשנת 2005 השיק הבנק פרויקט מיוחד, שבמסגרתו הוזמנו כל תושבי המדינה לביקור - ללא תשלום - באתרים ברחבי ישראל, במהלך חול המועד. מאז, פרויקט זה הפך למסורת והתקיים גם בחג הפסח בשנת 2016.

תמיכה בקידום התרבות והאמנות – מדי שנה מסייע הבנק לקידום התרבות והאמנות באמצעות תרומות וחסויות. בין השאר, הבנק מסייע למוזיאונים ברחבי הארץ. כמו-כן, הבנק מלווה ותומך, במספר מוסדות תרבות בעלי הכרה בינלאומית, אשר חרטו על דגלם מובילות ומצוינות בתחומם: הבנק תומך בפעילות להקת בת שבע בתזמורת הפילהרמונית הישראלית באופרה הישראלית ובתיאטראות הקאמרי, הבימה, גשר ואחרים.
בנוסף, מקיים הבנק תערוכות אמנות בבניין ההנהלה הראשית, שהכנסותיהן קודש לעמותות שונות הנוטלות חלק ביוזמה.

פעילות באוכלוסייה הערבית – הבנק שם דגש מיוחד על קידום פרויקטים אל מול האוכלוסייה הערבית ובכלל זה תרומות ייעודיות לפרויקטים שונים ומגוונים אל מול אוכלוסייה זו.

פרויקט "פועלים משלוש לחמש" – הבנק נרתם, בשיתוף עם רשת אורט וביוזמת הטכניון, לסייע לתלמידים מישובים מרוחקים, הבאים מרקע סוציו-אקונומי נמוך לשפר את הישגיהם הלימודיים במתמטיקה. המטרה היא להעלות בכ-5 אחוזים את מספר הניגשים לבחינות הבגרות במתמטיקה בהיקף של 5 יחידות לימוד.

פרויקט חינוך פיננסי עם רשת אורט – הבנק נרתם, בשיתוף עם רשת אורט, לקדם את הנושא של חינוך פיננסי וחינוך להתנהלות כלכלית נבונה בקרב בני נוער ושיפור הדיאלוג הפיננסי בין ההורים לילדיהם.
עם השלמת פיתוח הסביבה הלימודית וכתיבת תכני הלימוד בחודשים האחרונים, יוצאת התוכנית להטמעה בכל בתי הספר ברשת אורט.

"מתן – משקיעים בקהילה" (להלן: "מתן") **–** מאז שנת 1999 נרתם הבנק לפעילות למען הקהילה בשיתוף עם עמותת מתן. באמצעות "קמפיין מתן" נחשפים עובדים מתנדבים לצורכי הקהילה ולחשיבות הנתינה ומעבירים מסר זה לחבריהם. המודל מבוסס על שותפות בין ההנהלה והעובדים במקום העבודה. כל תרומות העובדים וההנהלה ל"מתן" מיועדות למגוון רחב של נושאים חברתיים, במטרה לסייע לקבוצות חלשות בחברה ולחזק אותן. התרומות מחולקות בהליך מיוחד, הכולל בדיקה של הצרכים ושל האפקטיביות. עובדי הבנק נוטלים חלק כמתנדבים בוועדת ייעוד הכספים של "מתן", אשר מחליטה על חלוקת הכספים בקהילה וכ"משקיפי מתן", המסייעים בתהליך הבקרה על השימוש בכספי התרומות.
"מתן" מחויבת להעביר את התרומות לעמותות, או לנושאים חברתיים על-פי בחירת העובד.

אחריות חברתית

בנק הפועלים אימץ את הקיימות והאחריות החברתית כיסודות מובילים בפעילות שלו. זאת מתוך אמונה עמוקה כי זו חובתו המוסרית המקצועית וכי הקהילה, שבתוכה הבנק פועל וממנה הוא שואב את כוחו, מצפה לזאת ממנו.
הבנק רואה אפוא בתחומי הקיימות והאחריות החברתית חלק בלתי נפרד מהאסטרטגיה הכוללת שלו, כגוף עסקי מוביל במדינת ישראל, ופועל לזיהוי ולמיצוי הזדמנויות עסקיות בתחומים אלה, למען השגת תועלת חברתית וסביבתית, לשיפור השירות ולהתנהלות הוגנת ואתית, לשותפות עם מחזיקי העניין בחברה ובקהילה ולשיפור ניהול הסיכונים הסביבתיים והחברתיים.
על בסיס תפישה זו מוביל הבנק תוכנית רחבה וארוכת טווח להטמעת האחריות החברתית בכל רובדי פעילותו.

פירוט נרחב על הפעילות בתחום הקיימות והאחריות החברתית נמצא בדוח האחריות החברתית של הבנק הממוקם באתר האינטרנט של הבנק. בגרסאות עברית ואנגלית. הבנק הינו הארגון העסקי הראשון בארץ שכל דוחותיו קיבלו את הדירוג המרבי.

הבנק מדווח, באופן וולונטרי, בהתאם לסטנדרט הגבוה ביותר בתקן החדש והמתקדם (G4) שהשיק הארגון הבינלאומי GRI. במסגרת היערכות לדיווח בתקן החדש בוצע תהליך חדשני של בחינה ובחירת נושאי קיימות מהותיים לפעילות ולדיווח, תוך התייחסות לדעות מחזיקי עניין ומקורות בארץ ובחו"ל. בדוח יש, בין השאר, הצגה אינטגרטיבית ונרחבת של פעילות הבנק לקידום החירות הפיננסית אצל לקוחותיו.
היוזמות והפעילויות המפורטות בדוח, זיכו את בנק הפועלים בהכרה בינלאומית ומקומית.

בתחילת שנת 2016 הוקמה בבנק חטיבת קשר עם מחזיקי עניין. החטיבה הוקמה במטרה להוביל תפישה עסקית מתקדמת המבוססת על יצירת ערך משותף עסקי – חברתי לבנק ולמחזיקי העניין שלו וזאת על מנת לבנות הצלחה עסקית בת-קיימא שמושתת על ערכים חברתיים, אנושיים וסביבתיים. בנק הפועלים מצטרף לארגונים מובילים בעולם המאמצים מודלים עסקיים מתקדמים בהם ההסתכלות והמדידה היא רב-מימדית ומעבר למדידת שורת הרווח מצטרפים מדדים נוספים המבטאים את ההשפעה של הארגון על כלל מחזיקי העניין. החטיבה צפויה להיות הגורם המרכזי בפעילות הקיימות והאחריות החברתית של הבנק בשנים הבאות.

כחלק מהשאיפה לפתח עסקים בהם יש גם תועלת חברתית או סביבתית, בנק הפועלים החל ביישום מהלך אסטרטגי רחב, ראשון מסוגו בישראל, לאוכלוסיית המבוגרים לקראת ואחרי גיל הפרישה. המהלך, שהוא ממוקדי הפעילות המרכזיים של הבנק בשנת 2016 כולל הטבות, שירותים ומוצרים ייחודיים לאוכלוסיית המבוגרים. זאת, מתוך תפיסתו של בנק הפועלים כי גיל הפרישה פותח תקופה חדשה בחייו של האזרח המבוגר, שיכול כעת ליהנות מעמל כפיו אחרי שנים של עבודה קשה. מהלך נרחב זה והראשון מסוגו בארץ למען אוכלוסיית המבוגרים, נובע מהבנת החשיבות וההשפעה הגדולה שיש לה על החברה והכלכלה. האתגרים עימם מתמודדים לאחר גיל הפרישה מחייבים יצירת מעטפת שירותים ומוצרים ייעודיים לאוכלוסיה זו. בנק הפועלים רואה במהלך זה ביטוי נוסף לדאגתו לחירות הפיננסית של לקוחותיו, ולתפקידו של הבנק כמלווה פיננסי של המשפחה באבני הדרך החשובות בחייה, תוך טיפול בצרכי ההווה העתיד.

11. נספחים

11.1. דוח רווח והפסד ומאזן – מידע רב תקופתי

טבלה 1-11: דוח רווח והפסד מאוחד לשנים 2012-2016 – מידע רב תקופתי

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
	2016	2015	2014	2013	2012
	במיליוני ש"ח				
הכנסות ריבית	**10,200**	9,837	10,673	12,961	14,346
הוצאות ריבית	**(2,007)**	(1,952)	(2,905)	(5,018)	(6,186)
הכנסות ריבית, נטו	**8,193**	7,885	7,768	7,943	8,160
הוצאות בגין הפסדי אשראי	**269**	475	425	874	987
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**7,924**	7,410	7,343	7,069	7,173
הכנסות שאינן מריבית					
הכנסות מימון שאינן מריבית	**1,152**	1,044	916	480	255
עמלות	**5,216**	5,287	5,207	5,115	5,105
הכנסות אחרות	**160**	146	131	126	117
סך-כל ההכנסות שאינן מריבית	**6,528**	6,477	6,254	5,721	5,477
הוצאות תפעוליות ואחרות					
משכורות והוצאות נלוות	**4,783**	4,934	5,343	5,451	5,130
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**1,530**	1,555	1,539	1,544	1,616
הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**–**	7	12	12	11
הוצאות אחרות	**3,177**	2,294	2,289	2,034	2,129
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**9,490**	8,790	9,183	9,041	8,886
רווח לפני מסים	**4,962**	5,097	4,414	3,749	3,764
הפרשה למסים על הרווח	**2,358**	2,097	1,713	1,265	1,230
רווח לאחר מסים	**2,604**	3,000	2,701	2,484	2,534
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מסים	**12**	19	9	9	6
רווח נקי:					
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**2,616**	3,019	2,710	2,493	2,540
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**12**	63	3	44	(34)
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**2,628**	3,082	2,713	2,537	2,506
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים:					
רווח בסיסי					
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1.98**	2.32	2.05	1.92	1.90
רווח מדולל					
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**1.97**	2.31	2.04	1.90	1.88

טבלה 2-11: מאזן מאוחד לשנים 2012-2016 – מידע רב תקופתי

	ליום 31 בדצמבר				
	2016	2015	2014	2013	2012
	במיליוני ש"ח				
נכסים					
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**80,378**	64,976	54,974	45,709	55,301
ניירות-ערך	**71,449**	62,884	58,778	60,912	52,070
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**375**	119	476	65	47
אשראי לציבור	**276,084**	282,911	268,160	255,543	253,268
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,127)**	(4,414)	(4,180)	(3,943)	(4,086)
אשראי לציבור, נטו	**271,957**	278,497	263,980	251,600	249,182
אשראי לממשלות	**2,561**	2,564	1,861	1,169	798
השקעות בחברות כלולות	**153**	143	135	137	127
בניינים וציוד	**3,363**	3,409	3,475	3,432	3,426
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**–**	–	7	19	33
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**11,916**	12,789	16,244	10,672	9,624
נכסים אחרים	**5,953**	6,257	8,103	6,486	5,586
סך-כל הנכסים	**448,105**	431,638	408,033	380,201	376,194
התחייבויות והון					
פיקדונות הציבור	**338,502**	321,727	297,230	276,525	271,411
פיקדונות מבנקים	**4,377**	4,773	4,322	5,303	6,015
פיקדונות הממשלה	**345**	354	455	613	629
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**484**	83	42	242	1,116
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	**33,560**	34,475	33,671	33,980	35,677
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,587**	13,806	16,777	12,129	12,718
התחייבויות אחרות	**24,025**	23,201	24,320	22,625	21,765
סך-כל ההתחייבויות	**413,880**	398,419	376,817	351,417	349,331
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**34,047**	33,032	30,966	28,534	26,561
זכויות שאינן מקנות שליטה	**178**	187	250	250	302
סך-כל ההון	**34,225**	33,219	31,216	28,784	26,863
סך-כל ההתחייבויות וההון	**448,105**	431,638	408,033	380,201	376,194

11.2. דוח רווח והפסד ומאזן – מידע רב-רבעוני

טבלה 3-11: דוח רווח והפסד מאוחד לרבעון בשנים 2016-2015 מידע רב-רבעוני

	בשנת 2016				בשנת 2015			
	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית	**2,463**	**2,767**	**2,802**	**2,168**	2,240	2,795	3,080	1,722
הוצאות ריבית	**(434)**	**(656)**	**(680)**	**(237)**	(288)	(671)	(872)	(121)
הכנסות ריבית, נטו	**2,029**	**2,111**	**2,122**	**1,931**	1,952	2,124	2,208	1,601
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	**469**	**(118)**	**(128)**	**46**	147	55	213	60
הכנסות ריבית, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי	**1,560**	**2,229**	**2,250**	**1,885**	1,805	2,069	1,995	1,541
הכנסות שאינן מריבית								
הכנסות מימון שאינן מריבית	**325**	**85**	**464**	**278**	154	55	264	571
עמלות	**1,283**	**1,349**	**1,277**	**1,307**	1,306	1,329	1,313	1,339
הכנסות אחרות	**52**	**37**	**42**	**29**	46	25	31	44
סך-כל ההכנסות שאינן מריבית	**1,660**	**1,471**	**1,783**	**1,614**	1,506	1,409	1,608	1,954
הוצאות תפעוליות ואחרות								
משכורות והוצאות נלוות	**1,209**	**1,142**	**1,209**	**1,223**	1,236	1,189	1,249	1,260
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**390**	**377**	**394**	**369**	429	393	360	373
הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**–**	**–**	**–**	**–**	–	–	3	4
הוצאות אחרות	**1,002**	**926**	**639**	**610**	646	601	496	551
סך-כל ההוצאות התפעוליות והאחרות	**2,601**	**2,445**	**2,242**	**2,202**	2,311	2,183	2,108	2,188
רווח לפני מסים	**619**	**1,255**	**1,791**	**1,297**	1,000	1,295	1,495	1,307
הפרשה למסים על הרווח	**495**	**561**	**671**	**631**	428	527	628	514
רווח לאחר מסים	**124**	**694**	**1,120**	**666**	572	768	867	793
חלקו של הבנק ברווחים (הפסדים) של חברות כלולות לאחר מסים	**4**	**1**	**2**	**5**	(2)	7	8	6
רווח נקי:								
לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**128**	**695**	**1,122**	**671**	570	775	875	799
הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה	**10**	**4**	**(5)**	**3**	16	27	11	9
המיוחס לבעלי מניות הבנק	**138**	**699**	**1,117**	**674**	586	802	886	808
רווח למניה רגילה בשקלים חדשים:								
רווח בסיסי								
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**0.10**	**0.52**	**0.84**	**0.51**	0.44	0.60	0.67	0.61
רווח מדולל								
רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק	**0.10**	**0.52**	**0.84**	**0.50**	0.44	0.60	0.66	0.61

טבלה 4–11: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2016–2015 מידע רב–רבעוני

	בשנת 2016			
	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח			
נכסים				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	**80,378**	**71,759**	**68,483**	**63,086**
ניירות–ערך	**71,449**	**65,215**	**67,720**	**66,154**
ניירות–ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	**375**	**563**	**217**	**39**
אשראי לציבור	**276,084**	**281,446**	**282,445**	**284,219**
הפרשה להפסדי אשראי	**(4,127)**	**(3,907)**	**(4,174)**	**(4,369)**
אשראי לציבור, נטו	**271,957**	**277,539**	**278,271**	**279,850**
אשראי לממשלות	**2,561**	**2,719**	**2,749**	**2,620**
השקעות בחברות כלולות	**153**	**151**	**149**	**149**
בניינים וציוד	**3,363**	**3,290**	**3,311**	**3,349**
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**–**	**–**	**–**	**–**
נכסים בגין מכשירים נגזרים	**11,916**	**12,825**	**14,047**	**13,974**
נכסים אחרים	**5,953**	**6,127**	**5,909**	**5,684**
סך–כל הנכסים	**448,105**	**440,188**	**440,856**	**434,905**
התחייבויות והון				
פיקדונות הציבור	**338,502**	**326,244**	**327,500**	**321,576**
פיקדונות מבנקים	**4,377**	**3,508**	**4,213**	**3,817**
פיקדונות הממשלה	**345**	**426**	**397**	**431**
ניירות–ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	**484**	**380**	**202**	**511**
אגרות–חוב וכתבי התחייבות נדחים	**33,560**	**35,836**	**36,081**	**36,836**
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	**12,587**	**13,880**	**15,076**	**15,401**
התחייבויות אחרות	**24,025**	**25,605**	**22,853**	**22,810**
סך–כל ההתחייבויות	**413,880**	**405,879**	**406,322**	**401,382**
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	**34,047**	**34,119**	**34,342**	**33,336**
זכויות שאינן מקנות שליטה	**178**	**190**	**192**	**187**
סך–כל ההון	**34,225**	**34,309**	**34,534**	**33,523**
סך–כל ההתחייבויות וההון	**448,105**	**440,188**	**440,856**	**434,905**

טבלה 4-11: מאזן מאוחד לסוף כל רבעון בשנים 2016-2015 מידע רב-רבעוני (המשך)

	בשנת 2015			
	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח			
נכסים				
מזומנים ופיקדונות בבנקים	64,976	58,579	62,115	70,443
ניירות-ערך	62,884	61,064	56,232	54,328
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר	119	504	647	523
אשראי לציבור	282,911	279,484	275,146	272,987
הפרשה להפסדי אשראי	(4,414)	(4,292)	(4,329)	(4,066)
אשראי לציבור, נטו	278,497	275,192	270,817	268,921
אשראי לממשלות	2,564	2,580	2,268	2,243
השקעות בחברות כלולות	143	144	142	139
בניינים וציוד	3,409	3,361	3,411	3,435
נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	–	–	–	4
נכסים בגין מכשירים נגזרים	12,789	15,097	13,802	18,312
נכסים אחרים	6,257	6,398	7,180	8,078
סך-כל הנכסים	431,638	422,919	416,614	426,426
התחייבויות והון				
פיקדונות הציבור	321,727	310,692	304,382	307,895
פיקדונות מבנקים	4,773	4,679	4,718	5,421
פיקדונות הממשלה	354	397	463	560
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר	83	109	324	43
אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים	34,475	35,061	34,829	34,808
התחייבויות בגין מכשירים נגזרים	13,806	16,178	15,478	19,715
התחייבויות אחרות	23,201	22,859	23,930	25,898
סך-כל ההתחייבויות	398,419	389,975	384,124	394,340
הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק	33,032	32,741	32,260	31,845
זכויות שאינן מקנות שליטה	187	203	230	241
סך-כל ההון	33,219	32,944	32,490	32,086
סך-כל ההתחייבויות וההון	431,638	422,919	416,614	426,426

11.3. התפתחויות מהותיות בהכנסות ובהוצאות לפי רבעונים

טבלה 5-11: הרכב הרווח המימוני, נטו, בחלוקה לרבעונים

	2016				2015			
	רבעון 4	**רבעון 3**	**רבעון 2**	**רבעון 1**	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח							
הכנסות ריבית	**2,463**	**2,767**	**2,802**	**2,168**	2,240	2,795	3,080	1,722
הוצאות ריבית	**(434)**	**(656)**	**(680)**	**(237)**	(288)	(671)	(872)	(121)
הכנסות ריבית, נטו	**2,029**	**2,111**	**2,122**	**1,931**	1,952	2,124	2,208	1,601
הכנסות מימון שאינן מריבית	**325**	**85**	**464**	**278**	154	55	264	571
סך הרווח המימוני, נטו	**2,354**	**2,196**	**2,586**	**2,209**	2,106	2,179	2,472	2,172

טבלה 6-11: התפתחות רבעונית של סך הרווח המימוני, נטו

	2016				2015			
	רבעון 4	**רבעון 3**	**רבעון 2**	**רבעון 1**	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח							
רווח מפעילות שוטפת[1]	**2,136**	**2,144**	**2,274**	**2,020**	2,005	*2,128	2,172	1,836
הכנסות (הוצאות) ממימוש ומהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	**6**	**(3)**	**37**	**164**	86	53	176	205
רווח (הפסד) מהשקעות במניות[2]	**147**	**43**	**151**	**(12)**	(13)	(65)	73	99
רווחים (הפסדים) בגין הלוואות שנמכרו[5]	**(9)**	**(10)**	**108**	**4**	–	*3	–	–
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים[3]	**62**	**–**	**20**	**15**	29	57	19	16
הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל[4]	**12**	**22**	**(4)**	**18**	(1)	3	32	16
רווח מדווח	**2,354**	**2,196**	**2,586**	**2,209**	2,106	2,179	2,472	2,172

* סווג מחדש.

(1) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.
מזה בגין השפעות שינויים במדד: הוצאה של 35 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של שנת 2016, הכנסה של 49 מיליון ש"ח ברבעון שלישי של שנת 2016, הכנסה של 69 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2016, הוצאה של 146 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2016, הוצאה של 92 מיליון ש"ח ברבעון הרביעי של שנת 2015, הכנסה של 35 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2015, הכנסה של 145 מיליון ש"ח ברבעון השני של שנת 2015 והוצאה של 235 מיליון ש"ח ברבעון הראשון של שנת 2015.

(2) ברבעון השני של שנת 2016 כלול רווח בסך 109 מיליון ש"ח, הנובע מעיסקת מיזוג ויזה אירופה עם ויזה העולמית. למידע נוסף ראה ביאור 12 בדוחות הכספיים.

(3) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.

(4) השפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.

(5) הלוואות שנמכרו - ברבעון השני של שנת 2016 נרשם רווח הנובע ברובו ממכירת חוב שסווג כפגום. ברבעון השלישי של שנת 2016 נרשם הפסד הנובע בעיקר מעמלות בקשר עם מכירת הלוואות בסינדיקציה בסניף ניו-יורק.

טבלה 7-11: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים לפי רבעונים**

	2016				2015			
	רבעון 4	**רבעון 3**	**רבעון 2**	**רבעון 1**	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח							
הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי	**451**	**188**	**155**	**240**	495	296	293	309
קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית	**(248)**	**(381)**	**(261)**	**(258)**	(456)	(287)	(317)	(280)
הוצאה (הכנסה) פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי	**203**	**(193)**	**(106)**	**(18)**	39	9	(24)	29
הוצאה (הכנסה), נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו	**266**	**75**	**(22)**	**64**	108	46	237	31
סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*	**469**	**(118)**	**(128)**	**46**	147	55	213	60
* מזה:								
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי	**325**	**(219)**	**(260)**	**(58)**	85	(23)	191	38
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור	**–**	**4**	**(4)**	**(5)**	(2)	2	5	–
הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר	**144**	**97**	**136**	**105**	66	76	17	21
הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות	**–**	**–**	**–**	**4**	(2)	–	–	1
סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי	**469**	**(118)**	**(128)**	**46**	147	55	213	60
שיעור ההוצאה מסך האשראי לציבור***:								
שיעור ההוצאה (הכנסה) הפרטנית בגין הפסדי אשראי	**0.65%**	**0.27%**	**0.22%**	**0.34%**	0.70%	0.43%	0.43%	0.46%
שיעור ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור****	**1.03%**	**0.37%**	**0.19%**	**0.43%**	0.86%	0.50%	0.78%	0.50%
שיעור ההוצאה בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.67%**	**(0.17%)**	**(0.18%)**	**0.06%**	0.21%	0.08%	0.31%	0.09%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור	**0.31%**	**0.19%**	**0.14%**	**0.14%**	0.08%	0.10%	(0.06%)	0.22%
שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור	**20.74%**	**13.51%**	**9.58%**	**8.88%**	4.89%	6.15%	(3.79%)	14.66%

** לרבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** על בסיס שנתי.

**** ההוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך ההוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

טבלה 8–11: פירוט עמלות והכנסות אחרות לפי רבעונים

	לשנת 2016				לשנת 2015			
	רבעון 4	**רבעון 3**	**רבעון 2**	**רבעון 1**	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח							
עמלות								
דמי ניהול חשבונות	**238**	**251**	**244**	**237**	248	244	251	244
פעילות בניירות-ערך	**208**	**203**	**205**	**221**	238	244	261	289
כרטיסי אשראי, נטו	**460**	**486**	**456**	**432**	441	455	420	409
טיפול באשראי	**57**	**70**	**54**	**95**	48	54	54	49
עמלות מעסקי מימון	**141**	**144**	**139**	**145**	138	137	133	140
עמלות אחרות	**179**	**195**	**179**	**177**	193	195	194	208
סך-הכל עמלות	**1,283**	**1,349**	**1,277**	**1,307**	1,306	1,329	1,313	1,339
הכנסות אחרות	**52**	**37**	**42**	**29**	46	25	31	44
סך-הכל הכנסות עמלות והכנסות ואחרות	**1,335**	**1,386**	**1,319**	**1,336**	1,352	1,354	1,344	1,383

טבלה 9–11: פירוט רבעוני של ההוצאות התפעוליות והאחרות

	לשנת 2016				לשנת 2015			
	רבעון 4	**רבעון 3**	**רבעון 2**	**רבעון 1**	רבעון 4	רבעון 3	רבעון 2	רבעון 1
	במיליוני ש"ח							
הוצאות שכר								
שכר	**1,166**	**1,007**	**1,083**	**1,114**	1,116	1,053	1,123	1,114
מענקים ותגמול מבוסס מניות	**43**	**135**	**126**	**109**	120	136	126	146
סך-הכל שכר	**1,209**	**1,142**	**1,209**	**1,223**	1,236	1,189	1,249	1,260
אחזקה ופחת בניינים וציוד	**390**	**377**	**394**	**369**	429	393	360	373
הפחתות וירידת-ערך של נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין	**–**	**–**	**–**	**–**	–	–	3	4
אחרות	**1,002**	**926**	**639**	**610**	646	601	496	551
סך-הכל	**2,601**	**2,445**	**2,242**	**2,202**	2,311	2,183	2,108	2,188

11.4. שיעורי הכנסות והוצאות ריבית

טבלה 10-11: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית[1]

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2016			2015			2014		
	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית									
נכסים נושאי ריבית									
אשראי לציבור[3]:									
בישראל	**243,587**	**8,677**	**3.56%**	238,506	8,272	3.47%	224,530	8,938	3.98%
מחוץ לישראל	**21,248**	**789**	**3.71%**	21,996	772	3.51%	18,423	690	3.75%
סך-הכל	**264,835**	**9,466**[4]	**3.57%**	260,502	9,044[4]	3.47%	242,953	9,628[4]	3.96%
אשראי לממשלות:									
בישראל	**2,471**	**54**	**2.19%**	2,067	41	1.98%	1,470	32	2.18%
מחוץ לישראל	**203**	**–**	**–**	185	–	–	–	–	–
סך-הכל	**2,674**	**54**	**2.02%**	2,252	41	1.82%	1,470	32	2.18%
פיקדונות בבנקים:									
בישראל	**4,417**	**75**	**1.70%**	5,683	75	1.32%	3,709	66	1.78%
מחוץ לישראל	**2,474**	**(25)**	**(1.01%)**	2,957	(5)	(0.17%)	2,765	10	0.36%
סך-הכל	**6,891**	**50**	**0.73%**	8,640	70	0.81%	6,474	76	1.17%
פיקדונות בבנקים מרכזיים:									
בישראל	**34,306**	**36**	**0.10%**	22,171	26	0.12%	12,367	71	0.57%
מחוץ לישראל	**13,536**	**70**	**0.52%**	18,237	47	0.26%	12,816	32	0.25%
סך-הכל	**47,842**	**106**	**0.22%**	40,408	73	0.18%	25,183	103	0.41%
ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר:									
בישראל	**368**	**–**	**–**	499	1	0.20%	187	–	–
מחוץ לישראל	**–**	**–**	**–**	7	1	14.29%	10	–	–
סך-הכל	**368**	**–**	**–**	506	2	0.40%	197	–	–

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).
(3) לפני ניכוי היתרה המאזנית הממוצעת של הפרשות להפסדי אשראי. לרבות חובות פגומים שאינם צוברים הכנסות ריבית.
(4) עמלות בסך של 605 מיליוני ש"ח, נכללו בהכנסות ריבית בשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 (31 בדצמבר 2015: 722 מיליוני ש"ח, 31 בדצמבר 2014: 707 מיליוני ש"ח).

טבלה 10-11: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2016			2015			2014		
	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות ריבית	שיעור הכנסה
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)									
נכסים נושאי ריבית (המשך)									
אגרות-חוב מוחזקות לפדיון וזמינות למכירה[3]:									
בישראל	**48,320**	**393**	**0.81%**	40,746	483	1.19%	47,849	685	1.43%
מחוץ לישראל	**7,759**	**113**	**1.46%**	7,364	101	1.37%	6,838	122	1.78%
סך-הכל	**56,079**	**506**	**0.90%**	48,110	584	1.21%	54,687	807	1.48%
אגרות-חוב למסחר[3]:									
בישראל	**7,831**	**16**	**0.20%**	5,872	17	0.29%	1,740	22	1.26%
מחוץ לישראל	**98**	**1**	**1.02%**	595	3	0.50%	793	5	0.63%
סך-הכל	**7,929**	**17**	**0.21%**	6,467	20	0.31%	2,533	27	1.07%
נכסים אחרים:									
בישראל	**158**	**1**	**0.63%**	187	3	1.60%	655	–	–
סך-הכל	**158**	**1**	**0.63%**	187	3	1.60%	655	–	–
סך-כל הנכסים נושאי ריבית	**386,776**	**10,200**	**2.64%**	367,072	9,837	2.68%	334,152	10,673	3.19%
חייבים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	**14,738**	**–**	**–**	14,057	–	–	13,658	–	–
נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית[4]	**39,702**	**–**	**–**	38,374	–	–	33,307	–	–
סך-כל הנכסים	**441,216**	**–**	**–**	419,503	–	–	381,117	–	–
סך הנכסים נושאי ריבית המיוחסים לפעילויות מחוץ לישראל	**45,318**	**948**	**2.09%**	51,341	919	1.79%	41,645	859	2.06%

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

(3) מהיתרה הממוצעת של אגרות-חוב זמינות למכירה ושל אגרות-חוב למסחר נוכתה (נוספה) היתרה הממוצעת של רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב למסחר וכן של רווחים (הפסדים) בגין אגרות-חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון במסגרת רווח כולל אחר מצטבר לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 בסך של 315 מיליוני ש"ח (31 בדצמבר 2015: 820 מיליוני ש"ח, 31 בדצמבר 2014: 906 מיליוני ש"ח).

(4) לרבות מכשירים נגזרים, נכסים אחרים שאינם נושאים ריבית ובניכוי הפרשה להפסדי אשראי.

טבלה 10–11: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2016			2015			2014		
	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)									
התחייבויות נושאות ריבית									
פיקדונות הציבור:									
בישראל	**191,741**	**757**	**0.39%**	190,911	735	0.38%	197,881	1,355	0.68%
לפי דרישה	**75,304**	**94**	**0.12%**	59,254	41	0.07%	45,448	194	0.43%
לזמן קצוב	**116,437**	**663**	**0.57%**	131,657	694	0.53%	152,433	1,161	0.76%
מחוץ לישראל	**21,985**	**147**	**0.67%**	19,168	95	0.50%	16,173	73	0.45%
לפי דרישה	**8,766**	**31**	**0.35%**	9,396	22	0.23%	7,722	23	0.30%
לזמן קצוב	**13,219**	**116**	**0.88%**	9,772	73	0.75%	8,451	50	0.59%
סך-הכל	**213,726**	**904**	**0.42%**	210,079	830	0.40%	214,054	1,428	0.67%
פיקדונות הממשלה:									
בישראל	**315**	**10**	**3.17%**	357	11	3.08%	446	12	2.69%
מחוץ לישראל	**78**	**–**	**–**	79	1	1.27%	7	–	–
סך-הכל	**393**	**10**	**2.54%**	436	12	2.75%	453	12	2.65%
פיקדונות מבנקים מרכזיים:									
בישראל	**–**	**–**	**–**	–	–	–	–	–	–
מחוץ לישראל	**113**	**–**	**–**	484	–	–	28	–	–
סך-הכל	**113**	**–**	**–**	484	–	–	28	–	–
פיקדונות מבנקים:									
בישראל	**3,332**	**8**	**0.24%**	3,634	15	0.41%	3,469	9	0.26%
מחוץ לישראל	**759**	**19**	**2.50%**	925	25	2.70%	1,547	54	3.49%
סך-הכל	**4,091**	**27**	**0.66%**	4,559	40	0.88%	5,016	63	1.26%
ניירות-ערך שהושאלו או נמכרו במסגרת הסכמי רכש חוזר:									
בישראל	**–**	**–**	**–**	–	–	–	–	–	–
מחוץ לישראל	**332**	**1**	**0.30%**	120	2	1.67%	126	10	7.94%
סך-הכל	**332**	**1**	**0.30%**	120	2	1.67%	126	10	7.94%

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.

(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).

טבלה 10-11: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2016			2015			2014		
	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה	יתרה ממוצעת[2]	הוצאות ריבית	שיעור הוצאה
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
א. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית (המשך)									
התחייבויות נושאות ריבית (המשך)									
אגרות-חוב:									
בישראל	**34,054**	**996**	**2.92%**	31,957	951	2.98%	30,571	1,256	4.11%
מחוץ לישראל	**1,568**	**65**	**4.15%**	2,182	107	4.90%	2,151	105	4.88%
סך-הכל	**35,622**	**1,061**	**2.98%**	34,139	1,058	3.10%	32,722	1,361	4.16%
התחייבויות אחרות:									
בישראל	**69**	**4**	**5.80%**	117	8	6.84%	150	29	19.33%
מחוץ לישראל	**19**	**–**	**–**	401	2	0.50%	498	2	0.40%
סך-הכל	**88**	**4**	**4.55%**	518	10	1.93%	648	31	4.78%
סך-כל ההתחייבויות נושאות ריבית	**254,365**	**2,007**	**0.79%**	250,335	1,952	0.78%	253,047	2,905	1.15%
פיקדונות הציבור שאינם נושאים ריבית	**112,561**	**–**	**–**	96,427	–	–	61,557	–	–
זכאים בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאים ריבית	**14,274**	**–**	**–**	14,012	–	–	13,848	–	–
התחייבויות אחרות שאינן נושאות ריבית[3]	**26,102**	**–**	**–**	27,254	–	–	23,413	–	–
סך-כל ההתחייבויות	**407,302**	**–**	**–**	388,028	–	–	351,865	–	–
סך-כל האמצעים ההוניים	**33,914**	**–**	**–**	31,475	–	–	29,252	–	–
סך-כל ההתחייבויות והאמצעים ההוניים	**441,216**	**–**	**–**	419,503	–	–	381,117	–	–
פער הריבית	**–**	**–**	**1.85%**	–	–	1.90%	–	–	2.04%
תשואה נטו על נכסים נושאי ריבית[4]									
בישראל	**341,458**	**7,477**	**2.19%**	315,731	7,198	2.28%	292,507	7,153	2.45%
מחוץ לישראל	**45,318**	**716**	**1.58%**	51,341	687	1.34%	41,645	615	1.48%
סך-הכל	**386,776**	**8,193**	**2.12%**	367,072	7,885	2.15%	334,152	7,768	2.32%
סך ההתחייבויות נושאות ריבית המיוחסות לפעילויות מחוץ לישראל	**24,854**	**232**	**0.93%**	23,359	232	0.99%	20,530	244	1.19%

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע-ישראלי לא-צמוד על בסיס יתרות יומיות).
(3) לרבות מכשירים נגזרים.
(4) תשואה נטו - הכנסות ריבית נטו לחלק לסך הנכסים נושאי הריבית.

טבלה 10–11: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר								
	2016			2015			2014		
	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה/ (הוצאה)	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה/ (הוצאה)	יתרה ממוצעת[2]	הכנסות/ (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה/ (הוצאה)
	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%	במיליוני ש"ח		%
ב. יתרות ממוצעות ושיעורי ריבית – מידע נוסף על נכסים והתחייבויות נושאי ריבית המיוחסים לפעילות בישראל									
מטבע ישראלי לא–צמוד									
סך נכסים נושאי ריבית	**258,828**	**7,160**	**2.77%**	226,997	6,984	3.08%	203,843	7,306	3.58%
סך התחייבויות נושאות ריבית	**151,430**	**(529)**	**(0.35%)**	148,365	(596)	(0.40%)	149,001	(1,067)	(0.72%)
פער הריבית			**2.42%**			2.68%			2.86%
מטבע ישראלי צמוד למדד									
סך נכסים נושאי ריבית	**49,425**	**1,334**	**2.70%**	53,442	1,132	2.12%	56,984	1,756	3.08%
סך התחייבויות נושאות ריבית	**41,212**	**(1,027)**	**(2.49%)**	41,431	(975)	(2.35%)	42,217	(1,438)	(3.41%)
פער הריבית			**0.21%**			(0.23%)			(0.33%)
מטבע–חוץ (לרבות מטבע ישראלי צמוד למטבע–חוץ)									
סך נכסים נושאי ריבית	**33,205**	**758**	**2.28%**	35,292	802	2.27%	31,680	752	2.37%
סך התחייבויות נושאות ריבית	**36,869**	**(219)**	**(0.59%)**	37,180	(149)	(0.40%)	41,299	(156)	(0.38%)
פער הריבית			**1.69%**			1.87%			1.99%
סך פעילות בישראל									
סך נכסים נושאי ריבית	**341,458**	**9,252**	**2.71%**	315,731	8,918	2.82%	292,507	9,814	3.36%
סך התחייבויות נושאות ריבית	**229,511**	**(1,775)**	**(0.77%)**	226,976	(1,720)	(0.76%)	232,517	(2,661)	(1.14%)
פער הריבית			**1.94%**			2.06%			2.22%

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
(2) על בסיס יתרות פתיחה חודשיות (במגזר מטבע–ישראלי לא–צמוד על בסיס יתרות יומיות).

טבלה 10-11: שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית[1] (המשך)

	לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015			לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 לעומת שנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2014		
	גידול (קיטון) בגלל שינוי[2]		שינוי נטו	גידול (קיטון) בגלל שינוי[2]		שינוי נטו
	כמות	מחיר		כמות	מחיר	
	במיליוני ש"ח					
ג. ניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית						
נכסים נושאי ריבית						
אשראי לציבור:						
בישראל	**181**	**224**	**405**	485	(1,151)	(666)
מחוץ לישראל	**(28)**	**45**	**17**	125	(43)	82
סך-הכל	**153**	**269**	**422**	610	(1,194)	(584)
נכסים נושאי ריבית אחרים:						
בישראל	**121**	**(192)**	**(71)**	77	(307)	(230)
מחוץ לישראל	**(35)**	**47**	**12**	31	(53)	(22)
סך-הכל	**86**	**(145)**	**(59)**	108	(360)	(252)
סך-כל הכנסות הריבית	**239**	**124**	**363**	718	(1,554)	(836)
התחייבויות נושאות ריבית						
פיקדונות הציבור:						
בישראל	**3**	**19**	**22**	(27)	(593)	(620)
מחוץ לישראל	**19**	**33**	**52**	15	7	22
סך-הכל	**22**	**52**	**74**	(12)	(586)	(598)
התחייבויות נושאות ריבית אחרות:						
בישראל	**46**	**(13)**	**33**	39	(360)	(321)
מחוץ לישראל	**(39)**	**(13)**	**(52)**	(5)	(29)	(34)
סך-הכל	**7**	**(26)**	**(19)**	34	(389)	(355)
סך-כל הוצאות הריבית	**29**	**26**	**55**	22	(975)	(953)
סך-כל הכנסות הריבית פחות הוצאות הריבית	**210**	**98**	**308**	696	(579)	117

(1) הנתונים ניתנים לאחר השפעת מכשירים נגזרים מגדרים.
(2) השינוי המיוחס לשינוי בכמות חושב על-ידי הכפלת המחיר החדש בשינוי בכמות. השינוי המיוחס לשינוי במחיר מחושב על-ידי הכפלת הכמות הישנה בשינוי במחיר.

דוח תקופתי לשנת

2016

תקנה 9 דוחות כספיים

הדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים בצירוף חוות דעת רואי החשבון המבקרים, מצורפים ומהווים חלק בלתי נפרד מדוח זה.

תקנה 10ג

אין.

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי

א. במניות ובניירות-ערך המירים

	סוג המניה						שיעור החזקה			
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
שם החברה										
אבוקה חברה להשקעות בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	5,000	5		100%	100%	100%	100%
אגם חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	1,250,000	1,250,000	3	100%	100%	100%	100%
אגרות חברה להנפקות של בנק הפועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	1,000,000,000	100,000	6	100%	100%	100%	100%
אופז בע"מ	מניות רגילות	0.01	שקל חדש	1,000,770	10,007.7	379	100%	100%	100%	100%
אמ"י נאמנים בע"מ								100%	100%	100%
באמ"י נכסים בע"מ								100%	100%	100%
בי אייג'י איי אינווסטמנט אדוויסורס אסיה								100%	100%	100%
בי אייג'י איי ייעוץ השקעות גליובליות (ישראל) בע"מ								100%	100%	100%
ביצור בע"מ	מניות רגילות	0.0005	שקל חדש	69,640,000	34,820	(169)	100%	100%	100%	100%
ביתן חב' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	5,999,979	5,999.979		100%	100%	100%	100%
בנק הפועלים (לוקסמבורג) ס.א	מניות רגילות	100	דולר ארצות-הברית	999,900	99,990,000	222	100%	100%	100%	100%
בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	מניות יסוד	100	פרנק שוויצרי	650,000	65,000,000	1,580	100%	100%	100%	100%
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי איי.אס.						290		70%	70%	70%
גדיד פועלים בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	1,500,000	1,500,000	1	100%	100%	100%	100%
גלובל פקטורינג בע"מ								100%	100%	100%
דיור ב.פ. בע"מ						596		100%	100%	100%
דיור ב.פ. השקעות (1992) בע"מ								100%	100%	100%
דיור ב.פ. נכסים (1993) בע"מ								100%	100%	100%
המטה לביצוע הסדר הקיבוצים בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	3	3		38%	38%	38%	38%
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א						20		100%	100%	100%
הפועלים (קיימן) לימיטד	COMMON	1	דולר ארצות-הברית	13,579,143	13,579,143	44	100%	100%	100%	100%
הפועלים אינטרנשיונל (נ.ו.)	COMMON	1,000	דולר ארצות-הברית	250	250,000	12	100%	100%	100%	100%
הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	93,076,887	93,076.887	100	100%	100%	100%	100%
הפועלים הנפקות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	18,150,006	18,150,006	41	100%	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

	סוג המניה						שיעור החזקה			
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בניין הערך	בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
שם החברה										
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ						1,176		100%	100%	100%
הפועלים סקיוריטיס יו אס איי אינק						85		100%	100%	100%
זהר-השמש להשקעות בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	19,999	1.9999	802	100%	100%	100%	100%
חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ	מניות רגילות	0.01	שקל חדש	100,000	1,000		100%	100%	100%	100%
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ								100%	100%	100%
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ								100%	100%	100%
חניון אלנבי 115 תל-אביב בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	42	0.042		42%	42%	42%	42%
חצרון חברה להשקעות בע"מ								33%	33%	33%
טרינל חברה למסחר ולהשקעות								100%	100%	100%
יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ								100%	100%	100%
יפת רישומים בע"מ								100%	100%	100%
ישראכרט (נכסים) 1994 בע"מ								100%	100%	100%
ישראכרט בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	721,925	72.1925	2,613	98%	98%	99%	99%
ישראכרט בע"מ	מניות מיוחדות	0.0001	שקל חדש	1	0.0001		100%	98%	99%	99%
ישראכרט מימון בע"מ								100%	100%	100%
מבנים וציוד בע"מ	מניות רגילות	0.1	שקל חדש	95	9.5		95%	100%	100%	100%
מי-עוז בע"מ						12		100%	100%	100%
מרכז סליקה בנקאי בע"מ	מניות רגילות	0.001	שקל חדש	6,250,000	6,250	23	25%	25%	25%	25%
נוי פסולת אנרגיה שותפות מוגבלת 2								48%	0%	100%
סי ביליסים טקנולוג'ילרי								100%	100%	100%
ספנות נכסים בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	100	100		100%	100%	100%	100%
ספנות שרותי נאמנות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	30,000	30,000	13	100%	100%	100%	100%
עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	100,000	10		100%	100%	100%	100%
פאם הולדינג אל.טי.די						116		100%	100%	100%
פועלים - החזקות פיננסיות (1993) בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	3,070	3,070	6	100%	100%	100%	100%
פועלים אופקים בע"מ								100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

	סוג המניה						שיעור החזקה			
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בנייר הערך	בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
שם החברה										
פועלים אסטי מנג'מנט (אירלנד) לימיטד								100%	100%	100%
פועלים אסטי מנג'מנט (יו.קיי) לימיטד								100%	100%	100%
פועלים אקספרס בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	139,326	139,326	379	100%	100%	100%	100%
פועלים בתבונה בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	10,000	10,000	(14)	100%	100%	100%	100%
פועלים דלתא פנד שותפות מוגבלת								99%	99%	99%
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ								100%	100%	100%
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ								54%	54%	100%
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי								0%	0%	100%
פועלים וונצ'רס בע"מ								100%	100%	100%
פועלים ונצ'ר סרביסס ישראל בע"מ						4		100%	100%	100%
פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ						18		100%	100%	100%
פועלים סהר בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	16,108	16,108	308	100%	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	40,021	40,021	781	0%	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון בע"מ								100%	100%	100%
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ								100%	100%	100%
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ								100%	100%	100%
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	מניות רגילות א'	0.0001	שקל חדש	183,613	18.3613		5%	100%	100%	100%
פועלים שוקי הון והשקעות - החזקות בע"מ	מניות רגילות ב'	0.0001	שקל חדש	280,695	28.0695		5%	100%	100%	100%
פועלים שרותי נאמנות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	200,005	200,005	32	100%	100%	100%	100%
פועלית בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	129,050,000	12,905		100%	100%	100%	100%
פי סי אם - אייץ אס יו הולדינגס אינק								100%	100%	100%
פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי								100%	100%	100%
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדיגס אל פי								100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

א. במניות ובניירות-ערך המירים (המשך)

	סוג המניה						שיעור החזקה			
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	מספר מניות	סך-הכל ערך נקוב	שווי מאזני (במיליוני ש"ח)	בניי"ר הערך	בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
שם החברה										
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	מניות רגילות	1	שקל חדש	50,000	50,000	121	100%	100%	100%	100%
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	מניות רג' 0.001	0.001	שקל חדש	5,000	5		100%	100%	100%	100%
פקעות פועלים בע"מ	מניות רגילות	100	שקל חדש	370,214	37,021,400	295	100%	100%	100%	100%
צדית בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	1	0.0001		0%	100%	100%	100%
צמרת מימונים בע"מ								100%	100%	100%
ק.ב.ג. מערכות אנרגיה בע"מ								100%	100%	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	58,351,356,355	5,835,135.636	526	100%	100%	100%	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות הנהלה א'	0.0001	שקל חדש	20	0.002		100%	100%	100%	100%
קונטיננטל פועלים בע"מ	מניות הנהלה ב'	0.0001	שקל חדש	20	0.002		100%	100%	100%	100%
רבדים (נכסים) בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	20,000	2		100%	100%	100%	100%
רמחל פועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	32	0.0032		100%	100%	100%	100%
שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	מניות רגילות	1	דולר ארצות-הברית	1	1	294	0%	100%	100%	100%
שרותי בנק אוטומטיים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	13,800,000	1,380	96	35%	34%	34%	34%
תמורה חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	5,009,997	500.9997		100%	100%	100%	100%
תעודה חברה פיננסית בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	60,000,000	6,000	215	100%	100%	100%	100%
תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	מניות רגילות	0.0001	שקל חדש	4,420	0.442	4,660	100%	100%	100%	100%

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ב. באגרות-חוב ובשטרי-הון

	תנאי הצמדה	יתרה מאזנית (מיליוני ש"ח)	שיעור ריבית (ב-%)	שנת פירעון סופי
שם החברה				
ביצור בע"מ	לא-צמוד	200	-	ללא מועד פירעון
זהר - השמש להשקעות בע"מ	לא-צמוד	850	-	ללא מועד פירעון
פועלים בתבונה	לא-צמוד	29	-	ללא מועד פירעון
תעודה חברה פיננסית בע"מ	לא-צמוד	286	-	ללא מועד פירעון
פועלים סהר	לא-צמוד	250	-	ללא מועד פירעון

ג. יתרת הלוואות ליום 31 דצמבר 2016

	יתרת הלוואות ליום 31.12.16	שיעור ריבית הלוואות לא-צמודות	שיעור ריבית הלוואות מטבע-חוץ	שיעור ריבית הלוואות צמודות מדד	שיעור ריבית הלוואות צמודות מטבע-חוץ	זמן פירעון סופי
	מיליוני ש"ח			%		
שם החברה						
ביצור בע"מ	200					ללא מועד פירעון
בנק הפועלים (לוקסמבורג) אל.טי.די	1,296		2.10-10.37			2021
בנק פוזיטיף קרדי וקלקינמה	87		3.62-3.63			2017
גלובל פקטורינג בע"מ	2					ללא מועד פירעון
זהר השמש להשקעות בע"מ	850					ללא מועד פירעון
ישראכרט בע"מ	920					ללא מועד פירעון
פועלים אקספרס בע"מ	1					ללא מועד פירעון
פועלים בתבונה בע"מ	29					ללא מועד פירעון
פועלים סהר	250					ללא מועד פירעון
תעודה חברה פיננסית בע"מ	286					ללא מועד פירעון

תקנה 11 רשימת השקעות בחברות בנות ובחברות כלולות לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ד. רשימת חברות לא פעילות:

בי אי"ג אי אינווסטמנט אדוויסורס אסיה	בפירוק מרצון
הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ	
הפועלים אחזקות (לטין אמריקה) בע"מ	בפירוק מרצון
הפועלים שירותי ניהול (אמריקה הלטינית) בע"מ	
חברה לפתוח אשקלון ברנע בע"מ	
חברת כפר הנופש אשקלון בע"מ	בפירוק מרצון
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ	
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ	
חברת נאמנות של תעוש בע"מ	בפירוק מרצון
חברת עודאר בע"מ	
מטעי רמתיים בע"מ	
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	בפירוק מרצון
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי	בפירוק מרצון
פרדס א ד ס בע"מ	
קמור מימון והשקעות בע"מ	
קרקעות בגושים 7123 7124 7128 בע"מ	
רותסה בע"מ	בפירוק מרצון
תוט תיור וטיול בע"מ	בפירוק מרצון
תעוש אזורי פיתוח בע"מ	בפירוק מרצון

תקנה 12 שינויים בהשקעות הבנק בחברות בנות ובחברות כלולות בתקופת הדוח

	סוג המניה						
	שם המניה	ערך נקוב למניה	סוג מטבע	תאריך השינוי	מהות השינוי	סך-הכל ערך נקוב	עלות (במיליוני ש"ח)
שם החברה							
פועלים סהר בע"מ	מניה רגילה	1	שקל חדש	4.9.16	השקעה	16,108	306
פועלים סהר בע"מ	שטר הון		שקל חדש	4.9.16	השקעה	–	250

חברות שפורקו במהלך השנה:
תבואת פועלים בע"מ
מסיק פועלים בע"מ
חרמש פועלים בע"מ

תקנה 13 הכנסות של חברות-בת וחברות כלולות והכנסות הבנק מהן לתאריך הדוח על המצב הכספי*

	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	הכנסות הבנק		
	אחרי מס		ריבית	דמי ניהול	דיבידנד
			במיליוני ש"ח		
שם החברה					
אבוקה חברה להשקעות בע"מ					1
אופז בע"מ	2	(4)			
ביצור בע"מ	16				
ביתן חב' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ	7				
בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	(386)	(76)		17	
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי אי.אס.	16	2	10	3	
גלובל פקטורינג בע"מ	7				
דיור ב.פ. בע"מ	19	(1)			
דיור ב.פ. נכסים (1993) בע"מ	(1)				
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א	13				
הפועלים (קיימן) לימיטד	(13)				
הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	4	(1)			8
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	18	5			
הפועלים סקיוריטיס יו אס איי אינק	23				
זהר-השמש להשקעות בע"מ	3	(7)			
חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ				11	
ישראכרט (נכסים) 1994 בע"מ	8				
ישראכרט בע"מ	143	(34)	6	249	
ישראכרט מימון בע"מ	63				
מי-עוז בע"מ	9				
מרכז סליקה בנקאי בע"מ	1				
עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ	2				
פועלים אופקים בע"מ	15				
פועלים אסטט מנג'מנט יו קיי	4				
פועלים אקספרס בע"מ	47			53	
פועלים בתבונה בע"מ	(21)				
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	1				
פועלים וונצ'רס בע"מ	20				
פועלים סהר בע"מ	8				
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	17				
פועלים שוקי הון בע"מ	15				
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	1				
פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	35				
פועלית בע"מ	3				6
פי סי אם - אייץ אס יו הולדינגס אינק	(1)				
פעילים ניהול תיקי השקעות בע"מ	27				

* חברות שלא היו להן רווחים (הפסדים) בתקופת החשבון, וגם לבנק לא נבעו מהן הכנסות בתקופת החשבון, לא נכללו ברשימה זו.
חברות הבת בחו"ל - במטבע מקומי מתורגם לשער חליפין ליום 31 בדצמבר 2016.

תקנה 13 הכנסות של חברות-בת וחברות כלולות והכנסות הבנק מהן לתאריך הדוח על המצב הכספי* (המשך)

	רווח (הפסד) שדווח על-ידי החברה	רווח (הפסד) כולל אחר מצטבר	הכנסות הבנק		
	אחרי מס		ריבית	דמי ניהול	דיבידנד
			במיליוני ש"ח		
שם החברה					
צדית בע"מ	3				
צמרת מימונים בע"מ	8				
קונטיננטל פועלים בע"מ	1	(2)			3
רבדים (נכסים) בע"מ	67		1		
רמחל פועלים בע"מ	5				
שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	12				
שרותי בנק אוטומטיים בע"מ	5				
תעודה חברה פיננסית בע"מ	0				56
תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	26	(20)			

* חברות שלא היו להן רווחים (הפסדים) בתקופת החשבון, וגם לבנק לא נבעו מהן הכנסות בתקופת החשבון, לא נכללו ברשימה זו.
חברות הבת בחו"ל - במטבע מקומי מתורגם לשער חליפין ליום 31 בדצמבר 2016.

תקנה 14 רשימת קבוצות של יתרות הלוואות שניתנו לתאריך הדוח על המצב הכספי, אם מתן הלוואות היה אחד מעיסוקיו העיקריים של התאגיד

הרשימה נכללת בביאור 30 ג' בדוחות הכספיים.

תקנה 20 מסחר בבורסה – ניירות-ערך שנרשמו למסחר – מועדי וסיבות הפסקת מסחר

לא נרשמה הפסקת מסחר במניות הבנק בשנת 2016.

תקנה 21 גמולים לבעלי עניין ולנושאי משרה בכירה

לפרטים בדבר שכר והטבות למקבלי השכר הגבוה ביותר מבין נושאי המשרה בקבוצת הבנק, נכללו בדוח ממשל תאגידי, עמוד 283.
גמול הניתן לדירקטורים, למעט ליו"ר הדירקטוריון היוצא שאינו חורג מהמקובל ומשולם לפי תקנות 4 ו-5 לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000, הסתכם בשנת 2016 בסך של 13,805 אלפי ש"ח.

תקנה 21א השליטה בתאגיד

פרטים בדבר השליטה בבנק, נכללים בדוח ממשל תאגידי, עמוד 294.

תקנה 22 עסקות עם בעלי שליטה

פרטים נוספים בדבר עסקות עם בעלי שליטה, ראה בפרק "עניינים אחרים" בדוח ממשל תאגידי סעיף 9.6 ובביאור 34 בדוחות הכספיים.

1. עסקות המנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות -

להלן פרטים בדבר כל עסקה עם בעלת השליטה בבנק או שלבעלת השליטה בבנק יש בה עניין אישי אשר הבנק, חברות בשליטתו וחברות קשורות שלו התקשרו בה בשנת הדוח או במועד מאוחר לסוף שנת הדוח ועד למועד פרסום דוח זה, או שהיא עדיין בתוקף במועד הדוח, והמנויה בסעיף 270(4) לחוק החברות:

א. פטור לנושאי משרה:

ביום 18 בפברואר 2016 אישרה האסיפה הכללית של הבנק, ולאחר קבלת אישור ועדת התגמול (בישיבותיה מהימים 7 ו-10 בינואר 2016) ודירקטוריון הבנק (בישיבתו מיום 13 בינואר 2016), הענקת כתבי פטור, לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת בבנק, לרבות למנכ"ל הבנק, המכהן ו/או שיכהן מעת לעת, ולרבות לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי הפטור להם. על-פי כתבי הפטור, הבנק פוטר, כפוף להוראות חוק החברות, את נושא המשרה מאחריות כלפיו בשל כל נזק לבנק ו/או לחברות בנות של הבנק ו/או לחברות קשורות של הבנק ו/או לתאגידים אחרים, באשר הם, אשר הבנק מחזיק ו/או יחזיק מעת לעת בניירות-ערך שלהם, עקב מעשה או מחדל שבוצעו או יבוצעו על-ידי נושא המשרה במהלך תקופת כהונתו המהווים הפרת חובת זהירות של נושא המשרה כלפי הבנק. הפטור לא יחול ביחס למעשה או מחדל של נושא משרה בנוגע להחלטה או עסקה שלבעל השליטה או לנושא משרה כלשהו בבנק יש בה עניין אישי. ועדת הביקורת של הבנק, בישיבותיה מהימים 7 ו-11 בינואר 2016, קצבה את התקופה שעל הפרות חובת הזהירות במהלכה יחולו כתבי הפטור שניתנו ויינתנו מעת לעת לנושאי משרה ודירקטורים בבנק, המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי הפטור להם, וקבעה שאותה תקופה תסתיים ביום 31 בדצמבר 2024, וכן ציינה כי פרק זמן זה הינו ראוי וסביר בנסיבות העניין (יובהר, כי תוקף כתב הפטור לנושאי משרה (לרבות המנכ"ל) ודירקטורים אשר לבעלת השליטה אין עניין אישי במתן כתב הפטור להם, המכהנים וכפי שיכהנו מעת לעת, איננו מוגבל בזמן והוא יהיה תקף ביחס לכל האירועים שבוצעו או יבוצעו במהלך כל תקופת כהונתם). נכון למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתב פטור. לפרטים נוספים, לרבות לעניין בעלי השליטה שיש להם עניין אישי ומהות עניינם האישי, ראה הדוח המיידי על זימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 בינואר 2016 (מספר אסמכתא 2016-01-009607).

ב. אישור מחדש למתן כתבי שיפוי לדירקטורים ונושאי משרה בבנק המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת, שבעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי השיפוי להם:
ביום 18 בפברואר 2016 החליטה האסיפה הכללית של הבנק, ולאחר קבלת אישור ועדת התגמול (בישיבותיה מהימים 7 ו-10 בינואר 2016) ודירקטוריון הבנק (בישיבתו מיום 13 בינואר 2016), לאשר מחדש מתן כתבי שיפוי, לדירקטורים ונושאי משרה המכהנים ו/או שיכהנו מעת לעת בבנק, אשר בעלת השליטה בבנק עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתבי השיפוי להם. התחייבות הבנק לפי כתב השיפוי תחול גם ביחס לאירועים שאירעו טרם הענקתו/חידוש תוקפו. נוסח כתב השיפוי לאותם נושאי משרה הינו זהה, מבחינת תנאיו, לנוסח כתב השיפוי הניתן ליתר הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק ואשר לבעלת השליטה אין עניין אישי במתן כתב השיפוי להם (ואשר אושר באסיפה הכללית של הבנק ביום 3 בינואר 2012 – ראה דוח מיידי מיום 28 בנובמבר 2011 מספר אסמכתא 2011-01-341340). ועדת הביקורת של הבנק, בישיבותיה מהימים 7 בינואר 2016 ו-11 בינואר 2016, קצבה את התקופה שעל האירועים במהלכה יחולו כתבי השיפוי שניתנו ויינתנו מעת לעת לאותם נושאי משרה אשר בעלת השליטה עשויה להיחשב כבעלת עניין אישי במתן כתב שיפוי להם, וקבעה שאותה תקופה תסתיים ביום 31 בדצמבר 2024, וכן ציינה כי פרק זמן זה הינו ראוי וסביר בנסיבות העניין (יובהר למניעת ספיקות, כי כתבי השיפוי לדירקטורים ונושאי משרה, לרבות המנכ"ל, אשר בעלת השליטה איננה בעלת עניין אישי במתן כתבי השיפוי להם אינם קצובים בזמן). נכון למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתב שיפוי. לנוסח כתב השיפוי ופרטים נוספים, לרבות לעניין בעלי השליטה שיש להם עניין אישי ומהות עניינם האישי, ראה הדוח המיידי על זימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 בינואר 2016 (מספר אסמכתא 2016-01-009607).

ג. ביטוח נושאי משרה:
ביום 26 באוקטובר 2010 אישרה האסיפה הכללית של הבנק (לאחר קבלת אישור ועדת הביקורת ודירקטוריון הבנק ביום 31 באוגוסט 2010) כי הבנק יהיה רשאי לערוך פוליסות ביטוח לביטוח אחריות נושאי משרה אשר תכסינה דירקטורים ונושאי משרה כפי שיכהנו מעת לעת בבנק (לרבות דירקטורים חדשים שימונו), לרבות דירקטורים בעלי שליטה בבנק או שיכהנו בבנק מטעם בעל השליטה או שלבעל השליטה בבנק יהיה עניין אישי בביטוח לאותם דירקטורים, ואשר יירכשו, לרבות בדרך חידוש פוליסה קיימת או רכישת פוליסה חדשה, וכפוף לתנאים המצטברים הבאים: [א] רכישת הפוליסות ייעשו למספר תקופות ביטוח אשר לא יעלו במצטבר על חמש שנים מיום 31 במאי 2011; ו-[ב] גבול האחריות במסגרת הפוליסה כאמור לא יעלה על 400 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר, והפרמיה השנתית לא תעלה על 5 מיליון דולר. ועדת הביקורת של הבנק, בישיבותיה מהימים 7 בינואר 2016 ו-11 בינואר 2016, קבעה כי התקופה של חמש שנים כאמור הינה ראויה וסבירה בנסיבות העניין. נכון למועד הדוח, הבנק מחזיק בפוליסת ביטוח אחריות נושאי משרה החל מיום 1 ביוני 2016 ושתסתיים ביום 31 במאי 2017 בהיקף כיסוי של 300 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר, כאשר הפרמיה בגינה עומדת על סך של 1.34 מיליון דולר. קודם לכן החזיק הבנק בפוליסת ביטוח אחריות נושאי משרה לתקופה של שנה שהסתיימה ביום 31 במאי 2016 בהיקף כיסוי של 250 מיליון דולר לתביעה ובמצטבר, כאשר הפרמיה בגינה עמדה על סך של 1.34 מיליון דולר.
במסגרת מדיניות תגמול נושאי המשרה של הבנק, אשר אושרה באסיפת בעלי המניות של הבנק ביום 19 בדצמבר 2016 אושר כי סכום הכיסוי הכולל לנושאי משרה ודירקטורים בבנק לא יעלה על כ-500 מיליון דולר של ארצות-הברית, לתביעה ובמצטבר, והפרמיה השנתית לא תעלה על כ-10 מיליון דולר של ארצות-הברית. גובה ההשתתפות העצמית המקסימלי הינו 1,000,000 דולר של ארצות-הברית, וזאת בהתאם להחלטות ועדת תגמול והדירקטוריון מיום 10 במאי 2016.

2. עסקות שאינן מנויות בסעיף 270(4) לחוק החברות (עסקות שאינן זניחות אך אינן חריגות) –
לחברה מקבוצת שיכון ובינוי יתרת אשראי ליום 31 בדצמבר 2016 העומדת על כ-70 מיליון ש"ח בערבויות בנקאיות. תנאי האשראי אושרו על-ידי ועדת הדירקטוריון לעסקות עם אנשים קשורים (בסעיף 2 זה – "הוועדה") בשנים 2011, 2012 וב-2015.

א. בחודש נובמבר 2016 אושרה בוועדה לאותה חברה מסגרת בבנק לאשראי וערבויות בנקאיות בסך של עד 150 מיליון ש"ח אשר טרם הועמדה בפועל.

ב. לחברה מקבוצת שיכון ובינוי אושר הסכם המסדיר העמדת ערבויות לפי חוק המכר (הבטחת השקעות של רוכשי דירות) תשל"ה-1974 ("חוק המכר") לרוכשי דירות בשכונת עיר ימים שבנתניה בשני שלבים, היקף מסגרת הערבויות הכולל הינו כ-400 מיליון ש"ח והיתרה המנוצלת ליום 31 בדצמבר 2016 הינה כ-305 מיליון ש"ח. להבטחת ההתחייבויות לבנק שועבדו מקרקעי הפרויקט. ההתקשרות אושרה בוועדה בחודשים נובמבר 2011, אפריל 2014, יוני 2015 ובחודשים מאי, יולי ונובמבר 2016.

ג. הבנק התקשר עם חברה מקבוצת שיכון ובינוי וצד שלישי לא קשור, בחלקים שווים, בהסכם מימון להעמדת הלוואות, ערבויות וערבויות חוק מכר בקשר עם פרויקט בקרית אונו בהיקף של 262 מיליון ש"ח על-פי אישור הוועדה מספטמבר 2014, ממאי, אוגוסט 2015 ונובמבר 2016. היתרה המנוצלת ליום 31 בדצמבר 2016 הינה כ-199 מיליון ש"ח. לטובת הבנק שועבדו הזכויות ומקרקעי הפרויקט.

ד. לחברה מקבוצת שיכון ובינוי אושר הסכם המסדיר העמדת ערבויות לפי חוק המכר לרוכשי דירות ביוקנעם בשני שלבים. היקף מסגרת הערבויות הכולל הינו כ-215 מיליון ש"ח והיתרה המנוצלת ליום 31 בדצמבר 2016 הינה כ-193 מיליון ש"ח. להבטחת ההתחייבויות לבנק שועבדו מקרקעי הפרויקט. ההתקשרות אושרה בוועדה בחודש ינואר 2013 ונובמבר 2014.

ה. לחברה מקבוצת שיכון ובינוי אושר הסכם המסדיר העמדת ערבויות לפי חוק המכר לרוכשי דירות בטירת הכרמל. היקף מסגרת הערבויות הכולל הינו כ-119 מיליון ש"ח והיתרה המנוצלת ליום 31 בדצמבר 2016 הינה כ-119 מיליון ש"ח. להבטחת ההתחייבויות לבנק שועבדו מקרקעי הפרויקט. ההתקשרות אושרה בוועדה בחודש ינואר 2013, אוקטובר 2014 ודצמבר 2016.

ו. לחברה מקבוצת שיכון ובינוי מסגרת להלוואות זמן קצר, ערבויות ועסקות עתידיות בסך של 155 מיליון ש"ח אשר אושרה בוועדה בנובמבר 2015 ואוקטובר 2016. נכון ל-31 בדצמבר 2016 קיימת יתרה מנוצלת של כ-20 מיליון ש"ח בערבויות בלבד. בנוסף לחברה הלוואות לזמן ארוך בסך כולל נכון ל-31 בדצמבר 2016 של כ-92 מיליון ש"ח שזמן פרעונן הסופי הינו 2022. כנגד הלוואות אלו קיימים שעבודי מקרקעין בנתניה ות"א.

ז. הבנק משתתף בסינדיקציה של שני הסכמים למימון לטווח ארוך (Non Recourse) של פרויקט של הקמת תחנת כוח סולארית (בסך של כ-101 מיליון ש"ח, מימון עד שנת 2035) ושל פרויקט מתקן התפלה (מימון של כ-46 מיליון ש"ח, עד לשנת 2030). הפרויקטים מבוצעים על-ידי שתי חברות מקבוצת שיכון ובינוי. ההתקשרויות אושרו בוועדה בחודשים יוני 2015 ומרץ 2016, בהתאמה.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה כלולה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי

א. החזקה על-ידי בעלי עניין במניות הבנק:

	מס' תאגיד	מניות ע"נ בש"ח[2]	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה[1]	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
שם בעל עניין						
אריסון החזקות (1998) בע"מ	512705153	267,543,761	20.01	20.06	20.01	20.01
סך-הכל בעלי שליטה		267,543,761	20.01	20.06	20.01	20.01
אקסלנס השקעות בע"מ	520041989	33,663,411.58	2.52	2.52	2.52	2.52
הפניקס אחזקות בע"מ	520017450	36,257,005.00	2.71	2.72	2.71	2.71
סך-הכל החזקות קבוצת דלק בע"מ		69,920,416.58	5.23	5.24	5.23	5.23

(1) הבנק מחזיק 3,826,498 מניות רדומות, והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.
(2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.

ב. החזקות מניות הבנק על-ידי דירקטורים

	מס' תאגיד		מניות ע"נ בש"ח[2]	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה[1]	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
משה קורן	1228998	מ.ר	13,000	0.00	0.00	0.00	0.00
יוסף ירום	12017539	מ.ר	29,920	0.00	0.00	0.00	0.00

החזקת מניות הבנק על-ידי נושאי משרה בכירה:

ארי פינטו	069042505	מ.ר	102,131	0.01	0.01	0.01	0.01
		rsu	16,767			0.00	0.00
אילן מזור	007447386	מ.ר	36,708	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	15,975			0.00	0.00
אפרת יעבץ	058677881	מ.ר	29,646	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	16,536			0.00	0.00
אתי בן זאב	023571540	מ.ר	40,131	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	797			0.00	0.00
צחי כהן	022007587	מ.ר	112,784	0.01	0.01	0.01	0.01
		rsu	69,138			0.01	0.01
אברהם כוכבא	013570890	מ.ר	18,498	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	72,178			0.01	0.01
יעקב אורבך	053906467	מ.ר	103,986	0.01	0.01	0.01	0.01
דן אלכסנדר קולר	028051910	מ.ר	134,195	0.01	0.01	0.01	0.01
		rsu	9,918			0.00	0.00

(1) הבנק מחזיק 3,826,498 מניות רדומות, והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.
(2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה כלולה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

החזקת מניות הבנק על-ידי נושאי משרה בכירה (המשך):

	מס' תאגיד		מניות ע"נ בש"ח[2]	שיעור ההחזקות בהון	שיעור ההחזקות בהצבעה[1]	שיעור ההחזקות בהון לאחר דילול	שיעור ההחזקות בהצבעה לאחר דילול
עופר לוי	052222577	מ.ר	74,401	0.01	0.01	0.01	0.01
		rsu	26,709			0.00	0.00
רונית שפירא	054667613	מ.ר	13,031	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	14,412			0.00	0.00
אלי כהן	027760628	מ.ר	476	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	29,475			0.00	0.00
ידין ענתבי	028078525	מ.ר	102,353	0.01	0.01	0.01	0.01
		rsu	77,188			0.01	0.01
זאב חיו	057069676	מ.ר	12,019	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	59,073			0.00	0.00
רונן שטיין	022537021	מ.ר	15,062	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	44,316			0.00	0.00
ארז יוסף	023086101	מ.ר	26,776	0.00	0.00	0.00	0.00
		rsu	1,386	0.00	0.00	0.00	0.00

(1) הבנק מחזיק 3,826,498 מניות רדומות, והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.
(2) 1.0 ש"ח ערך נקוב למניה רגילה אחת.

החזקה על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בשטרי הון המירים של הבנק:

	מס' תאגיד/ת.ז	שם ניירות-ערך	שטרי הון ערך נקוב
שם בעל עניין			
אקסלנס השקעות בע"מ	520041989	פועלים ש.ה ב'	18,000,000
		פועלים ש.ה ג'	21,913,810
הפניקס אחזקות בע"מ	520017450	פועלים ש.ה ב'	15,000,000
		פועלים ש.ה ג'	29,370,000

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה כלולה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ג. החזקה על-ידי בעלי עניין ונושאי משרה בכירה בניירות-ערך של חב' פועלים הנפקות ופועלים אינטרנשיונל

	מס' תאגיד/ת.ז	שם ניירות-ערך	כמות
שם בעל עניין			
אקסלנס השקעות בע"מ	520041989	פועלים הנפ' הת ט'	3,897,611.62
		פועלים הנפ' הת י'	149,317,959.00
		פועלים הנפ' הת' י"א	41,449,216.00
		פועלים הנפ' הת י"ג	50,598,145.00
		פועלים הנפ' ש. הון נד1	32,110,495.89
		פועלים הנפ' 29	37,080,601.00
		פועלים הנפ' 30	7,599,705.00
		פועלים הנפ' הת י"ד	51,714,877.50
		פועלים הנפ' 31	6,154,815.25
		פועלים הנפ' 32	66,953,337.00
		פועלים הנפ' טו	17,561,357.00
		פועלים הנפ' טז	5,161,887.00
		פועלים הנפ' 33	69,280,492.00
		פועלים הנפ' 34	182,653,108.00
הפניקס אחזקות בע"מ	520017450	פועלים הנפ' הת ט'	1,951,049.17
		פועלים הנפ' הת י'	103,175,946.00
		פועלים הנפ' הת י"א	30,235,798.00
		פועלים הנפקות י"ג	185,372.00
		פועלים הנפ' ש. הון נד1	59,067,676.00
		פועלים הנפ' 29	56,640,622.00
		פועלים הנפ' 30	8,034,834.00
		פועלים הנפ' הת י"ד	88,632,706.00
		פועלים הנפ' 31	29,588,741.35
		פועלים הנפ' 32	223,189,402.00
		פועלים הנפ' טו	18,265,268.00
		פועלים הנפ' טז	854,002.00
		פועלים הנפ' 33	31,797,359.00
		פועלים הנפ' 34	295,894,788.00
רונית שפירא	054667613	פועלים הנפ' טז	9,512.00
יוסף ירום	12017539	פועלים הנפ' הת י"ג	449,182.00
		פועלים הנפ' ש. הון נד1	90,000.00

החזקות בעל עניין - בנק הפועלים בע"מ: ראה תקנה 11. א'.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה כלולה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

פירוט נוסף בדבר המחזיקים העיקריים:

1. בעלי השליטה באריסון החזקות (1998) בע"מ (נכון ליום 19 ינואר 2017)

	שיעור החזקה בהון
Eternity Holdings One Trust[1]	30.00%
Eternity Four-A Trust[1]	70.00%
סך-הכל	100.00%

(1) גב' שרי אריסון הינה הנהנת העיקרית ב-Eternity Holdings One Trust וב-Eternity Four-A Trust. הנאמנים של כל אחד מהטראסטים הנ"ל בהתאמה הינם: The Northern Trust Company of Delaware, ו-Fides VE LLC, יחד עם The Northern Trust Company of Delaware. נמסר לבנק, כי לנהנית הנ"ל יהיה שיקול הדעת הבלעדי להצביע באסיפות בעלי המניות של אריסון החזקות (1998) בע"מ, מכח ייפויי-כח, שניתנו לה על-ידי הנאמנים, בהתאמה, על-פי התנאים, שקבע בנק ישראל, ואשר הנאמנים הנ"ל אישרו, כי הם מודעים להם וכי הם נכונים לפעול על-פיהם. ייפויי-הכח, שניתנו כאמור לעיל, ניתנו שלא מתוך כוונה לבטלם בשלב כלשהו; ואם יקרה ביטול כאמור של ייפוי-הכח לגבי מהנהנים, חובה עליהם להודיע על כך לבנק ישראל מיידית ולא יאוחר מתום 7 ימים ממועד קבלת ההודעה על הביטול.

2. קבוצת דלק

הפניקס אחזקות בע"מ

הפניקס אחזקות בע"מ הינה בעלת המניות היחידה בהפניקס חברה לביטוח בע"מ (100%) ובהפניקס השקעות ופיננסים בע"מ (100%). הפניקס חברה לביטוח הינה בעלת המניות היחידה בהפניקס פנסיה וגמל בע"מ (100%).

החזקות הנוסטרו של פניקס ביטוח מדווחות כחלקן החזקות נוסטרו של הפניקס אחזקות.

החזקות הנובעות מתיקי פוליסות משתתף ברווחים של חברת הפניקס חברה לביטוח בע"מ מדווחות כהשקעות עמיתים.

החזקות נוסטרו של הפניקס השקעות ופיננסים בע"מ, החזקות של הפניקס אחזקות וכן החזקות החברה המנהלת הפניקס פנסיה וגמל בע"מ והפניקס ניהול קרנות פנסיה וגמולים בע"מ.

קבוצת דלק בע"מ ("קבוצת דלק") מחזיקה בכ-52.31% מהון מניות הפניקס אחזקות.

אקסלנס השקעות בע"מ

הפניקס השקעות ופיננסים בע"מ מחזיקה ב-100% מהון המניות הנפרע והמונפק של אקסלנס השקעות בע"מ. הפניקס השקעות ופיננסים בע"מ הינה חברת בת בבעלות מלאה של הפניקס אחזקות בע"מ אשר הינה בעלת השליטה באקסלנס השקעות בע"מ.

קבוצת דלק בע"מ*

מחזיקה בכ-52.31% מהון המניות הפניקס אחזקות. קבוצת דלק בע"מ הינה חברה ציבורית אשר מניותיה נסחרות בבורסה לניירות-ערך בתל-אביב.

מר יצחק שרון (תשובה) הינו בעל השליטה בקבוצת דלק (בשרשור).

* ביום 31 בדצמבר 2016 היו בעלי עניין בבנק, ומיום 9 בפברואר 2017 חדלו להיות בעלי עניין בבנק.

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה כלולה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ד. החזקות חברות בנות במניות של חברות-בת או כלולות

	שם בעל העניין	מספר חברה ברשם החברות
שם החברה שבה מחזיק בעל העניין		
אמ"י נאמנים בע"מ	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	510373053
באמ"י נכסים בע"מ	אמ"י נאמנים בע"מ	511584781
באמ"י נכסים בע"מ	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	511584781
בי אייג' איי אינווסטמנט אדויסורס אסיה	בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	1465245
בי אייג' איי ייעוץ השקעות גליובליות (ישראל) בע"מ	בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	515082931
בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי איי.אס.	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	774483903
גלובל פקטורינג בע"מ	ישראכרט בע"מ	513634394
דיור ב.פ. בע"מ	אופז בע"מ	510237878
דיור ב.פ. השקעות (1992) בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	511727232
דיור ב.פ. נכסים (1993) בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	511895773
הפועלים (לטין אמריקה) ס.א	הפועלים (קיימן) לימיטד	774177877
הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	אופז בע"מ	511391278
הפועלים סקיוריטיס יו אס איי אינק	פי סי אם - אייץ אס יו הולדינגס אינק	133732556
חברת נאמנות עשרת אלפים ואחת בע"מ	פועלים שרותי נאמנות בע"מ	510729205
חברת נאמנות עשרת אלפים ושתיים לבן בע"מ	פועלים שרותי נאמנות בע"מ	510729742
חצרון חברה להשקעות בע"מ	רבדים (נכסים) בע"מ	510364508
טרינל חברה למסחר ולהשקעות	בנק הפועלים (שוויץ) לימיטד	900000606
יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ	ישראכרט בע"מ	510595036
יורופי (יורוקרד) ישראל בע"מ	ישראכרט בע"מ	510595036
יפת רישומים בע"מ	הפועלים אמריקאי ישראלי בע"מ	510125784
ישראכרט (נכסים) 1994 בע"מ	ישראכרט בע"מ	512053513
ישראכרט מימון בע"מ	ישראכרט בע"מ	513497628
מבנים וציוד בע"מ	ביצור בע"מ	510439284
מי-עוז בע"מ	דיור ב.פ. בע"מ	511470999
נוי פסולת אנרגיה שותפות מוגבלת 2	נוי תשתיות ואנרגיה ג'י פי בע"מ	550262653
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	בנק פוזיטיף קרדי וה קלקימנה בנקאסי איי.אס.	500422084
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	אגם חברה פיננסית בע"מ	500422084
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	אגרות חברה להנפקות של בנק הפועלים בע"מ	500422084
סי ביליסים טקנולוג'ילרי	תעודה חברה פיננסית בע"מ	500422084
פאם הולדינג אל.טי.די	פועלים בתבונה בע"מ	740001433
פועלים אופקים בע"מ	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	513624338
פועלים אסט מנג'מנט (אירלנד) לימיטד	פאם הולדינג אל.טי.די	740001458

שם הנייר	מספר מניות	ערך הנקוב למניה	סוג מטבע	ע"נ מוחזק לתאריך המאזן	שיעור החזקה		
					בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
מניות רגילות	50,000	0.0001	שקל חדש	5	100%	100%	100%
מניות רגילות	1	1	שקל חדש	1	1%	1%	1%
מניות רגילות	99	1	שקל חדש	99	99%	99%	99%
מניות רגילות	9,000,000	1		9,000,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	1,000	1	שקל חדש	1,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	2,355,146,874	0.1		235,514,687.4	70%	70%	70%
מניות רגילות	2,000,000	1	שקל חדש	2,000,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	1,066	0.1	שקל חדש	106.6	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1	שקל חדש	100	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1	שקל חדש	100	100%	100%	100%
Bearer	398,537,083	1	פזו אורוגוואי	398,537,083	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1	שקל חדש	100	100%	100%	100%
COMMON	10	0.01	דולר ארצות-הברית	0.1	100%	100%	100%
מניות רגילות	10	0.0001	שקל חדש	0.001	100%	100%	100%
מניות רגילות	10	0.0001	שקל חדש	0.001	100%	100%	100%
מניות רגילות	335,880	0.1	שקל חדש	33,588	33%	33%	33%
מניות רגילות	1,500	100	פרנק שוויצרי	150,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	18,066,344	0.0001	שקל חדש	1,806.6344	100%	49%	49%
מניות מיוחדות	1	0.0001	שקל חדש	0.0001	0%	51%	51%
מניות רגילות	1,000	0.0001	שקל חדש	0.1	100%	100%	100%
מניות רגילות	9,999	1	שקל חדש	9,999	100%	100%	100%
מניות רגילות	10,000	1	שקל חדש	10,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	5	0.1	שקל חדש	0.5	5%	5%	5%
מניות רגילות	100	1	שקל חדש	100	100%	100%	100%
ללא הון מניות	1	1	שקל חדש	1	48%	0%	100%
מניות רגילות	3,986,850	1		3,986,850	100%	100%	100%
מניות רגילות	4,375	1		4,375	0%	0%	0%
מניות רגילות	4,375	1		4,375	0%	0%	0%
מניות רגילות	4,375	1		4,375	0%	0%	0%
מניות רגילות	771,739	1	לירה שטרלינג	771,739	100%	100%	100%
מניות רגילות	50,000	1	שקל חדש	50,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	120,000	1	דולר ארצות-הברית	120,000	100%	100%	100%

תקנה 24 מניות וניירות-ערך המירים המוחזקים על-ידי בעל עניין ונושאי משרה בכירה בתאגיד, בחברה בת או בחברה כלולה סמוך לתאריך הדוח על המצב הכספי (המשך)

ד. החזקות חברות בנות במניות של חברות-בת או כלולות (המשך)

	שם בעל העניין	מספר חברה ברשם החברות
שם החברה שבה מחזיק בעל העניין		
פועלים אסטט מנג'מנט (יו.קיי) לימיטד	פאם הולדינג אל.טי.די	740001441
פועלים דלתא פנד שותפות מוגבלת	פועלים וונצ'רס בע"מ	550019012
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	פועלים וונצ'רס בע"מ	512433194
פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	512433194
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	פועלים וונצ'רס בע"מ	512882317
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	512882317
פועלים וונצ'רס 1 בע"מ	פועלים שוקי הון בע"מ	512882317
פועלים וונצ'רס 2 אל.פי	פועלים וונצ'רס - ניהול קרנות בע"מ	530205905
פועלים וונצ'רס בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	510820046
פועלים ונצ'ר סרביסס ישראל בע"מ	הפועלים נכסים (מניות) בע"מ	510464795
פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ	פועלים אופקים בע"מ	513661025
פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	ביצור בע"מ	520032541
פועלים שוקי הון בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	511465593
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	511735185
פועלים שוקי הון - יישומים ומחקרים פיננסיים בע"מ	פועלים שוקי הון בע"מ	511735185
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	512693441
פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	פועלים שוקי הון בע"מ	512693441
פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	520043290
פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	פועלים שוקי הון - בית השקעות בע"מ	520043290
פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	520043290
פועלים שוקי הון והשקעות -החזקות בע"מ	תרשיש - החזקות והשקעות הפועלים בע"מ	520043290
פי סי אם - אייץ אס יו הולדינגס אינק	פועלים שוקי הון (יורו) בע"מ	352460912
פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי	פועלים וונצ'רס בע"מ	980582800
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדיגס אל פי	פועלים וונצ'רס בע"מ	980582799
פי סי אם הדסון מנג'מנט קומפני הולדיגס אל פי	פי סי אם הדסון הולדינגס אל אל סי	980582799
צדית בע"מ	רבדים (נכסים) בע"מ	510437494
צמרת מימונים בע"מ	ישראכרט בע"מ	512834896
ק.ב.ג. מערכות אנרגיה בע"מ	נוי תשתיות ואנרגיה ג'י פי בע"מ	512682998
שור-הא אינטרנשיונל לימיטד.	אופז בע"מ	740000401

שם הנייר	מספר מניות	ערך הנקוב למניה	סוג מטבע	ע"נ מוחזק לתאריך המאזן	שיעור החזקה		
					בהון	בהצבעה	בסמכות למנות דירקטורים
מניות רגילות	1,000,000	1	לירה שטרלינג	1,000,000	100%	100%	100%
ללא הון מניות	99	1	שקל חדש	99	99%	99%	99%
מניות רגילות	999	1	שקל חדש	999	100%	100%	100%
מניות רגילות	1	1	שקל חדש	1	0%	0%	0%
מניות רגילות	110,000	0.01	שקל חדש	1,100	6%	6%	0%
ללא הון מניות	1	1	שקל חדש	1	0%	0%	100%
מניות רגילות	951,330	0.01	שקל חדש	9,513.3	48%	48%	0%
ללא הון מניות	100	1	שקל חדש	100	0%	0%	100%
מניות רגילות	151,660,886	0.01	שקל חדש	1,516,608.86	100%	100%	100%
מניות רגילות א'	2,698	0.1	שקל חדש	269.8	100%	100%	100%
מניות רגילות	1,000	1	שקל חדש	1,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	180,628,882	1	שקל חדש	180,628,882	100%	100%	100%
מניות רגילות	21,801,000	1	שקל חדש	21,801,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	99	1	שקל חדש	99	99%	99%	99%
מניות רגילות	1	1	שקל חדש	1	1%	1%	1%
מניות רגילות	1	1	שקל חדש	1	0%	0%	0%
מניות רגילות	999	1	שקל חדש	999	100%	100%	100%
מניות רגילות א'	1,855,445	0.0001	שקל חדש	185.5445	20%	48%	48%
מניות רגילות ב'	2,836,485	0.0001	שקל חדש	283.6485	28%	0%	0%
מניות רגילות א'	1,829,935	0.0001	שקל חדש	182.9935	19%	47%	47%
מניות רגילות ב'	2,797,487	0.0001	שקל חדש	279.7487	28%	0%	0%
מניות רגילות	100	1	דולר ארצות-הברית	100	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1	שקל חדש	100	100%	100%	100%
מניות רגילות	99	1	שקל חדש	99	99%	99%	99%
מניות רגילות	1	1	שקל חדש	1	1%	1%	1%
מניות רגילות	114,799	0.0001	שקל חדש	11.4799	100%	100%	100%
מניות רגילות	3,000	1	שקל חדש	3,000	100%	100%	100%
מניות רגילות	100	1	שקל חדש	100	100%	100%	100%
מניות רגילות	4,999,999	1	דולר ארצות-הברית	4,999,999	100%	100%	100%

תקנה 24א

	הסכום בש"ח	
	רשום	מונפק ונפרע
הון המניות:		
מניות רגילות בנות 1.- ש"ח	4,000,000,000	1,337,377,111

מניות רדומות
בנק הפועלים בע"מ מחזיק 3,826,498 מניות רדומות והחזקה זו מהווה 100% מהמניות הרדומות.
מספר המניות הכלולות בהון המניות המונפק בניכוי המניות הרדומות שאינן מקנות זכויות כלשהן – 1,333,550,613.
המניות רשומות למסחר בבורסות לניירות-ערך בתל-אביב.

תקנה 24ב מרשם בעלי מניות

ספר בעלי מניות – בנק הפועלים בע"מ	כמות מניות
חברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ*	1,069,759,554
א. מניות גרעין השליטה	
אריסון החזקות (1998) בע"מ	267,543,761
ב. מניות חופשיות	
סביון טל	35,800
ציציאן אברהם	31,680
דון מקסוול	2,450
פלורסהיים מרק וציפורה	1,640
אגמון אליהו	700
ברקנר אלברט	603
לוי ויקטוריה	544
מינדל שירה מילכה	122
גבע אריה	100
פנצר נתן	75
זקס ערן	40
יהודה בר-לב	10
נוימן דוד	10
אהרון אליאס	10
כלב ויקטוריה	5
אמ"מ ג. – השקעות ופיננסים בע"מ	2
זקצר רם	1
ארז טל	1
קרמר משה	1
פלדמן אבי	1
לבנת רז	1
סך-הכל	1,337,377,111

* כמות המניות בחברה לרישומים, כלולות 3,826,498 מניות רדומות שבבעלות בנק הפועלים.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק

שם ופרטים אישיים

עודד ערן
ת.ז. 053378824
תאריך לידה: 28.5.1955
נתינות: ישראלית וגרמנית
מען: צמרות 6/171, הרצליה

יו"ר הדירקטוריון של הבנק מיום 1 בינואר 2017.
יו"ר ועדות הדירקטוריון: הוועדה לאישור השקעות, הוועדה לרפורמות וניהול הון, ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין.
חבר בוועדת אשראי של הדירקטוריון.

מכהן כדירקטור בבנק מיום 18 בפברואר 2016.

בעל תואר שני במשפטים, אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר שני בספרות - אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב; בעל תואר ראשון במדעי הרוח - האוניברסיטה הפתוחה.

דירקטור ובעל שליטה בחברות: חברת עורך-דין עודד ערן ומינורטיל בע"מ.
יו"ר הוועד המנהל של עמותת פועלים בקהילה (ע"ר).
שימש יועץ מיוחד למשרד עורכי הדין גולדפרב, זליגמן ושות' ומרצה מן החוץ בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב.
כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטור באדם ומלואו - הארגון הישראלי למניעת אפליה על רקע משקל וכחבר הוועד המנהל של עמותת מגדלור לקידום והפצת תרבות בת זמננו, אך כיום שוב אינו מכהן בה.

הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" לצורך עמידה ב"מספר המזערי" של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון כנדרש בחוק החברות, התשנ"ט-1999 והתקנות לפיו.

אמנון דיק
ת.ז. 051770568
תאריך לידה: 20.11.1952
נתינות: ישראלית ואוסטרית
מען: אחד העם 84, תל-אביב

יו"ר ועדת מוצרים חדשים של הדירקטוריון.
חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת בנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, ועדת טכנולוגיה ומחשוב, הוועדה לרפורמות וניהול הון, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת תגמול בהרכבה המורחב.
מכהן כדירקטור חיצוני (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, כאשר תנאי הכשירות לבחירתו דומים לתנאי הכשירות לבחירתם של דירקטורים חיצוניים כנדרש לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות")), והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ובעל כשירות מקצועית (כמשמעותו בסעיף 240(א1) לחוק החברות).

הדירקטור אינו עובד של הבנק, של חברת בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בבנק.

מכהן כדירקטור בבנק מיום 24 במרץ 2010.
כהונתו בת שש השנים, של מר אמנון דיק, כדירקטור חיצוני בבנק, הסתיימה ביום 24 במרץ 2016, הבחירה במר אמנון דיק לכהונת דירקטור בבנק לתקופה נוספת של שלוש שנים אושרה על-ידי האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק ביום 16 במרץ 2016.

בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב.
בעל תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב.
איש עסקים, מנהל חברות, יועץ ודירקטור.
מנכ"ל חברת אדסנסורי בע"מ.
חבר בדירקטוריונים של החברות: רדיו ללא הפסקה בע"מ, רדיו הצפון החזקות בע"מ, רדיו ECO 99 בע"מ, רלה ניהול ופיתוח (2014) בע"מ, אקו שרון ניהול ופיתוח בע"מ, מיגאד תקשורת בע"מ ובתיאטרון הלאומי הבימה בע"מ (חל"צ - חברה לתועלת הציבור).
יו"ר אביליטי אינק ויו"ר אגודת הידידים של אוניברסיטת תל-אביב.
כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטור בחברת מירס תקשורת בע"מ, בחברת East West Innovations ובחברת Nicevend Ltd, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.

הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" לצורך עמידה ב"מספר המזערי" של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון כנדרש בחוק החברות, התשנ"ט-1999 והתקנות לפיו.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים

מאיר ויצ'נר
ת.ז. 059681593
תאריך לידה: 2.5.1965
נתינות: ישראלית
מען: מרגוע 12, תל-אביב

יו"ר ועדת טכנולוגיה ומחשוב של הדירקטוריון.
חבר בוועדות הדירקטוריון: הוועדה לרפורמות וניהול הון ובוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית של הדירקטוריון.

מכהן כדירקטור בבנק מיום 24 בנובמבר 2009.

בעל תואר שני (M.B.A) במנהל עסקים - Northwestern University, Chicago - EMBA.
בעל תואר ראשון במדעי המדינה ומדעי המחשב - אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן.
מכהן כמנהל אסטרטגיה גלובלית של קבוצת אריסון (בעלת השליטה בבנק) וכן מכהן כיו"ר קבוצת Miya, הנשלטת על-ידי בעלת השליטה בבנק.
חבר בדירקטוריונים של החברות:
Miya S.a.r.l, Miya Lux Holdings S.a.r.l, Miya Water Holdings Ltd., Miya Water Projects Ltd., Dorot Management Control Valves Ltd., Miya Water SA (Proprietary) Ltd., Miya Water Mexico, S.A. DE C.V., Miya NL Holdings BV, Miya NL Projects BV, Miya Lux Holdings S.A.R.L, Swiss IP Branch, Miya Australia Holdings PTY Ltd. Miya Voda D.O.O, Romiya (Subsidiary of Miya Water S.R.L), Miya Colombia S.A.S, 4Water Supplies (Pty) Ltd., Miya Puerto Rico LLC.
כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטור בחברות: סטורוייז בע"מ, (Storwize Inc. (Delaware-US Veritec Consulting Inc Miya Brasil Soluções em Engenharia Hidráulica Ltda, ופור אינטגריטי גרופ בע"מ, Miya Bahamas Ltd., Miya Manila Water Projects Inc, WRP Consulting Engineers (Proprietary) Ltd., S.C. Miya Water S.R.L, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.

הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" לצורך עמידה ב"מספר המזערי" של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון כנדרש בחוק החברות, התשנ"ט-1999 והתקנות לפיו.

אמרי טוב
ת.ז. 005018155
תאריך לידה: 24.11.1939
נתינות: ישראלית
מען: אדם הכהן 3, תל-אביב

יו"ר ועדת תגמול וועדת תגמול בהרכבה המורחב של הדירקטוריון.

חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי, ועדת עסקות עם אנשים קשורים, ועדת ביקורת, ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה לאישור השקעות, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית וועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין.

מכהן כדירקטור חיצוני (דח"צ) כהגדרתו בסעיף 240 לחוק החברות, והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ובעל כשירות מקצועית (כמשמעותו בסעיף 240(א1) לחוק החברות).

הדירקטור אינו עובד של הבנק, של חברת בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בבנק.

מכהן כדירקטור בבנק מיום 5 בפברואר 2009.
כהונתו בת שש השנים, של מר אמרי טוב, כדירקטור חיצוני (דח"צ) בבנק, הסתיימה ביום 5 בפברואר 2015, הבחירה במר אמרי טוב לכהונת דירקטור חיצוני בבנק לתקופה נוספת של שלוש שנים אושרה על-ידי האסיפה הכללית השנתית של בעלי המניות של הבנק ביום 30 בנובמבר 2014.

בעל תואר שני בכלכלה ומנהל עסקים - האוניברסיטה העברית ירושלים.
בעל תואר ראשון בכלכלה ומדע המדינה - האוניברסיטה העברית ירושלים.
דירקטור בחברות. יועץ עסקי. יועץ וחוקר בכלכלת ביטחון.
חבר בדירקטוריונים של החברות: מ.ט.א. אחזקות בע"מ ופלסן סאסא בע"מ.
חבר בעמותת ותיקי הצנחנים משחררי ירושלים וצולחי התעלה (ע"ר) ובעמותה להנחלת מורשת הצנחנים.
כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטור בחברות: שופרסל בע"מ (דח"צ), גרנית הכרמל השקעות בע"מ (דח"צ), IC Green Energy Ltd. (ICG), אמנת ניהול ומערכות בע"מ (דח"צ) וחבר בוועד המנהל של תיאטרון גשר, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.

הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" לצורך עמידה ב"מספר המזערי" של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון כנדרש בחוק החברות, התשנ"ט-1999 והתקנות לפיו.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים	
יעקב פאר ת.ז. 052242609 תאריך לידה: 16.4.1954 נתינות: ישראלית מען: רימלט אלימלך 4, רמת-גן	יו"ר ועדת עסקות עם אנשים קשורים של הדירקטוריון. חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת כספים ותשקיפים, ועדת ביקורת, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים והוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי. מכהן כדירקטור חיצוני (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, כאשר תנאי הכשירות לבחירתו דומים לתנאי הכשירות לבחירתם של דירקטורים חיצוניים כנדרש לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות")), והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ובעל כשירות מקצועית (כמשמעותו בסעיף 240(א1) לחוק החברות). הדירקטור אינו עובד של הבנק, של חברת בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בבנק. מכהן כדירקטור בבנק מיום 6 באוקטובר 2010. כהונתו בת שש השנים, של מר יעקב פאר, כדירקטור חיצוני בבנק, הסתיימה ביום 6 באוקטובר 2016, הבחירה במר יעקב פאר לכהונת דירקטור בבנק לתקופה נוספת של שלוש שנים אושרה על-ידי האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק ביום 28 בספטמבר 2016. בעל תואר שני בניהול עסקי בהנדסת תעשייה וניהול - אוניברסיטת בן-גוריון. בעל תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת בן-גוריון. יועץ כלכלי וניהולי לעסקים קטנים. חבר בעמותת ידידי מרכז רפואי רבין. הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" לצורך עמידה ב"מספר המזערי" של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון כנדרש בחוק החברות, התשנ"ט-1999 והתקנות לפיו.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים	
אפרת פלד ת.ז. 027224773 תאריך לידה: 16.5.1974 נתינות: ישראלית מען: הנרקיסים 19, רמת גן	חברה בוועדות הדירקטוריון: הוועדה לרפורמות וניהול הון, הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית, ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה לניהול ובקרת סיכונים, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין וועדת תגמול בהרכבה המורחב. מכהנת בתפקיד יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל החברות: אריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף בע"מ, ארזף ב' (97) בע"מ וכמנכ"ל החברות: SAFO LLC וארזף ג' בע"מ, אשר נמצאות בשליטתה של בעלת היתר השליטה בבנק. מכהנת כדירקטורית בבנק מיום 24 בינואר 2007. בעלת תואר שני (M.B.A) במנהל עסקים - EMBA - תוכנית בינלאומית קלוג רקאנטי, אוניברסיטת ת"א ו-Northwestern University. בעלת תואר ראשון (B.A) בכלכלה וחשבונאות, אוניברסיטת תל-אביב; בוגרת לימודי תעודה בשמאות מקרקעין, אוניברסיטת תל-אביב; יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל החברות: אריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף בע"מ, ארזף ב' (97) בע"מ, ארזף ג' בע"מ וכן כמנכ"ל SAFO LLC. חברה בדירקטוריונים של החברות: שיכון ובינוי בע"מ, אב-אר השקעות הון 1997 בע"מ, מלח הארץ בע"מ, Arison Investments USA, LLC, וארשב אחזקות בע"מ. חברה בדירקטוריון מכון ויצמן למדע. כיהנה בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטורית בחברות: ביומדיקל אינווסטמנטס (1997) בע"מ, 4integrity Group LLC, MIYA S.a.r.L ו-MIYA Luxembourg S.a.r.L„ אך כיום שוב אינה מכהנת בהן. הדירקטורית הינה "בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית" לצורך עמידה ב"מספר המזערי" של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון כנדרש בחוק החברות, התשנ"ט-1999 והתקנות לפיו.
משה קורן ת.ז. 1228998 תאריך לידה: 8.7.1938 נתינות: ישראלית מען: בן יהודה 5, קרית-אונו	יו"ר ועדות הדירקטוריון: ועדת אשראי והוועדה לניהול ובקרת סיכונים. חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת עסקות עם אנשים קשורים, ועדת ביקורת, ועדת כספים ותשקיפים, הוועדה למוצרים חדשים, ועדת תגמול וועדת תגמול בהרכבה המורחב. הדירקטור אינו עובד של הבנק, של חברת בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בבנק. מכהן כדירקטור בבנק מיום 3 באוגוסט 1992. בעל תואר ראשון בכלכלה וסטטיסטיקה - האוניברסיטה העברית. בוגר קורסים בנושא ניתוח דו"חות כספיים. יועץ בנקאי ופיננסי. הדירקטור הינו "בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית" לצורך עמידה ב"מספר המזערי" של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון כנדרש בחוק החברות, התשנ"ט-1999 והתקנות לפיו.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים

ראובן קרופיק
ת.ז. 013482518
תאריך לידה: 22.8.1951
נתינות: ישראלית וארגנטינאית
מען: העמק 3, הוד השרון

חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת ביקורת, ועדת טכנולוגיה ומחשוב והוועדה למוצרים חדשים.

מכהן כדירקטור חיצוני (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, כאשר תנאי הכשירות לבחירתו דומים לתנאי הכשירות לבחירתם של דירקטורים חיצוניים כנדרש לפי חוק החברות התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות")), והינו בעל כשירות מקצועית (כמשמעותו בסעיף 240(א1) לחוק החברות).

הדירקטור אינו עובד של הבנק, של חברת בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בבנק.

מכהן כדירקטור בבנק מיום 18 בפברואר 2016.

בעל תואר ראשון במדעי החברה, תוך התמחות בכלכלה ומדעי המדינה - האוניברסיטה העברית ירושלים.
בעל תואר ראשון במשפטים - אוניברסיטת תל-אביב.
בוגר השתלמות במנהל עסקים של מרכז קלוג (Kellogg) רקאנטי - אוניברסיטת תל-אביב.

דירקטור בחברות, יזם עסקי.
דירקטור ביקבי רקאנטי בע"מ ודירקטור ב-NYK Technologies (חברה משפחתית).
חבר בוועד המנהל של המכון לביומתמטיקה רפואית, ע"ר.
כיהן בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כמנכ"ל בכלל תעשיות ביוטכנולוגיה בע"מ; כשותף, יו"ר דירקטוריון ומנכ"ל ארטה וונצ'ר גרופ בע"מ; כיו"ר דירקטוריון החברות: גמידה סל בע"מ, מדיוונד בע"מ, די פארם בע"מ, ביוקנסל בע"מ, אנדרומדה ביוטק בע"מ; וכדירקטור בדירקטוריון החברות: קיורטק בע"מ, קמפוס ביו ניהול בע"מ ו-NIK בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים

דפנה שורץ
ת.ז. 050172667
תאריך לידה: 22.8.1950
נתינות: ישראלית
מען: הסביון 4, רחובות

יו"ר ועדת ביקורת של הדירקטוריון.
חברה בוועדות הדירקטוריון: ועדת עסקות עם אנשים קשורים, ועדת תגמול, ועדת תגמול בהרכבה המורחב, הוועדה לרפורמות וניהול הון והוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי.
מכהנת כדירקטורית חיצונית (דח"צ) כהגדרתו בסעיף 240 לחוק החברות, והינה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית ובעלת כשירות מקצועית (כמשמעותו בסעיף 240(א1) לחוק החברות).

הדירקטורית אינה עובדת של הבנק, של חברת בת שלו, חברה קשורה שלו או של בעל עניין בבנק.

מכהנת כדירקטורית בבנק מיום 6 באפריל 2012.
כהונתה בת שלוש השנים, של הגב' דפנה שורץ, כדירקטורית חיצונית (דח"צ) בבנק, הסתיימה ביום 6 באפריל 2015, הבחירה בגב' דפנה שורץ לכהונת דירקטורית חיצונית בבנק לתקופה נוספת של שלוש שנים אושרה על-ידי האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק ביום 31 במרץ 2015.

פרופסורית באוניברסיטת בן גוריון.
דוקטור לכלכלה - האוניברסיטה העברית, ירושלים.
בעלת תואר שני בכלכלה חקלאית ומנהל - האוניברסיטה העברית, ירושלים.
בעלת תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב.

פרופסורית במחלקה למנהל עסקים באוניברסיטת בן גוריון, ראש המגמה של "יזמות וחדשנות", המחלקה למנהל עסקים, יו"ר ומנהלת מרכז "בנג"ס ליזמות וחדשנות", הפקולטה לניהול ע"ש גילפורד גלייזר, וחברת ועד המנהל של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.
משמשת יועצת כלכלית-עסקית בארץ ובחו"ל (פרופ' דפנה שורץ פיתוח כלכלי עסקי בע"מ).
חברה במועצה הלאומית למחקר ולפיתוח (מולמו"פ).
חברה באסיפה הכללית - המכללה האקדמית לחינוך אחוה (ע"ר).
חברת הוועד המנהל בקאמרטה הישראלית - ירושלים (ע"ר).

מכהנת כחברה בדירקטוריון חברת שטראוס גרופ בע"מ (דח"צ).
נציגת הסנאט בחבר הנאמנים של אוניברסיטת בן גוריון.

כיהנה בחמש השנים האחרונות או בחלק מהן כדירקטורית בחברות: טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ (דח"צ), בתי זיקוק לנפט בע"מ (דח"צ), רותם תעשיות בע"מ, על-בד משואות יצחק בע"מ, בנק דיסקונט בע"מ וגירון פיתוח ובנייה בע"מ (דח"צ), אך כיום שוב איננה מכהנת בהן.
כיהנה כחברה בוועדה לגיבוש מדיניות מחקר בקהילה האירופית בנושאים של: יזמות ועסקים קטנים ובינוניים ו-"policy relevant research on entrepreneurship and SME's" Member of the Expert Group on: European Commission, Enterprise and Industry Director General (EU), אך כיום שוב איננה מכהנת בהן.

הדירקטורית הינה "בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית" לצורך עמידה ב"מספר המזערי" של דירקטורים בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית שקבע הדירקטוריון כנדרש בחוק החברות, התשנ"ט-1999 והתקנות לפיו.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים	
עידו שטרן ת.ז. 031571904 תאריך לידה: 19.3.1978 נתינות: ישראלית מען: פנקס 76, תל-אביב	יו"ר הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי של הדירקטוריון. חבר בוועדות הדירקטוריון: ועדת אישור השקעות, ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין, הוועדה לרפורמות וניהול הון, ועדת תגמול בהרכבה המורחב וועדת בנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית. מכהן בתפקיד סמנכ"ל ויועץ משפטי באריסון החזקות (1998) בע"מ, אריסון השקעות בע"מ, אריסון קיימות בע"מ, ארזף ב' 97 בע"מ, ארזף בע"מ ואב-אר השקעות הון 1997 בע"מ, אשר נמצאות בשליטתה של בעלת היתר השליטה בבנק. מכהן כדירקטור בבנק מיום 24 בספטמבר 2012. בעל תואר ראשון במשפטים (L.L.B) - האוניברסיטה העברית, ירושלים. בוגר תוכנית לפיתוח מנהלים - בית ספר למינהל עסקים, אוניברסיטת Harvard, בוסטון. חבר בדירקטוריונים של החברות: שיכון ובינוי בע"מ ומלח הארץ בע"מ.
יאיר סרוסי ת.ז. 053654927 תאריך לידה: 27.11.1955 נתינות: ישראלית מען: גדעון 10, רמת גן	כיהן כדירקטור בבנק מיום 4 ביוני 2009, כסגן יו"ר הדירקטוריון של הבנק מיום 4 ביוני 2009 ועד 31 ביולי 2009 וכיו"ר הדירקטוריון של הבנק מיום 1 באוגוסט 2009 ועד 31 בדצמבר 2016.
אירית איזקסון ת.ז. 050709286 תאריך לידה: 22.7.1951 נתינות: ישראלית מען: מתתיהו כהן 15, תל-אביב	כיהנה כדירקטורית בבנק מיום 27 בדצמבר 1999 ועד 27 בדצמבר 2016.
מלי ברון ת.ז. 003462181 תאריך לידה: 17.9.1948 נתינות: ישראלית מען: בארי 12/8, תל-אביב	כיהנה כדירקטורית חיצונית בבנק (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, כאשר תנאי הכשירות לבחירתה דומים לתנאי הכשירות לבחירתם של דירקטורים חיצוניים כנדרש לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות")), והינה בעלת מומחיות חשבונאית ופיננסית ובעלת כשירות מקצועית (כמשמעותו בסעיף 240(א1) לחוק החברות), מיום 10 בספטמבר 2007 ועד 10 בספטמבר 2016.

תקנה 26 דירקטוריון הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים	
ניר זיכלינסקי ת.ז. 022085468 תאריך לידה: 8.10.1965 נתינות: ישראלית מען: ת.ד. 2303, סביון	כיהן כדירקטור בבנק מיום 10 בספטמבר 2007 ועד 1 בנובמבר 2016.
יוסף ירום ת.ז. 12017539 תאריך לידה: 6.3.1941 נתינות: ישראלית וארגנטינאית מען: ברנר 48, קרית-אונו	כיהן כדירקטור חיצוני בבנק (כהגדרתו בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, כאשר תנאי הכשירות לבחירתו דומים לתנאי הכשירות לבחירתם של דירקטורים חיצוניים כנדרש לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות")), והינו בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית ובעל כשירות מקצועית (כמשמעותו בסעיף 240(א1) לחוק החברות), מיום 21 במרץ 2011 ועד 20 במרץ 2017.
ישראל תפוחי ת.ז. 000626010 תאריך לידה: 2.3.1946 נתינות: ישראלית ואוסטרלית מען: 215 East 68 St. Apt. 25C New York, N.Y. 10065	כיהן כדירקטור בבנק מיום 1 בנובמבר 2016 ועד 7 במרץ 2017.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק

שם ופרטים אישיים	
ארי פינטו ת.ז. 069042505 תאריך לידה: 22.12.1961 נתינות: ישראלית	מנהל כללי, מיום 1 באוגוסט 2016. מכהן כחבר הנהלה מיום 8 בספטמבר 2009. בעל תואר ראשון במנהל עסקים - ניו אינגלנד קולג', הניקר, ארצות-הברית. בעל תואר שני במנהל ציבורי - אוניברסיטת Clarck בוסטון, ארצות-הברית. בוגר לימודי תעודה בתפקידי הדירקטור הלכה למעשה, המרכז הישראלי לניהול ולימודי תעודה בניהול כללי, אוניברסיטת בר-אילן; מפברואר 2016 ועד יולי 2016 ממלא מקום מנהל כללי, COO (Chief Operating Officer) אסטרטגיה, משאבים ותפעול. מנובמבר 2013 ועד פברואר 2016 משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית. מספטמבר 2009 ועד אוקטובר 2013 משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת האסטרטגיה. חבר בוועד הפועל של איגוד הבנקים בישראל (ע"ר). חבר בוועד המנהל של עמותת פועלים בקהילה (ע"ר) והוועדה המייעצת לענייני בנקאות. כיהן כיו"ר דירקטוריון החברות: אבוקה חברה להשקעות בע"מ, מבנים וציוד בע"מ, עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ, באמ"י נכסים בע"מ, ביתן חברה להשקעות ומשכנתאות בע"מ, פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ ופועלים אופקים בע"מ, וכדירקטור בדירקטוריון החברות: ישראכרט בע"מ ויורופיי (יורוקרד) בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.
יעקב אורבך ת.ז. 053906467 תאריך לידה: 2.4.1956 נתינות: ישראלית	מכהן כחבר הנהלה מיום 6 ביולי 2014. משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה העסקית. בעל תואר ראשון בכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. מינואר 2010 ועד 5 ביולי 2014 מבקר פנימי ראשי, משנה למנהל כללי, במעמד חבר הנהלה, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל. יו"ר דירקטוריון החברות: פועלים שרותי נאמנות בע"מ, דיור ב.פ. בע"מ, דיור ב.פ. השקעות (1992) בע"מ ודיור ב.פ. נכסים (1993) בע"מ. חבר ה-Advisory Group בניו-יורק.
אתי בן-זאב ת.ז. 023571540 תאריך לידה: 2.12.1967 נתינות: ישראלית	מכהנת כחברת הנהלה מיום 14 בפברואר 2016. משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב. בעלת תואר ראשון במתמטיקה ומדעי המחשב - אוניברסיטת תל-אביב. בעלת תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת תל-אביב. מאוגוסט 2014 ועד ינואר 2016 מנהלת אגף הפיתוח. מאפריל 2010 ועד אוגוסט 2014 מנהלת אגף תשתיות. יו"ר דירקטוריון חברת פועלית בע"מ.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים		
ארז יוסף ת.ז. 023086101 תאריך לידה: 2.10.1967 נתינות: ישראלית	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 ביולי 2016. משנה למנכ"ל, COO, ממונה על חטיבת אסטרטגיה, משאבים ותפעול. בעל תואר ראשון בניהול וכלכלה – האוניברסיטה הפתוחה. בעל תואר שני במנהל עסקים – האוניברסיטה הפתוחה. בוגר קורס דירקטורים ונושאי משרה בכירים בתאגידים מטעם "להב פיתוח מנהלים". מפברואר 2016 עד יוני 2016 מנהל אגף אסטרטגיה ו–PMO ארגוני. מינואר 2013 עד פברואר 2016 מנהל אגף פיננסי ומידע ניהולי. מינואר 2011 עד ינואר 2013 מנהל מטה אסטרטגיה, שיווק ושירות. מכהן כיו"ר דירקטוריון החברות: אבוקה חברה להשקעות בע"מ, מבנים וציוד בע"מ, עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ, באמ"י נכסים בע"מ וביתן חברה להשקעות ומשכנתאות בע"מ.	
אפרת יעבץ ת.ז. 058677881 תאריך לידה: 4.4.1964 נתינות: ישראלית	מכהנת כחברת הנהלה מיום 1 באוקטובר 2009. משנה למנהל כללי. ממונה על חטיבת מחזיקי עניין החל מיום 22 בפברואר 2016. בעלת תואר ראשון במדעים/ביוכימיה ותזונת האדם – האוניברסיטה העברית ירושלים. בעלת תואר שני במינהל עסקים – אוניברסיטת תל–אביב. מאוקטובר 2009 ועד ינואר 2016 ממונה על חטיבת הון אנושי, ייעוץ ומשאבים. חברה בוועד המנהל של העמותות פועלים בקהילה (ע"ר) ו–קרן פרץ נפתלי (ע"ר). כיהנה כיו"ר דירקטוריון החברות: אבוקה חברה להשקעות בע"מ, אוצר בבל בע"מ, נכסי בבל בע"מ, מבנים וציוד בע"מ, עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ, באמ"י נכסים בע"מ וביתן חברה להשקעות ומשכנתאות בע"מ, אך כיום שוב אינה מכהנת בהן.	* ביום 26 בדצמבר 2016 קיבל הדירקטוריון את הודעתה של הגב' אפרת יעבץ על כוונתה לפרוש מהבנק בסוף חודש מרץ 2017.
צחי כהן ת.ז. 022007587 תאריך לידה: 29.9.1965 נתינות: ישראלית	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 ביולי 2012. משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה לניהול סיכונים. בעל תואר ראשון בהנדסה אוירונאוטית – הטכניון, חיפה. בעל תואר שני במנהל עסקים – אוניברסיטת תל–אביב. מנהל המטה העסקי בחטיבה העסקית של בנק הפועלים משנת 2004 ועד יוני 2012.	

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים	
אברהם כוכבא ת.ז. 013570890 תאריך לידה: 12.8.1961 נתינות: ישראלית ואמריקאית	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 באוגוסט 2014. משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת החדשנות, מיום 23 בפברואר 2016. בעל תואר ראשון במדעי המדינה וכלכלה - אוניברסיטת בר-אילן. בעל תואר שני במנהל עסקים - אוניברסיטת דרבי - אנגליה. מאוגוסט 2015 ועד 14 בפברואר 2016 ממונה על חטיבת טכנולוגיה ומחשוב. ממאי 2011 ועד יולי 2014 מנהל אגף הפיתוח בחטיבת טכנולוגיה ומחשוב. ממאי 2010 ועד אפריל 2011 - מנהל מגזר הביטחון בחברת HP ישראל, אחראי על הפיתוח העסקי של החברה מול המגזר הביטחוני. משנת 2007 עד מאי 2010- מנכ"ל ואחד ממייסדי חברת הסטארט-אפ VeNotion Technologies. דירקטור בדירקטוריון החברות: כיהן כיו"ר דירקטוריון חברת פועלית בע"מ וכדירקטור בדירקטוריון החברות: ישראכרט בע"מ ויורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.
עופר לוי ת.ז. 052222577 תאריך לידה: 15.2.1954 נתינות: ישראלית	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 במאי 2006. משנה למנהל כללי, חשבונאי ראשי. בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה - אוניברסיטת תל-אביב. רואה חשבון מוסמך. חבר בדירקטוריון החברות: אמ"י נאמנים בע"מ, יפת רישומים בע"מ. כיהן כדירקטור בדירקטוריון חברת פועלים אקספרס בע"מ.
אילן מזור ת.ז. 007447386 תאריך לידה: 31.10.1946 נתינות: ישראלית	מכהן כחבר הנהלה מיום 31 באוגוסט 2003. משנה למנהל כללי, היועץ המשפטי הראשי של הבנק. בעל תואר ראשון במשפטים (L.L.B) - האוניברסיטה העברית, ירושלים. מכהן כדירקטור בדירקטוריון Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים	
ידין ענתבי ת.ז. 028078525 תאריך לידה: 31.10.1970 נתינות: ישראלית	מכהן כחבר הנהלה מיום 23 ביולי 2013. משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הפיננסית – CFO. בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה – האוניברסיטה העברית בירושלים. בעל תואר שני במנהל עסקים (התמחות במימון) – האוניברסיטה העברית בירושלים. רואה חשבון מוסמך. מפברואר 2011 ועד יולי 2012 מנכ"ל דש בית השקעות. מכהן כיו"ר דירקטוריון חברת ידין ענתבי ייעוץ בע"מ וכדירקטור בדירקטוריון .Sure-Ha International Ltd. חבר הוועד המנהל של שיעור אחר (ע"ר). כיהן כיו"ר דירקטוריון החברות: פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ ופועלים אופקים בע"מ וכדירקטור בדירקטוריון החברות: דש קופות-גמל בע"מ ותכלית תעודות סל בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.
דן אלכסנדר קולר ת.ז. 028051910 תאריך לידה: 8.9.1970 נתינות: ישראלית	מכהן כחבר הנהלה מיום 1 בינואר 2008. משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. בעל תואר ראשון בכלכלה ומנהל עסקים – האוניברסיטה העברית. בעל תואר שני בכלכלה ומנהל עסקים – האוניברסיטה העברית. מדצמבר 2013 ועד 23 בפברואר 2016 משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת שווקים פיננסיים ומ-24 בפברואר 2016 ממונה גם על הבנקאות הבינלאומית. מיולי 2012 ועד נובמבר 2013 משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הבינלאומית. מינואר 2008 ועד יוני 2012 משנה למנהל כללי, ממונה על חטיבת ניהול הסיכונים. מכהן כיו"ר דירקטוריון החברות: פועלים שוקי הון והשקעות – החזקות בע"מ, פועלים שוקי הון – בית השקעות בע"מ, פועלים שוקי הון בע"מ, החברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ, פועלים החזקות פיננסיות בע"מ, הפועלים הנפקות בע"מ, תרשיש – החזקות והשקעות הפועלים בע"מ, הפועלים נכסים (מניות) בע"מ, אופז בע"מ, קונטיננטל פועלים בע"מ, פועלים אמריקאי ישראלי בע"מ, פקעות פועלים בע"מ ו-Bank Hapoalim (Switzerland) Ltd. וכן כדירקטור בדירקטוריון החברות: Poalim Asset Management (UK) Ltd, Pam Holdings Ltd, Hapoalim International N.V והבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בע"מ. חבר בחבר הנאמנים של הדסה אינטרנשיונל – משרדי הדסה ישראל (חל"צ). כיהן כיו"ר דירקטוריון החברות: ישראכרט בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ ופועלים אקספרס בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים	
רונן שטיין ת.ז. 022537021 תאריך לידה: 6.11.1966 נתינות: ישראלית	מכהן כחבר הנהלה מיום 14 בפברואר 2016. משנה למנהל כללי, ממונה על החטיבה הקמעונאית. בעל תואר ראשון בכלכלה – האוניברסיטה העברית ירושלים. בעל תואר ראשון במשפטים – המרכז הבינתחומי הרצליה. בעל רישיון לעריכת דין – לשכת עורכי הדין בישראל. בעל רישיון ליעוץ בהשקעות – הרשות לניירות-ערך בישראל. מפברואר 2015 ועד פברואר 2016 מנכ"ל חברות כרטיסי האשראי: ישראכרט בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ ופועלים אקספרס בע"מ. משנת 2010 ועד ינואר 2015 מנהל אגף בנקאות קמעונאית. מכהן כיו"ר דירקטוריון החברות: ישראכרט בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ, פועלים משכנתאות סוכנות לביטוח (2005) בע"מ ופועלים אופקים בע"מ. כיהן כיו"ר דירקטוריון החברות: צמרת מימונים בע"מ, ישראכרט מימון בע"מ, ישראכרט (נכסים) 1994 בע"מ ודירקטור בחברת גלובל פקטורינג בע"מ.
זאב חיו ת.ז. 057069676 תאריך לידה: 24.2.1961 נתינות: ישראלית	מכהן כמבקר פנימי ראשי החל מיום 14 ביולי 2014. מבקר פנימי ראשי, משנה למנהל כללי, ממונה על הביקורת הפנימית בארץ ובחו"ל. בעל תואר ראשון בחשבונאות וכלכלה – אוניברסיטת תל-אביב. רואה חשבון. מינואר 2012 ועד יולי 2014 מנהל אגף שירותי תפעול בשווקים פיננסיים. מאוגוסט 2006 ועד ינואר 2012 מנהל אגף שירותי תפעול למנהלי נכסים פיננסיים. מכהן כמבקר פנימי ראשי בחברות: ישראכרט בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ, פעילים – חברה לניהול השקעות בע"מ. כיהן כמנכ"ל ודירקטור בחברת פועלים החזקות פיננסיות (1993) בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בה. כיהן כיו"ר דירקטור החברות: פועלים אגוז חברה פיננסית בע"מ, פועלים שקד חברה פיננסית בע"מ, תבואת פועלים בע"מ, שורש פועלים בע"מ ומישור פועלים בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן. כיהן כדירקטור בחברות: החברה לרישומים של בנק הפועלים בע"מ, הבורסה לניירות-ערך בתל-אביב בע"מ, אך כיום שוב אינו מכהן בהן.

תקנה 26א נושאי משרה בכירה של הבנק (המשך)

שם ופרטים אישיים	
רונית שפירא ת.ז. 054667613 תאריך לידה: 22.12.1956 נתינות: ישראלית	מכהנת כמזכירת הבנק החל מיום 1 ביולי 2015. בעלת תואר ראשון במינהל עסקים – ניו אינגלנד קולג', הניקר, ארצות-הברית. בעלת תואר שני בניהול משאבי אנוש – אוניברסיטת דרבי. בוגרת קורס הכשרת דירקטורים ונושאי משרה בכירה – בי"ס למנהלים ולפיננסים – תפנית, מערך לימודי החוץ של האוניברסיטה הפתוחה. ממרץ 2004 ועד יוני 2015 מנהלת מחלקת תפעול ותיאום בינאגפי בחטיבה הקמעונאית. חברה בוועד המנהל של עמותת פועלים בקהילה (ע"ר).
אלי כהן ת.ז. 027760628 תאריך לידה: 6.7.1970 נתינות: ישראלית * ביום 26 בדצמבר 2016 קיבל הדירקטוריון את הודעתו של מר אלי כהן על כוונתו לפרוש מהבנק בתקופה הקרובה	מכהן כמנהל מטה שיווק, שירות ואחריות חברתית, החל מיום 15.1.2011.

תקנה 26ב מורשי החתימה העצמאיים

אין.

תקנה 27 רואי חשבון של הבנק

זיו האפט, רואי חשבון, דרך מנחם בגין 48, תל-אביב.
סומך חייקין, רואי חשבון, רח' הארבעה 17, תל-אביב.

תקנה 28 פירוט לשינויים בתזכיר ובתקנון של הבנק

האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק שהתקיימה ביום 18 בפברואר 2016 אישרה את הוספת תקנה 24ה לתקנון הבנק, תיקון הכותרת לפני סעיף 24 בתקנון הבנק, ותיקון תקנה 17 לתקנון הבנק.
לנוסח התיקונים כאמור ראה הדוח המיידי על זימון האסיפה שפרסם הבנק ביום 13 בינואר 2016 (מספר אסמכתא 2016-01-009607).

תקנה 29

(א) המלצות הדירקטוריון לאסיפה הכללית והחלטותיהם שאינן טעונות אישור האסיפה הכללית:
(1) חלוקת דיבידנד –
לפרטים בדבר חלוקת דיבידנד ראה דוח הדירקטוריון עמוד 30.
(2) שינוי בהון – אין.
(3) שינוי בתזכיר ובתקנון של הבנק.
המלצות לאסיפה הכללית לתיקון התקנון – ראה המפורט בתקנה 28 לעיל.
(4) פדיון מניות – אין.
(5) פדיון מוקדם של אגרות-חוב – אין.
פדיון מוקדם של שטרי הון – ביום 28 בדצמבר 2016, פדה הבנק בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים מסדרה א' בסכום כולל של 881 מיליון ש"ח.
(6) עסקות שאינן בתנאי שוק בין הבנק לבין בעל עניין בו – אין.
(ב) החלטות האסיפה הכללית שנתקבלו שלא בהתאם להמלצות הדירקטוריון – אין.
(ג) החלטות אסיפה כללית מיוחדת –
ביום 16 במרץ 2016 החליטה האסיפה הכללית של הבנק להאריך את מינויו של מר עידו שטרן כדירקטור בבנק לתקופה של שלוש שנים נוספות, החל מיום 24 במרץ 2016 וכן להאריך את מינויו של מר אמנון דיק לכהונת דירקטור חיצוני בבנק בהתאם להוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין המפורסמות על-ידי המפקחת על הבנקים (הוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין), לתקופה של שלוש שנים נוספות, החל מיום 24 במרץ 2016.
ביום 28 בספטמבר 2016 החליטה האסיפה הכללית של הבנק להאריך את מינויו של מר יעקב פאר כדירקטור חיצוני בבנק כמשמעות המונח בהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין וכדירקטור בלתי תלוי, כמשמעות המונח בחוק החברות, לתקופה של שלוש שנים נוספות, החל מיום 6 באוקטובר 2016 וכן לאשר את מינויו של מר ישראל תפוחי כדירקטור בבנק לתקופה של שלוש שנים, החל מיום 1 בנובמבר 2016.
ביום 19 בדצמבר 2016 החליטה האסיפה הכללית של הבנק לאשר מדיניות תגמול חדשה וכן לאשר את תנאי הכהונה והעסקה של מנכ"ל הבנק.

תקנה 29א

(1) אישור פעולות לפי סעיף 255 לחוק החברות תוך פירוט שם נושא המשרה ותפקידו, מועד הפעולה ופרטיה, מועד אישור הפעולה, תיאור התהליכים שבהם אושרה הפעולה והנימוקים לאישורה:

ביום 31 במרץ 2016 קיבל הדירקטוריון את עדכון הצהרותיהם של דירקטורים ונושאי משרה והחליט לאשר כי למרות שכפל הכהונה של הדירקטורים ו/או נושאי המשרה המפורטים להלן ו/או של בן הזוג ו/או של קרוב להם, כדירקטור או כמנהל כללי או כבעל עניין בחברות המפורטות לצד שמם להלן, נחשבת למצב בו מתקיים לכאורה ניגוד עניינים, בשל כך שהבנק עשוי לתת שירותים בנקאיים לאותן חברות, קבע הדירקטוריון שאין בכך פגיעה בטובת הבנק:

א. מאיר ויצ'נר – Miya Water Portugal SGPS SA, Miya Brasil Empreendimentos E Particpacoes Ltda
ב. עודד ערן – גולדפרב, זליגמן ושות', עורך-דין עודד ערן, מינורטיל בע"מ, אדם ומלואו – הארגון הישראלי למניעת אפליה על רקע משקל בע"מ, אוניברסיטת תל-אביב
ג. עודד ערן (קרוב של נושא המשרה – גיס דני אוריאן) – לאומי סטארט ניהול (2000) בע"מ, לאומי סטארט בע"מ
ד. יעקב פאר – ידידי מרכז רפואי רבין
ה. ראובן קרופיק – גאמידה סל בע"מ, יקבי רקאנטי בע"מ, המכון לביומתמטיקה רפואית (ע"ר), ניק טכנולוגיות בע"מ, מידע – שרותי נהול בע"מ, ארטה ונצ'ר גרופ בע"מ, מידה ונצ'רס בע"מ
ו. דפנה שורץ (קרוב של נושאת המשרה – חתן אבי רז) – אולקרגו לוג'יסטיק סרביסס בע"מ, גליל קרגו בע"מ
ז. עידו שטרן – לקסידל בע"מ
ח. אתי בן זאב (קרוב של נושאת המשרה – בן זוג יובל בן-זאב) – מוב אינטרקטיב
ט. אריק פינטו – אבוקה חברה להשקעות בע"מ, באמ"י נכסים בע"מ, ביתן חב' להשקעות ולמשכנתאות בע"מ, מבנים וציוד, עלצור חברה לפיתוח נכסים בע"מ, צדית בע"מ, רבדים (נכסים) בע"מ, רמח"ל פועלים בע"מ
י. רונן שטיין – ישראכרט בע"מ, יורופיי (יורוקרד) ישראל בע"מ, פועלים אקספרס בע"מ

תקנה 29א

יא. רונן שטיין (קרוב של נושא המשרה – אח זאב שטיין) – רבוע הכחול נדל"ן בע"מ, גמדא סחר בע"מ, אזדרכת חברה להשקעות בע"מ, השקעות מרכז אלף מאה ושמונה בע"מ, מרכז לוגיסטי בי רבוע נדל"ן בע"מ, עינת נדל"ן מניב, איל בריבוע בע"מ, רבוע נדל"ן מגורים בע"מ, רבוע נדל"ן שוק ת"א מגורים בע"מ, מגדלי לב ת"א בע"מ, רבוע נדל"ן שוק ת"א בע"מ, רבוע נדל"ן שוק ת"א מסחר בע"מ, קניון העיר תל-אביב בע"מ, חניוני תל-אביב בע"מ, דרך ארץ היוויז מנג'מנט קורפוריישן בע"מ, נתיבי הכרמל מערכות ותפעול בע"מ, נתיבים משתלבים בע"מ, עין שמר אלון אחזקות בע"מ, היפר לוד סנטר בע"מ, השקעות מרכז אלף מאה ושמונה בע"מ, מרכז לוגיסטי בי רבוע נדל"ן בע"מ, עינת נדל"ן מניב, חברה לניהול בית ריבוע – הדר 2001 בע"מ, איל בריבוע בע"מ, רבוע נדל"ן מגורים בע"מ, רבוע נדל"ן שוק ת"א מגורים בע"מ, מגדלי לב ת"א בע"מ, רבוע נדל"ן שוק ת"א בע"מ, רבוע נדל"ן שוק ת"א מסחר בע"מ, קניון העיר תל-אביב בע"מ

יב. ציון קינן (קרוב של נושא המשרה – בן גלעד קינן) – קינן גרופ בע"מ, פאן בר 290 בע"מ (מר קינן סיים כהונתו בבנק ביום 1 באוגוסט 2016)

יג. ניר זיכלינסקי – המרכז האקדמי רופין, איט.אס.אי.פי אתנה אסטרטגיות ושות' בע"מ (מר זיכלינסקי סיים כהונתו בבנק ביום 1 בנובמבר 2016)

בהמשך קיבל הדירקטוריון ביום 1 בספטמבר 2016 עדכון נוסף של הצהרותיהם של דירקטורים ונושאי משרה והחליט לאשר כי למרות שכפל הכהונה של הדירקטורים ו/או נושאי המשרה המפורטים להלן ו/או של בן הזוג ו/או של קרוב להם, כדירקטור או כמנהל כללי או כבעל עניין בחברות המפורטות לצד שמם להלן, נחשבת למצב בו מתקיים לכאורה ניגוד עניינים, קבע הדירקטוריון שאין בכך פגיעה בטובת הבנק:

א. אפרת פלד (קרוב של נושאת המשרה – בן זוג ישעיהו שרף) – lLalore Inc.

ב. עידו שטרן – סטארלייט קפיטל בע"מ

ג. אפרת יעבץ – קרן פרץ נפתלי

ד. אריק פינטו – איגוד הבנקים

ה. דן קולר – הדסה אינטרנשיונל

ו. רונן שטיין (קרוב של נושא המשרה – אח זאב שטיין) – שלום ברבוע בע"מ

בהתאם לקביעת הדירקטוריון כאמור לעיל, כי אין בכפל הכהונה כל פגיעה בטובת הבנק, נתן הדירקטוריון אישור לפי סעיף 255 לחוק החברות להמשך כהונתם בבנק.

כן אישר הדירקטוריון את העסקות והפעולות שבוצעו בעבר בין החברות הנ"ל לבין הבנק טרם מינויים של הדירקטורים ו/או נושאי המשרה הנ"ל וקודם שהיה להם ו/או לבן הזוג ו/או לקרוב שלהם, עניין אישי בעסקות ו/או בפעולות, שהינן במהלך העסקים הרגיל.

כן אישר הדירקטוריון כי אינו מוצא פגם בכך שהבנק ממשיך לספק לחברות הנ"ל את מכלול השירותים הבנקאיים (למעט אשראי), בארץ ובחו"ל, שהוא מספק ללקוחותיו האחרים בעלי היקף פעילות דומה. כל השירותים הבנקאיים ותנאיהם יקבעו באופן שהחברות כאמור יקבלו תנאים זהים הניתנים ללקוחות אחרים של הבנק המבצעים עסקות דומות ולא יקבלו הטבות שאינן ניתנות ללקוחות אחרים במהלך העסקים הרגיל של הבנק ובנסיבות דומות. האישור הנדרש לפי הוראות סעיף 255 לחוק החברות ניתן בכפוף לכך שהתנאים לקבלת השירותים הבנקאיים כאמור, הינם על-פי נוהלי הבנק ובמסגרת הסמכויות והנהלים של הדירקטוריון ולפיהם. לעניין פיקדונות, תנאי ניהול חשבון ואשראים לחברות המפורטות לעיל – ינתן אישור ספציפי של הגורם המוסמך לאישור אשראים בבנק וגם/או ועדת עסקות עם אנשים קשורים של הדירקטוריון כנדרש בהתאם להוראה 312 להוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל ובהתאם לנהלי הבנק ולמסגרת הסמכויות והנהלים של הדירקטוריון ולפיהם, ובתנאים המאושרים על-ידי הבנק לאחרים שאינם "בעלי עניין" בעסקות עם הבנק, והמבצעים עסקות דומות עם הבנק. אישור זה מהווה עדכון לאישורים קודמים שקיבל הדירקטוריון במועדים שונים.

(2) אישור פעולות לפי סעיף 254(א) לחוק החברות שלא אושרו: אין.

(3) עסקות חריגות הטעונות אישור לפי סעיף 270 (1) לחוק החברות – אין.

(4) פטור, ביטוח או התחייבות לשיפוי, לנושא משרה כהגדרתו בחוק החברות, שבתוקף בתאריך הדוח –
נכון למועד הדוח, כל הדירקטורים ונושאי המשרה בבנק מחזיקים בכתבי פטור, התחייבות לשיפוי, וכן נעשה להם ביטוח נושאי משרה. לפרטים נוספים ראה תקנה 22.

עופר לוי
משנה למנכ"ל, חשבונאי ראשי

רונית שפירא
מזכירת הבנק

תל-אביב, 29 במרץ 2017

שאלון ממשל תאגידי

עצמאות הדירקטוריון		
1.		בכל שנת הדיווח כיהנו בתאגיד שני דירקטורים חיצוניים או יותר: **נכון** דירקטור א': **אמרי טוב** דירקטור ב': **דפנה שורץ** מספר הדירקטורים החיצוניים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: **שניים (וכן שלושה דירקטורים חיצוניים נוספים כהגדרת המונח בהוראה 301 של המפקח על הבנקים).**
2.	א.	שיעור הדירקטורים הבלתי תלויים המכהנים בתאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: **5/10.**
	ב.	התאגיד **לא** קבע בתקנון כי יכהן בו שיעור/מספר מינימלי של דירקטורים בלתי תלויים (על-פי הוראה 301 של המפקח על הבנקים נדרש כי לפחות שליש מהדירקטורים בדירקטוריון הבנק יהיו דירקטורים חיצוניים ובתוכם נמנים הדירקטורים הבלתי תלויים).
3.		בשנת הדיווח נערכה בדיקה עם הדירקטורים החיצוניים (והדירקטורים הבלתי תלויים) ונמצא כי הם קיימו בשנת הדיווח את הוראת סעיף 240(ב) ו-(ו) לחוק החברות לעניין היעדר זיקה של הדירקטורים החיצוניים (והבלתי תלויים) המכהנים בתאגיד וכן מתקיימים בהם התנאים הנדרשים לכהונה כדירקטור חיצוני (או בלתי תלוי): **נכון.**
4.		כל הדירקטורים אשר כיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, אינם כפופים למנהל הכללי, במישרין או בעקיפין (למעט דירקטור שהוא נציג עובדים, אם קיימת בתאגיד נציגות לעובדים): **נכון.**
5.		כל הדירקטורים שהודיעו על קיומו של עניין אישי שלהם באישור עסקה שעל סדר יומה של הישיבה, לא נכחו בדיון ולא השתתפו בהצבעה כאמור (למעט דיון ו/או הצבעה בנסיבות המתקיימות לפי סעיף 278(ב) לחוק החברות): **נכון.**
6.		בעל השליטה (לרבות קרובו ו/או מי מטעמו), שאינו דירקטור או נושא משרה בכירה אחר בתאגיד, **לא** נכח בישיבות הדירקטוריון שהתקיימו בשנת הדיווח: **נכון.**

כשירות וכישורי הדירקטורים		
7.		בתקנון התאגיד **לא** קיימת הוראה המגבילה את האפשרות לסיים מיידית את כהונתם של כלל הדירקטורים בתאגיד, שאינם דירקטורים חיצוניים: **נכון.**
8.		התאגיד דאג לעריכת תוכנית הכשרה לדירקטורים חדשים, בתחום עסקי התאגיד ובתחום הדין החל על התאגיד והדירקטורים, וכן דאג לעריכת תוכנית המשך להכשרת דירקטורים מכהנים, המותאמת, בין השאר, לתפקיד שהדירקטור ממלא בתאגיד: **נכון.** התוכנית הופעלה בשנת הדיווח.
9.	א.	בתאגיד נקבע מספר מזערי נדרש של דירקטורים בדירקטוריון שעליהם להיות בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית: **נכון.** המספר המזערי שנקבע: **2**
	ב.	מספר הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח: בעלי מומחיות חשבונאית ופיננסית: 12 דירקטורים מיום 1.1.2016 ועד 17.2.2016; 13 דירקטורים מיום 18.2.2016 ועד 10.9.2016; 12 דירקטורים מיום 11.9.2016 ועד 27.12.2016; 11 דירקטורים מיום 28.12.2016 ועד 31.12.2016; בעלי כשירות מקצועית: דירקטור אחד מיום 1.1.2016 ועד 17.2.2016; שני דירקטורים מיום 18.2.2016 ועד 31.12.2016.
10.	א.	בכל שנת הדיווח כלל הרכב הדירקטוריון חברים משני המינים: **נכון**.
	ב.	מספר הדירקטורים מכל מין המכהנים בדירקטוריון התאגיד נכון למועד פרסום שאלון זה: **גברים: 8 נשים: 2.**

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית)						
11.	א.	מספר ישיבות הדירקטוריון שהתקיימו במהלך כל רבעון בשנת הדיווח: רבעון ראשון 2016: **11** רבעון שני 2016: **9** רבעון שלישי 2016: **12** רבעון רביעי 2016: **20**				
	ב.	לצד כל אחד משמות הדירקטורים שכיהנו בתאגיד במהלך שנת הדיווח, יצוין שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון (בס"ק זה – לרבות ישיבות ועדות הדירקטוריון בהן הוא חבר, וכמצוין להלן) שהתקיימו במהלך שנת הדיווח (ובהתייחס לתקופת כהונתו). (מובהר בזאת כי ישיבות בהן לא נכח דירקטור מטעמים של עניין אישי/ניגוד עניינים לא נמנו ישיבות אלו על-ידי התאגיד כהיעדרות הדירקטור מאותן ישיבות):				
		שם הדירקטור	שיעור השתתפותו בישיבות הדירקטוריון	שיעור השתתפותו בישיבות ועדת ביקורת (לגבי דירקטור החבר בוועדה זו)	שיעור השתתפותו בישיבות הוועדה לבחינת הדוחות כספיים (לגבי דירקטור החבר בוועדה זו)	שיעור השתתפותו בישיבות ועדות דירקטוריון נוספות בהן הוא חבר (תוך ציון שם הוועדה)
		עודד ערן	100%	100%	100%	ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין – 100% ועדת ביקורת – 100%
		יאיר סרוסי	90%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה	ועדת אשראי – 86% הוועדה לאישור השקעות – 100% הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית – 80% ועדת מוצרים חדשים – 100% הוועדה לממשל תאגידי – 100% ועדת כספים ותשקיפים – 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים – 86% ועדת תגמול אליה הוזמנו דירקטורים נוספים כחברי הוועדה (בהתאם לסעיף 38(ה) להוראה 301 של המפקח על הבנקים) – 100%
		אירית איזקסון	80%	אינה חברת הוועדה	אינה חברת הוועדה	ועדת כספים ותשקיפים – 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים – 86% ועדת אשראי – 83% ועדת מוצרים חדשים – 80%
		מלי ברון	100%	100%	100%	ועדת עסקות עם אנשים קשורים – 100% ועדת אשראי – 100% ועדת ממשל תאגידי – 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים – 100% ועדת ביקורת – 100%
		אמנון דיק	98%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה	ועדה לאישור השקעות – 100% ועדת בנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית – 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין – 100% ועדת טכנולוגיה ומחשוב – 100% ועדת מוצרים חדשים – 100% ועדת תגמול אליה הוזמנו דירקטורים נוספים כחברי הוועדה (בהתאם לסעיף 38(ה) להוראה 301 של המפקח על הבנקים) – 100% ועדת איתור מנכ"ל – 100%

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית) (המשך)					
		מאיר ויצ'נר	96%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה ועדת טכנולוגיה ומחשוב – 100% ועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית – 90%
		ניר זיכלינסקי	100%	100%	100% ועדת טכנולוגיה ומחשוב – 100%
		אמרי טוב	100%	98%	98% ועדת תגמול – 100% ועדת אשראי – 95% ועדת עסקות עם אנשים קשורים – 94% ועדת כספים ותשקיפים – 100% הוועדה לאישור השקעות – 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים – 100% הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית – 100% הוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין – 100%
		יוסף ירום	100%	98%	98% ועדת מוצרים חדשים – 100% ועדת אשראי – 100%
		יעקב פאר	100%	100%	100% ועדת עסקות עם אנשים קשורים – 100% ועדת כספים ותשקיפים – 100% הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת א.ד.ב – 100%
		אפרת פלד	100%	אינה חברת הוועדה	אינה חברת הוועדה הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית – 100% ועדת כספים ותשקיפים – 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים – 100% ועדת ממשל תאגידי ומחזיקי עניין – 100% ועדת תגמול אליה הוזמנו דירקטורים נוספים כחברי הוועדה (בהתאם לסעיף 38(ה) להוראה 301 של המפקח על הבנקים) – 100% ועדת איתור מנכ"ל – 100%
		משה קורן	98%	לא היה חבר ועדה בשנת הדיווח	לא היה חבר ועדה בשנת הדיווח ועדת אשראי – 98% ועדת עסקות עם אנשים קשורים – 97% ועדת כספים ותשקיפים – 100% הוועדה לניהול ובקרת סיכונים – 100% הוועדה למוצרים חדשים – 100% ועדת תגמול – 100%
		ראובן קרופיק	98%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה ועדת טכנולוגיה ומחשוב – 100%
		דפנה שורץ	100%	100%	100% ועדת עסקות עם אנשים קשורים – 97% ועדת תגמול – 100% הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת א.ד.ב – 100% ועדת איתור מנכ"ל – 100%

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ישיבות הדירקטוריון (וכינוס אסיפה כללית) (המשך)						
		עידו שטרן	100%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה	הוועדה לבחינת התנהלות הבנק עם קבוצת אי.די.בי – 100% הוועדה לאישור השקעות – 100% הוועדה לבנקאות חו"ל ופעילות בינלאומית – 100% הוועדה לממשל תאגידי ומחזיקי עניין – 100% ועדת תגמול אליה הוזמנו דירקטורים נוספים כחברי הוועדה (בהתאם לסעיף 38(ה) להוראה 301 של המפקח על הבנקים) – 100% ועדת איתור מנכ"ל – 100%
		ישראל תפוחי	98%	אינו חבר הוועדה	אינו חבר הוועדה	
.12	בשנת הדיווח קיים הדירקטוריון דיון אחד לפחות לעניין ניהול עסקי התאגיד בידי המנהל הכללי ונושאי המשרה הכפופים לו, בלא נוכחותם, לאחר שניתנה להם הזדמנות להביע את עמדתם: **נכון**.					

הפרדה בין תפקידי המנהל הכללי ויושב ראש הדירקטוריון	
.13	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד יו"ר דירקטוריון: **נכון**.
.14	בכל שנת הדיווח כיהן בתאגיד מנהל כללי: **נכון**.
.15	בתאגיד בו מכהן יו"ר הדירקטוריון גם כמנכ"ל התאגיד ו/או מפעיל את סמכויותיו, כפל הכהונה אושר בהתאם להוראות סעיף 121(ג) לחוק החברות. ☒ לא רלוונטי.
.16	המנכ"ל **אינו** קרוב של יו"ר הדירקטוריון: **נכון**.
.17	בעל שליטה או קרובו **אינו** מכהן כמנכ"ל או כנושא משרה בכירה בתאגיד, למעט כדירקטור: **נכון**.

ועדת הביקורת		
.18	בוועדת הביקורת לא כיהן בשנת הדיווח –	
	א.	בעל השליטה או קרובו: **נכון**.
	ב.	יו"ר הדירקטוריון: **נכון**.
	ג.	דירקטור המועסק על-ידי התאגיד או על-ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו: **נכון**.
	ד.	דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע: **נכון**.
	ה.	דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה: **נכון**.
.19	מי שאינו רשאי להיות חבר בוועדת ביקורת, ובכלל זה בעל שליטה או קרובו, לא נכח בשנת הדיווח בישיבות ועדת הביקורת, למעט בהתאם להוראות סעיף 115(ה) לחוק החברות: **נכון**.	
.20	מניין חוקי לדיון ולקבלת החלטות בכל ישיבות ועדת הביקורת שהתקיימו בשנת הדיווח היה רוב של חברי הוועדה, כאשר רוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ואחד מהם לפחות היה דירקטור חיצוני: **נכון**.	
.21	ועדת הביקורת קיימה בשנת הדיווח ישיבה אחת לפחות בנוכחות המבקר הפנימי ורואה החשבון המבקר ובלא נוכחות של נושאי משרה בתאגיד שאינם חברי הוועדה, לעניין ליקויים בניהול העסקי של התאגיד: **נכון**.	
.22	בכל ישיבות ועדת הביקורת בה נכח מי שאינו רשאי להיות חבר הוועדה, היה זה באישור יו"ר הוועדה ו/או לבקשת הוועדה (לגבי היועץ המשפטי ומזכיר התאגיד שאינו בעל שליטה או קרובו): **נכון**.	
.23	בשנת הדיווח היו בתוקף הסדרים שקבעה ועדת הביקורת לגבי אופן הטיפול בתלונות של עובדי התאגיד בקשר לליקויים בניהול עסקיו ולגבי ההגנה שתינתן לעובדים שהתלוננו כאמור: **נכון**.	
.24	ועדת הביקורת (ו/או הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים) הניחה את דעתה כי היקף עבודתו של רואה החשבון המבקר ושכר טרחתו ביחס לדוחות הכספיים בשנת הדיווח, היו נאותים לשם ביצוע עבודת ביקורת וסקירה ראויים: **נכון**.	

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

תפקידי הוועדה לבחינת הדוחות הכספיים (להלן: הוועדה) בעבודתה המקדימה לאישור הדוחות הכספיים		
25.	א.	פרק הזמן (בימים) אותו קבע הדירקטוריון כזמן סביר להעברת המלצות הוועדה לקראת הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: **3 ימים**, ככל שהדבר אפשרי.
	ב.	מספר הימים שחלפו בפועל בין מועד העברת ההמלצות לדירקטוריון למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון 2016: **3 ימים.** דוח רבעון שני 2016: **יומיים.** דוח רבעון שלישי 2016: **יומיים.** דוח שנתי 2016: **7 ימים.**
	ג.	מספר הימים שחלפו בין מועד העברת טיוטת הדוחות הכספיים לדירקטורים למועד הדיון בדירקטוריון לאישור הדוחות הכספיים: דוח רבעון ראשון 2016: **3 ימים.** דוח רבעון שני 2016: **יומיים.** דוח רבעון שלישי 2016: **4 ימים.** דוח שנתי 2016: **3 ימים.**
26.		רואה החשבון המבקר של התאגיד השתתף בכל ישיבות הוועדה והדירקטוריון, בה נדונו הדוחות הכספיים של התאגיד המתייחסים לתקופות הנכללות בשנת הדיווח: **נכון**.
27.		בוועדה התקיימו בכל שנת הדיווח ועד לפרסום הדוח השנתי, כל התנאים המפורטים להלן:
	א.	מספר חבריה לא פחת משלושה (במועד הדיון בוועדה ואישור הדוחות כאמור): **נכון**.
	ב.	התקיימו בה כל התנאים הקבועים בסעיף 115(ב) ו–(ג) לחוק החברות (לעניין כהונת חברי ועדת ביקורת): **נכון**.
	ג.	יו"ר הוועדה הוא דירקטור חיצוני: **נכון**.
	ד.	כל חבריה דירקטורים ורוב חבריה דירקטורים בלתי תלויים: **נכון**.
	ה.	לכל חבריה היכולת לקרוא ולהבין דוחות כספיים ולפחות אחד מהדירקטורים הבלתי תלויים הוא בעל מומחיות חשבונאית ופיננסית: **נכון**.
	ו.	חברי הוועדה נתנו הצהרה עובר למינוים: **נכון**.
	ז.	המניין החוקי לדיון ולקבלת החלטות בוועדה היה רוב חבריה ובלבד שרוב הנוכחים היו דירקטורים בלתי תלויים ובהם דירקטור חיצוני אחד לפחות: **נכון**.

שאלון ממשל תאגידי (המשך)

ועדת תגמול		
28.	הוועדה מנתה, בשנת הדיווח, לפחות שלושה חברים והדירקטורים החיצוניים היו בה רוב (במועד הדיון בוועדה): **נכון.**	
29.	תנאי כהונתם והעסקתם של כל חברי ועדת הגמול בשנת הדיווח הינם בהתאם לתקנות החברות (כללים בדבר גמול והוצאות לדירקטור חיצוני), התש"ס-2000: **נכון.**	
30.	בוועדת התגמול לא כיהן בשנת הדיווח –	
	א.	בעל השליטה או קרובו: **נכון**.
	ב.	יו"ר הדירקטוריון: **נכון**.
	ג.	דירקטור המועסק על-ידי התאגיד או על-ידי בעל השליטה בתאגיד או בידי תאגיד בשליטתו: **נכון**.
	ד.	דירקטור הנותן לתאגיד או לבעל השליטה בתאגיד או תאגיד בשליטתו שירותים דרך קבע: **נכון**.
	ה.	דירקטור שעיקר פרנסתו על בעל השליטה: **נכון**.
31.	בעל שליטה או קרובו לא נכחו בשנת הדיווח בישיבות ועדת התגמול, למעט אם קבע יו"ר הוועדה כי מי מהם נדרש לשם הצגת נושא מסוים: **נכון**.	
32.	ועדת התגמול והדירקטוריון לא עשו שימוש בסמכותם לפי סעיפים 267א(ג), 272(ג)(3) ו-272(ג1)(1)(ג) לאישור עסקה או מדיניות תגמול, למרות התנגדותה של האסיפה הכללית: **נכון.**	
מבקר פנים		
33.	יו"ר הדירקטוריון או מנכ"ל התאגיד הוא הממונה הארגוני על המבקר הפנימי בתאגיד: **נכון**.	
34.	יו"ר הדירקטוריון או ועדת הביקורת אישרו את תוכנית העבודה בשנת הדיווח: **נכון**.	
35.	היקף העסקת המבקר הפנימי בתאגיד בשנת הדיווח: **100% משרה**.	
	בשנת הדיווח התקיים דיון (בוועדת הביקורת או בדירקטוריון) בממצאי המבקר הפנימי: **נכון**.	
36.	המבקר הפנימי אינו בעל עניין בתאגיד, קרובו, רו"ח מבקר או מי מטעמו וכן אינו מקיים קשרים עסקיים מהותיים עם התאגיד, בעל השליטה בו, קרובו או תאגידים בשליטתם: **נכון**.	

עסקות עם בעלי עניין	
37.	בעל השליטה או קרובו (לרבות חברה שבשליטתו) **אינו** מועסק על-ידי התאגיד או נותן לו שירותי ניהול: **נכון**.
38.	למיטב ידיעת התאגיד, לבעל השליטה אין עסקים נוספים בתחום פעילותו של התאגיד (בתחום אחד או יותר): **נכון**.

מר עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

הגב' דפנה שורץ
יו"ר ועדת הביקורת*

* הוועדה משמשת גם כועדה לבחינת הדוחות הכספיים.

אגרת–חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האיגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

אופציה

חוזה בין שני צדדים (כותב האופציה ורוכש האופציה). כותב האופציה מעניק לרוכש האופציה זכות לרכוש או למכור נכס כלשהו תמורת מחיר קבוע מראש, בדר"כ במועד קבוע מראש.

איגוח

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות, המתבצע על-ידי רכישת מצרף של תזרימים צפויים, שקובצו יחד (בפעולת איגום – Pooling) והפכו לניירות-ערך, הניתנים להנפקה.

אשראי חוץ–מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל

באזל 2/באזל 3 – תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 1

הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת כנכס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמא פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע – הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האיגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שוויו.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות פנטום

מכשיר התחייבותי המעניק תגמול במזומן המבוסס על שווי מניית החברה וזאת ללא הזכאות לקבל מניה בפועל.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid–Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter – מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שוויו.

ניהול המשכיות עסקית

גישה כלל-ארגונית הכוללת קווי מדיניות, תקנים ונהלים שתכליתם לשמור על קיומו של הבנק כישות פיננסית פעילה ואיתנה, ויכולתו להמשיך ולספק שירות מיטבי ללקוחותיו גם בעיתות חירום ושיבושים תפעוליים משמעותיים.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

שעת חירום

תקופת הפעלת מערך משק לשעת חירום בהתאם להחלטת הממשלה, הכרזה על מצב מיוחד בעורף או הכרזת המפקח על שעת חירום.

תאגיד עזר

תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.

B2B

Business To Business – פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

B2C

Business To Consumer – פעילות עסקית אשר בה מוכרים מוצרים או מספקים שירותים לצרכן הסופי.

B.O.T

Build Operate Transfer – הסדר מימון פרויקטיים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרויקט לממשלה.

CVA

Credit Valuation Adjustment – חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.

Dodd–Frank

Dodd-Frank Act – תקנות פדרליות בארצות-הברית שאושרו בקונגרס ב-2010 במטרה להגביר את היציבות, השקיפות והיעילות במערכת הפיננסית בארצות-הברית ובפרט בשוק נגזרי ה-OTC. מכוח תקנות אלו הוקמו גופים ממשלתיים שתפקידם לפקח, לאכוף ולעקוב אחר הביצועים של גופים פיננסיים גדולים.

EMIR

European Market Infrastructure Regulation – רגולציה של האיחוד האירופי אשר אומצה בשנת 2012 במטרה להגביר את היציבות, השקיפות והיעילות בשווקי הנגזרים באיחוד האירופי, ובפרט בשוק נגזרי ה-OTC.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act – חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation – התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

GRI

Global Reporting Initiative – תקן בינלאומי לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process – תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country – ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio – היחס בין סכום ההלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

Middle Market

פעילות מסחרית המבוצעת עם עסקים בינוניים, לרוב בארצות-הברית.

MTM

Mark to Market – שערוך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Non Preforming Loan – אשראי פגום שאינו צובר ריבית.

VaR

Value at Risk – מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

VOLCKER

Volcker Rule – חוק וולקר הוא דבר חקיקה אמריקאי החל על תאגידים בנקאיים מסוימים וכולל איסורים והגבלות הנוגעים לפעילות מסחר נוסטרו (proprietary trading) ולפעילות השקעה ו/או מתן חסות בקרנות מכוסות (covered funds) כהגדרתן בחוק וולקר.

אינדקס

א

איגוח 35, 132, 193, 194, 379

אנשים קשורים 129, 271, 272, 278, 279, 289, 290, 307, 358, 359, 360, 362, 372, 374, 375

אשראי לציבור 10, 14, 22, 26, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 57, 58, 101, 107, 110, 118, 120, 123, 150, 151, 152, 180, 204, 206, 207, 210, 212, 213, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 244, 246, 247, 248, 255, 256, 257, 258, 262, 263, 299, 301, 302, 304, 306, 308, 311, 314, 316, 322, 324, 325, 327, 329, 334, 379

ג

גידור 24, 41, 45, 61, 75, 81, 106, 116, 122, 132, 138, 141, 142, 195, 196, 197, 198

ד

דיבידנד 10, 14, 30, 31, 108, 109, 111, 128, 132, 154, 166, 167, 175, 179, 253, 254, 264, 274, 344, 371

ה

הון אנושי 4, 268, 288, 296, 318, 366

הון מניות 34, 108, 109, 140, 271, 352, 354

היוון עלויות תוכנה 125

הלבנת הון 18, 79, 82, 83, 84, 87, 265, 272, 300, 309, 317

הלוואות לדיור 10, 26, 27, 32, 35, 36, 37, 45, 48, 49, 50, 51, 61, 62, 89, 118, 120, 150, 151, 179, 184, 206, 212, 214, 216, 217, 218, 221, 222, 223, 224, 236, 239, 269, 297, 299, 303, 304

הליכים משפטיים 9, 19, 83, 85, 191

הפרשה לירידת-ערך 157, 265

הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 63, 89, 119, 225, 226

הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 19, 22, 120, 143, 327

ו

ועדת שטרום 87, 265, 301, 306, 308, 312, 313

ז

זכויות עובדים 24, 101, 110, 127, 139, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 263

ח

חובות פגומים 13, 14, 46, 54, 55, 57, 89, 118, 127, 130, 139, 150, 151, 204, 206, 207, 210, 212, 213, 222, 223, 225, 226, 227, 228, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 246, 329

י

ירידת-ערך 63, 92, 93, 110, 121, 123, 124, 126, 127

מ

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 40, 79, 101, 129, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 268, 269, 298, 299

מגזרי פעילות פיקוחיים 9, 10, 36, 37, 101, 115, 129, 201, 202, 204, 206, 207, 208, 210, 212, 213, 214

מדינות זרות 28

מדיניות חשבונאית 3, 9, 89, 101, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130

מדיניות ניהול סיכונים 41, 42

מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 126, 182

מימון ממונף 10, 62, 63

מינוף 10, 13, 35, 36, 101, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 271

מסגרות אשראי 27, 78, 90, 119, 186, 239

נ

נגזרים 10, 11, 20, 21, 27, 30, 44, 48, 49, 50, 51, 56, 57, 58, 64, 66, 68, 70, 72, 75, 76, 90, 91, 101, 107, 110, 114, 118, 122, 123, 124, 131, 132, 133, 184, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 237, 238, 240, 241, 242, 244, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 262, 263, 292, 293, 307, 314, 315, 316, 317, 322, 324, 325, 326, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 379

נזילות 9, 10, 13, 31, 41, 43, 56, 76, 77, 78, 88, 90, 186, 193, 194, 200

ניירות-ערך 10, 12, 14, 20, 24, 25, 26, 28, 29, 34, 36, 41, 45, 48, 49, 50, 51, 53, 57, 82, 84, 85, 87, 89, 92, 101, 106, 107, 110, 111, 113, 118, 121, 123, 125, 131, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 154, 184, 188, 190, 194, 195, 206, 215, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 240, 241, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 255, 256, 257, 258, 262, 263, 264, 272, 275, 276, 278, 279, 280, 282, 286, 287, 289, 290, 291, 305, 316, 317, 322, 324, 325, 329, 331, 346, 349, 350, 379

נכסים אחרים 35, 48, 49, 50, 51, 101, 107, 110, 120, 121, 150, 151, 161, 219, 220, 221, 222, 223, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 240, 241, 255, 256, 257, 258, 262, 263, 322, 324, 325, 330

נכסי סיכון 33, 35, 38, 180, 204, 206, 207, 210, 212, 213

אינדקס

ס

סיכון אשראי 9, 10, 14, 21, 22, 27, 28, 32, 33, 35, 41, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 88, 89, 90, 101, 115, 118, 119, 120, 123, 130, 139, 150, 151, 152, 162, 180, 184, 199, 200, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 255, 256, 257, 258, 301, 307, 327

סיכונים אחרים 15, 41, 88

סיכון מוניטין 9, 15, 41, 83, 85, 88

סיכון מימון 77

סיכון נזילות 9, 13, 41, 77, 88, 200

סיכון סביבתי 9, 85

סיכון ריבית 31, 41, 63, 64, 88

סיכון שוק 9, 10, 35, 41, 63, 88, 90, 123, 200

סיכון תפעולי 9, 15, 33, 35, 41, 79, 80, 88, 180, 200

ע

עמלות 10, 13, 14, 20, 22, 23, 36, 37, 87, 101, 105, 118, 134, 135, 190, 191, 192, 202, 206, 207, 208, 212, 213, 215, 216, 217, 218, 261, 265, 269, 283, 291, 299, 301, 302, 304, 306, 308, 311, 314, 316, 321, 323, 328, 329

ענפי משק 10, 27, 29, 44, 45, 49, 50, 52, 53, 58, 302

פ

פחת והפחתות 135

פיקדונות הציבור 14, 26, 29, 36, 37, 38, 39, 40, 101, 107, 131, 159, 162, 194, 204, 206, 207, 210, 212, 213, 216, 217, 218, 240, 241, 242, 244, 247, 248, 255, 256, 257, 258, 260, 262, 289, 292, 293, 299, 301, 302, 303, 306, 308, 309, 311, 312, 316, 317, 322, 324, 325, 331, 332, 334

צ

צדדים קשורים 113, 256, 258, 259, 260

ר

רווח למניה 101, 105, 129, 130, 132, 140, 321, 323

ש

שווי הוגן 21, 24, 30, 34, 64, 65, 66, 68, 70, 72, 74, 75, 90, 92, 101, 106, 113, 116, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 129, 133, 141, 142, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 154, 170, 175, 194, 196, 197, 198, 199, 200, 240, 241, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 260, 292, 293, 326

ת

תגמול 19, 91, 114, 163, 164, 165, 166, 167, 172, 174, 179, 271, 274, 277, 278, 279, 282, 283, 284, 286, 287, 298, 347, 348, 357, 358, 360, 362, 363, 371, 374, 375, 376, 378, 380

תיק למסחר 28

תשלום מבוסס מניות 101, 108, 109, 110, 114, 127, 128, 135, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 259, 260, 263, 282, 284, 286, 287